REPUBLIKA HRVATSKA I
DOMOVINSKI RAT 1990.-1995.
DOKUMENTI

Knjiga 1.

ORUŽANA POBUNA SRBA U HRVATSKOJ I AGRESIJA ORUŽANIH SNAGA SFRJ I SRPSKIH PARAVOJNIH POSTROJBI NA REPUBLIKU HRVATSKU (1990.-1991.)

Nakladnik
Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
Zagreb

Za nakladnika:
Dr. sc. Ante Nazor

Urednik:
Mate Rupić, prof.

Recenzenti:
Dr. sc. Davor Marijan
Dr. sc. Nikica Barić

Suradnici:
Julija Barunčić, prof.
Ivan Brigović, prof.
Ana Holjevac-Tuković, mr. sc.
Željka Križe, prof.
Anđela Ljubas, mr. sc.
Josipa Maras-Kraljević
Natko Martinić Jerčić, prof.
Ivan Radoš, prof.
Slaven Ružić, prof.
Janja Sekula, prof.
Domagoj Štefančić, prof.
Ilija Vučur, prof.

Lektorica:
Julija Barunčić, prof.

Izrada kazala:
Ana Holjevac Tuković, mr. sc.

Prijepis:
Indira Alpeza

Priprema za tisak
Kolumna d.o.o.

Tisak
Stega tisak d.o.o.

Naklada:
500 primjeraka

REPUBLIKA HRVATSKA I
DOMOVINSKI RAT 1990.-1995.
DOKUMENTI

Knjiga 1.

ORUŽANA POBUNA SRBA U HRVATSKOJ I AGRESIJA ORUŽANIH SNAGA SFRJ I SRPSKIH PARAVOJNIH POSTROJBI NA REPUBLIKU HRVATSKU (1990.-1991.)

Zagreb 2007.

SADRŽAJ

PREDGOVOR

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (dalje Centar) osnovan je radi prikupljanja i sređivanja arhivskoga gradiva iz Domovinskog rata. Jedna od zadaća Centra je i predstavljanje prikupljenoga gradiva, odnosno nastojanje da ono, sukladno Zakonu o arhivskom gradivu, bude što dostupnije istraživačima i cjelokupnoj javnosti. Upravo zbog toga Centar pokreće seriju zbornika dokumenata pod naslovom *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. – Dokumenti*. Uz to, spomenutom serijom, odnosno objavljivanjem zanimljivih uzoraka dokumenata "srpske" strane iz toga razdoblja, Centar želi upoznati javnost s gradivom tzv. Republike Srpske Krajine, ali i s ulogom i odgovornošću jugoslavenskog, srbijanskog i crnogorskog vodstva, te s ulogom Oružanih snaga SFRJ, napose JNA (i kasnije Vojske Jugoslavije) u događajima u Hrvatskoj od 1990. do 1995. godine (pobuna Srba u Hrvatskoj, agresija Oružanih snaga SFRJ i srpskih paravojnih formacija na Republiku Hrvatsku, okupacija trećine teritorija Republike Hrvatske, nastojanje da se taj teritorij ujedini u jedinstvenu, veliku srpsku državu itd.). Posebno će se objavljivati dokumenti vojne provenijencije, nastali djelovanjem Jugoslavenske narodne armije (Vojske Jugoslavije) i paravojnih postrojbi pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj, a posebno dokumenti paradržavnih tijela vlasti, političkih stranaka i ostalih civilnih ustanova koje su pobunjenici osnovali s ciljem izdvajanja dijela teritorija Republike Hrvatske i njegova pripajanja Republici Srbiji i Jugoslaviji. Dakako, dokumenti pokazuju stajalište njihovih stvaratelja, odnosno autora, a za upozoriti na sve neobjektivne i netočne navode u predstavljenim dokumentima trebalo bi napisati posebnu knjigu komentara, no interpretaciju dokumenata ostavljam povjesničarima i drugim znanstvenicima koji se bave problematikom Domovinskoga rata.

Radi što boljega razumijevanja događaja u Republici Hrvatskoj početkom 90-ih godina prošloga stoljeća i u cilju što cjelovitijega prikaza agresije na Hrvatsku, Centar će nastojati da se zbornici dokumenata vojne i političke provenijencije međusobno kronološki prate, jer jedni s drugima čine nedjeljivu cjelinu. Gradivo će biti objavljivano kronološkim slijedom s potrebnim znanstvenim aparatom. Svi dokumenti navedeni u zbirkama prepisani su, a originali dokumenata ili njihove preslike u posjedu su Centra. Prilikom prijepisa dokumenata izvršene su nužne transkripcije radi njihove bolje čitljivosti. Veći zahvati u tekstu naznačeni su stavljanjem teksta u uglatu zagradu. Većina dokumenata koji će biti predstavljeni u spomenutim zbirkama pripada arhivskom gradivu prikupljenom nakon oslobodilačkih vojno-redarstvenih operacija "Bljesak" i "Oluja". Gradivo je Hrvatski državni arhiv preuzeo 2004., a potom ga je krajem 2005. predao Centru na sređivanje. Osim u Centru, dokumenti se nalaze i u drugim arhivima (Hrvatski državni arhiv, državni arhivi u Zadru, Slavonskom Brodu, Bjelovaru i Sisku), te u Hrvatskom informativnom centru u Zagrebu. Dakako, spomenuto arhivsko gradivo nije cjelovito, no držimo da predstavljeni dokumenti iz 1990. i 1991. čitatelju mogu primjereno predočiti okolnosti u kojima je došlo do pobune Srba u

Republici Hrvatskoj te uvjete u kojima se provodila agresija Oružanih snaga SFRJ (JNA i postrojbe TO republika Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine) i srpskih paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku.

Neki od dokumenata koje smo pregledali nastali su nakon 1991. godine, ali se njihov sadržaj dijelom odnosi i na događaje iz 1991. godine. Iako su iznimno zanimljivi, oni će biti predstavljeni u knjizi dokumenata iz 1993. godine. Jedan od njih je, primjerice, dokument "organa bezbednosti Glavnog štaba Srpske vojske Krajine" iz rujna 1993., u kojemu se navodi da su Radoslav Čubrilo – "poverenik Srpskog četničkog pokreta popa Momčila Đujića za RSK" i njegove pristalice "u prvom delu rata (dakle, 1991.) pljačkali srpske kuće i domaćinstva u istočnom delu Gospića", da je to "legendirano kao zaštita i spašavanje srpskog naroda", te da je isti R. Čubrilo "opljačkao zaseok Gnjatovići kod Lovinca, gdje isključivo žive Srbi" (Dosje akcije *Priprema puča – OA "Dinara",* 22. 09. 1993., Reg. broj 401, (HR-HMDCDR, 2, kut. 377).

Oružana pobuna Srba u Hrvatskoj i agresija Oružanih snaga SFRJ i srpskih paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku (1990.-1991.) prva je knjiga u predviđenoj seriji, a obuhvaća razdoblje od 1. veljače 1990. do kraja prosinca 1991.; odnosno, započinje zapoviješću načelnika Generalštaba OS SFRJ za oduzimanje oružja TO SR Hrvatske, a završava zapoviješću za napadnu operaciju JNA "Udar-91", s ciljem okupacije Zadra i odsijecanja juga Hrvatske. Provedbom zapovijedi za oduzimanje naoružanja TO, Generalštab oružanih snaga SFRJ grubo je osporio ustavna prava SR Hrvatske u oblasti općenarodne obrane, a razoružana Hrvatska trebala je postati laka meta planiranih političko-teritorijalnih koncepata "nove Jugoslavije" ili "Velike Srbije". Slijede dokumenti koji pokazuju transformaciju JNA u srpsku vojsku, te uspostavu, naoružavanje, financiranje i kontrolu Beograda nad srpskim i srbijanskim paravojnim postrojbama u Hrvatskoj. Isto tako, bez obzira na vojnu provenijenciju dokumenata, vidljiva su i politička razmimoilaženja vodstava JNA i srpskih paravojnih postrojbi između koncepta očuvanja "krnje Jugoslavije" i dominantne političke uloge visokih vojnih struktura s jedne, te koncepta stvaranja "Velike Srbije" na ostacima bivše Jugoslavije, čiji su nosioci bili Slobodan Milošević i političko vodstvo pobunjenih Srba iz Hrvatske, s druge strane. Srbijanski koncept JNA je postupno prihvaćala iako je jugoslavenska opcija (država u kojoj, između ostalog, žive svi Srbi), uvjek imala prednost u vojnom vrhu. Njezin profesionalni sastav najvećim su dijelom činili Srbi, pa je bilo očekivano da oni podrže srbijansku politiku, koja je, sukladno s nacionalističkim velikosrpskim programom iz 19. stoljeća, predviđala promjenu granica i uspostavu nove države ("krnja Jugoslavija" ili "Velika Srbija"), u koju bi ušla i područja Republike Hrvatske na kojima je živjelo srpsko stanovništvo (u apsolutnoj ili relativnoj većini), otprilike do linije Karlobag – Ogulin – Karlovac – Sisak – Pakrac – Virovitica.

Povod za djelovanje u Hrvatskoj JNA je najprije nalazila u "sprječavanju međunacionalnih sukoba", a potom u zaštiti navodno ugroženog srpskoga stanovništva od Republike Hrvatske koja je prikazivana kao uskrsla Nezavisna Država Hrvatska. Svojim djelovanjem ili pasivnošću, ostavljajući dojam "neutralne sile", JNA je omogućila naoružanim pobunjenim Srbima okupaciju teritorija na kojemu su prema popisu stanovništva Hrvatske iz 1991. godine Srbi činili većinu stanovništva, ali i okupaciju većeg dijela teritorija na kojemu su Srbi, prema udjelu u strukturi stanovnika, bili u manjini. Navedeni dokumenti nesumnjiv su dokaz sudjelovanja JNA u očuvanju samoproglašene "SAO Krajine" i u okupaciji dijela teritorija Republike Hrvatske 1991., najprije stvaranjem tzv. "tampon zona" između naoružanih pobunjenih Srba i legalnih policijskih postrojbi Republike Hrvatske, a potom i

otvorenom intervencijom na strani pobunjenih Srba, pod izgovorom “deblokade” opkoljenih garnizona JNA u hrvatskim gradovima (Splitu, Šibeniku, Zadru, Karlovcu, Zagrebu, Bjelovaru itd.). U ovom dijelu rata, uz postrojbe JNA, angažirane su i značajne snage teritorijalnih obrana SR Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, koje su s teritorija spomenutih republika napale Hrvatsku, pa se može govoriti o ratu i agresiji glavnine oružanih snaga SFRJ protiv Republike Hrvatske, te o odgovornosti Jugoslavije, Srbije i Crne Gore, odnosno njihova političkog vodstva za agresiju na Hrvatsku. O tome svjedoče brojni dokumenti. Jedan od njih je stenogram sjednice članova “krnjeg Predsjedništva SFRJ” sa predstavnicima Srba iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine održane u Beogradu 9. prosinca 1991. na kojoj je dr. Branko Kostić, potpredsjednik takvog “krnjeg” Predsjedništva SFRJ, jasno naglasio da je “Jugoslavija u sukobu s Hrvatskom”, te da je “jugoslavenska država, kao cjelina, sa snagama JNA, najodlučnije stala u zaštitu vitalnih interesa srpskoga naroda” (HR-HMDCDR, 2., kut. 479; dokument će biti objavljen u sljedećoj knjizi koju priprema Centar). S okupiranoga teritorija Republike Hrvatske vlasti pobunjenih Srba i srpske paravojne postrojbe protjerale su gotovo svo nesrpsko stanovništvo, a njihova imovina potom je uglavnom uništena ili zaplijenjena.

Urednik knjige:
Mate Rupić

KRATICE

a/a – ad acta
a/p – avio-poletanja
ab – artiljerijska baterija
ABH – atomsko biološko hemijski
ABHO – atomsko-biološko-hemijska odbrana
abr – avio brigada
AG – artiljerijska grupa
amb – ambulantni
amb. – ambulanta
amp – ampula
ANC – automobilski nastavni centar
AP – automatska puška
API – automatski pištolj
ARJ PVO – artiljerijsko-raketne jedinice protivvazdušne odbrane
ART – artiljerijski
AŠC – artiljerijski školski centar
atb – automobilski bataljun
atč – automobilska četa
ATP – autoprijevoz
AUT – automat
AUT PIŠ – automatski pištolj
AUTOM – automatski
AVL – aktivno vojno lice
AVS – aktivna vojna služba
b/d – borbena dejstva
b/g – borbena gotovost
b/k – borbeni komplet
b/r – borbeni raspored
b/s – borbeno sredstvo
b/v – borbeno vozilo
bat – bataljun
bbr – brdska brigada
bEi – bataljun za elektronsko izviđanje
BG – borbene grupa
BiH – Bosna i Hercegovina
BK – borbeni komplet
BOiV – borbena obuka i vaspitanje
BOV – borbeno oklopno vozilo
br – brigada
BrAG – brigadna artiljerijska grupa
brp – bataljon remontne potpore
BrSnSt – brigadna sanitetska stanica
BrTO – brigada teritorijalne obrane
brZNG – brigada Zbora narodne garde
BST – bestrzajni top
bv – bataljun veze
BVBR – baterija višecjevnih bacača raketa
BVG – bataljonska vatrena grupa
bVP – bataljun vojne policije
BVP – borbeno vozilo pješaštva
CAL – kalibar
CI – centar izvještavanja
CMU – civilna medicinska ustanova
COIO – centar za osmatranje i obavještavanje
COVVPIP – Centar za obuku vojnika vodiča pasa i pasa
CVVŠ – Centar visokih vojnih škola
CVVŠ RM – Centar visokih vojnih škola Ratne mornarice
CZ – civilna zaštita
CZU – civilna zdravstvena ustanova
č – četa
čABHO – četa atomsko-biološko-hemijske odbrane
čas. – časova
čl. – članak
čPED – četa za protuelektronska dejstva
ČSSR – Čehoslovačka Socijalistička Republika
čTO – četa teritorijalne obrane
čutr – čutura
čv – četa veze
čVP – četa Vojne policije
DASK – Državni arhiv u Sisku
db – dopunski bataljun
DB – državna bezbednost
Dbk – Dubrovnik
DG – diverzantska grupa
DJČ – desantni jurišni čamac
DKP – državno-konzularni predstavnici
DNERAP – dnevni raport
DO – diverzantski odred
DOK – dokument
dp – dopunski puk

DP – društveno poduzeće
DPZ – društveno politička zajednica
dr. – doktor
DT – diverzantsko-teroristički
DT – državna tajna
DTA – diverzantsko – teroristička akcija
DTG – diverzantsko – teroristička grupa
ECV – ekspedicija centra veze
EDK – električna detonatorska kapisla
EHE – ekstremna hrvatska emigracija
EI – elektronsko izviđanje
EiV – elektronika i veze
eiv – eskadrila za izviđanje i vezu
EKG – elektrokardiogram
EZ – Europska zajednica
FČ – formacijski čin
g. – godina
g/g – glavne snage
GA – garnizonska ambulanta
gb – granični bataljun
GBK – grupa za borbeno komandovanje
gč – granična četa
GL – građansko lice
gl. – glavni
god. – godina
GONG – grupa oruđa za neposredno gađanje
GOP – grupa za održavanje putova
GPC – glavni prislušni centar
gr. – gram
grb – gardijska brigada
GRO – građevinska radna organizacija
GS OS RH – Glavni stožer oružanih snaga Republike Hrvatske
GŠ – Glavni štab
GŠ OS SFRJ – Generalštab oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije
GŠOS – glavni štab oružanih snaga
GŠTO – Glavni štab teritorijalne obrane
GZR – grupa za raščišćavanje
h – haubica
h/h – helikopterska poljetanja
hab – haubica
had – haubički artiljerijski divizion
had PVO – haubički artiljerijski divizion protuvazdušne obrane
HB – hemijsko biološka
hdiv – haubički divizion
HDP – Hrvatski državotvorni pokret
HDZ – Hrvatska demokratska zajednica
He – helikopter
HINA – Hrvatska izvještajna novinska agencija
HMDCDR (HR-HMDCDR) – Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
HOS – Hrvatske oružane snage
HRM – Hrvatska ratna mornarica
HS – Hrvatska stranka
HSP – Hrvatska stranka prava
HTV – Hrvatska televizija
HU – Hrvatska uzdanica
HV – Hrvatska vojska
IA – izvidnička avijacija
iae – izviđačka avijacijska eskadrila
IC – infracrveni
ič – izviđačka četa
IDG – izviđačko-diverzantska grupa
IG – izviđačka grupa
IKM – istureno komandno mjesto
IKM KVPO – Istureno komandno mjesto Komande Vojnopomorske oblasti
IKM VPO – Istureno komandno mjesto Vojnopomorske oblasti
InMS – intendantska materijalna sredstva
InSk – intendantsko skladište
InSl – Intendantska služba
IntOb – intendantsko obezbeđenje InOb
inž. – inžinjerijski
inžb – inžinjerijski bataljun
inžbr – inžinjerijska brigada
InžOb – inžinjerijsko obezbjeđenje
inžp – inžinjerijski puk
inj. – injekcija
io – izviđačko odeljenje
IP – izvidnička patrola
IR – informativni razgovor
IS – informativni suradnik
iv – izviđački vod
IV – Izvršno vijeće

IV SO – izvršno vijeće skupštine opštine
izvč – izviđačka četa
jed. – jedinica
JNA – Jugoslavenska narodna armija
JPV – jadransko pomorsko vojište
JTO – jedinice teritorijalne obrane
K – korpus
k – kota
KAG – korpusna artiljerijska grupa
kap – kapetan
kar. – karabin
KAŠ – kašika (žlica)
kč – komandir čete
KD – kulturna djelatnost
K-da – komanda
K-dant – komandant
K-dir – komandir
KGVBR – korpusna grupa višecijevnih bacača raketa
KIR – kirurški
Kl – klasa
km – kilometara
KM – komandno mjesto
KM ZNG – komandno mjesto Zbora narodne garde
KMZ – komanda mjesne zajednice
KO – kontraobavještajna
KO RV i PVO – Korpus Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne obrane
KOG RV i PVO – Kontraobaveštajna grupa Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne obrane
Kom. – komada
kom. – komandant
KONO – Konncepcija opštenarodne obrane
KoRV – komanda ratnog vazduhoplovstva
KoS – kontraobavještajna služba
KoV – kopnena vojska
KoZ – kontraobavještajna zaštita
kpl. – komplet
KPS – Kontrolno propusna stanica
KRV i PVO – Komanda Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne obrane
KS – komanda stana
KŠ – krizni štab
KŠŠ – Komandno štabna škola
KUD – kulturno umjetničko društvo
kum. – kumulativan
kv – komandir voda
KV – kvalificiran
KVPO – Komanda Vojnopomorske oblasti
KW – kilovat
KZ – kazneni zakon
KZH – kazneni zakon Hrvatske
KZS – kontrolno-zaštitna služba
lad – laki artiljerijski divizijun
lap – laki artiljerijski puk
lap PVO – lako artiljerijski puk protivvazdušne obrane
larp – laki artiljerijski raketni puk
larp PVO – laki artiljerijski raketni puk protivvazdušne obrane
lbae – lovačko bombarderska avijacijska eskadrila
lbap – lovačko bombarderski avijacijski puk
LBR – laki bacač raketa
lič – lička
lit. – litara
LPA – laka protivavionska artiljerija
lppbr – laka pešadijska plašćanska brigada
lsard – laki samohodni artiljerijsko – raketni divizion
LTP – lakše tjelesne povrede
m – metara
M 69 – pribor za jelo
M.P. – mjesto pečata
m/v – motorno vozilo
mabr – mješovita artiljerijska brigada
mad – mješoviti artiljerijski divizijun
map – mješoviti artiljerijski puk
mb – mehanizirani bataljun
MB – minobacač
mbr – mehanizirana brigada
MC – medicinski centar
mč – mehanizirana četa
meh – mehanizirani
MEP – minsko eksplozivne prepreke
MES – minsko-eksplozivna sredstva
met. – metak
MF – mirnodopska formacija

MFP – materijalno financijsko poslovanje
MG – miligram
ML – mililitar
ML – mlađi
ml. of. – mlađi oficir
MM – milimetar
MNO – Ministarstvo narodne obrane
MO – Ministarstvo obrane
mob. – mobilizacijsko
mp – brigada mornaričke pješadije
mpoabr – mješovita protuoklopna artiljerijska brigada
mpoad – mješoviti protuoklopni artiljerijski divizijun
mpoap – mješoviti protuoklopni artiljerijski puk
MPS – moralno političko stanje
MPV – moralno političko vaspitanje
MRUD – mina rasprskavajuće usmjerenog djelovanja
MS – materijalna sredstva
mtb – motorizirani bataljun
mtbr – motorizirana brigada
mtč – motorizirana četa
MTS – materijalno-tehnička sredstva
MUP – ministarstvo unutarnjih poslova
mv – mehanizirani vod
MV – moralno vaspitanje (odgoj)
MZ – mjesna zajednica
n/m – na moru
NA – načelnik artiljerije
nač. – načelnik
NC – nastavni centar
NDH – Nezavisna Država Hrvatska
NGŠ – načelnik Generalštaba
NH – narodni heroj
NO – narodna odbrana
NO SAOK – Narodna obrana SAO Krajine
NOB – narodnooslobodilačka borba
NONO – načelnik Operativno nastavnog odjela
NOR – narodnooslobodilački rat
NP – nacionalni park
NPP – nastavni plan i program
NS – nastavno središte
NSBSL – načelnik saobraćajne službe
NŠ – načelnik štaba
NVO – naoružanje i vojna oprema
o – otok
o.o. – obično zrno
o/e – operativni ešalon
OA – operativna akcija
OAB – obalna artiljerijska baterija
OB – organ bezbednosti
OB KRV i PVO – Organ bezbednosti Komande Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne obrane
ob.zr. – obično zrno
OC KVPO – operativni centar Komande vojno-pomorske oblasti
OC – operativni centar
OC GŠ OS SFRJ – Operativni centar Generalštaba Oružanih snaga SFRJ
OC K RV – Operativni centar Komande Ratnog vazduhoplovstva
OD – objekti dejstva
ODB – organ državne bezbednosti
ODTO – odred teritorijalne obrane
OdTOV – Odred teritorijalne odbrane Vojnić
of. – oficir
ofic. – oficirski
OG – operativna grupa
OIA – oklopno-izviđački automobil
OIC – operativni informativni centar
OIO – osmatranje i obavještavanje
OJ – oklopna jedinica
OJT – općinski javni tužilac
okb – oklopni bataljun
okbr – oklopna brigada
OMJ – oklopno mehanizirana jedinica
ONO – općenarodna obrana
ONP – operativno nastavni poslovi
OONP – odsjek za operativno nastavne poslove
Op – operativni
oper. – operacija
OpŠTO – opštinski štab teritorijalne obrane
OR – očekujući rejon
OS – oružane snage
OS RH – Oružane snage Republike Hrvatske
OS SAOK – Oružane snage SAO Krajine
OSL – ovlašteno službeno lice

OŠ – Opštinski štab
OšTO – Opštinski štab Teritorijalne obrane
OT – oklopni transporter
OTS – operativno tehnička sredstva
OUN – Organizacija ujedinjenih naroda
OVL – ovlašten
OVU – objekti vatrenog udara
OZ – operativna zona
p – pakiranje
p.puk. – potpukovnik
p/k – prednji kraj
p/n – protunapad
p/p – povrijeđene osobe
PA – protuavionski
PAA – protuavionska artiljerija
pABHO – puk atomsko-biološko-hemijske odbrane
pak. – pakiranje
PAM – protuavionski mitraljez
PAP – poluautomatska puška
PAR – protuavionska raketa
part. – partizanska
partbr – partizanska brigada
partbrTO – partizanska brigada teritorijalne obrane
partd – partizanska divizija
PAT – protuavionski top
pb – pješadijski bataljon
PB – pozadinska baza
pbr – pješadijska brigada
pbrmp – proleterska brigada mornaričkog pješaštva
PČ – patrolni čamac
PED – protuelektronsko djelovanje
peš. – pješadijski
pgmbr – proleterska gardijska mehanizirana brigada
PIK – poljoprivredni kombinat
pionv – pionirski vod
PIŠ – pištolj
PK – pomoćnik komandanta
PK MVPP – pomoćnik komandanta za moralno vaspitanje i pravne poslove
PK PR i PP – pomoćnik komandanta za politički rad i pravne poslove
PKM – pozadinsko komandno mjesto
PKMV – pomoćnik komandanta za moralno vaspitanje (odgoj)
PKPo – pomoćnik komandanta za pozadinu
PKPPR i PP – pomoćnik komandanta za propagandu, politički rad i pravne poslove
PM – puškomitraljez
pmbr – proleterska mehanizirana brigada
PN – pješačko naoružanje
PNHBOb – protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje
PNŠ – pomoćnik načelnika štaba
PO – protuoklopni
PoB – pozadinska baza
POB – protuoklopna borba
pontb – pontonirski bataljun
PoOb – pozadinsko obezbeđenje
POOd – protuoklopni odred
POR – protuoklopni rajon
porc. – porcija
potč. – potčinjeni
potpuk. – potpukovnik
pov. – povjerljivo
pozb – pozadinski bataljun
pozč – pozadinska četa
PP – pravni poslovi
PP – protupješačke
PPdH – protupodmornički helikopter
ppoab – prednja protuoklopna artiljerijska baterija
ppor – potporučnik
ppuk – potpukovnik
ppukovnik – potpukovnik
PPZ – političko propagandna zaštita
PR – politički rad
PRAMOS – pravilo mobilizacije oružanih snaga
prim. – primjerak
PrOd – prednji odred
PS – policijska stanica
PS OS – Pravilo službe Oružanih snaga
PSFRJ – Predsjedništvo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije
PŠTO – pokrajinski štab teritorijalne obrane
PT – protutenkovska (mina)
PTK – komplet za pretakanje

PTM – protutenkovska mina
PTR – protutenkovska raketa
PTT – pošta, telefon, telegraf
PU – policijska uprava
PU SSNO – Politička uprava Saveznog sekretarijata za narodnu obranu
puk – pukovnik
puš. – puška
PVO – protuvazdušna odbrana (protuzračna obrana)
pVOJIN – puk vazdušnog osmatranja, javljanja i navođenja
PVZ – protivazdušna zaštita
PZ – poloprivredna zadruaga
PZO – protuzračna obrana
r. – rijeka
r/d – rezervni dijelovi
r/o – radna obveza
r/s – rezervni sastav
RaŠTO – Rajonski štab teritorijalne obrane
rb – raketna baterija
RB – ručni bacač
RBR – ručni bacač raketa
RC – računovodstveni centar
rd PVO – raketni divizion protivvazdušne obrane
rez kap I kl – rezervni kapetan prve klase
rez. – rezervni
RH – Republika Hrvatska
RiK – rukovođenje i komandovanje
RiV – radio izviđački vod
RJ – ratna jedinica
RK – radni kolektiv
RKM – rezervno komandno mjesto
RKZ – raketno kumulativno zrno
RM – ratna mornarica
RMR – ratne materijalne rezerve
RMS – ratna materijalna sredstva
RO – radna organizacija
rođ. – rođen
RON – ratna oprema i naoružanje
ROSt – radarska osmatračka stanica
rp – raketni puk
RP – ratno predsjedništvo
rp PVO – raketni puk protivvazdušne obrane
RPB – ručni protuoklopni bacač
RPG – ručni bacač granata
RR – ratna rezerva
rr – ratna rezerva
RRB – ručni raketni bacač
RRČ – radio relejno čvorište
RS – Republika Srpska
RSL – Republika Slovenija
RSNO – Republički sekretarijat narodne odbrane
RŠ – ratni štab
RŠ – republički štab
RŠTO – Republički štab Teritorijalne obrane
RTOP – raketna topovnjača
RU – radio uređaj
ruk. – rukovodeći
RUP – radio uređaj poljski
RV – Ratno vazduhoplovstvo
RV i PVO – ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana
S d/p – suha dnevna porcija
S. – selo
S. – stariji
S.P. – strogo povjerljivo
S.R. – svoje ručno
s/i – sjeveroistočno
s/z – sjeverozapadno
sam. – samostalna
SAN – sanitetski, sanitetska
sand. – sanduk
SAO – Srpska autonomna oblast
SAOK – Srpska autonomna oblast Krajina
SAP – socijalistička autonomna pokrajina
SB JNA – Služba bezbednosti JNA
SB OUN – Savet bezbednosti Organizacije ujedinjenih naroda
SbSl – saobraćajna služba
SCV – stacionarni centar veze
sčTO – samostalna četa teritorijalne obrane
SDA – Stranka demokratske akcije
SDB – Služba državne bezbednosti
SDK – služba državnog knjigovodstva
SDO – suhi dnevni obrok

SDR – Stranka demokratske reforme
SDS – Srpska demokratska stranka
SFRJ – Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija
SG – srpska garda
shad – samostalni haubički divizion
sig – signalni
SIV – Savezno izvršno vijeće
SIZ – Samoupravna interesna zajednica
SJB – stanica javne bezbednosti
SJI – sredstva javnog informiranja
SJS – služba javne sigurnosti
SK – Savez komunista
SKJ – Savez komunista Jugoslavije
SK-PJ – Savez komunista-Pokret za Jugoslaviju
SKS – Savez komunista Slovenije
sl. – služba
slab – samohodna laka artiljerijska baterija
SM – stanica milicije
SMB – sivo maslinasta boja
SMOJ – stanica minskog osmatranja i javljanja
Snb – sanitetski bataljun
SnK – sanitetski komplet
SnMS – satitetska materijalna sredstva
SNO – Sekretarijat za narodnu obranu
SnOb – sanitetsko obezbeđenje
SnOd – sanitetski odred
SnSk – skladište sanitetskih sredstava
SO – samohodno oruđe
SO – skupština općine
SO. SB. ZS. – Srpska oblast Slavonija, Baranja i Zapadni Srem
SOS – strane obavještajne službe
SP – strogo povjerljivo
SPC – Srpska pravoslavna crkva
spec. – specijalan
SPO – Srpski pokret obnove
SR – socijalistička republika
SRH – Socijalistička Republika Hrvatska
SRT – sredstva ratne tehnike
SRVS – Savez rezervnih vojnih starešina
SSNO – Savezni sekretarijat za narodnu obranu
SSO – Savez socijalističke omladine
SSRN – Socijalistički savez radnog naroda
ssrp – srednji samohodni raketni puk
SSUP – Savezni sekretarijat za unutrašnje poslove
SŠTO – sektorski štab teritorijalne obrane
st. – stariji
str. – strana
str. pov. – strogo povjerljivo
strelj. – streljačko
STS – služba traganja i spašavanja
SUBNOR – Savezno udruženje boraca narodnooslobodilačkog rata
SUP – Sekretarijat unutrašnjih poslova
sv 1k – stariji vodnik I klase
SZ – samozaštita
sz – sjeverozapadno
ŠC PVO – školski centar PVO
ŠTO – Štab Teritorijalne obrane
t – točka
TAB – teretni automobil
TAM – Tvornica automobila Maribor
Tč – tenkovska četa
tč – tenkovska četa
TČ – torpedni čamac
teš. zr. – teško zrno
TG – taktička grupa
tj – to jest
TMS – tehničko materijalna sredstva
TO – Teritorijalna obrana
TOB – tehničko obezbeđenje
tpoab – topovska protuoklopna artiljerijska baterija
TR – tenk s ralicom
TrH – transportni helikopter
TRZ – Tehnički remontni zavod
TSB SSNO – tehničko snabdevačka baza SSNO
TSk – tehničko skladište
TSkM – tehničko skladište municije
TSkPG – tehničko skladište pogonskog goriva
TT – taktičko-tehnički (podaci)
tt – trigonometrijska točka
TTP – teške tjelesne povrede
TU SSNO – Tehnička uprava SSNO
tv – tenkovski vod
TZI – tenk za izvlačenje

TZV – takozvani
u/s – ubojna sredstva
UB SSNO – Uprava bezbednosti SSNO
UN – Ujedinjeni narodi
UPRT – uprtači
UZMG – Zaštititi mreže za paljenje ukopavanjem a u električnu ugraditi
V – volti
V.P. – vatreni položaj
v.v. – vlasto ručno
v/d – vanredni događaji
v/v – vojna osoba
v/v – vojni obveznik
VA KOV – Vojna akademija kopnene vojske
VAG – vojišno artiljerijska grupa
VAK – vazduhoplovni korpus
VANRAP – vanredni raport
VB – vazduhoplovna baza
VB – vojna bolnica
VBR – višecijevni bacač raketa
VBZ – Vojna bolnica Zagreb
VDP – vojno-diplomatski predstavnici
vel. – veličina
VES – vojno evidencijska specijalnost
vilj. – viljuška
vit. – vitamin
VKC – vojnoknjigovodstveni centar
VLK – vojno-lekarska komisija
VLK VB – vojno-lekarska komisija Vojne bolnice
VNC – vazduhoplovni nastavni centar
VO – vojna oblast
vod – vodnik
vOIA – vod oklopno-izvidničkih automobila
voj. – vojni
VOJIN – vođenje, osmatranje, javljanje i navođenje
VON – vazduhoplovni oficir za navođenje
VOV – vazduhoplovni oficir za vezu
VP – vatreni položaj
VP – vojna policija
VP – vojna pošta
VPO – vojnopomorska oblast
VPS – vojnopomorski sektor
VPU – vojnopomorsko uporište
VRC – vojnoračunovodstveni centar
VRG – vojišno raketna grupa
VT – vatrene točke
vv – vod veze
VV – vojna vježba
VVA – Vazduhoplovna vojna akademija
zlk – zastavnik
ZNG – Zbor narodne garde
ZNGŠ – zamjenik načelnika Generalštaba
ZOPMR – zabilješka o primeni metoda rada
ZOTO – Zadarski odred teritorijalne odbrane
ZOVO – zakon o vojnoj obavezi
zr. – zrno
ZŠ – zonski štab
ZTJ – združene taktičke jedinice
ZTV – zajednička taktička vježba
Z-Z – zemlja – zrak
ž/s – živa sila
ŽTP – željezničko – transportno poduzeće

1

1990., veljača 1.
[Beograd]

Zapovijed načelnika Generalštaba OS SFRJ za oduzimanje oružja TO SR Hrvatske i spremanje istoga u pozadinske baze JNA

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
ZAMENIK NAČELNIKA GENERALŠTABA
ZA T O
Pov. Br. 831-15/89
01. 02. 1990. god.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

RŠ TO SR HRVATSKE[1]

Povlačenje viškova naoružanja iz TO. –

U protekloj godini, na osnovu Kriterijuma Predsedništva SFRJ o planiranju razvoja TO SFRJ, došlo je do krupnih organizacijsko-formacijskih promena, uz znatno brojno smanjenje TO u svim SR i SAP. Pri tome je došlo do pojave viška naoružanja i druge vojne opreme, koja prestavlja ozbiljan problem jedinicama i štabovima TO u pogledu smeštaja, čuvanja i održavanja. U vezi, sa tim,

N A R E Đ U J E M

1. Da se iz jedinica i štabova Teritorijalne odbrane SR i SAP povuku u pozadinske baze JNA sve količine naoružanja i municije, koje pretiču po formaciji, odnosno koje su prijavljene kao višak.
Republički i pokrajinski štabovi TO, koji su deo naoružanja ustupili sekretarijatima za narodnu odbranu, za popunu jedinica civilne zaštite, službe za osmatranje i obaveštavanje i drugih sastava (sem jedinica veze DPZ) povući će isto i predati istovremeno sa predajom naoružanja i municije iz prethodnog stava.* [*Sem naoružanja kojeg su ŠTO zadržali u rezervi.]

2. Naoružanje i municiju će preuzeti pozadinske baze JNA u zatečenom stanju. Naoružanje sa kratkoročnom zaštitom i sa isteklim vremenom dugoročne konzervacije posebno evidentirati i čuvati do donošenja konačne odluke.

3. Komande vojnih oblasti, i VPO će se neposredno dogovarati sa RŠTO-PŠTO o organizaciji preuzimanja naoružanja i municije na svojoj teritoriji.

4. Nakon završenog prikupljanja naoružanja i municije, Tehnička uprava SSNO i taktički nosioci će u roku od tri meseca predložiti postupak sa prikupljenim naoružanjem i municijom.

5. Troškovi primopredaje naoružanja i municije padaju na teret finansijskog plana JNA.

---

[1] Dopisano rukom.

6. Tehničko-snabdevačka baza SSNO će sa komandama VO i VPO regulisati prikupljanje, smeštaj i čuvanje naoružanja. Prikupljanje naoružanja završiti do kraja aprila 1990. godine.

7. Naoružanje i municiju predati-primiti po materijalnim dokumentima, a razduženje-zaduženje knjiga kartona izvršiti pozivom na ovo naređenje.

Prilog : Plan povlačenja NVO[2]

MG /TK

NAČELNIK GENERALŠTABA
ORUŽANIH SNAGA SFRJ
general-pukovnik
Blagoje Adžić, [v.r.]

M.P.[3]

M.P.[4]

Ovaj dopis nije upućen RSTO ali sam ga dobio na uvid od puk. Mrgana radi znanja o naređenim mjerama. Akt ne zavoditi u RSNO SRH. Ali ga čuvati uz KI. 803-02/90-04/01 UR BR SP 512-02-04-90-1 od 21. 2. 1990.[5]

.... [6] [v.r.]

Preslika, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

2

1990., ožujak 14.
[Beograd]

Zapovijed Generalštaba OS SFRJ, I. uprave, Komandi 5. vojne oblasti da izradi naputak za borbenu izgradnju i upotrebu jedinica te preuzimanje naoružanja TO u slučaju izvanrednih prilika

---

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I U P R A V A
Str. pov. Br. 527-1
14. 3. 1990.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO
Primerak br. 6

[2] Prilog se ne nalazi uz dokument.

[3] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, Uprava I, Operativni centar.

[4] Prijemni pečat: SR Hrvatska, Republički štab TO, pov. br. 08-229-1., 2. 2. 1990.

[5] Dopisano rukom.

[6] Potpis nečitak.

KOMANDI 5. VO

Na osnovu plana aktivnosti OS SFRJ u realizaciji ustavnih obaveza na očuvanju ustavnog poretka i integriteta zemlje, a u cilju održavanja borbene gotovosti OS na određenom nivou,

NAREĐUJEM

U komandama, jedinicama i ustanovama izvršiti ažuriranje, doradu i izradu uputstva za borbenu izgradnju i upotrebu jedinica po sledećem :

1. Generalštab OS SFRJ – I uprava GŠ, izvršiće ažuriranje plana "Golija" i "Radan" i do 20. 03. 1990. godine dostaviti određenim komandama vojnih oblasti, koje će razraditi svoje elaborate i redovno održavati potrebnu gotovost jedinica za izvršavanje namenskih zadataka.

2. Komande vojnih oblasti će na svojoj teritoriji ostvarititi uvid u čuvanje naoružanja i municije u magacinima van JNA. Proceniće mogućnost i izradit planove preuzimanja tog naoružanja i municije radi čuvanja i obezbeđenja u slučaju nastanka vanrednih prilika.

3. Komande vojnih oblasti i RV i PVO – obezbediće maksimalni nivo borbene gotovosti gotovih bataljona i specijalnih jedinica. Kontrolu stanja ovih jedinica organizovaće i vršiti ZNGŠ za vidove.

4. Redovno vršiti analizu na svim nivoima rukovođenja i komandovanja, organizacijsko-formacijsku podobnost jedinica i u svakom momentu imati ocenu sposobnosti združenih taktičkih jedinica za izvršavanje namenskih zadataka. Prioritet u popuni mirnodopskog sastava dati jedinicama u najosetljivijim delovima i jedinicama predviđenim za manevar. Posebnu pažnju posvetiti popuni starešinama i vozačima. Do kraja marta 1990. godine izvršiti analizu stanja na svim nivoima rukovođenja i komandovanja.

5. Izvođenje pokretnih logorovanja i ZTV vršiti u skladu sa nastavnim planom i programom na osetljivim pravcima i rejonima u cilju demonstracije sile.

6. U realizaciji zadataka iz plana "Jedinstva-2 i 3" dati prioritet preformiranju jedinica u osetljivim regionima.

7. U komandama korpusa (VPS) do kraja aprila 1990. godine izraditi planove vežbovnih aktivnosti u cilju demonstracije sile u uslovima vanrednih prilika. Planovi će se aktivirati po posebnom naređenju načelnika Generalštaba OS SFRJ.

8. Rad na doktrinarnim dokumentima u Generalštabu OS maksimalno prilagoditi funkciji dogradnje KONO za nove uslove.

BN/MP

NAČELNIK GENERALŠTABA
ORUŽANIH SNAGA SFRJ
General-pukovnik
M.P.[7] Blagoje Adžić, [v.r.]

M.P.[8]

[7] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, Uprava I.

[8] Prijemni pečat: Komanda 5. vojne oblasti, sp. br. 9/75-131, 16. 03. 1990.

Dostavljeno:
1. Arhiva,
2. Kabinet SSNO,
3. Kabinet NGŠ,
4. Komandi 1. VO,
5. Komandi 3. VO,
6. Komandi 5. VO,
7. Komandi VPO,
8. Komandi RV i PVO,
9. ZNGŠ za KoV,
10. ZNGŠ za RV i PVO,
11. ZNGŠ za RM,
12. ZNGŠ za TO,
13. ZNGŠ za EiV,
14. CVVŠ,
15. OUP,
16. Politička uprava,
17. Uprava bezbednosti,
18. II uprava GŠ,
19. III uprava GŠ;
20. IV uprava GŠ.

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

3

1990., travanj 6.

Obavijest 5. vojne oblasti podređenim jedinicama o smjernicama Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu kako se starješine i građanska lica u OS SFRJ moraju ponašati na predstojećim izborima

---

K O M A N D A
944. POZADINSKE BAZE
Str. pov. Br. 2-40
06. 04. 1990.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Informacija o učešću
pripadnika OS u pred-
stojećim izborima,
dostavlja.-

KOMANDI 284/4

U prilogu akta dostavljamo vam informaciju komande 5. vojne oblasti str. pov. br. 25/363-25 od 04. 04. 1990. godine i upozorenje na istupanje i ponašanje starešina i GL na službi u JNA, pov. br. 25/168-215 od 23. 03. 1990. godine.
Sa navedenim sadržajima upoznati sve starešine i GL na službi u OS iz vaše jedinice, kao i ostalih lica kako je u informaciji navedeno.

PD/OO.

POMOĆNIK KOMANDANTA ZA PR
Dimitrije Pantelić, [v.r.]

M.P.[9]

M.P.[10]

\- - - - - - -

Komanda 5. vojne oblasti
Str. pov.. br. 25/363-25
4. 4. 1990. godine

Od političke uprave SSNO primili smo brzojav str. pov. br.49-7 od 3. 4. 1990. g., kojim se utvrđuje učešće pripadnika OS u predstojećim izborima, sledećeg sadržaja i prema kojem treba odmah postupiti.
U SR Hrvatskoj i Sloveniji prvi put se od rata sprovode višestranački izbori, koji, u tom obliku, nisu utvrđeni Ustavom SFRJ. U vezi s tim, često se postavljaju pitanja vezana za odnos pripadnika naših OS i članova njihovih porodica prema ovim izborima, prema programima stranaka i kandidatima. U toku redovnog informisanja, na ta i slična pitanja, treba davati odgovore i saopštavati stavove SSNO.
U ovoj informaciji ukazuje se na odnos pripadnika OS prema pojedinim političkim strankama i njihovim programima. Iako je, principijelno gledano, pravo pojedinca da bira po vlastitom uverenju ipak ljudima moramo pomoći da se u uslovima postojanja mnoštva političkih stranaka, sa veoma raznovrsnim programima, bolje politički orjentišu, da bolje razumiju ciljeve i suštinu pojedinih opredelenja i koncepcija i da shvate šta pojedine koncepcije i programi znače u pogledu budućnosti Jugoslavije i socijalizma u njoj.
U izborima u SR Hrvatskoj (prema sadašnjem uvidu), zakazanim za 22. april, učestvovat će četiri bloka političkih stranaka i partija. Prvi blok čine Savez komunista Hrvatske – Stranka demokratskih promjena i Savez socijalista (bivši SSRN). Drugi je Koalicija narodnog sporazuma (sastavljena od Hrvatskog socijalno-liberalnog saveza, Hrvatske krsčansko-demokratske stranke, Hrvatske demokratske stranke i Socijaldemokratske stranke Hrvatske). Treći predstavlja Hrvatska demokratska zajednica, a četvrti Savez zelenih i ekološki pokret u republici.
U informisanju našeg sastava treba ukazati na to da programi Stranke demokratske promjene i socijalista Hrvatske, bez obzira na njihove programske manjkavosti, izvesne nedoslednosti i nas opravdano kritički odnos prema tome, ipak sadrže dva bitna opredelenja koja imaju trajni strategijski značaj. Naime, u njima je izraženo opredelenje za izgradnju federativne demokratske zajednice jugoslavenskih naroda i narodnosti, kao i opredelenje za dalji razvoj socijalizma u Jugoslaviji. Zbog toga je opravdano da pripadnici OS, u nastaloj situaciji, podrže kandidate ovih stranaka i glasaju za njih.

[9] Okrugli pečat: Komanda 944. pozadinske baze.

[10] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, st. pov. br. 211-1, 13. 04. 1990.

Analiza programa ostalih stranaka na prostoru SR Hrvatske pokazuje da među njima ima značajnih razlika, nedorečenosti, pa i neizvesnosti u pogledu opredelenja za sudbinu zemlje. Neke od njih objektivno nude građanski rat, cepanje zemlje, prelaz u kapitalistički sistem i drugo. Sasvim je izvesno da se pripadnici OS ne mogu i ne trebaju izjašnjavati za nosioce takvih programa i glasati za njihove kandidate. To bi bilo nespojivo sa ustavnom ulogom naših OS i idejno-političkim opredelenjima armijskog sastava.
Od petnaest registriranih stranaka na području Slovenije, 6. aprila na izbore će, kako najavljuju, izaći sve stranke, neke samostalno, a većina u koaliciji. Najbrojniju koaliciju čine Demos – udružena opozicija Slovenije. U njenom sastavu su Slovenački seljački savez, Slovenačka zanatska stranka, Zeleni Slovenije i Socijaldemokratski savez Slovenije, dok je Stranka sivih pantera (sivi-penzioneri) "pridruženi" član. Drugu koaliciju čine SKS – Stranka demokratske reforme i Socijalistički savez – Savez socijalista. U izborima će aktivno sudelovati i SSO Slovenije – liberalna stranka (bivša omladinska organizacija).
Pripadnici OS i organizacija SKJ u JNA, imaju veoma izražen kritički odnos prema mnogim opredelenjima i sadržajima izbornog programa SK Slovenije – Stranke demokratske reforme i Socijalističkog saveza – Saveza socijalista Slovenije, koji na ovim izborima zajednički nastupaju. Neprihvatljivo je njihovo inzistiranje na konfederativnom položaju Slovenije u Jugoslaviji. Takvo opredelenje je u suprotnosti sa avnojevskim principima uređenja zemlje. Pored toga u OS ne može se prihvatiti osporavanje ustavne uloge armije, njenog jedinstva jedinstva odbrane zemlje i KONO.
Međutim, programi opozicionih stranaka su krajnje desno orijentirani. Zagovaraju odcepljenje Slovenije od Jugoslavije, žestoko se protive izgradnji socijalizma, objektivno se bore za uvođenje kapitalizma.
Prema tome, u nastaloj situaciji ipak je za pripadnike OS glasanje za kandidate SKS Slovenije – SDR i Socijalistički savez – Savez socijalista, prihvatljivije od opredeljivanja za kandidate drugih stranaka.
Iz informacija kojima raspolažemo vidi se da ima pojedinaca koji smatraju da bi u sadašnjoj situaciji možda bilo najuputnije da se suzdrže od izlaska na glasanje. To samo na prvi pogled može izgledati kao prihvatljiva varijanta. Činjenica je, međutim, da bi se time, ne samo prekršile građanske obaveze, već bi se, to je sasvim izvesno, povećali izgledi partija koje se u svojim programima zalažu za širenje nacionalne i verske mržnje i, u krajnjem, za razbijanje SFRJ.
Naročito je važno da pripadnici OS ne budu pod uticajem jednostranih, uskogrudnih i parcijalnih pogleda koje zagovaraju i agresivno propagiraju kandidati pojedinih partija. Treba imati u vidu da se radi o društvenoj obavezi od čijeg ishoda će bitno zavisiti sudbina daljeg razvoja SFRJ kao zajedničke domovine ravnopravnih naroda i narodnosti.
Sa informacijom, na odgovarajući način, upoznati sve starešine i gl na službi u OS u zoni vaše odgovornosti. U skladu sa izloženim stavovima trebalo bi nastupati i u neposrednoj pripremi vojnika za njihovo učešće u izborima, informaciju koristiti u kontaktima sa pripadnicima rezervnog sastava, posebno penzionisanim i rezervnim vojnim starešinama.

načelnik odelenja za politički rad
pukovnik

Đuro Vrandečić

Preslika, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

4

1990., svibanj 14.
[Beograd]

Zapovijed načelnika Generalštaba OS SFRJ komandama vojnih oblasti za oduzimanje naoružanja TO i način čuvanja istoga

---

NONO
Shodno ovom aktu
napisati naše naređ.
i dati obvezu K-dama
Korpusa i RŠTO.
Rok 20. 5. 90.
do 12.00 č.
NŠ[11]

S S N O GS OS SFRJ
I U p r a v a
Operativni centar
Str. pov. br. 19-1
14. 05. 1990. godine

Vojna tajna
Strogo poverljivo
Š i f r o v a n o
Uručiti o d m a h

Na ličnost komandanta

Čuvanje naoružanja i municije
TO-naređenje

Komandi 1., 3. i 5. VO, VPO i RV i PVO

Radi sigurnog smeštaja i čuvanja naoružanja i municije Teritorijalne odbrane, a u skladu sa postavljenim zadacima saveznog sekretara za narodnu odbranu, na sednici Vojnog saveta 27. 04. 1990. godine,

N a r e đ u j e m

1. Komanda vojnih oblasti i RV i PVO sa štabovima TO SR i SAP, organizovaće preuzimanje, smeštaj i čuvanje kompletnog naoružanja i municije od TO u skladištima i magacinima JNA. Komandanti TO u okviru organizacijsko-formacijske dogradnje a u skladu sa operativnim zahtevima, razmotriće eventualnu mogućnost ukidanja pojedinih manjih jedinica TO čije se oružje i municija ne mogu čuvati u skladištima i magacinima JNA.
Pri realizaciji zadataka utvrditi tačan broj, vrstu i količinu naoružanja i municije koja se sada čuva u magacinima TO i konkretne mogućnosti smeštaja u vojnim objektima kao i dinamiku realizacije.
U nedostatku magacinskog i skladišnog prostora za smeštaj koristiti najpogodnije prostorije u rejonu tih skladišta i magacina. Eventualno za smeštaj koristiti i prostorije u kasarnama u skladu sa postojećim propisima.

---

[11] Dopisano rukom od strane načelnika Štaba 5. vojne oblasti.

2. Izuzetno, gde su objekti TO veoma udaljeni i ne postoje uslovi i mogućnosti da se naoružanje i municija TO smesti u skladištima i magacinima JNA, smeštaj i čuvanje organizovati u magacinima TO sa stražarskim obezbeđenjem jedinica JNA.

3. Izuzimanje naoružanja i municije od strane ŠTO i jedinica TO, za korišćenje pri izvođenju planiranih aktivnosti, odobravaće komande vojnih oblasti. Komande vojnih oblasti posebnim uputstvom regulisaće način ulaska, održavanje i čuvanje, kao i postupak pri izuzimanju i vraćanju naoružavanja i municije u magacinima.

4. Preuzimanje i smeštaj naoružanja i municije završiti do 21. 05. 1990. godine.
Izveštaj o realizaciji naređenja sa tačnim pregledom količina i vrsta naoružanja i municije koja se čuva u magacinima i skladištima JNA i izuzetno u skladištima TO dostaviti do 05. 06. 1990. godine Generalštabu OS – I Uprava.

Za nejasna pitanja obratiti se načelniku Generalštaba OS SFRJ.

Načelnik GS OS SFRJ
General-pukovnik
Blagoje Adžić s. r.

Ovjereni prijepis, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane, Središnji vojni arhiv

5

1990., svibanj 15.
[Beograd]

Zapovijed načelnika Generalštaba OS SFRJ Komandi 5. vojne oblasti za organizacijsko-formacijsku dogradnju JNA po planu "Jedinstvo-3"

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I UPRAVA
Drž. tajna. Br. 1487-172/89
15. 05. 1990. god.

NARODNA ODBRANA
DRŽAVNA TAJNA
"JEDINSTVO-3"
Primerak br. 5

K-di 5. VOJNE OBLASTI

U prilogu vam dostavljamo Naredbu načelnika Generalštaba OS SFRJ i rasporedni nalog Uprave OMJ prilog br. 1. i 1a.[12]

[12] Prilog 1a je naknadno precrtan.

Molimo vas da iz vaše nadležnosti preduzmete sve mere i obaveze kako bi se zadatak izvršio na vreme, kako je to regulisano Naredbom.

N A Č E L N I K
general-potpukovnik
Milan Ružinovski

M.P.[13]

K O M A N D A
5. V O J N E O B L A S T I
DT Br. 26-1
16. 05. 1990. god.

NONO

Sagledati i proučiti ovo rešenje, a po prijemu formacija zajedno sa org. mob. organom napisati naređenje i raditi na form. jedinica. Bez čekanja form. i konačnog naređenja treba se raditi na razradi plana za formiranje i preformiranje jedinica. Prilog koji se odnosi na predaju sredstava OMJ, da nač. napiše naređenje.

NŠ[14]

- - - - - - -

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I U P R A V A
Drž. tajna. Br. 1487-171/89
15. 05. 1990. god.

NARODNA ODBRANA
DRŽAVNA TAJNA
“JEDINSTVO-3”
Primerak br. 5

Na osnovu stavova i zadataka saveznog sekretara za narodnu odbranu, na sednici Vojnog saveta od 27. 04. 1990. godine, a u vezi organizacijsko-formacijske dogradnje JNA po planu “Jedinstvo-3”[15]

N A R E Đ U J E M

1. U 1. vojnoj oblasti, preklasificirati 10. mtbr iz “B” u “A” klasifikaciju sastava:
– Komanda, vv, 1. mtb, mb, okb, i čVP – “A” klasifikacije;
– pozb i Komanda stana “B” klasifikacije;
– 2. mtb, had, mpoad, lad PVO, inžb, ič, ČV (vod veze “A”), vod ABHO “R” klasifikacije. U inžinjerijskom bataljonu imati jednu četu “A” klasifikacije.

Ljudstvo i tehniku za mehanizovani i oklopni bataljon obezbeđuje 1. vojna oblast i to: mehanizovani bataljon iz 506. pbr Zrenjanin, bez tč, a oklopni bataljon iz 395. mtbr Brčko.

Smeštaj bataljona obezbediti u garnizonu Mostar.

Zadatak realizovati do 31. 05. 1990. godine.

---

[13] Prijemni pečat: Komanda 5. vojne oblasti, dt. 26-1, 16. 05. 1990.

[14] Dopisano rukom.

[15] Prema planu “Jedinstvo 3” Republike su nezakonito izbačene iz zapovjednog lanca uporabe postrojbi teritorijalne obrane. Opširnije o tome vidi: Davor Marijan, “Jedinstvo” – posljednji ustroj JNA, Polemos 6 (2003). 1-2, 11-47.

329. okbr – Banja Luka preformirati iz “B” u “A” klasifikaciju sastava:
– Komanda, Komanda stana, ič, 1. i 2. okb, mb, had, lsard PZO i pozb “A” klasifikacije;
– 3. okb, inžb (četa “A”), čv (vod veze “A”), čVP, vABHO “R” klasifikacije.
– 2. okb formirati u garnizonu Derventa. Tehniku uzeti iz okb 327. mtbr, a ljudstvo obezbediti iz svog sastava.

2. U Vojnopomorskoj oblasti, (9. K Knin) preformirati 221. mtbr “B” klasifikacije po sledećem:
Komanda, 1. mtb, mb, okb i vv “A” klasifikacije;
– pozb i k-da stana “B” klasifikacije;
– 2. mtb, had, mpoad, lad PVO, inžb (sa jednom četom “A”), čVP, ič, čv (vod veze “A”), i vABHO – “R” klasifikacije.
Ljudstvo za formiranje oklopnog bataljona daje 1. vojna oblast, a za formiranje mehanizovanog bataljona obezbeđuje Vojnopomorska oblast iz mehanizovanog bataljona 139. mtbr – Pula.
Tehniku za formiranje mehanizovanog i oklopnog bataljona obezbeđuje 1. i 5. vojna oblast prema rasporednom nalogu Uprave oklopno-mehanizovanih jedinica – prilog br. 1.
Predaju tehnike izvršiti u garnizonu Benkovac i Knin do 10. 06. 1990. godine.
Smeštaj oklopnog bataljona izvršiti u garnizonu Benkovac, a mehanizovanog u garnizonu Knin.
Formiranje jedinica izvršiti do 20. 06. 1990. godine.

3. U 5. vojnoj oblasti, rasformirati odbranu grada Zagreba, a formirati 10. korpus sastava:
– Komanda, 4. okbr, 140. mbr, 123. pontb “A” klasifikacije. U sastav Komande 10. K ugraditi organ za garnizone poslove.
– Komanda stana “B” klasifikacije;
– 622. mtbr (sa mtb “A”), 257. mtbr, 6. map, 6. mpoap, 613. lap PVO, 10. inžp, 671. pontb, 151. i 152. ppoab, bvp (sa četom “A”), ič, čABHO, odelenje za izlaganje situacije u vazdušnom prostoru, bataljon veze (sa četom veze “A”), automobilska četa, 60. san. č, vojni sud i vojno tužilaštvo II varijante “R” klasifikacije.

U sastav 10. korpusa ulazi poligon za obuku vojnika i starešina “SVETICE” i strelište “Vrapčanski potok”.
Smeštaj komande 10. K izvršiti u objektu Komande odbrane grada Zagreba.
Republički štab TO SR Hrvatske, za rukovođenje i komandovanje jedinicama TO u gradu Zagrebu formiraće gradski štab TO, a njegov smeštaj regulisaće sa Komandom 5. vojne oblasti.

140. mtbr “B” klasifikacije preformirati u 140. mbr “A” klasifikacije sastava:
– Komanda, Komanda stana, ič, čv, 1. i 2. mb, 1. okb, shad 120 mm[16] i pozb “A” klasifikacije;
– 2. okb, lasrd PVO, inžb, mpoad, čVP i vod ABHO “R” klasifikacije.
Brigadu razmestiti u garnizonima Zagreb i Dugo Selo.
Ljudstvo za formiranje 140. mbr obezbeđuje Komanda 5. vojne oblasti iz svog sastava.

[16] Greška u tipkanju, trebalo bi pisati: shad 122 mm.

2. mb "A" klasifikacije garnizon Dugo Selo izlazi iz sastava 32. mbr i ulazi u sastav 140. mbr, a 2. mb "R" klasifikacije Varaždin izlazi iz sastava 31. mbr i ulazi u sastav 32. mbr kao 2. mb "R" klasifikacije.

31. mbr "R" klasifikacije – garnizon Dugo Selo rasformirati u miru i ratu, a tehnika ulazi u sastav 140. mbr Zagreb.

4. okbr-Jastrebarsko, preformirati po novoj formaciji iz "B" u "A" klasifikaciju sastava:

– Komanda, Komanda stana, 1. i 2. okb, mb, mad, lsard PVO, ič i pozb "A" klasifikacije;

– 3. okb, inžb, čv (vod veze "A"), vod VP i vod ABHO "R" klasifikacije.

Mehanizirani bataljon predislocirati u garnizon Karlovac.

Formiranje korpusa dovršiti do kraja juna 1990. godine.

4. III uprava GŠ OS, na osnovu predloga Komande 5. VO, Uprave oklopno-mehanizovanih jedinica i Uprave inžinjerije izradiće formacije za novoformirane i preformirane jedinice.

5. Komande vojnih oblasti dostaviće izveštaje o formiranju jedinica kako je to regulisano ovom naredbom.

NAČELNIK GENERALŠTABA
ORUŽANIH SNAGA SFRJ
general – pukovnik
Blagoje Adžić

Prilog;
Preraspodelni nalog
Uprave oklopno-mehanizovanih jedinica[17]

M.P.[18]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

6

1990., svibanj 18.
[Varaždin]

Izvješće Komande 32. korpusa OS SFRJ Komandi 5. vojne oblasti o oduzimanju naoružanja TO zajednica općina Varaždin i Bjelovar

---

Komanda 32. korpusa
Str. pov. br. 66-13
18. 05. 1990. godine

[17] Izostavljen.

[18] Prijemni pečat: 5. vojna oblast, dt. br. 26-2, 16. 05. 1990.

Komandi 5.vojne oblasti

Na osnovu usmenog naređenja Komande 5.VO i zahteva ŠTO zajednica opština Varaždin i Bjelovar/ u vremenu od 16. do 18. 05. 1990. godine obezbeđen je smeštaj i prevezeno naoružanje i municija TO u skladišta i kasarne jedinica 32. korpusa. U vojne objekte 32. korpusa smešteno je naoružanje i municija za 26. ŠTO RO zajednice opština Varaždin i Bjelovar.
Sredstva su smeštena u skladišta: Varaždinbreg, Dugo Selo /s. Rudinšćak i kasarna/, Bjelovar /Sajmište i Bedenik/, Koprivnica /Crna Gora/, Križevci /Brezje/, Čakovec /kasarna/ i Daruvar /Doljani/.
TMS su smeštena na površini od 3.700 m2 /kvadratnih/ prostora, koji je obezbeđen preraspodelom i izvlačenjem m/v iz garaža. Sredstva su prevežena prosečnim dnevnim angažovanjem 90 m/v, pri čemu je prevezeno 2235 tona TMS ili 447 raznih tereta i pređeno 53.000 km za šta je utrošeno oko 10 m^3 goriva. Za izvršenje zadatka angažovano je 68 starešina, 9 gl i 374 vojnika. Zadatak je izvršavan u neprekidnom radu uz vrlo dobro zalaganje vojnika, gl i starešina i primernu saradnju sa ŠTO, bez ijednog vanrednog dogadjaja i većeg kvara na m/v. Prema nama nije zabeležen ni jedan slučaj neprimerenog reagovanja, nesuglasica, već naprotiv u svim ŠTO ekipe korpusa bile su primljene srdačno i poslužene sa bezalkoholnim pićima i sendvičima, a u delu ŠTO i sa ručkom.
U neposrednom kontaktu nismo uočili da saopštenja organa republika i stranki izazivaju kolebanje i nesigurnost. Naređenje SSNO shvaćeno je kao mera bezbednijeg čuvanja i povoljnijeg održavanja ovih sredstava.

k o m a n d a n t
general-major
Jevrem Čokić

M.P.[19]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

7

1990., svibanj 22.
[Zagreb]

Izvješće Komande 5. vojne oblasti Kabinetu načelnika Generalštaba OS SFRJ o rezultatima oduzimanja naoružanja i municije TO SR Slovenije i SR Hrvatske

---

KOMANDA 5. VO
Str. pov. br. 9/75-180
22. 05. 1990. god.

H I T N O!
Š I F R O V A N O!

[19] Prijemni pečat: Vojna pošta br. 7236-3-SCV, Zagreb, brzojav br. 478, 19. 05. 1990.

Izveštaj o realizacijizadataka vezanih za preuzimanje naoružanja municije TO – dostavlja. –

KABINET NAČELNIKA GŠ OS SFRJ
– na ličnost Načelnika GŠ OS SFRJ

Po prijemu naređenja od Saveznog sekretara za NO odmah smo sa RŠTO pristupili procenama stanja čuvanja naoružanja i municije TO u SR Hrvatskoj i Rep. Sloveniji, a sa komandama Korpusa proceni mogućnosti prihvata istog i uskladištenja u kompleksima JNA.

Na bazi izvršenih procena došli smo do sledećih zaključaka:
1. – U SR Hrvatskoj naoružanje i municija čuvali su se u **364** objekta od čega u **178** objekata u okviru kompleksa JNA, a u **186** objekata van vojnih kompleksa.
Od 186 objekata van vojnih kompleksa u 109 objekata naoružanje i municiju obezbeđiva1e su snage TO i SUP-a – putem prijavne, čuvarske ili patrolne službe, a deo je obezbeđen i alarmnim uređajima.
U 77 objekata, pretežno radnih organizacija, naoružanje i municiju obezbeđiva1a je prijavna i čuvarska služba tih radnih organizacija u okviru opšteg obezbeđenja radne organizacije.

2. – U Repub1ici Sloveniji, naoružanje i municija čuvali su se u **314** objekata od čega u **111** objekata u okviru vojnih kompleksa i **203** objekta van vojnih kompleksa.
Od 203 objekta van vojnih kompleksa samo 81 objekat je vlasništvo TO dok 122 objekte nisu vlasništvo TO već: škola-40; SUP-a 17; radnih organizacija-23 i osta1ih 42.
Od ovih 203 objekta van vojnih kompleksa, naoružanje i municija obezbeđivani su prijavnom, čuvarskom i patrolnom službom kod 91 objekta, a kod osta1ih 112 nije bi1o nikakvog posebno organiziranog fizičkog obezbeđenja.

3. – Ovakav način smeštaja i obezbeđenja naoružanja i municije TO nije obezbeđivao sigurno čuvanje i zaštitu ovih sredstava u objektima van kompleksa JNA koji su imali organizovano fizičko obezbeđenje putem prijavne čuvarske i patrolne službe, a kamoli u objektima koji nisu imali nikakvo obezbeđenje. Ovo tim više što je mali broj objekata bio oprem1jen savremenijim sredstvima tehničke zaštite. Ovakvim obezbeđenjem naoružanja i municije TO dovedena je u pitanje sigurnost čuvanja i zaštite posebno od nasrtaja pojedinaca, kriminalaca, s osobito od organizovanih većih grupa. Na sastanku u NŠ komande 5.VO sa NŠ RŠTO iznesen je i njihov zahtev za boljim obezbeđenjem i smeštajem u organizaciji JNA.

4. – U vojnim kompleksima na teritoriji 5. VO, preraspodelom skladišnog i kasarnskog prostora, moguće je, u okvirima zona odgovornosti korpusa, obezbediti potreban prostor za smeštaj i uskladištenje celokupnog naoružanja i municije TO, čime bi se obezbedi1o njihovo sigurno čuvanje uz neznatno povećanje 1judstva za stražarsko obezbeđenje.

Na bazi ovakvih procena, a po prijemu Naređenja Načelnika GŠ OS SFRJ **str. pov – br. 19-1 od 14. 05. 1990**. god. odmah smo pristupi1i realizaciji istog i obezbedili:
a) u SR Hrvatskoj prihvat i smeštaj celokupnog naoružanja i municije TO u zoni odgovornosti 5. VO, osim naoružanja i municije jednog (1) voda TO u RO “MEGA”

Zagreb, zbog odluke Radničkog saveta iste, a u saglasnosti sa RŠTO SRH da radna organizacija obezbedi čuvanje i fizičko obezbeđenje u skladu sa odredbama PS OS.

b) u Republici Sloveniji, naoružanje i municija nisu preuzeti iz (dvanaest) 12 OpŠTO, bata1jona TO Kočevska Reka i bata1jona TO Kranj (oružje kod vojnih obveznika). Ukupno nije preuzeto **14.420** komada pešadijskog naoružanja i **115** tona municije, nakon intervencije Predsedništva Rep. Slovenije.

Dane **19. 05. 1990.** god., komandant TO Slovenije izdao je naređenje de se objekti u kojima se čuva ovo naoružanje obezbedi fizičkim obezbeđenjem u duhu PS OS, što su ŠTO i realizovali, a kontrola RŠTO Slovenije i ustanovi1a 20. 05. 1990. god.
Pošto se ovo obezbeđenje realizuje mirnodopskim sastavom, problem je ovakvog rešenja za duži period sem u Kočevskoj Reci.
Izveštaj po Naređenju str. pov. br. 19-1 od 14. 05. 1990. dostavićemo u naređenom roku.

NAČELNIK ŠTABA
General-pukovnik
Andrija Rašeta, [v.r.]

M.P.[20]

Izvornik, strojopis, latinica
Ured predsjednika RH

8

1990., svibanj 28.
[Gospić]

Izvješće Komande 35. partd. Obavještajnom centru Komande 13. korpusa OS SFRJ o političko-sigurnosnoj situaciji u Lici

---

KOMANDA 35. partd
Pov. br. 25-60
28. 05. 1990. godine

KOMANDI 13. KORPUSA – OC

Političko-bezbedonosna situacija
na teritoriji.-

Dana 26. 05. 1990. u Gospiću na Trgu Nikola Tesla u 12,00 časova održana osnivačka skupština Srpske demokratske stranke. Skupštini prisustvovalo oko 2-3 hiljade ljudi a govorili

[20] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

su predsjednik SDS akademik Jovan Rašković i predsjednik Srpskog kulturnog društva "Zora" iz Knina Jovan Opačić. Sa porukama i pozdravima simpatizera SDS skupštini su se obratili i predsjednici ili članovi pojedinih mjesnih odbora SDS sa područja Like i Dalmacije. Zapaženu aktivnost na skupu imali su pukovnik RV i PVO u penziji Popović Bogoljub iz s. Vrebac kod Gospića, sa stanom u Zadru i doktor Milan Vujnović, stomatolog iz Gospića koji trenutno ima privatnu radnju u Zagrebu. Za vrijeme održavanja zbora kod sina potpukovnika u penziji Vunjak Milana pronađen je pištolj. Potpukovnik u penziji Vunjak Milan sa područja je Titove Korenice i zadnje mjesto službovanja imao je u Banja Luci. Na pištolj dozvolu ima potpukovnik Vunjak a njegov sin isti nosi neovlašteno. Osnivačka skupština protekla mirno i bez incidenata.
Iako je bilo informacija da će biti odgođen ipak je istog dana s početkom u 16,00 časova u s. Žitnik kod Klanca (kod Gospića) održan zbor prijatelja i simpatizera doktora Ante Starčevića – "Oca domovine", a povodom njegove 167 godišnjice rođenja. Na zboru je govorio Ante Paradžik predsjednik Hrvatske stranke prava i Petry Miroslav zastupnik sabora SRH iz Gospića. Skupu je prisustvovalo 1500 građana. Zbor je protekao bez incidenata.
Na teritoriji Like u toku su konstituirajuće sjednice skupština opština. Do sada su konstituisane višestranačke skupštine opština u opštinama Otočac, D. Lapac i Gračac. U D. Lapcu za predsjednika SO izabran je Rastović David, KV električar, a za predsjednika Izvršnog vijeća Đukić Milan koji ima višu turističko-ugostiteljsku školu, obojica članovi SDS. U opštini Gračac za predsjednika SO izabran je Lukić Vojo, član SDS, ima Višu mašinsku školu, a predsjednik Izvršnog vijeća nije izabran. Po konstituiranju svih skupština na teritoriji u zoni odgovornosti divizije detaljno ćemo vas izvestiti.
Političko bezbedonosna situacija na teritoriji u zoni odgovornosti iako opterećena brojnim problemima za sada bitnije negativno ne utiče na MPS mirnodopskih komandi i jedinica divizije iako se kod starešina i GL na službi u JNA oseća povećana zabrinutost za događaje o kojima vas izveštavamo.

K O M A N D A N T
potpukovnik
Pero Čavar, [v.r.]   M.P.[21]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

9

1990., lipanj 2.
[Beograd]
Zapovijed Generalštaba OS SFRJ, I. uprave, Komandi 5. vojne oblasti da se, bez obzira na zahtjeve nekih republika da se oružje TO vrati u objekte koji nisu pod kontrolom JNA,

[21] Okrugli pečat: Komanda 35. partizanske brigade.

pridržavaju zapovijedi o oduzimanju naoružanja te daju upute za čuvanje, održavanje i izuzimanje naoružanja TO

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I U P R A V A
O P E R A T I V N I C E N T A R
SP Br. 19-4
02. 6. 1990.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak br. 4

Naređenje sa kriterijumima za
dalje čuvanje naoružanja TO

NA LIČNOST KOMANDANTA
KOMANDI 5. VOJNE OBLASTI

Posle realizacije mjera preduzetih na planu čuvanja naoružanja TO u skladu sa naređenjem načelnika Generalštaba OS SFRJ, strogo pov. br. 19-1 od 14. 05. 1990. godine, a u vezi sa zahtevima nekih organa u pojedinim republikama da se naoružanje ponovo vrati u magacine i objekte van objekata JNA,

N A R E Đ U J E M

1. Naoružanje i municiju čuvati isključivo kako je regulisano pomenutim naređenjem i datim odgovorima. Na pitanja, akt I uprave GŠ OS, strogo pov. br. 19-3 od 18. 05. 1990. godine.

2. Odobrenje za čuvanje naoružanja TO van objekata JNA, na predlog komandanata vojnih oblasti, davaće GŠ OS SFRJ-e.
Da bi se takav predlog podnio, GŠ OS SFRJ, komandanti vojnih oblasti, zajedno sa komandantom TO, ličnim obilaskom će se uvjeriti da su stečeni uslovi da se oružje može čuvati u namenjenom objektu. U tom cilju provodi se ceo postupak po Pravilu službe OS, tačka 321-332.
Osnovni kriterijum da se takav predlog podnese mora biti bezbednost i sigurnost čuvanja naoružanja i municije. Pod tim se podrazumijeva: (1) da je objekat građevinski pogodan i da odgovara propisima koji važe za JNA; (2) objekat mora imati stražarsko obezbeđenje odgovarajuće jačine, u skladu sa procenom po sadržaju t. 321. Pravila službe OS; (3) u blizini objekta mora postojati odgovarajuća jedinica JNA koja može uspešno intervenisati u slučaju ugroženosti objekta u datom vremenu (po proceni).
Pošto se komandanti (VO i TO) lično uvjere da predloženi objekat i organizacija obezbeđenja odgovaraju datim kriterijima, podnose predlog u pismenoj formi sa šemom objekta i obezbeđenja načelniku Generalštaba OS SFRJ-e.

3. U skladu sa kriterijumima datim u tački 2. ovog Naređenja, komandanti vojnih oblasti, zajedno sa komandantima TO republika i pokrajina utvrdiće stepen sigurnosti obezbeđenja naoružanja koje je još ostalo u objektima van nadležnosti JNA i u skladu sa nađenim stanjem dostaviti pismeni izvještaj GŠ OS I upravi sa predlogom mera do 15. 06. 1990. godine.

4. U nekim opštinama ima pretnji i razmišljanja da se oružje posle planskog izuzimanja za obuku ili druge aktivnosti neće vraćati u magacine. Zbog toga je takve zagovornike nužno upozoriti i upoznati sa zakonskim odredbama i posledicama koje iz takvog čina proizilaze, kao i mogućnosti da takvo oružje silom bude vraćeno pod sigurnu kontrolu i obezbeđenje.

5. Komandanti vojnih oblasti preko svojih podčinjenih komandi obezbediće da rukovaoci iz štabova i jedinica TO u novim uslovima srede naoružanje i slože po važećim propisima. Na zahtev OpŠTO pružiti svu stručnu pomoć i pomoć sa vojničkom radnom snagom da se izvrši sređivanje magacina.

6. U skladu sa planovima mobilizacije regulisati vreme i način izuzimanja naoružanja i municije u cilju njihovog iznošenja na mobilizacijska zborišta.

7. Za eventualna nejasna pitanja obraćati se I upravi GŠ OS SFRJ, a po potrebi i drugim organima.

BA/SG

Prilog: Uputstvo za čuvanje, održavanje
i izuzimanje naoružanja i municije
TO koji se čuvaju u magacinima JNA.

M.P.[22]

NAČELNIK GENERALŠTABA
ORUŽANIH SNAGA SFR
general-pukovnik
Blagoje Adžić, [v.r.]

M.P.[23]

- - - - - - -

ODOBRAVAM:
NAČELNIK GENERALŠTABA
ORUŽANIH SNAGA SFRJ
general-pukovnik
Blagoje Adžić, [v.r.]

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

M.P.[24]

Na osnovu Naređenja načelnika Generalštaba oružanih snaga SFRJ-e, akt I uprave, strogo pov.br. 19-1 od 14. 05. 1990. g. [25] i naređenja sa kriterijumima za obezbeđenje naoružanja TO strogo pov. br. 19-4 od 02.6.1990., a u cilju čuvanja, kontrole, održavanja i izuzimanja naoružanja za potrebe planskih aktivnosti obuke i provere borbene i mobilizacijske gotovosti propisujem,

[22] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, Uprava I, Operativni centar.

[23] Prijemni pečat: Komanda 5. vojne oblasti, sp. br. 9/73-194, 06. 06. 1990.

[24] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, Uprava I, Operativni centar.

[25] Vidi: Dok. br. 4.

U P U T S T V O
ZA ČUVANJE, ODRŽAVANJE I IZUZIMANJE NAORUŽANJA I MUNICIJE TO KOJI SE ČUVAJU U MAGACINIMA JNA

1. Naoružanje i municija u naoružanju jedinica i štabova TO koji su smešteni i uskladišteni u odgovarajućim objektima JNA čuvaju se gde je to moguće u zasebnim objektima ili zasebnim prostorijama. Ključeve od tih objekata imaju odredjeni rukovaoci ili druga ovlaštena lica iz štabova TO. Tamo gde nije bilo moguće obezbediti zasebni objekat ili prostoriju naoružanje i municiju po reversu preuzimaju rukovaoci iz jedinica JNA i u svemu su odgovorni za njegovo čuvanje i održavanje na propisan način i izdavanje na upotrebu.

2. Objekti u kojima se čuva naoružanje i municija moraju biti obezbeđeni po važećim propisima za obezbeđenje objekata u skladu s Pravilom službe u oružanim snagama. Glava V.

3. Za ulazak ovlaštenih lica iz sastava štabova TO u vojne objekte, obezbediti odgovarajuće propusnice sa fotografijom u koju, pored imena i prezimena lica, pripadnosti određenom štabu i drugih neophodnih podataka, treba unijeti i registarski broj automobila (vozila) kojim se dotično lice služi-koristi. Postupak sa privatnim vozilima isti je kao i postupak sa vozilima starešina i građanskih lica zaposlenih u kasarni (objektu).

Propusnica za ulazak važi samo uz ličnu kartu. Lična karta lica koje ulazi u krug vojnog objekta zadržava se na prijavnici do izlaska iz kruga vojnog objekta.
Za ulazak u objekat – prostoriju u kojima se čuva naoružanje i municija TO u svemu postupati po Pravilu službe u OS, tačka 413.

4. Izdavanje i vraćanje naoružanja jedinica i štabova TO koje se izuzima iz magacina – objekata JNA i TO koji su u krugu JNA, radi izvođenja obuke odobrava komandant puka – brigade, komandant pozadinske baze i njima ravne starešine na osnovu pismenog odobrenja koje izdaju:
(a) Komandant TO (NŠ) opštine ako se izuzima naoružanje za jedinicu ranga do čete.
(b) Komandant oblasnog (zonskog, pokrajinskog, regionalnog) štaba TO ako se izdaje naoružanje za jedinicu do bataljona.
(c) Komandant TO (NŠ) socijalističke republike i SAP ako se izuzima naoružanje više jedinica od formacijskog bataljona.
Ukoliko je u toku obuke predviđeno i gađanje sa jedinicom koja izvodi obuku gore navedeni komandanti TO izdaju i posebno odobrenje za izuzimanje određene količine i vrste municije.
Pored navedenog pri izdavanju naoružanja i municije iz magacina i vraćanju u magacin pridržavati se u celini: (1) Uputstva o kriterijumu i evidenciji u JNA (FU, in.br. 760-1/80 od 1981. godine) i dopune tog Uputstva, br. 276-1/1988. tačka 537a-537e, UPRF; (2) Uputstva o evidenciji sredstava naoružanja i vojne opreme u Teritorijalnoj odbrani – tač. 44-122 (SSNO, UPRF-13, izdanje 1988. godine).
Po završenoj obuci naoružanje i preostala municija se istog dana ili najkasnije sutradan vraćaju u magacin odakle su izuzeti.

5. Izuzimanje naoružanja i municije u svrhu provere borbene i mobilizacijske gotovosti vrši se isključivo po pismenom odobrenju komandanta TO SR i SAP, ili Inspekcije oružanih snaga SFRJ. Komandant TO SR i SAP prethodno o tome obaveštava komandanta vojne oblasti, a

ovaj preko komandi korpusa izdaje naređenje da se pripremi komanda jedinice koja čuva naoružanje kako ne bi bilo smetnji oko izdavanja naoružanja. U toku ovakvih vrsta provera municiju ne izuzimati.
Po završenoj aktivnosti naoružanje vratiti u objekte gde se čuvaju najkasnije 24 časa po završenoj aktivnosti.

6. U svim slučajevima kada se izdaje naoružanje i municija za potrebe obuke i provere borbene i mobilizacijske gotovosti komandanti jedinica JNA iz tačke 4. ovog Uputstva odredjuju aktivnog starešinu koji prisustvuje izdavanju i vraćanju naoružanja. Na zahtev komandanta TO (NŠ) opštine dodeljuje se i potreban broj vojnika za ispomoć u iznošenju i vraćanju naoružanja.

7. Izdavanje naoružanja i municije u slučaju stvarne mobilizacije vrši se u skladu sa Pravilom o mobilizaciji OS (t. 277, 434, i 439) i Planom mobilizacije dotične jedinice. U tom cilju komandanti (starešine) jedinica kod kojih se čuva naoružanje TO u saradnji sa štabovima TO odrediće vreme i način izuzimanja naoružanja, municije i drugih materijalnih sredstava i TO uvrstiti u plan iznošenja kada to nije moguće činiti jednovremeno.
Vraćanje naoružanja i municije u ovom slučaju vrši se kada su prestali razlozi zbog kojih je mobilizacija završena.

8. Komandanti jedinica u skladu sa ovim Uputstvom i važećim zakonima, pravilima, uputstvima i drugim propisima regulisaće ostala pitanja kojima se obezbeđuje organizovanje i bezbedan rad u celini.
Posebno je potrebno ugraditi odredbe ovog Uputstva u dužnosti dežurnih organa i elaborate straža i sve to uskladiti sa važećim regulativama u OS.

9. O svim aktivnostima oko izuzimanja i vraćanja naoružanja komandanti vojnih oblasti regulisaće svakodnevno redovno izveštavanje u sklopu redovnog izveštaja linijom operativnih centara.
U slučaju da neka jedinica ne vrati naoružanje u objekat gde se isto čuva u određenom vremenu, pošto prethodno utvrde uzroke, komande vojnih oblasti preko operativnih centara vanredno izveštavaju OC GŠ OS SFRJ.

10. Za eventualna nejasna pitanja i druga neophodna objašnjenja obraćati se načelniku I uprave GŠ OS SFRJ, a po potrebi i načelniku Generalštaba OS SFRJ.

M.P.[26]

N A Č E L N I K
general-potpukovnik
Milan Ružinovski, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[26] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, Uprava I, Operativni centar.

10

1990., lipanj 5.
[Zagreb]

Izvješće Komande 5. vojne oblasti Generalštabu OS SFRJ o realizaciji zapovijedi o oduzimanju naoružanja i municije TO u SR Hrvatskoj i SR Sloveniji

---

KOMANDA 5. VO
Str.pov.br. 9/75-190
05. 06. 1990. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Izveštaj o realizaciji Naređenja za preuzimanje i čuvanje naoružanja i municije TO, dostavlja.-

GŠ OS SFRJ – I UPRAVA

Na osnovu Naređenja str.pov.br. 19-1 od 14. 05. 1990. godine, dostavljamo vam preglede uskladištenja i čuvanja naoružanja i municije TO RSl i SRH u zoni odgovornosti 5. vojne oblasti.

1. U SR Hrvatskoj obezbedili smo prihvat i smeštaj celokupnog naoružanja i municije TO u zoni odgovornosti 5. VO, osim 26 kom. streljačkog naoružanja i 2 RB iz RO "Mega" Zagreb (prema prilogu br. 1).

U skladištima RO ostalo je
– "Mol" Lički Osik – 8 kom. PAT M 12 40 mm
– "Jedinstvo" Zagreb – 4 kom. PAT 20/1 M55J
– Pamučna industrija Duga Resa – 6 kom. PAT 20/1 M38J
– "Željezara" Sisak – 16 kom. PAT 20/1 M55J
– "Rafinerija" Sisak – 8 kom. PAT 20/1 M55.
– "MEGA" ZAGREB – 26 kom. streljačkog oružja, 2 RB[27]

U skladištima SŠTO Zagreb ostalo je:
– 8 kom. PAT 20/1
– 12 kom. MB 120 mm
– 6 kom. top 76 mm M48 BI
– 26 kom. BsT 82 mm.

U skladištu OpŠTO Grubišno Polje:
– 4 kom PAT 20 mm.

U skladištu OpŠTO Kutina:
– 12 kom. PAT 20/1.

Municija za navedena oruđa smeštena je u skladištima JNA, a za oruđa nije obezbeđen prostor.

---

[27] Rečenica dopisana rukom.

2.- U Republici Sloveniji naoružanje i municija nisu preuzeti u 13 opštinskih štabova TO, što iznosi 15.940 komada oružja ili 145% od ukupnog broja i 126 tona municije (prilog br. 2). U navedenim OpŠTO preduzete su mere za fizičko obezbeđenje sa stalnom stražom za sve objekte u kojima se nalazi naoružanje i municija.
Municija kalibra preko 12,7 mm i MES uskladištena je u objektima JNA.

3.- Tehnički uslovi smeštaja su pogoršani zbog nedostatka prostora i negativno utiču na izvršenje mobilizacije, ali je fizičko obezbeđenje naoružanja i municije znatno poboljšano.

4.- U toku je izrada Uputstva o smeštaju, čuvanju, raspolaganju i održavanju naoružanja i municije kojim će biti regulisana sva ostala nerešena pitanja oko preuzimanja i uskladištenja naoružanja i municije TO.

5.- Sagledavajući stanje naoružanja koje se nalazi kod raznih subjekata izvan OS na području SRH i RSl došli smo do saznanja:

Na području navedene dve republike izvan OS naoružanje se nalazi kod:
– organa DPZ i službe OiO i to: u opštinskim, regijskim i republičkim ustanovama, kod sekretarijata za NO, kod štabova i jedinica CZ, kod jedinica veze u DPZ i kod službe osmatranja i obaveštavanja;
– naoružanje koje vodi SUP nalazi se kod građana i u radnim organizacijama (preduzećima) za obezbeđenje, lovačkim društvima i streljačkim organizacijama;
– nismo mogli doći do podataka o naoružanju milicije.

Sagledavajući količinu naoružanja kod navedenih struktura prema prikupljenim podacima ima ih različitih vrsta, i to:

– pištolja raznih vrsta	u SRH – 97.085,	u RSl – 29.757
– revolvera raznih vrsta	u SRH – 3.567,	u RSl –
– automata raznih vrsta	u SRH – 747,	u RSl – 358
– pušaka i karabina	u SRH – 10.417,	u RSl – 22.749
– PM i mitraljeza	u SRH – 27,	u RSl – 33
– ručnih bacača	u SRH – 1,	u RSl – 1
– snajper puška	u SRH – 71.	u RSl – 4
– raznih lovač. pušaka	u SRH -146.799,	u RS1

Prilog: – 1 i 2 – Pregled razmeštaja naoružanja i municije u objektima JNA.[28]

NN/JV

K O M A N D A N T
general-pukovnik
Konrad Kolšek, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Ured predsjednika RH

[28] Prilozi nisu pronađeni uz dokument.

11

1990., srpanj 16.
[Rijeka]

Komanda 13. korpusa dostavlja 35. partizanskoj diviziji naputke 5. vojne oblasti o tome kako se pripadnici OS moraju ponašati i s kim surađivati u novim političkim odnosima

---

Komanda 13. korpusa
Str. pov. br. 58-118/1
16. 07. 1990. godine

Od K-de 5.VO primili smo depešu sledeće sadržine:

Političko-bezbednosna situacije u SFRJ i zoni odgovornosti se usložava. Aktivnost predsedništva SFRJ i dogovor sa predsedništvima republika i pokrajina o budućem ustrojstvu zemlje se sporo realizuje.
Savezno izvršno veće preduzima sve mere i aktivnosti da ne dođe do ustavne blokade i onemogućavanja rada Skupštine SFRJ, što bi onemogućilo usvajanje 2. paketa mera SIV-a. U tom cilju predsednik SIV-a sa saradnicima posetiće sve republike i pokrajine.
U zoni odgovornosti 5.VO sredstva informiranja i druge zvanične institucije svoj rad i delovanje usmerili su na popularizaciju vladajuće stranke. Napada se sistem. Sve što je zajedničko proglašava se unitarističkim, negira se NOB i socijalistička revolucija. Sve se više zastupa teza da je to bio građanski rat. Tako se vrše pripreme za pomirenje svih snaga koje su učestvovale u borbi, bez obzira na ideološku pripadnost. Napadaju se i razbijaju boračke organizacije. Sve više se vrše napadi na institucije i udruženja koja su u funkciji odbrane (SRVS, SUBNOR, SNO i dr.).
U poslednje vreme evidentirani su pritisci i provokacije članova porodica avl, pa i samih starešina i vojnika (u gradu, prevoznim sredstvima i sl.). Svaki ovakav i sličan slučaj obavezno treba detaljno obraditi u tjednim i mesečnim informacijama.
Ovakva situacija deluje zbunjujuće na pripadnike JNA, posebno mlade starešine, zbog čega je više nego ikada neophodan korektan i neposredan rad sa ljudima.
Uočava se da ima i primera odstupanja od zauzetih stavova i datih naređenja. Zbog toga ponovo potenciramo na pitanje saradnje sa institucijama, savezima i udruženjima, pre svega sa SUBNOR-om, SRVS, radnim organizacijama i drugima, koji doprinose širenju opštejugoslovenskih stavova.
Pripadnici JNA treba da učestvuju u svim akcijama koje imaju jugoslavenski karakter i koje nisu nacionalistički obojene. To znači da je nedozvoljeno učestvovanje na skupovima gde nema obeležja SFRJ i gde su pretežno nacionalna obeležja.
Na vojne svečanosti na koje se pozivaju predstavnici DPZ pozivati: predstavnike SUBNOR-a, SRVS, RO, škola i drugih, sa kojima je već ostvarena saradnja.
Predstavnike javnog i kulturnog života koji su već poznati antikomunisti i nacionalisti, bez obzira na njihovu funkciju i položaj, ne pozivati.
Ponovno upozoravamo da na vojnim svečanostima govore vojne starešine, a ostalima omogućiti samo da pozdrave. Za svaku svečanost mora postojati plan (protokol) i sve mere

precizno razrađene. Govori moraju biti bez dnevno-političkih ocena, usmerene ka činu povodom čega se svečanost organizuje.
Saradnju sa SJI zadržati. Kroz konkretne aktivnosti zalagati se da u istima budu zastupljeni jugoslavenski stavovi i opcije, posebno ako se piše o JNA, njenim jedinicama, obuci i drugim rezultatima.
Sa ovim stavovima upoznati sve starešine koji na bilo koji način učestvuju u planiranju i realizaciji ovih aktivnosti.

Zastupa pomoćnika
Komandanta za PR i PP
p pukovnik
Milan Popovski

dostaviti: 44. go, 13. pmtbr, 6. bbr, 8. i 35. partd, 12. bbr

M.P.[29]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

12

1990., srpanj 16.
[Zagreb]

Zapovijed Komande 5. vojne oblasti podređenim postrojbama o mjerama koje trebaju primijeniti za suzbijanje napada na vojna lica i vojne objekte

---

KOMANDA 5. VO
Str. pov. br. 9/75-225
16. 07. 1990. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

NA LIČNOST KOMANDANTA – NAČELNIKA NŠ

Mere za suzbijanje
napada na vojna lica
i objekte – imovinu

KOMANDI__________

Napad na vojna lica i objekte unutrašnji neprijatelj već više godina izvodi prema planovima usmerenim protiv JNA. U poslednje vreme ovi napadi su sve intenzivniji i organizovaniji. Radi što efikasnijeg suprotstavljanja i suzbijanja ovih napada, a u skladu sa Naređenjem SSNO str. pov. br. 1271-1 od 09. 07. 1990. godine

[29] Prijemni pečat: Komanda 35. partizanske divizije, str. pov. br. 25-113, 16. 07. 1990.

N A R E Đ U J E M

1.- Svi napadi na vojna lica i objekte moraju se energično odbiti. Pri tome preduzimanjem svih raspoloživih i dozvoljenih mera i sredstava treba nastojati da se napad spreči, a ako se u tome ne uspe, u odbrani objekata i samoodbrani vojna lica moraju onesposobiti napadača.
U vezi sa prethodnim stavom, vojna lica u službi ili van nje, dužna su izbegavati sukobe, provociranja i druge konfliktne situacije i ni u kom slučaju ne smeju biti uzročnik sukoba, vodeći pri tome računa o ugledu i dostojanstvu JNA i njenih pripadnika.

2.- Radi pune zaštite vojnih objekata nadležne starešine će u skladu sa odredbama Glave V Pravila službe OS ponovo proceniti ugroženost svih objekata iz svoje nadležnosti. U skladu sa stepenom njihove ugroženosti, kroz posebne dužnosti stražara, patrola, zaseda, grupa za intervenciju i dr. maksimalno zaoštriti i precizirati njihove postupke u slučaju svih oblika nasrtanja na objekat, posebno kod upotrebe vatrenog oružja, hemijskih sredstava i službenih pasa.
Postupke odbrane i samozaštite detaljno razrađivati u skladu sa prethodnim stavom i za sve pokrete jedinica i njihov boravak van kasarni – vojnih objekata, a naročito za manje sastave, pojedinačna transportna sredstva, kurire i sl. Po potrebi, komandanti ranga puka (brigade) i višeg mogu narediti nošenje ličnog naoružanja i van službe, u skladu sa tačkom 5. Pravila službe OS.
Komandanti, odnosno lica koja oni odrede, redovno će kontrolisati realizaciju naređenih mera.
Prema vojnim starešinama koji nisu preduzeli mere za obezbeđenje naređenja i adekvatne zaštite i odbrane vojnih lica i objekata, u duhu ovog naređenja, preduzimati disciplinske i krivične mere.

3.- Na svim nivoima rukovođenja i komandovanja redovno vršiti procene bezbednosno-političke situacije u zoni svoje odgovornosti, a posebno svih planiranih skupova, proslava i ostalih manifestacija kulturno-zabavnog i sportskog karaktera. Ukoliko se proceni da one imaju neprijateljsku pozadinu ili bi na njima moglo doći do nereda sa težim posledicama po bezbednost ljudi, zabraniti prisustvo vojničkog sastava na njima i za njih ne određivati patrolu vojne policije, a po potrebi vojničkom sastavu zabraniti i izlazak u grad.
U svim garnizonima stalno kontrolisati sprovođenje naređenja o utvrđivanju javnih objekata (kafane, lokali, disko klubovi i sl.) u kojima je zabranjen boravak vojnih lica.

4.- Organi bezbednosti u 5. VO pratiće stanje na terenu i ukazivati na postojanje i pojavu novih zona – javnih objekata u kojima može doći do provokacija i napada na vojna lica.

5.- U garnizonima u kojima češće dolazi do ovih pojava ili se one mogu očekivati, zajedno sa SUP-om sačiniti zajednički plan angažovanja patrola vojne policije i milicije. Patrole angažovati u široj i užoj zoni garnizona, s tim da odabrani pojedinci iz sastava vojne policije mogu biti u civilnom odelu. Sem propisanim sredstvima, patrole opremiti sredstvima veze radi pozivanja patrola vojne policije i milicije kako bi one u što kraćem roku stigle na mesto napada. U garnizonima u kojima nema jedinica vojne policije određivati patrole iz sastava drugih jedinica.
Nezavisno od ovih zajedničkih planova komande garnizona i jedinica JNA izradiće iste takve planove za angažovanje samo organa vojne policije i ostalih jedinica, koje primenjivati kada je nemoguće angažovanje organa milicije pri napadu na grupu ili pojedince vojna lica, bez

obzira da li su ona u službi ili van nje. U okviru ove mere svako vojno lice dužno je pružiti pomoć drugom vojnom licu ako je ovo napadnuto.

6.- Patrole i kontrolni organi koje se upućuju u grad, posebno u vreme izlaska vojnika – pitomaca van kruga kasarne, čim primete ili saznaju za sukob ili napad na vojna lica, najkraćim putem (toki-voki) izveštavaju dežurnog garnizona koji u skladu sa posebnim dužnostima preduzima potrebne mere.

7.- Kada se proceni da postoji pojačana mogućnost napada na vojna lica, posebno vojnika i pitomaca, njihov redovan izlazak u grad organizovati po grupama tako da u svakoj grupi budu 2-3 vojnika – pitomaca osposobljena za primenu borilačkih veština.
Da bi se prethodni stav u potpunosti realizovao, u procesu redovne obuke i vaspitanja (predmet "Fizičko vežbanje") intenzivirati obuku vojnika, pitomaca i mlađih starešina u borilačkim veštinama, posebno za odbranu od napada hladnim oružjem i sl.
U slučaju da je vojno lice, u duhu tačke 1. ovog naređenja, prinuđeno da upotrebi vatreno oružje, postupiće u skladu sa odredbama tačke 6. Pravila službe OS kojom je regulisana upotreba oružja pri obavljanju službe.

8.- Najmanje jednom mesečno, a po potrebi i češće, analizirati sprovođenje planiranih mera i njihovu efikasnost. Po mogućnosti, analize vršiti zajedno sa organima DPZ.

9.- U prilogu ovog naređenja dat je pregled regulativa o posebnim ovlašćenjima vojnih lica u vezi nošenja i upotrebe vatrenog oružja i preduzimanja mera kojima se otklanja opasnost od napada na život ljudi i imovinu.

10.- Sa ovim naređenjem, na podesan način, u celini ili izvodno, upoznati sva aktivna vojna lica, uz potpis.
Komande Korpusa i Komande samostalnih pukova – brigada detaljnije će svojim naređenjima regulirati mere i postupke potčinjenih jedinica – ustanova, kao i obim i način upoznavanja vojničkog sastava – uz pouku.

11.- Sva dosadašnja naređenja Komande 5. i 9. A i Komande 5. VO kojima su regulisana ova pitanja stavljaju se van snage, ista komisijska uništiti.

12.- Ovo naređenje uložiti u zbirku propisa za sprečavanje vanrednih događaja, u grupu **11** (ostali v/d.).

Prilog:
Pregled regulativa[30]

ZM/MS

KOMANDANT
general-pukovnik
Konrad Kolšek, [v.r.]

M.P.[31]

[30] Prilog se ne nalazi uz dokument.

[31] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

Dostavlja se:
1. – 13. K prim. br. 3
2. – 14.K prim. br. 4
3. – 31.K prim br. 5
4. – 32. K prim br. 6
5. – 6. ppd prim. br. 51 NE
6. – 202. mabr prim. br.
7. – 580. mabr prim. br. 8
8. – 288. mpoabr prim. br. 9
9. – 471. mpoabr prim. br. 10
10. – 149. ssrp PVO prim. br. 11
11. – 367. pv prim. br. 12
12. – 308. bv prim. br. 13
13. – 593. pABHO prim. br. 14
14. – 240. bEi prim. br. 15
15. – 315. bEI prim. br. 16
16. – 85. čPED prim. br. 17
17. – 841. dp prim. br. 18
18. – 127 tnb prim. br. 19 NE
19. – 115. innb prim. br. 21
20. – 141. innb prim. br. 22 NE
21. – VB Ljubljana prim. br. 23
22. – 243. ANC prim. br. 24
23. – 528. PoB prim. br. 25
24. – 944. PoB prim. br. 26
25. – 573. dp prim. br. 27 NE
26. – 653. NC prim. br. 28
27. – 454. NC prim. br. 29 NE
28. – 185. poligon prim. br. 30
29. – 502. NC prim. br. 31
30. – 9. DO prim. br. 39
31. – 66. poligon Pokljuka prim. br. 49
32. – Poligon za obuku Debeli Rtič

18. 07. 1990.

Dostavlja se kao akt:
1. – 10 K prim. br. 2
2. – 5. DO prim. br. 38
3. – 513. inžp prim. br.32
4. – 284. bVP prim. br. 33
5. – 894. eiv. prim. br. 34
6. – 15. SnOd prim. br. 37
7. – 20. ZMPZ prim. br. 20
8. – VB Zagreb prim. br. 35
9. – GA Zagreb prim. br. 36
10. – 374. atb prim. br. 37
12. – 639. PoB prim. br. 38
13. Komanda stana 5. VO prim. br. 40

14. OC Komande 5. VO prim. br. 39

ARHIVA – primerak br. 1
KABINET KOMANDANTA prim. br. 41
NAČELNIK ŠTABA prim. br. 12
POLITIČKO PRAVNI SEKTOR prim. br. 13
SEKTOR POZADINE prim. br. 14
ORGAN ZA NABAVKE I PRODAJU prim. br. 15
ORGAN BEZBEDNOSTI prim. br. 16
ORGAN ZA PERS. POSLOVE prim. br. 17
KOMITET ORG. SKJ. 5. VO prim. br. 18
Sektor zamenika K-danta – [32]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

13

1990., srpanj 20.
[Zagreb]

Obavijest Komande 5. vojne oblasti Komandi 32. korpusa o političko-sigurnosnoj situaciji u SR Hrvatskoj i Sloveniji

---

KOMANDA 5. VO
Pov.br.25/363-61
20. 07. 1990. godine

VOJNA TAJNA
POVJERLJIVO

Informacija o političko-
bezbednosnoj situaciji u
zoni odgovornosti 5.VO.-

KOMANDI 32. k

Društveno-politička zbivanja u R Sloveniji i SR Hrvatskoj veoma su dinamična – burna i složena. U inače konfliktnim odnosima u zemlji i teškoj ekonomskoj situaciji, ova zbivanja vrlo nepovoljno utiču na političko-bezbednosnu situaciju, uopće i posebno u zoni odgovornosti 5.VO. Ustavna kriza se produbljuje, a mjere za rješavanje teške ekonomske situacije sporo daju rezultate. Istovremeno raste socijalna ugroženost najvećeg dijela stanovništva, a do usijanja narušeni su medunacionalni odnosi. Napadi "novih vlasti" SRH i R Sl.[33] na JNA, kroz razne forme i sadržaje se nastavljaju, što političko-bezbednosno stanje dodatno usložava, a kod sastava JNA izaziva nove napetosti, podozrenja i zabrinutost.

---

[32] Dopisano rukom.

[33] Slovenija.

U fazi kada se na nivou SFRJ, Predsjedništvo zemlje i SIV, intenzivno angažuju na stvaranju minimuma uslova za usvajanje amandmana na Ustav SFRJ i druge faze privredne reforme, događaji poslednjih dana u R Sloveniji i SR Hrvatskoj upućuju na neprihvatanje inicijativa Predsjedništva SFRJ, već naprotiv, ukazuju na poteze koji uporno idu u pravcu daljnje dezintegracije jugoslavenske zajednice. Ukazujemo na te događaje.

I) REPUBLIKA SLOVENIJA:

Dana 18. i 19. 07. 1990. godine održano je zasjedanje republičke Skupštine, kojom prilikom su usvojene Odluke i "Deklaracija o Kosovu" koje dalje usložava stanje.

1.- Na odvojenim sjednicama skupštinskih vijeća donesena je odluka da se rasprava o "Ekonomskom Programu RIV" te rasprava o predlogu Predsedništva Republike "o problemu čuvanja oružja TO", preuzimanja komande nad TO Slovenije i smjena s dužnosti komandanta RŠTO Slovenije, general-pukovnika Ivana Hočevara, odloži za 30. 07. 1990. godine. Istovremeno, usvojeni su stavovi u vezi s donošenjem novog "Zakona o regrutovanju i upućivanju regruta na odsluženje vojnog roka", te postavljeni su i konkretni zahtjevi i mišljenja u tom pravcu:
a) Postojeće ustavno uređenje omogućava realizaciju onog dijela vojne obaveze koje se odnosi na služenje vojnog roka na način koji ne zahtjeva eksteritorijalnost popune mirnodopskih jedinica JNA. Takav način izvršenja vojne obaveze omogućava i sada važeći "Zakon o vojnoj obavezi".
b) Brojni zahtjevi političkih i državnih organa i organizacija iz Slovenije za teritorijalni princip služenja vojnog roka u JNA, koji su bili zadnje dvije godine naslovljeni na savezne institucije su sve do sada ostajali bez argumentiranog odgovora.
c) Skupština R Slovenije zato zahtjeva od Predsjedništva SFRJ da preko SSNO obezbedi nove "razreze" za septembarsko upućivanje regruta iz Slovenije na odsluženje vojnog roka. Novi "razrezi" moraju biti dati najkasnije do 30. 07. 1990. godine, tako da se omogući cijeloj septembarskoj generaciji regruta iz Slovenije, služenje vojnog roka na teritoriji 5. VO. Ali i od toga da najmanje 50% služi na teritoriji R Slovenije. Izuzetak mogu biti samo one kategorije i specijalnosti za koje na teritoriji 5.VO nema nastavnih centara. Isto tako, zahtjeva se da regrute-obveznike se ne može u toku služenja vojnog roka prekomandovat van 5. VO.
d) Do kraja 1990. godine treba obezbediti uslove da na teritoriji R Slovenije služi najmanje 95% regruta iz Slovenije.
e) U Ljubljani treba ponovno da se ustanovi škola za rezervne oficire, a koja je pre nekoliko godina ukinuta.
f) Ukoliko se uslovi iz tačke "C" ne ispune i ako nadležni organi SSNO do 30. 07. 1990. ne dostave nove "razreze" za septembarski upit, onda R Slovenija neće uputiti regrute na služenje vojnog roka. Regrutima-studentima će se u tom slučaju vojna obaveza odložiti do završetka studija.
g) U slučaju da se zahtjevi iz tačke "C" ne ispune ni pri sledećem putu R Slovenija će tada sama organizirati i izvesti vojno osposobljavanje regruta, i to pod uslovima koje će odrediti republički "Zakon o vojnoj obavezi". Desi li se to, R Slovenija će prestati plaćati odgovarajući dio sredstava za savezni budžet.

2.- Na plenarnoj sjednici Skupština Slovenije, donjela je "Deklaraciju o Kosovu" u kojoj su iznjeti i sledeći sastavi:
– Skupština Slovenije protivi se kršenju ljudskih prava i sloboda na Kosovu;
– smatra legitimne samo odluke ranije legitimno izabrane Skupštine Kosova;
– smatra da je akt o suspenziji Skupštine i IV Kosova nasilno razbijanje ustavnog uređenja Jugoslavije;
– ne priznaje Odluke saveznih organa kojima se saveznom milicijom JNA rješavaju odnosi između naroda i narodnosti na Kosovu;
– zahtjevat će kod Ustavnog suda SFRJ da se pokrene spor za ocjenu ustavnosti Odluke Skupštine SR Srbije, kojom je suspendirana Skupština Kosova i IV Kosova.

3.- Skupština Slovenije definitivno je donijela "Odluku da se ide na izradu i usvajanje novog Ustava R Slovenije", a u raspravi je podržana inicijativa Milana Kučana, kao i saopćenje o datim predlozima SR Hrvatskoj oko budućeg konfederativnog uređenja SFRJ.

II) **SR HRVATSKA**:

1.- Odbor Sabora SRH za politički sistem, odbio je bilo kakvu raspravu o saveznim zakonima, a koji su iznad ili nisu u skladu sa republičkim. U tom smislu Savezni zakon o himni, grbu i zastavi SFRJ, Odbor je proglasio suvišnim i neobavezujućim. Odbor je, isto tako, odbio prijedlog Saveznog zakona o informisanju.

2.- Na istom odboru data je inicijativa da se ulicama i trgovima koje nose Titovo ime, vrate raniji nazivi, a da se umjesto Titove slike u službenim prostorijama istakne "povijesni hrvatski grb", te da se izmijeni uniforma milicije.

3.- Predsjedništvo SRH donijelo je odluku, prema kojoj treba "ustavna, višestranačka i stručna saborska komisija", izraditi Nacrt prijedloga Ustava SRH do 15. 09. 1990. godine.

4.- Predsjedništvo SRH, Izvršno vijeće republike, te najveći broj stranačkih prvaka, stranaka s nacionalnim atributom, odbacuju prijedlog amandmana na Ustav SFRJ.

5.- 25. i 26. 07. 1990. godine, zakazano je zasjedanje Sabora SRH i usvajanje novih amandmana na Ustav SRH. U vezi s tim u republici raste napetost, posebno u odnosu na amandmane: o suverenitetu Republike i Srba u Hrvatskoj; o jeziku; o simbolima (zastavi i grbu), te o amandmanu kojim bi se omogućilo donošenje ustavnih zakona prostom, a ne dvotrećinskom (2/3) većinom.

6.- Dana 19. 07. 1990. godine je Skupština grada Zagreba donijela odluku o mjenjanju naziva nekim ulicama i trgovima, medu kojima se "Lenjinovom trgu" vraća staro ime "Trg Kralja Petra Krešimira IV". Napominjemo da je na toj lokaciji razmještena i Komanda 5.VO.

III) **PREDVIĐANJA DOGAĐAJA**:

Očekuje se daljnje zaoštravanje društveno-političkih odnosa, međunacionalnih sukoba i zaoštravanje socijalnih napetosti usled teške ekonomske situacije, pri čemu će i dalje eskalirati napadi na JNA. Na to jasno ukazuju izneta stanja kao sledeće činjenice:

– razgovori i stavovi u vezi služenja vojnog roka vojnika s područja R Slovenije, suspenzija generala I. Hočevara, nije samo atak na JNA i savezne zakone već i korak dalje u pokušaju stvaranja republičkih armija;
– napad predsjednika IV Sabora SRH S. Mesića na JNA "Kako se baš armija nije iskazala u gašenju požara u Dalmaciji i na otocima", te puštena u opticaj glasina da JNA oteže sa remontom aviona tipa "Kanader" za gašenje požara, je također korak dalje u eskalaciji napada na JNA i pokušaj formiranja nacionalne armije;
– održavanje Srpskog sabora u Srbu 25. 07. 1990. godine kao pandan Saboru SRH je daljnja eskalacija međunacionalnih sukoba u SRH i "ozakonjivanje 72 Kninske inicijative", što može imati daljnje i nesagledive posljedice;
– najavljen je štrajk "Samostalnog sindikata Slovenije" i "Sindikata metalskih radnika Slovenije" za 15. 09. 1990. godine koji će sasvim sigurno paralizovati privredu Slovenije, te štrajk željezničara za 10. 08. 1990. godine, koji će bez sumnje paralisati saobraćaj ne samo u ovoj republici – ukazuje na zaoštravanje socijalnih napetosti.

Ove pojave kao i daljnje zaoštravanje napetosti u organizaciji SUBNOR-a, i dr., ne pružaju optimističke prognoze o smanjenju ukupnih napetosti. Ovo zahtijeva da se u komandama, jedinicama i ustanovama 5.VO pojača informisanje i ukupan politički rad.

IV) MERE NA PLANU INTENZIVIRANJA INFORMISANJA, POLITIČKOG RADA I MERA BEZBEDNOSTI I SAMOZAŠTITE

1.- Na svim nivoima treba intenzivirati mjere neposrednog informisanja i razgovora sa ukupnim sastavom. Pri tome posebnu pažnju posvetiti malim i izdvojenim sastavima.

2.- Intenzivnom realizacijom novog programa "Moralnog vaspitanja vojnika..." i programom IPOS i GL na sl. u JNA, doprinjeti motivisanju sastava, pozitivnom angažovanju i razjašnjavanju složenih odnosa u zemlji.

3.- Na svim nivoima pospješiti rad Savjeta za bezbjednost i SZ, pri čemu posebnu pažnju posvetiti protivpožarnoj zaštiti, kao i onim mjerama-obezbeđenjima (unutrašnje službe, straža, patrola i dr.) kojim treba spriječiti moguće diverzije, provociranja, uznemiravanja i dr. – čime, naravno spriječiti moguće neželjene posljedice.

4.- Pospješiti rad subjektivnih faktora posebno vojnih kolektiva i odbora za KD, kao i rad kasarnskih razglasnih stanica i dr.

5.- Razvijati dalje intenzivnu sa radnju sa narodom kroz brojne oblike rada. Posebno sa radničkom, školskom omladinom i KUD koje njeguju narodni kulturni karakter u svojim programima.

6.- Zaoštriti rad i disciplinu pri čemu insistirati na dosljednom čuvanju i njegovanju lika pripadnika JNA. Stoga vršiti temeljite pripreme za izlazak vojnika u grad, vikend i redovna odsustva. Podučiti sastav u vezi mogućih odnosa sa strancima, i preduzeti propisane mere vezane za zabranu kupanja vojnika i čuvanja ljudskih života.

7.- Sa svim vojnicima i stalnim sastavom (AVL – uz potpis) proraditi naređenje komandanta "o merama za zaštitu ljudi i objekata" kao i postupcima u slučaju napada na vojna lica, upotrebe oružja i dr.

8.- Sa svim starješinama, izvodno i s ostalim sastavom ponovno proraditi Informacije Odjeljenja za PR 5.VO: "Težišni zadaci za jačanje MPS u 1990. godini" (3/1990.g.); "Pojmovno određenje konfederalizma i federalizma i federalnih jedinica" (6/1990.g.), "o političkim negativnim istupima pripadnika JNA" (7/1990.g.), te članak general-potpukovnika Ive Tominca u Ljubljanskom listu "Dnevnik" objavljenog i u listu br. 22 "Naša vojska" 23. 11. 1990. godine (kojeg šaljemo u prilogu).

9.- Informaciju odmah proraditi sa AVL, a sa GL i vojnicima izvodno. O svim mogućim negativnim pojavama u jedinicama i stanjima na terenu koji bitno narušavaju političko-bezbednosnu situaciju, odmah izvještavati Odjeljenje za PR 5.VO – vanrednim izvještajem.

Prilog: članak gen.-ppukovnika Ive Tominca u Ljubljanskom "Dnevniku".[34]

AL/PM

NAČELNIK ODELJENJA
ZA POLITIČKI RAD
p u k o v n i k
Đuro Vrandečić, [v.r.]

M.P. [35]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 3.1.

14

1990., kolovoz 14.
[Zagreb]

Zapovijed Komande 5. vojne oblasti podređenim postrojbama za povećanu borbenu gotovost zbog pogoršanja političko-sigurnosne situacije

---

KOMANDA 5. VO
Str. pov. br. 09/75- 246
14. 08. 1990.god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

NA LIČNOST KOMANDANTA (NŠ)

[34] Prilog nije nađen uz dokument.

[35] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

Povećanje mera
b/g, naređenje,
dostavlja.-

Usled daljeg usložavanja političko-bezbednosne situacije na delu teritorije, a u cilju povećanja b/g, zaštite ljudi, naoružanja i municije i vojnih objekata,

N A R E Đ U J E M

1.- Na svim izdvojenim stražama kod skladišta municije, naoružanja i MES na teritoriji SR Hrvatske odrediti za komandire straža aktivne starešine, a na svim stražama u 5. VO povećati budnost i sprečiti bilo kakvo iznenađenje i vanredne događaje.

2.- Sve jedinice vojne policije, izviđačke i diverzantske jedinice imati spremne za izvršavanje namenskih zadataka u mirnodopskim lokacijama, u gotovosti do 3 časa.
– 5. DO izvešće letnju obuku iz alpinistike u rejonu Klek u vremenu od 24. 08. do 30. 08. 1990. godine.

3.- Svi bataljoni "A" klasifikacije moraju biti spremni u kasarnama da u roku od 3-6 časova po prijemu naređenja krenu na izvršenje – pokreta logorovanja. U tom cilju izvršiti sve organizacijske, političko-bezbednosne, materijalne i druge pripreme. Unutrašnju organizaciju uskladiti sa postojećim brojnim stanjem (ako nema ljudstva za 3 čete, formirati 2 i slično, popuniti sa m/v, gorivom, hranom, sanitetskim materijalom i dr.). Bataljoni sa sobom nose 1 b/k municije za peš. naoružanje a za ostalo prema Naređenju o posebnim merama stalne b/g. Intenzivirati obuku u okviru kasarni.

4.- Sve planirane pokrete jedinica radi izvođenja gađanja i vežbi realizovati uz preduzimanje pojačanih mera bezbednosti, samozaštite i očuvanja ljudske okoline uz sledeće korekcije:
– 8. mtbr/13. K posle završenih gađanja na poligonu "Slunj" vratiti u garnizon Karlovac pravcem Slunj – Plaški – Generalski Stol – Barilović.
– 149. ssrp PVO izvršiće planirane aktivnosti na širem prostoru Petrinja u vremenu od 24. 08. do 05. 09. 1990. godine.

5.- U graničnim jedinicama povećati budnost, patroliranje i kontrolu službe na granici i sprečiti bilo kakve provokacije.

6.- Zabraniti izdavanje naoružanja i municije iz magacina i skladišta svim licima iz JNA koja za to nisu posebno ovlašćena i svim strukturama izvan JNA, uključujući i TO. Odobrenje za izdavanje naoružanja i municije TO iz vojnih kompleksa mogu davati samo komandanti TO Republike Slovenije i Hrvatske 1ično, u skladu sa Uputstvom o čuvanju i izdavanju naoružanja TO.

7.- Na svim nivoima rukovođenja i komandovanja obezbediti besprekorno funkcionisanje vojne organizacije, redovno informisanje, pojačati red i disciplinu i funkcionisanje svih organa unutrašnje službe. Zbog prisutne opasnosti od provokacija i lažnog uzbunjivanja, preduzeti neophodne mere da se isto onemogući.

8.- Posebnu pažnju posvetiti pripremi celokupnog sastava 5. VO da se u izvršavanju zadataka ponašaju dostojanstveno, spreče bilo kakve provokacije i izbegnu incidentne situacije između pripadnika JNA i drugih lica.

9.- Pozadinsko obezbeđenje, a posebno opravka MTS -m/v i druge tehnike za obezbeđenje pokreta moraju biti težišni zadaci.

10.- Komandanti (NŠ) jedinica ne mogu se do daljeg udaljavati iz garnizona.

Naređene mere stupaju na snagu 18. 08. 1990. godine u 12. 00 časova, o čemu izvestiti OC Komande 5. VO u redovnom izveštaju.

KOMANDANT
general-pukovnik
Konrad Kolšek, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

15

1990., kolovoz 19.
[Bjelovar]

Izvješće Organa bezbednosti Komande 265. mtbr Organu bezbednosti 32. korpusa OS SFRJ o pobuni naoružanih Srba u Pakracu koji nisu dopustili da se na zgradu Skupštine općine i zgradu policije izvjesi hrvatska zastava te u okolnim selima postavljaju barikade

---

KOMANDA 265. MBR.
ORGAN BEZBEDNOSTI
STR. POV. BR. 745-3
19. 08. 1990. GODINE H I T N O

ORGANU BEZBEDNOSTI 32 KORPUSA /OC/[36]

DANA 19. 08. 1990. GODINE NA PODRUČJU SO PAKRAC ODRŽANA JE OSNIVAČKA SKUPŠTINA HDZ. NA TOJ SKUPŠTINI BILO JE PRISUTNO OKO 6000-7 HILJADA MEŠTANA, A TAKODJE GOSTI IZ BJELOVARA, NOVSKE, SLAVONSKE POŽEGE, VIROVITICE, ZAGREBA I KUTINE. NA TOJ OSNIVAČKOJ SKUPŠTINI PORED LICA IZ PAKRACA, GOVORILI SU STJEPAN MESIĆ, SULIMANAC[37] I BOLJKOVAC.[38] NJIHOVI GOVORI DO SADA POZNATI, A INTERESANTNO JE DA SU DOSTA NAPADALI JNA POISTOVJEĆUJUĆI JE SA ARMIJAMA ARGENTINE, GRČKE I TURSKE (OSVRĆUĆI SE NA PAD NJIHOVIH GENERALA). U GOVORU SULIMANCA VIDLJIVO JE DA ON POZIVA HRVATSKI NAROD NA ODBRANU TERITORIJA I LIČILO JE KAO DA TREBAJU IĆI U

[36] 32. korpus je isto izvješće pod nazivom "Stanje na teritoriji", str. pov. br. 40-4, uputio Organu bezbednosti 5. vojne oblasti. Izvješće je potpisao kapetan Matić Marko.

[37] Stjepan.

[38] Josip.

BORBU. NA MESTU GDE JE ODRŽAVANA OSNIVAČKA SKUPŠTINA HDZ-A PRIMEĆENO JE DA SE NAROD PODELIO U DVA TABORA. NA JEDNOJ STRANI LICA ODANA HDZ-U A NA DRUGOJ STRANI LICA SRPSKOG ŽIVLJA. ZA VREME ODRŽAVANJA GOVORA UČESNIKA HDZ-A NIJE BILO NIKAKVIH EKCESA I EKSCESNIH SITUACIJA, A PO ZAVRŠENOM PROTOKOLARNOM DELU I PO ODLASKU DELEGACIJA IZ POMENUTIH GRADOVA SRPSKI ŽIVALJ JE BIO ORGANIZOVAN TJ. NAPRAVIO JE KORDON OKO SO PAKRAC NE DOZVOLIVŠI DA SE OKAČI NOVA HRVATSKA ZASTAVA. PRILIKOM NAPUŠTANJA POMENUTIH DELEGACIJA OBOSTRANO JE BILO PROVOKACIJA ALI DOBRO ORGANIZOVANOM RADU SUP-A PAKRAC I MILICIONARA KOJI SU BILI NA ISPOMOĆI OD STRANE DRUGIH SM,[39] SPREČENO JE 1ZBIJANJE MEĐUNACIONALNIH SUKOBA. KOD MEŠTANA SRPSKOG ŽIVLJA PRIMEĆENA JE ODLUČNOST U SUPROSTAVLJANJU POLITIKE NOVE HRVATSKE VLADE, TAKO DA JE SKORO SVAKI GRADJANIN KOD SEBE IMAO NOŽ, PIŠTOLJ A NEKI I ČAK RUČNE BOMBE. SRPSKI ŽIVALJ BIO JE SPREMAN DA PO CENU ŽIVOTA A I UPOTREBE VATRENOG ORUŽJA I DRUGOG ORUŽJA SPREČi ISTICANJE HRVATSKE ZASTAVE NA SO PAKRAC.
SRPSKI ŽIVALJ, PRILIKOM ODLASKA PREDSTAVNIKA HDZ IZ POMENUTIH OPŠTINA, ISPRAĆAO IH JE SA ZVIŽDUKOM I POZIVOM NA FIZIČKI OBRAČUN A DOK ČLANOVI HDZ AGRESIVNO SU ŽELELI DA POSTAVE SVOJE ZASTAVE NA ZGRADU SUP-A I SO PAKRAC. PRILIKOM PROLASKA KOLONA HDZ-A IZ POMENUTIH OPŠTINA, ISTI SU ANGAŽOVALI DECU ZA NOŠENJE ZASTAVA, A BILO JE SLUČAJEVA DA SU I SAMI POJEDINCI TRIJUMFALNO PROLAZILI PORED KORDONA MILICIJE I ŽITELJA SRPSKE NACIONALNOSTI. MILICIJA NIJE UPOTREBILA FIZIČKU SNAGU NITI DRUGA SREDSTVA. A BILO IH JE ANGAŽOVANO OKO 180 MILICIONARA, BILO AKTIVNOG SASTAVA ILI REZERVNOG, TE OKO 30 SPECIJALACA.
GRADJANI SRPSKE NACIONALNOSTI OSTAĆE CELU NOĆ DA ČUVAJU STRAŽU ISPRED SO PAKRAC, A NAELEKTRIZIRANI SU I PO GOSTIONAMA ILI DRUGIM OBJEKTIMA. POSTOJI MOGUĆNOST FIZIČKIH OBRAČUNA DO UPOTREBE VATRENOG ILI HLADNOG ORUŽJA.
PROCENJUJUĆI BEZBEDNOSNU SITUACIJU NA PODRUČJU SO PAKRACA I DARUVARA ISTA JE DOSTA SLOŽENA I NA TOM PODRUČJU MOŽE DOĆI DO TEŽIH EKCESA, JER SU MEĐUNACIONALNI ODNOSI DOVEDENI DO USIJANJA. ČEKA SE SAMO UPOTREBA JNA, A AKO SE ONA NE UPOTREBI ONDA ĆE SAMO MEŠTANI REŠAVATI PROBLEME U PAKRACU I U OKOLNIM SELIMA. PRISUTNO JE DA SE PO SELIMA VEĆ 5 DANA ORGANIZUJU STRAŽE I DO PADA MRAKA SVAKO LICE ZAUSTAVLJAJU I LEGITIMIŠU.
NA PODRUČJU SO GRUBIŠNO POLJE U S. TOPOLOVICA LICA HRVATSKE NACONALNOSTI SU ORGANIZOVANI I ONI DRŽE SVAKU NOĆ STRAŽE.

TELEGRAM KOJI JE JUTROS UPUĆEN, VEZANO ZA ODLAZAK 12 SPECIJALACA IZ SUP BJELOVAR KOJI SU TREBALI BITI UPUĆENI U KNIN, NIJE TAČAN JER

[39] Stanica milicije.

SU TI SPECIJALCI U MEDJUVREMENU PROMENULI MARŠUTU I HITNO SU UPUĆENI NA PODRUČJE SO PAKRAC, RADI OBEZBEDJENJA I SPREČAVANJA EKSCESNIH SITUACIJA PRILIKOM ODRŽAVANJA OSNIVAČKE SKUPŠTINE HDZ-A.

NAČELNIK BEZBEDNOSTI
KAPETAN 1. KLASE
JOVANOVIĆ DRAGIŠA

M.P.[40]

M.P.[41]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija

16

1990., kolovoz 22.
[Knin]

Dnevno operativno izvješće dežurnog časnika 9. korpusa OS SFRJ Komandi VPO o rascjepu u Srpskoj demokratskoj stranci nakon tzv. "balvan revolucije" koju su izazvali kadrovi bliski Vojislavu Šešelju

---

Komanda 9. korpusa
Str. pov.br. 4-1544
22. 08. 1990.godine

Dnevni operativni
izvještaj sa stanjem
u 18,00 č, dostavlja.-

Komandi vojnopomorske oblasti
– Operativni centar –

RIM.3: <u>stanje, aktivnosti u našim OS:</u>

1.- Rad u komandama i jedinicama odvijaju se po planu i rasporedu komandi – jedinica i naređenim merama za pojačanje b/g.

2.- Stanje na stražama je redovno.

---

40 Prijemni pečat: [nejasan pečat primatelja], brzojav "DO" 306., primljen 19. 08. 1990.

41 Prijemni pečat: [nejasan pečat primatelja], brzojav br. "PO" 765., primljen 20. 08. 1990.

3.- U vremenu od 09, 45 do 10, 15 časova AŠC Zadar organizovano je napustio garnizon Knin i nastavio maršovanje ka matičnom garnizonu

4.- Komanda 9. BVP primila je od proizvođača TAM Maribor 4 mv TAM 150 t 9, sada se u bataljonu nalazi takvih ukupno 10 m/v.

5.- U toku dana planski i organizovano je vršena dopunska obuka sa novodošlim vojnicima-vozačima (80. partija).

6.- U toku dana su poduzete mere u skladu sa vašim odobrenjem u cilju nastavka planskih aktivnosti izvršenja gađanja u rejonu Suho Polje i nastavka radova na vodovodu u s. Matase i s. Zelići. O navedenim aktivnostima su upoznate SO Sinj COIO Knin (za gađanje), a Drniš i Knin za miniranje (u sklopu izgradnje vodovoda).

7.- Oko 10, 30 časova u kasarni NH "S. Rodić" u nameri da skrati put došlo je do povređivanja vojnika Krstić Saše iz VP 1318/13 Knin. Isti je pao sa zida visine oko 3 metra (u rejonu auto parka) i tom prilikom je došlo do naprsnuća trtične kosti zadnjeg kralješka, vojnik Krstić prebačen je u CMU Split.

8.- Stanje na teritoriji:
a) prisutno je neslaganje i rascjep u Srpskoj demokratskoj stranci što evidentno govori istup dr. Dušana Zelembabe zastupnika u saborskom veću opština pred građanima Knina u ranijim jutarnjim časovima dana 20. 08. 1990.godine, koji su se okupili ispred zgrade SJS protestirajući zbog otkaza trojice kninskih milicionera.
Tom prilikom dr Zelembaba je rekao "da nema pravo da niko drugi predstavlja srpski narod sem legalno izabranih organa, a to sam ja i moj kum Opačić".[42]
Naša saznanja da dr Zelembaba i Opačić spadaju u grupu jastrebova SDS potvrda je i razgovor sa Zdravkom Zečevićem, predsednikom SO Benkovac objavljen u Slobodnoj Dalmaciji dana 22. 08. 1990.g.
Na 3. strani, na pitanje novinara Viktora Ivančića odgovorio je "jastrebova ima to je sasvim sigurno, i u rukovodstvu. Recimo istupi Zelembabe bili su na toj liniji i još nekih...".
Prema nepotvrđenim informacijama za vreme boravka u Novoj Pazovi, Zelembaba je bio na razgovoru sa Šešeljom[43] što je nepovoljno primljeno među čestitim i poštenim Srbima kninske krajine.
Jako se manipuliše sa JNA u sredstvima javnog informisanja i iritirani smo natpisom u Slobodnoj Dalmaciji od 22. 08. 1990.g. "od lovca do – divljači" novinara Jandre Širinića.
Molimo da se Slobodnoj Dalmaciji najozbiljnije skrene pažnja na ovako nekorektno pisanje i planiranje neistina.
Dana 22. 08. 1990. godine dobili smo obaveštenje od predsednika SUBNOR-a Knin Jovice Brekića da će se sutra u 11,00 časova održati sastanak SUBNOR-a, SRVS, te moli korištenje kino sale Doma JNA. Sastanku prisustvuje i predsednik SUBNOR-a Hrvatske Rade Bulat.
b) oko 15.00 časova od centra OiO Knin dobili smo brzojav (teleks) o događajima koji su se odigrali u SJS Drniš 20./21. 08. 1990.godine (tekst u prilogu), isti brzojav je u celosti saopšten novinarima na održanoj konferenciji za iste u 15,40 časova 22. 08. 1990. godine.

[42] Jovan.

[43] Vojislav.

c) prema podacima u s. Jagodnja Gornja (SO Benkovac) sa početkom u 18, 00 časova održava se osnivačka skupština SDS na koju se očekuje dolazak Jovana Raškovića.
d) u 12, 00 časova izbio je manji požar u rejonu Sinobadove Glavice (Knin) koji je za kratko vreme ugašen.
e) u toku dana dopremljeno je pogonsko gorivo na benzinske stanice u Kninu.

dežurni operativni
potpukovnik
Omrčen Simun

M.P.[44]

\- - - - - - -

Dana 20/21. 08. 1990. godine u 21, 00 sati u Stanici milicije u Drnišu bilo je okupljeno oko 70 ljudi u uniformama (rezervnog i aktivnog sastava).
Oformljen je štab na čelu sa Antom Bujasom sekretarom SUP-a Šibenik, Nikolom Vukušićem komandirom SUP-a Šibenik, Perica Zoranom načelnikom Stanice javne sigurnosti Drniša, Grubac Mićom i Lukavac Milanom, te komandirima odelenja Stojaković Gojkom, Rajić Dragom i Pletković M.
U svakom odelenju bilo je po 6 Drnišana i 4 Šibenčana.
Na sastanku štaba Bujas govori: "drugovi objavljeno je i to je bilo na trećem dnevniku da je uhapšen Jovan Rašković te da je do sada najvjerojatnije uhapšen i Milan Babić. Predsedništvo Jugoslavije je donijelo odluku da se ova aktivnost u Kninu stavlja van zakona te da je naloženo snagama JNA i policije da te grupe razoruža i uništi jer vam ne treba govoriti šta to znaći kad je nešto ili neko van zakona, jer vam je poznato da se te grupe sada smatraju bandom. Drugovi iz Knina iz naših redova koji su se odmetnuli bit će suđeni na veleizdaju".
Nakon ovog dat je nalog da se pristupi planu rada i da je pokret iz Drniša u 22 sata. Jedan od naših, ne znam koji je bio iz štaba, zamolio je Bujasa da odustane od akcije jer da ima i drugih načina da se izvrši zadatak jer da će biti opšti masakr i da se niko živ neće vratiti.
Bujas je na to rekao: "to je komanda ministra Boljkovca, te da se zadatak izvršiti mora jer pored nas postoje druge jedinice koje trebaju izvršiti istovremeni napad te da su sa njima izgubili i svaku vezu oni trebaju krenuti iz pravca Sinja i da više ne možemo odustati od zadatka".
Za ovo vrijeme Perica Zoran, načelnik u Drnišu i Vukušić Nikola inzistiraju da se ići mora i da odustajanja nema.

Plan napada na Klanac je bio sledeći:
Komandir jednog odelenja, takozvano lijevo krilo, dobio je zadatak da preko Orašnice i Bora na Jelića Ogradu dođe na što bliže odstojanje od grupe na straži i da blokira taj dio da iz Klanca ne može niko izaći.
Drugo odelenje, takozvano desno krilo, je dobilo zadatak da preko Draga i Ožegovića dođe sa desne strane barikade sa istim zadatkom. Centar odnosno treće odelenje ima zadatak da udari prugom sa robelom i oklopnim vozilom na barikadu, da bace suzavac i nastoje zarobiti par ljudi sa barikade i ponovljeno, na kraju, da se sva sredstva mogu upotrebiti, jer se radi o bandi.
Nakon dogovora u štabu silazimo u salu gdje Bujas saopštava sedamdesetorici ljudi ponavljajući dio razgovora koji je rekao u štabu i rekavši im za Raškovića i Babića. Na to je

[44] Prijemni pečat: [nejasan pečat primatelja], brzojav br. 716, primljen 22. 08. 1990.

dobar dio ljudi reagovao da to nije istina, nakon čega dolazi do meteža milicije i rezervnog sastava medju kojima su i Srbi i Hrvati i uglavnom su svi protestovali.
Na to je Vukušić Nikola saopštio da se ne osjeća sposobnim za izvršenje zadatka da baci oružje. Istovremeno nakon ovoga svi Srbi i Hrvati su bacili dugo i kratko oružje.
U tom momentu u salu ulazi i staje na ulazu načelnik Perica Zoran s automatskom puškom zauzevši stav za pucanje i počeo galamiti. U istom momentu je dobar dio ljudi krenuo na njega, među kojima je bilo i Hrvata. Najbliži njemu mislim da je bio Lukavac, te mu sklonio cijev da nije okrenuta u ljude i promjenuo stražu koja je osiguravala zgradu, a Perica je s oružjem pobjegao. U tom momentu na vrata je uletio milicioner, ne znam mu ime, i rekao "ljudi eno Matesija na vratima s puškomitraljezom, pobit će nas". Ne znam tačno u onom metežu, ali mislim da je Lukavac sa stražom istog onemogućio, nakon čega su se ljudi počeli umirivati, dok je rezervni sastav već bacio oružje i otišao kući. Aktivni dio milicionera uzeo je oružje i ostao radi odbrane.
Nakon svega ovoga u salu se vratio Bujas i saopštio nam: "ko želi može ostati u službi" i nakon jednog sata, tačnije noću oko 02 sata, otišao za Šibenik.
Matesi je sutradan priznao nekim ljudima da je njemu i jos nekima dao zadatak Perica Zoran, načelnik Stanice u Drnišu, da od noćas ubiju neke ljude.
Napomena: Bujas Ante, sekretar SUP-a Šibenik te Stanica milicije Drniš i Knin Vukušić Nikola, komandir SUP-a Šibenik

---

Izvornik, strojopis, latinica
Sign., HR-HMDCDR, 2., kut. 6005.

17

1990., rujan 4.
[Zagreb]
Obavijest Komande 5. vojne oblasti podčinjenim postrojbama o suradnji s nadležnim organima društvenopolitičkih zajednica

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov. br. 25/168-586
04. 09. 1990. godine

Informaciju o suradnji sa nadležnim
organima u DPZ, dostavlja.- Komandi -----------

U dosadašnjim informacijama kako pismenim tako i usmenim ova komanda kao i SSNO isticali su potrebu suradnje sa nadležnim republičkim organima na celoj teritoriji Jugoslavije. U skladu sa ovim, Komanda 5. VO upozorila je jedinice na potrebu suradnje sa svim institucijama na terenu uz neka ograničenja koja se odnose na nacionalistički eksponirane pojedince (naš akt str. pov. br. 25-168-501 od 12. 07. 1990. godine).

U izvršavanju ovih zadataka učestvuju i komande najviših nivoa. tako je 31. 08. 1990. g. u Splitu predsednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman primio komandanta VPO, vice-admirala Milu Kandića. Ovaj razgovor organizovan je uz znanje najviših državnih i vojnih organa. Međutim, i pored toga što je opredelenje NA potpuno jasno, da treba surađivati sa svim nadležnim institucijama, ovaj susret u nekim našim sredinama zlonamerno se tumači od strane pojedinaca i grupa. Konstatacije i tumačenja uglavnom se svode na mišljenje da JNA popušta pred zahtevima i stavovima republičkih rukovodstava i sl.
Upozoravamo na do sada više puta prezentovane vam stavove da je JNA oružana sila svih naših naroda i narodnosti, te da iz toga razloga poštuje volju naroda o izboru svojih organa vlasti. Zbog toga JNA ne ignoriše novoizabrana republička rukovodstva, iako oni to žele prikazati javnosti, već želi obostranu suradnju uz puno poštovanje različitosti u mišljenima i stavovima. U razgovorima naših vojnih rukovodioca sa predstavnicima vlasti isticani su stavovi za koje se zalaže vojni vrh i predsedništvo SFRJ, a kako smo vas već informisali sa sadržajem razgovora sa vladom Slovenije, vidljivo je da isti doprinose zbližavanju različitih stavova i mišljenja.
Zbog toga svaka razmišljanja i diskusije u kojima se ovakvi susreti od strane pojedinaca iz naših sastava žele prikazati u drukčijem svetlu, su tendenciozna i neprihvatljiva sračunata na omalovažavanje kako organa vlasti, tako i predstavnika JNA koji učestvuju u međusobnim razgovorima.
JNA aktivno učestvuje u političkom životu Jugoslavije i u tu svrhu ima svoje delegate-zastupnike na svim nivoima skupštinskog organizovanja i vlasti u zemlji. To je slučaj i u višestranačkim skupštinama u Sloveniji i Hrvatskoj. Sama ta činjenica da smo prihvatili rad u najvišim republičkim tijelima obavezuje nas na suradnju i davanje mišljenja o pojedinim pitanjima, posebno iz domena organizacije i funkcionisanja OS i JNA.
Svi naši razgovori koji su organizvani i oni koji će uslediti vode se u tom pravcu i sa ciljem da JNA (5. VO) u svojim mogućnostima doprinese smirivanju političkih prilika u zemlji u celini.
O susretima sa organima vlasti u Sloveniji i Hrvatskoj informisat ćemo vas redovno posle svih naših službenih kontakata. Iz tog razloga nema nikakve potrebe za razna nagađanja, spekulacije i insinuacije od strane pojedinaca u jedinicama i ustanovama.
Sa ovom informacijom upoznati starešine i građanska lica na službi u JNA, a u izvodnom obliku koristiti je i za redovno informisanje vojnika.

komandant

M.P.[45]

general-pukovnik
Konrad Kolšek

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[45] Prijemni pečat: 544. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, pov. br. 540-4, 14. 09. 1990.

18

1990., rujan 5.
[Zagreb]

Informacija Komande 5. vojne oblasti Vojnoj pošti br. 9595 u Svetom Roku o razgovorima delegacije Vojne oblasti i rukovodstva Republike Hrvatske

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov. br. 25/168-588
05. 09. 1990. godine

VP. 9595 Sv. Rok

Informaciju o razgovorima delegacije 5. VO sa rukovodstvom Republike Hrvatske, dostavlja.-

U informaciji pov. br. 25/168-586 od 04. 09. 1990.[46] godine naveli smo da ćemo vas redovno informisati o susretima predstavnika JNA sa nadležnim organima u Republici Hrvatskoj i Sloveniji.

U cilju stvaranja kontakata i razmene mišljenja po nekim aktualnim političkim i vojnim pitanjima, a na poziv predsednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, dana 4. 9. 1990. g., u Zagrebu je održan sastanak organa vlasti R. Hrvatske i delegacije Komande 5.VO. Delegaciju Hrvatske sačinjavali su: dr. Franjo Tuđman-predsednik Republike Hrvatske, Stipe Mesić-član predsednistva SFRJ iz Hrvatske, Josip Manolić-predsednik hrvatske vlade, Martin Špegelj-ministar za NO, i Josip Boljkovac-ministar za unutrašnje poslove. Delegaciju K-de 5.VO sačinjavali su: komandant general-pukovnik Konrad Kolšek, nš general-ppuk. Dobrašin Praščević, zamenik komandanta general-ppuk. Andrija Rašeta, pkppr i pp general-ppuk. Ivo Tominc i komandant RŠTO Hrvatske general-ppuk. Zdravko Novoselić.

U svom izlaganju predsednik Republike Hrvatske dr. F. Tuđman istakao je između ostalog da je JNA izasla iz NOR-a i razvijala se, vezana za federativni sistem, SKJ i druga Tita, a da se sada zbog ukupnih promena koje su prisutne u zemlji nalazi u delikatnoj situaciji. U međusobnim razgovorima najviše je bilo reči o premeštanju oružja TO u skladišta JNA. Po oceni rukovodstva R. Hrvatske ovaj čin je znak nepoverenja vojnog vrha prema vrhovništvu Hrvatske i u tom smislu zalažu se za prevazilaženje nepoverenja izmedju JNA i Hrvatske.

Rukovodstvo republike pokrenulo je i neka druga pitanja: služenja vojnog roka na teritoriji republike, davanje svečane obaveze, isticanje zastave SKJ na vojne objekte, referendum srpskog stanovništva u Hrvatskoj i sve ono sto je nakon toga usledilo.

Predsednik R. Hrvatske posebno je istakao da su se vlada Hrvatske i JNA našle u veoma složenoj situaciji iz koje izlaz treba tražiti kroz elemente pravne države.

Komandant 5. VO general-pukovnik Konrad Kolšek, sagovornike je upoznao sa ličnom kartom 5. VO, a zatim je izneo armijsko vidjenje političko-bezbednosne situacije u zoni odgovornosti i naše opredelenje prema rešavanju nekih problema vezanih za sadašnju situaciju. Pri tome je naglasio da se zalažemo za održavanje normalnih i redovnih kontakata

---

[46] Vidi: Dok. br. 17.

sa organima vlasti i to prvashodno u cilju smirivanja i stabilizovanja političke situacije u zoni odgovornosti i jačanja suradnje između naroda i armije.
General-pukovnik Konrad Kolšek naglasio je potrebu da se sva pitanja rešavaju u duhu Ustava i zakona i na temelju stavova presedništva SFRJ koje JNA u potpunosti podržava. Za služenje vojnog roka istaknuto je da se isto ne može vezati isključivo za nacionalnu pripadnost već za odbrambene procene, geostrategijske karakteristike jugoslavenskog ratišta, tehničke i druge mogućnosti osposobljavanja regruta u jedinicama i ustanovama JNA. Komandant 5. VO je posebno naglasio da JNA radi po Ustavu SFRJ i saveznim zakonima, a tako će raditi i u buduće dok isti budu na snazi.
U diskusiji pored komandanta učestvovali su general-potpukovnici: Andrija Rašeta, Ivo Tominc i Zdravko Novoselić. Razgovori su bili korektni. Sredstva informisanja u R. Hrvatskoj istinito i realno su informisala javnost, a posebno su istakla komandantovu tvrdnju da JNA nije protiv višestranačkog sistema vlasti, ali je odlučno protiv svakog jednoumlja i slepog nacionalizma. Razgovori su vođeni sa ciljem normalizacije odnosa vlasti i armije, te sa željom da se neka pitanja reše na najbolji mogući način. Stoga svaka druga razmišljanja i tumačenja od strane pojedinaca iz naših sastava nemaju nikakvu osnovu i u globalu štete jedinstvu i MPS vojnih kolektiva.

pomoćnik komandanta za PR i PP
general-potpukovnik
Ivo Tominc M.P.[47]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

19

1990., rujan, 19.
Benkovac

Službena zabilješka Stanice javne sigurnosti Benkovac o postavljanju barikada na cesti Benkovac – Karin 17. kolovoza 1990.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
SEKRATARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE U ZADRU
STANICA JAVNE SIGURNOSTI BENKOVAC
Broj: /90.
Benkovac, 19. 09. 1990. god.

[47] Prijemni pečat: Vojna pošta br. 9595 Sv. Rok (Gospić), pov. br. 540-1, 14. 09. 1990.

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

Raić Milenko, sin Miroslava i majke Zorke rođene Trbović, po zanimanju zidar, rođen u Benkovcu, dana 20. 07. 1970. godine, stalno nastanjen u Benkovačkom Selu, SO Benkovac, po narodnosti Srbin, državljanin SFRJ, neoženjen, vojsku nije služio, do sada nekažnjavan, bez zaposlenja, je dana 19. 09. 1990. godine, u prostorijama SJS Benkovac, u vezi postavljanja prepreka na cesti Benkovac-Karin, u predjelu Kule Atlagić, SO Benkovac, ovlaštenoj službenoj osobi SJS Benkovac, dao slijedeće obavijesti:

"Dana 17. 08. 1990. godine u poslijepodnevnim satima, nalazio sam se u kući u Benkovačkom Selu. Izmedju 18-19 sati, ispred avlije moje kuće okupilo se dosta mještana Benkovačkog Sela, a iz one grupe se čulo: "Idemo postaviti kamenje na cestu prema Karinu", "Idu specijalci iz Obrovca prema Benkovcu". Nije mi poznato tko je to vikao, a ja sam odmah potom uzeo traktor mog oca te sa njim otišao do kava od "Kimonta" te u traktor utovario kamen. Kamen u traktor mi je pomogao tovariti Alavanja Zoran, sin Dušana, Rnjak Kristian, a bilo je još tu djece, čija imena ne znam.

"Po utovaru kamena u traktor, istog sam odvezao na cestu Benkovac-Karin, te ga iskipao u predjelu Kule Atlagić, na lijevi prometni trak tj. na trak koji je namijenjen vozilima koja se kreću iz pravca Obrovca. Odmah iza mene traktorsku prikolicu natovarenu sa kamenjem iskipao je Raić Luka. Sa Lukom nije nitko bio društvu, a nije mi poznato gdje je kamen utovario. Još jednu traktorsku prikolicu natovarenu sa kamenom na isto mjesto gdje smo kamen iskipali Luka i ja, iskipao je i Raić Dušan i njegov sin Davor. Nije mi poznato da li je još netko bio u društvu sa Raić Dušanom i njegovim sinom.

Na tom mjestu nismo više istovarali kamen, niti na bilo kojem drugom mjestu, jer je u jednom trenutku iz pravca Benkovca naišlo jedno osobno vozilo na kamenja koja smo navezli na cestu, a mi dok smo to vidjeli pobjegli smo sa traktorima sa lica mjesta, a Alavanja Zoran, sin Dušana, je iskipao kamenje pored asfaltne ceste u krš, Manislavić Nikica, sin Mome, se sa traktorom i kamenjem vratio kući, Sakić Milenko, s. Stevana, nije ni došao do mjesta gdje smo iskipali kamen, jer mu se guma na traktoru probušila, pa je iskipao kamen u kršu, Žeželj Dragan je negdje do pola puta vozio kamen, ali se vratio nazad kući pošto je vidio da nema dovoljno goriva, Raić Veljko je imao natovaren traktor sa kamenjem, ali on nije išao, i Žeželj Živko i njegov sin Dražen su istovarili kamen u krš koji se nalazi u blizini mjesta gdje smo mi iskipavali kamen na cesti.

Ništa više u vezi sa postavljanjem prepreka od kamena na cesti Benkovac-Karin nemam reći, izuzev što se kajem što sam tako nešto učinio, a sigurno više to nikada neću učiniti."

Ovl. sl. osoba:
Milanko Nikola, [v.r.]

....

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

Raić Dušan, pok. Vase i majke Marije rođene Alavanja, po zanimanju mehaničar, zaposlen u GRO "Radnik" Benkovac, rođen u Benkovačkom Selu, SO Benkovac, dana 14. 02. 1940. godine, stalno nastanjen u Benkovačkom Selu, SO Benkovac, po narodnosti Srbin, državljanin SFRJ, vojsku nije služio, oženjen, otac dvoje djece, do sada ne kažnjavan, je dana 19. 09. 1990. godine u prostorijama SJS Benkovac, u vezi sa postavljanjem zapreka na cesti Benkovac-Karin, dana 17. 08. 1990. godine, ovlaštenoj službenoj osobi SJS Benkovac, dao sljedeće obavijesti:

“Sjećam se da sam se dana 17. 08. 1990. godine nalazio u mojoj kući u Benkovačkom Selu. Negdje oko 19 sati primjetio sam da se mještani Benkovačkog Sela okupljaju ispred stočnog sajmišta u Benkovačkom Selu te da su uznemireni. Odmah dok sam to primjetio i ja sam otišao do mojih mještana i tu sam čuo da se iz one mase ljudi viče: “Idemo pregraditi cestu prema Karinu jer iz pravca Obrovca dolaze specijalci.”

Inače ja posjedujem poljoprivredni traktor koji je još prije na nekoliko dana bio natovaren sa kamenom, a koji sam htio upotrebiti za postavljanje barikada u selu u slučaju da budemo od bilo koga ugroženi. U međuvremenu dok sam ja bio sa masom ljudi kod stočnog pazara i mog povratka kući, zapazio sam da mi je netko odvezao traktor iz avlije, pa sam odmah nakon toga s Đurom Raićem, s njegovim osobnim vozilom išao prema Karinu u namjeri da vidim o čemu se radi. Međutim vožnjom prema Karinu, a u predjelu Kule Atlagić, zapazio sam da su Raić Luka i Raić Milenko na lijevi prometni trak gledajući u pravcu Karina istovarili kamenja, a moj traktor je stajao i na njemu je bio Rnjak Kristian, sin Dušana, čekajući na red da i on istovari kamenja. Pošto sam se bojao da će Kristijan nestručnim rukovanjem polomiti kipu na prikolici, izišao sam iz osobnog vozila i ja sjeo za volan mog traktora, nakon čega sam iskipao kamen na hrpu gdje su i prethodne dvije prikolice bile iskipane. Kad sam kamen iskipao, izišao sam sa traktorom van ceste u krš i u tom trenutku je jedno osobno vozilo naišlo iz pravca Benkovca i naletilo na kamenje koje je bilo postavljeno na cestu.

Još je bilo traktora koji su čekali na red da iskipaju kamenje na cestu, ali nakon udara tog vozila u već postavljeno kamenje na cestu to nisu učinili, a odmah po udaru vozila u kamenje, ja, Raić Luka te još jedan traktor (ne znam tko je sa njim upravljao) otišli smo kući, dok je jedna grupa ljudi ostala na licu mjesta te najvjerojatnije pomogla tom vozaču izvući vozilo.

Poznato mi je da su još kamen vozili Žeželj Dragan, Žeželj Živko, traktor od Sakić Milenka, a da li si oni istovarili kamen na cestu nije mi poznato. Također mi nije poznato da li je još netko vozio kamen jer sam ja odmah otišao kući.

Po mom mišljenju vozač koji je naletio na postavljeno kamenje na cesti je dosta brzo vozio, a desnim prometnim trakom je mogao proći jer tu nije bilo postavljeno kamenje.

Također mi nije poznato da li je za vrijeme nezgode ičiji traktor bio na cesti.

Ništa drugo u vezi sa postavljanjem kamenja na cesti Benkovac-Karin, u predjelu Kule Atlagić, nemam reći.”

Ovl. sl. osoba:
Milanko Nikola, [v.r.] [48]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 352.

[48] Bogdan Popović, općinski javni tužilac u Benkovcu odustao je od istrage protiv okrivljenih uz obrazloženje: “Naime, iz izjava koje su radnicima milicije u informativnom razgovoru dali osumnjičenici, a imajući u vidu opšte poznatu situaciju kakva je bila u vrijeme kad su oni djelo navodno izvršili, jasni su motivi takvog njihovog postupanja. Kako su njihove radnje bile prevashodno odbrambenog karaktera u odnosu na neposrednu opasnost od pretećeg napada od strane hrvatskih paravojnih formacija, to pobude koje su ih opredjeljivale u njihovom ponašanju kritičnog momenta apsolutno isključuju bilo koji oblik njihove krivnje u odnosu na radnju, a time i posljedicu inkriminisanu predmetnim krivičnim djelom. Štaviše, kasniji razvoj događaja pokazao je da je takva reakcija na opasnost koja je pretila bila jedino adekvatna, a sa stanovišta odbrane od te opasnosti, ne samo da nije kriminalna već je i svrsishodno pozitivna.” (“Opštinsko javno tužilaštvo Benkovac”, br. kt – 48/90., 09. 03.1992.), Vidi: HR-HMDCDR, 2, kut. 352.

20

1990., listopad 2.
[Zagreb]

Zapovijed Komande 5. vojne oblasti podčinjenim postrojbama da prijeđu na ubrzano osposobljavanje mladih vojnika za borbeno djelovanje

---

KOMANDA 5. VO
Str.pov. br. 9/75-299
02.10.1990.godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

NA LIČNOST KOMANDANTA – NŠ

U cilju daljeg jačanja i stalnog održavanja vrhunske borbene gotovosti i mirnodopskog sastava u svim komandama, ustanovama i jedinicama,

N A R E Đ U J E M

1.- Odmah preći na ubrzano osposobljavanje i skraćeni metod obučavanja mladih vojnika i za najkraće vreme ih osposobiti za osnovne dužnosti u borbi (gađanje, kretanje na bojištu i korišćenje objekata za dejstvo i zaštitu, upotrebu ličnih sredstava za zaštitu, stražarsko obezbeđenje i dr.). U svim tematskim planovima i NPP osnovnih jedinica u tom cilju odmah izvršiti neophodne korekcije i preplaniranje.
Sa ostalim vojnicima intenzivirati obuku po ovim sadržajima.

2.- Preduzeti sve mere da se komande i jedinice kao celine stalno nalaze na naredjenom nivou borbene gotovosti, a obuka bude hitan i prioritetan zadatak na svim nivoima RiK-a.

3.- Na izvršenju ovog zadatka lično će se angažovati komandanti, maksimalno angažovati sve organe svojih komandi i obezbediti dnevno uvid u postignute rezultate svojih jedinica.

4.- Komanda 5. VO, posebnim kontrolama u narednih 5 (pet) dana ostvariće neposredan uvid u realizaciju postavljenih zadataka za ubrzano osposobljavanje mladih vojnika.

FF/JV

PO OVLAŠTENJU KOMANDANTA
general pukovnik
Andrija Rašeta, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

21

1990., listopad 3.
[Zagreb]

Informacija Komande 5. vojne oblasti podčinjenim postrojbama o sigurnosnoj situaciji u Republici Hrvatskoj nakon proglašenja "autonomije" Srba i novih barikada u Kninskoj krajini, Lici, Banovini i Kordunu te zahtijevanja radikala da JNA uvede izvanredno stanje

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov. br. 25/363-67 h i t n o
03. 10. 1990. godine

Informacija o najnovijim
aktuelnim zbivanjima u
nekim delovima R. Hrvatske.-

Proglašavanje srpske autonomije u Hrvatskoj 01. 10. 1990. godine "autonomija na etničkom istorijskim teritorijama na kojima živi srpski narod", dalje je usložilo i onako tešku političko-bezbednosnu situaciju u R. Hrvatskoj, ali i u Jugoslaviji. Na području kninske krajine i dela Like ponovo se dižu barikade na putevima, železnički promet je uglavnom u prekidu, ponovno se organizuju straže i sl.
Jednovremeno situacija se na sisačko-banijskoj regiji bitno ne poboljšava. Naprotiv, prema proverenim informacijama, iz više izvora, veći deo muškog stanovništva iz s. Oblja, Šaša i Majske Poljane, SO Glina napustio je svoje domove i povukao se u šume sa oružjem. Raspolažu sa znatnom količinom ručnih bombi čije je poreklo nepoznato. Pojedini aktivisti SDS zagovaraju da u slučaju intervencije "specijalaca" prema Glini napadnu neko od hrvatskih sela u SO Glina.
U Petrinji, a nakon protestnog mitinga srpskog stanovništva u Banskom Grabovcu u organizaciji Socijalističke stranke Hrvatske i govora njenog predsednika Bore Mikelića, situacija je nešto povoljnija.
U kasarni NH "Vasilj Gaćeša" u Petrinji od 01. 10. 1990. g. vise nema građana koji su se tu sklonili u strahu od intervencije "specijalaca" MUP-a Hrvatske.
Povod najnovijim događajima u R. Hrvatskoj je poznat i o njemu je bilo reči u informaciji ove K-de od 01. 10. 1990 god. Međutim, proglašavanje "srpske autonomije u Hrvatskoj", događaji na Baniji i akcija "specijalaca" MUP-a Hrvatske, različito se interpretiraju i tumače. U mas. mediju vlada pravi psihološko-propagandni rat, a tome posebno doprinose isključivosti stranačkih prvaka desničarske orjentacije. Bez namjere da se interpretiraju njihove izjave, s jedne strane o potrebi "mobilizacije srpskog naroda i formiranju dobrovoljačkih odreda za zaštitu srpskog naroda", ili druge strane kako "srbijansko-beogradska oligarhija zaista želi izazvati građanski rat", dostava-poziva Socijalističke stranke Slovenije, koja poziva Skupštinu Slovenije da raspiše referendum o izlasku Slovenije iz federacije i iz Beograda povuče sve predstavnike Slovenije, otkaže gostoprimstvo organima federacije i preuzme sve državničke funkcije – od monetarnih do obrambenih.

U kontekstu tih događaja ni JNA nije pošteđena. Napada se s različitih strana i s različitim tendencijama, "Vjesnik" 02. 10. 1990. godine u komentaru "armija – krajnje je vrijeme za depolitizaciju JNA, kako zbog njezine heterogenosti ne bi izbio sukob i unutar nje" između ostalog se naglašava "...izbjegavanjem da se decidno izjasni o političkom i sigurnosnom stanju u zemlji, armija u stvari postaje monetom za potkusurivanje različitim političkim opcijama koje svoje temeljno uporište nalaze u inzistiranja na utvrđenju izvanrednog stanja i vračanja na staro", "..šutnjom o petrinjskim dogadjajima, sada se armija sama dovela u situaciju da se mnogi pitaju: na čijoj je strani?" .

"Večernji list" od 02. 10. 1990. g. "bežeći od suzavca i pendreka veća grupa građana našla je spas u preskakanju ograde kasarne. Međutim, pojedini oficiri su ih odmah terali napolje iz vojnog dvorišta i praktično ih isporučivali specijalcima". Veljko Guberina u ime Narodne radikalne stranke "...najveće zaprepaštenje izazvala je činjenica da su pripadnici JNA na Baniji i Kordunu teror nad Srbima mirno promatrali, i da su čak i oni poterali narod iz kruga kasarni"...

Zatim od strane istog i drugih stranačkih prvaka JNA se otvoreno poziva i zahteva se uvodjenje izvanrednog stanja.

Ovakva situacija i njeno stalno podgrijavanje kao i sijanje nepoverenja prema JNA, kao jedinstvene oružane sile svih naših naroda i narodnosti, nepovoljno utiču na ukupnu političko-bezbednosnu situaciju.

Pored ostalog, tu činjenicu potvrđuje i grub – bezobziran postupak specijalaca MUP-a prema ppukovniku Janković Miloradu iz garnizona Petrinja. Naime njega su 29. 09. 1990. godine "specijalci" MUP-a zaustavili u Petrinji, naredili mu da izađe iz auta, legitimisali, pretresli na vrlo grub način i s uperenom poluautomatskom puškom, iako ppukovnik Janković nije pružao otpor i jasno rekao da je oficir JNA.

Komanda 5. VO preduzela je potrebne mere, no ovaj slučaj upozorava na dosledno provođenje svih do sada naređenih i propisanih mera pa do mera bezbednosti i samozašitite.

Obzirom na izneto složeno stanje u zemlji, posebno u R. Hrvatskoj, dana 02. 10. 1990. g., sazvana je vanredna sednica predsedništva SFRJ. Rad sednice i saopćenje koje se očekuje treba temeljito proučiti, informisati sastav i u skladu sa tim tumačiti događaje u zemlji i usmeravati aktivnosti.

Odeljenje za politički rad će u vezi s tim dostaviti blagovremeno informaciju.

pomoćnik k-za za PR i PP
general-ppukovnik
Ivo Tominc M.P.[49]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[49] Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinske baze, pov. br. 2-135.

22

1990., listopad 3.
[Zagreb]

Zapovijed Komande 5. vojne oblasti podređenim postrojbama da zbog pogoršanja sigurnosne situacije pojačaju osiguranje vojnih objekata

---

KOMANDA 5. VO   H I T N O
Str. pov. br. 9/75-302
03. 10. 1990. god.

Usled pogoršanja stanja na teritoriji Like, Banije i Korduna, a u cilju zaštite vojnih objekata,

NAREĐUJEM:

1.- Kod svih skladišta preći na pojačano obezbeđenje objekata. Deo pomoćnog voda (čete) u skladištima PoB, koji nije angažovan na straži, imati u gotovosti za intervenciju.

2.- Kontrolu straža vršiti češće, a posebnu pažnju posvetiti izboru i pripremi ljudstva za stražu. Kod objekata gde komandir straže nije aktivni starešina, po proceni komandanta i ukazanoj potrebi za komandire straža određivati i aktivne starešine.

3.- U garnizonima imati spremne vodove za intervenciju.

4.- Ove mere komanda 10. K preduzeće samo u zoni odgovornosti 622. mtbr, a komanda 32. K samo za garnizon Daruvar. Komanda 13. K ove mere neće primenjivati u garnizonu Ilirska Bistrica.

5.- Ovim naređenjem stavlja se van snage naređenje komandanta 5. VO str. pov. br. 43/43-3967 od 02. 10. 1990. godine.

ZAMENIK KOMANDANTA
general-ppukovnik
Andrija Rašeta, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

23

1990., listopad 4.
[Zagreb]

Zapovijed Komande 5. vojne oblasti aktivnim vojnim licima za obvezno nošenje osobnog naoružanja u službi i izvan službe

---

KOMANDA 5. VO
Str. pov. br. 9/75-306
04. 10. 1990. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Nošenje naoružanja
AVL, naređenje –

KOMANDI ARHIVA

Naređenjima str. pov. br. 9/75-225 od 16. 07. 1990. god. i 9/75-295 od 26. 09. 1990. godine, jasno su definisane obaveze i zadaci komandi svih nivoa RIK-a, vojnih i građanskih lica na službi u JNA na zaštiti vojnih objekata, života ljudi i ugleda i dostojanstva pripadnika JNA.
U cilju povećanja bezbednosti i zaštite ljudi,

NAREĐUJEM:

1.- U svim komandama jedinicama i ustanovama u zoni odgovornosti 5. VO, sva aktivna vojna lica, kada su u službi ili van nje u uniformi dužna su imati kod sebe lično naoružanje – pištolj, sa kojim su zaduženi ili su isti nabavili kupovinom.

2.- Uz pištolj, svako aktivno vojno lice, mora imati službenu dozvolu ako su zaduženi vojnim pištoljem, izdatu od vojne pošte koja ga je zaduži1a, odnosno dozvolu nadležnog SUP-a za pištolj u ličnom vlasništvu.

3.- Nošenje pištolja kod starešina koji su u ulozi organa unutrašnje službe regu1isano je PS OS SFRJ, a kod svih ostalih starešina obezbediti da se pištolj nosi ispod bluze (u futroli na kaišu, ispod pazuha i sl.) ili u tašni.

4.- Sa svim starešinama izvršiti posebne pripreme, proveriti obučenost u rukovanju i upozoriti na striktno poštovanje propisa o nošenju i upotrebi naoružanja i gore navedenih naređenja Komande 5. VO, sa kojima su starešine upoznate uz potpis.
Svim starešinama posebno skrenuti pažnju na čuvanje i rukovanje pištoljima na stanu – kod kuće i u drugim prilikama i sprečiti da pištolj dodje u ruke nepozvanim i neobučenim 1icima, osobito deci, članovima uže porodice i dr.

5.- Sa ovim naređenjem upoznati sva aktivna vojna 1ica, a isto čuvati uz Naređenje str. pov. br. 9/75-225 od 16. 07. 1990. god. koje je sopšteno uz potpis.

6.- Ovo naredjenje stupa na snagu ODMAH

MZ/JV

KOMANDANT
general-pukovnik
Konrad Kolšek, [v.r.]

M.P.[50]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

24

1990., listopad 10.
[Zagreb]

Izvješće Komande 5. vojne oblasti Generalštabu OS SFRJ, I. upravi, o mjerama koje su poduzeli da spriječe napade na aktivna vojna lica

KOMANDA 5. VO
Str. pov. br. 9/75- 312
10. 10. 1990. god.

H I T N O!

Preduzimanje mera
za sprečavanje napada
na AVL, izveštaj.-

GŠ OS SFRJ – I UPRAVA

Na osnovu vašeg Naređenja str. pov. br. 1271-2 od 25. 09. 1990. godine, u vezi napada na vojna lica i objekte, izveštavamo vas da smo preduzeli sledeće mere:

1.- Prema jedinicama:
– Proraďeno je Naređenje SSNO-a u Komandi 5. VO sa svim starešinama uz konkretizaciju mera u našim uslovima i uz potpis.
– Komanda 5. VO je izdala svoje Naređenje svim potčinjenim komandama i ustanovama.
– Na nivou komandi korpusa i samostalnih pukova – brigada naređeno je i sedmično se vrši analiza napada na vojna lica i objekte (svakog petka) i dostavlja u redovnom dnevnom izvještaju Komandi 5. VO.
– Na nivou Komande 5. VO sedmično se vrši analiza i referiše komandantu.
– Sve jedinice 5. VO su do 05. 10. 1990. godine dostavile izvještaj o preduzetim merama Komandi 5. VO.

[50] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

– Komandama, jedinicama i ustanovama u zoni odgovornosti 5. VO 04. 10. 1990. godine upućeno je naređenje o nošenju ličnog naoružanja (pištolj) od strane AVL kada su u uniformi, u službi ili van nje.

2.- Prema državnim organima Republike Hrvatske:
U poslednje vreme učestale su pojave nasrtaja na vojna lica od strane pripadnika MUP-a R. Hrvatske. Posebno karakteristični slučajevi bili su: pretresanje ppukovnika JANKOVIĆA (bio u civilnom odelu), privođenje 3 mlađa oficira (iz 5. Ko RV i PVO) i dogadjaji u Petrinji, o čemu smo vas redovno izveštavali.
Nakon ovih dogadjaja, dana 01. 10. 1990. god. u Komandu 5. VO pozvan je ministar za unutrašnje poslove R Hrvatske Boljkovac Josip, od strane NŠ 5. VO, gde mu je saopšteno da su organi MUP-a R Hrvatske u nekoliko slučajeva grubo zloupotrebili pravo MUP i drastično povredili savezne propise, te je u razgovoru najoštrije upozoren da više nećemo tolerisati ovakve i druge slučajeve i da smo preduzeli mere da zaštitimo pripadnike JNA. Ministar Boljkovac je u razgovoru istakao, da mu svi navedeni slučajevi nisu poznati, ali je dao obećanje da će svaki od njih ispitati, preduzeti mere prema počiniocima i obezbediti da se u postupcima organa MUP-a poštuju propisi.
U slučaju legitimisanja i pretresa AVL u civilu u garnizonu Petrinja, od strane Komande 5. VO u pismenoj formi dostavljeno je upozorenje MUP-u R Hrvatske.
Posle huliganskog napada 03. 10. 1990. god. na patrolu vojne policije u kom slučaju su organi MUP-a ostali neaktivni u obavljanju svoje dužnosti, komandant 5. VO je lično razgovarao sa ministrom Bo1jkovcem i ponovo tražio da organi MUP-a svoje dužnosti obavljaju prema propisima.
Ni u ovom razgovoru nisu izostala obećanja ministra Bo1jkovca da će svaki slučaj ispitati, preduzeti mere i učiniti sve da do ovakvih slučajeva ne dolazi.

Komanda 5. VO će i ubuduće energično reagovati kod MUP-a R. Hrvatske u slučaju da pripadnici MUP-a prekorače svoja ovlaštenja i krše propise prema pripadnicima JNA.

KOMANDANT
general-pukovnik
Konrad Kolšek, [v.r.]

M.P.[51]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[51] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

25

1990., studeni 5.
Zagreb

Zapisnik o očevidu nakon diverzije na pruzi Zagreb – Split između željezničkih postaja Malovan i Zrmanja

---

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Centar za kriminalistička ispitivanja i vještačenja

Broj: 511-01-32-2802/90.
Zagreb, 05. 11. 1990.

STANICA JAVNE SIGURNOSTI
GRAČAC

PREDMET: Diverzija-eksplozija na dijelu pruge Oštarić-Split, izmedju željezničkih stanica Malovan-Zrmanja, vještačenje tragova.-

Povodom diverzije-eksplozije na gore navedenom dijelu pruge, izvršene dana 10/11. 10. 1990. godine, izvršeno je vještačenje izuzetog materijala na tragove eksploziva, o čemu se dostavlja nalaz i mišljenje vještaka ovog Centra.

PRILOG: Zapisnik o uviđaju.-

NAČELNIK CENTRA
Zdenko Novak, dipl. ing. [v.r.]

\- - - - - -

Poslovni broj Kir-121/90-3

ZAPISNIK O UVIĐAJU
od 11. listopada 1990.

Sastavljen u ime istražnog suca Okružnog suda Gospić na licu mjesta željeznička pruga Oštarije – Split – dionica Malovan – Zrmanja, povodom oštećenja iste od eksplozije.

Prisutni od suda:
Istražni sudac: Štulić Branko
Zapisničar: Novković Ljubica

Od strane OJT Gospić uviđaju je prisutan Kalanj Đorđe, zamjenik Okružnog javnog tužioca Gospić.
Od strane SJS Gračac prisutan je Kuraica Đorđe, Vojnović Đorđe, krim. tehničar, Surla Nikola i Grubor Zoran.

Početak u 9,40 sati.

UVODNE NAPOMENE

Povodom službene obavijesti SJS Gračac o oštećenju pruge Malovan – Zrmanja na 176-480 km, istražni sudac sa uviđajnom ekipom izašao je na lice mjesta radi vršenja uviđaja.

Na licu mjesta zatečeni su milicionari SJS Gračac Surla Nikola i Grubor Zoran, koji su osigurali lice mjesta, a sa istražnim sucem i zamjenikom OJT Gospić na lice mjesta su pristupili Kuraica Đorđe i Vojnović Đorđe iz SJS Gračac radi vršenja uviđaja. Nadalje, na licu mjesta su zatečeni Đurić Gojko, šef Sekcije za pruge Knin i Jakšić Željko, šef Pružnog odsjeka Gračac, Eontić Milivoj, šef Pružnog odsjeka Malovan i Starčević Đorđe, šef Pružnog odsjeka Zrmanja, te više pružnih radnika.

VRIJEME DOGAĐAJA

Prema tvrdnji prisutnih radnika SJS Gračac uviđaju, kao i radnika ŽTP Knin, također prisutnih uviđaju, predmetni događaj se zbio oko 22,50 sati dana 10. listopada 1990.

OPIS LICA, MJESTA, MJERE I TRAGOVI

Kako je to uvodno konstatirano, oštećenje željezničke pruge nalazi se na pruzi Malovan – Zrmanja, a sva mjerenja vrše se iz pravca Zrmanje u pravcu Malovana. Kao fiksna točka uzet je kameni stup broj 176, 5 km, a koji se nalazi sa desne strane pruge gledano iz pravca Zrmanje u pravcu Malovana, udaljen od desne šine 1, 20 metara. Od nulte točke za 15,80 metara gledano u pravcu Malovana vidljivo je oštećenje na željezničkom drvenom pragu sa desne strane. Na 16, 60 metara također od nulte točke gledano u pravcu Malovana, početak je izbijanja stope /nožice/ desne šine. Na 17 metara presječena je desna šina. Dužina izbijenog dijela stope /nožice/ šine i to vanjskog dijela iznosi 52cm, a unutarnjeg 34cm. Ispod ovog dijela gdje je šina presječena i gdje je izbijena stopa – nožica na šini, vidi se veće udubljenje nastalo eksplozijom i izbijanjem nasutog šodera i šljunka ispod šine i pragova, a čija je dubina oko 0, 50 metara, te dužina 1, 20 metara, a širina 1, 70 metara. Ukupna deformacija pruge iznosi 3, 78 metara. Širina između šina iznosi 1,43 i pol metara. Sa lijeve strane pruge gledano u pravcu Malovana u dužini od 70, 60 metara nalazi se poštanska žica koja je prilikom oštećenja pruge također oštećena i pala je na lijevu stranu uz prugu. Na mjestu gdje je pruga oštećena pružni kolosijek nalazi se u oštrom zavoju, gledano iz pravca Knina u pravcu Malovana. Dio šine i to na presječenom dijelu desne šine gledano u pravcu Malovana deformacijom je podignut za 0, 5 metara u odnosu na ostali dio šine, koji produžava u pravcu Malovana. U lijevo, van željezničke pruge, a udaljeno od desne šine za 7, 30 metara, i 16, 60 metara od nulte točke, gledano u pravcu Malovana iz pravca Zrmanje, nalazi se veći komad sporo gorućeg štapina /korde/.

OSTALE KONSTATACIJE

Lice mjesta – opći izgled, te oštećenja i tragovi su fotografirani i skicirani po krim. tehničaru Vojnović Đorđu, te će ova dokumentacija nakon izrade biti dostavljena neposredno tužilaštvu, a sastavni je dio zapisnika o uviđaju. Prisutni radnik SJS Gračac Kuraica Đorđe dobio je zadatak od istražnog suca i zamjenika OJT Gospić da operativnim radom pokuša utvrditi točno vrijeme dojave o tome da je željeznička pruga na ovome mjestu minirana, te od koga je ova dojava uslijedila, te, konačno, tko je izvršilac podmetnutog eksploziva.

Radnici željeznice prisutni uviđaju, nakon obavljenog uviđaja i nakon što njihova /željeznička/ komisija ispita i utvrdi sve okolnosti oštećenja pruge, dobili su odobrenje da pristupe popravku i otklanjanju oštećenja na istoj, uz upozorenje da se pričeka vještaka

Ministarstva za unutrašnje poslove koji će naknadno pristupiti na lice mjesta i pokušati vještačenjem utvrditi sve relevantne činjenice i okolnosti vezane za miniranje pruge.

Drugo ništa nije bilo za konstatirati.

Uviđaj završen u 12,20 sati.

Zapisničar Istražni sudac

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

26

1990., prosinac 4.
[Zagreb]

Informacija Organa bezbednosti Komande 5. vojne oblasti Organu bezbednosti 32. korpusa o vojnoj organizaciji HDZ-a i SDS-a i zadacima organa sigurnosti

---

K O M A N D A
5. VOJNE OBLASTI
ORGAN BEZBEDNOSTI
Sp. 275-17
04.12. 1990.

Vojno organizovanje HDZ i
SDS i zadaci OB.

ORGANU BEZBEDNOSTI 32. k

Operativni podaci organa bezbednosti do kojih smo došli u toku oktobra i novembra 1990. godine potvrđuju da se proces vojnog organizovanja organa nove vlasti u Hrvatskoj i Sloveniji i SDS na širem području Knina kao i stvaranja paralelne vojske odvija nesmanjenim intenzitetom. Aktivnostima koje izvode na tom planu stvaraju se uslovi za formiranje nacionalnih republičkih armija, i najdirektnije su u funkciji ostvarivanja jedinstvenog strategijskog cilja razbijanja JNA. Naime, raspoloživi podaci ukazuju na postojanje razrađenih planova za izvodenje DTA prema vojnim objektima, komandama i jedinica i pripadnicima JNA i članova njihovih porodica. Identifikovana su neka lica koja su sačinila spiskove za likvidaciju "nepoželjnih pripadnika JNA", a na području nekoliko općina u međurečju Drava-Sava, formirane su grupe po 5 članova sa zadatkom da dnevno prate stanje i izveštavaju o svim aktivnostima JNA.

Preko organa MUP-a i MNO, otvoreno i sve učestalije nasrće se na starešine JNA hrvatske i slovenačke nacionalnosti, SDS isto to radi i prema starešinama srpske nacionalnosti, a cilj je izučavanje i vrbovanje pojedinih starešina da rade protiv JNA. Do sada smo registrovali 14 slučajeva nasrtanja na pripadnike JNA hrvatske nacionalnosti od kojih su trojica vrbovana.

Oni, izvršavajući dobivene zadatke nastoje da ostvare uticaj i vrbuju čak i pojedine starešine u OB JNA.
Osim navedenog i jedan broj vojnika koji je ranije potpao pod uticaj ekstremista HDZ i SDS nastoji kontinuirano da deluje među vojnicima radi stvaranja istomišljenika i organizovanog stranačkog delovanja sa nacional-separatističkih pozicija.
Strani faktor, oslanjajući se na nacional-separatističke snage u zemlji nastoji bitno da utiče na tok i konačni rasplet jugoslovenske krize i da kroz to realizira vlastite interese. Agenturnim putem dnevno prate i procenjuju stanje u našoj zemlji i pravce daljeg razvoja, a u težištu istraživanja SOS su međunacionalni odnosi i JNA. Vešto pokušavaju da manipulacijama oko navodnog vojnog udara i ocenama da JNA pretstavlja kočnicu tzv. demokratskim procesima, ubrzaju depolitizaciju i departizaciju JNA.

Budući da je vojno organizovanje HDZ i SDS i organa nove vlasti u Hrvatskoj i Sloveniji poprimilo široke razmere, te da je obaveza JNA da onemogući formiranje paralelnih vojski i spreči eventualni građanski rat odmah poduzmite sledeće:

1. Operativni rad na svim nivoima prilagodite novonastalim uslovima sa težištem na otkrivanju i dokumentovanju aktivnosti svih aktera vojnog organizovanja HDZ i SDS u Hrvatskoj i nekih organa i organizacija u Sloveniji; zatim lica koja rukovode tim delatnostima, planova upotrebe, spiskova ilegalnih grupa namenjenih za izvođenje DTA, likvidaciju starešina; ilegalne nabavke oružja, tajnih skladišta oružja i municije, organizacije i organizatora distribucije naoružanja i, u vezi s tim, pribavljanju dokumentacije i drugih materijalnih dokaza.

2. Intenzivnim radom na slučajevima u obradama i POR-u obezbedite otkrivanje i dokumentovanje delatnosti pripadnika JNA koji su u vezi sa organizatorima vojnog organizovanja HDZ i SDS i sa licima iz rukovodstava nacional-separatističkih partija i pokreta u zemlji.

3. Zajedno sa organima komandovanja obezbedite da se sve jedinice VP dovedu u najveći stepen borbene gotovosti i da budu spremne za izvršavanje svih bezbednosnih i vojno-policijskih zadataka na sprečavanju vojnog organizovanja.

4. O svim saznanjima do kojih dođete hitno izveštavajte OB k-de 5. VO.

NAČELNIK
pukovnik
Boško Kelečević, [v.r.]
M.P.[52]

M.P.[53]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[52] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti, Organ bezbednosti.

[53] Prijemni pečat: Komanda 32. korpusa, Organ bezbednosti, sp. br. 67-137, 06. 12. 1990.

27

1990., prosinac 18.

Smjernice Organa bezbednosti Komande RV i PVO Organu bezbednosti Komande 5. korpusa RV i PVO za djelovanje na prikupljanju obavještajnih podataka za procjene koje treba dostaviti OB Komande RV i PVO

Komanda RV i PVO
Odelenje bezbednosti
Str. pov. br. 2-135
18. 12. 1990. god. uručiti o d m a h – prioritet

Organu bezbednosti:
3. i 5. KO RV i PVO, vva, 97.abr, 250.rpr PVO, 155350.rp PVO, 3. i 5.PVOJIN, svih vazd.baza (sem 500.VB), 975.vnc, 672.anc, 321, 322. bv, 333. inzb.

Krizno stanje u Jugoslaviji ne pokazuje smirivanje, već se dalje produbljuje.
Zbog toga je krajnje nepredvidiv mogući dalji pravac razrešenja pitanja koja direktno odredjuju spoljnu i unutrašnju bezbednost zemlje.
U cilju aktueliziranja Ko procena neophodno je preko svih izvora OB, u kontaktima sa licima iz naučnih, političkih i privrednih krugova, istraživati i prikupiti podatke i procene od vitalnog značaja za sve oblasti društvenog i političkog života u zemlji, a posebno:

1. Moguće varijante daljeg toka i rezultata izbora u Srbiji i Crnoj Gori, moguće varijante političkog preorganizovanja i nastupa opozicije.

2. Perspektiva političkih zbivanja u Makedoniji, Sloveniji, BiH i Hrvatskoj.

3. Pravci razvoja i perspektiva bezbednosno-političke situacije na Kosovu, ocena bojkota izbora u Srbiji, verovatni – mogući uticaj biračkog tela u saveznim izborima i mogući pravci razrešavanja problema na Kosovu političkim sredstvima.

Instruisanje svih izvora izvršite u što kraćem roku. Prve procene dostavite pre drugog kruga izbora u Srbiji i Crnoj Gori, a ostala saznanja po dobijanju istih.
Prioritet u operativnom radu dati na rad sa kvalitetnijim saradnicima i izvorima, koji mogu dati podatke i saznanja za procene.
O prikupljenim saznanjima najhitnije (svim raspoloživim sredstvima veze) izveštavajte ovo odelenje.

Načelnik pukovnik,
Slobodan Rakočević

lj/
abgcd

M.P.[54]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 7.7.

[54] Prijemni pečat: Komanda 5. korpusa RV i PVO, Organ bezbednosti, sp. 1-175, 18. 12. 1990.

28

1991., siječanj 3.
[Zagreb]

Informacija Organa bezbednosti Komande 5. vojne oblasti Organu bezbednosti 32. korpusa OS SFRJ o osnivanju tajne organizacije "Hrvatska uzdanica"

K O M A N D A
5. VOJNE OBLASTI
ORGAN BEZBEDNOSTI
S.p. 27-1
03. 01. 1991.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Formiranje tajne organizacije "Hrvatska uzdanica" i delovanje "Hrvatskog državotvornog pokreta" – podaci i zadaci za operativni rad.

ORGANU BEZBEDNOSTI 32. K.

Po raspoloživim operativnim podacima OB JNA, u Hrvatskoj je formirana tajna organizacija pod nazivom "Hrvatska uzdanica" (HU), a čine je pripadnici "Hrvatskog državotvornog pokreta" (HDP), "Hrvatske stranke prava" (HSP), HDZ i "Hrvatske stranke" (HS), te nezavisni pojedinci. Zamišljena koncepcija organizacije predviđa uključivanje i svih ostalih nacionalnih stranaka Hrvatske.

Prijem u članstvo organizacije predviđa ispunjenje sledećih uslova: pripadnost hrvatskom narodu; stav negiranja Jugoslavije; hrvatsko državotvorno usmerenje; desni ekstremizam; psihološku stabilnost ličnosti; proveru na manjim zadacima i polaganje prisege hrvatskom barjaku.

Radi se o nadstranačkoj organizaciji osnovanoj u krilu "HDP", a trenutno deluje pod "HS".

Po polaganju prisege (zakletve) članstvo se obavezuje na disciplinovano i bezpogovorno izvršavanje dobijenih zadataka od pretpostavljenog rukovodioca.

Postojanje "HU" je poznato rukovodstvu R Hrvatske (Tuđman, Šeks, Vekić i P. Jurić) i saglasni su sa njenim delovanjem, a obećavaju im i punu podršku u ljudstvu (ekstremna krila pomenutih stranaka) i naoružanju, ali uz uslov da "HU" koordinirano sa HDZ i TO učestvuje u planskoj obrani gradova u Hrvatskoj u kojima su formirane podružnice (za sada se zna za Zagreb, Osijek, Zadar i Šibenik).

Budući da je "HU" rezultat aktivnosti "HDP", navodimo neka glavna operativna saznanja o ovoj organizaciji. "HDP" je zvanično formiran 1981. godine u Lundu, Švedska, nakon rascepa u "Hrvatskom narodnom vijeću", a pristupili su mu teroristički orjentisani delovi "HNO[55]-luburićevci", "HRB"[56] i tzv. "prolećari".[57]

Za predsednika je izabran ŠTENDUL NIKOLA (rođ. 02. 12. 1937. g. u s. Rešetarevo, SO Duga Resa, emigrant od 1956. godine, živi u Škotskoj), koji je sada na toj funkciji, a među

---

[55] Hrvatski narodni otpor.

[56] Hrvatsko revolucionarno bratstvo.

[57] Sudionici "Hrvatskog proljeća" 1971.

najekstremnije članove spadaju: KRALJEVIĆ LUKA, ARAPOVIĆ RUDOLF, GABELICA MARJAN, ŠUTO ANTE, ŠUMAHER IVAN, BUŠKAIN MILAN, DEDIĆ DINKO, MLADEN ŠVARC, LEDIĆ JOSIP, braća LIVAJIĆ (svi su u Registru određenih jug. državljana) i drugi.

HDP je formiran sa ciljem objedinjavanja svih organizacija i pojedinaca u emigraciji i povezivanju sa "domovinskim snagama" radi uspostavljanja "Nezavisne Države Hrvatske". U tome su DTA i subverzivna propaganda opredeljeni kao glavni oblici i metode borbe, od kojih se HDP nije odrekao ni u novonastalim uslovima, iako se u javnosti oglašava tzv. "mirnim prosvjedima" (nedavni skupovi u Zagrebu).

Utvrđene su direktne sprege vodećih hrvatskih nacionalista, sada članova rukovodstva nove vlasti u Hrvatskoj i čelnika pojedinih stranaka, sa najekstremnijim rukovodiocima HDP još od 70-tih godina. Kontakti i veza su posebno intenzivirani od početka 1989. godine.

U Zagrebu je 13. 10. 1990. godine održana osnivačka skupština "HDP".

Prema operativnim podacima "HDP" se angažuje i na ilegalnom ubacivanju u zemlju naoružanja i municije iz SR Nemačke i Austrije.

U vezi s tim, a na bazi realne procene da bi težišni objekti napada "HDP", odnosno "HU", mogli biti jedinice i pripadnici JNA, nužno je operativno angažovanje OB usmeriti na suprotstavljanje takvoj delatnosti i to, pre svega, kroz sledeće aktivnosti:

– korištenje postojećih i stvaranje novih uslova za operativno istraživanje i prikupljanje podataka o formiranju i aktivnostima organizacije "HU" (podružnice, odbori, članstvo, vojno organizovanje, naoružavanje itd), planovima i namerama, te sprezi sa drugim organizacijama i grupama;

– ažuriranje KO procene sastava jedinica – ustanova sa aspekta utvrđenih ili indiciranih veza sa pripadnicima EHE i ekstremnim nacionalistima, te selekciju lica prema kojima je potrebno usmeriti operativne mere radi praćenja i sagledavanja tih veza;

– sistematsko i uporno stvaranje operativnih pozicija za pravovremeno uočavanje i otkrivanje članova ili veza ove organizacije među novoprimljenim vojnicima, jer je realno očekivati da se takvi mogu uskoro pojaviti na odsluženju vojnog roka.

– pojačavanje kontraobaveštajne zaštite osetljivih objekata, imajući u vidu da "HU" odnosno "HDP" i dalje zagovara DT i slične akcije za ostvarenje postavljenih ciljeva;

– na uočene slabosti i propuste u fizičkom i drugom obezbeđenju objekata odmah reagovati predlaganjem nadležnim starešinama odgovarajućih mera;

– o svim saznanjima redovito izveštavati OB K-de 5. VO pozivom na OA "ŠTIT".

BP/ZF

PO NAČELNIKA
p u k o v n i k
M.P.[58] Boško Kelečević
Gerić ....[59] [v.r.]

M.P.[60]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv, Komanda 5. vojne oblasti.

[58] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti, Organ bezbednosti.

[59] Nečitko.

[60] Prijemni pečat: Komada 32. korpusa, Organ bezbednosti, sp. 23-3, 07. 01. 1991.

29

1991., siječanj 11.
[Beograd]

Zapovijed 1. uprave Generalštaba OS SFRJ komandama vojnih oblasti i RV i PVO o zadacima u provođenju odluke Predsjedništva SFRJ o rasformiranju svih oružanih sastava koji nisu u sastavu JNA

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU OBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I U P R A V A
STR. POV. BR. 102-1
11. 01. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJ IVO

Primerak broj 3

KOMANDI RV i PVO

U cilju realizacije zadataka iz tačke 2 i 3 Naredbe Predsedništva SFRJ od 09. 01. 1991. godine o rasformiranju svih oružanih sastava koji nisu u sastavu jedinstvenih oružanih snaga SFRJ ili organa unutrašnjih poslova i čija organizacija nije utvrdjena u skladu sa saveznim propisima,

N A R E D J U J E M

1. Komande vojnih oblasti i RV i PVO izvršiće pripremu i organizovani prijem naoružanja, municije i MES od lica i naoružanih formacija van oružanih snaga. Naoružanje preuzimati u svim garnizonima. Po potrebi komande garnizona regulišu prijem i u mestima udaljenim od komande u svojoj zoni odgovornosti.
U tom cilju, sve komande će odrediti komisiju za preuzimanje i prostor za skladištenje oružja i municije. Oružje i municiju prikupljati u kasarnama i vojnim objektima na najpogodnijem mestu gde su isključene mogućnosti za ugrožavanje bezbednosti ljudstva i objekata u kasarni. Rad na prijemu organizovati tako da se odmah po ulasku na kapiju oduzima municija i druga eksplozivna sredstva.
Posebno obezbediti pregled municije i MES kojim se isključuje svaka mogućnost zloupotrebe korišćenjem tempirnih i drugih sredstava vremenskog dejstva.
Organizacijom rada obezbediti da se jednovremeno na mestu prijema ne nadje veća grupa (do 10) lica koja predaju naoružanje.
Pri zahtevu pojedinaca ili organizacija da se u odredjenim mestima grupno preda oružje, komanda jedinice će prethodno ostvariti uvid u količine, vrste i stanje oružja i uz sve mere obezbedjenja izvršiti prijem, prevoz i uskladištenje u vojne objekte.

2. Komande vojnih oblasti i RV i PVO obezbediće da se u svim garnizonima preko sekretarijata za narodnu odbranu obavesti stanovništvo i organizacije o mestima, načinu i vremenu predaje oružja, municije i MES.

3. Komisija koja prima naoružanje i municiju izdaje potvrdu donosiocu – prilog broj 1.
Ukoliko lice koje predaje naoružanje odbije da se identifikuje ne insistirati na upisivanju navedenih generalija u potvrdi, već primiti doneto naoružanje, a u potvrdi u gornjem desnom uglu napisati: “lice nije želelo da se legitimiše”.

4. Evidenciju o primljenom naoružanju odmah ustrojiti po Uputstvu o kriterijumu i evidenciji JNA, tako da se precizno evidentira oružje, municija i druga eksplozivna sredstva po vrstama, odgovarajućim numeracijama i količinama.

5. U toku preuzimanja naoružanja, municije i MES vršiti pojačano obezbedjenje kasarne-objekta i komisije koja vrši preuzimanje naoružanja.
Komandanti jedinica po potrebi, a shodno proceni političko-bezbednosne situacije u zoni odgovornosti, staviće u potpunu b/g jedinice vojne policije i jedinice za intervenciju za slučaj ekscesnih i drugih situacija. Ove snage upotrebiti u slučaju da dodje do napada na objekte i organe koji vrše preuzimanje naoružanja.

6. Sa prijemom naoružanja, municije i MES otpočeti odmah.
Primljeno naoružanje, municiju i MES skladištiti i čuvati po važećim propisima o skladištenju i čuvanju municije,. naoružanja i MES-a u JNA. Komande vojnih oblasti i RV i PVO će blagovremeno obezbediti preuzimanje prikupljenog naoružanja, municije i MES od jedinica i uskladištenje istog izvršiti u magacinima pozadinskih baza.

7. Komande vojnih oblasti i RV i PVO će svakodnevno dostavljati izveštaj GŠ OS SFRJ o realizaciji zadataka iz ovog naredjenja.

Prilog br. 1: Potvrda o prijemu
naoružanja.

SAVEZNI SEKRETAR
ZA NARODNU ODBRANU
general armije
Veljko Kadijević, [v.r.]
M.P.[61]

M.P.[62]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k 7.7.

30

1991., siječanj 11.
[Zagreb]
Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama informaciju Političke uprave SSNO-a o osnivanju oružanih sastava izvan JNA te zapovijed Predsjedništva SFRJ od 9. siječnja 1991. u svezi s tom informacijom

---

[61] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab JNA, Uprava I.

[62] Prijemni pečat: Komanda RV i PVO. str. pov. [bez broja], 11. 01. 1991.

KOMANDA
5. VOJNE OBLASTI
Str.pov.br.25/296-1
11.01.1991. godine

Vojna tajna
strogo povjerljivo

Informacija PU SSNO
dostavlja.-

2 SAM/944. POB

U prilogu akta dostavljamo vam informaciju PU SSNO str.pov.br. 6-1 od 10.01.1991.godine o neovlaštenom formiranju oružanih sast[ava] u SFRJ.
Informaciju proraditi sa svim starešinama a sa GL na službi u JNA u potrebnom obimu.
O svim reagovanjima starešina i drugih, u vezi sa informacijom odmah izvesti ovu komandu.

POMOĆNIK NAČELNIKA
ODELENJA ZA PR
potpukovnik
Huspjak Stjepan, [v.r.]

M.P.[63]

M.P.[64]

M.P.[65]

- - - - - - -

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
P O L I T I Č K A U P R A V A
Str. Pov. Br. 6-1
10. 01. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
ŠIFROVANO
URUČITI ODMAH

Informacija o neovlašćenom
formiranju oružanih sastava
u SFRJ.

KOMANDI _________

U nedavnom Intervjuu Savezni sekretar za narodnu odbranu posebno je istakao da se "najveća opasnost po integritet i bezbjednost zemlje nalazi u intenzivnoj izgradnji čisto nacionalnih armija. To se čini zloupotrebom Teritorijalne odbrane, Civilne zaštite, Narodne zaštite, službi i organa unutrašnjih poslova ili u formi dobrovoljačkih odreda i raznih ilegalnih grupa. Kome bi služile te vojske? Protiv koga bi bile pokrenute? One nas samo mogu survati u ambis bratoubilaštva. Ni jedna država na svijetu nema više armija. Jugoslavija ne smije i neće biti Liban". Upravo zato, savezni sekretar je jasno, odlučno i precizno izneo stav: "Biće razoružane sve oružane formacije, uspostavljene izvan jedinstvenih i Ustavom SFRJ definisanih oružanih snaga, a nosioci njihovog konstituisanja – odgovaraće po zakonu".

[63] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.
[64] Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinske baze, str. pov. br. 173-1, 15. 01. 1991.
[65] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, str. pov. br. 88-1, 24. 01. 1991.

U ovoj Informaciji ukazujemo na inicijative i mere koje je preduzimao SSNO s ciljem razoružavanja nezakonito formiranih oružanih sastava u SFRJ, na ustavan i zakonit način.

Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, pored ostalog, pripremio je i Predsedništvu SFRJ 11. decembra 1990. godine dostavio "Informaciju o neovlašćenom formiranju oružanih sastava u SFRJ".

Predsedništvo SFRJ, na sednici održanoj 9. januara 1991. godine, razmotrilo je dostavljenu Informaciju i donelo Naredbu, koju vam dostavljamo u prilogu.

Ukazujemo na osnovne podatke i činjenice iz Informacije upućene Predsedništvu SFRJ.

Na više delova teritorije SFRJ se na nelegalan način vrši uvoz i nabavka naoružanja i neovlašćeno se formiraju oružani sastavi, van JNA i Teritorijalne odbrane. Očigledno je da je cilj svih takvih aktivnosti da se, suprotno Ustavu SFRJ i saveznim zakonima, stvore paravojne organizacije koje bi bile pod komandom republičkih organa, odnosno pojedinih stranaka i organizovanih grupa.* [*Informacija se odnosi samo na pojave nelegalnog naoružavanja izvan TO i organa unutrašnjih poslova. Pojave protuzakonitog stvaranja republičkih vojski od organa unutrašnjih poslova i TO ne razmatraju se u ovoj Informaciji.]

I

Prema raspoloživim podacima i saznanjima, u Hrvatskoj se intenzivno radi na stvaranju vlastite oružane sile radi nasilnog ugrožavanja Ustavom utvrdjenog uredjenja SFRJ.

S tim ciljem je organizovana i realizuje se ilegalna nabavka velikih količina naoružanja i municije.

Prema proverenim podacima, na teritoriju Hrvatske se, protivno zakonima kojima su regulisani promet naoružanja, vojne opreme i carinski postupak, intenzivno uvozi naoružanje i municija. Tako je, na primer, u poslednja dva meseca ušlo deset šlepera RO "Čazmatrans" koji su prevozili naoružanje i municiju iz vojnih skladišta u Madjarskoj. Nabavka ovog oružja i municije vršena je preko Radne organizacije za spoljnu trgovinu "Astra" iz Zagreba. Na ilegalnoj nabavci ovog naoružanja i municije u inostranstvu i njihovom doturu u zemlju, neposredno su se angažovali članovi Vlade Hrvatske (ministri za odbranu, unutrašnje i spoljne poslove) i njihovi organi. Pri tome je obezbedjivana specijalna zaštita i oružana pratnja od prelaska državne granice do istovarnih mesta (skladišta "Sv. Nedelja" kod Samobora, "Mostine" kod Splita i dr.). Oružje je ilegalno uvoženo i na druge načine i iz drugih zemalja. Ilegalnim uvozom iz inostranstva u Hrvatsku je dopremljeno više desetina hiljada potpuno novih automatskih pušaka tipa "kalašnjikov" i drugog oružja, kao i više miliona bojevih metaka.

Pored ovoga, u Hrvatskoj se vode pregovori sa pojedinim stranim izvoznicima naoružanja radi nabavke protivoklopnog, protivavionskog i drugih vrsta naoružanja.

Ovako nabavljeno naoružanje i municija tajno je distribuirano po teritoriji republike i podeljeno isključivo licima hrvatske nacionalnosti koja su provereni aktivisti HDZ. Na ovome su se angažovali organi Ministarstva odbrane i pojedini članovi mesnih odbora HDZ, a obezbedjenje su vršili pripadnici specijalnih jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova. Samo na ovaj način je naoružano na desetine hiljada lica kojima je podeljeno i po 150 bojevih metaka.

Svi do sada raspoloživi podaci ukazuju da je odgovarajućom spregom organa vlasti i rukovodećih aktivista HDZ, unutar te političke partije koja je registrovana za legalnu političku delatnost i nalazi se na vlasti, stvorena i naoružana ilegalna, paravojna organizacija na čitavom prostoru Hrvatske.* [*Osnovni kriteriji pri izboru lica kojima se ova organizacija

popunjava su: nacionalna pripadnost (hrvatska); hrvatsko državotvorno usmerenje i negiranje Jugosalvije; provera na izvršenju zadataka desnog političkog usmerenja i spremnost na bespogovorno izvršenje naredjenja. U tom smislu polaže se i zakletva.] Razradjeni su kompleksni planovi za upotrebu navedenih naoružanih sastava protiv jedinica i ustanova JNA, po garnizonima na teritoriji Hrvatske. Organizovana je neprekidna opservacija jedinica, objekata i aktivnosti u garnizonima JNA, prikupljaju se adrese stanovanja i prave spiskovi starešina JNA, procenjuje njihova politička opredeljenost i razradjuju mere za likvidaciju pojedinih odgovornih starešina radi obezglavljivanja jedinica i sprečavanja njihove upotrebe. Planiraju se likvidacija starešina koji se na znak uzbune pozivaju u jedinice i vojnih kurira – pozivara. Radi zastrašivanja planiraju se i razne mere odmazde nad njihovim ženama i decom, sve do likvidacije. Za izvršenje ovih zadataka već su formirani diverzantsko-teroristički sastavi u okviru kojih su i grupe za tzv. "tihu likvidaciju". Egzekutori, na osnovu sačinjenih "crnih lista", izvršili su izvidjanje stanova vojnih lica i znaju koga treba da likvidiraju.

Planiraju se mere za sprečavanje izlaska jedinica iz kasarni postavljanjem različitih barikada i prepreka, pa čak i mitraljeskih gnezda kod vojnih objekata. Razradjene su i mere za isključivanje struje i vode, prekid telefonskih veza i preotimanje relejnih čvorišta, radi dezorganizovanja sistema rukovodjenja i komandovanja.

Aktivno se radi i na razbijanju jedinica JNA iznutra. U tom cilju se i vrbuju pojedine starešine za saradnju sa vojnim sastavima HDZ i postavljaju im se zadaci obaveštajnog i subverzivnog karaktera.

Navedene aktivnosti intenzivno se sprovode već više meseci.

Na osnovu načina organizovanja, planiranih ciljeva i oblika dejstava nesporno proizlazi da se radi o terorističkoj stranačkoj paravojnoj oragnizaciji, čije postojanje je u suprotnosti ne samo sa Ustavom i zakonima SFRJ, već i sa medjunarodnim konvencijama i aktima koje priznaje SFRJ.

Bez obzira što se ove mere i aktivnosti HDZ sprovode tajno zbog njihove masovnosti one nisu ostale nezapažene, naročito u nacionalno mešovitim sredinama. Srpsko stanovništvo na ovo žestoko reaguje, a deo se i ilegalno naoružava, sačinjava spiskove aktivnih i naoružanih članova ilegalnih grupa HDZ i preduzima druge protivmere, što sve povećava mogućnost direktnih medjunacionalnih oružanih sukoba.

Povodom razmatranja dogadjaja u Kninskoj krajini, Predsedništvo SFRJ je na sednici 2. oktobra 1990. godine, izmedju ostalog, "zahtevalo da se izvrši detaljna analiza uzroka koji su do njih doveli i zauzelo stavove i utvrdilo obaveze za sve nadležne organe kako bi se pronašli mirni putevi za rešenje konfliktne situacije" i zahtevalo "da organi Republike Hrvatske sagledaju i otklone uzroke koji izazivaju strah, otpor pa i masovnu gradjansku neposlušnost, uključujući i povlačenje jedinica milicije specijalne namene, oslobode neopravdano pritvoreni, da se u legalnom postupku obezbedi vraćanje nezakonito uzetog oružja, uklone barikade i straže, oslobode komunikacije i obezbedi javni red i mir, garantuju slobode i sigurnost svih gradjana". Ovi zahtevi Predsedništva SFRJ, u osnovi, još nisu realizovani.

Na područje Kninske krajine formirane su naoružane grupe za koje se oružje nabavlja na različite protivzakonite načine. U tom području se nalazi nekoliko hiljada različitih pušaka i pištolja pa i ručnih bacača, a iz radnih organizacija izuzete su znatne količine eksploziva koji se koristi za izradu improvizovanih eksplozivnih naprava.

Od naoružanih lica srpske nacionalnosti formirani su oružani sastavi i štabovi za upotrebu na pojedinim komunikacijskim pravcima. Ovi sastavi vrše zaprečavanje komunikacija, kontrolu kretanja i stalno osmatranje i obaveštavanje koje se objedinjava u odgovarajućem

centru u Kninu. U poslednje vreme izvode se diverzantsko-terorističke akcije čiji izvršioci nisu identifikovani. Otkriveni su samo počinioci kradje naoružanja JNA. U nadležnosti vojnih pravosudnih organa pokrenuta je istraga protiv 16 lica zbog oduzimanja naoružanja i vojnog transporta na železničkoj stanici Knin. Mada je ovo oružje u celini vraćeno, istraga je u toku i usmerena je na otkrivanje organizatora ovog dela.

U celini gledano, na ovom području stvoreno je takvo stanje da celokupnu vlast vrše lokalni organi neovisno od republičkih organa u Hrvatskoj, što omogućava da stvorena paravojna organizacija deluje slobodno. Istovremeno, sa stvaranjem ove paravojne organizacije, politička partija HDZ ilegalno je naoružala i organizovala hrvatsko stanovništvo u okolnim mestima, što na ovom prostoru stvara uslove za oružane sukobe.

II

U SR Sloveniji se, takodje, vrši neovlašćeni uvoz oružja iz inostranstva. Naručivane su odredjene količine protivoklopnih sredstava i automatskog oružja, a ispitivane su i mogućnosti za uvoz protivavionskih raketa. Otvoreno se preti upotrebom ovih formacija protiv jedinica JNA. Medjutim, koliko nam je poznato, nije došlo do stvaranja tajne stranačke terorističke oružane formacije.

III

Velika količina pešadijskog i drugog naoružanja se, na različite ilegalne načine, uvozi i na područje Kosova. Sredstva za to se obezbedjuju i različitim kriminalnim aktivnostima (provalama, kradjama, trgovinom narkoticima i sl.).

Iako se ne raspolaže pouzdanim podacima o broju naoružanja i ljudstva obuhvaćenog tajnim vojnim organizovanjem na Kosovu, procenjeni broj je toliki da predstavlja realnu pretnju miru i u ovom delu zemlje.

IV

SSNO je upoznao Predsedništvo SFRJ i sa nekim pojavama koje su se desile posle dostavljanja Informacije, u periodu od 11.12.1990. do 9.01.1991. godine. Iznosimo najznačajnije.

Iako Informacija predstavlja vojnu tajnu, jer sadrži strogo poverljive podatke, ona je javno komentarisana na više načina u SR Hrvatskoj, pa čak i u inostranim sredstvima informisanja. To je učinio i F. Tudjman na sastanku sa predstavnicima opozicionih partija u Hrvatskoj i na sastanku sa zastupnicima HDZ u Saboru.

Kao posledica ovoga, pored neposredne štete nanete ugledu Predsedništva SFRJ, pristupilo se prikrivanju, pa čak i uništavanju materijalne dokumentacije u zemlji i inostranstvu, a na različite načine pokušava se i legalizacija mera koje su prikazane u Informaciji. Navodimo samo neke.

U SR Hrvatskoj ubrzano se radi da se nelegalno uvezeno oružje podeljeno pripadnicima HDZ prikaže kao oružje organa unutrašnjih poslova, što predstavlja manevar da se to oružje zadrži, a ilegalna vojna organizacija legalizuje. U tom cilju je veći broj pripadnika HDZ koji imaju ratni raspored u oružanim snagama, a kojima je bilo podeljeno nelegalno uvezeno oružje, po hitnom postupku, rasporedjen u rezervni sastav milicije. Ovo se čini bez konsultacija sa starešinama njihovih ratnih jedinica, tako da one ostaju nepopunjene.

Preko Ministarstva unutrašnjih poslova upućen je javni poziv svim gradjanima koji imaju vojničko oružje i municiju, a za koje nemaju dozvolu, da ih predaju policijskim upravama, čime se pokušava prikriti poreklo i način podele ilegalno uvezenog naoružanja.

Naglo se uvećava rezervni sastav milicije i formiraju se i naoružavaju krupne policijske jedinice, kao što su brigade, a to izaziva novo podozrenje gradjana.

Intenzivno se pokušavaju vrbovati starešine JNA da prelaze u novoformirane policijske jedinice radi njihove popune komandnim kadrom ili za druge poslove u državnim organima Hrvatske. Pri tome im se zakazuju tajni razgovori i nude znatno povoljniji materijalni i drugi uslovi samo da napuste jedinice i ustanove JNA u kojima su na službi.

Nastavljen je uvoz naoružanja koje se isporučuje po ilegalno zaključenim sporazumima u pojedinim stranim državama (Madjarska, Italija, Austrija), a to se radi sa znanjem i uz podršku zvaničnih organa tih država.

Izdaju se konkretna uputstva i naredjenja za opserviranje, neprekidno praćenje, pa i napade na garnizone, vojne objekte i vojna lica. Čak se i potpuno nezakonito od strane organa MUP Hrvatske lišavaju slobode pojedine vojne starešine u toku vršenja svojih službenih zadataka.

U Kninu naoružane seoske straže nisu raspuštene i povremeno se aktiviraju za različite zadatke.

Svi ovi podaci govore da se i dalje intenzivno radi na sprovodjenju mera kojima bi se obezbedilo da se i nasilnim sredstvima sruši postojeći ustavni poredak SFRJ.

U vezi s tim, SSNO je posebno ukazao da državni organi SFRJ, koji i po važećem Ustavu SFRJ imaju izričito utvrdjenu obavezu da štite postojeći ustavni sistem, ne mogu biti pasivni i mirno posmatrati kako se taj sistem ruši. Koristeći sva svoja ustavna i zakonska ovlašćenja, oni moraju preduzeti adekvatne mere da se stanje u zemlji sredi, kako bi se izbegle najteže posledice koje prete svim narodima i narodnostima Jugoslavije. Pri tome, glavni akteri pojava koje su navedene i ako bi bili oslobodjeni krivične odgovornosti (bilo zbog svog položaja u organima vlasti ili odlukom Predsedništva SFRJ što proizilazi iz teksta Naredbe) ne mogu biti oslobodjeni političke odgovornosti za stanje stvoreno u sredinama za koje su najodgovorniji.

V

Izneti podaci ukazuju da su u više delova zemlje stvorene ili je u toku stvaranje paravojnih organizacija, van sastava legalnih i jedinstvenih oružanih snaga SFRJ i pod kontrolom organa i pojedinaca van Ustavom SFRJ i saveznim propisima utvrdjenog sistema rukovodjenja i komandovanja oružanim snagama. Aktivnosti i mere koje njihovi nosioci preduzimaju usmerene su na nasilno rušenje ustavnog uredjenja SFRJ, odnosno oružanu pobunu širokih razmera. Time se čine teška krivična dela kažnjiva po Krivičnom zakonu SFRJ (čl. 114, odnosno 124.KZ SFRJ). Ta dela su kažnjiva i ako bi ostala samo u fazi pripremnih radnji. Postojanje navedenih oružanih sastava predstavljaju stalnu opasnost po ustavni poredak SFRJ. Imajući u vidu da se ti oružani sastavi u okviru medjusobno suprotstavljenih nacionalnih političkih partija i njihovih rukovodstava, oni su ozbiljna i neposredna pretnja izbijanju oružanog medjunacionalnog sukoba i gradjanskog rata na tlu Jugoslavije.

Zato je SSNO preduzeo inicijative i mere da se ovo stanje hitno i bezuslovno reši na ustavan i zakonit način.

Organi krivičnog gonjenja u JNA koji prate navedene aktivnosti, iako su obavezni da po službenoj dužnosti pokrenu krivični postupak (član 236. Ustav SFRJ i član 6. Zakona o vojnom tužilaštvu), imajući u vidu sve posledice koje bi mogle biti katastrofalne za sudbinu zemlje, o svemu tome su informisali saveznog sekretara za narodnu odbranu.

Sve analize i procene pokazuju da bi krivični postupak i obavezno javno sudjenje otkrili javnosti takve poražavajuće činjenice koje bi u drugim delovima zemlje izazvale reakcije koje se ne bi mogle kontrolisati.

Upravo radi toga SSNO je smatrao da je za ukupne političke prilike u zemlji povoljnije da Predsedništvo SFRJ, koristeći svoja ustavna ovlašćenja, uključujući i pravo abolicije, nastalo stanje razreši donošenjem naredbe o raspuštanju svih naoružanih sastava i njihovom razoružanju, uz odgovarajuća ovlašćenja JNA.

U slučaju da Predsedništvo SFRJ nije usvojilo predlog SSNO, organi krivičnog gonjenja JNA morali bi da pokrenu i sprovedu krivični postupak po službenoj dužnosti, sa svim posledicama koje iz toga proizilaze. Zbog svega iznetog Predsedništvo SFRJ donošenjem Naredbe, utvrdilo je obaveze svih na koje se ona odnosi, uključujući i JNA, da se ona u celini i efikasno izvrši. U slučaju neizvršenja ili izigravanja ove naredbe, organi krivičnog gonjenja postupiće po zakonu.

VI

JNA će potpuno energično i dosledno izvršiti sve zadatke koji proizilaze iz Naredbe Predsedništva SFRJ. Izvršavanje ovog zadatka JNA neposredno štiti mir, integritet i suverenitet SFRJ, doprinosi sprečavanju bratoubilačkog rata i omogućava mirno sprovodjenje neophodnih društvenih reformi.

Radi uspešnog izvršenja ovih zadataka najbitnije je obezbediti visok nivo moralne čvrstine i jedinstva svih jedinica i ustanova Armije. U tom cilju svi nivoi rukovodjenja i komandovanja dužni su obezbediti neprekidni i potpun uvid u stanje morala i borbene gotovosti i preduzimati energične mere za njihovo održavanje na potrebnom nivou.

Posebnu pažnju posvetiti neposrednim moralno-političkim pripremama sastava koji se budu angažovali na izvršavanju konkretnih zadataka.

Komandanti, načelnici i upravnici, na svim nivoima rukovodjenja i komandovanja, sa sadržajem Informacije i Naredbom Predsedništva SFRJ, odmah upoznati sve starešine, a sadržaje na odgovarajući način koristiti u informisanju vojnika i GL na službi u JNA.

PODSEKRETAR U SSNO
general-pukovnik
dr Milan Čušić, [v.r.]

M.P.[66]

Dostavljeno:

– K-ndi 1.,3. i 5. VO,
  RV i PVO i VPO
– organizacijskim
  jedinicama SSNO

M.P.[67]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6037.

[66] Okrugli pečat: SSNO, Politička uprava.

[67] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, str. pov. br. 88-2, 24. 01. 1991.

31

1991., siječanj 15.
[Zagreb]

Informacija Komande 5. vojne oblasti podređenim postrojbama o odjeku zapovijedi Predsjedništva SFRJ o rasformiranju svih oružanih sastava koji nisu u sastavu JNA te napadu na JNA u zoni odgovornosti Komande

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov. br. 25/296-2
15. 01. 1991. godine

Informacija o aktuelnim
dogadjajima u zoni
odgovornosti 5. VO.-

Naredba Predsjedništva SFRJ o rasformiarnju svih oružanih sastava čija organizacija nije utvrdjena saveznim propisima i nisu u sastavu jedinstvenih OS SFRJ ili organima unutrašnjih poslova, izazvala je burnu reakciju i tumačenje s negativnom konotacijom, kako od strane najviših organa vlasti, tako i najvećeg djela političkih stranaka i organizacija.
S tim u vezi, preko sredstava javnog informisanja u vidu komentara ili izjava aktualnih političkih ličnosti, pokrenuta je prava lavina napada na JNA, Saveznog sekretara i Predsjedništvo SFRJ.
Suština napada se svodi na optuživanje Predsjedništva SFRJ i JNA kako radi u interesu srpskog rukovodstva i ostvarivanja hegemonističkih ciljeva Srbije, a naredba Predsjednlštva je samo korak do vojnog udara i gušenja demokratski izabranih organa vlasti u Hrvatskoj i Sloveniji, pa i drugim delovima Jugoslavije.
Naravno ni na kraj pameti im nije da Naredbu Predsjedništva shvate, tumače i provode kao čin koji u osnovi omogućava demokratski, dakle mirni rasplet i rješenje ustavne krize u Jugoslaviji.
Pored iznetog za napade na JNA koristi se svaka prilika. Obično se to objavljuje kao senzacionalistička vjest ili naslov u štampi. U kontekstu toga može se tako tumačiti i objavljeni članak u "Vjesniku" 13. 01. 1991. g. i najavljen, pa i reklamiran članak u novom broju "Slobodnog tjednika", pod naslovom "Kontraobaveštajci JNA pripremali atentat na ministra Boljkovca". U pomenutom članku govori se o hapšenju-privodjenju oficira JNA s nizom laži, s jasnim ciljem izazivanja odbojnosti i nepoverenja gradjana npremа JNA. Ni slučajno nisu željeli objaviti kako se radilo o pripadnicima JNA u izvršavanju zadataka iz svog delokruga rada, i da su u tome bili protuvpravno sprečeni i grubo maltretirani od strane pripadnika MUP-a RH. Čak se o tome ne govori u stidljivo objavljenom demantu MUP RH od 14. 01. 1991. godine već se ističe "kako sredstva javnog informisanja po ocjeni MUP nisu zbog okolnosti u kojima živimo i interesa sigurnosti, trebali to objavljivati".
Sve to ukazuje da se pored verbalnih metoda napada, počinju primenjivati i fizički, protupravni i protiv ustavni, kako bi se ugled JNA, njena ustavna funkcija i politička uloga diskreditovali i odvojili narod od Armije.

U objašnjavanju tih dogadjaja, te tumačenju na sceni prisutnih političkih tendencija, pridržavati se Informacije PU SSNO str. pov. br. 6-1 od 10. 01. 1991. godine. U vezi s Naredbom Predsjedništva SFRJ i privodjenja oficira JNA od strane MUP-a, SSNO i Komanda 5. VO je danas (15. 01. 1991. godine) emitirao "saopštenje za javnost koje dostavljamo u prilogu i koje treba proraditi sa celokupnim sastavom.

zamenik komandanta
general-potpukovnik
Andrija Rašeta

Prilozi:
1.- saopštenje Komande 5. VO
2.- saopštenje Službe za informisanje SSNO

1.- saopštenje Komande 5. Vojne oblasti:
Povodom članaka objavljenih 13. 01. 1991. godine u listovima "Vjesnik" i "Večernji list", pod naslovom "Pripreman atentat na Boljkovca", komanda Pete vojne oblasti danas je saopštila sledeće:
"Navodi i insinuacije, plasirani kroz spomenute članke, predstavljaju potpuno neosnovanu konstrukciju i zlonamernu obmanu javnosti, s ciljem izazivanja neraspoloženja gradjana prema JNA. Istina o slučaju na koji se ovi članci odnose je sledeći:
Dvadesetak pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova Hrvatske je 06. januara ove godine, na potpuno protivzakonit i provokativan način, pod pretnjom oružja, lišilo slobode tri pripadnika Organa bezbednosti JNA, koji su bili na službenom zadatku u potrazi za vojnikom koji je samovoljno napustio jedinicu. I pored toga što su se pripadnici JNA uredno legitimisali i objasnili svoj zadatak, oni su nasilno privedeni u Ministarstvo unutrašnjih poslova Hrvatske i podvrgnuti višečasovnom saslušavanju. U toku privodjenja, pojedini pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova Hrvatske na različite načine su ih provocirali i pretili im. Tako su, izmedju ostalog, gladeći svoje noževe, govorili pripadniku JNA da će ih "na sledećem brdu uprljati", da "ima lepu glavicu za rezanje", da će mu poklati ženu i decu ako ih ima i da je klanje uvežbavao na lutkama.
Sve to je propraćeno raznim psovkama i teškim uvredama.
Sve činjenice ukazuju da je u ovom slučaju došlo do drastične povrede ne samo saveznih propisa, već i svih pravila kojima je regulisan način postupanja organa unutrašnjih poslova prema pripadnicima JNA, sa obeležjem krivičnog dela, sa tim je komandant Pete vojne oblasti, general Konrad Kolšek detaljno upoznao ministra unutrašnjih poslova Hrvatske J. Boljkovca i predočio mu moguće posledice, ukoliko se ne spreći ponavljanje sličnih slučajeva. Napominjemo da su komande, jedinice i ustanove JNA dobile zadatak da preduzmu sve raspoložive mere radi zaštite od takvog nedopustivog i protivzakonitog ponašanja.

2.- Saopštenje Službe za informisanje PU SSNO:
Povodom Naredbe Predsedništva SFRJ o razoružanju i rasformiranju nelegalnih oružanih sastava, Služba za informisanje SSNO ovlaštena je da saopšti sledeće:
Nadležni organi raspolažu nepobitnim dokazima o potpuno nezakonitom načinu formiranja i naoružavanje paravojnih oružanih sastava i njihovom pripremanju za izvodjenje diverzantno-terorističkih i drugih nasilnih akcija. U koliko se Naredba Predsedništva SFRJ ne

izvrši u celini, te poražavajuće činjenice bit će javno saopštene u okviru postupka protiv počinioca ovih teških krivičnih dela.
Svako na koga se Naredba odnosi treba da ima u vidu da će nelegalni oružani sastavi biti rasformirani i razoružani, bili na način i u roku koji su utvrdjeni naredbom, ili primenom sankcija propisanih zakonom.

M.P.[68] M.P.[69]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

32

1991., siječanj 23.
[Rijeka]
Zapovijed Komande 13. korpusa OS SFRJ podređenim postrojbama za pojačavanje mjera borbene gotovosti i zaštite vojnih objekata

---

Komanda 13. korpusa
Operativni centar
Str. pov. br. 174-29 h i t n o
23. 01. 1991. godine uručiti odmah
Tajna – str. pov.

Na ličnost komandanta

U vezi sa pogoršanom situacijom na teritoriji preduzeti odmah:

1.- Municiju za borbena vozila 1 b/k imati u neposrednoj blizini u kasarni da se može odmah uzeti. Municiju za sve mitraljeze b/v imati u redenicima i kutijama koje su zapečaćene da se mogu brzo upotrebiti.

2.- Procjeniti po svim garnizonima objekte za struju, plin i vodu, mogućnost njihove zaštite kako nebi došlo do njihovog isključenja i paralisanja normalnih uslova života. Imati mjere zaštite i stručnu ekipu za osposobljavanje narušenog sistema.

3.- Preduzeti mjere oko kompletiranja i pripreme svih agregata za struju, cisterne za vodu, mjere POZ i lična sredstva zaštite, intendantsku tehniku za ishranu u poljskim uslovima. Obezbjediti dovoljne količine potroleuma.

---

[68] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, pov. br. 2-39, 16. 01. 1991.
[69] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, pov. br. 83-1, 24. 01. 1991.

4.- Obezbjediti da u komandama svih nivoa boravi 25 posto starješina (formirati 4 tima) za rizik i neprekidno obezbjediti komandovanje jedinicama u najtežoj varijanti i nesmije se dozvoliti iznenadjenje.
Obezbjediti vodu i suhu hranu za 3 dana.

Mjere borbene gotovosti moraju narastati iz časa u čas.
Za eventualni nedostatak potrebnih MTS obratiti se Komandi 13. K.

Rok izvršenja 24. 01. 1991. godine. Do 09,00 časova kada podnijeti izvještaj.

komandant

general-potpukovnik
Marjan Čad

dostaviti: 13. pmtbr, 8. pmtbr, 6. bbr, 236. pmtbr, 35. prtd

M.P.[70]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv, Komanda 5. vojne oblasti

33

1991., siječanj 24.
[Zagreb]

Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama informaciju i stavove SSNO-a o sigurnosnoj situaciji u Hrvatskoj

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov. br 25/295-5
24. 01. 1991.

Informacija u vezi
saopštenja SSNO

Ocenjujući aktuelne prilike u SFRJ, prvenstveno s odbrambenog stanovišta, SSNO je putem saopćenja jugoslovenskoj javnosti, ukazao na njih, i posebno na stanje u R.Hrvatskoj. Citiramo: "U R. Hrvatskoj mobiliziran je sastav raznorodnih, u biti vojnih formacija. U ime navodne obrane od tobožnje vojne intervencije organizirano je intenzivno praćenje pripadnika JNA i vojnih jedinica, oružano osiguranje pojedinih objekata, sprečavanje komuniciranja i pripremanje raznovrsnih terorističkih aktivnosti usmerenih prema Armiji i

---

[70] Prijemni pečat: Brzojav. br.__, primljeno 23. 01. 1991. u 19.10, poslano 23. 01. 1991. u 20.00, potpis nečitak.

njenom sastavu. Uporedo se nerazumno i neargumentirano pothranjuje psihoza straha i vodi široka antiarmijska kampanja. Polazeći od toga da bi poduzete mjere u R. Hrvatskoj mogle dovesti i do različitih nesporazuma i neželjenih konfrontacija neophodno je da se svi mobilizirani sastavi odmah raspuste...”
Na značaj i ozbiljnost saopštenja SSNO ukazuje vrlo složeno stanje u Hrvatskoj osobito u zadnjih pet dana. U Informaciji navodimo samo neke od primera koji to najbolje potvrdjuju.

1. U štampi i na RTV pokrenuta je prava kampanja prema JNA. Naslovi to najbolje potvrdjuju: “Armija ne odustaje”, “Scenarij vojnog udara”, “Zašto Hrvatskom kruži bauk vojne intervencije”, “Kako kninska država-služi za obmanjivanje same Armije”, “čemu služi demonstriranje sile po raznim garnizonima”, “Hrvatska nije Litva”, “Stop za ratne igre”, “Zajednički protiv sile” i drugi.
Ovakvo dezinformisanje javnosti u cilju je stvaranja antiarmijskog raspoloženja kod gradjana i motivisanje istih za podršku svojoj politici.
Armijskom sastavu je poznato da komande i jedinice nisu vršile nikakve posebne aktivnosti i da nije bilo govora o vojnom puču te da u vezi sa tim nisu davani nikakvi zadaci.
Očito je da se Armija hoće isprovocirati i blokirati. Nije isključena mogućnost izvodjenja terorističkih aktivnosti prema Armiji pa i pucanje na pripadnike JNA, a sve u cilju da se Armija isključi iz iz aktuelnih problema rešavanja ustavne krize u zemlji i spreči u izvršavanju svoje ustavne funkcije.
U zaoštrenoj situaciji koja je eskalirala ovih dana već su preduzimane mere da se JNA spreči u izvršavanju svog zadatka. Tako su u garnizonu Zagreb oko mostova i na parkiralištima u neposrednoj blizini kasarni parkirani teški kamioni i cisterne sa zapaljivim tečnostima. U organizaciji MNO formirana je artiljerijska jedinica za napad na aerodrom i druga vitalna mesta u gradu koja koriste vojne jedinice i ustanove. Ekstremno orjentisani pojedinci vrše neposredne napade na pripadnike JNA. Tako je jučer stražara ispred SSRSTO Hrvatske, izvesni Kamereli Ermano, talijanski državljanin stalno nastanjen u Zagrebu, pokušao udariti osobnim vozilom. U garnizonu Virovitica aktivista HDZ, naoružan, zaustavio je grupu vojnika koji su išli na pregled u VBZ i vratio ih u kasarnu. Ovakvih i sličnih primera provociranja ima više, a mogu se i nadalje očekivati pa čak i sa većim intenzitetom.
JNA pa i naše komande realizovat će zadatke koji proističu iz naredbe Predsedništva SFRJ, i preciziranih kroz tačku 4 i 7 saopćenja SSNO. Organe RiK, političke organe i ostale subjekte maksimalno i dosledno angažovati, preduzimajući sve do sada naredjene mere bezbednosti, samozaštite, PPZ i informisanja.

pomoćnik komandanta za PR i PP
general-potpukovnik
Ivo Tominc M.P.[71]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

[71] Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinska baza, pov. br. 2-68, 25. 01. 1991.

34

1991., siječanj 24.
[Zagreb]

Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama informaciju Političke uprave SSNO-a o situaciji u Republici Hrvatskoj povodom zapovijedi Predsjedništva SFRJ o razoružavanju nelegalnih oružanih sastava

---

Komanda 5. VO
Str. pov. br. 25/295-6 uručiti odmah
24. 01. 1991. godine

Dostavljamo vam potpunu informaciju političke uprave SSNO st. pov. broj 87-1 od 24. januara 1991.godine.
Potpun tekst "Informacije u vezi sprovodjenja naredbe Predsedništva SFRJ o rasformiranju i razoružavanju nelegalnih oružanih sastava" glasi:
"U skladu s točkom 4. Naredbe Predsedništva SFRJ od 09. januara i zaključcima Predsedništva SFRJ od 22. januara 1991. godine, organi krivičnog gonjenja JNA otpočeli su postupak za utvrdjivanje krivične odgovornosti pojedinih učesnika u organizovanju i ilegalnom naoružavanju paravojnih organizacija na području Republike Hrvatske. Vojni, pravosudni i drugi organi JNA rade i postupat će striktno po zakonu i saglasno svojim ovlašćenjima i obavezama. O toku i rezultat tima istrage i drugim aktivnostima bit će upoznati pripadnici JNA, a na odgovarajući način i javnost.
U Republici Hrvatskoj-protivno zahtevu Predsedništva SFRJ da se celinom aktivnosti nadležnih organa doprinosi smirivanju napetosti, psihoze straha i antiarmijskog raspoloženja-preduzimaju se pojačane mere koje izazivaju sasvim suprotne efekte i bitno otežavaju sprovodjenje naredbe i zaključaka Predsedništva SFRJ.
Smisao i moguće posledice preduzetih mera mogu se sagledati iz nekih primera koje navodimo:
– dan uoči održavanja sednice Predsedništva SFRJ od 22. januara ove godine, pozvano je na vežbu 50 posto rezervnog sastava milicije. Ubrzanim prevodjenjem ilegalno naoružanih pripadnika HDZ u rezervni sastav MUP-a, u periodu za koji je zatraženo produženje roka za realizaciju naredbe, povećan je broj rezervnog sastava milicije, sa 13.371 na 31.229 pripadnika (uvećanje 233 posto), odnosno ukupno brojno stanje aktivnog i rezervnog sastava uvećano je na 50.741 lice,
– snage MUP-a Hrvatske na celoj teritoriji republike angažovani su za: (a) obezbedjenje vitalnih objekata od navodne opasnosti od intervencije JNA., (b) pojačanu kontrolu teritorije posebno u graničnim područjima prema Srbiji., (c) sveobuhvatnu i neprekidnu obaveštajno-opserversku delatnost prema JNA, i (d) direktan napad na pripadnike JNA, vojne objekte, komande i jedinice,
– izvršene su pripreme i delimično sporovedene mere za brzo zaprečavanje komunikacija i onemogućavanje izlaska i dejstva jedinica JNA. Za to je angažovana i teška mehanizacija pojedinih radnih organizacija. Tako su vozila RO "Industrogradnje"-Zagreb pripremljena za blokiranje izlaska iz kasarne "Maršal Tito" i za zaprečavanje na mostovima "Mladost" i

"Sloboda". Pripremljeno je rušenje stabala u rejonu Velike Gorice, radi zaprečavanja komunikacijskog pravca. Na prilazima Sinju istureni su kamioni sa utovarenim kamenom, u Šibeniku su cisternama RO "Čistoća" blokirani izlazi iz kasarne i dr.
Aktivirane su grupe "za tihu likvidaciju" pripadnika JNA i članova njihovih porodica, napade na skladišta oružja i municije i druge vojne objekte.
– organi MUP-a Hrvatske, zbog navodne opasnosti od terorizma, maksimalno su pojačali kontrolu kretanja lica i vozila, posebno u graničnim područjima uključujući i vojna lica u uniformi,
– pod koncentričnu opservatorsku kontrolu stavljeni su svi vojni objekti i vojno-stambene zgrade. Prate se aktivnosti jedinica JNA. Izvidjanje se vrši i korišćenjem privredne avijacije, a radio vezom dostavljaju se obaveštenja centrima MUP-a o svakom, pa i pojedinačnom kretanju vojnih lica i motornih vozila. U blizini svih vojnih objekata uočeni su osmatrački punktovi pripadnika MUP-a i civila smeštenih u vozilima ili obližnjim objektima,
– nekim naoružanim sastavima naredjeno je da posednu položaje za borbu sa jedinicama JNA. Izvršene su pripreme za otvaranje artiljerijsko-raketne vatre po aerodromima na području Hrvatske. Utvrdjeni su signali i izdata pripremna naredjenja,
– javno je, od najviših organa, upućen poziv vojnim obveznicima da se ne odazovu pozivu za mobilizaciju i pružaju otpor JNA,
– u javnim glasilima nastavlja se sa grubim vredjanjem i omalovažavanjem JNA.

Da bi se sprečilo iznenadjenje i paralisale aktivnosti koje se u Republici Hrvatskoj preduzimaju prema JNA, naredjene su i preduzete potrebne mere iz okvira borbene gotovosti JNA, a posebno u 5.vojnoj oblasti, Vojno-pomorskoj oblasti i delimično u 1.vojnoj oblasti. Pojačano je obezbedjenje vojnih objekata. Preduzete su mere da se jedinice pripreme za život i rad u slučaju ukidanja vode i struje, što se, inače najavljuje. Naredjene su mere za obezbedjenje stanova i članova porodica stalnog sastava JNA.
U smislu tačke 7. naredbe Predsedništva SFRJ po potrebi će se preduzimati i druge mere za narastanje borbene gotovosti oružanih snaga, radi energičnog razbijanja svih oružanih formacija i sastava koji bi izvršili napad na jedinice JNA, njene pripadnike i vojne objekte, ili nasilno onemogućavali redovnu delatnost Armije, uključujući i vodjenje krivičnog postupka. Narastanje borbene gotovosti vršit će se u skladu sa razvojem dogadjaja.
Naredba Predsedništva SFRJ o razoružavanju i rasformiranju nelegalnih oružanih sastava, naišla je i na punu podršku svih gradjana Jugoslavije koji se zalažu za miran i demokratski rasplet krize u našoj zemlji. Najveći deo jugoslovenske javnosti sa odobrenjem i podrškom prihvatio je stavove i saopštenje SSNO od 23. januara. Pripadnici JNA izražavaju jednodušnu podršku merama koje su preduzete i spremni su da savesno, odgovorno i odlučno izvrše svoj deo obaveza i zadataka.
Da bi ostvarile svoj osnovni cilj-potpuno razbijanje Jugoslavije i njeno uvlačenje u krvavi bratoubilački rat secesionističko-separatističke snage u ovom momentu, težišno su usmerene na razbijanje jedinstva Armije i njenih kolektiva. Pokušaji direktnog vrbovanja starešina i pridobijanja za takve ciljeve su sve agresivniji i otvoreniji. Otkriveno je nekoliko starešina kolaboranata, a neki od njih su pritvoreni i bit će im sudjeno.
Prema svima onima koji izdaju interese zemlje i Armije i prihvataju kolaboraciju sa separatističkim i drugim razbijačima Jugoslavije postupat će se na isti način.
Ponovo napominjemo da je najbitniji zadatak očuvati i učvrstiti jedinstvo svih armijskih sastava. Osnovno je, da sve komande i starešine na komandnim i rukovodećim dužnostima

imaju stalan i potpun uvid u rad i ponašanje svih ljudi u ovoj situaciji, i u skladu sa stvarnim stanjem, dogadjajima i zadacima, preduzimaju potrebne mere.
Informativno-političkim i drugim merama odlučno sprečavati sve pokušaje narušavanja medjuljudskih odnosa, a posebno nacionalističkog delovanja i razbijanja vojnih kolektiva po bilo kojoj osnovi.
Komandanti, načelnici i upravnici na svim nivoima rukovodjenja i komandovanja, informaciju će proraditi sa svim starešinama, a na odgovarajući način je koristiti u informisanju gradjanskih lica i vojnika."

Informaciju proraditi kako je to precizirano.
O karakterističnim reagovanjima i ponašanjima izvestiti preko OC 5. VO, a po potrebi vanredno izvestiti Odelenje za politički rad 5.VO.

zastupa načelnika
Odelenja za o politički rad M.P.[72]
pukovnik

Aleksije Luk

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

35

1991., siječanj 28.
[Zagreb]

Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama informaciju Političke uprave SSNO-a o stavovima sa sjednice Predsjedništva SFRJ od 25. siječnja 1991., o ubićenju više osoba pod sumnjom da su osnivali nelegalne oružane sastave, o ulozi Martina Špegelja i Josipa Boljkovca te pokušajima vrbovanja pripadnika JNA za teroristička djelovanja i razbijanje Jugoslavije

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov.br. 25/168-6
28.01.1991. godine

Od političke uprave SSNO dobili smo akt sledećeg sadržaja (pov.br. 94-1 od 27.01.1991. godine):
"Predsedništvo SFRJ je na sednici održanoj 25. januara razmatralo situaciju u zemlji povodom sprovodjenja Naredbe o rasformiranju i razoružavanju nelegalnih oružanih sastava

[72] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, str. pov. 2-69, 25. 01. 1991.

i ocenili da je stvorena atmosfera koja bi mogla dovesti do ozbiljnih nemira, konfrontacija i medjunacionalnih sukoba. Da bi se to sprečilo postignuta je puna saglasnost da se 26. januara u 12.00 časova izvrši demobilizacija rezervnog sastava milicije u Hrvatskoj, a istovremeno stepen borbene gotovosti JNA svede na mirnodopski nivo. Time su stvoreni uslovi da se nastavi istražni postupak kako je i predvidjeno tačkom 4. Naredbe Predsedništva, takodje, dogovoreno je da vojnopravosudni organi u vodjenju istražnog i sudskog postupka saradjuju sa nadležnim organima R. Hrvatske. S tim u vezi, ima nerazumevanja i različitog tumačenja Naredbe Predsedništva SFRJ. Radi toga, posebno naglašavamo da Naredba ostaje potpuno na snazi i u toku je njeno sprovodjenje. Radi se samo o tome da su merama Predsedništva od 25. januara, stvoreni uslovi za nesmetan tok krivičnog postupka. u slučaju da rad vojnopravosudnih organa bude ometen, postupiće su u smislu tačke 7. Naredbe.

Postavlja se i pitanje šta je sa rasformiranjem nelegalnih oružanih sastava i predajom oružja. Pošto nije iskorištena šansa da se oružje dobrovoljno vrati u roku predvidjenom Naredbom i, naknadno, na molbu Vlade Hrvatske, produženom roku od dva dana, uz korišćenje prava abolicije, to će se učiniti u procesu krivičnog postupka odgovornih lica. U toku vodjenja krivičnog postupka u svim slučajevima nelegalnog posedovanja oružja nadležni pravosudni organi donosiće i posebne odluke za njihovo oduzimanje. O tome će, pripadnici armije i jugoslovenske javnosti, na odgovarajući način biti redovno obaveštavana.

Vojnopravosudni i drugi organi JNA rade i postupaju striktno po zakonu i saglasno svojim ovlašćenjima i obavezama.

Do sada je lišeno slobode više lica za koja se osnovano sumnja da su neposredno učestvovala u organizovanju i naoružavanju ilegalnih oružanih sastava, pripremanju diverzantsko-terorističkih akcija i napada na pripadnike JNA i vojne objekte, odnosno da su pripremali oružanu pobunu.

U dokumentarnoj tv emisiji i specijalnom broju lista "Narodna armija", prikazan je samo manji deo nepobitnih dokaza o tome, a posebno o ulozi Martina Špegelja i Josipa Boljkovca. Materijali su pripremani iz višečasovnih, potpuno autentičnih, tv snimaka izjava glavnih aktera i ostalih dokumenata. Postoje i neposredni svedoci njihovog delovanja. Sve će biti raspravljeno u zakonom propisanom postupku. Istražni postupak se nastavlja.

Sve inicijative i mere koje je SSNO preduzimao već više meseci polazile su od stava da se problem nelegalnih oružanih sastava reši na miran, ustavan, na zakonu zasnovan i politički najprihvatljiviji način. Medjutim, to istovremeno podrazumeva da će se Naredba Predsedništva SFRJ dosledno sprovodtiti sve dok nelegalni oružani sastavi ne budu rasformirani i razoružani. U tom procesu sva lica koja su činila krivična dela, odgovaraće u skladu sa zakonom. Sve to će se realizovati uporno, strpljivo i dosledno.

JNA će, kao i do sada dosledno i potpuno izvršavati svoj deo obaveza u stvaranju pretpostavki da se izlazak iz krize društva ostvari na miran i demokratski način, bez politike svršenog čina. Takav principijelan, odgovoran i dosledan odnos i odlučno postupanje JNA, učvrstilo je i povećalo njen ugled u narodu. Armija je dobila podršku svih gradjana Jugoslavije koji su zalažu za miran tok društvenih reformi i izlazak iz krize, onih koji se zalažu za Jugoslaviju kao zajedničku federativnu državu.

U vremenu stavljanja jedinica u stepen potpune ili povišene borbene gotovosti, zadaci su izvršavani savesno i odgovorno, uz potpunu brigu za bezbednost ljudi. Nije bilo slabosti i postupaka koji bi bitnije narušili jedinstvo i moralnu čvrstinu vojnih kolektiva i pored jakih psihološko-propagandinih pritisaka preko nekih sredstava javnog inormisanja u Hrvatskoj.

Posebno je zapažen povećan broj širenja glasina i deziformacija medju vojnicima i njihovim roditeljima. Nije se uspelo u pokušaju razbijanja armijskih kolektiva na nacionalnoj osnovi, što je bio jedan od glavnih ciljeva razbijača Jugoslavije. Treba odmah izvršiti kraće analize i sagledati iskustva za rad u sličnim uslovima.
Uprkos takvom opštem dobrom stanju. bilo je i ima pojedinaca koji su prihvatili kolaboraciju sa snagama koje su direktno angažovane na razbijanju Jugoslavije i Armije, uključujući i primenu terorističkih i drugih oblika oružane pobune. Zbog prihvatanja kolaboracije do sada su pritvorena dva AVL, a postoje dokazi o umešanosti u te prljave izdajničke rabote, za još nekoliko pripadnika JNA.
Pokušaji vrbovanja ili pozivi za neposlušnost u vojnoj organizaciji predstavljaju krivično delo, a jos teže je krivično delo prihvatanje kolaboracije i odazivanje na neposlušnost. To je postupanje suprotno datoj svečanoj obavezi i, u suštini, izdaja Armije i zemlje.
Još jednom ukazujemo da je neophodn pojedinačno razmotriti svaki slučaj kolebljivosti. U koliko je to izraz nedovoljne informisanosti i nepoznavanja suštine ciljeva nacionalističko-separatističke i secesionističke politike, pomoć i ljudima da to shvate, a ako je to čvrsto opredeljenje pojedinaca, preduzeti energične mere da se odmah raščisti i takvi učinioci pozovu na odgovornost.
I ovom prilikom ukazujemo na izuzetan značaj informisanja ljudi i potrebu stalnog uvida u stanje medjuljudskih odnosa, radi preduzimanja potrebnih mera u cilju održavanja moralne čvrstine i borbene gotovosti komandi i jedinica na zahtevnom nivou. Bitno je da se u aktuelnim društveni uslovima neutrališu i spreče podele u vojnim kolektivima po bilo kom osnovu. Dobro organizovan rad, održavanje čvrste discipline i profesionalan odnos prema obuci i drugim aktivnostima u jedinici, osnovna su pretpostavka za visoku motivisanost ljudi i borbenu gotovost. Nikako ne dozvoliti poistovećivanje nosilaca terorističko-kriminalnih aktivnosti sa narodom i narodnošću kojem ti otpadnici pripadaju.
Telegram str. pov. bt. 93 od 26. januara smatrati sastavnim delom ove informacije.
Sa sadržajem informacije upoznati sve starešine i GL na službi u JNA, a na odgovarajući način je koristiti u radu s vojnicima i to samo za AVL."

U toku sutrašnjega dana K-de jedinica bit će informisane i sa stanjem u 5. VO i zadacima koji u vezi toga proizlaze.

pomoćnik komandanta za PR i PP
general-potpukovnik
Ivo Tominc

M.P.[73]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

[73] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, str. pov. 2-74, 28. 01. 1991.

36

1991., siječanj 29.
[Zagreb]

Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama informaciju o smirivanju političko-sigurnosne situacije u Hrvatskoj, slabljenju antiarmijske kampanje te rasformiranju rezervnog sastava policije

---

Komanda 5. vojne oblasti
Pov.br. 25/295-8
29. 01. 1991. godine

Informacija o stanju
na teritoriji 5. VO.-

Posle sednice Predsedništva, rasformiranja rezervne milicije u Hrvatskoj i povratka jedinica Armije na redovan život, nakon što je prošlonedeljna atmosfera dostigla svoj vrh, oseća se izvesno zatišje. Splasnula je i antiarmijska medijska kampanja, stišale se strasti i uzbunjenja. Pripadnici naše vojne oblasti, a i dobronamerni gradjani u Hrvatskoj osudili su postupke političkog podzemlja, i jednodušno podržavaju stavove Predsedništva SFRJ i rukovodstva JNA. Jer, za obezbedjenje mira i sigunosti sasvim su dovoljne postojeće oružane snage. Bitno je saznanje i ovih dana potvrdjeno kod svih gradjana Jugoslavije, da sve naše republike i pokrajine imaju svoju armiju. A to je JNA. Jer, opštejugoslovenski karakter JNA jedna je od njenih centralnih odrednica. Utvrdjen je Ustavom SFRJ, prožima celokupno biće naše Armije i ne može se dovoditi u pitanje.

Umešnost, motivisanost, samopregor, disciplina, upornost, inicijativa, obučenost, zalaganje, radni polet, zrelost, ozbiljnost i velika želja da se u izvršavanju složenog i odgovornog zadatka postigne što bolji rezultat – stalno su bili prisutni u delovanju i ponašanju svakog našeg pripadnika za vreme povišenog stepena borbene gotovosti. Pravovremeno reagovanje organa komandi iskazano je i ovom prilikom, a mnogobrojni primeri valjanog rada nisu izostali u jedinicama, ustanovama i komandama, što je vojnike, starešine i gradjanska lica na duznosti u 5.VO podsticalo na nova pregnuća. Medju najznačajnijim ocenama je svakako i ona koja govori o tome da je dosledan, istrajan i odgovoran rad, vojnika, starešina, komandi i ostalih subjekata dao veoma dobre rezultate. Ispoljena je borbena osposobljenost naših sastava i moralno jedinstvo, zrelost i čvrstina.

Mnogo je atributa koji ovaj primerno realizovan zadatak oslikavaju i smeštaju u kontekst uspešnih vojničkih radnji. Tako, radilo se i komandovalo "u hodu", efikasno i energično, a sve se odvijalo bez zastoja. U 5. VO nije bilo ni jednog primera otkazivanja poslušnosti, apolitičnog ponašanja koje bi se negativno odražavalo na moral i sveukupnu borbenu spremnost. Nismo zabeležili ni slučajeve zloupotrebe komandovanja. Takodje, s naše strane nije bilo ni primera izazivanja konfliktnih situacija i nasrtaja na gradjane, čime smo pokazali istinsku zrelost, dostojanstvo i ponos što pripadamo armiji svih naših naroda i narodnosti.

Pred nama je vreme strpljivog rada i stvaranja takve klime koja će doprinositi razrešenju krize. Valja intenzivirati saradnju sa stanovništvom i tamo gde su ti odnosi utihnuli. Ukazujemo i na izuzetan značaj informisanja ljudi i potrebu stalnog uvida u stanje medjuljudskih odnosa. Takodje, neobično je značajno da se u ovim aktuelnim društvenim okolnostima neutrališu i

osujete eventualne podele u vojnim kolektivima po bilo kom osnovu. Treba sprečiti, u koliko se pojave odredjene nedorečenosti, nesporazume i konflikte sa pozicija nacionalnih, verskih i ostalih pripadnosti i energično sprečiti svako revanšističko ponašanje i ne dozvoliti poistovećivanje ekstremnih grupa i pojedinaca, nosilaca terorističko-kriminalnih radnji i aktivosti sa narodima i narodnostima. U konkretnoj situaciji, iskazane crne namere pojedinaca nisu i način razmišljanja većine hrvatskog naroda, odnosno progresivnih i demokratskih snaga Hrvatske. Otuda je izuzetno bitno ukazivanje na jugoslovenstvo kao nezamenjiv kurs u delatnosti i razvoju Armije. Ona ostaje izvan republičko-pokrajinskih rasprava ali joj niko ne bi smeo osporiti pravo da sa drugim progresivnim snagama sudeluje u trasiranju budućih odnosa u zemlji. Uostalom, to je i dužnost naših oružanih snaga. U JNA, se ne bez razloga ističe, da nam je to u amanet ostavio – drug Tito.
Istovremeno, upozoravamo da ostvareni rezultati, ne smeju delovati uspavljujuće, potrebno je stalno i uporno raditi na daljem učvršćivanju moralnog stanja, na zbijanju i jačanju redova, na otklanjanju svega što smeta postizanju još boljih efektiva. U oceni budućih rezultata, a i slabosti, valja polaziti od ponašanja pojedinaca i kolektiva u neuporedivo složenijoj situaciji od ove – s kojom bi mogli biti suočeni u budućnosti. To nalaže još intenzivnije moralno vaspitanje i svakodnevni uticaj na ljude, pre svega ličnim primerom.
Informaciju proraditi sa svim AVL i GL na službi u JNA, a koristiti je i za moralno vaspitanje vojnika, uz analizu primera iz vlastitog okruženja.

pomoćnik K-danta za PR i PP
general-potpukovnik
Ivo Tominc

M.P.[74]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5006.

37

1991., veljača 20.
Sv. Rok

Izvješće Vojne pošte br. 9595 iz Svetog Roka Vojnoj pošti 7940 u Karlovcu o pojačanim mjerama zaštite nakon što su postrojbe MUP-a RH zauzele policijsku stanicu na Plitvicama, što je izazvalo okupljanje naoružanog naroda u Korenici

---

VOJNA POŠTA
Br. 9595
pov. br. 142-1
20. 02. 1991. god.
SV. ROK (GOSPIĆ)

[74] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, str. pov. 2-78, 30. 01. 1991.

Izveštaj o preduzetim
merama pojačanog
obezbedjenja objekta, dostavlja.

KOMANDANTU VP 7940 KARLOVAC

Dana 15/16. februara preduzete su mere maksimalnog obezbedjenja skladišta i objekta "Matras".
Komandant i uži deo komande su boravili u jedinici neprekidno od 06.30 15.02.1991. do 09.00 16. 02. 1991. godine (por. Dumbelović G., sv. Nićiforović Nenad, sv Djekić Slobodan i sv Stojanov Petre).
U stambenoj zgradi su takodjer preduzete potrebne mere obezbedjenja. Bezbednosna situacija u zoni odgovornosti jedinice je bila izuzetno nepovoljna.
Dana 15. 02. 1991. godine u jutarnjim satima oko 03.00 snage MUP-a R Hrvatske su zauzele bivšu milicijsku stanicu, poštu i vilu "Poljana" na Plitvicama. Angažirane su snage oko 150 redarstvenika sa l0 kampanjola i 1 autobus koje su stacionirane na Plitvicama i jedna isturena patrola sa 3 policajca na raskršću kod Borja.
Zadatak je najverovatnije bio zauzetni policijsku stanicu u Titovoj Korenici, smeniti postojeće ljudstvo, formirati policijsku stanicu na Plitvicama i izvršiti pretres po kućama u cilju prikupljanja oružja. Isključene su telefonske linije sa Plitvica, tako da je veza narušena, a civilni objekat na Plješevici je takodjer stavljen van funkcije deo koji koristi PTT.
Pre podne hitno je održana sednica Skupštine opštine i Saveta za NO. Narod je počeo masovno da se okuplja, sa naoružanjem.
Poslat je telegram upozorenja Predsedništvu SFRJ, Saveznom sekretaru za unutrašnje poslove, Predsedniku Vlade R Hrvatske, Ministru za unutrašnje poslove R. Hrvatske.
U telegramu je ukazano na izuzetno nepovoljnu bezbednosnu situaciju okupljanje naoružanih gradjana, mogućnost nastanka situacije koju nisu u stanju kontrolisati organi vlasti i da dodje do oružanog sukoba, tj. otpora naroda merama koje preduzimaju redarstvenici.
Dat je i rok da se isti povuku do 17.00 jer u protivnom se ne može garantirati miran rasplet dalje situacije.
Tokom dana jedna patrola koja je bila kod Borja je razoružana i pritvorena u Korenici i sprečeno je da im narod sudi, koja je kasnije puštena. U posetu su stigla i dva vozila sa delegacijom iz saveznog SUP-a sa ciljem prevazilaženja krizne situacije.
U T. Korenicu su prikupljene naoružane mase približno 700 naoružanih ljudi iz susednih opština Krajine i naroda samoorganiziranog i naoružanog. Pretila je opasnost direktnog konflikta, a takodjer je u procenu uzeta i mogućnost da pojedine grupe dodju "tražiti oružje ŠTO T. Korenica koje je smešteno kod nas". Do toga nije došlo.
Situacija je rešena na miran način i redarstvenici su se povukli negde oko 19.30. Teren je detaljno pretresen i uočena su velika oštećenja na objektima koje su nasilno zauzeli.
Održavani su potrebni kontakti sa Štabom TO u T. Korenici i SUP-om u T. Korenici i Gračacu.
Značajno je istaći da su pojačane snage MUP-a u Gospiću i Otočcu. Pojedinci koji su došli sa kursa su na šapki počeli nositi šahovnicu, umesto zvezde petokrake.
28 redarstvenika je pojačano u Gospiću /sa šahovnicom/.
SUP Krajine je izdao naredbu za mobilizaranjem dela rezervnog sastava u pojedinim opštinama i pojačanje policijskoj stanici u T. Korenici.

U neposrednoj zoni odgovornosti skladišta nije bilo opserviranja, niti provokacija bilo koje vrste.
Većina naroda je bila neobaveštena, tako da se nisu ni uzbudjivali, jer je na HTV tek, kasno navečer izneta dezinformacija o preduzetim merama. Informacija je bila netočna za one koji su znali kako se odvija pravo stanje stvari.
Napominjemo da su održavani neprekidni kontakti sa pretpostavljenom komandom, organom OB i dež. oficirom, a na regiji sa K-dantom u PG Gospić koji je imao u pripravnosti jedinicu ojačanja, boravio u jedinici sa užim delom komande, K-dantom kasarne u Otočcu, Ramljanima i Perušiću, koji su takodjer boravili u jedinici.
Preduzete su sve potrebne mere opreza, bezbednosti i samozaštite, da se spreči iznenadjenje bilo koje vrste.
Značajno je napomenuti da neprekidno pratimo situaciju u zoni odgovornosti jedinice i preduzimamo potrebne mere u skladu sa datim naredjenjima pretpostavljene komande i naredjenjima komandanta skladišta u cilju jačanja budnosti, bezbednosti i samozaštite. Takodjer kontaktiramo sa potrebnim organima na Ličkoj regiji za koje procenjujemo da nam mogu pomoći u datoj situaciji.
Bezbednosnu situaciju sada cenimo krajnje složenom, i nepredvidivom, jer se praktično svakog dana menja i tako je i cenimo.
Takodjer i ovom prilikom napominjemo da nam nedostaje l0 vojnika po MF i da je postojeće ljudstvo maksimalno opterećeno i naprezanja ljudstva su izuzetno velika u skladu sa konkretnom situacijom.
Unatoč svega napred navedenog život i rad u jedinici se odvija normalno, izvršavaju se postavljeni zadaci, nema pojava nediscipline, nema pojava kolebljivosti, straha, niti narušavanja medjuljudskih odnosa.
Moral cenimo vrlo visokom ocenom vrlo dobar.

DD/DD

KOMANDANT
kapetan
Djuro Dragičević, [v. r.]

M.P.[75]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5006.

38

1991., ožujak 4.
[Zagreb]
Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama brzojav SSNO-a o ulozi JNA u događajima u Pakracu 2. ožujka 1991., te o antiarmijskoj kampanji u Hrvatskoj

[75] Okrugli pečat: Vojna pošta br. 9595, Sv. Rok (Gospić).

Komanda 5. vojne oblasti
– Operativni centar –
Pov. br.10/43-220
04. 03. 1991. godine

Od podsekretara u SSNO primili smo telegram sledećeg sadržaja:

"Sredstva informisanja su obavestila javnost o dramatičnim dogadjajima u Pakracu i okolini. Nakon opkoljavanja i upada pripadnika MUP Hrvatske u zgradu Skupštine opštine i policijsku stanicu 2. marta 1991. godine, u Pakracu je nastala izuzetno konfliktna i, po mogućim posledicama, krajnje opasna situacija. Za razbijanje okupljenih gradjana, koji su protestvovali protiv postupka MUP-a, upotrebljeni su gruba fizička prinuda i hemijska sredstva. Došlo je i do upotrebe vatrenog oružja (u jednom slučaju iz vozila MUP-a otvorena je vatra na parkiranu kolonu oklopnih vozila JNA. Vojnik stražar je odlučno i sasvim ispravno reagovao jer je uzvratio vatrom po vozilu MUP-a koje se odmah udaljilo. Tom prilikom nije bilo povredjenih). Privedeno je i pritvoreno više lica srpske nacionalnosti.
Radi sprečavanja eskalacije medjunacionalnih sukoba sa nesagledivim posledicama, predsednik Predsedništva SFRJ dr Borislav Jović, prihvatio je predlog Saveznog sekretara za narodnu odbranu i odobrio pokret odgovarajućih jedinica JNA. Angažovanjem jedinica armije sprečena je eskalacija sukoba. Predsedništvo SFRJ je, na vanrednoj sednici, tokom noći 2/3. marta, ocenilo da je prisustvo odredjenih jedinica JNA bitno doprinelo smirivanju situacije u Pakracu i naložilo da se odmah, a najkasnije u roku od 24 časa, uspostavi stanje kakvo je bilo pre incidentnih dogadjaja. Do momenta slanja ove informacije nisu relizovani zaključci Predsedništva SFRJ. Situacija je i dalje neizvesna, pogotovo što ima i pojava napuštanja mesta stanovanja od strane srpskih porodica.
SSNO i nadležne komande prate razvoj dogadjaja i preduzimaju potrebne mere iz okvira svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti. Angažovane jedinice uspešno izvršavaju svoje zadatke. I ovoga puta se pokazalo da su autoritet i odlučnost starešina i komandi, moralna čvrstina i jedinstvo vojnih kolektiva osnovne pretpostavke za uspešno izvršavanje namenskih zadataka u svim uslovima.

Zatvorenost informativnog prostora i protivrečne, pa i potpuno različite ocene najnovijih dogadjaja i zbivanja sprečavaju objektivno informisanje jugoslavenske, pa i armijske javnosti. Sve to prate učestale dezinformacije i glasine koje su sračunate [na]dodatno uznemiravanje javnosti i propagandno-psihološke uticaje na gradjane. Tako, na primer, obaveštavanje javnosti o razvoju dogadjaja kretalo se od toga da uopšte nije bilo primene sile i upotrebe vatrenog oružja, do plasiranja podataka da je bilo više desetina poginulih i stotine ranjenih i povredjenih. Do sada je zvanično potvrdjeno da se radi o nekolicini ranjenih i povređenih.
Povodom poslednjih dogadjaja u Hrvatskoj objavljeno je i više netačnih i vrlo tendencioznih informacija o ulozi i angažovanju jedinica i pripadnika Armije. U fabricovanju takvih informacija učestvuju i neki visoki predstavnici vlasti u Hrvatskoj i čelnici nekih političkih stranaka u Srbiji. Tako na primer objavljene su vesti o navodno dobroj saradnji predstavnika Armije i republičkog MUP-a u Pakracu na preduzimanju mera protiv "protivnika hrvatske vlasti", da je u Osijeku, navodno, komanda garnizona ostvarila dobru saradnju u planiranju mera radi sprečavanja okupljanja gradjana, odnosno mitinga, da su u "organizovanju pobune" u Pakracu učestvovali visoki oficiri JNA, da je Armija "ostavila na milost i nemilost srpski živalj" i drugo.

Plasiranje takvih i sličnih neistina vrši se smišljeno radi kompromitacije JNA i sračunatog izazivanja antiarmijskog raspoloženja kod hrvatskog i srpskog naroda.
Pored toga, prema JNA se i dalje primenjuju i drugi oblici i sredstva psihološko-propagandnog pritiska. u delu javnih glasila, posebno u Hrvatskoj, kontinuirano se sprovodi smišljen i organizovan propagandno-psihološki uticaj na pripadnike JNA i Armiju kao federalnu instituciju. Prate se i osmatraju aktivnosti jedinica i starešina JNA na području Hrvatske. Otvoreno se preti likvidacijom starešina, članovima njihovih porodica, uzimanjem talaca i drugim terorističkim aktima. Učestale su i [pro]vokacije, pa i fizički nasrtaji na vojnike, posebno na stražare kod vojnih objekata.
U ovakvim i sličnim situacijama najveći broj pripadnika armije i komandi postupa odlučno i u skladu sa datim uputstvima i naredjenjima. Medjutim, i pored datih upozorenja, pojedinci ne postupaju dovoljno odgovorno i primereno situaciji, što krnji lik starešine i negativno utiče na ugled Armije. Treba preduzeti potrebne mere da se takvo ponašanje ne dozvoli.
I dalje ima pokušaja vrbovanja starešina JNA za one snage koje su nosioci razbijanja Jugoslavije kao države. Rukovodstva nekih nacionalističkih i separatističkih stranaka na čitavom prostoru Jugoslavije, otvoreno pozivaju starešine pojedinih nacionalnosti da napuste JNA i pridruže se pravojnim oružanim sastavima ili tzv. republičkim vojskama. Povećava se broj stranaka koje zahtevaju ili nastoje da stvore čisto nacionalne ili stranačke oružane formacije. U poslednje vreme u tome je posebno aktivna stranka Srpski pokret obnove (SPO). Ponovo ističemo da je jedan od glavnih ciljeva razbijača Jugoslavije da se armija razbije iznutra. Težište su usmerili na medjunacionalne odnose i medjuljudske odnose u celini, kao najosetljiviju tačku naše vojne organizacije i društva uopšte.
Još jednom ukazujemo da treba imati potpunu uvid u stanje vlastite jedinice, komande i ustanove i odmah pojedinačno razmotriti i raščistiti svaki eventualni slučaj kolebljivosti, uz preduzimanje potrebnih mera.
I ovom prilikom podsećamo na jasne i više puta javno izložene stavove JNA da Armija nikada nije bila nit će biti usmerena protiv bilo kog našeg naroda ili narodnosti, da ona nikome ne preti, niti je uperena protiv zvaničnih organa vlasti u bilo kojoj republici, kako joj se to često pokušava podmetnuti. JNA je uvek bila i ostaje jedinstvena oružana sila svih naroda naše zemlje i zajedno sa narodom štiti nezavisnot, suverenitet i teritorijalnu celokupnost Jugoslavije kao države. Ona ne može i ne sme dozvoliti gradjanski rat, a na svaku eventualnu spoljnu vojnu intervenciju uzvratiće najodlučniom oružanom borbom. To je njena ustavna obaveza i ona će je dosledno i odlučno izvršiti. Svaki pripadnik Armije dao je i svečanu obvezu koja mu nalaže da postupi u skladu sa Ustavom SFRJ i saveznim zakonima o odbrani zemlje. Svaki drugačiji postupak značio bi izdaju i najteže krivično delo.

Dobro organizovan rad, održavanje čvrstine, discipline, razvijanje pravilnih medjuludskih odnosa i profesionalan odnos prema zadacima osnovne su pretpostavke za visok stepen borbene gotovosti i efikasnost u izvršavanju svih zadataka. Sva naprezanja ljudi treba usmeriti u tom pravcu. Ohrabrujuće deluje značajan porast društvenih snaga koje se poslednjih dana, bez obzira na ucene, pritiske i zabrane, na javnoj sceni, bore za Jugoslaviju. U pogledu prava i dužnosti vojnika ne dozvoliti bilo kakvo razlikovanje, bez obzira na nacionalnost, stranačku ili versku pripadnost. Ne dozvoliti da se na bilo koji način unose podele i povredjuje dostojanstvo mladih ljudi. Sadašnja situacija objektivno pogoduje raznim podvajanjima ljudi, pa i pokušajima pojedinaca i grupa da se organizuju i za različite oblike destruktivnog i ilegalnog delovanja. Ti pokušaji se moraju onemogućiti. Vojnicima sugerisati da u svim

kontaktima sa roditeljima i poznanicima doprinose smanjenju razumljive zabrinutosti za bezbednost vojnika koji služe vojni rok u pojedinim područjima zemlje.
Sa sadržajem Informacije upoznati sve starešine, a na pogodan način koristiti ih u radu sa vojnicima i gradjanskim licima na službi u JNA.

podsekretar u SSNO
general- pukovnik
Ćusić dr Milan, s.r.

rukovodeći starešina dežurnog tima
general-major
Ćiril Zabret

M.P.[76]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6037.

39

1991., ožujak 6.
[Zagreb]
Informacija Komande 5. vojne oblasti podređenim postrojbama o događajima u Pakracu

---

Komanda 5. vojne obasti
Pov.br. 25/295-17
06.03.1991.godine

Informacija o dogadjajima
u Pakracu

Informacijom PU SSNO pov. br. 170-1 od 04. 03. 1991. godine,[77] upoznati ste sa tokom, pa i posledicama dogadjanja u Pakracu, kao i svom složenošću političkih i medjunacionalnih odnosa u R Hrvatskoj i Jugoslaviji.
Kao što je poznato, uzrok dogadjaja u Pakracu, kao i mnogih drugih do sada, ali i moguće novih u R Hrvatskoj jeste u osnovi novog Ustava R Hrvatske, kojim se srpski narod u Hrvatskoj lišava suvereniteta, kao i niz poteza novih vlasti, kojim je izazvana opšta nesigurnost gradjana srpske nacionalnosti. Dok je sam povod angažovanja snaga MUP-a Hrvatske bila odluka Skupštine SO Pakrac, o pripajanju ove općine tzv. Kninskoj krajini, te pozivanju rezervnog sastava milicije srpske nacionalnosti i razoružavanje 16 milicionara – redarstvenika hrvatske nacionalnosti iz sastava stanice milicije Pakrac.

[76] Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinska baza, pov. br. 2-148, 05. 03. 1991.
[77] Vidi dok. br. 38.

Ceneći svu složenost i opasnost ovih dogadjaja, kao što je poznato, intervenisalo je Predsedništvo SFRJ, čijom odlukom – Naredbom od 2/3. marta 1991. godine i opetovanom od 05. marta 1991. godine mora se stanje u Pakracu uspostaviti kao što je bilo prije izbijanja ovih dogadjaja. Medjutim, razvoj dogadjaja ukazuje da se odluka Predsedništva SFRJ želi i ovog puta izmanipulirati, i sve ukazuje na daljnje usložavanje situacije, pa i njeno širenje na ostale krajeve u Hrvatskoj s mešovitim nacionalnim sastavom stanovništva.
Sa istinom se i vulgarno manipulira, čak i od strane pojedinih najviših organa vlasti R. Hrvatske. Pored ostalog i time, kako su visoki oficiri JNA umešani u pakračku pobunu. Radi se o čistoj laži i insinuaciji.
Angažovani sastav 5. vojne oblasti u Pakracu je po odluci Predsedništva SFRJ, i biti će tu dok se stanje ne smiri, i jednako će tako biti angažovani sastavi 5. VO u svim ostalim slučajevima kada to situacija bude nametala. Krvoproliće i gradjanski rat JNA neće dozvoliti.
Angažovani sastav 5. VO (vojnici, GL na sl. u JNA i starešine) iskazao je, i iskazuje visoki moral, disciplinovanost, hrabrost, odlučnost, visoku profesionalnost i izuzetnu izdržljivost u obavljanju svih postavljenih zadataka, za što im i ovom prilikom odajem puno priznanje. Primerno izvršavanje ovog izuzetno složenog zadatka, treba da služi za primer celokupnom sastavu 5.VO.
O izuzetno visokoj svesti u izvršavanju navedenog zadatka, te primernim i drugarskim medjusobnim odnosima, na najbolji način govori i slučaj koji se desio 2. marta 1991. godine. Tog dana je iz policijskog borbenog vozila MUP-a, iz spregnutog mitraljeza, otvorena vatra na desetara i vojnika, koji su se nalazili ispred prijavnice pakračke bolnice na obezbedjenju. Desetar Božanic Saša, rodom iz Surčina, srpske nacionalnosti, munjevito je reagovao zauzevši zaklon povukavši za noge vojnika Kajba Roberta, rodom iz Klanjca – Hrvatsko Zagorje, hrvatske nacionalnosti, spasivši tako život vojnika Robertu, život svom drugu. Ovaj primjer riječito potvrdjuje kakvi se odnosi grade u JNA, i kako medju našim vojnicima, našem sastavu, nema podvajanja po nacionalnoj i bilo kojim drugim osnovama. Taj, kao i svi ostali znani i neznani pozitivni primeri, trebaju svima i uvek biti uzor u vaspitavanju i izgradjivanju pravilnih odnosa u našim komandama, jedinicama i ustanovama.
Političko-bezbednosna situacija u zoni odgovornosti 5. VO vezana za ovaj slučaj i uopšte, ne dozvoljava nikakvo opuštanje, otud se posebno naglašava odgovornost komandi, jedinica i ustanova da dosledno istraju na primernom, disciplinovanom i profesionalnom obavljanju svih zadataka, i u duhu do sada izdatih naredjenja i usmerenja. Sa svim negativnim pojavama treba se odlučno i bez odlaganja razračunavati.

Sa Informacijom upoznati celokupni sastav jedinice – ustanove.

komandant
general-pukovnik
Konrad Kolšek

M.P.[78]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministratvo obrane, Središnji vojni arhiv, Komanda 5. vojne oblasti

[78] Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinske baze, pov. br. 2-149, 05. 03. 1991.

40

1991., ožujak 9.
Lipik
Izvješće IKM Komande 32. korpusa Operativnom centru 5. vojne oblasti o situaciji u Pakracu

---

Komanda 32. K (IKM)
str. pov. br. 8-1
Lipik, 09. 03. 1991. god.

vrlo hitno

Dostaviti: OC -5.VO

– na ličnost komandanta –

U kontaktima sa predsednikom SO Pakrac i zastupnikom u Saboru RH, došli smo do sledećih saznanja i podataka o stanju na teritoriji i Pakracu:
– danas (09.03.) u 14,00 č. najavljen je dolazak Slavka Degoricije i Milana Ramljaka na razgovor sa organima vlasti opštine, a zahtevali su da na tom razgovoru bude prisutan i Veljko Džakula, predsednik odbora SDS-a.
– novih podataka o vraćanju naoružanja nema, vraćene su jos 2. AP što bi dosada bilo ukupno vraćeno 65.
– inspektor st. milicije u Pakracu Veljko Miletić, koji je bio u zatvoru u Bjelovaru pušten je juče na slobodu, ali je protiv njega podignuta optužnica od Okružnog suda Bjelovar kao, i protiv Vezmar Jove, Pavića Branka, Simatović Mirka i Orozović Steve, optužnica je objavljena u današnjem Vjesniku. Navedena lica su u bekstvu, za njih se nezna gde su, osim Miletić Veljka koji se nalazi u Pakracu.
– sutra u nedelju 10.03 u Pakrac dolazi patrijarh SPC Pavle sa grupom visokih dostojanstvenika sinoda SPC-e i održaće liturgiju od 11 – 12,30 č. u crkvi Pakrac.
Ceni se da bi toj crkvenoj svečanosti prisustvovalo 6-7.000 ljudi.

Povodom toga MUP Hrvatske najavljuje da će poslati pojačanje st. milicije u Pakracu radi sprečavanja eventualnih nereda, što kod ljudi već izaziva otpor i odredjeni strah.
Predsednik opštine Božić kontaktirao je sa inspektorom saveznog SUP-a Jovom Vučkovićem i upoznao ga o situaciji oko sutrašnjeg programa koji planira patrijarh Pavle. Sa molbom da se ministru Boljkovcu skrene pažnja da se u Pakrac ne šalju specijalci, jer ako oni dodju, ne žele snositi posledice koje bi eventualno mogle nastati.
Predsednik opštine smatra da bi se sutra u vreme održavnja svečanosti u crkvi trebala naći u blizini crkve i naša jedna jedinica.

– po ovom pitanju molio bih da date stav, lično smatram da to ne bi bilo dobro, već da se zahteva od MUP-a da oni za to snose punu odgovornost da se sve to odvija u najvećem redu.
– noć 8/9.03. na teritoriji i samom Pakracu protekao je mirno i bez incidenata.

Patrolna i osmatračka služba stalno su zadejstvovane, a u toku noći ekipno smo obišli patrole na izvršavanju zadataka i ukazali na odredjene propuste. U celini kontrolišemo situaciju i prilaze gradu.
Planovi obuke su u funkciji osposobljavanja jedinica za izvršenje namenskog zadatka.
Ponašanje, zalaganje i moral su u celini dobri i nemamo problema za sada.
Planom kontrole obezbedili smo da obilazimo i kontrolišemo jedinice u prepodnevnom i popodnevnom vremenu i tokom noći.
Radimo na održavanju mobilnosti ljudi, održavanju ispravnosti b/s i pune b/g, jer pomalo dolazi do opuštanja ljudi.
Cenimo da dolazi do smirivanja situacije mada još uvek ima ekstrema i sa jedne i sa druge strane.
Osnovni problemi nastaju što nema dogovora oko isticanja zastava, a veći problem može nastati i ako dodje do hapšenja ljudi protiv kojih su podignute optužnice. Predsednik opštine ceni da se situacija po selima smiruje i oni svakodnevno provode aktivnosti na tom planu kroz razgovore i smirivanje strasti.

k o m a n d a n t
p u k o v n i k
Aleksandar Lazić, [v.r.]

M.P.[79]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv, Komanda 5. vojne oblasti

41

1991., ožujak 18.

Zapovijed Organa bezbednosti Komande RV i PVO organima bezbednosti podređenih postrojbi o zadacima u svezi separatističkih procesa u Jugoslaviji

---

Komanda RV i PVO
Organ bezbednosti
Strogo pov.br. 2-20 — uručiti odmah – prioritet
18.03.1991. god.

Organu bezbednosti:
1., 3. i 5. ko rv i pvo, vva, 97. abr, 250. rbr pvo, 155. i 350. rp pvo, 3. i 5. pvojin, 474, 84, 258, 200, 151, 151, 399, 171, 177, 161, 165, 285, 492, 423 i 130. vo, 975. vnc, 672. anc, 321. i 322. bv i 333. inz.bat.

[79] Prijemni pečat: Brzojav, primljen 09. 03. 1991., potpis nečitak.

Bezdednosna situcaija i zadaci
Organa bezdnosti, naredjenje.-

rim 1

Bezbednosna situacija u zemlji izmiče svakoj kontroli. Sepratistički procesi koji se nezadrživo odvijaju u zemlji, ilegalno naoružavanje i stvaranje stranačkih paravojnih organizacija i republičkih vojski i politika svršenog čina doveli su zemlju do ustavnog haosa i pred gradjanski rat.
Strani faktor preko stvorenih oslonaca i agenata i nacionalističko-separatističkih snaga upravlja ukupnom krizom i utiče na njen rasplet u konačnom razbijanju Jugoslavije. Aktivnost VDP i DKIP u zemlji poprimila je sve forme organizovanog delovanja protiv OS SFRJ sa težištem na agresivnošću, obaveštajno-izvdjačkim akcijama i utvrdjivanju sledećeg poteza rukovodstva JNA i Štaba vrhovne komade. Aktivirali su sve svoje pozicije i veze medju pripadnicima JNA i na teritoriji. Stvorena situacija pogoduje eskalaciji prisustva i delovanju stranog faktora i nacional-separatističkih profašističkih partija i pokreta protiv SFRJ i njenih OS, na nacionalnoj, verskoj i političkoj osnovi.
Veliki broj operativnih podataka upozorava da je u završnoj fazi proces vojnog organizovanja ekstremnih nacionalističko-sepraratističkih snaga u zemlji, a pojedine partije na vlasti stvorile su paravojne organizacije na partijskoj i stranačkoj osnovi. Ekstremna emigracija preduzima organizovane mere na pružanju materijalne, obaveštajne i subverzivne podrške separatističkim snagama u zemlji.
Eskalirali su napadi, ugrožavanje moralnog i borbenog integriteta JNA, a moguća je grupna i organizovana ekstremno-nacionalistička delatnost protiv i medju prpadnicima JNA. U ovoj situaciji nisu isključene i razne vrste subevrzivnih i DTA protiv JNA, a moguća su i pojedinačna izdajstva kod vojnika i starešina. Zbog poznatih bezbednosnih uslova u zemlji vojni obveznici i rezervne starešine ratnih jedinica predstavljaju posebnu nepoznanicu, što se mora imati u vidu kod planiranja i organizovanja svih mera i aktivnosti, kako bi se onemogućilo bilo kakvo iznenadjenje.

rim. 2

U vezi sa navedenim zaključima iz procene odmah preduzeti sledeće:

1. I dalje će biti zadejstvovan operativni tim u OB KRV i PVO u cilju neprekidnog praćenja operativne situacije i izveštavanja o svim bezbednosnim pojavama i problemima u jedinicama, objektima, komandama i teritorije.

2. Odmah pristupiti ažuriranju postojećih KO procena i definisanju težišnih zadataka i aktivnosti, shodno nastaloj situaciji. Težište imati na izdvojenim slučajevima po stranom faktoru i vezama pripadnika JNA sa nosiocima nacionalističko-separatističke i druge neprijateljske delatnosti i na ažuriranju evidencija i mera prema licima od kojih se očekuje ekstremna nacionalistička i druga izdajnička i razbijačka neprijateljska delatnost protiv JNA.

3. Kontraobaveštajnu aktivnost OB težišno usmeriti na otkrivanje i praćenje svih indikatora koji bi mogli ugroziti moral Armije, sistem RiK, bezbednost objekata, sredstva RON i MES, slabljenje i razbijanje borbene gotovosti u celini, pokušaje grupnih bekstava, kradje naoružanja i izvodjenje sabotažnih i DTA i sprege sa ekstremistima na teritoriji. Posebnu pažnju obratiti na bezbednost letelica.

4. Intenzivirati rad sa saradničkim pozicijama i drugim izvorima saznanja OB i usmeriti ih na težišne KO zadatke, radi otkrivanja i praćenje indikatora kojima se ugrožava moralni integiritet i b/g jedinica i komandi JNA.

5. Pravovremeno i efikasno otkrivati i ažurirati postojeće i pratiti ostale indikatore koji ukazuju na aktiviranje paravojnih organizacija i drugih nelegalnih naoružanih sastava i snaga i njihove sprege sa ekstremnim nacionalistima i grupama u JNA.

6. Efikasno otkrivati i pratiti aktivnosti stranog faktora usmerene na razbijanje SFRJ i JNA. Težište imati na praćenju aktivnosti VDP i DKP u kom cilju aktivirati "Putnik", kao i pokušaja agenturnog i obaveštajnog delovanja preko stvorenih oslonaca i veza u reonu i u jedinicama i komandama JNA, kao i medju članovima porodica stalnog sastava.

7. Obezbediti stalnu eksploataciju OTS po svim linijama rada, a posebno dokumentovanje delatnosti prema VDP i DKP i drugim indiciranim i otkrivenima i institucijama.

8. Intenzivirati mere KOZ objekata porodica i lica, sa težištem na zaštiti sredstava RON i MES objekata RiK i vezu izdvojenih skladišta i zaštite tajnosti, provodjenje propisa o odnosima pripadnika Armije sa strancima i inostranstvom i striktne primene propisanog i naredjenog režima bezbednosti.

9. Ažurirati KO procenu ratnih jedinica, sa težištem na proceni stanja operativnih pozicija i izvora i njihovo usmeravanje na otkrivanju i praćenju bezbednosnih pojava u ovim jednicama.

rim. 3

Planski rukovodjenjem i usmeravanjem OB na svim nivoima uz punu ekonomiju i racionalizaciju snaga obezbediti potpuno vladanje operativnom situacijom u jednicama, komandama i na teritoriji i onemogućivanju bilo kakvog iznenadjenja. Izdvojene slučajeve po osnovi kolaboraciije i ekstremnog nacionalizma i separatizma, obaveštajne i agenturne delatnosti imati u prioritetu rada.
Formirati potreban broj operativnih timova za pružanje efikasne operativne podrške OB što će biti naknadno regulisano.
OB jednica težišno angažovati na dnevnom praćenju bezbednosne situacije unutar jednica i komaandi, a KOG RV i PVO na ofanzivnom radu sa svim saradnicima, a posebno iz plana "Žeravica".
Na svim nivoima obezbediti ažurno KO procenu koju sa operativnim podacima dopunjavati.
Dva puta dnevno i sa najznačajnijim zaključcima, podacima izvestavati OB KRV i PVO.
Sumarne dnevne izveštaje OK (OK) korpusa, VVA i PJ sačinjavati do 13.00 časova, koje dostavljati OB KRV i PVO, a po potrebi i vanredne koje dostavljati odmah.

Sa sadržajem ove depeše upoznati sve OB u garnizonu, a komandante jedinica izvorno.

načelnik pukovnik
Slobodan Rakočević

M.P.[80]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 7.,7.

[80] Prijemni pečat: Brzojav br. 1720, primljen 18. 03. 1991., pečat nečitak.

42

1991., travanj 1.

Obavještajno izvješće pripadnika Službe državne bezbednosti o sigurnosnoj situaciji u općinama Vrginmost, Vojnić i Topusko, zagovornicima oružane pobune srpskog stanovništva na tom području te odluci SO Vrginmost o odcjepljenju od Hrvatske

---

Panić-Gledić, Pleso
01. 04. 1991 godine
7-79

Dana 01. 04. 1991. godine od 15 do 02,00 časova na terenu Vrginmosta i Topuskog bili su OB: Gledić Vukašin i Panić Nikola, pri čemu su kontaktirali veći broj izvora i lica. Situacija na ovom terenu je sledeća:

Dana 29. 03. 1991. godine održana je sednica Skupštine opštine Vrginmost na kojoj su pod pritiskom SDS-a podneli ostavke predsednik opštine Obradović Dmitar, zapovjednik policijske stanice u Vrginmostu Samar i kompletno opštinsko rukovodstvo. O njihovim ostavkama raspravljaće se na narednoj sednici Skupštine opštine. Rukovodioci u opštini su mišljenja da se njihove ostavke trebaju prihvatiti jer više nisu u stanju rukovoditi narodom.

Dana 30. 03. 1991. godine održana je promocija SK-PJ za opštinu Vrginmost uz mali odaziv gradjana. Promociju je vodio Dmitar Obradović koji je član Jugoslovenskog inicijativnog odbora ove stranke. Medju pripadnicima SDS na ovom terenu postoji strah da će ova stranka pokupiti im veći broj pristalica. Inače, na terenu Vrginmosta već postoje formirane ćelije ove stranke od prije nekoliko meseci.

Dana 31. 03. 1991. godine, na inicijativu SDS-a Vojnić i Vrginmost, sakupilo se oko 300 članova ove stranke iz sela Slavsko Polje, opština Vrginmost. Okupljanje je bilo na mestu "Ključar" gdje je inače 1942. godine probijen obruč ustaša koji su bili opkolili narodni zbeg. Uspostavljeni su bili kontakti sa SDS Vrginmost i Vojnić a okupljanja su održana i u tim mjestima. Situacija na Plitvicama je inicirala ovo okupljanja. Svi su čekali odluke Predsedništva Jugoslavije i bili su spremni da proglase podizanje narodnog ustanka. Kontaktirali su sa MILOM DAKIĆEM u Vojniću, koji je rukovodio ovom akcijom. Na Ključaru se prijavilo bilo oko 200 dobrovoljaca koji su bili spremni odmah da krenu na Plitvice, ali je Dakić oko 22 časa, nakon saopštavanja odluke Predsedništva, doneo odluku da se ne šalju dobrovoljci u Kore[nicu]. Tek nakon toga, narod se razišao kućama, s tim što su po selima uspostavljene seoske straže.

Pripadnici SDS-a stalno ističu da im je oružje na dohvat ruke, i da je pitanje vremena kada će im biti podeljeno. Pojedinci iznose da je ono već dopremljeno na teren Vrginmosta.

Predsednik SDS-a je CREVAR RADE, magistar, nekada je radio u "Rudjeru Bošković" u Zagrebu. U odboru SDS-a su uvučeni učeni-intelektualni ljudi. Na ovaj teren često dolazi LAZIĆ MOMIR, novinar iz Karlovca, Predsednik SDS-a za okrug Karlovački.

01. 04. 1991. godine na Petrovoj Gori, kod spomenika, održana je komemoracija proboja obruča u koju se uključila i Srpska pravoslavn crkva. Govorio je i pravoslavni sveštenik iz Karlovca i rekao je da su specijalci odveli pravoslavnog sveštenika iz Slunja i vodili ga do Plitvica odakle su ga vratili isprebijanog. Takodjer je izneo da su u toku jučerašnjeg dana pale

tri žrtve, dva u Plitvicama, a jedna u Plaškom gdje je ubijen Srbin od strane milicionera-Srbina.

Dana 01. 04. 1991. godine SDS u Vrginmostu je u 18 časova održao svoj sastanak nakon kojega su izvršili pritisak na predsednika opštine, Obradović Dmitra da hitno sazove vanrednu sednicu Skupštine opštine na kojoj da donesu odluku o ocepljenju od Republike Hrvatske i priključenju tzv. SAO Krajina. U 19,45 časova, Obradović je napisao pozive delegatima skupštine a posredstvom SDS ovi pozivi su hitno razneseni po selima. SDS je bio već unaprijed izvršio pritiske na delegate da se moraju odazvati, tako da je sednica Skupštine opštine počela sa radom u 21 čas uz prisustvo samo jednog delegata hrvatske nacionalsti. Pripadnici SDS-a su bili spremni da pod pretnjom sile, pa čak i zarobljavanjem, obezbede kvorum ove sednice. Na sednici Skupštine opštine doneta je odluka o odcepljenju od Republike Hrvatske koja je saopštena oko 22 časa okupljenom narodu ispred opštine. Inače, bilo je okupljeno oko 500 ljudi, koji su strpljivo čekali rezultate. Odluka je prihvaćena sa oduševljenjem i nakon toga narod se razišao po kafanama i kućama.

U kontaktu sa izvorima, došli smo do saznanja da ljudi iz Vrginmosta odlaze na teren Knina gdje kupuju automatske puške sa 150 metaka za 700 DM. Iznosi se podatak o jednom meštaninu koji je svojim kolima po terenu Vrginmosta razvozio i prodavao oružje, poluautomatsku pušku za 700 DM, a automatsku puštu za 1200 DM. Samo u jednoj turi je prodao 25 komada ovog oružja.

Inače je narod u suštini nenaoružan jer su kako ističu, imali ogromno povjerenje u Armiju, da će ona rešiti ovu situaciju, a sada se iznosi, da gube poverenje u Armiju i zbog toga se osećaju prevarenima i da sada moraju sami da razmišljaju o svom naoružavanju.

Inače, ovde više nema straha od eventualnog rata, naprotiv mladji ljudi, ali i prvoborci, iznose da rat treba početi što prije, da više nemaju živaca, da su na rubu izdržljivosti. Ljute se na Armiju zašto se mešala u Plitvicama, zašto nije pustila da se medjusobno pokolju, pa ko preživi.

U selu Slavsko Polje i dalje je organizovan bataljon ljudi, ali su slabo naoružani.

Rukovodstvo opštine, bez obzira što je pod ostavkom, izražava spremnost da sa narodom se bori na strani Armije ukoliko bi bila napadnuta.

Obradović Miloš, predsednik opštine, izneo nam je, da je usmeno naredjeno linijom Ministarstva odbrane, da se dostave izvještaji do 26. 03. 1991. godine o sledećem: Mobilizacijskim zborištima, starešinskom kadru, nacionalnoj strukturi, obučenosti starešinskog kadra, činovima i sl. Izvor iznosi da u dogovoru sa predsednikom opštine Vojnić, nije hteo dostaviti traženi izveštaj, već je napisao dopis, da takve podatke ne može davati bez saglasnosti JNA. Ovde se očito radi o prikupljanju tajnih vojnih podataka u cilju sprečavanja mobilizacije.

U Topuskom je formirana Policijska postaja-odelenje koje je podčinjeno Vrginmostu. Prema neproverenom podatku, jedan policajac koji je smešten u Topuskom, linijom HDZ je dobio telefaks koga je instalirao u stanu. Podatak proveravamo.

Naš penzionisani starešina Kopač Stevo, koji sada živi u selu Čremušnica, SO Vrginmost, izneo nam je, da iz sela Ilovačak, koje pripada opštini Glina, inače nastanjeno hrvatskim življem, u toku ovih dana /za Uskrs/ pucalo se noću iz automatskog oružja, što do sada nikada nije bio slučaj. I ranijih godina se iz ovog sela puca iz običnih pušaka, ali nikada nije iz automatskog oružja. Meštani Čremušnice strahuju od meštana Ilovačka, jer je 1941. godine iz ovo sela krenule su koljačke grupe prema srpskim selima.

HDZ u Topuskom radi na tome da se formira opština Topusko koja bi obuhvatala sva sela iz opštine Vrginmost i Glina, nastanjena hrvatskim stanovništvom. Na ovom planu je najaktivniji ABRAMOVIĆ MILAN, koji radi kao direktor srednješkolskog centra u Topuskom, inače je podpredsednik skupštine opštine Vrginmost, a ima i funkciju predsednika HDZ u Topuskom.
Naša je ocena da će se opšte stanje na ovom terenu dalje pogoršava, da će se nastaviti naoružavanje i neizvesna je situacija i njeno razrešenje.
Na ovom terenu sve konce vuče DAKIĆ MILE, ali se često pojavljuje i penzionisani general PEKIĆ DUŠAN, koji zagovara oružanu borbu. Pekić ima veliku podršku naroda. U novije vreme, i RADE BULAT, penzionisani general, prvoborac ovog kraja i pokretač ustanka, postaje sve aktivniji ali ne zagovara ekstremizam, traži umerenija rešenja. Penzionisani general VIDOVIĆ NIKOLA, prvoborac ovog kraja i narodni heroj, koji živi u Beogradu, retko se pojavljuje i ovom terenu jer se ne slaže sa politikom SDS-a. Letos je bio na jednom mitingu u Boviću i držao je govor, ali se prije toga ogradio od politike SDS-a, što mu narod zamera.

PN/GV.-

Preslika, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 3.-8.

43

1991., travanj 2.

Dnevno izvješće Odelenja bezbednosti Komande RV i PVO o provokacijama prema JNA u Zadru, zarobljavanju redarstvenika u Kijevu, sukobu na Plitvicama, miniranju kuća i provociranju hrvatskog pučanstva u Kninu, te sukobu u Borovu Selu

---

ODELENJU BEZBEDNOSTI KRV I PVO
SUMARNI IZVEŠTAJ ZA 02. 04. 1991. g.-

U 14.00 časova svim organima bezbednosti preneto je naredjenje načelnika OB KRV i PVO puk. Rakočevića da svi organi bezbednosti jedinica ostaju u jedinicama do 20.00 časova i intenzivno rade po aktuelnim zadacima.

Do sada smo primili sledeće izveštaje od strane organa bezbednosti iz jedinica:

– OB 84. VB izvestio je o provokaciji i nasrtaju grupe od trojice civila iz Zadra. Oni su vozilom GOLF ZD 649-49 stali pored ulazne kapije A br. 2. Upozoreni od vojnika oni su prešli na drugu stranu puta, a kada su i tamo upozoreni vozač je rekao da će se onda parkirati na sred ceste "jer to nije vojni objekat". Kada je vojnik krenuo prema stražari da uzme oružje u povratku je video da su svi vojnici koji su igrali fudbal ležali na zemlji, na šta ih je primorao suvozač preteći im pištoljem i psujući im srpsku majku. Kad su ugledali vojnika sa oružjem pobegli su u pravcu Zadra.

U više navrata preko SUP Zadar pokušalo se doći do podataka za vlasnika navedenog vozila ali su to odbili učiniti pod raznim izgovorima, te termin u kvaru, te da nije u mogućnosti pružiti uslugu, i sl.
U toku 02. 04. 1991. godine izvršena je identifikacija vlasnika vozila "Golf" gore navedene registracije i radi se o BARIŠIĆ IGORU, stanuje Put Bokanjca bb, Zadar. Ostalih podataka u vezi ovog slučaja nemamo.
U toku dana OB 84. VB izvestio je da su stupili u kontakt sa OB KoV u Kninu od kojih su dobili proveren podatak da su odnosi meštana selo KIJEVO i CIVLJANE pred oružanim sukobom, koji može izbiti svakog časa, kao i podatak da je dana 01. 04. 1991. godine oko 04.00 časova podmetnut požar u vikendici potpukovnika MIRKOVIĆ MILOŠA iz CVVŠ u Beogradu. Vikendica se nalazi u naselju Rožane kod Zadra. U donjim prostorijama vikendice sve je izgorelo. Požar su ugasili vatrogasci.

– OB 151. VB i 5. pVOJIN u toku noći 01./02. 04. boravili su na terenu Vrginmosta i Pokupskog nakon čega su dostavili detaljan izveštaj o stanju i raspoloženju stanovništva na tom terenu.[81]
Prema iznetim podacima može se zaključiti da je stanje veoma ozbiljno i naša je ocena da će se opšte stanje i dalje pogoršavati sa neizvesnim konačnim rešenjem, odnosno ishodom.

– OB a. Bihać izvestili su da je komandu nad jedinicama JNA preuzeo general RAŠETA,[82] a da su predsednici opština Bihaća i Cazina danas dogovarali da ulože protest zbog prolaska oklopnih jedinica kroz Bihać u toku 01. 04. 1991. godine.
Svi pripadnici jedinica a.[83] Bihać upoznati su sa naredbom Predsedništva SFRJ. Očekivali su realizaciju i poštovanje iste. Obzirom da nije do kraja ispoštovana ogorčeni su što jedinice JNA, kada su već izašle na teren, ne preduzimaju radikalnije mere, da razoružaju sukobljene strane jer trenutno ne vide drugačije rešenje za prevazilaženje nastalog sukoba. Većina starešina se za sada ne izjašnjava, medjutim, svi se slažu u tome da trenutna politika HDZ, SDS i rukovodstva Republike Srbije ne može ništa dobro rešiti i doneti.
Širi izvještaj u vezi ovoga vam je dostavljen od OB a. Bihać.

– Na vestima Hrvatskog radija, studio Zagreb, u 15,00 časova naglasak je dat na govoru F.[84] Tudjmana na Svjetskom zboru Hrvatske mladeži koji je danas do podne održan u dvorani "V. Lisinski". Tudjman je naglasio da Hrvatska želi Savez ili Zajednicu jugoslovenskih republika, da želi svoje oružane snage kako Hrvatskoj niko ne bi mogao pretiti i ugrožavati suverenitet. Naglasio je da se Armija nije opredelila onako kako su neki očekivali jer su to i htjeli "da uperi svoje oružje i topove na hrvatske ljude".. "postigli su to da Armija udje u Plitvice, ali nisu postigli to da Armija razoruža naše policijske snage, jer smo mi kazali našoj Armiji ako bi pokušali napad na naše policijske snage mi bi onda to smatrali okupacijskom agresijom i pružili bi i njoj otpor" /uz buran aplauz prisutnih/. Tudjman je govorio i o teškoj ali nasledjenoj gospodarskoj krizi, ali su sadašnjim promenama u Hrvatskoj stvoreni uvjeti za brzo gospodarsko ozdravljenje.

[81] Vidi dok. br. 42.

[82] Andrija.

[83] Aerodrom.

[84] Franjo.

– Sa novinarima su se sastali Boljkovac,[85] Degoricija[86] i Brezak[87] i upoznali ih da su snage MUP-a skršile otpor terorista i da je stanje sada tamo mirno. Intervenisalo je 300 policajaca, a intervenisali su tek onda kada se to stanje nije moglo rešiti drugim sredstvima. Snage koje su intervenisale povukle su se, a u Plitvice je stiglo oko 90 policajaca iz Gospića koji će formirati policijsku stanicu u zgradi Poslovodnog odbora nacionalnog parka Plitvice. Komandir stanice još nije imao susrete sa predstavnicima Armije i drugim stranama na tom terenu. Inače, stanje na tom terenu je mirno, vojne jedinice drže svoje položaje, a tragično je to što su hoteli zatvoreni, a radnici bez posla.

– Protekle noći u Kninu su minirana dva poslovna objekta, jedan kafić i jedna pekara. Inače, na prvi pogled život teče normalno. Svi javni objekti i trgovine rade, jedino škola ne radi. Mile Martić, kao predstavnik SUP Krajine predložio je PU Split i Šibenik da razmene uhićenike. Milicioneri Krajine uhitili su 6-oricu redarstvenika, dok su u s. Kijevu kod Knina uhvaćena trojica Srba. Medjutim, policijske stanice u Splitu i Šibeniku odgovorile su da nema razloga za razmenu jer se ne radi o ratnom stanju.
Na cesti Vrlika-Knin protekle noći kod Civljana bilo je pucnjave ali na sreću niko nije ozlijedjen. Pucanjave je bilo i kod Kijeva, a Izvršno vijeće općine Knin pozvalo je gradjane da budu strpljivi i da ne nasjedaju provokacijama.
U Kninu je zapaljena jedna kuća, a u okolici jedna vikendica, a hrvatsko se pučanstvo provocira i maltretira, a ljudi žive u strahu od ubacivanja eksplozivnih naprava u kuće.
Odbornici SO Vrginmost na sinoćnoj vanrednoj sednici odlučili su se izdvojiti iz Hrvatske i pripojiti se tzv. Krajini.
Kako javlja HINA svi prilazi Vukovaru su blokirani, a načelnik Policijske Uprave u Vinkovcima izjavio je da su se u okolicu ubacili četnici Vojislava Šešelja i da ima 5 lica lakše i jedno lice teže povredjeno. U nekim selima čula se je pucnjava iz automatskog oružja. U s. Borovo okružene su dve policijske patrole gdje je 5 policajaca lakše a 1 teže povredjen.
Drugih podataka, za sada, nemamo.

Potpukovnik T. Petković.-

Preslika, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 3.-9.

[85] Josip.

[86] Slavko.

[87] Milan.

44

1991., travanj 2.

Obavještajno izvješće Odelenja bezbednosti Organu bezbednosti Komande RV i PVO o događajima na Plitvicama 1. travnja 1991., te o nezadovoljstvu građana srpske nacionalnosti s ponašanjem JNA u sukobu

---

Poslato i u Zemun[88]

Situacija na terenu Plitvica – 02. 04. 1991. god.

Sinoć je uz suglasnost generala Štimca,[89] na Plitvicama formirana policijska stanica vezana za Gospić i njihovu Policijsku upravu. Generalu je saopšteno da će se formirati PS, da će se dovesti 80 policajaca iz Gospića, a da će ujutro /02. 04. 1991. god./ biti otpušteno drugih 80 policajaca sa Plitvica.
General je rekao da mogu formirati, a da ga samo izveste. Uvlačenje JNA u zaštitu formiranja PS, je izazvalo šok kod prisutnih starešina. Generalu je predočeno da će ubrzo stići reakcija iz Titove Korenice i da je cilj ove operacije upravo formiranje PU.
Jedinice 379. OKBR. su dobile u toku noći zadatak da zaposednu položaje na Prijeboju i raskrsnici Titova Korenica-Plitvice-Ličko Petrovo Selo, da u slučaju da ih napadnu gradjani Titove Korenice prvo pucaju u vazduh, a zatim ako se ne povuku da otvore vatru na napadače. Ovo naredjenje je primljeno sa sumnjom u ispravnost poteza naredbodavaca, ali je izvršeno.
Raspoloženje kod rukovodećeg sastava JNA na terenu Plitvica je čudjenje kakvi se potezi povlače i kako se na njih odgovara, šta je stvarni zadatak jedinica? Zaštita naroda ili interesa MUP-a R Hrvatske? Javljaju se zahtevi da se snage MUP-a silom isteraju iz Plitvica i nadje povoljnije rešenje za obe strane.
Ukoliko nedodje do promene stanja i poteza na ovom terenu, moglo bi doći do okupljana gradjana srpske nacionalnosti i manifestacija protiv JNA.
U toku noći su meštani sela Jezerce, Ličko Petrovo Selo iselili žene i djecu iz sela i poslali ih u Bihać, Titovu Korenicu i u kuće bliže kasarni Željava. Očekuju da ih u toku noći posete snage MUP-a i otpočnu hapšenja i eventualno uzimanje talaca u sukobu sa JNA. Teško ih pogadja hapšenje Srba na Grabovcu, gdje oni znaju da je uhapšeno izmedju 8-10 muškaraca i to onih koji su glasali za SAO Krajinu. Navodno da MUP-ovci poseduju spiskove gradjana koje terba hapsiti.
Prisutna je psihoza revolta prema JNA zbog spore akcije, a potom i poteza generala Štimca. Otvoreno se traži da im se isporuči oružje jer "više nisu sigurni u čije ruke će to oružje pasti".

BN

Preslika, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 3.-9.

[88] Dopisano rukom.

[89] Ivan.

45

1991., [travanj 2.]

Obavještajno izvješće suradnika Odelenja bezbednosti Operativnom timu Organa bezbednosti RV i PVO u Bihaću o pregovorima u Kninu, gdje vodstvo pobunjenih Srba ne odustaje od priključenja SR Srbiji, te o potpori koju im daje vodstvo SDS-a Bosne i Hercegovine

---

Izvor "9" ;
rezultati.-

U Kninu je napeta situacija. Zarobljen je deo milicionera MUP RH (patrola od 3 milicionera) sa graničnog područija prema Drnišu. Namera je da ih razmjenjuju za uhapšene u akciji na Plitvicama. Od strane mještana Kijeva kod Knina (hrvatske nacionalnosti) zarobljen je za sada nepoznat broj civila srpske nacionalnosti. Isti su pod stražom mještana u podrumima kuća i traži se razmijena njih za milicionere iz Drniša. Inače, Kijevo je zaprećeno barikadama pokidani su putevi i spremaju se za odbranu. Realno je u toku noći da SUP Krajine iz Knina izvrši napad na Kijevo u cilju oslobađanja talaca.
Jerko Vukas, pomoćnik Ministra RH za SDB, vodi razgovore sa Milanom Babićem u SUP-u Knin u prisustvu Milana Martića, načelnika SUP tzv. Krajine. Ne treba očekivati nikava popuštanja od strane Babića kada su u pitanju politički zahtjevi koje SDS Krajine postavio, priključenje Srbiji i poštivanje jedino Ustava Srbije.
Dok razgovori traju veći broj redarstvenika se nalazi u reonu Vrlike, a putni pravac prema Kninu je zatvoren.
Večeras u Drvaru se održava sastanak SDS-a cele Bosanske Krajine. U slučaju da Skupština Srbije ne prihvati odluku Krajine u RH o pripajanju Krajine Srbiji ići će se na cijepanje Bosne i Hercegovine i spajanje dela Krajine RH sa Krajinom BiH u jedinstvenu cjelinu kao državu. SDS BiH ceni da je ovo iznuđen potez i smatra da nema moralno pravo Krajinu u RH ostaviti u ovom momentu samu. Rukovodstvo SDS-a BiH će ovu odluku ozvaničiti.
U Dvoru na Uni stanje je dosta konfuzno. Napravljene su organizacione pripreme i u slučaju nepovoljnog razvoja događaja ići će se na organizovano dizanje ustanka.
Juče su u Slunju (01. 04. o.g.) pri povratku iz T. Korenice uhapšeni Lazo Dobričević, rukovodilac SDS-a u Sisku i još jedan sa njim, te Momir Lazić i Bosnić Mile, rukovodioci u SDS. Danas su iz zatvora pušteni Bosnić i Lazić, a oba su doslovno prebijeni i u ožiljcima.
Na terenu Vojnića vrše se organizacione pripreme za dizanje ustanka, a narod je ogorčen ponašanjem MUP-a i tvrdim stavovima rukovodstva RH.
U toku sutrašnjeg dana, 03. 04. o. g., planiramo susret sa B. Božanićem, a ukoliko se ukaže prilika i sa Babićem.
Dalji operativni rad i mere u toku. Usmjerićemo naše izvore na prikupljanje podataka o snagama MUP-a u bližem i širem reonu NP "Plitvice".
Jutros rano, 02. 04. o.g., kolona specijalaca jačeg sastava, neprovjerenog brojnog stanja, se probila do s. Knezovljana, tu se zadržala izvjesno vrijeme a zatim vratila u pravcu Petrinje. Na istom mjestu je oko 10,00 časova došao kombi marke "Citroen" MUP-a RH sa policajcima i psima. Prema potvrđenim saznanjima radi se o otkrivanju mikro-lokacije radio stanice iz

sastava snaga SAO Krajine koja emituje sa tog područija. O ovim radio sredstvima šire vas je informisao naš OB ppuk Sabolović.[90]
Na a.[91] Bihać je formiran operativni tim OB i neprekidno zadejstvovan. Odavde operativno pokrivamo teritoriju Like, dela B. Krajine i težišno a. Bihać.

ČK,SLJ/KG

[92]Primljeno u 01,00, 03. 04. 1991.g.
Isto direktno poslato u KRV i PVO OB!

......., [v.r.][93]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k.3.-9.

46

1991., travanj 4.

Obavijest 3. uprave Generalštaba OS SFRJ 5. vojnoj oblasti da je SSNO zapovjedio Republičkom štabu TO RH da ne dopusti planiranu inspekciju Ministarstva obrane RH o čuvanju naoružanja TO

Savezni sekretarijat za narodnu odbranu
Generalštab oružanih snaga SFRJ
treća uprava
Pov. broj 868-1
04. 04. 1991. godine

Ministarstvo odbrane Republike Hrvatske je izvestilo RŠTO Hrvatske da će njegovi organi vršiti inspekciju dela poslova vojne obaveze koji se odnose na popunu i mobilizaciju RJ TO Republike Hrvatske. Vreme izvršenja inspekcije planirano je od 15. marta do 30. aprila 1991. godine.
S obzirom da je vršenje inspekcije štabova i RJ TO, po važećim propisima i podzakonskim aktima (član 84. zakona o ONO i tačka 307. PRAMOS-a), u isključivoj nadležnosti SSNO, njegovih stručnih organa i štabova TO, naredjeno je RŠTO Hrvatske da organima Ministarstva odbrane te republike ne dozvoli vršenje inspekcije štabova i RJ TO.
S tim u vezi, SSNO je upozorio Ministarstvo odbrane Republike Hrvatske da mu neće biti dozvoljeno vršenje inspekcije navedenih štabova i RJ, već da je nadležan samo za sticanje

---

[90] Ivan.

[91] Aerodromu.

[92] Dopisano rukom.

[93] Potpis nečitak.

uvida o stanju dela poslova vojne obaveze i mobilizacije koji su u delokrugu rada organa za narodnu odbranu DPZ.
Ukoliko bi se organi Ministarstva odbrane Republike Hrvatske i pored upozorenja SSNO, obratili nadležnim komandama JNA sa zahtevom da prekontrolišu naoružanje i VO TO koje se čuva u armijskim skladištima, takvom zahtevu ne udovoljiti, odnosno ne dozvoliti nikakvu kontrolu.

načelnik Generalštaba
oružanih snaga SFRJ
general-pukovnik
Blagoje Adžić

M.P.[94]

dostaviti:
1., 5. VO i VPO

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

47

1991., travanj 5.
[Knin]

Zapovijed 9. korpusa OS SFRJ za obranu Knina, Benkovca i Obrovca

---

K O M A N D A
9. KORPUSA
DT 1-4
05. 04. 1991. g.

NARODNA ODBRANA
DRŽAVNA TAJNA
"R A D A N"
Vrlo hitno
Uručiti odmah
Prilog br.
Primerak br. 5

K O M A N D I 9. bVP
ZAPOVEST ZA ODBRANU Op. broj 1

Sekcije 1:100.000 Zadar, Gračac, T. Drvar, Glamoč,
Biograd n/m, Šibenik, Split i Sinj

1. U zonu odgovornosti 9. K očekivati napad snaga MUP-a posebne namene, ukupne jačine oko 3000 pripadnika s ciljem uspostavljanja izabrane vlasti i ustavnog poretka Republike Hrvatske.

[94] Prijemni pečat: Brzojav, primljen 04. 04. 1991., Vojna pošta 7236-3 SCV, Zagreb.

Glavne snage očekivati na pravcu Split – Sinj – Vrlika – Knin i Šibenik – Drniš – Knin, a pomoćne na pravcima Biograd – Benkovac i Zadar – Obrovac.
Očekujući rejoni za napad, jačina snaga i pravci angažovanja:
– rejon Vrlika, s. Kosare, oko 100-150 pripadnika, verovatni pravac angažovanja Vrlika – Kijevo – Knin;
– širi rejon s. Štikovo, s. Maovice, oko 150-200 pripadnika, pravci angažovanja Milkovića staje – Kijevo i Milkovića staje – Strinića staje – Markovac – Knin (Polača);
– širi rejon s. Miljevci, jačine oko 200 pripadnika. Pravci angažovanja: Drniš – Tepljuh – Knin i Miljevci – s. Oklaj – Knin;
– s. Rupe, Bribirske Mostine jačine oko 200 ljudi sa mogućim pravcima angažovanja: Bribir – Djeverske – Kistanje – Knin;
– s. Stankovci, oko 300 pripadnika, pravac angažovanja Stankovci – s. Lišane – Benkovac;
– Zadar oko 800, pravac Zadar – Benkovac – Karin – Obrovac.
Pored pomenutih snaga u naseljima u zoni odgovornosti korpusa nalaze se ubačeni pripadnici MUP-a (u civilu) i naoružani gradjani i to u: s. Kijevo 50 pripadnika i oko 200 naoružanih meštana; u s. Vrpolje oko 20 pripadnika; u s. Podkonje 20 i verovatno do 10 naoružanih meštana; i u s. Zvjerinac 5-10 pripadnika.
Od težeg naoružanja očekivati 5-6 PA topova 20 mm.

2. 9. K sa snagama 405. PB i jednom baterijom BOV-3/60 SSRP organizuje odbranu opština Knin, Benkovac i Obrovac sa zadatkom: u sadejstvu sa 8. VPS i 5. VO sprečiti prodor snaga MUP-a na pravcima koji iz šireg rejona Zadra, Biograda na Moru, Šibenika, Splita i Sinja izvode ka Kninu, Benkovcu i Obrovcu.
Odbranu organizovati po pravcima i borbenim grupama.
Borbena dejstva u međurečju reka Zrmanja – reka Krka organizuje i izvodi 180. mtbr, a istočno od r. Krka 221. mtbr.
Rezervu imati u rejonu Knina.
Težište imati na odbrani grada Knina.
Za izvršenje zadatka 180. mtbr pretpočiniti okb/221. mtbr. Sopstvenim snagama i snagama 405. PB ojačati odbranu objekata.
Razvijanje snaga po pravcima i posedanje rejona – položaja vršiti po posebnom naređenju i signalu “SANA”, kao i po odobrenom predlogu.
Izlaskom u rejone po signalu i u slučaju nailaska snaga MUP-a RH preprečiti put i upozoriti ih na zaustavljanje i udaljenje. U slučaju neizvršenja naređenja energičnim dejstvom otvoriti vatru i voditi borbena dejstva.
Podržava odelenje helikoptera V-8 i 895. EIV iz rejona heliodroma Divulje – po zahtjevu.
KM 9. K – zgrada Komande korpusa (kasarna NH “Slavko Rodić”).

3. SUSEDI
a) 5. vojna oblast delom snaga (vod BOV-3) u rejonu Gračac i vod BOV vojne policije (3 komada) u rejonu s. Otrić brani posednute rejone i kontroliše pravce koji preko Ličke visije izvode u rejon Gračac, Obrovac i Knin.
b) 8. VPS izvodi odbranu objekata i rajona u svojoj zoni odgovornosti. 1/11. pbrmp u kasarni “Boris Kidrič” u rezervi KVPO u gotovosti za intervenciju.

4. ODLUČIO SAM sa raspoloživim snagama korpusa i ojačanja organizovati odbranu opština Knin, Benkovac i Obrovac, s ciljem u sadejstvu sa 8. VPS i 5. VO sprečiti prodor snaga MUP-a na pravcima koji iz šireg rejona Zadra, Biograda na Moru, Šibenika, Splita i Sinja izvode ka Kninu, Benkovcu i Obrovcu.
Odbranu organizovati po pravcima i borbenim grupama počev od rubnih delova teritorije opština u odbrani.
Težište odbrane imati u odbrani rejona Knin i Benkovac.
Za intervenciju ka ugroženim pravcima imati snage motorizovano i oklopno mehanizovanog sastava u rezervi.
Borbeni raspored, snage za obezbeđenje objekata, snage za odbranu, snage za obezbeđenje borbenih dejstava i rezerva.
Razvijanje snaga po pravcima i posjedanje rejona – položaja vršiti po posebnom naređenju i signalu "SANA", kao i po odobrenom predlogu.
Izlaskom u rejone u slučaju nailaska snaga MUP-a RH preprečiti put i upozoriti ih na zaustavljanje i udaljavanje.
U slučaju neizvršenja naređenja energičnim dejstvom otvoriti vatru i voditi borbena dejstva.
Gotovost za odbranu ODMAH.
KM u rejonu mirnodopske lokacije.

5. ZADACI JEDINICA:
5.1. Snage za obezbeđenje objekata vrše pojačano obezbeđenje i odbranu objekta u nadležnosti 9. korpusa, 405. PB, 84. vb i centra za EI prema Elaboratima za stražarsko obezbeđenje i Planovima odbrane objekata.

5.2. Snage za odbranu:
a) 180. mtbr sa okb/221. mtbr i mirnodopskim sastavom 557. mpoap-a organizuju odbranu u zoni: r. Zrmanja – r. Krka, sa zadatkom: u sadejstvu sa snagama 5. VO, 8. VPS, snagama 221. mtbr sprečiti prodor snaga MUP RH Hrvatske koje iz šireg rajona: Zadra, Biograda n/m izvode ka Obrovcu, Benkovcu i Kninu.
Odbranu organizovati po pravcima i objektima po sistemu BG i otpornih tačaka organizujući tri BG i odbranu objekata.
Težište odbrane imati u odbrani pravca Zadar – Benkovac.
Pojačati odbranu objekta: Gaj i Vrana.
KM u rejonu Mejanica (kasarna "Slobodan Macura").

b) 221. mtbr (bez okb) sa 1/bat BOV-3 iz 60. ssrp PVO organizuje odbranu u zoni r. Cetina – r. Krka sa zadatkom u sadejstvu sa snagama 5. VO, 180. mtbr, 9. bVP i 9. izvč sprečiti prodore snaga MUP Hrvatske koji iz širih rejona Drniša i Vrlike izvode ka Kninu i Benkovcu.
Delom snaga obezbediti objekte od posebnog značaja za NO u zoni odgovornosti.
Odbranu organizovati po pravcima i objektima po sistemu BG i otpornim tačkama u kom cilju formirati 3 BG i 2 BG u rezervi korpusa.
Težište odbrane imati u odbrani objekta Manojlovac i pravaca Drniš – Knin i Vrlika – Knin.
Pojačati odbranu objekta Manojlovac – Trbounje.
Posedanje rejona i položaja po signalu.
KM u rejonu mirnodopske lokacije.

5.3. REZERVA:
U rezervi korpusa imati vod BOV iz sastava 9. bVP u rejonu KNH "S. Rodić" u gotovosti za angažovanje po ukazanoj potrebi.

6. VATRENA PODRŠKA

6.1. V a z d u h o p l o v n a :
a) Dodeljena h/p koristiti:
– naoružane helikoptere za vatrenu podršku na težištu odbrane i u ugroženim rejonima,
– transportne helikoptere za manevar snaga, dotur MTS i municije i za evakuaciju p/o.
b) Dodeljena a/p IA angažovati za prikupljanje podataka u dubini zone odbrane i na pravcima koji sa Ličke visoravni izvode ka rejonima Benkovac i Knin.

6.2. A r t i l j e r i j s k a :
Komanda 9. map-a formira od raspoloživog mirnodopskog vojničkog i starešinskog sastava haubički vod. VPo u rejonu KNH "B. Žunić". U gotovosti za podršku snaga u odbrani objekata.
Osmatračnice imati u rejonima objekata na osnovnim pravcima koji izvode ka gradu Kninu.

7. PROTIVVAZDUŠNA ODBRANA
Težište PVO imati na PVZ i grupnim dejstvima po niskoletećim avionima i helikopterima MUP-a. Organizovati osmatranje vazdušnog prostora uz obavezno javljanje podataka OC 9. K.
Sredstva ojačanja BOV-3 angažovati za PVO KNH "Slavko Rodić", za PVO BG na pravcima Knin-Vrlika i Knin-Oklaj.

8. OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE I BEZBEDNOST
a) Obaveštajno obezbeđenje
Težište obaveštajnog obezbeđenja imati na pravcu Vrlika-Kijevo-Polača-Knin.
Brigade organizuju obaveštajno obezbeđenje osloncem na sopstvene snage i pridate jedinice vojne policije i izviđačke organe zatvarajući pravce u svojoj zoni odgovornosti a koji izvode ka Kninu i Benkovcu.
Izviđačku četu angažovati težišno u širem rejonu V. i M. Planičik u zatvaranju pravca Đevrske – Kistanje.
U rezervi čete imati u gotovosti jednu IP, sastava 1/vOIA i 1 io u gotovosti za angažovanje po ukazanoj potrebi i po posebnom naređenju.
Za prikupljanje podataka angažuju se organi bezbednosti i policije prema planu načelnika odseka bezbednosti.
Sa odobrenim h/p, po zahtevu izviđati raspored i pokret snaga MUP na težištu.

b) Bezbednost
Odluku do dobijanja signala saopštiti komandantima brigada – 9. bVP.
U odnosu na ukupnu političko-bezbedonosnu situaciju na teritoriji u zoni odgovornosti 9. K u kojoj je bitno narušen sistem bezbednosti zbog aktivnosti organa unutrašnjih poslova i njihovog međusobnog sukobljavanja, a posebno u neposrednoj blizini lociranja vojnih objekata, zaštitu objekata prvenstveno sprovoditi borbenim obezbeđenjem i kontraobaveštajnim merama Organa bezbednosti, uz angažovanje svih subjekata bezbednosti i samozaštite u kasarnama, objektima i jedinicama.

Borbeno osiguranje planirati i izvoditi na osnovu procene situacije za svaki objekat posebno, a težište dati na odbrani objekata od posebnog značaja. Borbeno obezbeđenje komandnog mesta realizovati permanentno vojnopolicijskom kontrolom teritorije.
Odmah poduzeti mere na pripremi pripadnika JNA za samoodbranu i odbranu ugroženih objekata i drugih pripadnika JNA. Posebnu pažnju ličnoj zaštiti i zaštiti drugih pripadnika JNA, posvetiti izvršenju zadataka, dolazaka u kasarne na dati signal, kao i prilikom kretanja između jedinica.

9. PROTIVHEMIJSKO BIOLOŠKO OBEZBEĐENJE (PHBOb)
Težište PHBOb imati na opštim taktičkim merama, merama HB zaštite i otkrivanja indikatora upotrebe istih od strane snaga MUP-a.
Sprovođenjem mera obezbeđenja borbenih sredstava postići maksimalnu zaštitu od dejstva HB oružja u rejonima odbrane i na objektima, pri čemu prvenstveno koristiti sredstva za ličnu HB zaštitu i HB dekonataminaciju.
Sredstva lične zaštite i pribor za dekontaminaciju pregledati i neispravno popraviti – zameniti.
Na nivou borbene grupe – osnovne jedinice imati 10-20% rezerve sredstava za ličnu zaštitu vodeći računa o veličinskim oznakama.

10. INŽINJERIJSKO OBEZBEĐENJE
Težište inžinjerijskog obezbeđenja imati na obezbeđenju kretanja i to raščišćavanju barikada na putevima, razminiranju i uklanjanju MEP u zahvatu puteva i organizaciji KZS.
Zaprečavanje vršiti prema potrebi fortifikacijskim preprekama a postavljanje MEP po zahtevu.
Angažovanje inžinjerijske[95] čete/221. mtbr:
– Obrazovati GOP jačine inž. vod sastava: VVim, dozer TG-200, ULT-160, 2 Si, 2 MT, 2 MB, 2 minoistraživača, 10 ašova, 10 pijuka i FAP 13 Sk za prevoz ljudstva u gotovosti za raščišćavanje barikada na putevima, uklanjanju MEP u zahvatu puteva i organizaciji KZS.
– Rezerva, pion. vod sa 100 PTM u gotovosti za zaprečavanje u zahvatu puteva prema ukazanoj potrebi a po posebnom naređenju.
Borbeno obezbeđenje GOP-a pri raščišćavanju prepreka, pored samoobezbeđenja, vrši BG – sastava u čijem rejonu se prepreka nalazi.

11. MASKIRANJE
Maskiranje vršiti s ciljem prikrivanja stanja priprema za borbena dejstva, planova odbrane objekata, manevra snaga i sredstava, obmanjivanje i dezinformisanje i obezbeđenje što povoljnijih uslova za izvršavanje dobijenog zadatka.

12. MORALNO OBEZBEĐENJE
Težište moralno-psihološkog obezbeđenja imati na jačanju jedinstva na osnovama jugoslavenskog opredeljenja i narodnog karaktera sastava.
Neprekidnim moralno-psihološkim merama i aktivnostima jačati uverenje, sigurnost i pouzdanje u sebe, naoružanje i sopstvene snage.
Energičnim merama sprečiti sve pokušaje razbijanja vojnog kolektiva i međusobnih odnosa na nacionalnoj i stranačkoj osnovi.
Sa organima vlasti ostvariti saradnju na planu sprečavanja međunacionalnih sukoba.

[95] Piše izviđačke, što je očito pogreška u tipkanju teksta.

13. POZADINSKO OBEZBEĐENJE
Pozadinsko obezbeđenje angažovanjem jedinica organizovati osloncem na razvijene elemente pozb/221. mtbr i pozč/180. mtbr kao i osloncem na razvijene kapacitete 405. PoB.
U pozb/221. mtbr za potrebe angažovanih jedinica formirati mešoviti pozadinski vod sastava: tehničko, intendantsko, sanitetsko i transportno odelenje.
Težište PoOb-a imati na pravcima:
Knin – Vrlika
Knin – Drniš i
Knin – Đevrske
Na pravcima Knin – Vrlika i Knin – Drniš angažovati po jedno sanitetsko motorno vozilo sa lekarima a na pravcu Knin – Đevrske sanitetsko m/v i sanitetskog tehničara. Na svakom pravcu angažovati i po dva vojnika bolničara sa potrebnim SnMS, ljudstvo i MS ulaze u sastav BG.
Za jedinice koje se nalaze u rezervi u garnizonu Knin PoOb-e regulisati po postojećoj mirnodopskoj šemi.
Povređene i teže obolele transportovati u GA Knin, a dalji tretman regulisati sa KVPO.
U pozč/180. mtbr za potrebe angažovanih jedinica formirati mešovito pozadinsko odelenje, sa zadatkom pozadinskog obezbeđenja jedinice na pravcu Benkovac – Obrovac. Sastav i jačina odelenja po formaciji o posebnim merama b/g i ulazi u sastav BG-1.
Povređene i teže obolele transportovati u GA Benkovac, a dalji tretman regulisati sa Komandom 9. K.
Jedinice koje se angažuju na prilazima garnizona Benkovac zadržati na PoOb-u po sadašnjoj mirnodopskoj šemi.
Za potrebe planom angažovanih jedinica odobrava se dekonzervacija MS i izuzimanje MS iz RR potčinjenih jedinica.
Planirana MS za upotrebu moraju stalno biti funkcionalno i tehnički ispravna sa popunjenim kompletima.
Posebnu pažnju dati ispravnosti uređaja za vezu i izvorima za napajanje.
Za sve angažovane jedinice obezbediti po 2 Sdo-2.
Obezbediti 2 b/k municije za sve vrste naoružanja, od toga 1 b/k municije imati uz oruđe – oružje a 1 b/k zadržati u rezervi i doturiti ga po zahtjevu jedinica.
Princip u snabdevanju “od sebe” u zavisnosti od borbene situacije dotur MS planirati sa BOV ili OT.
Uhvaćene pripadnike MUP-a privesti u KNH “S. Rodić”. Za smeštaj i obezbeđenje istih komanda 221. mtbr u saradnji sa OB 9. K pripremiće 1 prostoriju sa rešetkama na prozorima.

14. KOMANDOVANJE I VEZA
a) KM korpusa u stalnoj gotovosti i neprekidnom radu.
RKM u rejonu KNH “S. Rodić”.

b) Veza
Veza između Komande 9. K i VPO i komandi 180. mtbr, 221. mtbr, 9. bVP i izviđačke čete organizovati po planu veze “KREMEN”.
Veze između potčinjenih borbenih grupa u okviru 180. i 221. mtbr organizovati prema planu veze koji je prilog ovom naređenju.

c) Izveštaje dostavljati:
– Redovne do 17,00 časova sa stanjem u 16,00 i do 06,00 časova sa stanjem u 05,00 časova.
– Vanredne odmah.

d) S i g n a l i :

	Radio veza	Telef.	Telepr.
– Pojava letilica MUP-a	111	ORAO	ORAO ili 111
– Pojava oklop. jed. MUP-a	333	BIZON	BIZON ili 333
– Dejstvo HB b/s sig. metka	666	LISICA	2 zelena
– Dejstva ubačenih ili ostavljenih delova MUP-a	222	SOKO	SOKO ili 222

Sastavio
pukovnik
Ivan Mijatov

M.P.[96]

K O M A N D A N T
general-potpukovnik
Tomislav Trajčevski, [v.r.]

Kucala
GL Ljubica Baša

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Vojnosigurnosna agencija

48

1991., travanj 6.
Gračac

Zapisnik s proširenog sastanka članova Izvršnog vijeća SO Gračac s generalom Andrijom Rašetom na kojemu je raspravljano o sigurnosnoj situaciji u Lici

Zapisnik

Sa 8. proširenog sastanka I. v.[97] održanog dana 6. 04. 1991. god. u 10 sati.

Gen. Rašeta:[98]
– zadatak obezbediti mir i sprečiti međunacionalne sukobe

[96] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.
[97] Izvršnog vijeća.
[98] Andrija, zamjenik zapovjednika 5. vojne oblasti.

Vještica:[99]
– boravaka štaba mimo zvaničnih organa
– noćas su bile snage MUP-a između Lovinca i Sv. Roka
– noćas je vojska pokušala skinuti polubarikade prema Raduču

General:
– traži da sve ceste budu prohodne
– ne smije biti međunacionalnih sukoba
– ne smije biti nikakvih sukoba
– prometnice moraju biti prohodne

– Noćas je u Raduču pucano na patrolu vojnu iz sela.
– Sukob između Ploče i Lovinca, mi smo bili kod jednih i drugih i rekli da traže neki drugi način za rješavanje spornih pitanja.
– Od tad pripadnici MUP-a ne idu prema Ploči, ni kad je bio napad na stanicu. Mi smo se tamo pojavili zahvaljujući dojavi u 5,10 ujutro, patrola se našla na raskrsnici Gospić-Gračac, u Sv. Roku. Mi smo razgovarali s obadvije strane, dvije tromblonske mine su bačene na stanicu, jedna na benzinsku pumpu, jedna na zadružni dom, šesta mina je eksplodirala i morala je povrediti lice koje je pucalo.
Dalje nismo istraživali, za to postoje nadležni organi.
Bilo je sukoba MZ Vrepca i Bilaj, i to se treba rješavati mirnim putem.
Vi ste mi telef. rekli da tražite razmještaj prema Lovincu, ali kada mi procijenimo da ih treba premjestiti mi ćemo ih prem.
– Moli pred. da se situacija smiri, nema razloga za glasine i paniku, a da se pristupi razgovorima, pregovorima.
Ja bih volio da vojska nije trebala izlaziti, tako se oštećuju prometnice, a to nam nije želja.
– Činjenica je da ljudi dolaze iz okolnih MZ, nije proverena njihova uloga.
– Đorđević[100] je prenio predsjednici naše mišljenje, mi nismo imali namjeru da dolazimo na teren opštine Gračac.

Vještica: jedini slučaj da gospićka st. milicije ima stanicu na području druge opštine.
– sporna je ostala stanica u Plitvicama (105 ljudi), oni ne vrše patrolne poslove van stanice
– Vještica traži da stanica u Lovincu ne vrši patrolu na cesti prema Gospiću. Mora se razumno raditi.

General: Nijedan ultimatum ne prihvaćam. Postoji nagovještaj da će se formirati stanica milicije u Vrhovinama. Ja sva razumijevanja imam sem sile.

Kapetan Dragičević[101] – u Sv. Roku
– mi se svakodnevno krećemo u tom pravcu, nas MUP-ovci zaustavljaju i kontrolišu, doživljavamo neugodnosti.

General: To nije ništa neobično, vojno vozilo isto podliježe kontroli.

[99] Dušan.
[100] Priređivači nisu utvrdili ime.
[101] Đuro.

– Mandić Jasminka iznosi problem nesuradnje s Lovincem: Ne možemo doći do podataka iz matičnih knjiga u Lovincu.

– 20 000 redovnih policajaca u Hrvatskoj
– 50 000 u rezervnom sastavu

Kuprešanin:[102] – U ovakvoj situaciji nemoguće je uspostaviti mir, mi smo okruženi snagama Špegelja[103] i snagama Boljkovca,[104] nama MUP-ovci pretresaju vozila, narod se boji reprize Pakraca i Plitvica. Kao zastupnik u Saboru smatram da je tamo rad nemoguć, služili smo kao dekor i zato smo se povukli iz Sabora.

Ličina:[105] Ako oni uđu u Gračac i zauzmu stanicu milicije i opštine, da li ćete ih prisiliti da se povuku?

General: Oni kažu da neće ući dok su oni tamo.

Sovilj:[106] Do kada će ovdje biti vojska prisutna, do kada će se regrutovati iz Hrvatske i Slovenije, sada se isto iz Slovenije ne regrutuju.

Vještica: Skidanje barikada u Raduču, a neskidanje snaga MUP-a sa raskršća ne dovodi do mira.

Cvjetković:[107] Narod smatra armiju kao predznak da će doći do sukoba.

Marčetić:[108] Narod je uznemiren stacioniranjem vojske.

Stanisavljević[109] traži da se obrati narodu.

General iznosi organiziranje proslave Dana ustanka u Srbu.

Po završetku sjednice Izvršnog vijeća, donesena je sljedeća

Odluka

– da sva poduzeća i ustanove u općini Gračac uvedu pojačana dežurstva i osmatranje objekata, te o svemu da obavještavaju Centar za veze S. o. Gračac i stanicu javne bezbjednosti.

Na sastanku su bili prisutni:

– Vještica Dušan, predsjednik I. v.
– Mandić Jasminka, predsjednik S. o.

[102] Branka.

[103] Martin, ministar obrane u Vladi RH.

[104] Josip, ministar unutarnjih poslova u Vladi RH.

[105] Luka.

[106] Priređivači nisu utvrdili ime.

[107] Dušan

[108] Mišo.

[109] Dane.

– Cvjetković Dušan
– Stanisavljević Dane
– Ličina Luka
– Kuprešanin Branka
– Marčetić Mišo
– Rašeta Andrija, general-potpukovnik JNA
– Dragičević, kapetan u Sv. Roku
– vojno lice

Zapisnik vodila: Veselinović

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 433.

49

1991., travanj 26.

Izvješće Organa bezbednosti 1. vojne oblasti o radnjama MUP-a RH i Službe državne sigurnosti tzv. "SAO Krajine" uoči sukoba na Plitvicama 1. travnja 1991.

---

1. vojna oblast
(Organ bezbednosti)

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

Dana .... 26.04 .... 1991 godine
Rađeno u ....4 ....primeraka
Dostavljeno: – I odeljenju UB SSNO
– III odeljenju " "
– OB 1. VO
– OB RV i PVO[110]

Reg.
broj : 2010191350308

K O M A N D A
1. VOJNE OBLASTI
ORGAN BEZBEDNOSTI
SP Br. 35-308
26. 04. 1991.

INFORMACIJA

Delatnost organa MUP-a i
SDS SAO Krajina, pre i u

---

[110] Dopisano rukom.

toku dogadjaja na Plitvicama
30/3l.03.o.g.-

Saradnik OB "Milan"*/ iznosi da se 31.03. nije mogao vratiti u jedinicu zbog pomenutih dogadjaja u vezi čega iznosi, da je 29.03. u s. Drežnice primetio da je put prema Plitvicama blokiran a lica kontrolisana što je bio slučaj i na Plitvicama gde je kontrolu organizovala milicija iz Knina. Posebno su kontrolisana lica koja nisu pripadnici SDS i lica hrvatske nacionalnosti. U vreme tv dnevnika to veče, saopšteno je da gradjani ne kreću na Plitvice jer će "redovne" snage MUP-a uspostaviti kontrolu nad tim područjem.

30.03. autobusima je došao veći broj milicionera i naoružanih civila iz Knina, gde je uočeno da je sa područja Plitvica bilo oko 10% lica. Istaknuta je i zastava sa četiri "S" na Koranskom mostu koju je nasilno skinuo ČORAK MILOTA**/ kasnije priveden u SM i "pretučen". U toku dana mobilisani su i ostali pripadnici rez. sastava milicije sa Plitvica gde nisu pozivana lica hrvatske nacionalnsoti, medju kojima ni otac saradnika.
Naveče, pod legendom "turista" iz Zagreba je doputovalo sa više autobusa do 300 redarstvenika MUP-a u civilnim odelima koji su smešteni u hotel "Plitvice".

Prema rečima saradnika 31. 03. na Plitvicama je ostalo nekoliko porodica srpske i hrvatske nacionalnosti dok su ostali napustili mesto ili evakuisani kod rodbine van područja. On je preko SERDIĆ NIKOLE, (Hrvata) i izvesnog VAGANČANINA N. (Srbin, rez.of.), pokušao da organizuje "pregovore" oko prekida vatre gde su navodno pripadnici MUP-a na to pristali, obećavajući da će svima "garantovati" bezbednost dok to druga strana, organi SUP-a iz T. Korenice nisu prihvatili.
Po izlasku jedinica JNA, Srbi učesnici u sukobu bili su ogorčeni što JNA nije ranije reagovala i zaštitila ih, Hrvati su bili nezadovoljni izlaskom JNA "zašto se vojska meša, to treba da reši MUP", a ostali su sa olakšanjem dočekali JNA:
U vezi svog povratka u jedinicu saradnik je stupio u kontakt sa K-dantom jedinice JNA na Plitvicama i OB, izvesnim NIKOLOM N., koji mu je predložio da se javi u garnizon Bihać.***/
U vreme boravka kući, više puta mu je postavljano pitanje da li se demobilisao, da li je tačno da će biti komandir PS na Plitvicama i sl. što je povredilo i njega i njegovog oca.****/

Saradnik je naveo nekoliko interesantnih lica u povodu navedenog:
JELAVAC MILOŠA*****/, DAJIĆ NEDJU******/, ŠOLAJA BRANKA*******/, ZORAJA ZORANA********/, ŽUJIĆ BOŠKA*********/, BIGA SLAVKA*********/

MD/LJL

Načelnik
general-major
Mile Šabić, [v.r.]

M.P.[111]

* SIKAVICA ŽELJKO, por. iz 402. pontb, u vremenu od 29.03.-07.04. o.g. boravio na Plitvicama, radi posete roditelja i supruge

**/ Sa Plitvica, Hrvat, sklon nasilničkom ponašanju i kriminalu.

[111] Okrugli pečat: Komanda 1. vojne oblasti, Organ bezbednosti.

***/ Predvidjen za prekomandu, ali je tada bio bez Naredbe.
****/ Prema saradniku, blizak sa OB na terenu.
*****/ Rodjen 1962.g., član SDS, venčani kum saradnika, učesnik oružanog sukoba, delio naoružanje pripadnicima SDS.
******/ Delio naoružanje zajedno sa Jelovcem.
*******/ Tajnika SDS, stomatolog, jedan od glavnih organizatora.
********/ Rodjen 1962.g. pripadnik rez.sastava, učesnik sukoba, uhapšen od organa MUP-a.
*********/ Zamenik direktora hotela "Plitvice", organizator straža i učesnik sukoba, uhapšen od organa MUP-a
**********/ r. 1962. g. kum saradnika, učesnik sukoba

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Vojnosigurnosna agencija, privitak 7.

50

1991., travanj 27.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ Komandi VPO o dostignutom stupnju borbene gotovosti, moralnom stanju postrojbi, popuni ljudstvom i časničkim kadrom te materijalno – tehničkim sredstvima

---

Komanda 9. korpusa
Dt. 19-592
27. 04. 1991. godine

Stepen b/g
Vanredni izveštaj.
dostavlja. – h i t n o

Komandi vojnopomorske oblasti
– OC
– ONO

Na osnovu usmenog zahteva KVPO dostavljamo vam traženi vanredni izveštaj o dostignutom stepenu borbene gotovosti.

1.- u skladu sa direktivom KVPO za upotrebu snaga VPO u vanrednim prilikama DT broj 715-468 od 24. 08. 1990. godine svim do sada primljenim naredjenjima i aktom str. pov. broj 167-10/63 od 12. 04. 1991. godine, u komandama i jedinicama (MS) 9. korpusa na jačanju b/g i realizaciji pomenutih naredjenja uradjeno je sledeće:
– sve starešine mirnodopskog sastava nalaze se u komandama i jedinicama,
– rad komande 9.K je organizovan po smenama (3 smene – gbk), a u prvo potčinjenim komandama puk-brigada rukovodeći dežurni su ojačani sa 3-4 starešine rodova službi,

– jedinice veze, osloncem na SCV i SCV stavljene su u punu b/g aktiviranjem planiranih veza po planu, "Kremen",
– izvršeno je pojačano obezbedjenje objekata sa težištem na izdvojenim objektima uz ojačanje odbrane objekata: "Manojlovac" i " Trbounje" sa po jednim streljačkim vodom iz sastava 221. mtbr,
– prilagodjenim planovima vežbovnih aktivnosti obezbedjeno je stalno prisustvo jedinica u najugroženijim rejonima u gotovosti dela snaga za angažovanje u rejonima u kojima može doći do eskalacije medjunacionalnih i drugih sukoba,
– planskim angažovanjem snaga OB, 9. K /bVP i ič/ prikupljaju se bezbednosno-obaveštajni podaci sa teritorije,
– raspored angažovanih snaga na vežbovnim prostorijama-rejonima:
a) garnizon Benkovac (Debelo Brdo) 2-okb/221.mtbr (sastav 3 of, 2 ml. of, 63 vojnika, 9 t-55, 4 ot i 1 m/v)
b) garnizon Knin (Suho Polje kod s. Kijevo) 1.mč-mb/221.mtbr (sastav 5 of, 1 ml.of., 122 vojnika, 2 t-55, 12 ot i 1 m/v)
c) na pojedine pravce, po odluci komandanta 9.K i posebnom planu nob i nod za obav. poslove upućuju se svakodnevno kombinovane grupe u cilju izvidjanja teritorije, prikupljanje podataka a po potrebi odvraćanja i razdvajanja sukobljenih strana.

2.- Stanje i problemi b/g
a) stepenom b/g i sistemom i metodom RiK-a obezbedjujemo naredjeni stepen b/g i izvršenje naredjenih zadataka i obaveza 9.K. Loša popunjenost sa starešinama u osnovnim i taktičkim jedinicama umanjuje efikasnost RiK-a, a isti ublažavamo preraspodelom rada starešina iz drugih sastava korpusa i formacijskih dužnosti.
Dokumenta plana veze su ažurna i pozitivno utiču na b/g sistema veze. Popunjenost jedinica ljudstvom i sredstvima veze je dobra ali nedostatak pojedinih složenijih sredstava veze kao što su radio-relejni uredjaji i uredjaji noseće frekvencije negativno utiču na b/g sistema veze. Jedinice su osposobljene za izvršavanje namjenskih zadataka.

2b. Moralno stanje:
Izuzetno nepovoljna političko-bezbjednosna situacija u toni odgovornosti 9. K, koja kao permanentno stanje traje od augusta mjeseca 1990. godine, nakon intervencije snaga MUP-a RH na Plitvicama dovedena je do stanja krajnje radikalizacije političkih stavova nacionalno orjentiranih političkih stranaka i njihovog članstva, te kao odraz toga do bezbjednosne situacije u kojoj se svakodnevno dešavaju incidentni slučajevi od kojih svaki za sebe može lako eskalirati u medjunacionalni oružani sukob velikih razmjera.
U takvom okruženju, pored obimnih redovnih aktivnosti i velikog broja izvanrednih zadataka pripadnici 9. K su do sada uspješna izvršavali svoje obaveze.
Stalne aktivnosti visokog intenziteta, te opća političko-bezbjednosna situacija, uslovljava pojavu odredjenog zamora i psihološke napetosti kod sastava. Medjutim, usprkos navedenom nisu zabilježeni slučajevi težih povreda službenih obaveza, a što ukazuje da je u sastavu prisutno shvaćanje ozbiljnosti sadašnjeg trenutka, te prihvaćanje svih obaveza koje postavljaju zahtjevi ostvarenja visokog stepena borbene gotovosti, kao i zadataka postavljenih od strane vojnog rukovodstva.

Stabilni medjuljudski odnosi, koje karakterizira odsustvo težih slučajeva narušavanja, upravo su omogućili da se usprkos cijelom nizu otežavajućih okolnosti, osnovni zadaci uspješno izvršavaju.
Kao odraz napetosti i odredjenog zamora sastava, javlja se podatak o porastu javljanja na liječničke preglede, gdje se za takve preglede svakodnevno javlja 70 do 80 ljudi. U 9. K za rim.1 tromjesečje 1991. g. na liječnički pregled se javilo 500 starješina, a od čega je njih 107 dobilo bolovanje u trajanju od sedam, dvadeset, pa i više dana.
Nepovoljna je i okolnost da su od četiri komandanta bataljona, tri odsutna zbog bolovanja, a komandant okb ima ocjenu VLK VB Split da je nesposoban da obavlja sadašnju dužnost.
Kod starješina je uočeno nezadovoljstvo što su u pogledu odredjenih materijalnih i statusnih stimulacija u potpunosti izjednačeni sa svim drugim garnizonima u kojima okruženje i i uvjeti života i rada nisu ni približno teški kao u garnizonima Knin i Benkovac. Smatraju da bi ih po pravima trebalo izjednačiti sa starješinama na službi na Kosovu.
Kod starješina je prisutna zabrinutost za porodice, a posebno nakon demonstracija održanih pred zgradom Komande 9.K, te rušilačkih pohoda u Splitu i Šibeniku. Prijetnje upućene pripadnicima JNA i njihovim porodicama u pomenutim dogadjajima u Kninu, Splitu i Šibeniku i pored poduzetih mjera, ipak su postigle svoje negativne psihološke efekte.
Na stanje morala jedinica, a posebno na obuku, sigurno utiče i kvaliteta vojničkog sastava, posebno vojnika martovske generacije. Karakterističan je nizak nivo školske spreme tako da su u 221. mtbr "A" klasifikacije čak 264 vojnika tek sa osnovnom školom a to je 60 posto vojničkog sastava te jedinice. Poražavajući su i podaci o broju ograničeno sposobnih za vojnu službu, te pojave znatnog broja vojnika oglašenih nesposobnim za vojnu službu.
Iz navedenog proizilazi da će odredjeni broj vojnika biti stalno izložen, povećanom naprezanju što će se na duži rok odraziti na medjuljudske odnose i opće stanje morala.

Zaključak:
1. Političko bezbjednosna situacija koju karakterizira stalna mogućnost izbijanja medjunacionalnih sukoba, te stalni pritisci na JNA da se svrsta u medjurepubličkim konfrontacijama, produciraju izrazito nepovoljno racio-psihološko okruženje za život i rad pripadnika 9.K.
2. Objektivne poteškoće koje se ogledaju prije svega u nepovoljnoj kvalitativnoj strukturi vojničkog sastava te u odredjenim nepovoljnim statusnim i materijalnim rješenjima u odnosu na starješine, dodatni su negativni činilac stanja morala u 9. K.
3. Shvatanje uloge i zadataka JNA u sadašnjoj političkoj situaciji u zemlji, čvrsta opredjeljenost za očuvanje Jugoslavije kao zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti, te stabilni i kvalitetni medjuljudski odnosi, usprkos svim negativnim okolnostima, obezbjedjuju stabilno stanje morala sastava 9. K, a time i traženi stupanj b/g.
3. Sa primljenim regrutima (553 ili 86 posto) u vremenu od 15-20. 03 do sada smo realizovali prosečno po dva pripremna gadjanja iz streljačkog naoružanja i realizovali osnovne teme vojnostručne obuke iz faze obuke pojedinca. Kroz intenziviranje obuke realizovan je i jedan broj tema na terenu iz faze obuke jedinica odeljenja i voda.
4. Popuna sa ljudstvom 9. K je sledeća:

1. 221. motorizovana brigada "A"
a) Komanda brigade: oficira sleduje 25. Popuna je izvršena sa 24 oficira ili 96 posto.
Mladjih oficira sleduje 2 popuna je izvršena sa 2 mladja oficira ili 100 posto.

b) Komanda stana: sleduje mladjih oficira 4 popuna je izvršena sa 4 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 2 popuna je izvršena sa 13.
U toku meseca maja otpušta se dva vojnika. Svi vojnici su obučeni.

c) 1. motorizovani bataljon "A"
Oficira sleduje 20, popuna je izvršena sa 20 ili 100 posto.
Mladjih oficira sleduje 10, popuna je izvršena sa 10 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 489, popuna je izvršena sa 517 ili 105,7 posto.
Mladih vojnika (martovska partija) ima 157. U toku meseca maja otpušta se 197 vojnika, i to 75 vojnika majske partije i 122 vojnika junske partije, tako da će stanje popune na dana 05.06.91. godine iznositi 320 vojnika ili 65 posto.
Sadašnje stanje popune sa obučenim vojnicima (bez martovske partije vojnika) iznosi 368 ili 75 posto. Ukupno ograničeno sposobnih vojnika po raznim osnovama u bataljonu ima 140, i to mladih vojnika (martovska partija) 90 i starih vojnika 50.

d) Popuna mehanizovanog bataljona OT M-60 "A"
Oficira sleduje 12. Popuna je izvršena sa 12 ili 100 posto, mladjih oficira sleduje 9. Popuna je izvršena sa 9 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 305. Popuna je izvršena sa 311 ili 102 posto.
U popunu je uračunato i 105 vojnika (regruta) primljenih u martu 1991. godine.
Popuna sa obučenim vojnicima izvršena je sa 206 ili 98 posto. U toku meseca maja otpušta se 65 vojnika majske i junske partije. Ograničeno sposobnih ima 40 i to mladih vojnika (martovska partija) 19 i starih vojnika 21.

e) Popuna oklopnog bataljona t-77 "A"
Oficira sleduje 12. Popuna je izvršena sa 12 ili 100 posto. Mladjih oficira sleduje 7. Popuna je izvršena sa 7 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 227. Popuna je izvršena sa 237 ili 104,4 posto. Mladih vojnika (martovske partije) ima 78. Popuna sa obučenim vojnicima je 159 ili 70 posto.
U toku meseca maja otpušta se 15 vojnika, majske i junske partije. Ograničeno sposobnih ima 20 vojnika, i to martovske partije 8 i ostalih 12.

f) Popuna inžinjerijske čete
Oficira sleduje 3. Popuna je izvršena sa 3 ili 100 posto.
Mladjih oficira sleduje 3. Popuna je izvršena sa 3 ili 100 posto. Vojnika sleduje 70. Popuna je izvršena sa 42 ili 60 posto. Od toga 22 vojnika obučena i 20 vojnika martovske partije.
U toku maja otpušta se 5 vojnika.

g) Popuna voda veze
Oficira sleduje 1. Popunjeno je sa 1 ili 100 posto.
Mladjih oficira sleduje 2. Popunjeno je 2 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 25. Popunjeno je sa 32 ili 128 posto. Od toga 20 vojnika obučenih i 12 vojnika neobučenih.

h) Popuna pozadinskog bataljona.
Oficira sleduje 7. Popuna je izvršena sa 7 ili 100 posto.
Mladjih oficira 16. Popuna je izvršena sa 16 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 109. Popuna je izvršena sa 154 ili 141 posto.
Svi vojnici su obučeni. U toku meseca maja otpušta se 40 vojnika.

2. 180. motorizovana brigada
Oficira sleduje 16. Popuna je izvršena sa 15 ili 94 posto.
Mladjih oficira sleduje 17. Popuna je izvršena sa 16 ili 94 posto.
Vojnika sleduje 150. Popuna je izvršena sa 132 ili 88 posto.
Svi vojnici su obučeni. U toku maja otpušta se 25 vojnika.

3. Izvidjačka četa "A" 9. K.
Oficira sleduje 3. Popunjeno je sa 3 ili 100 posto.
Mladjih oficira je popunjeno sa 3 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 84. Popuna je izvršena sa 77 ili 92 posto.
Obučenih vojnika ima 51 ili 60 posto, a mladih vojnika ima 26 ili 40 posto.
Vozača borbenih vozila sleduje 3. Ima 3 ili 100 posto.
Vozača neborbenih vozila sleduje 11. Ima 11 ili 100 posto.

4. Komanda stana 9.K.
Oficira sleduje 2. Popunjeno je sa 2 ili 100 posto.
Mladjih oficira 6 ili 100 posto.
Vojnika ima 10. Popunjeno je sa 24.

5. Odeljenje za izlaganje situacije u vap mladjih oficira sleduje 2. Popunjeno sa 100 posto.
Vojnika sleduje 5 a ima 6 ili 120 posto.

6. 557. mešoviti art. puk
Oficira sleduje 4. Popunjeno je sa 4 ili 100 posto.
Mladjih oficira sleduje 4. Popunjeno je sa 4 ili 100 posto.
Vojnika sleduje 14. Popunjeno je sa 26 ili 186 posto.

7. 9. map
Oficira sleduje 4. Popunjeno je sa 4 ili 100 posto.
Mladjih oficira sleduje 3. Popunjeno je 100 posto.
Vojnika sleduje 6. Popunjeno je sa 100 posto.

8 Inžinjerijski bataljon
Oficira sleduje 1. Popunjeno je sa 100 posto.
Mladjih oficira 1. Popunjeno je sa 100 posto.
Vojnika sleduje 5. Popunjeno je sa 100 posto.

9. 98. sanitetski bataljon
Oficira sleduje 1, mladjih 1 i vojnika 5. Popuna izvršena sa 100 posto.

10. 9. atb
Sleduje 1 oficir. Popunjeno sa 1.

11. 70. četa veze
Oficira sleduje 2. Ima 2 ili 100 posto. Mladjih oficira 7. Ima 7 ili 100 posto, vojnika sleduje 78. Ima 65 ili 83 posto. Obučenih vojnika ima 30 a martovske partije ima 35, u toku maja otpušta 1 vojnika.

5. Pozadinsko obezbedjenje
PoOb 9.K je u funkciji namenskih zadataka jedinica korpusa i ukupne b/g. Bitnije probleme ističemo po službama:

5.1. Tehnička služba :
– popunjenost naoružanjem 100 posto po formaclji
– popunjenost municijom i MES 100 posto po formaciji osim što za OT-VP i OT M 60 nedostanje dimna kutija (901 dq). Sleduje u 9. bVP 240 kom i u 221.mtbr 720 kom odnosno sleduje 960 kom. a nemamo ništa.
– 1 tenk t-55 iz okb i 405 m. 60 iz mb 221.mtbr nalaze se na gr. i modifikaciji u TRZ Hadžići.
– IC uredjaji na tenkovima i transporterima nisu potpuno ispravni. Sanaciju će izvršiti ekipa TRZ Hadžići koja dolazi 06. 05. 91.god.
– neobezbedjenost r/d za b/v nema trupnih rezervi niti rezervi za mirnodopske potrebe. U toku je prikupljanje r/d po Jugoslaviji a po planu tehničko snabdevačke baze Pančevo.
– BRDM-2 iz 9.ič jedan je neispravan zbog neispravnog kvačila.
Opravka u toku.
– 9. ič je nepopunjena sa sledećim TMS:
– uredjaj za osmatranje pasivni 7x200=3 kom
– pasivni nišan = 30 kom
– uredjaj pasivni za vožnju =17 kom
– punjač za prd-1=10 kom
Popuna sa svim ovim TMS u 9.ič u nadležnosti je obaveštajne uprave.

5.2. Sanitetska služba:
Za podmirenje nužnih potreba SNOB potreban je jedan ljećnik kojeg je nužno ugraditi u buduću formacijsku dogradnju. Izražen je problem bolovanja starješina, posebno starješina na dužnostima komandanta bataljona i zamjenika komandanta bataljona. Trenutno su na bolovanju komandant 1.mtb/221.mtbr, komandant poz.b./221.mtbr, zanjenik komandanta okb/221.mtbr. Komandant okb /221.mtbr major Milošević Milosav često na bolovanju i u toku je ocjena sposobnosti za AVS.
Bolovanje je odobravano za ista lica više puta.
Ukupan broj lica na bolovanju je u porastu u odnosu na isti period prošle godine za 400 posto, a broj dana za 217 posto.

5.3. Saobraćajna služba:
Popunjenost jedinica sa neborbenim m/v za: 9. ič, 9. bVP i 70 čv iznosi 100 posto. Popunjenost jedinica 221.mtbr sa m/v iznosi 50 posto što negativno se odražava na mogućnost izvršenja mobilizacije 221.mtbr, popuna 1.mtb i mb/221.mtbr iznosi 100 posto. Popunjenost sa vozačima neborbenih m/v za: 9. ič i 9. bVP iznosi 100 posto, a za 70. čv iznosi 42 posto što bi se negativno odrazilo na izvršenje postavljenog zadatka. Popunjenost jedinica 221. mtbr sa vozačima neborbenih vozila iznosi 70 posto što bih se negativno odrazilo na izvršenje postavljenog zadatka.

6. Bezbednost i samozaštita u jedinicama 9. K su na potrebnom nivou, što je rezultat stalnog angažovanja gotovo svih jedinica i stručnih organa na izgradnji borbene gotovosti i

poduzimanju mjera bezbednosti i samozaštite radi praćenja, otkrivanja i sprečavanje svih vidova neprijateljske djelatnosti usmjerenih prema pripadnicima, jedinicama i objektima 9.korpusa. Preventivnim djelovanjem i aktivnošću na teritoriji sprečavamo uspješno i izazivanje medjunacionalnih sukoba u zoni odgovornosti.
Cijenimo da je funkcionisanje bezbednosnog obezbedjenja u jedinicama 9. korpusa na najvišem nivou i da smo uspješno do sada otklanjali sve negativne uticaje, kako u jedinicama, tako i na teritoriji, koje su mogle ugroziti dostignuti stepen bezbednosti i samozaštite, a samim tim i borbene gotovosti korpusa.

Stanje borbene gotovosti 9. bataljona vojne policije:
1.- Rukovodjenje i komandovanje:
Sistem rukovodjenja i komandovanja nije narušen preformiranjem bataljona iz “B” u “R” a potom iz “R” u “A” formaciju. Uspješno je izvršeno formiranje “A” bataljona. Popunom starješinskog sastava otklonili smo sve subjektivne i objektivne činioce koji bi negativno uticali na funkcionisanje RiK-a.
2. Moral:
U jedinici nismo imali negativnih pojava i vanrednih dogadjaja. Jedinica je motivisana za izvršenje svih namjenskih zadataka.
3. Obučenost i uvežbanost:
Bataljon je obučen i uvježban za izvršavanje svih namjenskih zadataka. Ubrzano radimo na obučavanju i uvježbavanju vojnika martovske partije za izvršavanje vojno-policijskih i borbenih zadataka. – Za sada smo sa svim mladim vojnicima izveli po dva gadjanja sa ličnim naoružanjem koje imaju na zaduženju. U planu je da što prije realizujemo gadjanja koja izvodi posada BOV-a. Cijenimo da smo formiranjem mješovitih posada i odjeljenja od starih i mladih vojnika u mogućnosti da uspješno realizujemo sve postavljene zadatke, kao i da ubrzano završimo prvu fazu obuke.
4.- Popuna:
Izvršili smo popunu bataljona 105 posto izborom vojnika iz jedinica 221. mtbr, tako da imamo 174 vojnika VES-ti 11 107, a po formaciji nam sleduje 167 vojnika te VES-ti. Izvršili smo popunu vojnicima VES-ti 11801 do 11812 sa 105 posto, tako da imamo 9 vojnika ove VES-ti, a po formaciji nas sleduje 8. Popunjenost vojnicima VES-ti 12701 je zadovoljavajuća i u iznosu je 100 posto (2 vojnika). U toku je preobuka vozača radi popune do nivoa 105 posto.
Najveći problem popune 9. bVP predstavlja nam popuna sa vojnicima VES-ti 12704 (saobraćajci). Sleduje nas po formaciji 48 vojnika ove VES-ti, popunjeni smo sa 16 vojnika, potrebna je hitna popuna sa 32 vojnika (popunjeni sa 33 posto, a nedostaje 66 posto). Preko formacije imamo 25 vojnika VES-ti 11107 koji su nam dokomandovani iz 286.mvp (garnizon Niš) radi ispomoći u izvršavanju namjenskih zadataka dok ne obučimo martovsku partiju vojnika. Brojno stanje u prilogu. Po formaciji sleduje 247 vojnika, a popunjeno je 247 vojnika i plus jedan pitomac.

Popuna starješinskog kadra:

	sleduje	ima	nedostaje	ispomoć	ukupno
– oficiri	11	7	4	1	8
– ml.oficiri	14	11	3	3	14

Od oficira nedostaje: pomoćnik komandanta bataljona za moralno vaspitanje, komandir čete oklopnih transportera, komandir saobraćajne čete i komandir voda u saobraćajnoj četi. Od mladjih oficira nedostaje: komandir odeljenja veze, a planira se popuna iz 221.mtbr, referent za suzbijanje kriminaliteta i komandir 1. odeljenja u prvom vodu čete oklopnih transportera.

5.- Nedostajuća sredstva po materijalnoj formaciji:
a) oprema vojne policije:
– dvogled noćni pasivni 7 kom, ic detektor 28 kom, radar prenosni 4 kom, megafon 4 kom, reflektor ručni 6 kom, magnetofon 3 kom, fotografski aparat 5 kom, blic akumulatorski 6 kom, tv komplet 1 kom, palica gumena 181 kom, lisice za vezivanje 204 kom, palica specijalna 17 kom, šlem zaštitni sa vizir 20 kom, štit zaštitni plastični 10 kom, uredjaj za prinudno zaustavljanje vozila 2 kom, punjač akumulatora za uredjaj zaštite 1 kom, pištolj specijalni 1 kom, prigušivač za snp 18 kom, prigušivač za api 5 kom, detektor eksploziva 6 kom, detektor metala lični 3 kom, lanser hemij. bombi za AP 8 kom, sprej hem. kpl 10 kom, raspršivač ručni 68 kom, šok bomba svetleća 30 kom, naočare za zašt. pri upotrebi ručne bombe svetleće 10 kom, alat za dezaktiviranje ekspl. naprave 2 kom, aparat za osmatranje nepristup. prostora 3 kom, korpa za prenos ekspl. naprave 6 kom, uredjaj za vuču i dizanje ekspl. naprava 3 kom, detektor metala za pregled pismonosnih pošiljki 6 kom, detektor metala za pregled ličnosti i paketa 9 kom, stetoskop za otkrivanje satnih mehanizama 6 kom, stetoskop za otkrivanje šumova 3 kom, rendgen uredjaj za pregled paketa i pisama 6 kom, top vodeni 2 kom, neutralizator eksploz. 2 kom, odijelo za zaštitu od eksplozije 2 kom, prekrivač eksploz. mater. 2 komada, komplet ogledala za osmatranje nepristup. prost.2 kom, boca za argon 4 kom, štit sa postolje za vožnju 1 kom.

b) naoružanje, pribori i instrumenti:
– motocikli bez prikolice 19, radionica za laki remont rim.2tk 04-110 1 kom, uredjaj za punj. akumul. pa st-1 1 kom, mreža maskir. za vojnika 351, kpl. za maskir. vno-mali 29, kpl. za maskir. nvo vel. 19 rtlu-1 4 kom, rtlu-10 13kom, rtlrpu-10 1kom, klk-2 1 kom, rtlcu-10 1 kom, čarape zaštitne 251 kom, maska zaštitna za ranjene 6 kom, detektor radiološki posend. namjene 6 kom, detektor hemijski poluautom. 1kom, naočale zaštitne fotohromne opšte namjene 2 kom, punjač komandnih dozimetara 1 kom, filter za vodu 300/150 1 kom.
Oprema za posadu borbenih vozila 40 kom, snk l9 22 kom, snk 1 3 kom, snk-11 1 kom, snk 115/2 1 kom, zastava Crvenog krsta 1 kom, šapirograf 1 kom, rrb 64mm “zolja” 48 kom, motorno vozilo od 3 t 5 kom, m/v terenska ili putnička do 6 sjedišta 5 kom.
Neophodno je da se popunimo nedostajućom opremom vojne policije, naoružanjem, priborom, instrumentima i vozilima zbog specifičnosti namjenskih zadataka koje izvršavamo na prostoru na kojem su učestale pojave terorističke djelatnosti. Cijenimo da će ovo stanje eskalirati stalnim pogoršanjem medjunacionalnih odnosa i ka otvorenim nacionalnim sukobima. Za očekivati je usmjerenost otvorenijeg diverzantsko-terorističkog djelovanja prema objektima i jedinicama 9. korpusa.

7. Obzirom na okruženje i procena o snagama MUP RH i SUP tkz. SAO Krajine sadašnje mirnodopske snage 9. K su nedovoljne. Stepen psihofizičkog opterećenja skoro celokupnog sastava je na granici izdržljivosti.
Molimo da se 9. K pretpočine snage jačine mb i pod hitno popune upražnjena formacijska mesta i mesta popunjena neadekvatnim kadrom – posebno nivo komandanta bataljona.

Ukoliko nema druge mogućnosti obzirom na aktuelno političko bezbednosnu situaciju, rešenja vidimo i u prevremenom završavanju KSS.

komandant
general-potpukovnik M.P.[112]
Trajčevski Tomislav, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6028.

51

1991., svibanj 7.

Zapovijed Komande 944. pozadinske baze podređenim postrojbama da prema zapovijedi 5. vojne oblasti prijeđu 6. svibnja 1991. u stanje pune borbene gotovosti

---

K O M A N D A
944. POZADINSKE BAZE
Str. pov. 1197-1
07. 05. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Povećane mere b/g,
N a r e d j e n j e.-

Veza: Akt K-de 5. VO – OC – str. pov. br. 10/43-391 od 06. 05. 1991. godine.

Usled pogoršanja političko-bezbednosne situacije, a u cilju efikasnog praćenja situacije i preduzimanja punih mera b/g mirnodopskih sastava u zoni odgovornosti 944. POB,

N A R E D J U J E M

1.- Dana 06. 05. 1991. godine u 12,00 časova predjite u punu b/g sa mirnodopskim sastavom K-de i jedinica.
2.- U daljem, osnovni zadatak komandi i jedinica jeste odbrana vojnih objekata, koje izvršavati po pravilima borbene upotrebe, odlučno i odgovorno.
3.- Sve K-de i jedinice da obezbede da svi izlazi iz kasarni i vojnih objekata budu neprekidno slobodni, da se pripreme grupe i posebna tehnika za otvaranje prolaza u slučaju blokiranja i zaštitu istih.

---

[112] Prijemni pečat: I. odjeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. 5000 (LOPUD 60), 27. 03. 1991.

4.- U svim skladištima i bataljonu remontne podrške obezbediti besprekorno funkcionisanje vojne organizacije, redovno informisanje, pojačati red i disciplinu i funkcionisanje svih organa unutrašnje službe.
5.- Smeštaj i ishranu starešina K-de baze obezbedjuje K-da stana, a potčinjene jedinice regulišu sva pitanja za svoje potrebe, po uslovima trupnog putovanja.
6.- Izveštaj o prelasku na punu b/g mirnodopskih sastava dostaviti K-di 944. PoB odmah, redovne dnevne putem telefona u 06,00, 12,00, 18,00 i 22,00 časova, a vanredne po potrebi.
7.- Obuku vojnika i starešina izvoditi na ličnom naoružanju, sredstvima lične zaštite, te osnovnim radnjama taktičke i strojeve obuke.
8.- Isplatu izvršiti po posebnom naredjenju ove komande, a prema članu 32-34 Pravilnika o naknadi putnih i drugih troškova u JNA, po zadatku 649 – dodatni izdaci.
9.- Za sva nejasna pitanja obraćati se ovoj komandi na telefone 2223 i 2492.

MŠ/KR

KOMANDANT
pukovnik
Ivko Petrović, dipl. ing, [v.r.]

M.P.[113]

M.P.[114]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6037.

52

1991., svibanj 14.
[Tuzla]

Zapovijed Komande 17. korpusa OS SFRJ podređenim postrojbama za obranu objekata JNA, te da u slučaju napada na više objekata prijeđu u napadno djelovanje po vitalnim objektima grada, uključujući aktiviranje topništva i zrakoplovstva

---

KOMANDA 17. KORPUSA
DT. Br. 11/1-93
14. 05. 1991.

Odbrana objekata JNA
N A R E Đ E N J E

[113] Okrugli pečat: Komanda 944. pozadinske baze.

[114] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, str. pov. br. 396-1, 23. 05. 1991.

KOMANDI: 12. pmbr, 51. gb, 158. mpoabr, 12. map, 17. lap PVO, 670. pontb, 327. mtbr, 395. mtbr, 38. partd, 317. pv.

Na osnovu Naređenja Komande 1. vojne oblasti DT. br. 4-2 od 13. 05. 1991. godine, obzirom na dalju eskalaciju napada JNA a u cilju potpunog obezbeđenja vojnih objekata:

N A R E Đ U J E M

1. Potčinjene komande jedinica, kasarni, garnizona, organizovati će odbranu objekata JNA i TO: kasarni, izdvojenih skladišta, domova JNA, RRČ, GA /ako su van kruga kasarne/, karaula i stanova starešina. Odbranu organizovati prema PS OS tačke 317-359 i angažovanjem jedinica u trenutnoj gotovosti. Komanda 12. pmbr i 12. map angažovanjem i jedinica 1. mb/453. mbr[115] i 2. mb/36. mbr.
Snage predviđene za odbranu vrhunski osposobiti, a u slučaju potrebe dejstvovati odlučno i energično prema pravilima borbene upotrebe.
Stepen b/g snage za angažovanje na prostoru Slavonije i Baranje imati u trenutnoj gotovosti, a južno od r. Save opredeljivati će političko-bezbedonosna situacija što će regulisati Komanda korpusa prema situaciji.

2. Za obezbeđenje izdvojenih i udaljenih objekata/skladišta, RRČ, karaule, stambeni objekti/ gde je nedovoljno snaga, a gde angažovanje jedinica u trenutnoj gotovosti može biti dovedeno u pitanje upotrebiti i druge snage pri čemu voditi računa da se ne ostane bez rezerve gotovih snaga.

3. U slučaju napada na više objekata, pored navedenih mera predvidjeti i dejstva po institucijama koje organizuju ova dejstva/Skupštine opštine, stanice MUP-a – SUP-a, sedišta stranaka, takozvane krizne štabove, centri za obuku paravojnih jedinica i slično/. Za ova dejstva angažovati OMJ, artiljerijske i jedinice PVO, a po potrebi zahtevati upotrebu avijacije u kom slučaju navedenim institucijama postaviti ultimatum sa rokom, posle čega otpočeti energična dejstva.

4. Za objekte uraditi planove odbrane do 15,00 časova 18. 05. 1991. godine kada ih predati od strane starešine jedinica Komandi korpusa. Prevoženje starešina za predaju planova bit će regulisano posebnim naređenjem.
Komandi Korpusa dostaviti po dva primerka plana odbrane za svaki objekat.
Nosioc izrade planova su komande kasarni – garnizona.
Planovi odbrane da sadrže sledeća dokumenta:
– kratka procena stanja teritorije i objekata
– naređenje za organizaciju odbrane i angažovanje snaga
– pregled neposrednog obezbeđenja i angažovanja jedinica
– šema obezbeđenja i angažovanje jedinica po varijantama /grafički/.

5. Na bazi procene za izdvojene objekte planirati angažovanje posebnih snaga:
a) Za karaule na prostoru Baranje: 3. gč za obuku graničara i 39. COVVPIP, a za karaule u Slavoniji gotove snage do mč iz 2. mb/12. pmbr.

[115] Treba pisati: 353. mbr.

b) 12. pmbr radi plan odbrane RRČ "Papuk", gde pored 17. RiV predvideti snage iz 2. mb, garnizon Našice.
c) 158. mpoabr, radi plan odbrane za poligon "Nabrđe" gde pored jedinica poligona "Nabrđe" predvideti snage iz 158. mpoabr.
d) 12. map za objekat "Vrapčana" i druge objekte pored snaga 12. map-a i 17. lap PVO predvideti snage do mč iz 2. mb/36. mbr.
e) 12. pmbr za objekat "Đergaj" i kasarnu u Vukovaru pored snaga 12. pmbr predvideti angažovanje i snaga 1. mb/453. mbr.

6. Za odbranu PCV Par Selo angažovati jedan vod iz 17. bv. Plan odbrane izrađuje Komanda 17. bv uz pomoć organa veze Komande korpusa.

7. Komanda 92. mtbr izrađuje planove odbrane: kasarne "Husinska buna", stanova u rejonu Skojevska, Oktobarske revolucije (u rejonu OŠ "Braća Ribar"), Maršala Tita i GA.
Za odbranu angažovati: jedinice 92. mtbr, 904. PoB, 497. inžpuk, 17. bv, 17. atb i 17. čABHO.
Za odbranu skladišta Kozlovac plan odbrane izrađuje Komanda 497. inžp u saradnji sa Komandom 92. mtbr.
Plan odbrane Komande korpusa, Doma JNA i stambenih zgrada u ulici Muharema Fizovića izrađuje OONP Komande korpusa u saradnji sa OB za što angažovati snage 17. čVP i 17. ič.

8. 317. pv/1. VO izrađuje planove objekata u granizonu Bjeljina i dostavlja Komandi Korpusa prema tač. 4. ovog Naređenja, ako Komanda 1. VO nije drugačije regulisala svojim naređenjem.

9. Nakon izrade planova odbrane ažurirati uputstva za rad dežurnih organa u skladu sa planovima odbrane.

10. Sa naređenjem upoznati samo posebno izabrane starešine i iste angažovati na izradi planova odbrane. Planove raditi u prostorijama za ratno planiranje.

11. U izvršenju ovog zadatka pridržavati se mera zaštite predviđenih Uputstvom za izradu i čuvanje PU.

K O M A N D A N T
general-major
SAVO JANKOVIĆ

M.P.[116]

Izvornik, strojopis, latinica
Hrvatski informativni centar, reg. br. 024.

[116] Prijemni pečat: Komanda 158. mešovite protivoklopne artiljerijske brigade, d. t. br. 403-2, 15. 05. 1991.

53

1991., svibanj 14.

Izvješća Organa bezbednosti Komande 5. korpusa RV i PVO Organu bezbednosti Komande RV i PVO o stanju u Vukovaru te sukobu u Borovo Selu 1. svibnja 1991.

K O M A N D A
5. KORPUSA RV I PVO
ORGAN BEZBEDNOSTI
Sp. Br. 6-369, 6-370
14. 05. 1991. god.

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

Stanje na terenu SO Vukovar,
zapažanja, dostavlja.-
ODELJENJU BEZBEDNOSTI KRV i PVO

Dostavljamo Vam 2 ZOPMR OB 4/350. rp PVO o zapažanjima st. vod. R. V. i vodnika Č. V. o stanju na terenu SO Vukovar, posebno o zbivanjima u s. Borovo Selo.
U potpunosti se slažemo sa ocenama i mišljenjem OB jedinice.

TPjMŠ

N A Č E L N I K
p u k o v n i k
Jovan Topalović, [v.r.]

M.P.[117]

- - - - - - -

ZOPMR
.......................4/350.rp PVO...................................
(Organ bezbednosti)
Dana...................09.05......................1991. godine
Rađeno u................3..(tri)......................primeraka
Dostavljeno: .....2..X..OB..5.Ko..RV..i..PVO...........
.........................1..X..OB..350.rp..PVO..................
Reg.
broj 101
M.P.[118]

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

ZABELEŠKA
O PRIMENI METODA RADA
a) Predlog
b) Zahtev.
c) Izveštaj

---

[117] Okrugli pečat: Komanda 5. korpusa RV i PVO, Organ bezbednosti.

[118] Prijemni pečat: Komanda 5. korpusa RV i PVO, Organ bezbednosti, sp. br. 6-369, 11. 05. 1991.

Metodi rada		Kombinovana primena metoda rada	
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.	Lično zapažanje ovlašćenog starešine Rad sa saradnikom ___________ (pseudonim) Provera podataka i identifikacija lica Informativni razgovor Tajno praćenje i osmatranje Tajni pretres Tajno slušanje i snimanje Tajna kontrola poštanskih i drugih pošiljki Dezinformacija Ostalo	1. 2. 3. 4. 5. 6.	Preventivni operativni rad Prethodna operativna obrada Operativna obrada Operativna kontrola Operativna akcija Kontraobaveštajna zaštita

Objekat primene metode	Linija rada	
Č. V., vodnik	1. 2. 3. 4.	Strane obavještajne službe Neprijateljska emigracija Unutrašnji neprijatelj Nepoznata
Vreme primene:	1991.05.09.	

O B R A Z L O Ž E N J E

Dana 09.05. o.g. obavio sam IR sa vodnikom Č. V. Cilj IR bio je prikupljanje podataka sa terena Vukovara i Borova. Na IR vodnik Č. iznosi sledeće:

“Za vreme prvomajskog praznika putovao sam kod roditelja u Vukovar. U Vukovaru roditelji imaju stan, a nadomak Borova Sela imaju vikendicu. U samom Borovu i Borovu Selu imam puno rodbine sa majčine strane.

Sve do nemilih događaja 02. 05. u Vukovaru i uopšte na tom području vlado je prividan mir. Prvi, ako se tako može nazvati incident dogodio se Ol. 05. Nisam siguran da je baš bilo prvog, ali mi se tako čini. Naime, toga dana patrola milicije stala je u Borovu Selu ispred zgrade Mesne zajednice i pokušala da sa zgrade skine jugoslovensku zastavu. O tom događaju mi je pričao ujak koji ima kuću nedaleko od zgrade Mesne zajednice. Po priči ujaka samo je jugoslovenska zastava bila na zgradi. Meštani koji su se tu zatekli sprečili su patrolu u tom pokušaju. Dvojicu milicionera su razoružali i pritvorili.

Tih dana pred Prvi maj nismo mogli da odemo do vikendice. To vikend naselje nalazi se pored Borova Sela i taj se deo zove Sovulje. – Prvi put kada smo pokušali da odemo do vikendice, nedaleko od vikend naselja zaustavila su nas dva naoružana čoveka sa svim obeležjima četnika. Imali su duge brade, šubare na glavi sa kokardama, a od naoružanja su imali TOMSONE 11,9 mm, bombe i kame. Ja nisam mogao, da verujem kad sam ih video; mada sam pre toga čuo da u tom kraju ima četnika. Stvarno su delovali zastrašujuće. Roditeljima i meni su rekli da trenutno ne možemo do vikandica i da se ne brinemo pošto u vikendice niko neće da ulazi. Po mom mišljenju nisu nas pustili iz razloga što je jedna grupa tih četnika i dobrovoljaca iz Srbije bila smeštena pored Dunava, nadomak vikend naselja. O tome su i stanovnici pričali:da su smešteni na tom mestu u šatorima.

O samim događajima od 02.05. pričao mi je ujak, pošto je sve to gledao. To je taj ujak za kojeg sam rekao da: ima kuću u centru sela (ujak je po nacionalnosti Srbin – prim OB). Rekao mi je da su drugog, između 12.00 i 13.00 prema centru sela prošla dva prazna autobusa sa civilnim tablicama, dva Land Rovera, od toga jedan sa civilnim, a drugi sa tablicama milicije i jedan automobil Opel sa civilnim tablicama. Ta dva autobusa i jedan Land Rover su stali u centar, dok je drugi, Land Rover i automobili produžili prema drugom kraju sela. Po ujakovoj priči, čim su se autobusi zaustavili počela je pucnjava, iz njihovog pravca. Vatrom je bilo uzvraćeno iz obližnjih kuća. U tom trenutku nastala je opšta pucnjava. U istom trenutku, iz pravca Osijeka, kroz žitna polja dolazile su jedinice za specijalnu namenu MUP-a. Sa te strane, po priči ujaka i drugih meštana, sačekali su ih četnici. Na te MUP-ovce uglavnom se pucalo iz snajpera. Priča se da je bilo nekoliko četnika i po kućama u centru, ali da ih je većina čekala MUP-ovce iz pravca Osijeka.
Po priči tamošnjih stanovnika poginulo je mnogo više pripadnika MUP-a od prikazanih 12. Veliki broj pripadnika MUP-a bio je zarobljen. Ovi što su bili zarobljeni govorili su, kako im je bilo rečeno da idu na neku vežbu. Pojedini su na rukama imali istetovirane brojeve, pa se među meštanima počele da kruže priče kako su zatvorenici pokupljeni iz zatvora i tu dovedeni.
Ujak o kojem sam već pričao, preko svojih prijatelja, pomogao mi je da pređem preko Dunava čamcem. Bilo je teško pronaći nekog da te prebaci pošto su prevozili samo žene i decu. Dunav sam prešao čamcem 07.05. Čamcem me je prevezao neki čovek kojeg svi tamo zovu Žare, pravo ime i prezime mu ne znam. Za njega znam da ima kafanu u mestu Bač. Uz put mi je pričao da je i on prelazio Dunav da bi dolazio na barikade. Svakog kojeg prevezu upisuje mu se ime i prezime. Čim smo prešli Dunav na obali se nalazio onaj Komnenić iz SPO-a. Bio je tu sa svoja dva telohranitelja. Svakoga ko pređe na tu stranu pitao je kako je stanje u Borovu i okolini. Kad smo prešli Dunav taj Žare me je pozvao da odemo negde na piće. Pričao mi je kako u obližnjem selu, Karavukovu ima oko 2000 do zuba naoružanih četnika, pripadnika odreda "Dušan Silni". Rekao je da samo čekaju naređenje svojih pretpostavljenih za prelazak preko Dunava na hrvatsku stranu. Iz razgovora sa tim Žaretom zaključio sam da se na tom prelazu prevozi oružje za tamošnje stanovnike, to je prelaz kod Borova Sela i da se odmah deli meštanima. Raduje me što je Predsedništvo sve ove zaključke donelo jednoglasno, ali i pored toga ja čisto sumnjam da će se sitacija na tom području tek-tako smiriti."

OCENA I MIŠLJENJE OB
Mišljenja sam da je vodnik Č. bio veoma iskren u ovom razgovoru. Cenim da je dao interesantne podatke. U razgovu je primećena njegova zabrinutost za rešenje te situacije, pogotovo zabrinutost za roditelje i brata koji tamo žive. Pored svega ovog smatram da je interesantno to što mu je njegov školski drug, sada zaposlen u miliciji, nudio da pređe u redove milicije.
Sa Č. je dogovoreno ako se nečega još bude setio da dođe kod OB i dopuni ovaj razgovor. Č. se do sada u jedinici pokazao kao dobar radnik i pošten čovek. Saradnici za njega iznose da je čisto jugoslovenski orijentisan.

Č. V., vodnik, rođen 17. 12. 1970. godine u Vukovaru, SO Vukovar, R Hrvatska, Jugoslaven, završio srednju vojnu školu u Rajlovcu, u JNA od 15. 07. 1989. godine, bio član SKJ, nije se prijavio u SK-PJ, stalno nastanjen u ul. Vojkova 4, raspoređen na dužnost operatora sistema u bateriji za vođenje raketa.

ZŽ/ZŽ

- - - - - - -

KOMANDA 350. rp PVO
Organ bezbednsoti
Str.pov. br. 33-186
Dana 11. 05. 1991.g.

ZOPMR
VOJNA TAJNA
Strogo povjerljivo

....
(Organ bezbednosti)

.................Kadirić Sejad kapetan...............................
(Ovlašćeni sratešina u OB)

Dana...................11.05. ....1991.godine
Rađeno u...............3../tri/ primeraka.........................
Dostavljeno: .....2..X..OB..5.Ko..RV..i..PVO.............
..........................1..X..OB..350.rp..PVO...................
Reg.
broj 101

M.P.[119]

ZABELEŠKA
O PRIMENI METODA RADA
a) Predlog
b) Zahtev.
c) Izveštaj

Metodi rada		Kombinovana primena metoda rada	
1.	Lično zapažanje ovlašćenog starešine		
2.	Rad sa saradnikom __________ (pseudonim)		
3.	Provera podataka i identifikacija lica	1.	Preventivni operativni rad
4.	Informativni razgovor	2.	Prethodna operativna obrada
5.	Tajno praćenje i osmatranje	3.	Operativna obrada
6.	Tajni pretres	4.	Operativna kontrola
7.	Tajno slušanje i snimanje	5.	Operativna akcija
8.	Tajna kontrola poštanskih i drugih pošiljki	6.	Kontraobaveštajna zaštita
9.	Dezinformacija		
10.	Ostalo		

Objekat primene metode	Linija rada	
R. V., st.vod. 4. rd PVO, 350. rp PVO 1.	1.	Strane obavještajne službe
	2.	Neprijateljska emigracija
	3.	Unutrašnji neprijatelj
	4.	Nepoznata
Vreme primene:	1991.05.08.	

[119] Prijemni pečat: Komanda 5. korpusa RV i PVO, Organ bezbednosti, sp. br. 6-370, 14. 05. 1991.

OBRAZLOŽENJE

Dana 08. 05. 1991. g. obavio sam IR sa st. vod. R. V. iz 4. rd PVO na njegovu inicijativu. U IR mi je izneo njegovo vidjenje i doživljaje u Borovu Selu i Županji jer se tamo nalazio za vreme prvomajskih praznika:
“02. 05. 1991.g. sam se vraćao iz Osijeka gde sam išao da posetim babu i da vidim kako je. Pošto je nisam našao vratio sam se i u povratku sam išao kroz Borovo Selo. Zastao sam u Borovu Selu kod jedne kafane i tu parkirao i nameravao sam da pitam i za vodnika Č. V. koji je takodje otišao tamo za prvomajske praznike. Kafana je bila prazna, a ja sam video na jedno 50-tak metara tri MUP-ca kako stoje ispred neke ambulante. Pošao sam do njih i tada sam video da im dolazi jedan civil i kako im govori kako on nema ključa od ambulante i da ide da ga potraži. Istovremeno je pored svih nas prošao jeda čiča. MUP-ci su se vraćali prema landroveru svom a ja sam pošao nazad prema autu. Medjutim istog trenutka se zapucalo i ja sam se odmah bacio u jarak pored puta. Pucalo se sa svih strana i kada sam provirio vidio sam kako insepktora MUP-a, jedan od te trojice, pogadja metak u vrat i kako pada i po tome mislim i smatram da MUP-ci nisu masakrirani posle pogibije nego su im metci to napravilil jer je ovom inspektoru odnelo pole glave. Malo kasnije pao je još jedan MUP-vac, a onaj treći nisam video gde je bio jer se pored mene našao onaj isti čičica koji je prošao i pitao me odakle sam. Kada sam mu objasnio poveo me kroz tu ambulantu ili apoteku tako što je razbio prozor i nekuda okolo me doveo do iza kafane gde je bilo parkirano moje auto. Rekao mi je da sednem u auto i da odmah produžim putem u svoje selo. Ja sam seo i krenuo. To je put prema Županji i Vinkovcima. Malo posle izlaska iz Borova Sela video sam gde dolazi Landrover i neki minibus sa MUP-cima a iza njih još mnogo auta takodje sa njih mnogo. U selu Jankovac me zaustavila vojna patrola i tražila mi oružje, medjutim posle je došao jedan poručnik i rekao da me puste i još mi rekeo da oni imaju zadatak da sve razoružavaju. Po dolasku u selo Cerna (moje selo, sreo sam dva sina od stirca u MUP-ovskim uniformama) i oni su mi hteli da oduzmu oružje. Medjutim pošto smo se dobro poznavali pustili su me i rekli da se sklonim jer im je javljeno a i po selu se priča da dolazi oko 200 četnika i da će napasti na selo. Ja sam im rekao da je to dezinformacija jer ja nikog nisam video od njih tokom celog puta.
Kasnije sam opet razgovarao sa njima i rekli su mi da se po šumama oko sela kriju četnici i što je za njih kako kažu još opasnije presvlače se u uniforme od MUP-vaca i tako se šetaju okolo. Takodje su mi rekli da je pre pucanja na Mesića[120] u obližnjoj šumi pronadjen prazan autobus od Laste iz Beograda, a za oduzimanje oružja rekli su mi da se javim k-diru policije u Županji i da neće biti problema. Sutradan sam otišao u policijsku stanicu u Županji i tu sam upoznao k-dira stanice i zove se KESIĆ PAVLE i od skora je tu i tu je došao negde iz Bosne. Kad sam došao kod njega i rekao mu da dolazim da kaže svojim redarstvenicima da me ne diraju i pogotovo oružje da mi ne diraju, on mi je rekao da on sve zna o meni i da neće biti nikakvih problema a kada podjem nazad da mu se javim da mi obezbedi nesmetan prolaz. To sam i učinio i on je javio patrolama da me propuste i da me ne diraju, a nudio mi je da se iz stanice javim i u jedinicu da kažem da sam dobro i da je sve u redu. To nisam prihvatio.
U kasnijem razgovoru sa sinovima od strica saznao sam da je k-dir specijalaca MUP u Vukovaru MATKOVIĆ MARTIN, por. iz Postojne, pešadinac koga poznajem i kada sam tražio da nas spoje rekli su mi da to nije moguće i da je zauzet. On se skinuo iz JNA u

[120] Stjepan, predsjednik Predsjedništva SFRJ.

decembru 1990. g. i rekao da će biti trgovački putnik, pa sam mislio de ga pitam kakvom se to trgovinom bavi.
Dalje su mi rekli da je k-dir specijalaca u Županji MATKOVIĆ ZORAN i da je po nacionalnosti Srbin ali da je došao u MUP Hrvatske, i da se sada trenutno tamo nalazi.
Inače moje selo je mešano i nema ekscesa, ali noćne straže daju svi bez obzira na nacionalnost i to zajedno, a šef za te straže je neki MAGDIĆ koji to rasporedjuje. Ne rade ništa i sve će im propasti od poljoprivrede.
Primetio sam da su ovi MUP-ci naoružani kalašnjikovima i češkom zbrojovkom, a ja četnike nisam video i neznam čime su naoružani."

Ocena i mišljenje:
R. je ovu priču na pitanja i podpitanja ovog OB više puta ponavljao i počinjao iz početka, tako da smatram da R. nije bio u vreme dogadjaja u Borovu Selu nego da je on to čuo i da priča tako, mada mislim da je imena koja je dao da su tačna jer verovatno i u selu znaju za njih. R. sagledavamo u okviru POR-a zbog istupanja sa pozicija Hrvatskog nacionalizma i kroz čitav njegov razgovor i IR nisam primetio niti uočio niti ijednu osudu ponašanja niti MUP-vaca niti četnika za koje kaže da ih nije ni video. Treba imati na umu i to da se radi o čoveku slabijih intelektualnih mogućnosti i pomalo iskompleksiranoj osobi koja je sa ovom pričom verovatno hteo da se nadje u centru pažnje medju starešinama, a inače su ga starešine i od ranije ismijavale zbog njegovih "gluposti".

KS/KS

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Vojnosigurnosna agencija, privitak 4.

54

1991., svibanj 27.
Knin

Prijedlog Dragana Vasiljkovića Milanu Martiću za otvaranje novog punkta za obuku specijalaca i premještanje Glavnog štaba TO na kninsku tvrđavu

---

SEKRETARU SUP-a[121]

PRIJEDLOG ZA OTVARANJE NOVOG PUNKTA ZA OBUKU
I PREMJEŠTANJE GLAVNOG ŠTABA TERITORIJALNE
OBRANE U PROSTORIMA KNINSKE TVRĐAVE

Obrazloženje

[121] Tu dužnost obnašao je Milan Martić.

Kninska tvrđava je strategijska točka koju je relativno lako braniti i to znači da posada koja okupira Tvrđavu uživa strategijsku prednost. Smatram da je neophodno zaposjesti Tvrđavu na neupadljiv način i predlažem slijedeće: da se u Domu privrednika preseli Glavni štab, jer u tim prostorijama postoje svi potrebni uslovi. Predlažem da se u Galeriju za početak smjesti jedan vod specijalne jedinice, a kasnije još jedan i to iz slijedećih razloga: Galerija je u neposrednoj blizini štaba tako bi obezbjeđenje bilo potpuno.
Sastav specijalne jedinice sastojao bi se od aktivnih ili aktiviranih članova čije bi dužnosti bile slijedeće: 1/3 sastava boravila bi stalno na Tvrđavi. Obezbjeđivali bi štab, Tvrđavu i vršili obuku komandnog kadra kao i novih jedinica u Golubiću. Služili bi kao most za radio vezu, jer tvrđava se nalazi na uzvišenom terenu. Pošto su Galerija i Dom privrednika trenutno slabo posjećeni jedinica bi održavala taj teren mnogo efikasnije nego organizacija koja je zadužena za održavanje tih objekata. Tvrđava bi i dalje bila otvorena za posjetioce, jer najveći dio obuke i štapskih poslova odvijao bi se iza zatvorenih vrata. U slučaju krizne situacije u Domu privrednika ima dovoljno prostora da prihvati sve ključne komandne kadrove kako bi organizirano mogli nastaviti otpor.
Izdvajanjem jednog dijela jedinica na Tvrđavu povećali bi bezbjednost kampa Golubiću i to iz slijedećih razloga: Glavni štab se ne bi više nalazio u Golubiću i Golubić kao meta postao bi manje značajan. U slučaju napada na Golubić na Tvrđavi bi se nalazile specijalne jedinice koje bi mogle priteći u pomoć kampu u Golubiću.
Smatram da ima i suviše logičnih razloga da se ovaj zahtjev ne bi prihvatio u suprotnom smatram da je velika neodgovornost nezaposjesti Tvrđavu, jer jedno odjeljenje neprijateljskih trupa koje bi zaposjele Tvrđavu moglo bi držati čitav Knin "u šahu". Isto tako smatram da je neekonomično i neefikasno postaviti straže na Tvrđavi koje ne bi imale drugu funkciju.
Zato vas molim da se ovaj prijedlog usvoji pod hitno, a u protivnom da mi se dostavi pismeno obrazloženje.

Knin, 27.05.1991.

Sa dubokim poštovanjem
Kapetan Dragan Vasiljković

Po jedan primjer teksta dostavlja se:

1. PREDSJEDNIKU SKUPŠTINE OPŠTINE
2. SEKRETARU SUP-a
3. SLUŽBI BEZBJEDNOSTI
4. KOMANDANTU TERITORIJALNE OBRANE

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 232.

55

1991., svibanj 31.
Knin

Službena zabilješka djelatnika Službe državne bezbednosti SUP-a Knin o vezama Milana Babića i Željka Ražnjatovića-Arkana

---

S A O K R A J I N A
SEKRETARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE
K N I N
Služba državne bezbednosti
91-001[122]
Knin, 31. 05. 1991.

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

U prvoj polovini oktobra 1990. godine telefonirao mi je Simo Dubajić iz Beograda i ispričao da je Milan Babić posredstvom Dušana Bandića upoznao Željka Ražnatovića zv. "Arkan" te da su zajedno išli na večeru u društvu s Bandićem, Markom Dobrijevićem i Mandinić Nebojšom.
Pri povratku iz Beograda Mandinić i Dobrijević su prisustvovali osnivačkoj skupštini SDS-a u Novoj Pazovi. Odsjeli su kod privatnog ugostitelja Krneta Branka porijeklom iz Strmice kod Knina. Pomenutog Krnetu sam prvi put vidio 28. 08. 1990. godine u selu Krupa kod Manastira na slavi. Bio je u društvu s dvojicom meni nepoznatih mladjih ljudi. Tražili su Jovu Opačića i Dr. Dušana Zelembabu. U razgovoru su pod uticajem alkohola tvrdili da mogu pomoći Krajini na način da imaju prijatelje koji mogu omogućiti nabavu oružja. Opačić i Zelembaba su tražili da se omogući susret istih i MM. Drugi dan je to i omogućeno te je Bandić u razgovoru iznio da ima prijatelje koji su vlasnici auto-otpada i da mogu organizovano iz Zapadne Njemačke prebacivati skupe automobile do Beograda.
Problem im predstavlja nabavka bjanko saobraćajnih i vozačkih isprava, kao i nabavka pasoša i ličnih karata. Obrazložio je da bi se nabavkom istih mogla kompenzovati nabavka vatrenog oružja iz inostranstva tvrdeći da njegovi prijatelji mogu transportovati isto. Tražio je da se za jednog mladog čovjeka iz njegovog društva izvadi putna isprava-pasoš. MM je to odbio uz obrazloženje da je to kršenje zakona i da se ovaj narod brani od ustaške države ali se ne bavi kriminalom.
Početkom novembra vidio sam u društvu s Bandićem kod Marka Dobrijevića mladjeg čovjeka sportske građe koji mi se predstavio kao "Arkan"!. Kod Dobrijevića sam došao na njegov poziv zajedno s MM. Dobrijević je u našem prisustvu razgovarao s predsjednikom Babićem o tome da se Bandiću izda potpisani bjanko blok priznanica izpečatiran s pečatom "Glavni odbor SDS Knin". Dobrijević nam je objasnio da će se na taj način prikupiti materijalna sredstva-prilozi. Prikupljena suma će se upotrebiti za odbranu Krajine. Prisutni "Arkan" je objasnio da je on vješt u odredjenim poslovima vezanim za SDB SSUP-a jer je

---
[122] Priređivači nisu utvrdili o kome je riječ.

kako reče, sada "penzionisan" a radio je u inostranstvu. Moji saradnici izvjestili su me da je Arkan, Bandić i Nebojša Mandinić vidjeni kako ulaze u privatnu kuću u kojoj je tada stanovao kao podstanar predsjednik Babić. Susret je bio prethodne večeri prije upoznavanja MM i mene s Arkanom. Bandić i Arkan su nakon susreta s MM i samnom otišli kolima "Micubiši – Pajero" da posjete manastir Krku i susretnu se sa Igumanom Benediktom. Tom prilikom kako sam obaviješten Bandić je u razgovoru tvrdio da je Vladika Dalmatinski suviše mek i popustljiv te da se crkva ne uključuje u aktivan otpor ustaštvu, a to je stoga što to Vladika brani. Arkan je tvrdio da "Delije" žele da pomognu u odbrani Krajine i predložio da se grupa "Delije" koje je on obučio uključi u zaštitu manastira sa čim se Iguman složio.
Krajem novembra, tačnije oko 25-og, pozvao je Marko Dobrijević MM i mene da dodjemo kod njega. U kancelariji smo zatekli Dušana Bandića i Arkana. U toku našeg razgovora došao je Nebojša Mandinić. Arkan i Bandić otišli su kod predsjednika Babića a MM, Mandinić i ja otišli smo u Manastir. U Manastiru sam vidio trojicu mladjih ljudi koji su se predstavili kao "Delije" koji su došli da obezbijede Manastir.
Nakon objavljivanja na televiziji o hapšenju i Arkana i Bandića, Nebojša Mandinić svojim kolima odvezao je u Beograd te mladiće -"Delije" pošto se Iguman uplašio da će se kompromitovati Manastir. Dva dana nakon objavljivanja na televiziji o hapšenju Arkanove grupe u Kninu su odredjeni krugovi (Dragan Batas – tadašnji vozač i pratilac predsjednika Babića) lansirali priču da je MM izdao Arkana hrvatskom MUP-u i da će se Arkanovi drugovi iz beogradskog podzemlja osvetiti MM-u.

29. 04.1991. godine u stanu predsjednika Babića izjavio mi je milicioner Knežević Dragan koji se upravo vratio iz Beograda, a koga sam zatekao u razgovoru s predsjednikom, da mu je 27. 04. 1991. u Prijedoru D. M. – zlatar iz Prijedora rekao da Arkan sprema grupu iz zagrebačkog podzemlja koja treba da likvidira MM-a. Ta grupa iz zagrebačkog podzemlja je povezana sa Arkanom i njegovim društvom od ranije. Pomenutog zlatara D. M. vidio sam u augustu mesecu 1990. godine u Staračkom domu u Kninu u jednoj sobi u razgovoru s predsjenikom Babićem. Razgovoru su prisustvovali predsjednik Babić kao i dvojica tadašnjih njegovih pratilaca Kurbalije i Batas. U našem prisustvu Davor je izjavio da želi da pomogne pokretu tako što će mjesečnmo davati prilog od 1000 DM u dinarskoj protuvrijednosti i odmah dao 7000 dinara koje je Dragan Batas stavio u džep, a istome nije izdao priznanicu za primljeni novac. Kasnije sam saznao da je predsjednik Babić na putu za Beograd nekoliko puta noćivao u Prijedoru kod istog D., a jedne prilike koristio je njegova kola za odlazak u Beograd. Dotični D. ima sprugu K. V. na koju se vodi stan u Prijedoru ul. Vuka Karadžića br. 24., tel 079 11 620 u radnji.
Ovo napominjem stoga što mi je milicioner Dragan Knežević u razgovoru izjavio kako je V. K. Zagrepčanka i deklariše se kao aktivni član HDZ-a.
Pomenuti Dragan Batas se nakon nekog vremena posvadjao s predsjednikom Babićem da bi kasnije i sada bio vozač i pratilac Akademika Jovana Raškovića.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 267.

56

1991., lipanj 6.
[Rijeka]

Izvješće Komande 13. korpusa OS SFRJ Komandi 5. vojne oblasti o događajima u zoni odgovornosti 13. korpusa od 9. travnja do 6. lipnja 1991.

Komanda 13. korpusa — h i t n o
Str.pov.broj 24/93
06. 06. 1991. godine

Vanredni izveštaj, dostavlja.

Komandi 5. VO – Operativni centar
Veza: vaš telegram pov.br.09/75-187 od 05. 06. 1991. godine.

Na osnovu vašeg naredjenja pov.broj 09/75-181 od 18. 05. 1991. godine, komanda i jedinice 13. korpusa, realizovali su naredjenje u sledećem:

1.- Odmah po prijemu vašeg naredjenja i plana (28. 05. 1991. god) Komanda 13. korpusa izradila je svoje naredjenje i plan i dostavila ga potčinjenim jedinicama na realizaciju.

2.- I do prijema naredjenja (od dogadjaja u Plitvicama), jedinice i Komanda 13. korpusa angažovane su od 31. 03. 1991. godine na kriznom području.
Od 30. 04. 1991. godine sve jedinice na kriznom području pretpočinjene su Komandi 5. VO (IKM Plitvice), a ukinuto je IKM 13.K u Otočcu, a starešine komande vraćene u matični garnizon.
Za sprečavanje sukoba u kriznoj zoni sada je angažovano:
31 oficir, 15 ml. oficira, 412 vojnika, 54 m/v i 6 bov-a.

3.- Na realizaciji zadatka br.1 iz vašeg plana: prekid nasilja i obezbedjenje mira, angažovano je celokupno ljudstvo u kriznom području, koje svakodnevno prema planu i naredjenju vaše komande realizuje zadatke.

4.- U realizaciji prekida napada na JNA, njene pripadnike, objekte i sredstva, pored mera pojačanog obezbedjenja svih vojnih objekata realizovani su i sledeći -konkretni zadaci:

4.1.- Sa najvišim organima vlasti u garnizonu Rijeka i ostalim garnizonima stalno se održavaju kontakti u cilju sprečavanja bilo kakvih incidenata, koji bi mogli prerasti u napade većih razmera, a ističemo sledeće:
– 09. 04. 1991. godine održan je sastanak komandanta 13. K sa organima vlasti u cilju dogovora radi sprečavanja eventualnog napada na JNA u povodu mitinga u Delnicama, a u povodu hapšenja vodnika 1 klase Ivice Medvedovića.
Dogovor je bio uspešan i incidenata nije bilo.

– 06. 05. 1991. godine komandant 13. K sa saradnicima sastao se načelnikom PU Rijeka, gde je ukazano na mere koje je potrebno preduzeti da se ne bi i u Rijeci dogodili incidenti kao u Splitu.
– 07. 05. 1991. godine u komandi 13. K održan je sastanak sa načelnikom službe za zaštitu ustavnog poretka Rijeka, na kome su dogovoreni zadaci na zaštiti vojnih objekata i razmjene informacija.
– 17. 05. 1991. godine posle vrlo grube provokacije patrole vojne policije od strane gradjana na punktu u Orehovici (Rijeka) na zahtev Komande 13. K, organi MUP-a vrlo brzo su reagovali, a incidenti se nisu ponavljali.
– Sa organima MUP-a postignut je dogovor oko potrebe otkazivanja najavljenog koncerta dana 08. 05. 1991. godine, koji se trebao održati u blizini Doma JNA Rijeka, te je mogao biti povod na napad na istoga. Koncert je otkazan.
– 18. 05. 1991. godine posle provokacije straže u Opatiji (vojni objekat), tražena je pomoć od PS Opatija. Pomoć je pružena oko utvrdjivanja počinioca.
– 20. 05. 1991. godine komandant 13. K primio je na razgovor 8 policajaca iz MUP-a Rijeka, koji su taj razgovor tražili, a u vezi sa njihovom otkomandom u Borovo Selo.
Tom prilikom od strane istih komandant je obavešten da se u brodogradilištu "3. maj" priprema otkaz za 2.100 radnika srpske nacionalnosti.
Nakon toga na sastanku sa predsednikom SO i IV SO Rijeka, komandant je upoznat da se u pomenutom brodogradilištu tako što ne priprema.
Razgovor je završio obećanjem rukovodećih ljudi SO Rijeka da će se preduzeti mere da u gradu Rijeka ne dodje do eskalacije sukoba.
– 24. 05. 1991. godine komandant garnizona Il. Bistrica sastao se sa najodgovornijim rukovodiocima SO Il.[123] Bistrica, a u vezi sa prekidom dovoda vode i struje u vojne objekte na teritoriji sr Slov. Od strane rukovodećih ljudi SO Il. Bistrica, rečeno je da je to van njihove moći, jer je prekid direktno izvršen po naredjenjima iz Ljubljane, te da će se preduzeti mere da se stanje po ovim pitanjima normalizuje. Pritom ističemo vrlo korektan stav navedenih organa.
– Dana 26. 05. 1991. godine održan je sastanak sa organima PU Rijeka, a u vezi sa obezbedjenjem objekata u Rijeci, a posebno kasarne "Španskih dobrovoljaca". Na vjerskom obredu koji se održao na Trsatu (u blizini kasarne) na kome je bilo oko 20.000 ljudi, incidenata nije bilo.
– 03. 06. 1991. godine komandant 13. K sastao se sa načelnikom PU Rijeka, kojom prigodom je dogovoreno preduzimanje mera u cilju sprečavanja eventualnih napada na vojne objekte i sukobe sa pripadnicima JNA,
– Sa PU Rijeka, PS Opatija dogovoreno je zajedničko preduzimanje mera u cilju sprečavanja eventualnih incidenata prilikom snimanja filma u koprodukciji "Jadran" film Zagreb i jedne američke firme, obzirom da se snimanje vršilo u vili "Ariston", u neposrednoj blizini vojnog objekta u Opatiji. Dogovor je bio uspešan i incidenata ili drugih problema nije bilo.
– Komandant jedinice stacionirane u garnizonu Otočac u stalnoj je vezi sa načelnikom Policijske stanice, a prisustvovao je i sastancima organa MUP-a sa inspektorima saveznog SUPA. Tom prilikom istaknuta je dobra saradnja jedinica sa organima MUP-a u dnevnom rešavanju pitanja oko sprečavanja sukoba i incidenata na terenu.

[123] Ilirska.

– Na svim sastancima u Komandi 13. K ističe se potreba da pripadnici 13. K ne budu inicijatori incidenata ili sukoba bilo sa gradjanima bilo sa pripadnicima MUP-a. Do sada ovakvih pojava nije bilo.

5.- Zadatak saradnje na demobilizaciji rezervnog sastava, povlačenje i smeštaj oružja od gradjana nije realizovan jer u zoni 13. K nije bilo predaje oružja našim jedinicama.

Zaključak:
Naredjenje vaše komande, po pitanju realizacije oduke Predsedništva SFRJ od 09.05.1991. godine u komandama i jedinicama 13. K realizuje se planski.
Komanda 13. K i potčinjene komande dnevno preduzimaju potrebne mere u cilju njegove dosledne realizacije.

K o m a n d a n t
general-potpukovnik
Marjan Čad

M.P.[124]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv, Komanda 5. vojne oblasti.

57

1991., lipanj 6.
[Bjelovar]

Izvješće Komande 265. motorizovane brigade Komandi 32. korpusa OS SFRJ o sastanku Regionalnog odbora Saveza komunista – pokret za Jugoslaviju, na kojemu su predstavnici iz Virovitice, Grubišnog Polja i Koprivnice otvoreno tražili podjelu naoružanja od strane JNA, a predsjedavajući je upoznao prisutne da je Jugoslavenski odbor zauzeo stanovište da se digne oružani ustanak na području Banovine, Like i Bilogore

---

KOMANDA
265. MEHANIZOVANE BRIGADE
Pov Br. 53-95
06. 06. 1991. god.

VOJNA TAJNA
POVERL.JIVO

Informacija sa održane
sednice regionalnog odbora
SK PJ,

[124] Prijemni pečat: Vojna pošta br. 7236-3 ECV, Zagreb, brzojav, primljen 06. 06. 1991.

d o s t a v l j a.-

KOMANDI 32. KORPUS
/PK PPP/

Dana 05. 06. 1991. godine sa početkom u 17,00 časova u Domu JNA Bjelovar, regionalni odbor SK PJ sa sedištem u Bjelovaru, održao je svoju redovnu sednicu. Sednicom je Presedavao, predsednik odbora drug Ljubo Bosanac.
Nakon kratkih izlaganja predsednika opštinskih odbora o političko-bezbednosnoj situaciji sa dotičnih područja, predsednik odbora je prisutne informisao o najnovijim stavovima zauzetim na sednici Jugoslovenskog odbora SK PJ, koja je nedavno održana u Beogradu.
U cilju daljnjeg rada na omasovljavanju pokreta, predsednici mole i traže da im se daju odgovori na sledeća pitanja:
1.- Cene, da je u ovom času SK PJ "Žrtvovano janje", postavljaju pitanje podele naoružanja jer kako navode, dok svi drugi rade, mi uporno ćutimo i čekamo, šta je to što se čeka?
2.- Dana 09. 06. 1991. godine, ističe naredba Predsedništva SFRJ o rasformiranju paravojnih formacija. Presedavajući je upoznao sve prisutne, ukoliko JNA ništa ne preduzme, od strane Jugoslovenskog odbora zauzet je stav da se diže oružani ustanak na području Banije, Like i Bilogore. Razradjen je i scenarij dolaska do oružja.
3.- Traže objašnjenje u vezi sa predislokacijom dela OS-a u zapadne krajeve BiH, te u vezi sa tim cene, neće li se dogoditi 41. godina, kada se bude razdruživalo, ako do toga dodje neće li te jedinice tamo i ostati.
4.- Predsednici sa područja Virovitice, Grubišnog Polja i Koprivnice, javno su izneli da narod sve više gubi poverenje u JNA, traže da se naoružaju, te da će oni sami da razreše situaciju, ali neće ni po koju cenu dozvoliti sudbinu 41. godine.
5.- Postavljeno je i pitanje, zašto JNA nije izvršila povraćaj 4 BOV koja su praktično oteta iz tvornice TAM Maribor, te da li je JNA kadra to učiniti.
Predsednici opštinskih odbora na čelu sa predsednikom regionalnog odbora, mole i traže da im se daju objašnjenja na gore postavljena pitanja, kako bi mogli pred javnošću izaći sa konkretnim odgovorima i da narodu objasne, pravo činjeničko stanje u vezi sa zadacima koje u ovom času realizuje najviši vojni vrh i Predsedništvo SFRJ.

MV/MV

KOMANDANT
p u k o v n i k
Rajko Kovačević, s.r.

M.P.[125]

Izvornik, strojopis, latinica
Vlada Republike Hrvatske

[125] Okrugli pečat: Komanda 265. mehanizovane brigade.

58

1991., lipanj 9.
Knin

Zapovijed Komande 9. korpusa OS SFRJ podređenim postrojbama da zbog pogoršanja sigurnosne situacije izvrše popunu cisterni pitkom vodom i imaju spremne agregate u slučaju isključenja električne energije

---

Komanda 9. korpusa
Str. pov. br. 19-842
09. 06. 1991. god.

Na osnovu naredjenja KVPO str. pov. br. 167-1/47-1085 od 09. 06. 1991. godine a u vezi procena o mogućem isključivanju struje i vode radi opskrbe naših kasarni i objekata, a što bi moglo ugroziti normalan život i rad jedinica,

U cilju sprečavanja iznenadjenja i preduzimanja odgovarajućih protivmjera

N a r e d j u j e m:
1.- U toku dana izvršiti popunu svih autocisterni sa pitkom vodom (uključno i one u RR-u). Zamjenu vode u cisternama vršiti pojedinačno, a u slučaju da to nije moguće vodu koja je bila duže u cisternama – prokuvavati prije davanja za piće. Popunu cisternama vršiti prema odluci komandanta garnizona.
2.- U svim kuhinjama (ktb) stalno držati sve priručne rezervoare za vodu – punim i sukcesivno (dnevno) zamjenjivati vodu u njima.
3.- Kod svih vojnika stalno imati čuturice napunjene vodom, što dnevno kontrolisati.
4.- Provjeriti ispravnost svih agregata na upotrebi i popuniti njihove rezerve goriva. Izvršiti procjenu i po potrebi kasarne-objekte snabdjeti agregatima iz RR jedinica kao rezervnim izvorima napajanja strujom.
6.- Sve trafostanice i vodostanice sa kojih je moguće isključiti snabdjevanje kasarni-objekata strujom i vodom (u blizini kasarne-objekta) staviti pod diskretnu prismotru, a sa djelom snaga biti u gotovosti za njihovu zaštitu u slučaju pokušaja diverzije (rušenja, isključivanja, onesposobljavanja i sl.). Raspored takvih trafostanica i vodoobjekata utvrditi u toku dana i predvidjeti konkretne snage i mjere za slučaj potrebe njihove zaštite.
7. Izvještaj o izvršenju dostaviti do 10,00 časova 10. 06. 1991.

k o m a n d a n t
general-major
Špiro Niković, [v.r.]

M.P.[126]

dostaviti: 180. mtbr, 316. mtbr (telegramom) 221. mtbr, 9. map-u (aktom)

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6006.

[126] Prijemni pečat: I. odjeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. 711, primljen 09. 06. 1991.

59

1991., lipanj 9.

Izvješće Organa bezbednosti 8. vojnopomorskog sektora Komandi 9. korpusa OS SFRJ o sastanku predstavnika sela u skradinskom zaleđu, predstavnika PU Šibenik i predstavnika Saveznog SUP-a i JNA radi smirivanja situacije na tom području

---

Komanda 8. VPS M.P.[127]
Str. pov.br.17-85
Organ bezbednosti
Dana 09. 06. 91.god.

– h i t n o –

Dana 09. 06. 91.godine za početkom u 11,00 čas. u OS s. Dubravice, SO Šibenik, održan je sastanak predstavnika MZ: Velika Glava, Plastovo, Dubravice, Rupe, Laskovica i Ićevo.
Sastanku se i pored poziva nisu odazvali predstavnici s. Smrdelje (SO Knin), Gornje Ićevo i Dobrijevići (nastanjeni srpskim življem).
Sastanak je organizovan na incijativu radne grupe SSUP i JNA. Sastanku su prisustvovali Nikola Vukošić i Goran Grguričin iz PU Šibenik.
Ispred SSUP sastanku su prisustvovali Momir Rauković, Vatroslav Stančić, Dobrašin Jelić i Aslan Skender, a ispred JNA major Mijalko Mitrović.
Cilj sastanka je da se na području ovih MZ pokuša iznaći rešenje za normalizaciju života, kao i svakodnevna komunikacija ljudi i protok roba.
Na sastanku je ocenjeno da ovakvo stanje na ovom regionu opterećuje srpski i hrvatski živalj, pa i zaključci koji su doneti jednoglasno su usvojeni.

Zaključeno je sledeće:
– da predstavnici MZ preduzimaju odgovornost da meštani ne postavljaju barikade na svojoj teritoriji,
– da JNA u MZ Ićevo i Laskovci ostvari kontakt sa gradjanima hrvatske nacionalnosti,
– zahtev da jedinice JNA budu stacionirane u selu Ićevo sa hrvatskim stanovništvom, isto kao i u delu sa srpskim stanovništvom,
– da zvanični organi PU Šibenik preuzmu konketne mere radi otkrivanja kako je i ko postavio barikadu u s. Pamučar i da utvrdjenom stanju izvesti javnost putem sredstava javnog informisanja, što bi tim i predstavljalo i svojevrstan demant, jer postavljanje barikade pripisano meštanima s. Pamučar i Velika Glava,
– od "ATP" Šibenik zahteva se uvodjenje redovne autobuske linije preko Velike Glave – do Pamučara, a ove MZ garantuje bezbednost nesmetanom prolasku autobusa,
– da fond za puteve obavesti MZ Velika Glava i Dubravice kada će početi izgradnja puteva za koje su MZ uplatile sredstava ranijem SIZ-u,
– sve MZ su saglasne da se nastavi incijativa za izgradnju vodovoda,

---

[127] Prijemni pečat: I. odjeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. 2362, primljen 09. 06. 1991.

– da se kod nadležnih organa opštine Šibenik preduzmu potrebne mere da se PZ Bratiškovci omogući normalan rad,
– zahtev PU Šibenik da od svojih kontrolnih punktova i policijskih patrola ispoštuje korektnost u ophodjenju sa gradjanima prilikom kontrole gradjana,
– da se kod nadležnih organa opštine Šibenik obezbedi mogućnost demantovanja netačno objavljenih informacija u sredstvima javnog informisanja,
Radna grupa SSUP i JNA su obavešteni da MZ sela Gaćeleze, Dragišić, Čista Mala, Čista Velika, Ladjevci, Krković, Cicvare, Medjare, Žažvić i Morpolača, zahtevaju da se sličan sastanak organizuje i sa njima.
Organizacijom i ovog sastanka bilo bi obuhvaćeno kompletno krizno područje bivše opštine Skradin, koje je trenutno sa bezbednosnog stanovišta i najinteresantnije.
Medjutim, radna grupa SSUP-a nema osnova da pristupi realizaciji ovog sastanka, jer danas ističe važnost odluke PSFRJ po čijem osnovu grupa boravi na ovom području.

načelnik
kapetan fregate
Miloslav Momčilo sr.

M.P.[128]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6006.

60

1991., lipanj 11.
[Knin]

Službena zabilješka Službe državne bezbednosti tzv. "SAO Krajine" o sukobu M. Babića i M. Martića, aktivnostima četničkog pokreta, događajima oko Bratiškovaca, Udbine, Grahova i Drvara te naoružavanju pobunjenih Srba iz skladišta JNA u Kninu

---

SDB SAOK
11. 06. 91.

PRESEK AKTULNIH INFORMACIJA

<u>POLITIČKI KOMPLEKS</u>
– Došlo do sukoba Babić-Martić, vezano za imenovanje novih ministara SAOK, posebno u vezi MUP-a, gde je za ministra izabrano kompromitovano lice. S tim u vezi milicija odbila postavljenja novih rukovodilaca. Intenzivno se radi na amortizovanju ovog sukoba.

[128] Isto.

– Članovi "Četničkog pokreta" pored peticije za povratak popa Djujića, izdali proglas (koji vam je već dostavljen). U sastavljanju tog proglasa izmedju ostalih su učestvovali predsednik Babić i ministar pravosudja Risto Matković. Motivi ovakvog njihovog političkog poteza nerazjašnjeni.
– U Obrovcu održan sastanak Izvršnog odbora SDS-a i osudjeno formiranje SDS-a Krajine. Predsedavao J. Rašković, koji se tom prilikom posebno eksponirao napadima na pokret otpora SAOK.
– Jedan od vodja SNO iz Pazove, Krneta,[129] boravio u Kninu, sa pokušajem infiltracije u pokret otpora SAOK. Gostoprimstvo i podršku pružili su mu Načelnik SJB Knin Milenko Zelembaba i član izvršnog odbora SDS (frakcija Raškovića) Dr. Dušan Zelembaba.

VOJNI KOMPLEKS
– U Grahovu i Drvaru izvršena demonstracija sile specijalnih snaga SAOK. Radi se o Martićevoj preuranjenoj improvizaciji, kojoj se neuspešno suprotstavio Babić (na zahtev Karadžića iz SDS BiH)
– U selu Bratiškovci lokalno stanovništvo postavilo barikade koje su se pokazale kao smetnja pokretima JNA. Intervencijom specijalne jedinice SAOK barikade uklonjene i jedinicama JNA omogućeno neometano kretanje.
– Oklopne jedinice V. armijske oblasti JNA, locirane na Plitvicama, izvršile su blokadu Udbine (15 vozila), a samim tim i blokadu jednog odreda specijalnih jedinica SAOK koji sprovodi obuku na tom terenu. Situacija izgladjena, adekvatnim dogovorom sa predstavnicima JNA i SSUP-a. Naše jedinice u punom sastavu i dalje drže Udbinu, ovog puta u dogovoru sa JNA. Naime u nastalom sporu Komanda Kninskog korpusa JNA stala je na stranu naših jedinica, što je bitno doprinelo smirivanju situacije, bez remećenja naših planova odbrane.
– Nova pošiljka naoružanja i opreme uspešno stigla.
– Iz magacina Kninskog korpusa JNA omogućeno nam je izuzimanje izvesne količine teškog naoružanja, namenjenog TO-u, 2 BST i 8 RPB, kao i 2 MB 60 mm, koji su već, zajedno sa odgovarajućom municijom, stavljeni u funkciju odbrane.
– Ukazala se velika potreba za iskusnim štabnim oficirom, koji bi stalno bio stacioniran u komandi specijalne jedinice. Naš predlog za lice koje bi eventualno moglo obavljati tu dužnost, dostavićemo posebno.

BEZBEDNOSNI KOMPLEKS
– Došlo do konfrontacije izmedju SDB SAOK i SJB Knin. Sukob forsira ranije spomenuti načelnik Zelembaba i grupa njegovih istomišljenika.
– Deo grupe pripadnika SJB koji su bili angažovani na obezbedjenju Babića, otkazali poslušnost (zbog sukoba Babić – Martić). Spoljno obezbedjenje Babićevog stana, samovoljno povukao komandir SJB Knin Nikola Armanović, pa je odvojen deo kadrova SDB-a, za dubinsko obezbedjenje Babića.
– Završena operativna rekonstrukcija Centara HOS-a (osim centra Zadar na čemu se i dalje radi).
– Uspešno realizovana akcija hvatanja četvorice ubačenih redarstvenika, izvidjača u reonu Gračac-Udbina-Korenica. Obrada u toku. Prvi rezultati povoljni,o čemu ćemo vas obavestiti

[129] Branko.

posebnim izveštajem. Razmatramo mogućnost zamene ovih lica za naše ljude uhapšene na Plitvicama.
– Zapažena neorganizovana ekspanzija četništva medju mladjim ljudima, koju uspešno suzbijamo.
– Prikupljena kompromitujuća dokumentacija za novopostavljenog ministra MUP-a SAOK obzirom da se radi o licu koje se u dužem vremenskom periodu bavilo privrednim kriminalom.
– Obuka udarno-diverzantskih grupa SDB-a sa rubnih područja SAOK, teče po planu.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 322.

61

[1991., lipanj 14.]
[Golubić]

Zapisnik sa sastanka Štaba Centra za obuku u Golubiću kod Knina na kojemu su određene jačine specijalnih postrojbi za pokrivanje rubnih područja tzv. "SAO Krajine"

ZAPISNIK

Zapisnik je počeo u 8.30 h dana 14. 6.1991. godine.
Sastanku su prisustvovali Frenki,[130] major Dragan Karma, poručnik Dragan Knežević, poručnik Dragan Vujaković, poručnik Kalat Djordje, poručnik Vukmirević Djure, kapetan Dragan.[131]
Cilj sastanka:
1. Dogovor o daljnjem radu u Golubiću
2. Odrediti jedinice za pokrivanje rubnih područja
3. Obučenost jedinica

DOGOVOR O DALJNJEM RADU U GOLUBIĆU
1. Krnjak, Karlovac 22/treba formirati jedinicu + 16
2. Vrginmost 30 + 31
3. Korenica 5 + 12
4. Plitvice 14 + 7
5. Vrhovine 21 + 24
6. Dvor na Uni 16 otišli

[130] Franko Simatović, pomoćnik načelnika Službe državne sigurnosti Srbije. Optužen je pred Međunarodnim sudom za bivšu Jugoslaviju za ratne zločine protiv ratnih zarobljenika i civila, počinjene u Hrvatskoj od 1991. do 1993.
[131] Dragan Vasiljković.

7. Lički Osik i Vrebac / svi su se razdužili/
8. prvi vod Benkovca 27
9. drugi vod Benkovca 30
10. Obrovac 16
11. Gračanica, Lukas, Zavidovići 11 /svi su se razdužili/
12. Kninska grupa 23 / od danas u Udbini/
13. Kninska grupa 42 /nalaze se u Golubiću/
14. Medak 18 + Lički Osik 30
15. Plaški 18 /nalaze se na Udbini/ +

270 cijevi treba dati u dubinska područja prema rijeci Zagrabi i Pakracu.
Medak – posebno da se obuči miniranje i rušenje puta i postavljanje dubinske zasede, navlačenje na zasedu i odbrana od te zasede.
Glina, Vojnić – miniranje automobila, zgrada, objekata, snajperisanje.
Plaški- zaprečavanje puta, blokiranje grada, rad s tromblonom, zaseda.
Bratiškovci 12 /ostaju još u Golubiću i trebaju se obučiti zatvaranju klanaca prema Rupama/.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 595.

62

1991., lipanj 14.
Naputak Organa bezbednosti Komande RV i PVO Organu bezbednosti 5. korpusa RV i PVO o zadacima u slučaju napada MUP-a RH na tzv. "SAO Krajinu"

K O M A N D A
RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA I PVO
ODELJENJE BEZBEDNOSTI
Sp. Br. 4-230
14. 06. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Podaci o mogućoj oružanoj akciji
snaga MUP R.Hrvatske protiv tzv.
SAO Krajine i zadaci organa bezbednosti

OB 5. KoRV i PVO

I

Program mera i aktivnosti za trajno rešenje medjunacionalnih i medjurepubličkih sukoba, na principima punog poštovanja teritorijalnog integriteta SFRJ i republika, koje je Predsedništvo

SFRJ usvojilo 9. maja ove godine i preporuke koje je u vezi s tim javnosti saopštilo za rešavanje medjunacionalnih sukoba, se ne ostvaruju. Sva sporna pitanja još su se zaoštrila, jer umesto da se osigura prekid svakog nasilja i obezbedi mir, paravojni oružani sastavi u Hrvatskoj, Sloveniji i u nekim drugim delovima zemlje uvećavaju se i demonstriraju silu. U Hrvatskoj nije izvršena demobilizacija rezervnog policijskog sastava i razoružanje svih nelegalnih paravojnih sastava i grupa, već je došlo do još masovnijeg naoružavanja hrvatskog i srpskog stanovništva, a napadi na JNA se i dalje nesmanjenom žestinom nastavljaju. Do sada nije ostvarena ni jedna pretpostavka iz Odluke Predsedništva SFRJ za mirno i na demokratski način razrešenje krize u zemlji.

Bezbednosna situacija na kriznim žarištima u Hrvatskoj se usložava i stalno raste opasnost od otvorenog medjunacionalnog oružanog sukoba. Na to ukazuje veliki broj podataka, a posebno aktivnosti o spremnosti paravojnih formacija R. Hrvatske da primenom sile pokušaju "uspostaviti narušeni pravni poredak" u Hrvatskoj.

Izjava M.[132] Špegelja, ministra odbrane R. Hrvatske, na konferenciji za štampu (28. 5. o.g.), nakon promocije Zbora narodne garde (hrvatske vojske) da "garda" ima 9 brigada spremnih da zaštite suverenitet Hrvatske, stalna nabavka naoružanja u inostranstvu, opremanje paravojnih sastava i gradjana hrvatske nacionalnosti, intenzivna vojna obuka i vežbovne aktivnosti snaga MUP-a i MO i njihova postepena koncentracija na obodu i pravcima koji izvode ka tzv. SAO Krajina, ukazu ju da su u toku svestrane pripreme za oružanu akciju.

Izvršena koncentracija snaga upozorava na realnu opasnost od mogućeg napada na tzv. SAOK. Na to ukazuju činjenice:

Polaznici završenog kursa MUP-a u Valbandonu 2. 6. o.g. rasporedjeni su: u Split (250), Zadar (270) i Šibenik. U Policijske uprave Zadar i Šibenik dopremljeno je 65 PTR (21 u PU Šibenik i 44 u PU Zadar) i minobacači kalibra 60, 82 i 120 mm. od kojih je formirano nekoliko baterija. MUP RH nabavilo je 100 m/v marke "Puch" i dve pokretne kuhinje. Dana 10. 6. o.g. registrovan je pokret autobusa sa specijalcima iz Zagreba prema Crikvenici i tri autobusa prema Zadru iz pravca Karlobaga. U Šibeniku je mobilisano oko 150 pripadnika Zbora narodne garde. Sve snage MUP-a iz školskih centara iz Kumrovca, Rakitja i Šimunske ulice u Zagrebu sem jednog bataljona prebačene su u Split. U širem rejonu Vrginmosta, Slunja i s. Trilj – Sinj izvode obuku jedinice Zbora narodne garde, a formiraju se i novi zborovi(Imotski). U hotelu "Resnik" u Kaštel Starom smešteno je oko 500 pripadnika MUP-a, a očekuje se dolazak još 200. Planirano je prebacivanje oko 2.000 pripadnika MUP-a sa teritorije Slavonije 12. 6. o.g. u rejon Biograda na Moru (kamp "Crvena luka"). Navodno, nekoliko hiljada organizovanih ekstremista hrvatske nacionalnosti iz SR Nemačke izražavaju spremnost da na poziv vrhovnika Tudjmana odmah dodju u zemlju i učestvuju u "uspostavljanju pravnog poretka".

Operativni podaci ukazuju da je oko tzv. SAOK koncentrisano oko 20.000 pripadnika stalnog i rezervnog sastava MUP-a i Zbora narodne garde.

Srpsko stanovništvo u Hrvatskoj, izloženo stalnim pretnjama militantnih lidera vladajuće i brojnih ekstremnih stranaka takodje preduzima intenzivne mere na planu vojnog organizovanja, naoružavanja, obučavanja i izvodjenja demonstrativnih vežbovnih aktivnosti. Ova pojava najizraženija je u tzv. SAO Krajina, u kojoj su stvoreni krupniji paravojni sastavi, ukupne jačine od oko 7.000 ljudi. Upad tzv. Martićevih specijalaca u Drvar upozorava na

[132] Martin.

spremnost ovih snaga za oružani sukob i proširivanja oružanih kriznih žarišta i u drugim delovima zemlje.

II

Imajući u vidu zadatke SSNO i JNA koji proizilaze iz Odluke Predsedništva SFRJ na kriznim područjima i žarištima. posebno vezano za pravovremeno otkrivanje i sprečavanje kretanja naoružanih paravojnih sastava i grupa, onemogućavanje i sprečavanje oružanih medjunacionalnih sukoba, te potrebe sveobuhvatnog efikasnog obezbedjenja svih elemenata vojne organizacije, preduzeti sledeće mere:

1. Kvalitetnim operativnim radom svih organa bezbednosti sprečiti bilo kakvo iznenadjenje unutar jedinica korpusa, posebno pojave koje mogu ugroziti moralni i borbeni integritet pripadnika i jedinica.
2. Preko stvorenih ofanzivnih saradničkih pozicija efikasno pratiti sve indikatore koji ukazuju na pripreme snage MUP-a i MO R.Hrvatske i mogućnost izvodjenja napada.
3. Obezbediti puni operativni uvid u situaciju u jedinicama i komandama, posebno prema licima koji imaju veze i sprege sa organima MUP-a i vlasti u Hrvatskoj.
4. U koordinaciji sa obaveštajnim organima i sa komandama jedinica postaviti sveobuhvatan sistem izvidjanja i osmatranja svih pravaca i rejona koji izvode prema SAO Krajini i obrnuto, prema drugim delovima zemlje, radi blagovremenog otkrivanja eventualne oružane akcije i sukoba.
5. Prikupljanju, selekciji i obradi podataka o aktivnostima snaga MUP-a, SUP-a tzv. SAO Krajine i drugih nelegalnih sastava, a posebno "Zbora narodne garde" R. Hrvatske, dobrovoljačkih stranačkih naoružanih grupa i paravojnih formacija posvetiti punu pažnju. Na nivou OB Korpusa ažurno voditi operativnu dokumentaciju i radnu kartu.
6. Obezbediti da se sa podacima i drugim indikatorima izbijanja oružanih sukoba na kriznim područjima i kretanju paravojnih oružanih sastava upoznaju organi komandovanja radi preduzimanja mera za efikasno funkcionisanje sistema bezbednosti jedinica i komandi korpusa i sprečavanja ispoljene aktivnosti prema JNA na onemogućavanju pokreta i namera jedinica.
7. O svim promenama dnevno izveštavati OB 5.KRV i PVO.

Sa sadržajem depeše i zadacima upoznati OB dKOG RV i PVO, a vašim jedinicama će biti dostavljeno naknadno.
Prema vašoj proceni povećati prisustvo organa bezbednosti u jedinicama.

M.P.[133]

NAČELNIK
p u k o v n i k
M.P.[134] Slobodan Rakočević, [v.r.]

ORGANU BEZEDNOSTI svim j-ca

Sa ovim aktom upoznati sve OB te se pridržavati datih stavova od OB KRV i PVO a o interesantnim zapažanjima dnevno izveštavati ovaj OB.

[133] Prijemni pečat: Komanda 5. korpusa RV i PVO, Organ bezbednosti, s. p. br. 20-577, 15. 06. 1991.
[134] Okrugli pečat: Komanda RV i PVO, Organ bezbednosti.

JV.-

NAČELNIK
p u k o v n i k
M.P.[135] Jovan Topalović, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 7.- 7.

63

1991., lipanj 14.
Varaždin

Zapovijed zapovjednika Komande 32. korpusa OS SFRJ za obranu vojnih objekata u Varaždinu

---

KOMANDA 32. KORPUSA
Str. pov. br. 210-4
14. 06. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak br. 1

Naređenje za odbranu
vojnih objekata u
garnizonu Varaždin.

KOMANDI ARHIVA

1.- U slučaju daljeg produžavanja napada na JNA i proširenja metoda delovanja na grube provokacije, rušilačke demonstracije i napade paravojnih formacija ili DTG, najverovatniji oblici ugrožavanja vojnih objekata u garnizonu Varaždin bili bi sledeći:
– objekt komande Korpusa i Dom JNA Varaždin – grube provokacije različitih oblika, rušilačke demonstracije, blokada objekata od strane paravojnih organizacija, a u daljoj eskalaciji mogući su i napadi na ove objekte, sa ciljem: izvršenje psihološkog pritiska na starešine i vojnike radi narušavanja morala, ometanje ili onemogućavanje normalnog funkcionisanja ovih institucija i razbijanje komande korpusa i ovladavanje objektima.
– kasarna "Jalkovečke žrtve" sa GA i kasarna "Kalnički partizani" sa Vojnom ekonomijom – grube provokacije, blokada od strane paravojnih organizacija i napadi DTG, sa ciljem: izvršiti psihološki pritisak na vojnike, GL i starešine radi slabljenja morala, sprečiti izlazak i pokret jedinica iz kasarni ili oteti deo naoružanja i teže tehnike, odnosno izvršiti diverzije na njima i objektima u kasarni;

---

[135] Okrugli pečat: Komanda 5. korpusa RV i PVO, Organ bezbednosti.

– objekte “Varaždin Breg” i “Inžinjerijski poligon”, “Nova Ves” i “15. maj” sa “Pekarskom” – grube provokacije radi slabljenja morala straže i napadi paravojnih organizacija i DTG sa ciljem otimanja naoružanja, municije, m/v i dr. MS iz skladišta.
U provokacijama prema vojnim licima i objektima očekivati je pored verbalnog delovanja i primenu različitih metoda fizičkog obračunavanja i delovanja uz primenu priručnih sredstava i oruđa, do vatrenog oružja i ekspoziva.
U rušilačkim demonstracijama očekivati primenu i najperfidnijih metoda, od isturanja u prve redove dece, do navale pijanih jurišnika i primene hladnog i vatrenog oružja iz mase.
Za blokadu vojnih objekata i sprečavanje pokreta jedinica očekivati je primenu natovarenih kamiona, šlepera, vozila sa opasnim materijama (plin, benzin) i drugih, kao i dejstvo vatrom sa kružne osnovice.
U napadima na vojne objekte očekivati najraznovrsnija lukavstva, prethodni demonstrativni napad, tiha likvidacija stražara, korištenje starešinskih i vojničkih uniformi JNA službenih i teretnih, primenu najsavremenijih elektronskih sredstava za osmatranje i gađanje, hemijskih borbenih sredstava i lakog protivoklopnog naoružanja.
Napadač će nastojati i da pravovremeno obezbedi oslonce i saradnike u samom objektu. Jačinu, sastav, pravce i način dejstva napadača proceniti posebno za svaki objekt.

2.- Jedinice garnizona Varaždin organizuju obezbedjenje i odbranu svih vojnih objekata, sa zadatkom:
Organizovanjem efikasnog unutarnjeg (stražarskog) i spoljnjeg (izviđanje i osmatranje, postavljanje upozorenja i dr.) obezbedjenja i davanjem neposrednog upozorenja sredstvima razglasa (megafon i dr.) i primenom hemijskih sredstava za onesposobljavanje odvratiti napadača od namere da izvrši nezakonite radnje prema vojnom objektu, a organizovanjem odbrane objekta snagama za obezbedjenje, namenskim snagama za odbranu objekta i snagama za intervenciju, uz primenu vatre iz svih raspoloživih borbenih sredstava po pravilima borbene upotrebe jedinica, razbiti napadača, sprečiti prodor u krug objekta, ovladavanje zgradama i odnošenje NVO i onesposobiti ga za dalja dejstva.
U odbrani vojnih objekata angažovati sve raspoložive snage u garnizonu.
Obezbediti na svim vojnim objektima i u svim uslovima trenutnu gotovost za odbranu adekvatnim angažovanjem snaga i uvežbavanjem.

3.- Snage za obezbedjenje i odbranu vojnih objekata u garnizonu Varaždin grupisati na snage za obezbedjenje vojnih objekata (unutrašnje i spoljašnje), snage za neposrednu odbranu, snage za raščišćavanje prepreka, snage za intervenciju i rezerva.
Težište odbrane imati na objektima komande Korpusa, “Varaždin Breg” i kasarne “Kalnički partizani” i “Jalkovečke žrtve”.

4. Obezbedjenje i odbranu vojnih objekata jedinice organizuju po sledećem:
32. mbr. bez ič, 2/1. mb GZR (TZI i tenk sa ralicom), 2. slab/lsard PVO i inžb, sa 2. brp/639. POB i 32. atb obezbeđuje i brani objekte: “Varaždin Breg” i “Nova Ves”, “Inžinjerijski poligon”, kasarna “Kalnički partizani”, Vojna ekonomija, “15. maj”, “Pekarska” i objekt “Ivančica”. Snagama za odbranu stalno posesti objekte “Varaždin Breg”, “Nova Ves” i Inžinjerijski poligon”, a ostale posedati po potrebi namenski određenim snagama.
– 32. map sa 32.bv, 32. čABHO i 2. slab 20/3/32. lsard PVO i komandama 6/33. partd i 32. snb obezbeduje i brani objekte kasarne “Jalkovečke žrtve” i garnizonske ambulante.

– 32. bVP sa iv na OIA/32. ič i KS/32.K obezbeduje i brani objekt Komande 32. korpusa i Dom JNA Varaždin, a ostatak bataljona u rezervi komande Korpusa.

5.- Na svim objektima u garnizonu snage odredene za odbranu rasporediti na deo za izvođenje odbrane i deo za aktivna dejstva, dovoljno jak za razbijanje procenjenog napadača. U ulogu snaga za aktivna dejstva – intervencije u garnizonu određujem 2-1. mb/32.mbr sa GZR/32. mbr (sastava 1 TZI i 1 tenk sa ralicom), koje imati stalno popunjene, a sredstva spremna za upotrebu.

6.- U rezervi Komande 32. korpusa, u gotovosti za izvršenje posebnih zadataka i za ojačavanje snaga za aktivna dejstva – intervencije na objektima od posebnog značaja imati 32.bVP (bez dela za odbranu komande 32. K i Dom JNA) i ič/32. mbr bez iv na OIA.

7.- U planovima odbrane za svaki pojedinačni objekt propisati konkretne postupke u raznim slučajevima rukovodeći se sledećim:
– u sprečavanju izvršenja nezakonitih radnji prema vojnom objektu primeniti sredstva upozorenja i odvraćanja:
Saopštavanje unapred pripremljenog upozorenja sredstvima razglasa, hemijska sredstva za onesposobljavanje i pucanjem u vazduh, a ukoliko to ne daje rezultate preći na selektivno dejstvo po kolovođama rušilačkih demonstracija i dr. oblika napada, a ako i to ne da željeni rezultat u odbrani vojnog objekta primeniti sva raspoloživa sredstva po pravilima borbene upotrebe.
– U svim slučajevima i postupcima posle procene i donesene odluke dejstvovati odlučno, brzo, energično i efikasno, ne pristajati na pat-pozicije, biti maksimalno aktivan i obezbediti potpuni uspeh preduzetog borbenog dejstva.
– Na svim vojnim objektima obezbediti za ljudstvo sredstva za pružanje samopomoći i uzajamne prve pomoći, odrediti mesto za ranjeničku prihvatnicu i ljudstvo za izvlačenje teže povređenih.
– Način dejstva i otvaranje vatre (sektor osmatranja i gađanja, zabranjena zona dejstva vatrom i sl.) propisati kod onih objekata gde to zahtevaju mere sigurnosti, predviđajući aktivna dejstva telom oklopnog vozila, hemijskim oružjem za onesposobljavanje, hladnim oružjem i dejstvo vatrom iz bezopasnih sektora.

8.- Komande odredene za obezbedjenje i odbranu pojedinih vojnih objekata obezbediće sigurnu vezu sa jedinicama za odbranu objekata, a primerak dokumenata dostaviti sa Planom odbrane objekta. Za ovaj zadatak koristi postojeća dokumenta veze “Kremen”.

9.- Na svim objektima propisati način prihvata jedinice za intervenciju (način najave sredstvima veze, postupak u slučaju prekida, osmatranje signala i sl.), čime sprečiti dejstvo po sopstvenim snagama.

10.- OC 32. K inoviraće postojeći Pregled snaga za odbranu vojnih objekata po garnizonima i objektima tako da obezbedi prikaz svih potrebnih podataka. Podatke u Pregled uneti 21. 06. 1991. godine pri pregledanju elaborata za odbranu vojnih objekata iz svih garnizona. Za ažurnost pregleda odgovoran je načelnik OC. Svaku promenu u angažovanju snaga po pojedinim objektima jedinice će odmah izveštavati OC 32. K telegramom – pisano.

ST/ZJ-P

KOMANDANT
General-major
Vlado Trifunović, [v.r.]

M.P.[136]

Prilog: Pregled snaga za odbranu vojnih objekata u garnizonu Varaždin

P R E G L E D
SNAGA ZA ODBRANU VOJNIH OBJEKATA U GARNIZONU VARAŽDIN

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Prilog br.
Primerak br.

RED. BROJ	VOJNI OBJEKTI	SNAGE ZA ODBRANU	SNAGE ZA INTERVENCIJU	REZERVA KOMANDE 32. K
1.	Komanda 32. K	1-1/32. bVP sa 2/32. ič (na BRDM-2)	2/1. mb sa GZR (1 TZI i 1 TR) – za aktivna dejstva u garnizonu i intervencije na ugrožene objekte.	32. bVP bez 1/1. čVP i 1-1/2. čVP 32. ič bez 2. iv na OIA BRDM-2 – za izvršavanje posebnih zadataka, aktivna dejstva u zoni korpusa i intervencije ka ugroženim objektima u zoni 32. K
2.	Dom JNA Varaždin	1-1-2/32. bVP		
3.	Kasarna “Jalkovečke žrtve” i GA	1-2/32., bv, 1/32. čABHO, 2. slab/32. lsard PVO		
4.	Kasarna “Kalnički partizani”	Tč/1. mb, čMB 120 mm/1. mb i 2. brp/639. PoB		
5.	Skladište “Varaždin Breg”	Ojačani mv iz mč/1. okb		
6.	Objekt “Inžinjerijski poligon”	1-1.tč/1. okb		
7.	Skladište “Nova Ves”	1-1/32. mad		
8.	Skladište “15. maj” i “Pekarska”	1. slab “S-1”/32. lsar PVO		
9.	Objekt “Ivančica”	2-1/32. mad		
10.	Vojna ekonomija	Mešovito odelenje/32. pozb		

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 3. 10.

[136] Okrugli pečat: Komanda 32. korpusa.

64

1991., lipanj 21.
Knin

Izvješće Franka Simatovića, o izgradnji oklopnih vlakova koji bi štitili pravce Knin – Benkovac, Knin – Drniš i Gračac – Gospić

REALIZACIJA PROJEKTA OKLOPNIH VOZILA

Planira se postavljanje 3 topa 40 mm na 3 odvojene platforme s posebnim mašinama za vuču. U vozovima bi pored. posade topa bilo postavljeno odjeljenje za podršku čiji bi se oružani sastav naknadno odredio.

Vozovi bi bili rasporedjeni po slijedećem:
1 voz Benkovac komunicirao bi na liniji Knin-Benkovac sa zadatkom zaštite prostora i odbijanja mogućeg napada na putnoj relaciji Benkovac-Knin.
S njim se uspješno mogu zahvatiti Polača, Vaćani, Rupe, Puljani kao i cijela dolina kanjona.
Za smještaj voza i pratećeg odjeljenja u stanici Benkovac zadužit će se komandant Benkovačke oblasti Dražić.
2 voz stacioniran u stanici Golubić istog sastava i naoružanja kao i prvi.
Vozom može da se štiti relacija Knin-Drniš, da se napadne Drniš s kote 334 kod Tepljuha.
Štitit će komunikaciju na pravcu Knin-Stanica-Kaldrma-Martin Brod.
Pored ovog služit će kao i rezervna podrška Gračačkom pravcu.
Za postavljanje voza i zaštitu odgovoran je načelnik TO Dragišić Milan.
3 voz stacioniran u Gračacu s zadatkom:
Forsiranje zaštite pravca Gračac-Gospić s mogućnosti gadjanja tj. napada na Lovinac i zaprečavanje puta Medak.
Pored ovog komunicirati i štititi pravac Knin-Gračac, a za smještaj posade odgovoran je načelnik Marko Dragičević.
Posada topa bit će obezbedjena s radio stanicom i to direktno s ovim komandom.

Knin, 21. 6. 1991.god.

Frenki,[137] [v.r.]

M.P.[138]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 267.

[137] Franko Simatović.

[138] Okrugli pečat: Štab TO Knin.

65

1991., lipanj 25.
[Zagreb]

Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama političke stavove vojnog vrha JNA u svezi rješavanja političke krize u Jugoslaviji

---

KOMANDA 5. VOJNE OBLASTI
Pov.br. 25/171-93
25. 06. 1991. godine

KOMANDI 944. POB

U prilogu vam dostavljamo materijal namenjen starešinama, pre svega, komandirima četa, komandantima bataljona i starešinama toga ranga, za informisanje vojnika, starešina i GL na službi u JNA.
Materijal se može koristiti u relativno dužem vremenskom periodu. Sadržaje izložene u materijalu treba stalno aktuelizovati u skladu sa razvojem dogadjaja i konkretizovati sa situacijom na teritoriji lociranja i stanjem u sopstvenoj jedinici.
Informisanje treba da doprinese jedinstvu vojnih kolektiva i motivisanju ljudstva za izvršenje zadataka. Posebno napominjemo da sadržaje treba izlagati usmeno, a ne čitanjem.
Materijal umnožiti i dostaviti krajnjim korisnicima (komandirima četa.)

NAČELNIK ODELENJA ZA MV
p u k o v n i k
Đuro Vrandečić, [v.r.]

M.P.[139]

M.P.[140]

- - - - - - -

TEZE ZA INFORMISANJE VOJNIKA

Političko-bezbednosna situacija u Jugoslaviji je izrazito krizna i eksplozivna. Njen dalji razvoj je teško predvidiv, a normalizovanje vrlo neizvesno.
Naša zajednička domovina, kojom smo se sve vreme posle II svetskog rata s pravom ponosili, suočena je sa opštim društvenim haosom, anarhijom, bezakonjem i mogućnošću izbijanja gradjanskog rata. Mnogi pojedinci, militantne grupe i čelnici nekih političkih stranaka, sa društvenim legitimitetom i bez njega, bezumno, neodgovorno i oholo, uporno i otvoreno, šire medjunacionalnu mržnju i pozivaju na bratoubilačke sukobe.
I pored pokušaja projugoslovenskih patriotskih snaga da se zaustavi širenje krize, situacija se poslednjih godina iz dana u dan pogoršavala, da bi poslednjih nedjelja poprimila dramatične razmere. Nadležni državni organi i institucije u Federaciji i republikama nisu u stanju, da stanu na put razarajućoj praksi primene politike svršenog čina i razbijanja jedinstva Jugoslavije. Vremenom, situacija se sve više pogoršavala, a medjunacionalne i medjurepubličke

---

139 Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

140 Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinske baze, pov. br. 1564-1, 28. 06. 1991.

netrpeljivosti su poprimale oblike najprimitivnijeg šovinizma, revanšizma i medjunacionalne netrpeljivosti i isključivosti.
Ustavni, politički i pravni sistem Federacije često su blokirali i, u mnogim segmentima jednostrano suspendovali, legitimni organi, pa i skupštine nekih federalnih jedinica.
Privredni sistem i privreda Jugoslavije su pred potpunim raspadom i kolapsom. Ljudi su na ivici gole egzistencije. Zaposleni u privredi ne primaju ni minimalne lične dohotke, a dalje siromašenje privrede i stanovništva neminovno bi vodilo izbijanu masovnih socijalnih eksplozija sa nesagledivim posledicama.
U zemlji su oživele i stupile u akciju aveti prošlosti i na najdramatičniji način otvorena žarišta medjunacionalnih sukoba i nasilja. To je praćeno opravdanim narastanjem straha o osećanja nesigurnosti, iseljavanjem ljudi iz sopstvenih domova, uništavanjem imovine i privrednih objekata, oštećenjima saobraćajne infrastrukture, električnih i PTT vodova i instalacija, pa i gubljenjem ljudskih života.
Pod vidom navodne demokratizacije jugoslovenskog društva uporno se podstiču šovinizam, sukobi (čak i oružani), zagovara anarhija i oživljavaju fašistička i izdajnička ideologija. U sklopu antijugoslovenske hajke, atakuje se na JNA, negira potreba njenog postojanja, odriče joj se jugoslavenski i narodni karakter i proglašava se okupatorskom. Napadaju se vojni objekti, provociraju i fizički napadaju vojnici i starešine i otvoreno se preti njihovim porodicama. Takvo zločinačko i razulareno ponašanje nacionalista prema JNA i njenim pripadnicima odnelo je, na žalost, nedavno u Splitu i mladi život vojnika Saška Gešovskog. Nad divljanjima nacionalista u Splitu i prizorima primitivnog divljačkog nasilja, zgražava se ceo civilizovani svet. Ničim neizazvano bezumlje, ludilo, primitivizam i zverstvo ispoljeni prema sopstvenoj armiji, nisu poznati u novijoj istoriji. Iz nekih sredina i legalnih institucija republičkih vlasti i političkih partija pozivaju se i podstiču pripadnici JNA na neposlušnost i dezerterstvo.
Jugoslavija je, pod razbijačkim naletima nacionalističkog bezumlja i bezakonja, za kratko vreme, od zemlje i društva sa opravdano visokim medjunarodnim ugledom, autentičnim društvenim rešenjima i razvojem, od mirne i bezbedne zemlje, dospela do gubitka tih odlika i teške društvene krize. Danas je ona, na žalost, jedna od najneuralgičnijih točka Evrope. Medjunarodna progresivna javnost ispoljava istinski interes za očuvanje jedinstva Jugoslavije, ali i zabrinutost za njenu sudbinu.
I u uslovima teškog političkog i ekonomskog stanja u zemlji i produbljivanja krize u svim oblastima društva, naročito u sferi medjunacionalnih odnosa, ulažu se ogromni napori da se jugoslovenska kriza razreši mirnim putem i primenom demokratskih metoda. Pored ostalog i Predsedništvo SFRJ je, na sednici od 9. maja 1991. godine, donelo Program mera i aktivnosti za rešavanje medjurepubličkih i medjunacionalnih sukoba.
Jugoslovenska narodna armija, kao zajednička oružana sila svih jugoslovenskih naroda i narodnosti, u skladu sa svojom ustavnom ulogom i naredjenjima Predsedništva SFRJ, već duže vreme je angažovana na kriznim žarištima. U više navrata sprečila je medjunacionalne oružane sukobe širih razmera i uspešno posredovala u rešavanju brojnih problema. Pripadnici Armije su pri tom, domaćoj i medjunarodnoj javnosti, pokazali i potvrdili svoje narodno i opštejugoslavensko obeležje i dokazali istinitost, više puta javno izloženih stavova, da Armija nikada nije bila usmerena protiv bilo kog našeg naroda i narodnosti, već da je za miran, demokratski i na ustavu SFRJ i saveznim zakonima zasnovan put rešavanja krize u zemlji. Vojnici i starešine nisu dozvolili da budu isprovocirani brojnim podmetanjima, provokacijama, otvorenim pretnjama, pa i fizičkim nasrtajima. Disciplinovano, hrabro i odgovorno izvršavaju

svoje zadatke i naredjenja pretpostavljenih. U svim aktivnostima ispoljavaju visoku patriotsku svest, slobodarski duh i poverenje u svoje starešine i vojno rukovodstvo. Brojni su pozitivni primeri, u Armiji kao celini, pa i u našoj jedinici, hrabrog i odvažnog držanja vojnika u izvršavanju dužnosti u ovim uslovima koji su veoma slični ratnim. Vama i celokupnoj jugoslovenskoj javnosti poznato je kako su dostojanstveno, hrabro i odvažno reagovali*[141] desetar Saša Božanić u Pakracu, vojnici Jonel Anka i Dragan Lukić u Virovitici, vojnici Saško Gešovski i Svetlančo Nakov u Splitu, vojnik Muharemi Arsim u Ptuju i mnogi drugi u izvršavanju zadataka u Borovu Selu, Plitvicama, Kninu i na drugim mestima. Na taj način jugoslovenska mladost u redovima svoje armije pokazala je u mnogim delikatnim situacijama mnogo više strpljenja, zrelosti, patriotizma i humanosti no mnogi politički lideri, naročito oni koji pozivaju na obračun, progon i linč ljudi samo zato što su druge nacije ili vere.

Na bezumlje, mržnju i atake, Armija odgovara civilizovano i humanistički drugarstvom i medjusobnim poverenjem u svojim redovima, istinskim bratstvom i jedinstvom koje se i danas na selu potvrdjuje, pored ostalog i bezbrojnim prijateljstvima širom Jugoslavije, kilometrima izgradjenih i društvu podarenih puteva, vodovoda, mostova i drugih objekata i nadasve svojim narodnim i opštejugoslovenskim bićem.

Jugoslovenska narodna armija je bila i ostaće jedinstvena oružana sila svih jugoslovenskih naroda i narodnosti. Njeno narodno i opštejugoslovensko obeležje nijednom, uprkos brojnim iskušenjima, nije dovedeno u pitanje. Ona će to i ubuduće ostati, spremna da izvrši svoje obaveze. Garant toga su vojnici i starešine u njenim redovima, pripadnici svih jugoslovenskih naroda. Garant toga je i istinsko drugarstvo i prijateljstvo na delu, kakvo jeste i kakvo se gradi u svim jedinicama i vojnim kolektivima.

Jugoslovenska narodna armija kao što nije do sada, ni ubuduće se neće parcijalno opredeljivati niti arbitrirati u medjunacionalnim i medjurepubličkim sukobima. Ona će izvršavati zadatke čiji je cilj očuvanje Jugoslavije kao zajedničke i jedinstvene države. Jugoslovenska narodna armija je i po Ustavu zemlje odgovorna da štiti i garantuje nezavisnost i teritorijalnu celokupnost zemlje. Ona te zadatke može i hoće da izvrši. Ona je to i do sada nebrojeno puta na delu potvrdila. To je u ovom trenutku i najznačajnija društvena, patriotska i istorijska odgovornost svih pripadnika Armije.

Usprkos svim osporavanjima, nesumnjiva je činjenica da Jugoslavija postoji kao slobodna i suverena zemlja i u medjunarodnim je relacijama još značajan medjunarodno-pravni subjekt. U svojoj istoriji, a posebno posle II svetskog rata, Jugoslavija je gradila i izgradila visok

[141] *Desetar Saša Božanić, vršeći stražarsku dužnost u Pakracu, prvo je spasao život svome drugu vojniku Robertu Kajbi, a zatim je otvorio vatru na napadače – pripadnike MUP-a.

– Vojnici Jonel Anka i Dragan Lukić, zahvaljujući prisebnosti, a naročito predanim i odgovornim izvršavanjem dužnosti dežurnih na prijavnici Doma JNA u Virovitici, sprečili su naoružanog napadača (Marijana Derežića) u nameri ubistva pripadnika JNA i uništenje vojne imovine.

– Vojnik Muharemi Arsim, odgovorno, odlučno i časno je vršio dužnost stražara. Naime, kada su 3 radnika "Elektre" iz Ptuja, bez najave hteli da isključe struju kasarni "Dušan Kveder Tomaž", vojnik Muharemi ih je odlučno upozorio, a kada oni i posle trećeg upozorenja nisu odustali od namere, otvorio je vatru i pritom ranio civila Borisa Frasa.

– Brojni su primeri patriotskog, zrelog i odgovornog ponašanja vojnika. Na primer, vojnik Smiljan Tomnik iz Celja, iako je završio vojni rok, ostao je u jedinici, jer je smatrao da se nalazi "na izvršenju jednog časnog zadatka u očuvanju naših najvećih vrednosti – ljudskih života. Ako je to u interesu ljudi sa ovog prostora (Knin) ostaću u JNA dobrovoljno, koliko to bude trebalo i neće mi biti teško". Brojni su i drugi slični primeri.

U neposrednom obraćanju vojnicima, starešine, pored ovih, treba da iznose i pozitivne primere iz svoje jedinice.

medjunarodni ugled, pre svega doslednom i principijelnom borbom i zalaganjem za ravnopravnost svih naroda i država, za miroljubivo rešavanje medjunarodnih sporova, za nemešanje u unutrašnje stvari drugih država i za razvijanje saradnje izmedju naroda i država bez obzira na državno uredjenje, nacionalna i verska opredeljenja ljudi.
Jugoslavija je i u unutrašnjem razvoju dugo u svetu bila primer originalnosti u traženju i iznalaženju puteva i pravaca sopstvenog razvoja. Jugoslavija je za vreme blokovskih, posebno staljinističkih pretnji njenoj nezavisnosti, i otvorenih pritisaka i blokada, zadivila ceo svet odlučnošću da očuva teško stečenu slobodu i odbrani pravo na sopstveni put razvoja.
Nesumnjivi su rezultati koje je Jugoslavija u svom četrdeset petogodišnjem razvoju posle rata postigla u svim oblastima društvenog razvoja. otuda danas njena snaga da se održi uprkos snažnim potresima. Jugoslavija traži sopstveni put demokratskog preobražaja i reforme i u tome će, izvesno je, uspeti. U medjunarodnim relacijama ona može uspeti samo kao jedinstvena, teritorijalno nepodeljena i suverena moderna demokratska država. Ambicije nekih republičkih vodja za samostalnim patuljastim državicama su anahrone i nerealne. Ni suvremeni razvijeni, sve povezaniji, svet ih ne priznaje i to nam otvoreno stavlja do znanja, jer u tom svetu, zabrinutom i podeljenom, nisu potrebna nova krizna žarišta i podele, pogotovo na tlu Evrope.
Brojni društveni, kulturni, historijski i drugi interesi naših naroda, a naročito ideja jugoslavenstva, koja je vekovima prožimala i nadahnjivala pojedince i narode, ukazuju na to da jugoslavenski narodi mogu opstati samo u okviru Jugoslavije. Nisu u pravu oni koji tvrde da je naše zajedništvo iluzija, obmana, fikcija, zabluda i izmišljotina. Ono je naša prošlost, sadašnjost i jedina budućnost. Stoga je, u ovom trenutku traženje najprikladnijih oblika unutrašnjeg organizovanja jugoslovenske zajednice svakako najaktuelniji i najteži problem u reformisanju i demokratskom preobražaju društva. Pretpostavka za to je uspostavljenje narušenog sistema ustavnosti i zakonitosti na teritoriji cele zemlje i stavljanje u prvi plan životnih potreba i istorijskih interesa svih gradjana i naših naroda.
Jugoslovenska narodna armija će, imajući to u vidu, biti i ubuduće garant mira i bezbednosti svih jugoslovenskih naroda i narodnosti, kako je to i do sada činila. Pri tom se neće mešati u političke dogovore o budućnosti zemlje, već će se dosledno ponašati i delovati u skladu sa postojećim Ustavom SFRJ sve dok se on, na miran, demokratski i ustavan način, ne promeni. To je prvi uslov da se razgovori o budućnosti zemlje mogu voditi, bez pretnje silom i uslov za miran rasplet jugoslovenske krize. U osnovi tog optimizma je (1) dva veka postojanja i razvoja ideje jugoslovenstva, sedam decenija Jugoslavije i ogromne ljudske žrtve ugradjene u temelje zajedničke države; (2) želje da se živi u slobodi, demokratiji i sreći, a ne u anarhiji, totalitarizmu i ratu i (3) saznanje običnih ljudi da žive sve teže i siromašnije. To je razlog za realno očekivanje da će se jugoslovenska kriza razrešiti bez krvoprolića, a reformisana Jugoslavija opstati kao moderna zajednička država.
Nastavljen je agresivan psihološko-propagandni rat protiv svih onih koji se odlučno zalažu za Jugoslaviju kao jedinstvenu državu. Težište je u ovom trenutku usmereno prema Jugoslovenskoj narodnoj armiji, s namerom da se ona iznutra razbije, oslabi, pocepa i učini nedelotvornom u ostvarivanju ustavnih obaveza.
U tom sklopu intenzivno se proizvode i plasiraju glasine o pripremama za vojni udar u zemlji ili u pojedinim republikama, o maltretiranju i šikaniranju vojnika samo zato što su pripadnici ovog ili onog naroda, pa čak i o ubistvima vojnika od strane starešina, o nejedinstvu i raskolu u vojnom vrhu, o skorom raspadu JNA, o ostavkama najviših vojnih rukovodilaca, o

masovnim tučama medju vojnicima, o tome da je Armija pucala u narod, da masovno hapsi civilna lica i drugo. Pri tome se nastoji izazvati strah, strepnja, neizvesnost, antiarmijsko raspoloženje, razdor Armije i naroda, nejedinstvo u vojnim kolektivima i, u celini, bitno oslabiti snaga i ugled Armije.
U stvaranju uverenja da se radi o tudjoj, okupatorskoj, a ne narodnoj vojsci, ne preza se ni od najbrutalnijih postupaka. Kao žive prepreke na ulicama, ispred kasarni i tenkova isturaju se goloruki ljudi, žene i deca. Zahvaljujući visokoj svesti pripadnika JNA, njihovom humanizmu i prožetosti osećanjem da je to deo sopstvenog naroda koji je zaveden, nacionalistički i politički izmanipulisan, sprečena su krvoprolića i tragedije većih razmera. Armija je i u tim najdelikatnijim situacijama potvrdila svoju opštejugoslovensku opredeljenost i čvrstu rešenost da neće pucati u svoj narod, već će se obračunati sa onim koji ga truju lažima, medjunacionalnom mržnjom i antiarmijskim raspoloženjem, onim koji pokušavaju da nasilnim sredstvima i jednostranim aktima odvoje pojedine narode od ostalih naroda u Jugoslaviji, koji pokušavaju da razbiju našu zajedničku domovinu i preduzimaju radnje i postupke koji vode jednostranom i neustavnom menjanju granica Jugoslavije, a što vodi u gradjanski rat i krvoproliće nesagledivih razmera.
Nacionalne vodje i lideri pojedinih političkih stranaka, slepo rukovodjeni i opčinjeni secesionističkim i separatističkim idejama, ubrzano rade na formiranju republičkih, stranačkih i nacionalnih vojski, jer dobro znaju da bez oružane sile ne mogu postići svoj cilj. Pri tome oni koji ih usmeravaju na to previdjaju ili ne žele da priznaju, pored ostalog, ni sledeće činjenice:
1) patuljaste države na tlu Jugoslavije nemaju budućnost u medjunarodnim okvirima, pa bi takve "suverene" državice vrlo brzo postale plen većih i jačih suseda koji se još nisu odrekli pretenzija prema nekim našim teritorijima. Na to upozoravaju mnoge javne ličnosti i zvanične institucije i
2) oružane formacije takvih državica bi se veoma brzo konfrontirale i medjusobno sukobile i gurnule naše narode u dugotrajan gradjanski rat. Da bi tako bilo već nam na žalost dovoljno ubedljivo pokazuju poznati dogadjaji u raznim krajevima Jugoslavije. Zato se moramo osloboditi emocionalnog prosudjivanja naše stvarnosti i videti da bi eliminisanjem Jugoslovenske narodne armije sa istorijske pozornice, naši narodi i svi mi neminovno postali akteri i žrtve takve, u suštini, militarističke politike. U takvim okolnostima, umesto da nastavite i produbljujete uspostavljena prijateljstva i druženje, da se medjusobno posećujete, pomažete u svakom pogledu, vi bi, mimo svoje volje postali neprijatelji, gledali se preko nišana i iz rovova, ubijali na najsvirepiji način, kao što se dešava u nekim delovima sveta, koje smo do juče osudjivali i sažaljevali. Grozote Vijetnama, Avganistana, Libana, Iraka,...postale bi naša dugogodišnja stvarnost i svakodnevica, jer nam neki "naši" lideri takvu budućnost nude.
I ovom prilikom podsećamo da su svečanu obvezu dali svi pripadnici JNA, pa i vi, i pritom se obavezali na odbranu nezavisnosti, i teritorijalne celokupnosti Jugoslavije, na čuvanje i razvijanje bratstva i jedinstva i savesno izvršavanje dužnosti. Svečana obaveza je pravna i moralna kategorija. Kao pravna kategorija, svečana obaveza utvrdjuje odnos svakog pojedinca prema domovini, precizira njegove dužnosti i obaveze, a vezuje ga sankcijama.
Medjutim, za sve nas suština svečane obaveze je i u njenom moralnom značenju. Prirodno je da ljudi odvajaju dobro od zla, ljubav od mržnje, veru od nevere i da pri tom zauzimaju odbramben i odbojan stav prema svim negativnim pojavama, a da prihvataju, neguju i razvijaju pozitivne vrednosti, osobine i svojstva, uzdižući ih do nivoa kada postaju sadržaj i

vrednost ljudskog zaklinjanja. U tom smislu odbrana slobode je za sve pripadnike Armije izuzetni jak moralni nalog, koji, posebno u ovim trenucima, ima prvorazredni značaj.
Sasvim je razumljivo da vi veoma teško doživljavate atmosferu i dramatična zbivanja na jugoslovenskom prostoru, ali ste i uvereni da naše društvo mora imati snage da razreši postojeće probleme, da obezbedi medjunacionalno poverenje i stvori uslove za normalan život svih gradjana u Jugoslaviji. Stoga, težište svoga angažovanja, u aktuelnoj situaciji, treba da usmerimo na izgradjivanje pravilnih medjuljudskih odnosa u vojnom kolektivu, negovanju i razvijanju istinskog uvažavanja, druženja, solidarnosti, prijateljstva i pomaganja. Ne smemo podleći opštoj atmosferi u društvu, nacionalističkoj i antijugoslovenskoj histeriji. Jugoslovensko opredeljenje mora ostati osnova i uslov za trajno delovanje svakog od nas, ne samo dok smo u vojničkoj uniformi, već i sutra kad se vratimo u mesto stalnog življenja. Naša je trajna moralna obaveza i pravo da delujemo u duhu interesa jugoslovenske zajednice, u duhu spremnosti da se borimo za odbranu slobode i nezavisnosti Jugoslavije i u duhu zalaganja za Jugoslaviju kao zajedničku domovinu. Svoj dug i istorijsku ulogu u prevazilaženju sadašnjeg stanja i daljem razvoju Jugoslavije, ispunićemo, ako sve svoje snage usmerimo (i u radnoj i u društvenoj sredini) ka jedinstvenom cilju – izgradnji jedinstvene, savremene jugoslovenske zajednice i države.

Nipošto ne dozvolite da se na bilo koji način unose podele u naše redove, da se povredjuje dostojanstvo ličnosti pojedinca po nacionalnoj, stranačkoj, verskoj i bilo kojoj drugoj osnovi. Nikako ne smemo poistovećivati postupke pojedinih rukovodilaca militantnih grupa i krugova i lidera nacionalnih stranaka sa narodima u celini. Odlučno ćemo se suprotstaviti svrstavanju pod bilo čije nacionalističko-šovinističke, liderske i slične, mržnjom i ratnim parolama, obojene zastave. Moramo voditi računa da neumesne šale, zadjevice, poistovećivanja s pojedinim liderima, generalisanje postupaka i dogadjaja u nekim regionima kao opštevažeće opredeljenje svih ljudi sa tog prostora, i drugi neumesni postupci, imaju štetne posledice na medjuljudske odnose. Ne dozvolite da se i na taj način unosi razdor u vaše redove. Uvereni smo da ćemo samo na takav način opravdati očekivanja ogromnog broja patriotskih snaga i dobronamernih ljudi u zemlji i doprineti da se Jugoslavija vrati sebi i autentičnim interesima svojih naroda i narodnosti.

Jugoslovenska narodna armija ostaće dosledna svom narodnom i opštejugoslovenskom biću na kursu izvornih reformskih opredeljenja, ona će i ubuduće davati pun doprinos razvoju demokratije i onim procesima koji život čoveka čine bogatijim i humanijim. U skladu sa svojom ustavnom ulogom, odlučno će se suprotstaviti snagama koje nude bratoubilački rat, prekrajanje granica i cepanje zemlje. Naša sloboda i jedinstvo skupo su plaćeni i moraju se čuvati i očuvati angažovanjem svih patriotskih snaga Jugoslavije. I naša uloga u tome je neprocenjiva.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

66

1991., lipanj 25.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ Komandi 180. mtbr. o snagama ZNG-a i MUP-a RH u Crvenoj Luci, te mogućim pravcima napada na tzv. "SAO Krajinu"

Komanda 9. korpusa
Str.pov.br.19-935
25. 06. 1991. godine

vrlo hitno

Komandi 180.mtbr

Dobili smo neproveren podatak od Komande VPO da se u rejonu Cevene Luke SO Biograd n/m nalazi oko 1000 pripadnika Zbora narodne garde (ZNG) i MUP-a RH, te da navodno planiraju u toku nocć 25/26. 06.1991. godine izvršiti napad na Benkovac i Knin pravcima: Biograd n/m -Kakma- Polača- Benkovac, Pakoštane-Marina – Miranje – Benkovac.
Moguće da će deo snaga angažovati pravcem: Pirovac-Stankovci-Benkovac.
U toku je provera dobijenih podataka.
Poduzmite mjere osmatranja ovih pravaca iz rejona koji pružaju adekvatnu zaštitu od iznenadnih dejstava snaga ZNG i MUP-a RH. Izvidjanje vršiti sa borbenim vozilima koja imaju uredjaje za noćno osmatranje i pružaju adekvatnu zaštitu posadama.
Izvidjačke patrole ne isturati van rejona uredjenih i predvidjenih za intervenciju na pravcima iz kojih se očekuje dolazak snaga MUP-a.

k o m a n d a n t
general -major
Špiro Niković

M.P.[142]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6006.

67

1991., lipanj 26.
[Zagreb]

Komanda 5. vojne oblasti dostavlja podređenim postrojbama tekst govora – upozorenja za slučajeve provokativnih akcija protiv JNA

---

[142] Prijemni pečat: I. odjeljenje ECV 322. puka veze, brzojav br. Lotos 791, primljen 26. 06. 1991.

KOMANDA 5. VOJNE OBLASTI
Str. pov. broj 9/75-221
26. 06. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

KOMANDI 944. POB

Veza, akt Komande 5. VO strogo pov. br. 9/75-189 od 06. 06. 1991. godine točka 4, dostavljamo vam tekst govora – upozorenja za slučajeve provokacija i rušilačkih demonstracija, kao moguću varijantu komuniciranja sa masom. Navedeni tekst koristiti u skladu sa uputstvom datim u napomenama.

MZ/SS

POMOĆNIK KOMANDANTA
ZA MORALNO VASPITANJE I PP
p u k o v n i k
Predojević, dr. Vaso, [v.r.]

M.P.[143]
M.P.[144]

\- - - - - - -

TEKST GOVORA – UPOZORENJA ZA SLUČAJ RUŠILAČKIH DEMONSTRACIJA I NASRTAJA ŠIRIH RAZMJERA NA VOJNE OBJEKTE
(Kao moguća varijanta)

GRADJANI I GRADJANKE
(Mjesto)

POZIVAMO VAS DA SE MIRNO RAZIDJETE,

JNA nije prepreka mirnom izlasku iz krize. Ovo što Armija čini i radi je u interesu mira i napretka, slobode i nezavisnosti naši naroda i narodnosti.
Narodima ove zemlje potreban je mir, a ne rat. Armija će i dalje raditi po Ustavu i zakonu, i ko se tome silom suprostavlja – silom će biti onemogućen.
Obraćam Vam se u ime pripadnika jedinice ______________ i JNA.
Dosadašnjim odnosom i saradnjom sa stanovništvom____________________ pripadnici
(mjesto, grad, ustanova)
naše jedinice nisu i neće nikada dati povoda za stvaranje nepovjerenja stanovništva prema JNA.
Jurišnicima na našu Armiju smeta što ona svoje zadatke izvršava upravo onako kako to narod ove zemlje zahtjeva i Ustav SFRJ nalaže. Vaš bijes i nezadovoljstvo usmjerili ste u krivom smjeru.
Pitajte one koji Vas šalju na Vašu Armiju, zbog čega ste mnogi od Vas bez posla. Zašto Vašoj djeci uskraćuju bezbrižno djetinjstvo, pa čak i kruh i mlijeko. Njih nije briga hoće li netko od

---

[143] Okrugli pečat: Komanda 5. vojne oblasti.

[144] Prijemni pečat: Komanda 944. pozadinske baze, str. pov. 1415-6, 28. 06. 1991.

Vas, ili neko od vojnika, možda, vaše dijete, dijete nekog Vašeg prijatelja, znanca ili rodbine stradati.
Oni su sebe dobro obezbjedili visokim osobnim dohocima, spremljenim devizama, oklopnim automobilima, stražama i koje kakvim gardama.
Njihove porodice, njihova djeca neće stradati.
JNA nije i nikada neće ugroziti svoj narod. Ona nije takozvana. Ona je Vaša Armija. Ona nikada nije i neće pucati u svoj narod.
Naša je, i Vaša Armija, gradila ovu zemlju, puteve, mostove, vodovode, pošumljavala goleti, gasila požare, spašavala ljude i imovinu, stradale u poplavama i potresima (dati konkretne pokazatelje, regije, mjesta, šire teritorije gdje se dešavaju izgredi).
JNA je čuvala i očuvala granice Jugoslavije i osigurala pedeset godina mira. Mira bez rata. Mira, koga sada najviše trebamo.

G R A D J A N I !
JNA svoje zadatke izvršava i provodi po Ustavu Jugoslavije i zakonima koje su donijeli i Vaši predstavnici u Skupštini. Zbog toga Vas upozoravamo da kršite Ustav Jugoslavije, i činite krivično djelo.
Objekte, pripadnici JNA moraju braniti svim sredstvima, pa i oružjem. Nedozvolite da moramo tako postupiti.
Zato Vas pozivamo, da se u miru razidjete. Ne činite ništa što je protivzakonito, jer ćemo protivnom upotrebiti sve u odbrani objekata i jedinica – što znači i upotrebu vatre.

Gradjani i gradjanke!
Razidjite se, i udaljite od objekta. Ne slušajte, te agresivne bukače medju vama. Idite mirno vašim kućama, a sve nastale nesporazume riješit ćemo sa zvaničnim predstavnicima vlasti.
Ovo je Vaša Armija!
Armija svih naroda i narodnosti!
Armija mira, za Vas, Vašu djecu, Vaše najbliže.
NEDOZVOLITE NITI JEDNOM RODITELJU SUZU U OKU.
Suzu za izguljenim djetetom, drugom, prijateljem.
Sva pitanja mogu i moraju se riješiti mirnim putem, bez rušenja, napada i provokacija.
Hvala vam gradjani na razumijevanju.

NAPOMENA:
– Navedeni tekst mora se prilagoditi vremenu, sredini, mjestu i uslovima.
– Govornik okupljenim gradjanima ne smije čitati tekst. On se mora obraćati gradjanima neposredno, autoritativno i sugestivno.
– Ostvariti neposredan kontakt sa masom i odlučno izreći stavove u navedenom tekstu odbijajući i odvraćajući na taj način gradjane od rušilačkih namjera prema ljudima i objektima.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

68

1991., lipanj 27.

Izvješće Komande 265. mtbr. Komandi 32. korpusa OS SFRJ o sastanku s predsjednikom Regionalnog odbora Saveza komunista – pokret za Jugoslaviju, koji je zatražio naoružanje za planirane akcije na postaje PU Bjelovar na obroncima Bilogore

---

K O M A N D A
265. MEHANIZOVANE BRIGADE
Pov. Br. 53-106
27. 06. 1991.

Informacija sa održanog razgovora
sa predsednikom Regionalnog odbora
SK PJ Bjelovar,

d o s t a v 1 j a.-
H I T N O

KOMANDI 32. KORPUSA
/ PK MVPP/

Dana 27. 06. 1991. godine, kod komandanta brigade je boravio predsednik regionalnog odbora SK PJ Bjelovar drug Bosanac Ljubomir.
U razgovoru sa komandantom brigade u prisustvu još PKMV brigade, drug Bosanac je upoznao komandanta brigade o planiranim aktivnostima koje treba da izvršava SKPJ. Izmedju ostalog izneo je da SKPJ u svim krajevima Hrvatske izvršava svoje zadatke, sem na prostoru Bjelovara.
Da bi izvršio svoje zadatke, jer kako kaže "Više ne mogu da sedim, skrštenih ruku", moli komandu brigade da mu se dodeli 20 komada pušaka. Ima ljude, prisutna je volja, ali ne može sve to realizovati uz lovačko naoružanje.
Akcije koje su zaplanirane, odnose se uglavnom na kraće demonstrativne prepade na postaje MUP Bjelovar a koje su locirane na obroncima Bilogore.
Molimo gore pomenutu komandu da razmotri ovu našu informaciju u ciilju njene daljne realizacije.
Novi razgovor sa predsednikom odbora zakazan je za dan 28. 06 1991. godine za 10,oo časova.

MV/MM

K O M A N D A N T
p u k o v n i k
Rajko Kovačević

Preslika, strojopis, latinica
Vlada Republike Hrvatske

69

1991., lipanj 30.

Zapovijed Komande 140. mehanizovane brigade za miniranje vanjskih skladišta Popovec, Sesvete – Markovo Polje i Rudišćak

---

K O M A N D A
140. MEHANIZOVANE BRIGADE
Str. pov. Br. 377-205
30. 06. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

InžOb objekata,
naredjenje.-

KOMANDI__________

Na osnovu usmenog naredjenja K-de l0. K, a u cilju blagovremenog InžOb vanjskih skladišta "Popovec", "Sesvete-Markovo Polje" i š. "Rudišćak".

N A R E D J U J E M

1.- Odmah izvršiti sve pripreme za miniranje oko objekata – skladišta "POPOVEC", "SESVETE-MARKOVO POLJE" i š. "RUDIŠĆAK" sa PP – minama MRUD.

2.- Za izvršenje ovog zadatka odgovoran je NI/140.mbr, za ispomoć u realizaciji zadatka angažovati dvojicu starešina iz 123. pontb: kap. H. Ž. i st. vod. L. I., kao i potreban broj vojnika iz 1. i 2.mb.

3.- Zaprečavanje (postavljanje) PP MRUD izvršiti ODMAH.
Postavljanje mina vrše starešine sa po dvojicom vojnika – izabranih, a po izradjenom zapisniku od strane NI – za svaki objekat posebno.
Mine postaviti tako da svaki vojnik iz pojačanog obezbedjenja može iz zaklona izvršiti opaljenje – aktiviranje po dve mine, a u pravcu prema vanjskoj ogradi (mine postaviti na drvetu i usmeriti pravac dejstva – prema vani).

4.- Sastave straža u navedenim objektima obučiti – pripremiti, kako i na koji način će izvršiti aktiviranje mina (dve mine) jednu pa drugu, a po ukazanoj potrebi.
O momentu aktiviranja mine odlučuje sam stražar, a to je kada se pojavi veća grupa napadača, a nije u mogućnosti da istu zadrži vatrom iz PN ili bombama.
Za izvršenje ovog zadatka tačno imenovati stražara i mesto (zaklon) iz koga će dejstvovati iz PN i izvršiti paljenje – aktiviranje (dve) mine.

5.- Potrebna MES (komplet MRUD) izuzeti iz skladišta MES od zast. I kl. Škevin Zvonka u D. Selu, i to:
– za š. "RUDIŠĆAK"..................................... 40 MRUD,
– za "POPOVEC" .... 30 MRUD,
– za "SESVETE" .... 30 MRUD.

6.- Prevoz ljudstva i MES razrešit će NSbSl/140.mbr.

7.- U toku postavljanja – zaprečavanja pridržavati se svih mera bezbednosti koje predvidja Pravilo o MRUD.

Prilog:
– Šema rasporeda i zone dejstva pojedinačno postavljenih mina
MRUD.
– Zapisnik minskih polja grupe mina

DI/GK

K O M A N D A N T
pukovnik
Čedomir Tomić, [v.r.]

M.P.[145]

Izvornik, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija, k. 3.- 6.

70

1991., lipanj
Golubić

Izvješće Dragana Vasiljkovića Službi državne bezbednosti o radu Centra za obuku specijalnih jedinica u Golubiću

---

Pisano u 1 primjerak

SLUŽBI DRŽAVNE BEZBEDNOSTI

Nakon završetka obuke 2. grupe donosim slijedeće zaključke:

1. Da je 1. grupa završila obuku mnogo uspješnije nego 2. grupa, da je 1. grupa mnogo ozbiljnije shvatila svoju ulogu, da je 1. grupa postigla mnogo veći uspjeh u organizovanju i obuci novih formacija i to iz razloga:
– 1. grupa je provela 21 dan na obuci. Za vrijeme obuke program je bio prekinut svega 36 sati zbog operacije u Bratiškovcima. Nakon te operacije bilo nam je potrebno čitava 3 dana da vratimo jedinicu na isti stepen gdje je bila prije početka operacije u Bratiškovcima. Sa 2. grupom pokušali smo da skratimo obuku na svega 7-14 dana. Po mojoj procjeni je da je takva odluka ne samo da je neefektivna već i opasna. Opasna zbog toga što za takav kratak period

[145] Okrugli pečat: Komanda 140. mehanizovane brigade.

nije bilo moguće da uskladimo formaciju na način kako bi mogli da djeluje kao "jedinica" i nije bilo dovoljno vremena da se ljudima na obuci "ucrta slika" našeg cilja tj. nisu dovoljno vremena proveli na obuci da bi obuku ozbiljno shvatili niti da bi mi imali vremena da je pročistimo od pojedinaca koji ne mogu da se uklope u "jedinicu".

Ja smatram da u ovakvoj komplikovanoj političkoj situaciji u zemlji jedina šansa da se stvori jedno jedinstvo u našim "oružanim snagama", to je da se naoružane jedinice depolitiziraju.

Ovo navodim zbog toga što smatram da radi naglog buđenja "Ustaštva" u Hrvatskoj kao paoritet u ovim krajevima kod kojih bi prvo bilo ugroženo kod istih povampirilo se "četništvo".

Ja sam ubjeđen da iza povampirenog četništva ne stoji organizovana i ubjedljiva ideologija već samo prkos i paritet povampirenog ustaštva.

Zato smatram da je relativno lako usmjeriti jedinice pod oružjem s parolom: "Da nećemo idolizirati ništa, što može okrenuti Srbina na Srbina".

Cilj SAO Krajine je parola: "da postane dio Srbije", "Srpska vlada je jedina organizacija koja podržava naš pokret u ozbiljnoj mjeri", "Svi koji žele u četnike nek se obrate za oružje Voji Šešelju".

Smatram da ne trebamo se okretati protiv tkz. četnika jer to može da nas podjeli opet na 2 tabora, već jednostavno trebamo objasniti ljudima da svaki put kad se neko u našoj uniformi izjasni kao četnik, naš pokret gubi popularnost kod naroda, kod armije kao i kod srpske vlade.

Za dalju obuku predlažem slijedeći program:

1. Aktivni sastav instruktora iz Golubića otpočet će 23. 06. na kojoj će biti 50% formacijski raspoređenih jedinica i 50% komandnog kadra koji dolazi na obuku.

Specijalne jedinice koje su locirane na Tvrđavi najveći dio svog vremena provodit će s "komandnim kadrom koji se nalazi na obuci".

Naš glavni cilj trebao bi da bude da nakon obuke ljudi koji su završili obuku vrate se svojim kućama i osnuju mini-poligone gdje je to moguće kao i skladišta iz kojih bi pronikle nove formacije.

Tipični primjer su: jedinice Benkovca i Obrovca.

Smatram da je jako važno da odmah se pristupi obilasku terena i to u slijedećem sastavu:

– Ja lično, Milan Martić, Frenki,[146] i uticajni specijalci koji bi svojim dolaskom podigli moral i savjetovali o daljem razvoju jedinica na terenu.

To bi sigurno doprinjelo "depolitiziranju", naših operativnih snaga, i davanje legitimiteta komandnom kadru, a uostalom uvidjeli bi situaciju iz prve ruke.

Š T A B

Štab je još uvijek daleko od onog kako bi trebao Štab da funkcioniše.

Kao prvo moramo dovesti Štab u operativno stanje 24 sata, na tome se radi i smatram da će sve što je uloženo u taj dio posla biti višestruko isplativo.

Karte predstavljaju ozbiljan problem.

Moje je mišljenje da se potreba za kartama nije shvatila dovoljno ozbiljno.

Štabski kadar koji je potpuno neškolovan za ovu vrstu posla nije u stanju da efikasno radi pogotovu bez dobre opreme.

Smatram da jedino što možemo da uradimo za Štab to je:

[146] Franko Simatović.

da povećamo broj zaposlenih u Štabu i da im dostavimo veću količinu karata i informativnog materijala, a tokom vremena siguran sam da će se zaposleni kadar uklopiti u posao.

SISTEM VEZE I TRANSPORT
Sistem veze i transport jako zaostaju i mora se nešto hitno preduzeti jer uskoro nećemo biti u stanju da kontrolišemo već prilično veliki broj jedinica koje su formirane.

OSTALA OPREMA
Proizvodnja uniformi trebala bi se usavršiti jer potražnja za njima je jako velika.
Mali broj čizama kao i čizme za ženski dobrovoljački odred predstavljaju veliki problem, vreće za spavanje, šatorska krila, ruksak-si, čuturice za vodu postala su prava rijetkost. I mora se nešto poduzeti po tom pitanju.
l0-tak motora sa visokim amortizerima doprinjelo bi mnogo za akcije u koje bi specijalne jedinice mogle da izvedu na ovom terenu.
Moje mišljenje da oni koji su u stanju da nam dopreme ovu opremu ne mogu da shvate ozbiljnost ovakvog zahtijeva.
Sve u svemu ipak smatram da za ovih 5 nedjelja postignut je neočekivani uspjeh i postavljanje infra-fruktura koje sa malo pomoći i usmjeravanja može da nastavi i funkcioniše.
Još jedanput želim da kažem da su rezultati iznad svih očekivanja i da bi bila prava šteta ne podržati ovaj narod koji maksimalno daje od sebe da bi se organizovao.

Danijel Snedden,[147] [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 232.

71

1991., srpanj 2.

Obavještajno dnevno izvješće o političkoj situaciji i sukobima u Glini, Dvoru, Kostajnici i Lici, te dolasku oklopne kolone iz Banja Luke koja je smještena u vojni objekt Čerkezovac kraj Dvora na Uni

---

DNEVNI IZVJEŠTAJ ZA 02. 07. 1991.

POLITIČKI ASPEKT

Atak na JNA u Sloveniji i otvorena podrška secesionistima iz Hrvatske izazvali su revolt kod Srpskog naroda koji to doživljava kao izdaju otadžbine. Većina porodica snabdjela se hranom mirno i bez panike. U gradovima Kostajnici i Dvoru na Uni stanovništvo evakuisano na sela.

[147] Dragan Vasiljković.

Opštinske službe i trgovine kao i radni kolektivi u Dvoru na Uni ne rade, a u Kostajnici rade samo pripadnici Hrvatske nacionalnosti. Prisustvo MUP-a u Kostajnici narod doživljava kao okupaciju što je dovelo do homogenizacije stanovništva. Na navedenom prostoru izuzetno je teška situacija a političke prilike usložene.
Glina najvećim dijelom evakuisana a jedinice JNA drže u okruženju postaju MUP-a. Kontrolu izlaza iz grada Gline imamo mi.
Većina stanovništva psihički je pripremljena na oružani obračun sa MUP-om i gardom. Narod daje verbalnu podršku JNA a izlaganje generala Blagoja Adžića naišlo je na izuzetnu podršku u narodu.
U JNA narod vidi jedinoga garanta odbrane slobode i spreman je pružiti bilo koji oblik podrške JNA.

VOJNI ASPEKT

Akcija MUP-a na opštine Kostajnica, Glina i Dvor na Uni zaustavljena je oružanim otporom Srpskog stanovništva.
Kostajnica – MUP-ovci u gradu. Jačina 520 ljudi od toga 50 snajperista. Koncentrišu se na liniji Hrvatskih sela: Kostajnica, Majur, Sunja, Sisak. U Kostajnici locirana jedinica specijalaca iz Kutine. Koriste se civilnim vozilima – kombi Reno i kamionima trgovačke kuće "Slavija" iz Kutine. Imaju vezu i sa Bosanskim dijelom Kostajnice.
Srbi iz policijske stanice Kostajnica su na "bolovanju" na selu. Uspostavljena je kurirska veza Kostajnica-Dvor na Uni i Glina, koja otežano ali uspješno funkcioniše.
Glina – stanje bez izrazitih promjena. MUP u policijskoj stanici defakto taoci jedinice JNA koja se nalazi u gradu. Onemogućeno im je snabdijevanje hranom.
Dvor na Uni – Most preko Une je u našim rukama. Izvršene fortifikacijske radnje za odbranu mosta. Napadna kolona MUP-a na liniji Kozibrod jačine 400 ljudi i 4 transportera. MUP-ovci se ukopali duž Une sa osloncem na hrvatska sela. Pored MUP-a prisutna i Narodna garda čiji pripadnici nose crne uniforme (jedan manje). Naši borci na položajima organizovani u smjene. Moral dobar, "nedostatak alata". Naši položaji dominiraju iznad MUP-ovih. MUP-ovci za sada ne poduzimaju napad širokih razmera ograničavajući se na kontrolu komunikacija. Naši su jučer poslije podne zarobili jednu patrolu u uniformi (tri lica, kao i izvidjačku grupu u civilu sastava 6 ljudi).
Sisak – srpski dijelovi grada okupirani od strane MUP-a. Evidentiran pokret snaga MUP-a iz Zagreba u Petrinju. Koriste kamione s vojnim tablicama kao i vojne uniforme. Kreću se samo hrvatskim selima, juče su stigli do Žažine.
Milicionere Srbe u Petrinji bez obzira na potpis izjave lojalnosti uhapsili i odvezli u Sisak. Pretpostavljamo u okružni zatvor.

NAPOMENA
Dosadašnji tok vojnih operacija MUP-a ukazuje na mogućnost presijecanja Kordunaškog i Banijskog dijela Krajine.
Jučer oko 16 časova u Dvor na Uni stigla kolona oklopnih vozila JNA iz Banja Luke. Oklopni transporteri smješteni u Vojni objekt "Čerkezovac" u blizini Dvora na Uni, a tri tenka smještena u samom gradu.
Napominjemo da se u samom vojnom objektu "Čerkezovac" nalazi smješteno oružje TO Dvor na Uni ali se komandant objekta major Kosta Djukić protivi da isto da na upotrebu.

PLITVICE
Na prevoju Ljubovo uspješnom akcijom neutralisana "ovčarska farma". Razmotren strateški značaj prevoja Ljubovo i u dogovoru sa zelenima rešiće se pozitivno.

GRAČAC
Sinoć oko 23 časa patrola milicije upotrebila oružje da bi zaustavila vozilo hladnjaču ZG registracije. Nema ljudskih žrtava. Vozač priveden a sadržaj kamiona biti će utvrdjen.

KNIN
Posredstvom JNA ostvaren kontakt sa policijskom upravom Gospić kojoj je sa naše strane ponudjena razmjena zarobljenih električara civila za naše ljude civile koji su pohvatani u Gospiću prije dva dana.

OBROVAC
Uspešnom akcijom radnika SJB Obrovac i naroda MZ Krupa lišeni slobode trojica vojnika dezertera iz vojnog objekta "Stara Straža" kod Knina. Isti predati vojnoj policiji Knin. Zeleni vrlo zadovoljni saradnjom.

Operativnim merama utvrdjeno da su dvojica rezervista inicijatori i pisci peticije protiv JNA u mobilisanoj ratnoj jedinici u Kninu. Problem ćemo amortizovati.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6034.

72

1991., srpanj 4.
Korenica

Izvješće Odelenja državne bezbednosti Korenica MUP-u tzv. "SAO Krajine" o izvršenim kadrovskim promjenama u SJB Korenica, vojnim strukturama u Udbini i Vrhovinama, te o preuzimanju tajnih skladišta naoružanja

---

MUP SAO KRAJINE
ODB KORENICA
04. 07. 1991. god.

IZVEŠTAJ

– Izvršena kadrovska promena u rukovodstvu SJB Korenica. Umesto dosadašnjeg zamenika načelnika za vojna pitanja, Jove Đerića, koji nije udovoljio svojim obavezama pa smo ga po kratkom postupku smenili sa te dužnosti, na pomenutu dužnost imenovan je i postavljen rez. kap. Ikl. STUDEN MILAN. Studen se već uključio u rad i ocenjujemo da je ovaj kadrovski potez u potpunosti ispravan.

– Na našoj teritoriji nenajavljeno boravio ministar M. Martić. Martića smo uključili u redovne aktivnosti planirane za taj dan.
– Utvrdjena vojna rukovodeća struktura oblasti Udbina. Potvrdjene sledeće funkcije:
1. Komandant Udbine Poznanović Mirko [iz] vojne oblasti
2. Komandant štaba Udbine Čanković Milan
pomenuti su uvezani u sistem subordinacije štaba iz Korenice.
– Održan sastanak sa vojnom strukturom Babin Potok (vojna oblast Vrhovine). Otklonjeni nesporazumi i nesuglasice a odbrambeni sistem učvršćen
– MAJOR preuzeo u dalju nadležnost konspirativni magacin sa oružjem koje je pripremljeno od strane 35-57-02-28-66- Oružje će se raspodeljivati uz pismenu specifikaciju i pod strogim nadzorom.
– Tokom večeri uhapšen MUP-ov obaveštajac Uzelac Mićo. Osnovano sumnjamo da se radi o agentu "STRIC" koga smo spominjali u ranijim izveštajima. Obrada lica je u toku.

MAJOR

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

73

1991., srpanj 7.
[Beograd]

Zapovijed Štaba vrhovne komande SSNO-a komandama vojnih oblasti, VPO RV i PVO o mjerama za poboljšanje borbene gotovosti u situaciji kad nastupi ratno stanje u Jugoslaviji

---

Savezni sekretarijat za narodnu obranu
Štab vrhovne komande
str. pov. br. 616-20
od 07. 07. 1991. godine URUČITI ODMAH

Na ličnost komandanta

Komandantima vojnih oblasti, VPO, RV i PVO

Situacija u zemlji pogoršava se iz časa u čas. Eskaliraju medjunacionalni oružani sukobi. Nastupilo je vanredno, a po nekim elementima i ratno stanje. Znatan deo starešina i / / vojnika na teritoriji republike Slovenije izvršio je sramnu izdaju. Povećava se broj dezertera i iz jedinica u ostalim delovima zemlje. Pod uticajem inetnizvne antiarmijske kampanje i antijugoslovenskog delovanja, pojedinih stranaka, deo mobilisanih vojnih obveznika, pa čak i cele mobilisane jedinice ne pristaju na pokret izvan matičnih teritorija. Radi se o pojavama koje veoma negativno utiču na moral, borbenu gotovost i ugled JNA.

Organi rukovodjenja i komandovanja u pojedinim jedinicama ne shvataju svu težinu i ozbiljnost takvih pojava. Ponašaju se mirnodopski i rutinerski, ne pokazuju odlučnost i samoinicijativu, shodno situaciji. Čekaju da im se naredi i odobri čak i preduzimanje mera koje su u njihovoj nadležnosti.

Polazeći od svega toga naredjujem:
1. Odmah preduzeti najodlučnije mere za uspostavljanje efikasne vojne organizacije reda i najčvršće vojne discipline. Starešine jedinica koje nisu dorasle situaciji i ne mogu to da obezbede smenjivati po hitnom postupku i umesto njih postavljati komandire i komandante koji po svojim moralnim, stručnim i drugim kvalitetima uživaju poverenje svojih kolektiva.

2. Odmah prestati sa izvršenjem mobilizacije na klasičan način. Mobilizaciju vršiti polazeći od spremnosti vojnih obveznika da se bore na liniji osnovnog armijskog zadataka sprečavanja medjunacionalnih oružanih sukoba i stvaranja uslova za miran, demokratski dogovor naroda i republika – Slediti princip dobrovoljnosti.

3. Po hitnom postupku iz komandi, jedinica i ustanova odstranjivati kolebljivce i defetiste. Na silu ne zadržavati bilo koga tko ne želi da se bori. Izdajnike i dezertere raskrinkavati i prema njima preduzimati sve zakonom predvidjene mere.
U uslovima borbenih dejstava prema izdajnicima postupati prema ratnim zakonima.
Predaju jedinica sprečavati svim raspoloživim sredstvima i tretirati kao čin najveće izdaje JNA i domovine.
Sa ovim u toku noći upoznati sve starešine JNA i odmah pristupiti provodjenju naredjenih mera.

Načelnik Štaba Vrhovne komande
general armije Veljko Kadijević

Točnost prepisa overava:
kapetan
Djuro Dragičević, [v.r.]

M.P. [148]

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

74

1991., srpanj 9.
[Gospić]

Izvješće Komande 35. partizanske divizije Komandi 13. korpusa OS SFRJ o stanju na području Vojnića i Vrginmosta, gdje su vojni obveznici srpske nacionalnosti i vladajuće strukture u općinama izvršile pritisak na 4. partbr. da im podijeli naoružanje

[148] Okrugli pečat: Vojna pošta br. 9595, Sv. Rok (Gospić).

KOMANDA 35. partd
Str. pov. br. 20-207
09. 07. 1991. godine

KOMANDI 13. KORPUSA
– Na ličnost komandanta –

Prateći stanje na teritoriji sa koje se popunjavaju naše jedinice došlo je do izvesnih promena do kojih smo došli ličnim uvidom i kontaktom komande 4. partbr. Na zahtev ove komande komanda 4. partbr dostavila je pismeni izvještaj koji vam prenosimo u originalu i smatramo da je uglavnom objektivan:
"U vezi opštih političkih zbivanja, stanje na teritoriji popune i MZ naše jedinice je sledeće:

1. Na teritoriji opštine Vrginmost i Vojnić vojni obveznici su izvršili samoorganizovanje, obukli vojne uniforme i formirali jedinice čekajući izlazak komande na MZ i izvoz MTS.

2. Opštinska rukovodstva Vrginmost i Vojnić zahtjevaju od komande RJ da izvrši izvoz i podelu TMS ljudstvu RJ koje je organizovano u RJ.

3. Komanda brigade je u mirnodopskoj lokaciji garnizona Karlovac i radi normalno svakodnevne poslove. Pošto sam stalno u kontaktu sa našim rezervnim sastavom i opštinskim rukovodstvima na teritoriji popune koje zahteva da se formiraju RJ i stave u funkciju, molimo da nam odgovorite na sledeće:
a) hoće li pretpostavljena komanda narediti da se mogu izvesti TMS RJ na MZ i formirati RJ.
b) ako pretpostavljena komanda nema za to ovlaštenje, da nas uputi na daljnji postupak i rad u nastaloj situaciji.
c) komanda brigade u mirnodopskom sastavu spremna je da izvršava sva naredjenja pretpostavljene komande."

Ova komanda je naredila komandi 4. partbr:
1. da se obezbedi lični kontakt sa starešinama i vojnicima u ovom rejonu.
2. zahtev organa SO, starešina i komande 4. prtbr biti će predočen pretpostavljenoj komandi i tražiti njeno mišljenje, odnosno naredjenje.
3. komanda 4. partbr do daljnjega ostaje na mirnodopskoj lokaciji.

NAPOMENA: 4. partbr popunjava se sa teritorije SO Vrginmost, Vojnić, Glina i Velika Kladuša. Dva bataljona sa teritorije Vrginmost, Vojnić, a jedan bataljon sa teritorije Velika Kladuša.

K O M A N D A N T
pukovnik
Pero Čavar, [v.r.] M.P.[149]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[149] Okrugli pečat: Komanda 35. part. brigade.

75

1991., srpanj 11.

Dnevno izvješće 180. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o sukobima na području Zadra, Benkovca i Obrovca te miniranju pruge Benkovac – Zadar

---

Komanda 180. mtbr
str. pov. br. 3-303
11. 07. 1991. godine

Dnevni operativni
izveštaj, dostavlja.-

Komandi 9. korpusa
– operativnom dežurnom-

1.- stanje na teritoriji:
Stanje i političko-bezbednosna situacija u opštini Benkovac naglo je pogoršana i u toku noći 10/11. 07. 1991. godine eskalirala je u masu ekscesnih slučajeva i dogadjaja. Smatramo da su svi dogadjaji verovatno posledica naglog prekida PTT saobraćaja dana 10. 07. 1991. godine koji je uveden jednostrano a da se predhodno o tome nitko nije obavestio i u ovom dogadjaju kao i u drugim očito se radi da ne postoje:
Dogovori i inicijativa ka sporazumevanju i volja da se konkretni sporovi rešavaju dogovorom nego se lakše pribegava jednostranom vidjenju i rešavanju problema. Ceniti je da bi u narednim dogadjajima moglo doći do daljnje eskalacije: diverzija, rušenja, ubijanja i nasilnog zarobljavanja.
U kontaktima sve činimo da se stanje smiri i ne dozvoli dalja eskalacija. Stiče se utisak da i jedni i drugi to žele i navodno hoće, ali očito je da postoje otudjeni i osamostaljeni centri i pojedinci koji imaju svoju politiku i taktiku pa se samovoljno i van kontrole ponašaju.
Dana 10. 07. 1991. godine oko 23,45 časova minirana je železnička pruga Benkovac-Zadar u s. Raštević na dužini od oko 150 metara, izvršena su dva prekida i jedno izdignuće tračnica. U toku je popravka oštećenja a završetak radova se očekuje oko 18,00 časova. SJB Benkovac je preduzeo mere na otkrivanju počinioca i na tragu su da oni budu otkriveni i uhapšeni.
Dana 10.07.1991. godine oko 23,45 časova prema dojavi načelnika PU Zadar Brzoje došlo je do napada na policijsku patrolu PU Zadar u rejonu s. Zeleni Hrast – "Baštica". Tom prilikom poginuo je 1 pripadnik MUP-a 2 su ranjena teže i 1 lakše.
Dana 11.07.1991. godine prema izveštaju inspektora Zelembabe oko 05.30 časova u s. Suhovare od strane pripadnika MUP-a i meštana s. Suhovare zaustavljen je autobus koji prevozi radnike Zadra na radove na "Bašticu". Naredjeno je da se autobusi isprazne i zadržano je oko 50 gradjana srpske nacionalnosti.
U 10,20 časova kod komandanta je bila majka uhapšenog pripadnika MUP-a Mijića i ona je tražila da se preduzmu mere na njegovom oslobadjanju.
Dana 10. 07. 1991. godine oko 10,00 časova grupa od 10 uniformisanih lica upala je u vodocrpnu stanicu Kakma, rasterala radnike koji tamo rade, oduzela pušku od čuvara, radio stanicu i udaljila se u nepoznatom pravcu.

Dana 10. 07. 1991. godine rešen je problem PTT Benkovac, uspostavljen je rad pošte i telefonski saobraćaj.
Dana 11. 07. 1991. godine oko 08,00 časova ponovo je došlo do prekida saobraćaja (telefonskog) u PTT jedinicama Benkovac i Obrovac. Prema tvrdjenju PTT centrale Zadar nije reč o namernom isključenju nego je u pitanju kvar na uredjajima. PTT centrala Zadar je spremna da u poštu uputi ekipu za otklanjanje kvara i uspostavu veze.

2.- rad u jedinicama:
– boiv se izvodi prema planovima boiv i rasporedu rada.
– u toku dana izvršena je popuna 8 tenkova T-34 sa municijom.
– na obezbjedjenje opravke železničke pruge u s. Raštevic upućeno je 3 vojnika policajca. Obezbedjenje će trajati do završetka radova, oko 18,00 časova.
– radi preuzimanja MTS u Knin je upućen vod.rim. 1 klase Gajić Goran sa 2 m/v, 6 vojnika policajca i ppor. iz voda vojne policije.

3.-stanje na stražama bez promena.

4.- kontrola naoružanja, municije i MES vrši se redovno, promena nema.

5.- stanje morala je vrlo dobro.

k o m a n d a n t
potpukovnik
Tripko Čečović M.P.[150]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6005.

76

1991., srpanj 18.
[Rijeka]

Zapovijed Komande 13. korpusa OS SFRJ podređenim jedinicama da zbog učestalih napada na vojarne moraju imati naoružanje spremno za akciju u svakom trenutku

Komanda 13. korpusa
str. pov. br. 24/171
18. 07. 1991. godine

Obezbedjenje kasarni i
drugih vojnih objekata,
naredjenje.-

Zbog učestalih napada na kasarne i druge vojne objekte, odmah preduzeti sledeće:

[150] Prijemni pečat: I. odeljenje 332. puka veze, telegram br. Lotos 487, 11. 07. 1991.

1.- stalno imati u neposrednom dežurstvu orudje ili nekoliko orudja spremnih za momentalno dejstvo.
2.- prilikom izbora orudja imati u vidu da ono ima najveće vatreno dejstvo od raspoloživih sredstava u kasarni – objektu.
3.- procenu mesta postavljanja i odredjivanja zone vatrenog dejstva i osmatranja odrediće starešine kasarne – objekta, kao i potrebnu količinu municije.
4.- za upotrebu izabrati najbolje pojedince i posade – posluge koje uredno smenjivati na položaju i obezbediti odmaranje ljudstva.
5.- inžinjerijsko uredjenje položaja, maskiranje, pozadinsko obezbedjenje i vezu kao i ostala pitanja komandovanja i mera bezbednosti, regulisaće starešina kasarne – objekta, a po svim pitanjima ovog naredjenje neposredno je odgovoran pretpostavljenom starešini.
6.- izveštaj o izvršenju ovog naredjenja podneti čim se ono izvrši, a najkasnije do 08,00 časova 19. 07. 1991. godine.

komandant
general-potpukovnik
Marjan Čad

dostaviti: 8., 13., 236. pmtbr, 6.bbr, 35.partd, 540. pontb

M.P.[151]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

77

1991., srpanj 18.
[Zagreb]

Informacija Komande 5. vojne oblasti o povećanom broju psihičkih poremećaja kod vojnika i časnika JNA

Komanda 5. vojne oblasti
pov. br. 25/168-460-268
18. 07. 1991. godine

Informacija o povećanju
broja psihijatrijskih poremećaja
kod vojnika i starešina, dostavlja.-

Komandi____________

U cilju sagledavanja problema osipanja jedinica sa aspekta sanitetskog zbrinjavanja, šaljemo vam informaciju o povećanju broja psihijatrijskih poremećaja kod pripadnika 5. VO u cilju sveobuhvatnog razmatranja ove pojave i preduzimanja adekvatnih mera i aktivnosti.

[151] Prijemni pečat: Komanda 35. partizanske brigade, str. pov. 20-229, 19. 07. 1991.

Dnevnim praćenjem stanja i pojava koje utiču na stanje morala u poslednje vreme registrujemo sve veći broj starešina i vojnika koji se iz raznih razloga obraćaju lekarima sa psihijatrijskim problemima. Broj ovakvih bolesnika svakim danom je sve veći, što može poprimiti oblike epidemije sa nesagledivim posljedicama. Zbog ovakvog trenda vojna bolnica u Zagrebu je prisiljena da radi u vanrednim prilikama.

Kroz psihijatrijske kabinete poliklinike prošlo je 627 vojnika i 178 starešina psihijatrijskih slučajeva u periodu 25. 06. do 15. 07. 1991. godine. Od 627 vojnika u jedinicu je vraćeno 146 ili 23 posto, na odeljenje psihijatrije smešteno je 102 ili 16 posto, na vojnolekarsku komisiju je upućeno 218 ili 35 posto, na daljnje pretrage upućeno 121 vojnih ili 19 posto, dok je 26 ili 4 posto dobilo poštedu, a 14 ili 2 posto upućeno je u garnizone ambulante.

Od 178 starešina koji su zatražili pomoć u kabinetu za psihijatriju 83 ili 47 posto upućeno je na bolovanje 5-7 dana, u jedinicu je vraćeno 41 odnosno 23 posto, na psihijatrijski odjel je smešteno 29 ili 16 posto, a na daljnje pretrage je upućeno 25 ili 14 posto starešina.

Sagledavajući stanje do sada javljenih vojnika i starešina na lekarske preglede, može se konstatirati da se psihijatrijski poremećaji po tipu akutnog psihičkog stresa, sa izuzetkom manjeg broja težih poremećaja i to onih koji su se i ranije javljali kao psihijatrijski bolesnici.

Kao opću karakteristiku lekari ističu demotivaciju vojnika za povratak u jedinicu i svi pokušaji da se ovakav odnos prema jedinici promeni ostali su bezuspješni. Zadnjih dana sve je više vojnika koji traže da ih se oslobodi služenja vojnog roka, a da nemaju znakova psihičkih poremećaja. Vojnici ističu da dobivaju poruke od roditelja i rodbine da se vrate kući, a mnogi su pod organiziranim pritiskom iz sredina odakle potiču, naročito sa teritorije Slovenije i nekih krajeva Hrvatske, kojima se preti da će izgubiti gradjanska prava, da će njihovi članovi porodica biti otpušteni sa radnog mjesta ukoliko oni ne napuste JNA i slično.

Upozoravamo da se ovakvi problemi nemogu rešavati preko psihijatrije, jer vojnike koji ne žele služiti JNA medicina ne može proglašavati duševnim bolesnicima.

Zapaža se da je primarna i sekundarna psihijatrijska prevencija na nivou jedinica izrazito loša. Vojnici ističu da starešine masovno usmeravaju vojnike psihijatru na način da pitaju "tko ima psihičkih problema".

Pojedini trupni lečnici upućuju psihijatru, a da sami ništa ne poduzimaju, čak i bez uputnica i bilo kakvih zapažanja o pacijentu.

Registrovan je i slučaj upozorenja od strane komande 367. puka veze da se vojnicima pozitivno rešavaju zahtevi po ovoj osnovi, što takodjer negativno utiče na stanje morala.

Sve ovo ukazuje na neophodnost i hitnost razmatranja ovih problema u jedinicama, komandama i ustanovama na svim nivoima, te sinhronizovanoj i koordiniranoj aktivnosti lekara, psihologa, komandira i dugih subjekata u cilju smanjenja i eliminisanja ovih pojava.

Sa informacijom upoznati celokupan sastav jedinica, komandi, ustanova, uz sopstvenu analizu i ocenu stanja.

načelnik odeljenja za mv
pukovnik

Djuro Vrandečić

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

78

1991., srpanj 19.
Glina

Izvješće Dragana Vasiljkovića SUP-u tzv. "SAO Krajine" o miniranju hrvatskih kuća u Glini nakon što su paravojne postrojbe i JNA zauzele Glinu

---

IZVJEŠTAJ IZ GLINE
Kapetan Dragan[152]
Dana 19. 07. 1991.

Trenutna situacija u Glini je zadovoljavajuća tj. pod kontrolom. Predhodnih noći je došlo do pucanja i par eksplozija (minirane par hrvatskih kuća i trgovina), medjutim što se tiče tih problema red je uveden.
Od večeras bi trebalo da sve funkcioniše. Svi oni koji su sebe nazivali četnicima sada se ponašaju drugačije tj. disciplinovanije. Što se tiče redovne milicije i rezervnog sastava, svi znaju svoje zadatke. Milicija obavlja zadatke kao i do sada, a rezervni sastav se bavi uvježbavanjem. Što je veoma važno, dobro smo prihvaćeni sa strane mještana Gline tj. do sada od kako smo uveli – preuzeli kontrolu teritorije, nije došlo do nikakvih ekscesa, već je uveden red i disciplina.
U toku je sredjivanje štaba i upisivanje vojnika na obuku.

DOSTAVLJENO:
– **Sekretaru SUP-a SAO Krajine**
– K-tu TO SAO Krajine
– Frenkiju[153]
– **majoru Fići**[154]
– oficiru bezbjednosti

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 300.

79

1991., srpanj 19.
Korenica

Izvješće Odelenja državne bezbednosti Korenica MUP-u tzv. "SAO Krajine" o izdaji u vojarni u Ličkom Petrovu Selu, gdje rezervistima − dobrovoljcima nisu predani tenkovi t-55, bez obzira na dogovor s vezom na višem nivou, te o izradi plana napada na Plitvice

---

[152] Dragan Vasiljković.

[153] Franko Simatović.

[154] Priređivači nisu utvrdili o komu je riječ.

MUP SAO KRAJINE
ODB KORENICA STROGO POVERLJIVO
19. 07. 1991. god.

IZVEŠTAJ

1. Svi tenkisti dobrovoljci (preostalih 9) napustili kasarnu u Ličkom Petrovom Selu. Ustanovljeno i potvrdjeno da je razlog napuštanja (kao i u slučaju 40-setak momaka koji su predhodnog dana prebačeni u Knin) nekorektno ponašanje pojedinih oficira JNA prema njima i niz dezinformacija koje su im servirane. Medju oficirima koji su direktno sabotirali akciju naših rezervista u vezi preuzimanja tenkova T-55 (što je inače bilo dogovoreno sa vezom na visokom nivou JNA) posebno se isticao kapetan I klase OROZ.
Tim povodom održan je radni dogovor sa zamenikom komandanta područja, podpukovnikom Krnetom[155], koji je konstatovao sledeće:
a) rezervisti su udaljeni od tenkova svesnom provokacijom jednog dela oficirskog kadra JNA, odnosno namernom nekoordinacijom njihovog prijema u kasarnu.
b) organizaciju ponovnog uvodjenja rezervista u kasarnu preuzeće pomenuti podpukovnik i major SAOK (autor izveštaja).
c) da rezervisti koji su napustili kasarnu ostanu pripravni u Kninu i Korenici do akcije preuzimanja tenkova.
d) Da će Krneta u narednih 48 sati pokušati da iznadje mogućnost mirnog uvodjenja naših rezervista u kasarnu.
e) U koliko to ne uspe, da će podpukovnik i major SAOK organizovati nasilno preuzimanje tenkova.

2. Naši specijalci, uz pomoć veze u SB JNA uspešno prebačeni za Glinu. Veza koju nam je preporučila centrala SB SAOK (Bečić Borivoje) nije korišćena zbog kašnjenja vaše depeše. Umesto toga koristili smo pomoć novoformiranog ODB za Kordun.

3. Izrada plana napada na Plitvice u toku. Aktivnu pomoć na izradi plana pružaju nam i nama naklonjeni oficiri JNA. S tim u vezi podpukovnik Krneta je napomenuo da će nam pružiti svu pomoć na planu izvršenja pomenute akcije, medjutim napominje da će akcija sigurno ugroziti položaj većine srpskih oficira (izmedju ostalog i njega) pa predlaže da se akcija odloži. Svoj stav je spreman da obrazloži i pred predstavnicima glavne komande SAOK. Bez obzira na njegovu sugestiju nastavljemo sa pripremama, koje su dogovorene u štabu.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 287.

[155] Branko.

80

1991., srpanj 21.
Knin

Dnevno izvješće Štaba TO komandantu tzv. "SAO Krajine" o dobrom radu kapetana Dragana Vasiljkovića na Banovini, te jačini snaga MUP-a u Kostajnici

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
KRAJINA
ŠTAB TO SAO KRAJINA
Pov broj 3/3
Knin, 21. 07. 1991. god.

– PREDS- SAVJETA ZA NO SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP SAO KRAJINE
– ODB
– K-dantu SAO KRAJINE
– FRENKIJU[156]

I Z V J E Š T A J
za 20./21 07 1991. godine

– Na Baniji situacija se popravlja, kapetan radi po planu. U Kostajnici nalazi se veća koncentracija redarstvenika i Zbora narodne garde (takozvane) cirka 1500 ljudi.
– Sa strane Resnika oko 900-1000 uniformisanih naoružanih ljudi (ustaša) uvježbava planinarsku obuku, vjerovatni cilj napada prodiranje do vojnih magacina zauzimanje i uništenje istih. (Informacija stigla iz Splita)
– Benkovac – Obrovac tokom dana nije zabilježeno novih događaja, stanje redovno.
– Udbina – iz povjerljivih izvora dojavljeno da je jedna osoba švercovala (prodavala) automatsko oružje. Do sada je prodala oko 40 kom. Odjeljenje državne bezbednosti obavješteno je o kojoj se osobi radi.
Drugih informacija s terena nije bilo. Zaključno do 7 sati 21. 07. 1991. god. Naše jedinice raspoređene su prema planu upotrebe za odbranu SAO KRAJINE.

Izvještaj podnio:
kapetan
Maglov Petar, [v.r.]

M.P.[157]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 3/3, 1991.

[156] Franko Simatović.

[157] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Knin.

81

1991., srpanj 21.

Izvješće Komande 180. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o međunacionalnom sukobu u Lišanima Tinjskim

---

Komanda 180. mtbr
str. pov. br. 3-316
21. 07. 1991. godine

Dnevni operativni izveštaj
dostavlja. –

Komandi 9. korpusa
– operativni dežurni –

1. Stanje na teritoriji:
Stanje na teritoriji je i dalje složeno i napeto. U toku noći nije bilo ekscesa i sukoba.
U toku jučerašnjeg dana (20. 07) meštani sela Lišane Tinjske radili su na uredjenju zapuštenog seoskog puta na pravcu s. Uzelci-Rasti kako bi izbegli maltretiranje i provokacije prilikom prolaska kroz sela sa većinskim hrvatskim stanovništvom Tinj i Polača. za radove su angažovali privatnu mehanizaciju traktore i bager a kamen i tucanik su dobili preko IV SO Benkovac. Oko 18,30 sati naoružani meštani sela Tinj su dolazili do mesta radova na oko 50-100 metara s ciljem provokacije sukoba. Dana 21. 07. oko 08,00 sati nastavljeni su radovi na uredjenju puta da bi oko 11,30 casova naoružani meštani s. Tinj došli na radilište i postavili ultimatum da se radovi obustave u roku sat vremena inače će da otvore vatru po radnicima. Meštani s. Lišane Tinjske obratili su se k-di radi pomoći. Savetovano im je da se ne dolazi u sukob da se radovi obustave a da predstavnici MZ idu na dogovor. Komanda će preko SO Benkovac i Biograd na Moru preduzeti mere da se omogući nastavak radova i mir na ovom području. Komanda će pružiti potrebnu pomoć na realizaciji ovog projekta koji će obezbediti nesmetano kretanje stanovnika mjesne zajednice Lišane Tinjske sa većinskim srpskim stanovništvom.

2. Rad u jedinicama:
– boiv se izvodi po planu rada k-dira OJ
– to/180. okb (rezervni sastav) radi na sredjivanju tenkova posle jučerašnjih aktivnosti i uvežbavanja posluga.
– komanda 180. mtbr radi na pripremi za izvršenje mobilizacije.

3. Stanje na stražama je bez promene.

4. Kontrola naoružanja municije i MES vrši se redovno, stanje je bez promene.

5. Stanje morala je vrlo dobro.

6. Zahtevi:

1. Da se obezbedi jedan brojač telefonskih impulsa radi ostvarivanja civilnih veza i smanjenja troškova AVL i GL zbog zvanja članova porodica.
2. Da se AVL isporuče uplaćeni pištolji marke Magnum 357.

komandant
potpukovnik

M.P.[158]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6005.

82

1991., srpanj 22.
Golubić

Izvješće poručnika Rajka Urukala Centru za obuku u Golubiću o minobacačkom napadu na Lovinac

---

REPUBLIKA SRBIJA
SAO – KRAJINA
CENTAR ZA OBUKU
GOLUBIĆ: 22. 07. 91.

– I Z V E Š T A J –

– Dana 19. 07. 91 u popodnevnim satima dobio sam naređenje da sa odelenjem MB 82mm krenem na zadatak u Gračac, gdje sam bio smešten. Po dolasku u Gračac dobio sam zadatak izvršiti napad na Lovinac kota 586 sa kote 727-Gradina. U jutarnjim satima u 4h sam krenuo sa odelenjem MB 82mm i odelenjem pješadije koja je bila zaštitnica te sa jednim vodičem. Sama priprema te izlazak na vatreni položaj od strane vodiča je bila jako slaba tako da sam morao da se uz pomoć karte sam snalazim i zađem na vatreni položaj. U jutarnjim satima točno u 07,05 sam stigao na V.P. gdje sam i uspostavio radio vezu sa vodom koji je činio zasjedu te nam osigurao povlačenje. Sve radnje koje su bile zadate da se izvrše na V.P. su napravljene te u dogovoreno vreme 9,00 sam izdao naredjenje da se otvori vatra. Paljbu iz MB82 trajala je ukupno 18 minuta te sam za to vreme ispalio 18 mina i napustio V.P. Povlačenje je bilo dobro i brzo učinjeno tako da smo u 10,15 bili u vozilima i tada smo napustili teren i krenuli ka logoru.

poručnik Urukalo Rajko, [v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

[158] Prijemni pečat: I. odeljenje 332. puka veze, telegram br. Lotos 513, 21. 07. 1991.

83

1991., srpanj 23.
Šamarica

Izvješće Ratnog štaba opštine Dvor o stanju na području Dvora, Kostajnice i Petrinje, radnom sastanku kojemu su prisustvovali kapetan Dragan i Milan Martić, te osnivanju Ratnog štaba za Banovinu i Kordun

---

REPUBLIKA SRBIJA
SAO KRAJINA
RATNI ŠTAB OPŠTINE DVOR
Šamarica, 23. 07. 1991.

IZVJEŠTAJ
za utorak, 23. 07. 1991. godine

Na osnovu izvještaja K-danata bataljona koje sam primio dana 23. 07. 1991. godine u 20,00 časova konstatira se da nije bilo nikakvih promjena na liniji položaja koje drže naše jedinice u rajonu od Barikade Dvor do Željezničke stanice Volinja (cca 18km).

Radnom sastanku koji je zakazan za 20,00 časova prisustvovao je gospodin kapetan Dragan[159] i K-dant Ratnog štaba Dvor Vajagić,[160] a naknadno se priključio ministar obrane SAO Krajine M.[161] Martić. Također sastanku su prisustvovali predstavnici ratnog štaba Glina i Kostajnica (iz Petrinje nije bilo prisutnih).

Teritorij Petrinje nije organizaciono povezan i organiziran nego cjelokupne pripreme predstavljaju pojedinci koji ne koordiniraju dovoljno međusobno.

Nakon obraćanja prisutnim od strane ministra odbrane i prisutnih K-danata štabova Dvor-Glina, Kostajnica, gospodin kapetan Dragan je dao svoju ocjenu o stanju – situaciji u rukovođenju svim akcijama na ovom terenu. Ustanovljen je ratni štab za Baniju i Kordun, usaglašena organizaciona šema komandnih funkcija kao i šema dostave izvještaja nadležnim organima SAO Krajine i Republike Srbije.

NAČELNIK RATNOG ŠTABA
DVOR:
Boljanić Nikola, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5005.

159 Vasiljković.

160 Bogdan.

161 Milan.

84

1991., srpanj 23.
Vinkovci

Zahtjevi Komande garnizona u Vinkovcima SO-u Vinkovci za povrat otetoga oružja, popravak oštećenih stanova aktivnih vojnih lica, nesmetano kretanje vojnih vozila te za urednu opskrbu garnizona u cilju normalizacije odnosa

---

KOMANDA GARNIZONA
V I N K O V C I
Pov. br. 40-1
23. 07. 1991. godine

Rešavanje pitanja od zajedničkog
interesa i normalizacija međusobne
saradnje, zahtev. –

PREDSEDNIKU SO VINKOVCI

Počev od 02. 05. 199[1]. godine prema pripadnicima garnizona Vinkovci i članovima njihovih porodica primenjivane su nekorektne metode, kao što su: oduzimanje pištolja u vlasništvu vojnih lica, krađa RBR u Ulici Bana Jelačića, privođenje na informativni razgovor pripadnika vojne policije, obijanje trinaest stanova vojnih lica uz otuđenje jedne automatske puške, 120 metaka i malokalibarske puške iz stana Vujisić Radivoja, praćenje vojnih lica, opservacija vojnih objekata, grubo vređanje starešinana javnim mestima i na službenoj dužnosti, kao i ograničavanje kretanja, pretres i zaustavljanje motornih vozila JNA, čak i vozila za prevoz hrane, zaustavljanje vojnih kolona na barikadama, postavljanje barikada oko kasarne i druge radnje.
U cilju normalizacije odnosa i međusobne saradnje,

Z A H T E V A M O:
1. Da se izvrši popravak oštećenih stanova AVL u Ulici Jure Dalmatinca bb, do 12,00 časova 23. 07. 1991. godine, na teret SO Vinkovci, uz prisustvo AVL kojima je šteta počinjena,

2. Oduzeto i ukradeno naoružanje i municiju vratiti u kasarnu JNA Vinkovci, do 12.00 časova 23. 07. 1991. godine i to:
– pištolje u ličnom vlasništvu starešina JNA, po spisku koji Vam je ranije dostavljen,
– ručni raketni bacač, ukraden sa m/v u Ulici Bana Jelačića, sa čim ste upoznati i za koji ste dali čvrsto obećanje da će biti vraćen,
– AP 7,62 mm sa 120 metaka 7,62 i malokalibarsku pušku odnešenu iz stana zastavnika Vujisića, 22. 07. 1991. godine, prilikom provale u vojne stanove
– 121 metak za AP 7,62 mm, koji su oduzeti pripadnicima vojne policije dana 19. 07. 1991. godine,

3. Obezbediti nesmetano snabdevanje jedinica u tampon zoni i vojnog objekta "Vrapčana". Obezbediti nesmetano kretanje vojnih motornih vozila i kolona na pravcima: Orašje-Vinkovci-Osijek i obratno, Vinkovci-Đakovo i obratno, Vinkovci-Vukovar i obratno i Vinkovci-Šid.

4. Obezbediti korektne odnose prema pripadnicima JNA, članovima njihovih porodica i imovini.

U slučaju neizvršenja navedenih zahteva bićemo prinuđeni preduzeti odgovarajuće [...][162]

M.P.[163]

Preslika, strojopis, latinica
Dokument u posjedu priređivača.

85

1991., srpanj 24.
Dvor

Izvješće zapovjednika 2. bojne TO Dvor Ratnom štabu Dvor o stanju u rajonu sela Struga, te o popunjenosti ljudstvom

---

RATNOM ŠTABU DVOR
Vrijeme 24.7.1991.
Mjesto-Dvor

REDOVNI IZVJEŠTAJ br.2/I

1.Neprijatelj (napadač) u reonu Struga- nepoznate jačine.
U 19,30 sati po procjeni ljudi na položaju primijetili su dvojicu ljudi iz pravca neprijatelja pokraj rijeke Une, na koje su ispalili tri hica, nakon čega se nije nitko više og1ašavao.

2. 2 bat.razmješten u slijedećem rejonu:
1. četa u rejonu: šuma Krći, groblje Dvor, komunikacija Dvor – Kostajnica.
2. četa u rejonu: završetak Dvora, početak Zamlače, nasip uz komunikaciju (zaobilaznica) do mosta na rijeci Žirovac.
3.četa u rejonu: most na rijeci Žirovac – Unsko po1je, vodovod-ušće rijeke Sane u rijeku Unu, most na Uni – Basrački Brod, Javornik, S. pol, Dobretin (Tješnjak).

3. Popunjenost ljudstvom: 1. četa 107 ljudi ; 2. četa 103 čovjeka; 3. četa 58 ljudi

4. Naoružanje u prilogu-tabelarni pregled
Municije 1.č.ima 1 b/k a za ostale trebovanje u izvještaju predanom 23. 07. 1991. god.

---

[162] Zadnji red se ne vidi.

[163] Okrugli pečat: Komanda garnizona Vinkovci.

5. Moral u jedinicama na visini, s tim da od hitno treba naoružati nenaoružane ljude kod kojih pada moral.

6. Stanje bezbjednosti uredno.

7. Potrebno dogovoriti da se sa JNA obezbjedi prebacivanje stoke iz Zamlače u Dvor,

8. Treba izdati naredbu da se uklone kukuruzi (izrasli i smetaju) kod barikade zbog smanjene vidljivosti,

9. Potrebno obavezno lično naoružanje za ljude koji rade sa:
RB-3 kom
PM-M-53 5 kom.

K O M A N D A N T
Mitić Miladin, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5005.

86

1991., srpanj 24.
[Knin]

Izvješće 9. korpusa Komandi VPO o sukobu u skradinskom zaleđu između mještana sela Sladići i pripadnika PU Šibenik

---

Komanda 9. korpusa
str.pov.br. 19-1085
24. 07. 1991. godine

v a n r a p

Komandi VPO
– O C –

Dana 24.07.1991. godine u rejonu s. Plastovo i s. Gardijan starešine iz K-de 9. K angažovale se na obezbedjenje prekida vatre izmedju meštana i pripadnika MUP-a i evakuacije gradjana iz s. Sladići. Iz sela Sladići evakuisano je 7 (sedam) osoba vojnim autobusom uz pratnju vojne patrole iz Šibenika. Tom prilikom je sa dva meštana iz s. Sladići i s. Plastovo obidjeno mesto na kome je uništen kombi MUP-a iz Šibenika, a koje se nalazi na 150 m pre ulaska u s. Sladići gledajući od pravca Skradina. Na mestu dogadjaja zatečena je izgorela olupina kombija oko

koje je razbacano više komada neeksplodiranih i delimično oštećenih kumulativnih mina-tromblona, ručnih bombi, eksplozivnih naprava nepoznate proizvodnje, pored same olupine zatečeno je puš.mitraljez 7,62 mm nekoliko poluautomatskih i automa. pušaka i drugih predmeta.
Prema kazivanju meštana iz zaseoka Sladić (hrvatske nacionalnosti) do eksplozije kombija, došlo je do obostranog puškaranja pripadnika MUP-a i meštana s. Plastovo, a ubrzo nakon toga odjeknula jedna a potom tri jake eksplozije usled toga zapalio se kombi i potpuno izgoreo.
Prema kazivanju meštana u kombiju su ranjena 3 (tri) pripadnika MUP-a dok je jedan pobjegao u pravcu Skradina.

dežurni gbk
p u k o v n i k
Hasotić Mesud

M.P.[164]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6005.

87

1991., srpanj 24.
Šamarica

Zapisnik sa sastanka Ratnog štaba Dvor sa zapovjednicima bataljuna na kojemu je razmatrana spremnosti postrojbi za napadne aktivnosti na Banovini

---

REPUBLIKA SRBIJA
SAO KRAJINA
RATNI ŠTAB OPŠTINE DVOR
Šamarica, 24.07.1991. godine

Z A P I S N I K

sa sastanka komandanata bataljona održan dana 24.07.1991. godine u 19,oo časova.

PRISUTNI: Orlović Stevo, Popović Miloš, Cvetojević Rade, Popović Petar, Drageljević Milan, Paprica Milorad, Sanader Željko, Karapandža Milan, Ivanović Miloš, Pralica Dušan, Boljanić Nikola, Miletić Simo, Vajagić Bogdan, Vranešević Dragan i kapetan Dragan.[165]

[164] Prijemni pečat: I. odeljenje ECV 322. puka veze, telegram br. Lopud 1160, primljen 24. 07. 1991.
[165] Dragan Vasiljković.

Sastanak je započeo načelnik Štaba Boljanić Nikola te naredio komandantima bataljona da predaju izvještaje u pismenom obliku uz naglasak da isti budu pisani pisaćom mašinom. Tražio je od komandanata bataljona da ukratko iznesu svoje probleme.

Cvetojević Rade – Kdant I brigade III bataljona
– odvijali su se redovni poslovi u toku dana, a izradjeni grudobrani su dostavijeni u Javoranj 3 komada, u Šegestin 5 komada, u **Dl** Oraovicu 2 komada i 2 komada na Vratnik.
Poslovi teku normalno i nema ništa karakterisično.

Mitić Miladin – K-dant II brigade II bataljona
– u toku dana imao sam sastanak sa K-dirima četa gdje je ukazano na problem da su okolo barikade u Dvoru porasli kukuruzi tako da je sada teško vršiti osmatranje i tu se mora nešto hitno učiniti. Potrebno je da se iz sela Zamlače izvuče stoke da naši ljudi ne moraju istu ići hraniti. Moral vojske je na visini.
Oko ispomoći drugim bataljonima nema problema.

Popović Miloš – K-dant II brigade I bataljona
– što se tiče ispomoći od Popović Petra sve je u redu, ali iz Goričke nije stigla pomoć i to 21 čovjek. Navodno razlog je žetveni radovi. Problem je kod K-dira čete Jovac jer se pravilno ne razvodi straža. Ljudi na položaju ostaju sami bez komandira. Ne prihvatam da K-dir čete Jovac ne kontaktira samnom nego samo kontaktira sa načelnikom Štaba i K-dantom ratnog štaba.

BOLJANIĆ NIKOLA – načelnik RŠ
– danas je kod mene bio Nikola Resanović a i prije je dolazio u vezi svojih problema i na tvome mjestu (Popović M.) ne bih mu zamjerio ali onih dana kada je dolazio dolje u Dvor takodjer po odredjenim problemima smatrao sam da je to dobro jer su bili veliki problemi u vezi nepokrivenosti teritorije. Jednu nevojničku situciju smo dosad tolerisali u smislu da prevazidjemo odredene situacije, sreća je da nitko nije stradao.
Resanović je danas došao i požalio se da mu vatrena linija nije adekvatno rasporedjena te nam je predočio spisak od 20 ljudi iz Volinje koje je potrebno naoružati da bi mu teren bio pokriven i da bi mu u tome slučaju trebala manja ispomoć od drugih bataljona. U međuvremenu je naišao Vajagić i rekao da zna za taj problem i Vajagić mu je odobrio 2 pukomitraljeza i 12 cijevi. Ja u principu takav vojnički odnos ne odobravam. Tebi (Popović M.) ne odobravam da si tu obrambenu liniju ostavio rijetkom. Ovakvi slučajevi da se više ne dogadjaju.

POPOVIĆ MILOŠ – K-dant II brigade I bataljona
– mi smo na sastanku u štabu donijeli odluku sa koliko snaga će se vršiti ispomoć na Jovcu. Nisam dao prioritet Oraovici nego jednako gledam i Jovac i cijelu liniju. Ne želim da se kaže da M.Popović ne radi dobro.

BOLJANIĆ – načelnik RŠ
– moju ćeš podršku imati dok sam načelnik RŠ, ne trpim da mi više oficir nižeg ranga više dolazi dok je živ oficir višeg ranga. Popoviću, prenesi Resanoviću da se više direktno ne obraća ovdje bez tebe dok funkcioniše sistem subordinacije.

ORLOVIĆ STEVO – K-dant I brigade I bataljona

– predlažem da se naši izvještaji u buduće sastoje iz tri dijela (vojni dio, kako je bilo u vrijeme akcije i političko raspoloženje u bataljonu), stanje u bataljonu sam dostavio u svom pismenom izvještaju. Tražim pomoć od II bataljona svaki treći dan. Tražim takoder da više puta vojna policija dođe u bataljon jer se onda stvara sasvim drugačije raspoloženje u bataljonu.
U mom bataljonu potrebno je više obučenih minobacačlija.

BOLJANIĆ – načelnik RŠ
– obučili smo 20 ljudi minobacačlija i oslonite se na te ljude da obuče još jedan broj ljudi sa rukovanjem minobacačima i neka se izvrši nekoliko vježbi.

ORLOVIĆ – K-dant I brigade I bat.
– predlažem da se obavezno obavjeste K-danti bataljona kada se dijeli naoružanje, vrši ratna popuna i kada se izvode akcije na dijelu teritorija koje pokrivaju određeni bataljoni.

BOLJANIĆ – načelnik RŠ
– ja se neću miješati u podjelu naoružanja, ali mora se znati kome se naoružanje dijeli, tko ima prioritet i da se napravi specifikacija. Predlažem da se K-dantu RŠ dostavi slijedeći zaključak. Da se u buduće ni jedan komad oružja i municije ne može podijeliti na terenu bez trebovanja K-danata bataljona i prethodno utvrdjenog prioriteta.

POPOVIĆ PETAR – K-dant I brig. II bat.
– u II bat. kadrovski problemi su riješeni, naoružanja ima ispod 50%. Najveći problem je osipanje obveznika po raznim osnovama kao npr. u radne organizacije, liječnička uvjerenja. Donio sam odluku da se popuna u bataljonu vrši do 55 godina starosti ljudi. Da se na radnu obavezu rasporedjuju ljudi samo po odluci Izvršnog vijeća SO i Ratnog štaba. Predlažem da se svi raspoređeni ljudi po formaciji obuku u uniforme i mislim da nam se gubi tlo pod nogama što se tiče naoružavanja.

CVETOJEVIĆ RADE – K-dant I brig. III bat.
– moram iznijeti da je uspostavljena dobra suradnja sa Vojnom policijom i treba im dati prednost u radu.
Što se tiče redovne policije nemam povratnu informaciju kada se vrši popuna rezervnog sastava milicije po ljudima koji se uzimaju iz jedinica. Također pitam da li ima potrebe nekim bataljonima za 3 minobacača. Predlažem da se K-danti bat. svaki dan nađu oko 10 sati na zajedničkom sastanku.

SANADER ŽELJKO – K-dir spec. jedinica
– što se tiče brojnog stanja spec. jedinica o tome nebih govorio pred svima. Ja sam upoznao načelnika RŠ i K-danta RŠ kako rade spec. jedinice. Ja sam glavni instruktor za obuku i za sada imam 85 ljudi na obuci a obuka traje 5 dana.

BOLJANIĆ NIKOLA – načelnik RŠ
– tražim da svi K-danti bataljona nakon 5 dana šalju na obuku ljude iz svojih jedinica, da se to redovno izmjenjuje bez posebnih naredbi i da to više ne stavljamo na dnevni red.

KARAPANDŽA MILAN – K-dir vojne policije
– što se tiče vojne policije za sada nema nikakovih problema.

VRANEŠEVIĆ DRAGAN – K-dir SUP-a Dvor
– čita izvještaj o pojedinačnim slučajevima koji su se dogodili u toku dana. Posebno napominje da je u toku dana došao Višekruna Vaso iz B. Luke, nudi se za pomoć i nudi top B-i.

BOLJANIĆ – načelnik RŠ
– da oficir za bezbednost izvidi slučaj Višekrune.

DRAGELJEVIĆ MILAN – K-dir voda veze
– u toku danšanjeg dana izvršio sam osmatranje Zamlače, Struge, Unčana, Golubovca, Divuše i Kozibroda. Sve ono što smo osmotrili stavljeno je na kartu. Operativac koji je dosad radio u Centru OIO Kostajnica će u toku dana izuzeti neke stanice sa područja Kostajnice i dostaviti nama na daljnju upotrebu. Pitam da li treba dalje vršiti osmatranje terena za koje sam zadužen.

BOLJANIĆ – načelnik RŠ
– osmatranje se mora vršiti svaki dan na dalje.

PAPRICA MILORAD –
– obzirom da nemamo nikakvu vezu sa Glinom predlažem da se u toku dana ode u Glinu te da se na bilo koji način takva veza ostvari.

BOLJANIĆ – načelnik RŠ
– Predlažem da se od K-danta RŠ traži da se obezbjedi civilni auto (od neke radne organizacije s područja Dvora) da se može vršiti osmatranje dijela Pounja.

PRALICA DUŠAN –
– upoznao je prisutne o radu Centra za obuku na Šamarici. Ovdje se uvodi red i disciplina kao u garnizonu i bit će uvedena stroža kontrola ulaska i izlaska u ovu zgradu kao i ljudi koji se nalaze ispred zgrade. Potrebna su nam materijalna sredstva (dušeci i uniforma, šatorska krila.) Što se tiče informisanja moramo se više otvoriti ali istovremeno biti i budni. Naročito stranim novinarima treba ovu sadašnju situaciju prikazivati kao preporod fašizma. Za novinare osnovat ćemo presscentar.

IVANOVIĆ MILOŠ – oficir za bezbednost
– tražim od K-danata bataljona da sa mnom ostvare užu suradnju.

ORLOVIĆ STEVO – K.dant I brig. I bat.
– izvještavam vas da su K-diri četa voljni da se obidje Hrtić i Draškovac (Krstovi) i da se linija Šegestina spusti na niže položaje.

BOLJANIĆ NIKOLA – načelnik RŠ
– obzirom na neke stvari koje se dogadaju od ovoga momenta više ne važe propusnice koje ste do sada imali nego je urađen novi tip propusnica koje će se evidentirati.

VRANEŠEVIĆ DRAGAN – K-dir SUP-a Dvor
– izvještavam vam da imam informacije da se u Dobrljinu u gostioni “Kazablanka” prodaju automatske puške i bombe. Titin je danas odnio l0 bombi sa našeg područja i viđen je u navedenoj gostionici.

KAPETAN DRAGAN –
Obzirom da će se uskoro odigrati oružani sukob na našem području, ljude treba držati na okupu a na vrijeme ćete znati gdje će se sve to odigrati. Ostavite svi k-danti bataljona iza sebe brojeve telefona ili poruke gdje ćete biti tako da se u svakom momentu možete ovdje skupiti. Vrlo je važno da se ne opali nijedan metak, jedino ako nije nužno. Ljude treba uvježbati, prečišćavati teren /sela, grad, kuće, naseljene dijelove grada/.
Rezerve municije držati kod sebe u malim autima /civilni/. Do sutra do ručka da se ta vozila ne voze nego na znak kada se naredi. Za sada sve aktivnosti treba staviti u drugi plan i ljude ne treba izmoriti o svemu ćete biti obaviješteni.

ZAPISNIČAR
Nožinić Nikola, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5005.

88

1991., srpanj 24.
[Knin]

Dnevno operativno izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ Komandi VPO o oružanom sukobu kod Plastova između krajinskih postrojbi i djelatnika PU Šibenik, te stanju morala u zapovjedništvu i postrojbama 9. korpusa

---

Komanda 9. korpusa
str. pov. br. 19-1082
24. 07. 1991. god.

Dnevni operativni
izveštaj.-

Komandi VPO – OC

Rim.3 stanje i aktivnosti u našim OS:

1. Dana 23.07.1991. godine 1.mv-1.mč/mb 221.mtbr, izvršio je odelenjsko bojno gadjanje na poligonu “Suvo Polje”. srednja ocena 3.00 (dobar).
– tč/180.mtbr (rezervni sastav) izvodi vožnju i pripremno gadjanje iz AP na red. br. 2, pam 12,7 mm na red. broj 10, u reonu Debelo Brdo.

2) Stanje na teritoriji:
– dana 24.07.1991. godine u ranim jutarnjim časovima u 04.15 časova u selu Plastovo kod Bratiškovaca (20 km od Šibenika), došlo je do oružanog sukoba krajinskih formacija i redarstvenika MUP-a. Hrvatske. Prema informacijama PU Šibenik, 4 redarstvenika su teško ranjena. Neizvesno je hoće li redarstvenik Darko Klarić nad kojim se vrši operativni zahvati u MC Šibenik ostati u životu.

Oružani okršaj u ovom kraju traje cijelo jutro, a prema zadnjim informacijama došlo je do zatišja oko 10.30 časova. Pripadnici krajinskih formacija povukli su se u samo s. Plastovo gde živi mešovito stanovništvo. Pripadnici jakih snaga MUP Hrvatske koji su stigli na ovo područje sa oklopnim vozilom, ne mogu prići k selu. cijeli ovaj kraj je blokiran od strane hrvatske policije, blokirane su i telefonske veze.
– posredujemo da se iz s. Plastovo izvuku iznemogli i ostareli. Konkretan zadatak će izvršiti 8. vps.
– nisu retki slučajevi provociranja pripadnika JNA kada se prevoze m/v, bilo dobacivanjem pogrdnih reči, bilo sa uperenim puškama, dizanjem ruku s 2 prsta, pljuvanjem za vozilom. zabeležen je fašistički pozdrav dizanjem ispružene ruke od strane redarstvenika u s. Polača (kod Benkovca).
– dana 23. 07. 1991. g. prilikom preuzimanja posmrtnih ostataka majke GL Dobrić Živka ispred bolnice u Biogradu n/m bilo opkoljeno naše m/v od strane 2 civila sa stalno uperenim puškama a kasnije 1 od 4-5 redarstvenika MUP-a.

3. Stanje morala u komandama i jedinicama 9. K
Pripadnici 9. K su ogorčeni i zgražavaju se na brutalnost postupaka pojedinih pripadnika MUP-a prema pripadnicima JNA.
Činjenice su jasne i surove. Hapšenje, vredjanje i nanošenje teških povreda AVL i GL na službi u JNA u policijskoj upravi Zadar, šamaranje, psovke, vredjanje i izbacivanje iz voza vojnika Dragana Lukića, hapšenje, razoružanje i vredjanje dvojice AVL i jednog GL na službi u JNA iz 84.vb Zemunik u s. Lišane od strane MUP, samo su neki karakteristični primeri zadnjih desetak dana. poniženje i ogorčenje je veliko.
Oštro zahtevamo da se krivično gone svi oni pripadnici MUP Hrvatske koji su neprimerenim i nezakonitim postupcima naneli teške telesne i moralne povrede pripadnicima JNA.

4. Prema informaciji sa žel.stanice Knin, jedan vagon današnje pošiljke VP 1838-Zemunik došao je otpečaćen. Vagon je otpečaćen u nepoznatoj žel. stanici. Naša komisija je u prisutvu organa bezbednosti izvršila uvidjaj na licu mesta. Radi se o upakovanoj opremi u drvene i metalne sanduke. Radi se o sitnim r/d koji su upućeni iz Batajnice u Zadar. Prema izvršenom uvidjaju izgleda sve je na broju. Detaljan pregled izvršiće primalac VP 1838-Zemunik.

5. Barikade na putu prema SCV Promina nisu još raščišćene.

6. Stanje na izdvojenim objektima i stražama je bez promene.

7. U kvaru je DLT-200 (računska jedinica). Molimo vašu pomoć.

rukovodeći gbk
pukovnik
Mesud Hasotić

M.P.[166]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6005.

[166] Prijemni pečat: I. odeljenje ECV 322. puka veze, telegram br. Lopud 1159, primljen 24. 07. 1991.

89

1991., srpanj 26.
[Knin]
Izvješće Štaba TO komandantu tzv. "SAO Krajine" o sukobima kod Benkovca i u skradinskom zaleđu, te o gomilanju hrvatskih snaga kod Gospića i Oklaja

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
KRAJINA
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov.br. 31/3
od 26. 07. 2. 1991.godine

– PREDSJEDNIKU SAVJETA ZA NO SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP-a SAO KRAJINE
– ODB
– K-DANTU SAO KRAJINE
– FRENKIJU

I Z V J E Š T A J
za 25/26. 07.1991.

Benkovac: izvršen minobacački napad naših snaga 24. 7. 1991.g. u večernjim satima, na s. Vukšić predio Čelinka gdje su stacionirane snage MUP-a. Minirane su pumpna stanica, dalekovod kao i željeznička pruga kod s. Raštević.
Dežurni SUP-a Knin: u Gospiću se i dalje gomilaju MUP-ovci u crnim košuljama. Računa se da ih ima oko 2500-3000. Smješteni su u Hotelu i djačkim domovima. Dolaze sa Istarskog područja. Dva kamiona su jučer (sinoć) otišla prema Bilaju puna redarstvenika.
Čovjek iz Zadra javio da je u hotel "Slavija" stiglo 400 MUP-ovaca dobro naoružanih, a naš jezik ne govore.
Pilipović iz DB javio da je u Oklaj takodjer stiglo novih 250 redarstvenika i da je sve raspoloživo stanovništvo mobilizirano. Bolnica u Drnišu kao i svi okolni domovi zdravlja su u pripravnosti.
Takodjer je primjećeno da se stanovništvo iz hrvatskih sela Kruševo u općini Obrovac i sela Matase i Zelići u općini Drniš evakuiraju i odlaze prema Zadru odnosno Drnišu.
Iz Korenice je javljeno da su primjetili dolazak novog kontigenta MUP-ovaca u Ljubovo.
Ponovo uočena aktivnost ustaških jedinica na području Plastovo-Ićevo-Bratiškovci. Cilj im je ovladati komunikacijama: Kakanj-Bratiškovci i Ićevo-Bratiškovci
MUP-ovci se pokušavaju ubacivati vjerovatno u obliku diverzantskih grupa na područje Miočića-Biočića. Ovo potvrdjuje informacija da je vojni BOV pucao na grupu koja je pretrčavala cestu u Miočiću, a ta ista grupa je uzvratila vatru na vojni BOV, ovo se desilo noćas u 02,00 časa.

MD/KN

IZVJEŠTAJ PODNIO
Miljević Dušan
M.P.[167]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 31/3., 1991.

90

1991., srpanj 26.
Vinkovci

Obavijest Komande garnizona Vinkovci ZNG-u Vinkovci da se područje sela Mirkovci stavlja pod kontrolu postrojbi JNA, koje će osiguravati javni red i mir i kontrolirati crtu razgraničenja između sukobljenih strana

---

KOMANDA GARNIZONA
V I N K O V C I
pov. br. 42-1
Dana, 26. 07. 1991. god.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

ZNG Vinkovci

Na osnovu Naređenja Komande tuzlanskog korpusa i razvoja političko-bezbednosne situacije u dužem vremenskom periodu na području opštine Vinkovci, a posebno u s. Mirkovci, a u cilju stvaranja neophodnih uslova za mir i sigurnost građana, dajemo sledeće

O B A V E Š T E N JE:

1. Rejon s. Mirkovci na liniji, prema karti razmera 1: 25000: zaseok Vodica, Travnjak, željeznička pruga s. Stari Jankovci – Vinkovci, tt 90, s. Vrapče, vojno skladište "Vrapčana" stavlja se pod potpunu kontrolu jedinica JNA Garnizona Vinkovci. Za komandanta mesta određen je kapetan Kljaić Ivan, koji će na ovom području regulisati javni red i mir u suradnji sa MZ s. Mirkovci.
2. Linija razgraničenja između sukobljenih strana: rejon Malić (tt 81,3), šuma Jankovačka Dubrava, Grabik, ukrštanje puta s. Mirkovci – Vinkovci i pruga Vinkovci – Brčko, pruga Vinkovci – Brčko do r. Bosut. U zonu razgraničenja uključuje se i silos PIK "Vinkovci" gde se odobrava ulaz samo zaposlenim radnicima. Svaki neovlašteni prelazak linija razgraničenja sprečiti silom jedinica JNA.
Prelazak linije razgraničenja odobrava komandant mesta. U toku noći ograničavamo kretanje na prilazima sa pravca s. Cerić s. Novi Jankovci i s. Stari Jankovci, s. Privlaka, a uz strogu

---

[167] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Knin.

kontrolu dozvoljavamo prolaz na pravcu Vinkovci-Mirkovci i obratno. Zabranjujem nošenje oružja i nacionalističkih oznaka i simbola na javnim mjestima.
3. U cilju zaštite civilnog stanovništva i civilnih objekata, u svemu ćemo se pridržavati dopunskog protokola u Ženevsku konvenciju od 12. 08. 1949. godine o zaštiti žrtava oružanih sukoba.
4. Ukoliko dođe do postupaka suprotnih odredbama protokola, počinioci će snositi svu odgovornost.

K O M A N D A N T
k a p e t a n
Kljajić Ivan, [v.r.]

M.P.[168]

M.P.[169]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv, 3. brigada ZNG-a.

91

1991., srpanj 26.
Dvor

Izvješće zapovjednika Ratnog štaba Dvor Izvršnom vijeću SO Dvor o borbama kod Struge, Kozibroda i Gline, te o zločinima koje je napravila specijalna postrojba mučenjem i ubijanjem ranjenih hrvatskih redarstvenika i masakrom hrvatskog stanovništva u selu Struga

---

IZVJEŠTAJ O AKCIJI PROVEDENOJ

dana 26. 07. 1991.

Dana 25. 07. 1991. g. u 9,00 dobio sam predlog plana akcije od štaba Gline i Kapetana Dragana[170] koji je iz Knina stigao po zadatku da na Baniji i Kordunu riješi pitanje hrvatskih redarstvenika koji su zaposjeli dio naše teritorije.

Plan akcije je razradjen sa komandantima bataljona i komandirima jedinica koje su učestvovale u akciji.

Zadatak su svi primili i niko nije imao primjedbi (prilog izvještaja je plan akcije).[171]

U akciji je učestvovalo 700 ljudi civila i 50 specijalaca i 50 pripadnika milicije.

---

[168] Okrugli pečat: Komanda garnizona Vinkovci.

[169] Prijemni pečat: Zbor narodne garde, 5123 – III. brigada, pov. br. 03-72-1/91, 26. 07. 1991.

[170] Vasiljković.

[171] Prilog se ne nalazi uz dokument.

Samim početkom akcije ujutro došlo je do nesporazuma gdje su dvojica komandanata bataljona odnijela više municije i oružja nego što ime je odobreno tako da ostali nisu imali 2 borbena kompleta kao što je naredjeno.

Početak akcije je bio u 10,00 sati sa minobacačkim napadom, isto je to učinjeno u Glini, Kostajnici i Topuskom.

U 11,00 sati paljba je završena i otpočeo je pješadijski napad i to jedinice iz pravca Dvora su dobile naredjenje da zauzmu Zamlaču i u njoj postave barikadu, I bataljon od Brace Orlovića imao je zadatak da dodje iznad sela Struga i utvrdi položaje, procjeni situaciju i ako može bez gubitaka da polako napreduje.

Specijalna jedinica od Sundaća[172] je trebala presjeći komunikaciju izmedju Unčana i Struge, u zaštiti joj je trebao biti vod iz Draškovca.

Specijalna jedinica od Sanader Željka je dobila zadatak da zaposjedne Volinju, Kuljane i dodje pred Kozibrod.

Bataljon od Miće Popovića je trebao držati položaje nasuprot Kozibroda, Divuše i Golubovca i polako napredovati prema tim selima.

U 13,00 sati dobivam izvještaj sa terena

1. Orlović Braco konstatuje da su njegove jedinice zaposele teritorij po dogovoru i polako napreduju dalje,

2. Izvještaj od jedinica Mitić Miladina da su zaposjeli Zamlaču,

3. U 14,00 dolazi Sundać sa jedinicom sa položaja i konstatuje da nije imao vod ispomoći i zbog tog nije izvršio zadatak,

4. Jedinice koju je vodio Sanader Željko zaposjele su Kuljane, Volinju i došle u Skelu kod Kozibroda.

Nakon sumiranja izvještaja Štab je odlučio da jedinice Brace Orlovića počnu polako napredovati dalje i dobile su pojačanje I čete. Mićo Popović dobiva naredjenja da njegove jedinice izvrše pritisak vatrom na Kozibrod i Divušu.

U 14,30 sati Gojko Samardžija, sad pokojni uzima Tošu Sundaća i top pokretni i odlazi bez naredjenja u napad na Strugu.

Sa terena dobivam informaciju da su ljudi dobrovoljci iz Matijevića i Dvora već krenuli frontalno prema Struzi. Nije mi preostalo ništa drugo nego da odem kod vojske da bi ona sa dva tenka bila kao zaštitnica tim ljudima. Vojska nije htjela da ide, kao čekala je naredjenje od komande.

Pošto to nije uspjelo poslao sam na položaje više Struge vod Vojne policije da bi vatrom i napadom odozgo priječili njihove snage da dejstvuju na jedinicu Mitić Miladina i specijalnu jedinicu Kačarevu kao i jedinicu milicije koju je u napad vodio Načelnik i Komandir milicije.

U 18,00 sati sam dobio informaciju da je 80% snaga bataljona Brace Orlovića samovoljno napustilo položaj iznad Struge, a u 19,00 sati se dogodila jaka pucnjava na Struzi. Ponovo sam reagovao kod vojske i oni su mi rekli da ide jedinica vojske iz Petrinje i trenutno je u Kozibrodu. Odmah sam dobio vijest da je stradala posada topa koja je ušla u Strugu. U tom trenutku je došla vojska i napravila tampon zonu. Naredili smo povlačenje ljudi jer više nije bilo potrebno dejstvovati. U toku akcije sam dobio tri izvještaja iz Gline gdje se kapetan žalio na vojsku i rekao da još nije osvojio stanicu, tražio je pomoć. Pošto sam sa Čavić brda uputio jedan vod specijalaca i vod ručnih bacačlija već prije u Glinu nisam mogao više slati. Nakon

[172] Nikola.

završetka akcije pozvao sam komandante bataljona i specijalce iz Knina u Štab. U tom trenutku u sobu ulazi Sundać sa još trojicom svojih ljudi naoružanih sa oružjem uperenih u nas prijeteći da će nas pobiti jer smo mi krivi za smrt ljudi koji su poginuli u akciji.

Izbjegli smo najgore tako da je Sundać pucao u hodniku što je djelovalo negativno na narod.

Odmah nakon toga pripadnici iste jedinice su otišli u dom zdravlja istjerali sve ranjene Hrvate, tukli ih ispred Doma zdravlja pred 100 ljudi, što nije dostojno ljudskom ponašanju. Drugi dan ujutro sam obavješten da su isti sa oružjem prisilili načelnika Štaba da im preda zarobljenike iz SUP-a, to nije komandir dozvolio.

Dobio sam obavijest o mrtvim ljudima bačenim pored ceste Dvoru koje su navodno šareni likvidirali.

Od vojske sam informiran da su pojedini pripadnici iste jedinice napravili masakr u Struzi drugu noć nakon akcije.

Ovaj izvještaj moram završiti s tim da su mi pojedini počeli prijetiti smrću zbog toga što su ljudi poginuli, navodno da sam ja kriv.

Nakon toga što smo akcijom vratili kućama 800 ljudi da se odmara, očistili hrvatska sela od redarstvenika, vratili spokoj na Baniju i naoružali narod da može braniti svoja ognjišta, sad me treba streljati. Da napomenem, za ovu akciju na Baniji je planirano minimalno 200 mrtvih.

KOMANDANT RŠ
Vajagić Bogdan

Preslika, strojopis, latinica
HR-DASK, 610, kut. 2, 10. sjednica IV SO Dvor.

92

1991., srpanj 26.
Glina
Izvješća Živojina Ivanovića i Saše Medakovića o napadu JNA i pobunjenih Srba na PU Glina

---

GLINA, 26. 07. 1991.

IZVEŠTAJ

Dana 26.7.91. g. po dobijenim instrukcijama i naredbi od strane kapetana[173] i užeg kadra komande štaba teritorijalne odbrane Glina, pošao sam na izvršenje zadatka sa dva odelenja pojačana sa četiri teška orudja, dva RB i dva PM, šest RB za jednokratnu upotrebu (Zolje) na likvidaciju utvrdjene policijske stanice MUP-a koja je bila stacionirana u centru grada. Po

[173] Dragan Vasiljković.

dogovorenom planu o napadu u 10,00 č. trebao sam sa desne strane od zgrade MUP-a s ugla zgrade katastra otvoriti vatru iz ručnih bacača na policijsku stanicu kako sam i učinio i krenuo sa prebacivanjem. Došlo je do ometanja u izvršenju mog zadatka od strane oficira JNA, kasnije sam saznao pukovnika po činu, koji je meni i mojim ljudima zapretio uz brdo izrečenih psovki i okrenutim cjevima tenkovskog topa prema nama, kasnije još dva tenka usmjerena na nas a mi smo bili na otvorenom prostoru bez ikakvog zaklona uza zid zgrade katastra. Na nišanu cijevi kontaktirao sam preko radio uredjaja sa komandom, gdje mi je kapetan dao do znanja da moram ubjediti oficira da nam dozvoli odnosno da ne ometa naš operativni plan do njegovog konačnog izvršenja. Dotični oficir JNA kada sam lično pošao prema njemu u gradskom parku Gline gdje su stacionirani, odbio je bilo kakav razgovor i naredio mi je da se vratim nazad iz parka jer će pucati. Ja sam pozvao kapetana, obavjestio ga o novoj situaciji i potom dobio nove instrukcije o kretanju na novi položaj.

Otpočeo sam sa prebacivanjem ljudi. Bilo je veoma otežano sa desnog boka prebaciti se na lijevi pod dejstvom vatre neprijatelja koji su nas tukli rafalnom vatrom. Nakon završenog prebacivanja na lijevi bok i obavještavanja štaba da sam zauzeo novi položaj, otpočeo sam sa otvaranjem vatre iz RB po utvrdjenim rovovima koji su bili postavljeni duž nasipa rijeke Gline. Uzvraćena mi je vatra iz dvorišta zgrade MUP-a i iz parka koji graniči sa gradskim stadionom i drvoredom debelih bagremova. koji su uz sam rub podnožja nasipa. Ljudi su mi bili dovoljno zaklonjeni i nisu bili ugroženi. U prvom talasu sukoba moji ljudi su nekontrolisano i veoma brzo potrošili veliki broj municije što je odraz nestručnog rukovanja, nedovoljna obučenost pa i strah. Dobio sam nove količine municije i popunu ručnim bacačima koje je vodio poručnik Vučković Ilija, naš specijalac. U 13. č. zauzeo sam Veterinarsku stanicu koja je bila uz nasip i iz njenih prostorija kontrolisao čitav prostor do stadiona.

Prebrojavao sam njihove rovove, bilo ih je mnogo, dobro obezbedjeni, tukao sam po rovovima iz RB ali nije bilo velikog efekta, pa sam zatražio minobacačku pomoć naših snaga koja mi je dobro došla. Minobacačka vatra je dugo trajala i izvesno vreme bila neprecizna dok poručnik Vučković nije zatražio odlazak sa položaja da bi sam uz moju kordinaciju sa njim putem radio veze postavili osnovni daljinar i tukli ih preciznom vatrom. Dok su minobacači davali meni podršku, približio sam se rubu kuće i do prvog rova kojeg smo uništili RB ali tada sam bio obasut vatrom bočno sa lijeve strane rijeke Gline i vatrom tromblona sa igrališta. Pozvao sam kapetana, obavjestio ga o situaciji i on mi je naredio da se ukopavam, što sam i otpočeo.

Kasno u poslijepodnevnim časovima u samo smrknuće dana usledila je nova vatra po mom položaju, opet bočno sa strane od Viduševca preko rijeke Gline uz maksimalnu podršku RB, tukli su cijeli red kuća postavljen od mog položaja na nasipu. Mi smo otpočeli sa uzvraćanjem žestoke vatre koja je trajala 20 minuta. Ja smatram da se u tom trenutku iz parka povukao najveći broj MUP-ovaca, jer kasnije u toku noći poslije naših zadnjih ispaljenih mina iz MB po njihovim položajima, zamukla je vatra, osim što su iz Viduševca hrvatskog sela povremeno u toku noći u tri navrata otvarali vatru po nama. U jutarnjim časovima novog dana završne bitke otpočeo sam sa osvajanjem stanice i cijelog terena oko nje. U toku otpočinjanja te operacije konsultovali smo se sa kapetanom. Prilikom kretanja preko dvorišta uočili smo minsko polje koje je bilo postavljeno, u policijsku stanicu ušao sam tačno u 11,08 č. Potom sam obavjestio štab ali smo imali novih poteškoća sa oficirom JNA koji je branio ulazak u dvorište. Kasnije dolazi kapetan Dragan, dolazi do verbalnog duela sa oficirom JNA i

izvjesnih pretnji od strane oficira, ali mi smo ostali pri svome, zauzeli stanicu, dva "Taba", jedan sa malim oštećenjem kojeg su ga oštetili naši ručnim bacačem u toku borbi.

IZVEŠTAJ PODNIO
Ivanović Živojin

- - - - - - -

Republika Srbija
SAO KRAJINA

IZVJEŠTAJ

Dana 26. 07 u 10,00h otvorio sam vatru na vojni tenk da isceniramo njihov napad. Tada je počeo napad, ljudi iz moje grupe su svi stavili tromblone i počeli da pucaju. Tenk je ispalio 4 projektila i onda se zaglavio. Krenuo je napred oko 20 m. i vratio se, a mi smo se sami prebacivali uz podršku M53, snajpera i tromblona. Zauzeli smo glavne ulice u Jukincu oko 100 m. Tu smo uništili oko 30 kuća. Naišli smo za vreme borbe na jaka njihova utvrđenja po kućama pa mi je jedan borac oko 13,15 poginuo dok smo zaposjedali jednu od takvih utvrda. Imao sam 3 lakše ranjena. Dok je žrtava na njihovoj strani bilo oko 20-30. Imam jedan podatak od oficira JNA da su ih našli 27 u ruševinama kuća. Borba se vodila do 19,00 kada je nešto okršaj utihnuo. Drugi borac je poginuo za vreme mog odsustva u komandi, a komandu sam tada dao Dobroti Milanu. Poslije sam saznao od Bojana da su mu ujutro prije borbe promjenili tenk i da su se ustaše povukle iz prvih kuća oko 9,30. Po mom utisku akcija je dobro izvedena

Izvještaj podnio:
Medaković Saša, v.r.

Izvornik, strojopis i rukopis
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

93

1991., srpanj 26.
Knin

Izvješće Nikole Simića, člana Jedinice za specijalne namjene, o napadu na PU Glina te dogovoru za napad s postrojbom JNA koja je štitila mir na tom području

---

REPUBLIKA SRBIJA 26. 07. 1991. KNIN
SAO KRAINA
JEDINICA ZA SP. NAMJENE

IZVJEŠTAJ

TOG DANA SAM ZAJEDNO SA SPECIJALNOM JEDINICOM BIO STACIONIRAN U GLINI. DAN PRE SAM SAZNAO DA ĆEMO IZVRŠITI NAPAD NA MUP GLINE. DOBIO SAM ZADATAK DA PRVI OTVORIM VATRU NA

VOJSKU I NATJERAM IH NA REDARE. JAVIO SAM SE KOD KAP. RAPAIĆA DA MI OBJASNI MOJ DEO POSLA. ON JE TO URADIO ODVEO ME U BLIZINU MUPA. ALI JE USPUT POČEO DA ME PROVOCIRA. PRIJETIO MI SA POGIBIOM. TE STVARI MI JE STALNO PODVLAČIO TAKO NISKO I BJEDNO. IMAO SAM OSJEĆAJ DA ŽELI DA NE DOĐE DO OKRŠAJA. ALI JE SAM HTEO DA IZVRŠIM SVOJ DEO POSLA. I TAKO JE I BILO. TU NOĆ SAM PROVEO NA NASIPU ČEKAJUĆI 10h DA OTVORIM VATRU. TRANSPORTER SAM MORAO TUĆI SA BRISANOG PROSTORA. KAP. RAPAIĆ MI JE OBEĆAO 3 SEKUNDE DA SE SKLONIM JER KAKO ON REČE JA NE SMIJEM DA UBIJEM VOJNIKA A ON NAKON 3 SEKUNDE HOĆE MENE, ZA NEKAKVO SVOJE POKRIĆE. TAČNO U DESET SAM ISPUZO NA BRISN PROSTOR I POČEO DA PUCAM NA TRANSPORTER. U ISTI ČAS ME JE ZASULA MITRALJESKA VATRA OD STRANE MUPOVACA ALI JE VOJSKA OTVORILA ODMAH VATRU PO REDARIMA. I MENE JE PRESTAO DA TUČE MITRALJEZ. JA SAM SE ODMAH IZVUKAO NA DOGOVOREN POLOŽAJ KOD BOLNICE GDJE ME ČEKALA MOJA VOJSKA RASPOREĐENA OKO TENKA KAO DA GA ŠTITI. MISLIM DA IH JE BILO OKO 60 TOG MOMENTA. MEĐUTIM STVORISE OD TOG MOMENTA NE KREĆU SVOJIM TOKOM. 1 TENK I TRANSPORTER SU TREBALI DA SE KREĆU U ODREĐENOM PRAVCU A ONI TO NISU. PITAO SAM STARIJEG VODNIKA ZAŠTO NE KREĆE ON JE REKAO DA NIJE DOBIO NAREĐENJE, DA NE SMIJE DA KRENE. JA SAM OTIŠAO OPET IZMEĐU KUĆA ALI SA DRUGE STRANE I PONOVO ISPALIO POLA OKVIRA NA TRANSPORTER. OPET NISU KRETALI. MISLIM DA SMO ČEKALI NEŠTO OKO 45 MINUTA. ONDA SMO KRENULI ZAJEDNO SA TENKOM NA VIDUŠEVAC. KAD SAM STIGAO NA DOGOVOREN MJESTO RASPOREDIO SAM VOJSKU DA ŠTITI TENK I ON JE POČEO DA DEJSTVUJE, ISPALIO JE OTPRILIKE DESETAK MINA. REKAO SAM MU DA GAĐA CRKVU I ŠKOLU. ŠKOLU JE DIGAO IZ JEDNOG HITCA A U CRKVU JE TUKAO NEKOLIKO PUTA I BILA JE POGOĐENA ALI NE I SRUŠENA. TUKAO JE DOBRO PO CJELOM VIDUŠEVCU. NEKOLIKO PUTA MU JE ZAŠTEKO TOP ALI JE ZA VRIJEME KVARA TOPA TUKAO IZ TEŠKOG MITRALJEZA. TU SMO BILI OKO SAT VREMENA. ZATIM JE DOBIO NAREĐENJE DA OBUSTAVI VATRU I DA SE VRATI NA MOST. A JA SAM DOBIO NAREĐENJE DA ZAJEDNO SA NJIM POMOŽEM SAŠI MEDAKOVIĆU. KAD SMO SE VRATILI NA MOST TU NAM JE VOJSKA OKRENULA LEĐA I ČINI MI SE OKRENULA PROTIV NAS. ODATLE SAM DOBIO NAREĐENJE DA SE VRATIM U ŠTAB. IZ ŠTABA SAM IŠAO DA UDARIM NA STANICU MUPA SA LEĐA. TREBALO JE DA PROĐEM PORED PARKA NEDALEKO OD VOJSKE. IZ KATOLIČKE CRKVE SU ME TUKLI SA SNAJPERIMA. HTEO SAM JE SRUŠITI ALI JE MOJU NAMJERU VOJSKA UOČILA I REKLA DA TO NESMIJEM DA RADIM. REKAO MI JE DA JE U CRKVI NAŠI SNAJPERISTI. ALI POVR SVEGA U NJU SU ULETILE DVE ZOLJE. NAKON KRAĆEG VREMENA ZAUZEO SAM POLOŽAJ NEDALEKO OD STANICE (100m) CRNOGORAC MI JEDNO VRIJEME NIJE DOZVOLIJO DA SE KREĆEM PREMA NJOJ JER JU JE ON TUKAO SA R.B. TRI PUTA SAM KASNIJE NAPADAO STANICU I BIO PRISILJEN UZ JAKU VATRU DA SE VRATIM. MNOGO SAM PUTA BIO TUČEN SA TROMBONIMA I MINOBACAČIMA. A NEPREKIDNO POD SNAJPERSKOM VATROM. POČEO SAM SA ČIŠĆENJEM KUĆA I UBRZO

NAKON TOGA RIJEŠIO SE SNAJPERA. UTOM JE POČEO DA PADA MRAK. OPET SMO POŠLI NA STANICU AL JU JE TUKAO ILIJA I CRNOGORAC SA R.B. SVE VRIJEME MI JE VOJSKA STVARALA PROBLEME. OKO 02h JE ZAVLADALO NEKO PRIMIRJE JA SAM DRŽAO SVOJ POLOŽAJ I MUPOVCI SA TE STRANE NISU MOGLI DA NAPRAVE NIŠTA. KOLIKO SU ONI MENE TUKLI JA SAM NJIH DVAPUT VIŠE. NISAM IMAO MRTVIH NI RANJENIH A ONI TO JESU. POSLIJE DVA SATA SAM POLA LJUDI POVUKAO NA ODMOR A DRUGA POLOVINA JE SMJENUTA UJUTRO.

IZVJEŠTAJ NAPISAO
Simić Nikola

Izvornik, strojopis i rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

94

1991., srpanj 26.

Izvješća Rade Božića i Bože Novakovića, članova Jedinice za posebne namjene, o napadu na Divušu

---

REPUBLIKA SRBIJA 26. 07. 1991.
SAO KRAJINA
JED. ZA SPECIJALNE NAMENE

IZVEŠTAJ

DANA 26. 07. 1991. OKO 6,30 KRENULI SMO SA ČAVIĆ BRDA U ŠTAB 2. BATALJANA U SELU "ŠEGESTIN". TU SMO SA KOMANDANTOM BATALJONA MIĆOM POPOVIĆEM RAZRADILI POSLEDNJE DETALJE NAPADA NA S. DIVUŠU. OKO 8,30 STIGAO SAM SA SVOJIM POMOĆNIKOM BOŽOM NOVAKOVIĆEM NA POČETNI POLOŽAJ. TU SMO ODABRALI 5 LJUDI + 1 VODIČA. UZELI SMO JEDNOG PUŠKOMITRALJESCA (M53 7,9m) SA POMOĆNIKOM, JEDNOG SNAJPERISTU, AUTOMATIČARA I TROMBLONISTU S PAPOVKOM. NAŠ ZADATAK JE BIO DA SE SPUSTIMO NIZ RJEKU DO MJESTA ODAKLE SAM TREBAO GAĐATI CRKVU SV. KATARINA. I TO MESTO SAM POKAZAO NA KARTI U ŠTABU. MEĐUTIM ZBOG DOSTA NEPOVOLJNOG TERENA NISMO USPELI STIĆI NA VREME DO TOG MESTA PA SAM POŠTO JE U 10,00 POČELA MINOBACAČKA VATRA BIO PRISILJEN DA NAĐEM NAJBLIŽE MJESTO ODAKLE MOGU GAĐATI CRKVU. TO SE POKAZALO DOBRIM JER OSIM ŠTO SAM POGODIO CRKVU SPASIO SAM NAS OD ZASEDE KOJA NAM JE BILA SPREMLJENA NA MESTU GDE SAM TREBAO DA IDEM. TA ZASEDA JE POSLE MOG DEJSTVA OTVORILA VATRU PREMA NAMA NASUMCE JER SMO

BILI DOBRO SKRIVENI. NAKON TE PUCNJAVE POVUKAO SAM LJUDE U RJEKU A NJIHOVI MITRALJEZI NASTAVILI SU PUCNJAVU PRETPOSTAVLJAJUĆI DA SE MI POVLAČIMO KROZ KUKURUZE PREMA NAŠEM POČ. POLOŽAJU. MI SMO OSTALI U RIJECI 3,5 SATA. JA ZA TO VREME, IAKO SE POVREMENO ČULA SPORADIČNA PALJBA PREMA NAMA NISAM HTEO OTKRIVATI NAŠ POLOŽAJ JER BI MOGAO DOVESTI NAŠE LJUDE U OPASNOST. POŠTO SMO BILI U RIJECI MOGLI SU SA TROMBLONIMA ILI RUČNIM BOMBAMA SVE DA NAS POBIJU. POŠTO NAŠI NI NAKON 3,5 SATA NISU KRENULI U NAPAD NAREDIO SAM POVLAČENJE NAŠE GRUPE. KADA SMO STIGLI NA POČETNI POLOŽAJ OD VOJSKE SAM ČUO DA IM JE NAREĐENO DA NEIDU U NAPAD ZBOG MINSKIH POLJA O KOJIMA JA NISAM NIŠTA ZNAO. POŠTO OD TOGA NAPADA NIJE BILO NIŠTA OTIŠAO SAM SAMOVOLJNO SA GRUPOM LJUDI DA POMOGNEM U NAPADU NA GOLUBOVAC DIVUŠKI ALI I TAMO JE BILA ISTA SITUACIJA. NAKON TOGA OTIŠAO SAM SA NOVINARIMA KOJE SAM USPUT SREO U SELO STRUGA GDJE JE BORBA UPRAVO ZAVRŠILA I PROLAZILI SU TENKOVI JNA. POSLE TOGA OTIŠAO SAM NA ODMOR

IZVEŠTAJ PODNOSI:
BOŽIĆ RADE

\- - - - - - -

REPUBLIKA SRBIJA 26. 07. 1991.god
SAO KRAINA
Jed. za specijalne namene

IZVEŠTAJ

DANA 26. 07. 91god oko 6,30 KRENULI SMO SA ČAVIĆ BRDA U ŠTAB DRUGOG BATALJONA U SELU "ŠEGESTIN". TU SMO SA KOMANDANTOM BATALJONA MIĆOM POPOVIĆEM RAZRADILI POSEBNE DETALJE OKO NAPADA NA SELO DIVUŠA.

POSLE DOGOVORA O NAPADU NA DIVUŠU POŠLI SMO JA I BOŽIĆ SA JOŠ PET LJUDI NA VATRENI POLOŽAJ. TAMO SMO STIGLI TAČNO U 10,05 ČAS. POŠTO JE BIO DOGOVOR DA MI PRVI OTVORIMO VATRU IZ RAKETNOG BACAČA DA SRUŠI CRKVU; (SVETU-M). POŠTO NISMO STIGLI TAČNO PO DOGOVORU U 10h NAŠI SU PRE NAS OTVORILI PALJBU IZ MINOBACAČA, JA I BOŽIĆ SMO OTVORILI VATRU IZ RAKETNOG BACAČA. U 10,05h ISPALILI SMO TRI RAKETE, POSLE ISPALENIH RAKETA ONI SU OTVORILI VATRU IZ MITRALJESKI GNEZDI. ZATIM SMO JA I BOŽIĆ ZAJEDNO SA PETORICOM MOMKA SIŠLI U REKU, TU SMO SE UMIRILI PO DOGOVORU S KOMANDANTOM BATALONA DA BUDEMO NA TOM POLOŽAJU DO 11 ČAS, DOK NAŠA VOJSKA NE KRENU U NAPAD. POŠTO ONI NISU DOŠLI KRENULI U NAPAD NAKON TRI IPO SATA. BOZIĆ JE NAREDIO DA SE POVUČEMO. KAD SMO STIGLI GORE ČULI SMO OD VOJSKE DA SU DOBILI NAREĐENJE DA NE KREĆU U NAPAD ZBOG MINSKI POLJA. NAKON TOGA KRENULI SMO SA GRUPOM LJUDI U ISPOMOĆ U NAPAD U GOLUBOVAC DIVUŠKI. TAMO SMO ZATEKLI ISTU SITUACIJU, NAKON TOGA OTIŠLI SMO SA NOVINARIMA KOJI

SMO USPUT SRELI DO SELA STRUGA GDA JE UPRAVO BILA ZAVRŠENA BORBA I PROLAZILI SU TENKOVI JNA.

IZVEŠTAJ PODNOSI
NOVAKOVIĆ BOŽA

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

95

1991., srpanj 26.
Dvor na Uni
Izvješće Živka Šljivara, člana Jedinice za posebne namjene, o napadu na selo Unčani

---

DVOR NA UNI
JEDINICA ZA POSEBNE NAMJENE
26. 07. 1991. godine

IZVJEŠTAJ

Dan prije tj. 25. 7. dobio sam zadatak da obidjem najbolji prilaz do sela Unčane sa komandirom voda diverzantskog Sundać Nikolom. Čitavo popodne smo osmatrali teren i zaključili kuda ćemo napasti. Zadatak je bio da 26. 7. u 10,00 č. počinje minobacačka paljba i da traje do 11,00, zatim da krenemo. Postrojio sam 20 ljudi i ja sam ih uspio na svoju odgovornost da ih vodim. Zadužio sam ih sa duplim borbenim kompletom i na početnoj liniji sam dovezao još rezervne municije. Odmah sam odredio kurira pošto nisam imao radio veze. Moj zadatak je bio da udjem u selo i da presječem put, tj. da im spriječimo pomoć iz Kostajnice i da se ne mogu povući iz Struge. Krenuli smo tačno u 11,00. Do Unčana smo imali oko 2km. Išli smo u strelce, kada sam došao negdje 70 metara prije sela otvorili su vatru na nas iz svih oružja što raspolažu, imali smo loš teren tj. zaklone. Bili smo u nekom mladom šljiviku. Mene lično je držao neki snajperist na oku, pošto sam nosio Zolju. Tu je borba trajala negdje oko jedan sat. Imali smo jak otpor i ja sam naredio povlačenje da ljudi ne izginu. Povukli smo se oko 300 m i onda sam naredio da ih napadnemo sa boka i lijevog i desnog. Prišli smo negdje oko 150 m i otvorili vatru iz RB i tromblona. Oni su opet uzvratili vatrom. Odmah sam poslao kurira po pojačanje kao što nam je i obećano da će mo imati ako bude potrebno, ali nismo dobili. Imali su jake snage, nekoliko mitraljeskih gnjezda, ukopanih snajperista i strelaca, sa RB smo im nanijeli gubitke, tako da su se kasnije čuli samo 2 PM i snajper. Borba je trajala sve do 18 sati. Onda im je pristigla pomoć iz Struge i Kostajnice. Tada su nam davali sve veći otpor, imali su položaje i bočne i srednje. Počeli su i oni da tuku sa RB i još sa nekim orudjem što sam primjetio da se u zraku aktivira poslije odredjene udaljenosti.

Pošto smo imali loše zaklone opet sam naredio povlačenje da nam ne bi nanijeli gubitke. Zaključujem da smo im nanijeli velike gubitke, a da nismo imali ni jednog povredjenog.

IZVJEŠTAJ SASTAVIO
Šljivar Živko

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

96

1991., srpanj 26.
Knin

Izvješće Miće Popovića, člana Jedinice za posebne namjene tzv. "SAO Krajine", o napadu na selo Struga

---

REPUBLIKA SRBIJA
SAO KRAJINA
JEDINICA ZA POSEBNE NAMENE

KNIN
Za dan, 26. 07. 1991. g.

IZVJEŠTAJ

Gore navedenog dana obavio sam smotru u bataljonu kojem sam bio dodjeljen na ispomoć. Smotru sam obavio u 6 sati te sam podigao moral civilnom stanovništvu na najveći stepen što sam bio u mogućnosti.

U 10 sati počelo je dejstvo iz minobacača na Strugu gdje smo ja i baterija trebali da dejstvujemo. U 11 sati krenuli smo u pješadijski napad pod mojom komandom. Baterija je krenula preko prvog brda i polja frontalni, te zbog miniranog polja i zasjeda u neposrednoj blizini Struge naredio sam prebacivanje po odjeljenjima kroz pretpostavljenu zasjedu i minirano polje.

Ja sam sa još 11 vojnika-civila odabranih po mojoj želji probili obruč neprijatelja krećući se kroz rječicu Mutnicu. Tom malom rječicom sam se spustio izravno u Strugu i stupio u otvorenu borbu sa neprijateljem. Dejstvovali smo najčešće što smo mogli i neprijatelj se počeo povlačiti. U slijedećih 15 do 20 minuta imao sam 5 kuća pod totalnom kontrolom. U drugoj kući po redu pronašao sam cijeli arsenal eksploziva, tromblonskih mina, dvije puške i ručni bombi. Navedeni materijal smo zaplijenili i prebacili u pozadinu, a tromblonske mine upotrebili prilikom daljnjih akcija.

U slijedećih par minuta tromblonisti su opalili 7 trenutnih mina i 4 kumulativne te su dvojica postali metom snajperista. Ta dvojica su ranjeni jedan teže i jedan lakše. Ja sam odmah gađao sa zoljom kuću iz koje je pucao snajperista te jedan teški puškomitraljez M-53, pogodak je

bio 100%, te sam uništio to utvrđenje. Poslije opaljenja zolje naredio sam hitno prebacivanje ranjenika u selo G. Javoran. Jer je tamo bio naš ratni štab za taj rajon.
Zatim smo držali odprilike od 15,40 sati sav taj osvojen prostor, pošto smo bili sprečeni u daljem napredovanju, prilikom dolaska pojačanja za neprijatelja. Odjednom su nam spremili žestok protivnapad gdje je većina vojske bez komande napustila položaj i razbježala se po šumi. Ja sa još 5-6 vojnika bili smo primorani napustiti položaj i vratiti se u bazu.

Izvještaj napisao:
Popović Mićo

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

97

1991., srpanj 26.
Knin

Izvješće narednika Gorana Komazeca o napadu na Kozibrod

REPUBLIKA SRBIJA 26. 07. 91.
SAO KRAINA
KNIN

IZVJEŠTAJ

POSLIJE JUTARNJOG IZVIĐANJA SAČEKAO SAM SA OSTALIMA NAPAD MINOBACAČA OD 10 00-11 00h. ZATIM SAM KRENUO U ČIŠĆENJE TERENA 3 KILOMETRA OD KOZIBRODA PREMA KOZIBRODU. IŠLO JE SAMNOM NJIH DESETERO POŠTO SU OSTA SELJENI POBJEGLI ZAPRAVO NISU UOPĆE POŠLI U NAPAD. TAKO DA JE NAS JEDANAESTERO IŠLO U ČIŠĆENJE TERENA ŠIRINE 250 METARA. POŠTO SMO MI BILI I GRUPA SLUČAJNO AKO NAPADNU IZ KOSTAJNICE I U SLUČAJU POVLAČENJA KA KOSTAJNICI BILO JE NEKOLIKO AUTOMOBILA KOJI SU POKUŠALI ALI SMO IH POD NALETOM METAKA NATJERALI NAZAT KA KOZIBRODU. U ČIŠĆENJU TERENA PREŠLI SMO TIH 3 KM. NA TOJ KILOMETRAŽI JE JEDNO HRVATSKO SELO OD JEDNO 30 KUĆA KOJE SMO OČISTILI I DOŠLI DO KOZIBRODA. NA 50 METARA DALJE NISMO MOGLI JER SU ISPRED NAS BILA MINIRANA POLJA TAKO DA JE JEDINO BIO PUT ČIST A TUDA NISMO MOGLI JER JE PUT ŠTITIO DVA ROVA SA MITRALJEZIMA. POŠTO SMO ČEKALI NIKOLU, KAKO SE PREZIVA NEZNAM, DA NAPADNE KROZ ŠUMU SA BOKA DA ODVRATE PAŽNJU OD NAS A KOJI NIJE NI MAKAO SA MJESTA OTIŠLI SMO DA VIDIMO TJ. JEDAN JE ČOVJEK OTIŠAO DA VIDI ŠTA SE DOGAĐA SA NJIM, A ON SE NIJE MAKO NIKUD. NIJE BILO DRUGE NEGO DA IDEMO U NAPAD.

KRENULI SMO I ONDA SU NAIŠLA BOLNIČKA KOLA VELIKOM BRZINOM KOJA SMO POKOSILI MITRALJEZOM. ONA SU SE ZATIM ZAUSTAVILA. UNUTRA JE BILO 3 MUPOVCA, 2 DOKTORA I VOZAČ SRBIN. ZATIM SMO IH OTPREMILI NA ŠAMARICE. TAD JE VEĆ BIO MRAK I OKO NAS JE VEĆ POČELO DA ZUJE METCI VIŠE NEGO OBIČNO. POTOM SU NAIŠLI TENKOVI KOJE SMO MORALI PROPUSTI I MALO ZATIM DOBIJEMO NAREĐENJE DA VOJSKA ODVLAČI MUPOVCE, ZAPRAVO TO JE BIO JEDAN TENJK SA JEDNIM KAMIONOM RANJENIH MUPOVACA. POSLIJE SMO DOBILI NAREĐENJE DA SE VRATIMO. KAD SMO SE VRAĆALI PUCALO SE NA NAS SA OTOKA ZA KOJI NISMO ZNALI DA IMA NAŠIH LJUDI NA NJEMU TAKO DA SMO ZA MALO UPALI U KLOPKU.

IZVJEŠTAJ PODNIJO
NAREDNIK GORAN KOMAZEC

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

98

[1991., srpanj 28.]
Knin

Izvješće Franka Simatovića o dolasku cisterne s gorivom i oružjem za pobunjene Srbe u Cetinskoj krajini, koje je Milan Babić iskoristio za naoružavanje dobrovoljaca iz Srpske demokratske stranke

---

IZVJEŠTAJ

Dana 28. 07. 1991. godine u Knin je stigao kamion-cisterna, koji je pored naftnih derivata prevozio oružje za dobrovoljačke jedinice SAO Krajina. Po pristizanju u Knin pratioci transporta – Jovičić Musa je kontaktirao p.puk. Djukića koji mu je obezbedio nesmetan prolaz na područje Cetine. Ujedno je Djukiću prenio pozdrave Admirala Jokića.

Količina oružja ne odgovara potrebama Cetinskog kraja. Deo je namijenjen za naoružavanje “Garde” SAOK-a koja bi trebala biti formirana kao partijska milicija SDS-a.

Oružje je poslano nakon dogovora Babić – gen. Špiro Niković. Procenjujemo da bi usled ovakve nekoordinirane raspodele došlo do rascepa u za sada kompaktnoj odbrani Krajine, a da bi partijska milicija svojim nastupom poremetila ravnotežu, koju i onako teško održavamo.

Ova pojava ispoljena je i na liniji Jović[174] SO Glina, gdje je takvim postupkom došlo do cijepanja štabova TO, što ugrožava dosada postignute taktičke rezultate formacija SAOK-a.

---

[174] Dušan, predsjednik SO Glina.

Pretpostavljamo da Milan Jokić nije upoznat sa situacijom ovde i smatramo da bi mu trebalo ukazati na gore navedene činjenice.

Osnovna koncepcija kao i elementi kompaktnosti odbrane Krajine mogu biti ugroženi ako bi se na ovakav način naoružavali odredi koje formira Babić, a koji su pod isključivom kontrolom SDS-a. U slučaju da usled ovakve situacije dodje do poremećaja u odbrani reagovaćemo i na vreme preseći takve aktivnosti.

Taktički zadaci su u većem delu ispunjeni i formacije SAO Krajine izlaze na odbrambene položaje etničkog prostora. Deo specijalne jedinice iz Gline se vratio i u toku je pisanje izveštaja koji će biti prezentiran.

Frenki,[175] [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 595.

99

1991., srpanj 28.
[Knin]

Izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o borbama oko Benkovca, Vrginmosta, Kostajnice i Dubice te o opkoljavanju Topuskog

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
KRAJINA
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. broj 50/1
od 28. 07. 1991. god.

– PREDSJEDNIKU SAVJETA ZA NO SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP-a SAO KRAJINE
– ODB
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– FRENKIJU

IZVJEŠTAJ
za 27/28. 07. 1991.

JNA javila da su, preko sredstava veze, uhvatili poruku MUP-a, koja glasi: "Treba uvesti drugi dio ekipe, turnir počinje." Za očekivanje je određeno pregrupisanje snaga MUP-a i nove aktivnosti u narednoj sedmici. Centar za obavještavanje javio, da se u Vrginmostu vode

---

[175] Franko Simatović.

borbe, naši se dobro drže. Ima dosta srušenih srpskih kuća. Topusko je opkoljeno sa našim snagama. JNA dobro surađuje sa našim snagama.
ŠTO Benkovac javio da se čuje rafalna paljba kao i pojedinačna pucnjava iz pravca s. Polača prema s. Jagodnja G. i D.
Iz Gline javili da su naše snage zarobile dva oklopna transportera MUP.
Dvor na Uni javio da se ispod Kostajnice i Dubice vode žestoke borbe.
Ostali centri iz SAO Krajine javili da nema nekih posebnih aktivnosti koje bi zavrijeđivale pažnju.

MD/MD

IZVJEŠTAJ SASTAVIO
kapetan
/Miljević Dušan/, [v.r.]

M.P.[176]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. 50/1., 1991.

100

1991., srpanj 28.
Dvor

Izvješće načelnika Ratnog štaba Dvor Izvršnom vijeću SO Dvor o ispadu zapovjednika Jedinice za posebne namjene Nikole Sundaća, te pripadnicima diverzantskog voda koji su pobili zatvorenike i žene na liječenju u Domu zdravlja Dvor

---

Načelnik Ratnog štaba
BOLJANIĆ NIKOLA

IZVRŠNOM VIJEĆU SO DVOR

Zahtijevam od Izvršnog vijeća SO Dvor da me odmah razrješi dužnosti načelnika Ratnog štaba, jer nisam u mogućnosti više obavljati tu dužnost iz slijedećih razloga:

1. Dana 26. 07. 1991. u večernjim satima komandir diverzantskog odreda Sundać Nikola sa pripadnikom te jedinice tzv. Kiđom upao je u prostorije štaba u Dvoru, pucao u prostorije Štaba nazivajući članove Štaba ustašama, te da će nas sve pobiti. Tom prilikom sastanku komandira sa komandantima bataljona prisustvovali su i pripadnici specijalne jedinice Kapetana Dragana[177] iz Knina, Komazec,[178] Popović[179] i ostali.

[176] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Knin.

[177] Dragan Vasiljković.

[178] Goran.

[179] Mićo.

2. Dana 27. 07. 1991. u prije podnevnim satima u prostorija štaba u Dvoru upao je zamjenik komandira diverzantskog voda Knežević[180] sa još četvoricom naoružanih u kancelariju načelnika Štaba, uperili automatske puške u njega i prisutnog člana štaba Ivanović Miloša, tražeći da se odmah njemu predaju zatvorenici koji su u zatvoru u Stanici milicije Dvor nalaze, radi sprovođenja u Knin.
3. Nakon što sam izdao naredbu komandiru Stanice milicije kako su tražili, ponovo su nakon kraćeg vremena sa uperenim puškama ušli u Štab te preteći mi, tražili da kompletan Štab podnese ostavku (u toku dana). Obećao sam im da ću to lično i učiniti kao načelnik Štaba, ali da nisam ja nadležan smjenjivati komandanta i ostale članove Štaba, te da ću ostavku lično napisati ali do konca dana 28. 07. 1991. do kada mogu primiti izvještaje komandira svih jedinica te svih bataljona.
4. Dana 28. 07. 1991. u večernjim satima dobio sam informaciju da je došlo do nekontrolisanog i nečasnog djela od strane pripadnika diverzantskog voda koji su istog dana lišili života bolesnike (žene) u Domu zdravlja u Dvoru.
5. Dana 20. VII Grabundžija Savan sa grupom ljudi pod pretnjom oružja otjerao je minobacački vod sa položaja u Donjoj Oraovici čime je poremetio plan izvođenja operacije.
6. Dana 23. 07. 1991. Žunić Nikola je s grupom naoružanih ljudi pod pretnjom oružja udaljio minobacački vod sa položaja između D. Javornje i Rosulja čime je također poremetio plan izvodenja akcije.
U situaciji gdje se ispoljila takva disciplina otkazivanja poslušnosti i stvaranja anarhičnog stanja, sijanjem straha i opšte nesigurnostin nisam više u mogućnosti obavljati te dužnosti, te molim da navedene razloge uvažite, s tim što ću navesti još dva važna segmenta svoje odluke.

U Dvoru, 28. 07. 1991.

NAČELNIK ŠTABA
Boljanić Nikola

Preslika, strojopis, latinica
HR-DASK, 610, kut. 2, 10. sjednica IV SO Dvor.

101

1991., srpanj 30.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ Komandi VPO o aktivnostima podređenih postrojbi te sukobima u skradinskom zaleđu, oko Drniša, Kijeva, Otočca i Vrlike

---

KOMANDI 9. KORPUSA
Str. pov. br. 19-1124
30. 07. 1991. godine.

DNERAP.-

[180] Milorad.

I. – DOSTAVLJENO KVPO – OC:

Stanje i aktivnosti u našim OS:
1. – U toku dana od 09,00 do 15,00 časova izvršena je doobuka vozača iz 221. mtbr na pravcu Knin – Suho Polje – Knin. Na obuci je angažovano: 1 oficir, 1 GL, 17 vojnika i 7m/v.

2. – 70. bv izišao u reon Mala Popina sastava: 7 oficira, 9 ml. oficira, 53 vojnika i 15 m/v. Radi se o planskim aktivnostima za obučavanje rezervnog sastava.

3. – Iz Travnika su u Knin stigla 3 autobusa sa vojnicima za popunu jedinica 9. korpusa. Brojno stanje javiti ćemo telefonom. (102 vojnika).

4. – Izvršen je prevoz MS iz 316. mtbr u Knin, prema najavi od 29. 07. 1991. godine. Ekipu od 11 vojnika i 4m/v predvodio je NSbSl puk. Omrčen. O preuzetim MS naknadno ćemo izvestiti.

5. – Ekipa za obezbedjenje radova na opravci dalekovoda u s. Vrana, obezbedjivala je radnike "Elektre" koja je završila posao. Druga ekipa koja obezbedjuje radove na opravci dalekovoda u s. Kašić je u toku izvršenja zadatka.

6. – U reonu s. Miočić dana 29. 07. 1991. godine oko 22,30 časova došlo je do prikupljanja snaga MUP-a sa motornim vozilima ispred reona odbrane naše BG-4/TG-1. U istom reonu je na provokaciji MUP-a od strane borbenog osiguranja BG-4, ispaljeno je 70 metaka iz peš. naoružanja. U jutarnjim časovima je izvršen pretres terena. Nadjeni su tragovi od m/v i ljudstva.

7. – U zadnje vreme prisutno je nezadovoljstvo starešina zbog plaćenih a ne isporučenih pištolja.

8. – Oko 10,00 časova otpočeo je sukob izmedju snaga MUP-a i SUP-a u s. Plastovo-Gardijani. Angažovana jedinica iz TG-4 9. korpusa zaposela je i uspostavila tampon zonu. Snage SUP-a su u izvlačenju na polazne položaje i prema njihovim podacima imali jednog mrtvog SUP-ovca.

9. – Dana 29. 07. 1991. godine od strane SJB Benkovac uhapšeni su bivši milicioner Kolić Tomislav iz PU Biograd n/m i Jurjević Davor iz Raštevića koji po nazvaničnim podacima navodno sa grupom ljudi učestvuju u izradi ručnih bombi (od komada čelika i eksploziva).

10. – Železnički saobraćaj je u prekidu prema Beogradu i Zagrebu. Na pravcu Knin – Zadar odvija se samo do Djevrsaka iz pravca Knina.

11. – Stanje na izdvojenim objektima i stražama je bez promena.

12. – Danas se na novu dužnost načelnika pers. i or. mob. organa 9. K javio potpukovnik Bursać Nenad.

II. – OSTALI DOGADJAJI:

1. – U popodnevnim okršajima izmedju snaga MUP-a i SUP-a, poginula su 2 pripadnika SUP-a i to: Ćelebičanin Boro, star 25 godina, rodom iz s. Kosovo kod Knina, za kojeg se tvrdi da je zaklan. Drugi poginuli je Mirković Borislav iz Kninskog polja.

Ćelebičanin je poginuo u s. Gardijan oko 13,00 časova a Mirković u s. Nadoveze. Pogodjen je od strane pripadnika MUP-a koji su iz s. Ićevo otvarali snajpersku vatru oko 17,30 časova nakon prihvaćenog zahteva sa obe strane za prekid vatre. Nemamo podataka o gubicima MUP-a. PU Šibenik nas je oko 23,20 časova obavestila da je u s. Ićevo pogodjeno više kuća od minobacačke vatre i da ima ranjenih i povredjenih. Zahtevali su da uputimo našu IP u s. Ićevo i da prevezemo ranjene i povredjene. Trenutno, naša se IP nalazi u s. Ićevo. Utvrdila je da u s. Ićevo gori 1 kuća i 1 plast sena. Medjutim, selo je napušteno. Nema ranjenih ni povredjenih. Cenimo da je MUP ranije sklonio stanovništvo, te da je želio da naša patrola izvidi kakvo je stanje u selu. Obavestili smo ih da u selu nema ranjenih i povredjenih, a IP smo povukli iz sela.

2. Oko 22,20 časova dobili smo podatak od meštana sela Siverić da su im organi SO Drniš naredili da se svi u toku noći sklone u rudarsko okno. Verovatno očekuju bombardovanje ukoliko poduzmu napadna dejstva prema JNA.
Upozorili smo naše BG na mogućnost izvodjenja napadnih dejstava od strane MUP-a.

3. Naša KPS u s. Kijevo registrovala je da je u toku dana iz s. Kijeva iseljeno oko 30 djece i 10 žena. Moguće je da evakuišu stanovništvo iz straha od bombardovanja u slučaju sukoba snaga SUP-a i MUP-a. Po Kninu se širi glasina da će meštani s. Cetina i s. Civljane u toku noći napasti s. Kijevo. Upozorili smo organe vlasti SAO Krajine da ne izvode b/d u reonima koji su pod kontrolom jedinica JNA.

4. U podnevnim časovima primećena je veća koncentracija snaga MUP-a na pravcu s. Stankovci – s. Vukšić – s. Lišane Ostrovačke – s. Cista Velika – s. Ladjevci – Pramatovci – s. Vaćani. Procena je da žele napasti snage SAO Krajine u reonu skradinskih sela. Uočili smo povećanu koncentraciju snaga MUP-a na pravcu Zadar – Škabrnje – Nadin – Polača (oko 1.000 do 1.200), kao i u reonu s. Kruševo gdje u toku večeri preko Karinskog mora ubačeno oko 100 pripadnika MUP-a sa jednim odelenjem MB i PA topova 20mm.

5) U popodnevnim časovima iz Senja je pokrenuta specijalna jedinica MUP-a (250 policajaca) u pravcu Otočac i Porinja. Procena je da žele ojačati PS Otočac u kojoj je došlo do masovnog bekstva i dezerterstva nakon napada SUP-a SAO Krajine, izvršenog 29./30. 07. 1991. godine kada su su snage MUP-a potisnute u predgradje Otočca.

6. Stanovnici sela Sanković i Budak su u roku dana iselili žene i djecu. Plaše se da će snage SUP-a napasti jedinice MUP-a u ovim reonima, u znak odmazde za 2 ubijena pripadnika SUP-a.

Procena:
S obzirom da je u popodnevnim i večernjim časovima došlo do većih sukoba SUP-a i MUP-a u r. skradinskih sela te da se vrše pokreti snaga MUP-a prema rubnim granicama SAO Krajine, kao i evakuacija hrvatskog i srpskog stanovništva iz mogućih zona sukoba.
Procenjujemo da u ranijim jutarnjim časovima može doći do sukoba širih razmera.
Sve naše jedinice stavili smo u punu b/g u cilju izbegavanja gubitaka i što efikasnijeg suprostavljanja eventualnom napadu na naše snage.
Imamo deo jedinica u pripravnosti za intervenciju ka ugroženim pravcima u najverovatnijim linijama sukoba.

7. – NONO 9. K sa grupom starešina vratio se iz rejona s. Ićevo – s. Dubravice – s. Bratiškovci u 01,35 časova. Obezbedili razdvajanje snaga i prekid vatre i uspostavili tampon zonu u s. Gardijan – s. Dubravice. Naše jedinice organizovale kružnu obranu. Jedan tenk postavljen za dejstvo ka s. Gardijan (srpsko stanovništvo), a jedan ka s. Dubravice (hrvatsko stanovništvo). Dobrovoljci i mesno stanovništvo izvukli se u s. Dobrijevići.
Snage MUP-a se takodje izvukle sa mogućnošću postavljanja patrole na udaljenosti od 100 m od naših jedinica. U toku dana dve žene su u s. Dubravice hranile stoku. Za sutra je dogovoreno normalno kretanje stanovništva u grupi (1 muškarac i 2 žene) radi ishrane stoke i drugih radova.
U s. Vrlika glavni predstavnici JNA preko megafona su pozvali na prekid vatre i obavestili da je dogovoreno primirje. U medjuvremenu u rejonu s. Ićeva ponovo otvorena vatra ka s. Rupe, iz Rupa ka s. Kakanj a potom ka s. Ićevu. U s. Ićevo jedna kuća izgorela i nekoliko plastova sena. U jednoj kući bilo je tragova krvi. Na selo je palo nekoliko ubojnih sredstava, a ima sredstava i opreme od MUP-a i ZNG.
Upućen je poziv preko megafona za prekid dejstava.
Naše snage iz s. Nadoveze prebačene u s. Smrdelje.
Gubici snaga SUP-a – 2 mrtva
Gubici snaga MUP-a – nepoznati

8. – U toku noći nije zabilježen nikakav incident.

RUKOVODILAC GBK
pukovnik
Hasotić Mesud

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6005.

102

1991., srpanj 31.

Izvješće Zorana Hercega, pripadnika Jedinice za posebne namjene SUP-a tzv. "SAO Krajine" o akciji zauzimanja policijske postaje u Glini

---

REPUBLIKA SRBIJA
SAO KRAJINA 31. 07. 1991. god.
JEDINICA ZA POSEBNE NAMJENE

IZVJEŠTAJ
o toku akcije zauzimanja policijske stanice
u Glini 26. i 27. 07. 1991.

U 6 sati 26. 07. 1991. god. zajedno sa trojicom rukovaoca ručnog bacača i njihovim pomoćnicima, kao i jednim puškomitraljezom, zauzeo sam položaj u nedovršenoj kući pored stočne pijace, između tenka i transportera JNA.
U dogovoreno vrijeme u 10 sati otvorili smo vatru prema ustaškim rovovima iz RB-a, puškomitraljeza i automatskog oružja. Zbog nepodesnog terena, mogli smo pucati samo iz jednog RB-a, što nije dalo velikih rezultata, jer nismo imali mjesta za manevrisanje.

Poslije dogovora sa Ilijom Vučkovićem pridružili smo se Crnogorčevoj trupi i probili se do nasipa, gdje smo bili izloženi jakoj neprijateljskoj vatri iz oružja i oruđa, pogotovo snajpera ali smo uspjeli doći do veterinarske satnice, odakle nam je svako napredovanje bio onemogućeno. Nismo znali sa koje strane nas gađaju. Rukovaoci RB-a i PM su se uklopili na nasipu i razmjenjivali smo paljbu sa ustašama. Sa zoljama i RB-om gađali smo njihove TAB-ove i rovove, mada smo imali dosta problema, jer je i ovdje bilo vrlo malo podesnih mjesta sa kojih se moglo tačno i bezbedno gađati. kasnije smo utvrdili da smo jedan TAB uništili, a jedan oštetili. Ta razmjena vatre je trajala do otprilike 23 sata, kada je sa njihove strane paljba prekinuta. Koristili su samo snajpere i tromblonske trenutne mine, u slučajevima kada bismo pokušali proboj.

Noć je protekla mirno, samo sa sporadičnom pucnjavom.

U toku popodneva 27. 07. 1991. god. poslije neuzvraćene paljbe sa ustaške strane, a u dogovoru sa štabom krenuli smo u osvajanje policijske stanice. Od veterinarske ambulante, stigli smo do policijske stanice, a da nitko nije na nas pucao. Zaključili smo da su ustaše najvjerojatnije u toku noći napustili stanicu. Provjerili smo sve rovove i prostorije i nismo našli nikoga. Kada smo stigli do nasipa, od policijske stanice, vidjeli smo sa druge strane, na drugom nasipu još dva rova-bunkera, i shvatili da su oni odatle otvarali najveću vatru na nas, a mi nismo znali odakle pucaju.

Po meni, to je velika greška onih koji su osmatrali ustaške položaje, a za te rovove uopšte nisu rekli da postoje, što je moglo koštati glave nekoga od nas, zbog njihove neozbiljnosti, ali najvažnije je ipak urađeno, ustaše su bile primorane da napuste Glinu.

Izvještaj napisao:
Zoran Herceg

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

103

1991., srpanj 31.
[Sarajevo]

Izvješće Komande 1. vojne oblasti Komandi 5. vojne oblasti i Komandi VPO o podmetanju eksploziva u kuće Hrvata i Muslimana u Nevesinju, o stanju u Hercegovini, Baranji, Vukovaru, Osijeku te Slavonskom Brodu

---

Komanda 1. vojne oblasti (515-2) vojna tajna
str. pov. br. 60-283-1 strogo poverljivo
31. 07. 1991. godine

Komandi 5. VO i VPO

Na osnovu izveštaja potčinjenih jedinica i komandi i podataka iz drugih izvora o stanju na teritoriji u zoni odgovornosti 1. VO dostavljamo vam sledeći

i z v j e š t a j

Republika BiH

Političko-bezbednosna situacija na teritoriji zone odgovornosti korpusa je nepromenjena. Prostor Hercegovine, posebno u regionu Nevesinja je i dalje najneuralgičnija tačka. Tome posebno doprinose grupice srpskih ekstremista u Nevesinju, koji pucaju po kućama i podmeću eksploziv u kuće Muslimana i Hrvata. U takvoj atmosferi održava se stalna napetost, koja može prerasti u sukobe i većih razmera.
Kod mnogih gradjana sa olakšanjem su primljene vesti o početnim razgovorima izmedju muslimanskih i srpskih stranaka i predstavnika o takozvanom 'istorijskom dogovoru' koji pruža uslove za mirno rešenje krize u BiH.

Na prostoru Hercegovine posebno u Mostaru manipuliše se sa podacima da će se sedište 14.K dislocirati iz Slovenije u Mostar. U datim konfliktnim okolnostima najveći broj Hrvata i podosta Muslimana otvoreno izražavaju nezadovoljstvo i sumnju da to ide na ruku zaokruženja Velike Srbije. Većina srpskog stanovništva medjutim, prihvata JNA kao čuvara Jugoslavije koja im najviše odgovara.
Danas je nastavljeno zasedanje Skupštine SR BiH. Sednica Skupštine počela je sa zakašnjenjem od 2 časa, zbog predloga predsednika kluba poslanika HDZ Vlade Pandžića, da se informišu o zločinačkom napadu JNA na Hrvatsku Kostajnicu.
Danas je u Sarajevu održan sastanak Saveta za narodnu odbranu Predsedništva SR BiH, na kome je prisustvovao i komandant 4. K general-major Vojislav Djurdjevac.
Dana 30. 07. 1991. godine oko 22,30 časa. neposredno pred kasarnom 'Maršal Tito', došlo je do provokacije stražara na stražarskom mestu od trojice civila iz Sarajeva. Provokacija se sastojala u pokušaju preskakanja ograde, bacanja kartona u krug kasarne i dobacivanje stražaru 'pomoz-bog', 'mi smo četnici', 'sidjite', preko stanice MUP-a Novo Sarajevo, zatražena je intervencija, pa su navedeni civili privedeni i biće podnesena prekršajna prijava.

Republika Hrvatska

Regija Beli Manastir
Političko-bezbednosna situacija na području Baranje i dalje je složena. U toku noći 29/30. 07. 1991. godine u s. Grabovac bačene su 2 eksplozivne naprave od kojih su zapaljene 2 kuće. U s. Čeminac, članovi HDZ dobili su 6 minobacača 82 mm i organizuju obuku poslužilaca u rukovanju i gadjanju.
Dana 28. 29. i 30. 07. 1991. godine iz Madjarske u našu zemlju ulazila je kompozicija od 33 vagona na kojoj su u 25 vagona transportovane šasije od tenka T-55, a u 8 vagona rezervni delovi. Kompozicija je vraćena natrag u Madjarsku radi nepotpune dokumentacije i ista se jos

nalazi u Madjarskoj. Transport je iz ČSSR namenjen za Libiju, koji bi preko luke Ploče bio dalje transportovan. Posrednik je 'Interevropa' iz Kopra.

Regija Osijek
U toku 30/31. 07. u svim sredstvima javnog informisanja, pojačan je propagandno-psihološki rat, težišno usmeren protiv JNA, pri čemu se iznose laži i insinuacije. U ovome izrazitu ulogu ima 'Glas Slavonije' koji nakon preuzimanja od upravnog odbora na čelu sa Glavašem,[181] težišno se bavi napadom na JNA. Šire se dezinformacije o pripremama JNA da napadne gradove Osijek, Vukovar i Vinkovce. U Osijeku i Vukovaru vrše se intenzivne pripreme za odbranu, na ulice se postavljaju vreće sa peskom i protivtenkovske prepreke.
Prema nepotpunim podacima primećeno je da se vrši okupljanje snaga MUP-a i Garde u s. Koška. U gradu Osijeku primećen je oproštaj gardista sa porodicama i parkirani autobusi ispred SO Osijek, pretpostavlja se da odlaze na Baniju. Grupisanje snaga u s. Koška pretpostavlja se da bi mogle biti angažovane na neko manje srpsko selo u okolini.
Dana 31. 07. 1991. godine oko 16,00 časova pripadnici policije MUP Osijek priveli su u stanicu vodnika sa dva vojnika iz vojne pošte 5530 Osijek dok su se isti nalazili u pošti. Posle saslušavanja-ispitivanja od 30 minuta odvezli su ih u kasarnu i predali dežurnom. Vodnik i vojnici u toku ispitivanja dobro su se držali.

Regija Djakovo
Snage MUP-a i dalje su na odredjenim punktovima.
U toku noći u vremenu od 03,00-06,00 časova iz pravca Osijeka došlo je više kombija MUP-ovaca. Verovatno su se vraćali sa zadatka koji nije poznat. U popodnevnim časovima dva puna autobusa MUP-ovaca i ZNG krenuli su za Osijek.

Regija Slavonski Brod
U toku jučerašnjeg dana sastalo se opštinsko rukovodstvo i izrazilo podršku vrhovništvu Hrvatske sa zahtevom da se donese celovit program odbrane Hrvatske od MZ do republike.
Dana 30. 07. 1991. godine Komanda garnizona dobila je od komiteta za društvene delatnosti opštine Slavonski Brod zastavu za označavanje spomenika kulture medju koje spada i kasarna 'Ivan Senjug-Ujak' i preporučeno je da se zastava istakne na jarbol ispred kasarne. Zastava će biti vraćena Komitetu za društvene delatnosti.
U zonama odgovornosti ostalih jedinica nema promena.

zp/ljm

rukovodilac dežurnog tima
general-major
Vidak Vuković

M. P.[182] M. P.[183]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

[181] Branimir.

[182] Prijemni pečat: 1. odjeljak SCV 332. puka veze, telegram br. 3408, 01. 08. 1991.

[183] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, str. pov. br. 515-2., 01. 08. 1991.

104

[1991., srpanj 31.]
Korenica

Službena zabilješka pripadnika Odeljenja državne bezbednosti u Korenici o sukobu majora JNA Božovića i pobunjenih Srba u Vrhovinama

---

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SAO KRAJINE
STANICA JAVNE BEZBEDNOSTI KORENICA
ODELENJE DRŽAVNE BEZBEDNOSTI KORENICA

S L U Ž B E N A Z A B I L J E Š K A

Dana 30. i 31. 07. 1991. godine u mjestu Vrhovine održan je sastanak sa majorom JNA Božovićem koji je tražio od našeg komandanta tamošnje TO Bogdana Srdića obećanje da nećemo otvarati vatru na Sinac ni Otočac, i da ako oni tj. redarstvenici napadnu naša sela da mi ne otvaramo vatru na njih.
Komandant TO Vrhovine dao mu je obećanje da ih nećemo napadati ali ako budemo napadnuti da ćemo odgovoriti svim mogućim sredstvima na što major negoduje.
Major je rekao da su oni legalna vlast u Hrvatskoj a da smo mi Milicija Krajine i Krajina nelegalni.
NAPOMENA: Započeli smo sa akcijom kompromitacije majora Božovića.

IZVJEŠTAJ PODNIO:
91-012[184]

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 287.

105

[1991., srpanj kraj]

Izvješće potpukovnika Novice Simića Komandi 329. oklopne brigade o napadu snaga TO tzv. "SAO Krajine" na sela Zamlaće i Strugu, te o stanju oko Dvora

---

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO
Obilazak mč/mb u
rejonu Dvor na Uni,
izveštaj.-

[184] Stanko Prica.

KOMANDI 329. okbr

Na osnovu Plana rada komande u vremenu od 26. 07. do 27. 07. 1991. godine izveden je celodnevni obilazak i boravak u ojačanoj meh. četi iz meh. bataljona koja se nalazi na zadatku u širem rejonu Dvora na Uni. Ekipu su sačinjavali: ppuk. Simić Novica, zastavnik Nikola Prostrog, rez. kapetan Delić Željko sa svojih 7 rez. vojnika iz voda VP. Obilazak je izvršen uz upotrebu 2 m/v: pincgauer i putničko vozilo iz PF Lada. U toku obilaska konstatovano je sledeće:
– Jedinica organizovano i planski izvršava povereni zadatak.
– Starešine uspešno rukovode svojim jedinicama i svojim ponašanjem su primer kako svojim vojnicima tako i gradjanstvu na terenu.
– Bezbednost ljudstva i MTS je u potpunosti sprovedena.
– U jedinici nema većih disciplinskih problema i moral je stabilan.
– Dvojnost komandovanja jedinicom od strane IKM 5. VO i Upravnika skladišta Čerkezovac uz veoma slabe radio veze može biti uzrok da u nekoj od vanrednih situacija jedinica bude prepuštena sama sebi.

U toku obilaska jedinica je bila angažovana na razdvajanju sukobljenih strana pa se i ekipa angažovala na tom zadatku pružajući pomoć komandiru čete i komandirima vodova. Ova aktivnost je hronološki tekla po sledećem:
– Vatrena priprema napada na s. Zamlače od strane snaga TO Krajine je otpočela tačno u 10.00 časova 26. 07. 1991. godine dejstvom 1-2 voda MB120 milimetara iz šireg rejona Javoranj. Korektura je trajala skoro sat vremena i stiče se utisak da je ljudstvo nedovoljno osposobljeno tim više što se i u toku grupnog gadjanja vidjelo da ima odstupanja pogodaka i po pravcu i po visini. Prenošenjem vatre na s. Struga otpočela su dejstva iz peš. naoružanja po utvrdjenim ciljevima u s. Zamlače.
– Oko 13.00 časova smo saznali da je s. Zamlače zauzeto što smo mogli da vidimo i po prenošenju pešadijske vatre prema s. Strugi. U samom selu Zamlača gorele su dvije štale i jedna kuća.
– U 15.00 časova su vozilom TV Beograd prevezli jednog ranjenika iz sastava TO koji je bio ranjen u nogu.
– U 16.00 časova na izlazu iz Dvora skupila se velika masa naroda bez uniformi ali pretežno naoružanog. To su bili pripadnici tz. straža koji su sa barikada komentarisali bitku, ali nisu izražavali želju da i sami u njoj učestvuju.
– Oko 17.00 časova medju narodom se pronjela vijest da je jedinica naišla na žestok otpor i da navodno bez pomoći JNA ne može dalje da produži napad. Narod se počeo okupljati oko naših vozila negodujući šta se to više čeka, da je više vreme da se izjasnimo za koga smo mi, pa do komentara da su oni odbili poslušnost Tudjmanu pa da i mi možemo da odbijemo poslušnost Mesiću jer jedino Srbi i jesu u armiji. Naredio sam da se jedinica stavi u punu b/g i da se civili udalje od naših vozila, a starešine i vojnici da ne komentarišu ništa.
– U 17.30 časova obavestio me je komandir čete por. Vuković da mu je pretsednik IO SO Dvor poslao odobrenje da može krenuti u napad. Bila je to ceduljica formata pola lista na kojoj je bio otkucan tekst: “Odobrava se tenkovskoj jedinici u Dvoru na Uni da može da krene u napad i pomogne u osvajanju Struge. U potpisu je bio Puljić. Kako je komandir čete odbio da bilo šta učini po ovom obaveštenju, potpisnik je lično došao do njega da ga ubjedjuje jer navodno bez naše pomoći će njegovi ljudi izginuti. Komandir ga je uputio na

mene ali sam ja odbio da sa njim razgovaram i otišao sam do naše osmatračnice koja je bila na tavanu jedne kuće da bih se informisao šta ima novo. Usput sam od jednog mještanina saznao da je u komandovanju jedinicama dvovlašće, da se nije držalo plana i da su djelovi snaga TO u Strugi upali u unakrsnu vatru i da ne mogu ni napred ni nazad. O ovome sam izvestio IKM odakle su mi rekli da se i na njih vrši pritisak, ali da su oni naredili da se deo jedinice iz Petrinje usmeri dolinom r. Una u pravcu Dvora i da je dobijena načelna suglasnost snaga MUP. Kolona je imala problema u toku pokreta i na nju je otvarana vatra što se moglo jasno čuti.

Kolona je prošla Strugu bez zadržavanja, a bilo je rečeno da će ista razdvojiti sukobljene strane i da će svojim vozilima u Dvor prevesti sve ranjene kojih je navodno dosta na obje strane.

– U 19.00 časova sam kolonu dočekao na ulazu u Dvor i usmerio je na obilaznicu odakle su je prihvatile starešine iz skladišta i odvele u Čerkezovac. Prolaskom kolone narod se uzbunio i glasno negodovao zašto nisu izvučeni njihovi ranjenici zahtjevajući od mene da ja to odmah učinim jer će ih inače MUP-ovci pobiti. Atmosferu je još više naelektrisao prolazak vozila sa nekoliko teških ranjenika, koje su prevezli TV reporteri, medju kojima je bio i načelnik SUP Dvor koji je bio teško ranjen.

– Od 19.00-1920 bezuspešno sam pokušavao da ostvarim vezu sa IKM pa sam se konsultovao sa Upravnikom skladišta koji mi je rekao da sam odlučim.

– U 19.20 sam naredio komandiru čete da pripremi 2OT sa stalnim članovima posade za pokret i prevoženje ranjenika što je vrlo brzo uradjeno. Tražio sam da me neko od mještana odvede do mjesta dogadjaja jer mi taj teren nismo poznavali, a i noć je bila blizu. Niko to nije htio da uradi već nas je do izlaza iz s. Zamlača obećao odvesti jedan milicionar iz SM Dvor.

– U 19.30 naredio sam pokret sa spuštenim poklopcima i upaljenim farovim uz pratnju vozila milicije koje se na sredini s. Zamlača odjednom okrenulo na putu i vratilo. U selu je bilo dosta pripadnika TO koji su virili iza zidova, pretresali kuće ili sjedili, ali niko nije htio da podje sa nama. Prešao sam u 1.OT i naredio da se vozi pažljivo i da se osmatra naročito na bočnim stranama. Čim smo izšli iz s. Zamlača priključilo se našoj koloni jedno teretno m/v i 2 putnička automobila koji su koristili OT kao zaklon. Oko 19.50 smo stigli do sredine s. Struga i dalje se nije moglo jer je tenk. kolona pregazila 1 TAM-5000 sa montiranim PAT 20/2 Flak i milicijski automobil Z-101 koji su poprečili put. Izgled mesta je bio pravi ratni: Svuda po putu su bili razbacani leševi milicionera i civila, gorela je jedna štala, asfaltnom trakom doslovce je tekla krv, a svuda okolo je bila razbacana municija i oprema. Niko nije pucao i pošto smo ugasili motore tišina je bila čudna. Kroz puškarnicu sam pozivao da se ranjenici dovedu do OT i da se ne puca jer je vojska došla da razdvoji strane i pomogne svim ranjenim. Iza krivine puta se pomolila grupa MUP-ovaca u zaštitnim prslucima koji su na čelu mahali bjelim čaršavom vičući "Hoćemo pregovore". Tražio sam da ukoče naoružanje što su učinili te sam uz pratnju starešina izašao i stupio u razgovor sa njima. Tražili su da im se obezbedi pratnja 1 OT do Hrvatske Kostajnice, a da će za uzvrat da svi napuste s. Strugu. U to pregovora priključila se oveća grupa pa ih je bilo oko 15 i svi su vikali da neće više da ginu jer ih je Garda izdala i još u podne izvukla se u Kozibrod. U medjuvremenu za nama su se privukli pripadnici TO koji su iza OT počeli da tuku ranjenike koji su počeli da izlaze i pretila je opasnost da se bitka nastavi te sam uz pretnju naoružanja OT naredio da otstupe do s. Zamlača što su oni uz psovke prihvatili. Vratio sam se do pripadnika MUP koji su u medjuvremenu ponovo zauzeli svoje zaklone i pozvao ih da se okupe na ulici, što su oni poslušali. Ranjenike smo sa OT i 2 m/v u 2 ture prebacili do Dvora, a deo i u Bos. Novi. Iskoristio sam radiotelefon iz oštećenog milicijskog vozila i pozvao SUP Dvor pretstavljajući

se činom, imenom i prezimenom i zahtjevajući da obaveste IKM telefonom o situaciji i zahtevu MUP. Javili su mi da se IKM ne javlja pa sam od njih tražio garanciju da se neće pucati na OT i kamion koji će ići prema H. Kostajnici što su mi oni posle desetak minuta obećali tvrdeći da oni izvlače svoje snage od puta dublje u šumu. Zapovjednik MUP je preko svoje veze dobio garancije da snage MUP u Kozibrodu i Hrv. Kostajnici pa sam izdao zadatak ppor. Stojkovu i posadi, nasamo, da nikome ne veruju i da stalno drže na oku šta se dogadja i kako se ponašaju pretstavnici MUP, te da ne izlaze iz vozila kako bi smanjili mogućnost da se na njih puca ili da ih zarobe. Čitavo vreme smo na vezi pratili šta se dogadja, a ostatak čete je bio u gotovosti da krene za njima i pruži im pomoć. Potporučnik Stojkov se sretno vratio u naš sastav u 23.30 časova. Za to vreme sam u selu posle održanog sastanka sa mještanima, zaveo policijski sat i rasporedio tenkove i OT na prilazima selu iz pravca Zamlača i Kozibroda. U 24.00 časa sam otišao u Čerkezovac i tek onda uspostavio telefonsku vezu sa puk. Borićem koga sam izvestio o čitavoj akciji i o planu za naredni dan što je on prihvatio. Vratio sam se u jedinicu, organizovao stražu, patrole i odmor ljudstva. Noć je protekla mirno.
27. 07. 1991. godine od 06.00-07.00 časova sa celokupnim sastavom sam izvršio pretres terena neposredno oko puta radi pronalaženja naoružanja, municije i MES. Tom prilikom je pronadjeno: 2 PAP 7,62, 1 automat Tomson 11,4, 2 RB, 2 Ose, 2 topa 20 mm, oko 50 tromblonskih mina, 15 mina za RB i velika količina municije za peš. naoružanje i PAT. Pronadjeni su i drugi delovi opreme vojnog porekla kao i još 3 mrtva pripadnika MUP koji su bili skinuti u donji veš i pobijeni rafalom u ledja od strane TO. Naredio sam mještanima da se leševi donesu i smjeste u jednu kuću, a preko SUP sam tražio da MUP dodje da ih preuzme što su oni odbili. Obzirom da poginuli pripadnici MUP nisu imali nikakva dokumente, a od odeće samo gaće i potkošulje zahtevao sam od SUP Dvor da izadje krim. tehničar i izvrši fotografisanje lica radi naknadne identifikacije. Naredio sam pretsedniku mjesne zajednice da se tjela poginulih sahrane i obeleže brojevima kako su fotografisani. Ukupan bilans poginulih kako smo mi zatekli je sledeći: 3 pripadnika TO, 4 pripadnika MUP, 5 mještana od čega je 1 starica. Mještani su poginuli od dejstva MB njih 2, a 3 je ubijeno vatrenim oružjem sa bliskog odstojanja. Ranjene nismo u mogućnosti sa sigurnošću prebrojati jer je transport vršen velikom brzinom i sa više vozila, ali je približan podatak da je bilo oko 15 ranjenih od čega 4 teško. Medju ranjenim je 8 civila mahom od dejstva MB ili su to prostrelne rane potkoljenice. Povrede pripadnika TO su daleko teže jer su bili izloženi unakrsnoj vatri iz dobro i vojnički stručno izvršenog uredjenja sela za odbranu. Za razliku od branioca snage TO su napadale neorganizovano, isključivo duž puta-frontalno ne koristeći šumu koja je odmah iznad puta niti prilaz selu od strane r. Una. U toku dejstava i jedna i druga strana je prema izjavi mještana koristila mjesno stanovništvo za štit u toku napada-izvlačenja što nismo lično mogli vidjeti i može se uzeti sa rezervom, ali nije isključeno. Pripadnici TO su se u toku pretresa kuća ponašali vandalski kao da im je jedini cilj da što više pokradu. Isti je slučaj sa zgradama u kojima su bili pripadnici MUP koji su iza sebe ostavili uništen namještaj i razbacane stvari.
Zarobljenike nismo našli ni na jednoj strani što navodi na mogućnost da sa istima rešavaju po kratkom postupku. Mržnja koju jedni i drugi pripadnici jedinica ispoljavaju je zapanjujuća i dobrim djelom je prenešena i na lokalno stanovništvo. Trebaće dosta vremena i truda organizovanih snaga da se postojeći medjunacionalni antagonizam prevlada. Oko 12.00 časova do naših položaja iz pravca Kozibroda je sa obezbedjenjem došao zapovednik izvesni Sulimanac koji je došao sa 3 predloga. Prvo je obećao da će iz Siska poslati kola za prevoz

mrtvaca, pa pošto sam ja rekao da ako ne dodju do 14.00 časova da ću ja narediti da se isti sahrane na mjesnom groblju, obećao je da će poslati kamion da preuzme tjela i preveze do Kozibroda odakle će on posle regulisati njihovu identifikaciju i sahranu. To sam prihvatio i obećao saradnju. Drugo je predložio da ja u tampon zonu preuzmem sva hrvatska sela od s. Zamlače do Kozibroda jer on i nema tu snaga. Obećao sam da ću da se konsultujem sa štabom. Ovo nije dolazilo u obzir jer ja ionako nisam imao više slobodnih snaga.
Treće je predložio da mu ja sa 1 OT osiguram transport smene snaga na pravcu Kozibrod-Hrv. Kostajnica. Rekao sam mu da bi to imalo smisla ukoliko bi on potpuno napuštao Kozibrod, a da ovako je treba da budem njegova taksi služba. Na njegovo insistiranje sam obećao da ću pitati pretpostavljenu komandu tj. IKM.
Oba ova predloga IKM je odbio.
U 12.30 časova je došao kamion MUP u pratnji 4 policajca koje su obezbedjivali u našoj zoni 6 vojnika policajaca. U toku utovara posmrtnih ostataka MUP-ovaca došlo je do incidenta. U kamion su se bila ukrcala i 2 pripadnika MUP koja su se u toku noći pritajila medju mještanima. Blokirao sam kamion i naredio da se ili razoružaju ili nema izlaska nikome od njih. Vodja grupe je odmah naredio da se preda oružje i oprema tako da smo zarobili i jedan zaštitni prsluk maskirne boje, 1 pušku kalašnjikov i 1 Apu domaće proizvodnje.
Nakon što je kamion otišao pozvao sam pretsednika mjesne zajednice i povišenim tonom mu predočio da ja to neću da trpim, da ne prihvatam da on za to lično nije znao jer je neko u selu znao i da ću sa jedinicom da napustim selo i tampon zonu ukoliko mi se do 13.00 časova ne preda svo oružje koje je sakriveno i svi pripadnici MUP. Posle dužeg oklevanja meštana, sam pretsednik je lično doneo i predao 1 lovački karabin, 17 pušaka kalašnjikov, 7 automata Tomson i veću količinu municije. Deo naoružanja smo predali u skladište Čerkezovac, a deo smo doneli u matičnu jedinicu.
U vremenu od 15.00-16.00 obezbedili smo postavljanjem stražara nesmetano odvijanje pogreba posmrtnih ostataka meštana na mesnom groblju. Nakon izdavanja zadatka komandiru čete i izveštavanja IKM putem telefona ekipa je napustila Baniju i vratila se u 19.00 časova u Garnizon.

Prema informacijama sa terena snage TO nemaju više municije te da kruže priče da će oni napasti skladište Čerkezovac i uzeti šta im treba. Ova informacija nije proverena i može se uzeti sa oprezom, ali je činjenica da su postojeće snage iz naše jedinice koje se angažuju za sprečavanje medjunacionalnih sukoba i obezbedjenje skladišta nedovoljne. Neophodno je što prije uputiti još jednu meh. četu ili celi mb.

Stanje na široj teritoriji:
– s. Matijevići – nalaze se snage TO jačine oko 80 ljudi. Prvi vod sa 5 milicionara iz SM Dvor obezbedjuju most na r. Una, Drugi vod je u s. Matijevići i r. Una uzvodno od rečne ade, treći vod je uzvodno od ade do Javornika. Naoružanje je iz magacina TO /puške PAP i M-48, automati 7,62 PPS, PM 7,9mm M-53/.
– Dvor na Uni brani jedan bataljon od oko 150 ljudi sa naoružanjem TO. U sastav bataljona ulazi i SM.
– Rajon Piramida: nalazi se centar za obuku TO oko 700 ljudi. Tu je i KM.
– Brezova Glava: Logor “Martićevaca” oko 250 ljudi
– Šamarički Brdjani: četa dobrovoljaca oko 200 ljudi
Bosanska strana:

– Bos. Novi – Štab dobrovoljačkih odreda koji su formirani na inicijativu SDS BiH, a navodno sada ima nadstranačko obilježje.
Dobrovoljačkim odredima komanduju 4 rejonska štaba i to:
1. rejonski štab Bos. Novi – ima 1 dobr. bataljon sastavljen o 3 čete sa po 4 voda. Brojno stanje 750. Tako je razmešten da pokriva teritorij od Poljarnice do Jablanice. Naoružana samo 1/3 ljudi.
2. rejonski štab Dobrljin – ima 1 dobr. bataljon od 4 čete sa ukupno 900 ljudi. Razmešten od Poljarnice do Grdanovca. Daju samo straže i navodno ne pucaju na Hrv. stranu. Mi smo dobili drugačiji dojam, pa su čak pucali i u pravcu našeg OT koji se noću vraćao iz Hrv. Kostajnice.
3. rejonski štab Kostajnica: za sada ima samo 2 čete, ukupno oko 400 ljudi koji su sam 1/3 naoružani jer TO jer j izdala svoje naoružanje i municiju.
4. rejonski štab Rudica: ima 3 čete sa ukupno 750 ljudi. Pokriva prosto do Bos. Krupe /Suva medja/
Ove jedinice imaju u svom sastavu ljude iz svih nacija, ali ovaj podatak osporavaju načelnik SUP Dvor i komandir SM iz Dvora tvrdeći da su jedinice isključivo sastavljene od Srba "drugima ne možeš vjerovat"

Snage MUP Hrvatska su napustile dosadašnje lokacije u sledećim naseljima:
– s. Struga gdje ih je bilo navodno 50-70. Mi smo ispratili 35.
– s. Unčani gdje je bilo 50 MUP-ovaca.
– s. Divuša gdje je bilo 70 pripadnika MUP. Centar je bio u crkvi. Ovih dana u Divušu se isturaju manje snage iz Kozibroda.
U Kozibrodu navodno ima 70 MUP, ali kad sam pitao zapovjednika koliko će biti kamiona za prevoz smjene spominje podatak da treba oko 7 što bi otprilike značilo da ih tamo ima oko 90. U toku dana dobiven je podatak da smjena nije napustila Kozibrod, a da im se pridružila nova smjena pristigla iz Sunje. U Sunji je navodno koncentrisano oko 1000 pripadnika MUP i ZNG.

Predlog: Da se pohvali odelenje vojne policije na čelu sa komandirom voda rez. kapetanom Delić Željkom za izvanredno zalaganje na izvršenju ovog zadatka, samoinicijativnost i disciplinovanost.

NS/NS

PNŠONP potpukovnik
Novica Simić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 300.

106

1991., kolovoz 2.
Knin

Operativno dnevno izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o sukobima na području Obrovca, Benkovca, Drniša i Vrginmosta

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Knin, 2. 08. 1991. god.
Pov.broj 68/1

– VRHOVNOM K-DANTU ORUŽANIH SNAGA SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP-a SAO KRAJINE
– ODB
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– FRENKIJU[185]

I Z V J E Š T A J
za 0l/02. 08. 1991. god.

Tokom prošlog dana, iz više mjesta i pravaca na rubnim područjima primjećeno je pregrupisavanje, pokreti i koncentracija neprijateljskih snaga (ustaša). Tokom dana u zoni odgovornosti OpšTO Obrovac snage MUP-a ispoljile su dejstvo pravcem Mali Kosmač – Lomivrat – Vrkići – Gagići – Jasenovača sa ciljem da ovladaju tim područjem i ujedno da presjeku komunikaciju Obrovac-Medviđa-Benkovac. Protivnapadom naših snaga uz podršku minobacačke vatre potisnut je neprijatelj na liniju odbrane Vrtušta tt 442 – Uvezac – Rušina glavica.
U jutarnjim časovima neprijatelj, iznenada, otvara vatru iz streljačkog oružja i minobacača, iz s. Kruševa u pravcu s. Zelengrad i raskršća na Njivicama iznad Obrovca na naše položaje. Istom mjerom im je odgovoreno iz streljačkog naoružanja i MB 82 mm. Sukob je trajao oko 1 sat, na našoj strani nije bilo povređenih ni ranjenih, a nepoznati su nam gubitci kod neprijatelja.

BENKOVAC- Tokom noći 31. 07/0l. 08. l99l. g. došlo je do sukoba naših snaga i grupe ustaša u s. Pristeg, zaseok Bulići. Tokom cijele noći i tokom jutarnjih časova držali smo ih pod blokadom. Rezultat sukoba su tri mrtva MUP-ovca, a na našoj strani jedan je lakše ranjen. Uz koordinaciju Crvenog krsta Benkovca i Zadra leševe je preuzeo Crveni krst Zadar. U ovom području napetost je i dalje jako izražena a dio našeg stanovništva povukao se u Benkovac, kod rodbine i prijatelja.

LIČKI REGION, zona odgovornosti Korenica, Gračac, Srb i Donji Lapac, stanje je redovno bez nekih određenih promjena.

---

[185] Franko Simatović.

U gradu Drnišu došlo je do veće koncentracije ustaških snaga cca 3000. Vojska je, radi toga, u tom pravcu uputila 5-6 oklopnih sredstava. MUP-ovci, nadolaskom tenkova, preprečili su vozom željeznički prelaz u s. Tepljuh. Minirana je pruga između Kosova i Siverića.
VRGINMOST- U Vrginmostu su jedinice SAO Krajine uništile jedan autobus u kojem su bila tri redara te zarobili kamion pun municije, mina i MB.

IZVJEŠTAJ PODNIO
kap Maglov Petar, [v.r.]
M.P.[186]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 68/1, 1991.

107

1991., kolovoz 3.
Knin

Operativno dnevno izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o žestokim borbama kod Zelengrada i Kruševa te razmještaju hrvatskih snaga na šibenskom i zadarskom području

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
ŠTAB T0 SAO KRAJINE
Pov. br. 68/2
Knin, 3. 08. 1991.godine

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP-a SAO KRAJINE
– ODB
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– FRENKIJU[187]

IZVJEŠTAJ
za 2/3. 08. 1991. g.

Obrovac: vode se žešće borbe izmedju s. Zelengrad i s. Kruševo. Obrovac tražio pomoć specijalne jedinice.

[186] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.
[187] Franko Simatović.

Kistanje: javlja se da je moguć napad ustaša za vrijeme vikenda. Navode koncentraciju ustaša: Vrlika l000-1200, Drniš l000-1200, Skradin l000, Stankovci 1000-l200, Polača 600-800, Karin Gornji 800 ustaša.
Takodjer je stigla obavijest iz Kistanja da su svi radnici iz Remontnog zavoda "Vladimir Škorpik" prebačeni u tvornicu elektroda i ferolegura, najvjerojatnije da bi radili cijevi za minobacače.
Iz DB javili da MUP kontrolira saobraćajnicu Benkovac – Obrovac i to kod Šošina tt 447, odnosno Lomivrat, Vrnjevac

IZVJEŠTAJ PODNIO
kapetan
Miljević Dušan, [v.r.]

M.P.[188]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 68/2, 1991.

108

1991., kolovoz 4.
Knin

Dnevno izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o sukobima oko Benkovca, Obrovca i Kistanja

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. broj 68/3
Knin, 4. 8. 1991. god.

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP-a SAO KRAJINE
– ODB
– K-DANTU TO
– FRENKIJU[189]

IZVJEŠTAJ
od 3/4. 8. 1991 god.

---

[188] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.
[189] Franko Simatović.

BENKOVAC
Tokom noći bilo je rafalne i pojedinačne paljbe u pravcu komunikacije Zapužane-Polača. Primjećeno je pregrupisavanje snaga i pokreti na pravcu Kožlovac-Lepuri Bulić. MUP-ovci vrše raciju (hapšenje i pretres) u selu Prović, zaseok Kresovići. Iznad Kašića glavice u predjelu Paljuva, primjećena grupa od 25 redara.

OBROVAC
Situacija u obrovačkoj zoni odgovornosti, dosta je konfuzna.Tokom jučerašnjeg dana neprijateljske snage zauzele su kote Veliki i Mali Kosmač. U tom okršaju poginula su dvojica naših boraca iz Žegara: Ušljebrka Stojan i Grozdanić Nikola. Tokom noći naše snage napale su Ribnicu u rejonu s. Kruševo minobacačkom vatrom.U Zadar pristigla kolona od nekoliko kamiona, tri autobusa redarstvenika sa nekoliko minobacača 120 mm.

Iz KISTANJA javljeno, da je otvorena minobacačka vatra iz rejona Gorice -Vaćane, na kotu 244, gdje su raspoređene naše snage.Ostali dio naših snaga nalazi se na položajima u zoni odbrane.
Iz ostalih zona odgovornosti (Gračac, Srb, Korenica, Udbina) stanje redovno

IZVJEŠTAJ PODNI
kapetan
Maglov Petar, [v.r.]

M.P.[190]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 68/2, 1991.

109

1991., kolovoz 4.
Korenica

Izvješće operativca Odelenja državne bezbednosti Korenica o sudjelovanju u napadu na Lovinac u kojemu je uništeno više kuća minobacačkom vatrom

---

MUP SAO Krajine
Stanica javne bezbednosti Korenica
Odelenje državne bezbednosti

Izvještaj

Dana 05. 08. 1991. g. učestvovao sam u akciji napada na Lovinac. U napadu je učestvovalo oko 150 pripadnika snaga SAO Krajine i to:

---

190 Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

– Korenica 35 pripadnika, Udbina 15 pripadnika, Raduč 50 pripadnika, Gračac 30 pripadnika, Ploča 10 i specijalaca 10 pripadnika.
Prilikom izvođenja akcije korišteni su od oruđa minobacači 82 mm – 4 kom., te pješadijsko oružje puškomitraljezi M53 i M72 kao i automatske i snajperske puške.
U akciji su nanešeni gubitci neprijateljskim snagama u ljudstvu za dva čovjeka postoji dokaz da su ubijena, a vjerovatno ih ima više mrtvih i ranjenih. Također je pričinjena velika materijalna šteta na nepr. objektima – više kuća je uništeno dok snage Krajine nisu imale nikakvih gubitaka.

Izvještaj podnio
91 – 014[191]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

110

1991., kolovoz 5.
[Rijeka]
Zapovijed 13. korpusa SO SFRJ o provođenju tajne mobilizacije dijela ratnih postrojbi na području Like

---

KOMANDA 13. KORPUSA
Str. pov. broj 80-100/3
05. 08. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak br. 3

Naredjenje za izvršenje
mobilizacije RJ 3423/5-29,
dostavlja.
KOMANDI 35. PARTIZANSKE DIVIZIJE

Na osnovu tačke 431. Pravila o mobilizaciji oružanih snaga SFRJ, a u vezi Odluke Komande 5. vojne oblasti o izvršenju tajne mobilizacije dela ratnih jedinica 13-korpusa,

O D R E D J U J E M
1.– Rezervna mobilizacijska zborišta za niže navedene ratne jedinice
– RJ. 3423/5 – 12 u rejonu stara zgrada “Likograf” Ko, 80
– RJ 3423/13 – 20 u rejonu OŠ Omsica
– RJ 3423/21 – 28 u rejonu “Betonara” DLapac
– RJ 3423/29 u rejonu osnovna škola Omsica

[191] Jovo Mirković.

2.- Mobilizaciju navedenih ratnih jedinica izvršiti prema planu mobilizacije i vremenu odredjenom mobilizacijskim razvojem, do M + 36 časova.
Do tog vremena izvršiti prihvat, opremanje i naoružavanje ljudstva i formiranje organizacijsko-formacijskih sastava /odelenja, vodova, četa – baterija i bataljona/.
Za svaku nižu ratnu jedinicu /bataljon/ formirati po jednu sekciju za prihvat ljudstva iz rezerve i prijem materijalnih sredstava iz popisa. Za rad u sekcijama angažovati ljudstvo iz rezervnog sastava iz najbliže okoline.

3.-Za izdavanje – preuzimanje i prenošenje materijalnih sredstava iz skladišta ratnih materijalnih rezervi na MZ svake niže ratne jedinice formirati grupu, sastava tri ekipe, jačine 40 ljudi i 15 motornih vozila iz stalnog formacijskog sastava 236. pmtbr i 1/35. partd.
Izdavanje materijalnih sredstava iz skladišta ratnih materijalnih rezervi izvršiće rukovalac ratne jedinice 3423.
Materijalna sredstva u rejone rasporeda četa – baterija i samostalnih vodova – odelenja doturiti u vremenu od M + 5 do M + 15 časova.

4.- Borbeno osiguranje prevoženja materijalnih sredstava iz skladišta ratnih materijalnih rezervi s. Kanjiža do MZ svake niže ratne jedinice vršiće 236. pmtbr sa po dva odelenja iz svog formacijskog sastava, a borbeno osiguranje mesta prikupljanja rezervnog sastava i MZ nižih RJ, organizovaće SNO SO: Titova Korenica, Donji Lapac i Gračac, svojim snagama i sredstvima

5.- U slučaju da se naredi izvršenje delimične mobilizacije napred navedenih ratnih jedinica, i da se formiranje istih izvrši na napred odredjena rezervna mobilizacijska zborišta, komandant 35. partd, otvara kovertu, vrši odredjeno legitimisanje, a zatim upoznaje sa sadržajem ovog naredjenja Komandu l/35. partd i 236. pmtbr i preduzima potrebne mere u cilju izvršenja naredjenih zadataka.

6.– SIGNAL ZA MOBILIZACIJU "LIKA"
– Za RJ 3423/5 – 12 "LIKA" – 231
– Za RJ 3423/13 – 20 "LIKA" – 342
– Za RJ 3423/21 – 28 "LIKA" – 343
– Za RJ 3423/29 "LIKA" – 564

NT/NT

KOMANDANT
general-ppukovnik
Marjan Čad, [v.r.]

M.P.[192]

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv

[192] Okrugli pečat: Komanda 13. korpusa.

111

1991., kolovoz 7.
[Knin]

Operativno dnevno izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o situaciji na području Benkovca te borbama kod Bačuge, Topuskog, Viduševca i Lasinje

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. br. 86/1
od 7. 08. 1991. god.

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAO KRAJINE
– SEKRETARU SUP- a SAO KRAJINE
– ODB
– K-DANTU TO
– FRENKIJU[193]

I Z V J E Š T A J
od 6/7. 08. 1991. god.

– Iz pravca sela Bulić prema Lišanima i Žažviću uočena borna kola, autobus i automobili. U rejonu Ostrvice-Lišane čule su se jake eksplozije najvjerojatnije od MB.
– U jutarnjima satima iz pravca sela Lišane Ostrvačke i sela Bulić otvorena rafalna i pojedinačna paljba na naše položaje.
– U Dobrijevićima i Brgudu paljba je ponovljena u nekoliko navrata u vremenskom intervalu od 10,35 do 12,15 sati.
– Iz pravca Bulića prema Stankovcima otišao kombi i automobil MUP- a u 13 sati.
– Na informaciju od strane armije da naši ne drže brdo "Umoc", te da ne kontrolišu to područje, zatražen izvještaj od rejonskog ŠTO Kistanje. Iz štaba javljeno da naše snage drže taj položaj zajedno sa određenim brojem mještana.
– Vrhovni komadant TO SAO Krajine predsjednik Babić[194] naredio da se sprovede odluka predsjednika SFRJ o prekidu vatre u potpunosti, osim u slučaju direktnog napada na naše jedinice.
– General Niković[195] je također tražio da se poštuje odluka predsjedništva SFRJ o prekidu vatre.
– Naredbu sam prenio potčinjenim jedinicama koji su me obavjestili da takvu naredbu imaju od sekretara SUP-a SAO Krajine i K-danta TO koji su se nalazili na ratištu.

---

[193] Franko Simatović.

[194] Milan.

[195] Špiro.

– Sa Glinskog područja stigao izvještaj da se u toku 5 i 6 vodi borba u BAČUGI rejon Petrinja. U toku dana gađan je minobacačkom vatrom Viduševac. Na području Korduna gađana je Lasinja i Topusko. Kostajnica je u potpunoj blokadi.

Izvještaj podnio:
por. Milivojević Slavenko

M.P.[196]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 86/1., 1991.

112

1991., kolovoz 7.
[Sarajevo]

Izvješće Komande 1. vojne oblasti Komandi 5. vojne oblasti i Komandi VPO o sukobima s hrvatskim snagama na području Bijelog Brda, Vukovara, Sarvaša, te o odjecima sporazuma vojnog vrha i vodstva BiH

Komanda 1.vojne oblasti
Operativni dežurni tim
Strogo pov. br. 1614-14
07. 08. 1991. godine uručiti o d m a h

dnevni operativni izvještaj,
dostavlja.-

Komandi 5. vo i vpo

I. – oružani sukob JNA sa paravojnim organizacijama

U toku noći 06/07. 08. 1991. godine došlo je do četiri sukoba izmedju jedinica JNA sa pripadnicima MUP-a i ZNG Republike Hrvatske, i to:
– od 21.45 do 22.45 otvorena je vatra na 2. okb/k 5l. mbr u rejonu s. Bijelo Brdo iz streljačkog naoružanja i minobacačima.
Jedinica je odgovorila na vatru po otvorenim ciljevima streljačkim, artiljerijskim i tenkovskim naoružanjem. Utrošeno je municije: 25 komada za top 100 mm na tenku t-55, 38 komada za samohodno oruđe l22 mm "Gvozdika" i neutvrdjena količina municije za streljačko naoružanje.
Gubitaka kod jedinice JNA nije bilo, dok kod snaga napadača nisu poznati.

---

[196] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

– od 20.50 06. 08. do 00.20 07. 08. 1991. godine na vise pravaca u rejonu Vukovara i Borova otvorena je vatra iz streljačkog i minobacačkog naoružanja, i to:
– iz Bršadina ka Vukovaru,
– sa Trpinjske ceste ka Bršadinu,
– iz Borova naselja ka Borovom Selu,
– Trpinje ka Vukovaru,
– Sarvaša ka Trpinji,
– Trpinje ka Osijeku.
Naše jedinice uzvratile su vatru iz bst 82 mm i mitraljeza po VP mb snaga i ZNG.
Povredjenih i ranjenih kod jedinica JNA nema, a na kasarni u Vukovaru popucalo nekoliko stakala. Gubici kod napadača nisu poznati.
– od 21.45 do 23.00 č iz rejona s. Sarvaš na s. Tenja otvorena je vatra iz streljačkog naoružanja na jedinice 12. pmbr/17. k. jedinica je odgovorila vatrom pri čemu je ispaljeno 16 raketa za vbr 128 mm.
U jedinicama 12. pmbr nema ranjenih ni gubitaka, dok kod napadača nisu poznati.

Stanje na kriznim područjima:

Regija Slavonije i Baranje
Stanje na teritoriji je nakon vatrenog dejstva 06/07. 08. 1991. godine relativno mirno. Medjutim, stiče se utisak da je to prividno, jer snage ZNG i MUP-a ne pokazuju spremnost da zaista poštuju primirje. Situacija je i dalje napeta, a medjunacionalni sukobi zaoštreni. Sve strane su u iščekivanju i nagadjanju oko sprovodjenja najnovije odluke predsedništva SFRJ o prekidu vatre.

Regija BiH
Svi dosada poznati činioci složene političko-bezbednosne situacije na teritoriji BiH i dalje egzistiraju kao aktuelni, bez vidljivih nagoveštaja poboljšanja postojeće krize.
Povodom aktuelne političke teme "istorijskog dogovora" izmedju stranaka SDS i MBO i dalje se vode polemičke rasprave u pojedinim strankama i medju njihovim čelnicima, posebno stranke SDA i HDZ koje javno izražavaju negativan stav prema ovom sporazumu. Inače, ovaj sporazum javno je podržan od strane stranke Jugoslovena BiH. Dobija se utisak da sporazum nailazi na sve veću podršku gradjana muslimanske i srpske nacionalnosti.
Predsednik HDZ za BiH, Stjepan Kljujić, je na konferenciji za štampu ponovno osudio postupke JNA oko predislociranja ljubljanskog korpusa na teritoriji BiH.
Aktivnošću ekstremista HDZ, usložava se političko-bezbednosna situacija u Hercegovini. Pored provociranja srpskog stanovništva, nastavljaju i sa opserviranjem vojnih objekata, širenje glasina i neistina, kao npr. o ubistvu vojnika hrvatske nacionalnosti od strane starešina JNA, ubistvu starešina od strane MUP-a u Metkoviću, isključivanje spoljnjeg svetla kod stambenih objekata gdje stanuju starešine i sl.
Upotreba vatrenog oružja i kojekakvih eksplozivnih naprava su pojave koje su postale svakodnevna praksa u Čapljini i okolini, a obeležja SFRJ i BiH uklonjena su svih javnih mesta.

Medjunacionalni oružani sukobi
U toku noći 06/07. 08. 1991. godine medjunacionalnih sukoba bilo je na teritoriji Baranje i Slavonije. Posebno je bila intenzivna minobacačka vatra na Borovo Selo gde su napadnute i jedinice JNA.

Vatra je uzvraćena od strane branioca Borova Sela i pripadnika jedinica 1. vo. Povredjenih starešina i vojnika nije bilo.

Rukovodilac dežurnog tima
general – major
Andrija Biorčević

M.P.[197]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

113

1991., kolovoz 7.
Zadar

Izvješće Komande garnizona Zadar o antiarmijskom raspoloženju te stanju u Zadru i okolici

---

Komanda garnizona Zadar
Strogo pov. br. 31-287
dana 07. augusta 1991. godine

d n e v n i   i z v e š t a j

1. – –
2.- stanje u potčinjenim jedinicama:
– sve jedinice u zoni odgovornosti garnizona Zadar su u punoj b/g i spremne za izvršenje dob[ivenih] [bor]benih zadataka.
– nije bilo oružanih sukoba naših jedinica sa paravojnim formacijama
3.- stanje na teritoriji:
– stanje u zoni odgovornosti garnizona je vrlo napeto. Noću 6/7. 08. 1991. godine čuli su se pucnjevi i rafali u gradu i okolini.
– HTV i štampa – "Slobodna Dalmacija" neprestano napadaju JNA i šire antiarmijsku propagandu.
– u Zadru je prava jagma za pasošima. Pronose se vesti da će zabraniti izdavanje pasoša zdravim punoletnim muškarcima.
– za feribot Zadar – Ankona sva mesta rasprodata za sledećih više dana.
4.- Aerodrom Zemunik opet nema vode. Ovo stvara dodatne teškoće u funkcionisanju, a u vezi s tim se neprekidno kontaktira sa odgovarajućim službama u gradu i opštinskim vlastima.

[197] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, str. pov. br. 515-16, 08. 08. 1991.

5.- odelenje vojnika iz 60. ssrp pvo se nalazi na obezbedjenju izvorišta vode u s. Muškovići u rejonu Obrovca.
Predsednik Opštine Obrovac je telefonom obavestio k-du garnizona da bi trebalo povući to odelenje, jer postoji mogućnost da bude napadnuto od ekstremnih grupa, koje on ne može držati pod kontrolom.
S obzirom da izvorište nije u zoni odgovornosti našeg garnizona i na upozorenje predsednika Opštine Obrovac, predlažemo da se odelenje vojnika povuče jer nije bezbedno.
6.- stanje u zoni odgovornosti garnizona je vrlo napeto. Svakodnevno se ispoljava antiarmijsko raspoloženje, a posle zaključaka Sabora Hrvatske i otvorena mržnja.
– jedinice u punoj b/g i sposobne za izvršenje borbenih zadataka.
7.- napetost i neizvesnost će i dalje trajati.
8.- nema.

Dežurni rukovodećeg tima M.P.[198]
pukovnik
Gojko Ivanović, s.r.

dostavljeno: oc kvpo – operativni dt, oc gš os SFRJ, oc k rv i pvo, ZNGŠ za rv i pvo i 9. k.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6008.

114

1991., kolovoz 12.
[Zagreb]
Informacija 5. vojne oblasti o političko-sigurnosnoj situaciji u Sloveniji i Hrvatskoj

---

Komanda 5.vojne oblasti h i t n o
Pov. br 25/170-94-51
12. 08. 1991. godine

informaciju, dostavlja.-

U cilju celovitog sagledavanja ukupnog stanja u zoni odgovornosti 5. vo i na osnovi toga preduzimanja adekvatnih mera iz oblasti moralnog vaspitanja, ukazujemo na sledeće momente koje morate imati u vidu:
Za sada se planski, organizovano i uspešno odvija predislokacija jedinica sa teritorije R Slovenije. U realizaciji ovog zadataka prisutan je visok stepen motivacije, posebno kod starešina, iako se u nekim jedinicama susrećemo sa ozbiljnim teškoćama zbog malog broja vojnika na jednoj i velikog obima poslova na drugoj strani. U vezi s tim, od strane SSNO-a daje nam se konkretna pomoć u ljudstvu, posebno vozačima borbenih i neborbenih vozila i

[198] Prijemni pečat: 1. odjeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. Ravan 735, primljen 08. 08. 1991.

dr., što treba koristiti u daljoj mobilizaciji ljudstva u realizaciji ovog težišnog zadatka naše vojne oblasti.
Predsedništvo SFRJ nije dozvolilo da se ostvari zahtev sabora da JNA ide u kasarne. U tom smislu JNA će se i dalje u duhu zaključaka brionske deklaracije angažovati u svojoj osnovnoj ulozi, sprečavanja krvoprolića i medjunacionalnih sukoba. Usvojen je prekid vatre u kriznim područjima u R Hrvatskoj. Iako i dalje ima pojedinačnih primera kršenja primirja, valja imati poverenja u rad postojećih komisija i odluke predsedništva SFRJ o apsolutnom i bezuslovnom prekidu vatre u R Hrvatskoj od 03. i 06. avgusta 1991. godine.
Stvorena koaliciona vlada u R Hrvatskoj izraz je nastojanja da se uključivanjem levih snaga krivica za dosadašnju politiku prebaci na njih, ali i želje da se izvrši maksimalna preorganizacija vlasti za odbranu i izvrše pripreme za rat. To potvrdjuje i izjava Dražena Budiše, ministra u vladi R Hrvatske i njegova ocena data nedavno u Splitu o nedovoljnoj koordinaciji, subordinaciji i samovolji i potrebu uspostavljanja veće subordinacije i kadrovskih smena u općinama u kojima su znatne slabosti ispoljili pojedini moćnici. U R Sloveniji je u toku dalje raslojavanje i slabljenje kohezije vladajuće stranke Demos, i sve više dolazi do izražaja nesposobnost vlade da reši neke od osnovnih problema sa kojima se danas susreće, a posebno na privrednom planu. Zato ministar za NO R Slovenije, Janez Janša, izmišlja napadne operacije, planove "Bedem-2" i navodnu upotrebnu NO taktičke namene od strane JNA.

Političko bezbednosnu situaciju još uvek opterećuju sledeći momenti:
1.- nije rasformirana, odnosno raspuštena ni jedna paravojna organizacija, čak se iste preformiraju, usavršavaju i jačaju.
2.- u R Hrvatskoj se nastavlja sa uvoženjem naoružanja, vrši se prenaoružavanje i preformiranje jedinica ZNG i MUP-a.
3.- propagandni rat ne jenjava. i dalje se JNA proglašava za neprijatelja hrvatske države i njenog naroda, što ima dvojako dejstvo na moral pripadnika JNA, a što se očituje u osipanju jedinica i odnosom naroda do pripadnika JNA.
4.- izjave Janše i Bavčara u R Sloveniji, ali još više predsednika Tudjmana u inostranstvu, da će ih JNA napasti, mogu biti razlogom za prekid mirovne politike. Nova su vremena. Iskusili smo i platili cenu politike – uoči problem, izvesti, pa što stariji odluči. Vreme je da se uočeni problem odmah rešava i da se pretpostavljeni starešina tek onda izveštava. Sada je došlo vreme da starešine pokažu svu svoju profesionalnost, oficirsku čast i vrlinu, kao što je maksimalna inicijativa i hrabro preuzimanje odgovornosti za rešenja koja su u datom trenutku optimalna. Zato je svaki starešina dužan da podstiče te osobine i stimuliše ih. Informaciju proraditi sa svim starešinama i gl. na službi u JNA.

Pomoćnik komandanta za moralno vaspitanje i pp
general-major
.........[199] M.P.[200]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

[199] Nečitko.

[200] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, pov. 633-1, 29. 05. 1991.

115

1991., kolovoz 13.
[Benkovac]

Dnevno operativno izvješće 180. mtbr. Komandi 9. korpusa s prijedlogom da se hitno krene u raščišćavanje područja od hrvatskih snaga

---

Komanda 180. mtbr
Str. pov. br. 3-351
13. 08. 1991. godine

dnevni operativni izveštaj,
dostavlja.-

Komandi 9. korpusa
– dežurni operativmi tim –

1.- stanje u potčinjenim jedinicama:
– stanje b/g potčinjenih jedinica je nepromjenjeno.
2.- stanje na teritoriji:
– bez promene u odnosu na prethodni izveštaj.
3.- vanrednih dogadjaja nije bilo.
4.- stanje bezbednosti u jedinicama i na teritoriji bez promene
5.- zaključak:
Stanje na teritoriji je i dalje teško. mada je manje pucnjave i sukoba.
6.- predvidjamo dalju eskalaciju sukoba i ispoljavanje netrpeljivosti.
7.- predlozi:
Predlažem da se energičnije krene u raščišćavanje teritorije. Treba malo pogledati kartu i bez posebne pameti videti da je garnizon Benkovac okružen redarstvenicima i ZNG, koji nam zatvaraju pravce ka Zadru, Biogradu, Obrovcu, Šibeniku i Kninu.
Trebamo li ih pustiti da se ušetaju u kasarnu i predajući im raport uz postrojenu stražu "predam i garnizon". Što treba da nam se dogodi da shvatimo da smo mi "okupatori" i da se tako prema nama već ponašaju. Kako shvatiti ultimatum zapovednika PU Zadar Brzoje[201] da će na nas upotrebiti velike snage ukoliko ne smirimo napade "četnika" na s. Nadin i s. Rastević /dana 13. 08. 91. g. u 01,10 c./.

Komandant
ppukovnik
Tripko Čečović

M.P.[202]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6007.

---

201 Ivan.

202 Prijemni pečat: I. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 602, primljen 13. 06. 1991.

116

1991., kolovoz 15.
[Zagreb]
Izvješće Komande 1. vojne oblasti o sukobu JNA i hrvatskih snaga u Vukovaru

---

KOMANDA 5. VOJNE OBLASTI
INT. BR. 25/169-71-16
15. AVGUST 1991. godine

SAOPŠTENJE 1. VO.
PISMO K[203]. GLIGOROVA I ODGOVOR
V. KADIJEVIĆA, DOSTAVLJA.-

RADI ŠTO POTPUNIJEG INFORMISANJA CELOKUPNOG ARMIJSKOG SASTAVA DOSTAVLJAMO VAM SAOPŠTENJE 1. VOJNE OBLASTI. PISMO PREDSEDNIKA REPUBLIKE MAKEDONIJE SAVEZNOM SEKRETARU ZA NARODNU OBRANU I ODGOVOR GENERALA-ARMIJE VELJKA KADIJEVIĆA.[204]

SLUŽBA ZA INFORMISANJE KOMANDE 1. VO SAOPŠTAVA:

DANA 13. AVGUSTA 1991. GODINE, U 18,30 SATI, IZ PRAVCA BOROVO NASELJA IZNENADA JE OTVORENA SNAŽNA MINOBACAČKA, TOPOVSKA I MITRALJESKA VATRA PO BOROVU SELU I JEDINICI JNA KOJA JE U TOM DELU SLAVONIJE. SVOJIM PRISUSTVOM SPREČAVA ESKALACIJU BRATOUBILAŠTVA I KRVOPROLIĆA. TOM PRILIKOM 6 MINA JE PALO NA POLOŽAJ JEDINICE.
JEDINICA JNA JE NA NAPAD ODGOVORILA ISPALJIVANJEM RAFALA. MEDJUTIM, SNAGE MUP-A I ZNG NASTAVILE SU ŽEŠĆU PALJBU, PA JE DOŠLO DO RANJAVANJA 2. VOJNIKA.
NAKON TOGA JEDINICA JNA JE UZVRATILA VATROM IZ PROTIVAVIONSKIH TOPOVA I STRELJAČKOG NAORUŽANJA DEJSTVUJUĆI PO BOROVOM NASELJU. NAKON ČEGA JE PRESTALO VATRENO DEJSTVO PO BOROVOM NASELJU I JEDINICI JNA.
SNAGE MUP-A I ZNG ISTOVREMENO, SU SA DESNE OBALE DUNAVA, VATROM IZ MINOBACAČA I MITRALJEZA DEJSTVOVALE PO VUKOVARU. JEDNA MINA JE EKSPLODIRALA U NEPOSREDNOJ BLIZINI VOJNO-STAMBENOG BLOKA.
OVO IZNENADNO DEJSTVO SNAGA MUP-A I ZNG PO BOROVU SELU I VUKOVARU IMALO JE ZA CILJ DA SE JNA JAVNOSTI PRIKAZE KAO STRANA KOJA NE POŠTUJE ODLUKU PREDSEDNISTVA O PREKIDU VATRE NA TERITORIJI REPUBLIKE HRVATSKE.

---

[203] Kiro.

[204] Pismo i odgovor se ne nalaze uz dokument.

M.P.[205]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

117

1991., kolovoz 15.
[Beograd]
Izvješće SSNO-a o angažiranju JNA kod Dalja 1. kolovoza 1991.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU OBRANU
K A B I N E T S A V E Z N O G S E K R E T A R A
– Broj 730-7
15. 08. 1991. godine

KOMISIJA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA ZA ISPITIVANJE DOGADJAJA U s. DALJ, s. SARVAŠ i s. LOVINAC
– član SIV-a Sabrija Poljskić-

U prilogu Vam dostavljamo Informaciju o angažovanju jedinice JNA u sprečavanju medjunacionalnog oružanog sukoba u Dalju 01. 08. 1991. godine. Molimo da primjerak te informacije hitno dostavite predsedniku Komisije koju je formirala vlada Republike Hrvatske, gospodinu Draženu Budiši.
Komisiju vlade Republike Hrvatske obavestili smo da će joj Informacija biti dostavljena preko Vas.

ŽB/BR
ZAMENIK SAVEZNOG SEKRETARA
a d m i r a l
Stane Brovet, [v.r.]

M.P.[206]

- - - - - - -

INFORMACIJA
o angažovanju JNA kod Dalja 01. 08. 1991. god.

Na osnovu detaljno izvršene analize angažovanja jedinice JNA u sprečavanju medjunacionalnog oružanog sukoba u Dalju 01. 08. 1991. godine, utvrdjeno je da je konkretno angažovanje izvršeno na sledeći način:

---

[205] Prijemni pečat: 944. pozadinska baza, 2. tehničko skladište, str. pov. 630-1, 29. 05. 1991.

[206] Okrugli pečat: nejasno.

1. Prema naknadnim saznanjima, do kojih je došla angažovana jedinica JNA, oko 04.10 časova 01. 08. 1991. godine, došlo je do žestokog oružanog sukoba izmedju oružanih formacija MUP-a i ZNG R. Hrvatske s jedne strane, i naoružanih gradjana s. Dalj s druge strane. Najžešće borbe vodjene su oko Policijske stanice u s. Dalj, po kojoj su meštani dejstvovali iz raznih orudja.

2. Prvo obaveštenje o sukobu jedinica JNA je dobila u 06.20 časova 01. 08. 1991. godine, kada je Policijska stanica Dalj, preko Policijske uprave Osijek, zatražila pomoć od jedinice JNA s ciljem prekida oružanog sukoba u Dalju i izvlačenja snaga MUP-a. Angažovanje JNA traženo je i od strane meštana uz obaveštenje da sukob snažno eskalira i da već ima veliki broj poginulih i ranjenih.

3. Na osnovu toga, Komanda jedinice koja je na ovom prostoru već duže vreme angažovana na sprečavanju oružanih medjunacionalnih sukoba, donela je odluku da svojim snagama interveniše u s. Dalj. Na izvršenje zadatka jedinica je krenula u 06.50 časova.

4. Za vreme marša ka rejonu s. Dalj jedinica je preko glasnogovornika neprekidno upozoravala da niko ne otvara vatru i zahtevala od svih snaga prekid vatre. Usprkos tome, kada se jedinica našla u rejonu s. Erdut, po istoj je sa Erdutske kose otvorena žestoka vatra od strane pripadnika MUP-a i ZNG R. Hrvatske, iako je prethodno bila istaknuta bela zastava. Na ovaj napad jedinica je odgovorila vatrom, kako bi obezbedila prolaz ka s. Dalj. Napad na jedinicu usporio je njen marš i dolazak u rajon angažovanja.

5. Ispred Policijske stanice Dalj jedinica je stigla u 09.30 časova. Preko glasnogovornika upućen je ultimativni zahtev svima da odmah prekinu sa vatrom i da se povuku. Ovaj zahtev jedinice prihvatile su sve snage, koje su se nalazile u neposrednoj blizini (uključujući i snage MUP-a i naoružane meštane). Zahtev nisu prihvatila lica koja su se nalazila u Policijskoj stanici, već su otvorila vatru po jedinici JNA. Nakon toga, komandir jedinice ultimativno se obratio licima u Policijskoj stanici da prekinu sa vatrom ili će na istu odgovoriti svim raspoloživim sredstvima. Kako zahtev nije prihvaćen, otvorena je vatra iz tenka po zgradi ispaljivanjem 3 granate. Posle toga vatra je prekinuta.

6. Pripadnici jedinice JNA su nakon prekida vatre ušli u Policijsku stanicu koja je bila znatno oštećena, ne samo od dejstava jedinice JNA, veći i od vatre naoružanih meštana, koji su po istoj dejstvovali od ranih jutarnjih časova različitim vrstama naoružanja. U Policijskoj stanici zatečena su tri mrtva, u njenom dvorištu još tri i u okolnim ulicama šest mrtvih pripadnika MUP-a i ZNG. Ovo su podaci na osnovu neposrednog uvida jedinice JNA koja nije vršila šire pretraživanje terena. Medjutim, prema informacijama dobijenim iz drugih izvora bilo je oko 20 mrtvih.

7. Pošto u ovim dejstvima jedinica nije bila angažovana i na zadatku sanitetske evakuacije i kako je bio veći broj poginulih i ranjenih, odlučeno je da jedinica vrši obezbedjenje prolaza sanitetskih vozila preko s. Bijelo Brdo. Oko 16.00 časova jedinica je oslobodila prolaz i obezbedila transport civilnim sanitetskim vozilima. Oko 16.20 časova otvorena je vatra od strane snaga MUP-a i ZNG po jedinici u rejonu Bijelo Brdo. Jedinica je odgovorila na vatru. Zbog toga je izgubljeno vreme, pa je transport sanitetskim vozilima počeo tek nakon prekida vatre.

8. Za vreme angažovanja u s. Dalj jedinica JNA nije bila u mogućnosti da vrši sanitetsko zbrinjavanje poginulih i ranjenih pa nije mogla ni da utvrdi njihov tačan broj. Takodjer nije imala zarobljenih, jer se jedinici niko nije predao.[207]

9. Nakon prekida oružanih sukoba u s. Dalj, jedinica JNA izvukla se severno od s. Dalj u visinu raskrsnice puteva ka s. Aljmaš, a nakon toga u rajon s. Bijelo Brdo, gde se i sada nalazi.

12. 08. 1991. SAVEZNI SEKRETARIJAT
ZA NARODNU OBRANU

Preslika, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Ured predsjednika RH

118

1991., kolovoz 16.
Glina

Zapovijed Štaba TO Glina za pokop ljudi i stoke u selima Kraljevčani, Dragotinci, Prnjavor i Čuntić

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA
JUGOSLAVIJA
S. A. O. K R A J I N A
SKUPŠTINA OPŠTINE GLINA
ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Broj: 01-13-2
G l i n a, 16. 08. 1991. godine.-

NAREDBA

Naređuje se ______ da kao radnu obavezu izvrši pokop stoke i ljudi na teritoriji Kraljevčani,[208] Dragotinci, Prnjavor i Čuntić.
Naredba stupa na snagu odmah.

---

[207] Napad na Dalj počeo je u jutro 1. kolovoza 1991. god. Napad je izvršio korpus JNA iz Novog Sada i oklopni bataljon iz Požarevca uz pomoć brodova Dunavske ratne flote JNA i topničkog napada iz Vojvodine. Tako udružene snage s lakoćom su slomile otpor policije i pripadnika Zbora narodne garde (ZNG). Iako su pripadnici grupa MUP-a i ZNG-a koji su preživjeli napad predali svoje oružje i predali se, mnogi od njih su kasnije ubijeni. Tijekom pregovora s Vladom RH, 13. kolovoza 1991. god. srpski su predstavnici iz Dalja priznali da je u selu ubijeno 56 ili 57 Hrvata.

[208] 15. kolovoza 1991. pripadnik srpske paravojske ustrijelio je 5 civila hrvatske nacionalnosti: Marka i Anu Krznar, Nikolu i Anu Šustić i Mariju Turković. Članovi obitelji pokapali su ih nadgledani od strane JNA Nakon tog događaja Hrvati su napustili selo.

M.P.[209]

K O M A N D A N T
Kapetan I klase
Stanko Divjakinja, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 306.

119

1991., kolovoz 18.
Knin

Ultimatum MUP-a tzv. "SAO Krajine" PU Split i mještanima Kijeva za povlačenje policijske postaje u roku od 48 sati, ili će napasti mjesto

---

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
SRPSKE AUTONOMNE OBLASTI KRAJINA
Knin, 18. 08. 1991. – u 11,00 sati

– POLICIJSKOJ UPRAVI SPLIT
– POLICIJSKOJ POSTAJI KIJEVO
– MJESNOJ ZAJEDNICI KIJEVO

Vi i vaše vrhovništvo doveli ste odnose između srpskog i hrvatskog stanovništva do nemogućnosti daljeg zajedničkog življenja na našim-srpskim teritorijama Srpske Autonomne Oblasti Krajina. Zato nećemo dozvoliti ni u jednom mjestu SAO Krajine vaše policijske postaje – nastavljače i čuvare ustaško-fašističke politike tzv. mlade hrvatske demokratije.

Na području općine Knin u selu Kijevu nalazi se vaša policijska postaja. Ovim ultimatumom vas upozoravamo da ćemo, ukoliko se vaša policija iz ovog sela ne povuče u roku 48 sati, računajući od sata prijema ultimatuma, napasti policijsku postaju našim snagama u vrijeme koje nam bude odgovaralo. Također upozoravamo stanovništvo Kijeva da se na vrijeme skloni na sigurna mjesta, da ne bi došlo do njegova stradanja. Napominjemo da želimo zajednički život i razumijevanje stanovništva srpskih sela i hrvatskog pučanstva u Kijevu, garantujući svima sva građanska i ljudska prava.

Za sve posljedice koje bi proizašle vašim nepridržavanjem ultimatuma snosit ćete sami svu krivicu pred svojim narodom.

SAO KRAJINA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH
POSLOVA
Martić Milan, [v.r.]

---

[209] Okrugli pečat: SFRJ, Općina Glina, Štab TO.

Izvornik, strojopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Središnji vojni arhiv, Glavni stožer OS RH.

120

1991., kolovoz 19.
Donji Borci

Izvješće Daruvarskog bataljona Komandi 21. brigade OS SFRJ o napadu na Daruvar te o osnivanju narodnooslobodilačkih odbora kao nosilaca izvršne vlasti na okupiranom teritoriju

KOMANDA DARUVARSKOG bataljona — 181-1-4
10,00 19. 08. 1991. — V T
s. Donji Borci — STR POV.

Primljeno 21. 8. 91oj
u 9,00 h — KURIROM

KOMANDANTU 21. br
BORBENI IZVEŠTAJ

1. U ranim jutarnjim satima (03,15) 19 08. 1991. sa jednom ojačanom pešadijskom četom izvršio sam napad na snage MUP-a Daruvar i objekat centar za osmatranje i obaveštavanje. U sukobu je teže ranjen, ubijen jedan pripadnika MUP-a, trojica su zarobljena kao i nekoliko automatskih pušaka i puškomitraljez. U sukobu koje je bio u rejonu želj. stanice Daruvar neprijatelj je bio razbijen i primoran na povlačenje u policijsku stanicu gde su se utvrdili. U sukobu je korišteno pešadijsko naoružanje, a učestvovala je jedinica sastavljena od Srba pripadnika MUP-a Daruvar. U napadu na centar za osmatranje i javljanje u zgradi SO Daruvar znatno je oštećenje ili uništene. Pri izvršenju zadatka korištene su ručne bombe.
Po obavljenom zadatku ojačana peš. četa povukla se u rajon s. Bijela, bez gubitaka. U akciji je zarobljeno:
– 3 pripadnika MUP-a i
– 3 aut. puške
– 1 pm 7,62
– 3 pi
– 6 motorola sa punjačem
– 2 službena vozila (jedan sa civ. tablicama)
– 1 kombi (šumarijski)
– 1 lada karavan.
Četa “V. Klisa” je minobacačkom vatrom (60) uništile ustaški centar u s. Levinovcu, minirale prugu i zatvorile komunikaciju s. Pčelić – s. Miokovićevo – Daruvar.

Četa "Miokovićevo" je zarobila 12 lica, aktivista HDZ tog područja. Svi zatvorenici su predati u štab Zap. Slavonije.
Četa "Doljani" nije u potpunosti obavila zadatak, propustila je da posle jutarnjih sati drži zatvorenu komunikaciju Daruvar-Pakrac.
Ostale jedinice nisu imale kontakte sa neprijateljem.

2. Bataljon se nalazi razmešten u rejonu upotrebe i spreman je da izvršava borbena dejstva.
3. odlučio sam: upotrebljavati čete u cilju kontrole i odbrane teritorije, a u sadejstvu sa susedima: G. Polje i Pod. Slatina.
(4.) Molim odobrenje za rušenje mosta na komunikaciji V. Zdenci-Daruvar u rejonu Ribarske kolibe. NE[210]

5. Na teritoriji su formirani.
– narodno oslobodilački odbori kao osnovni nosioci vlasti:
– SUP SAO Krajine zap. Slavonije SO Daruvar
– opštinski štab TO Daruvar
– u toku je formiranje SNO SO Daruvar

KOMANDANT
kap. I. kl.
STOJAN MIŠČEVIĆ, [v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR – HMDCDR, 12, kut. 2.

121

1991., kolovoz 20.

Izvješće Komande 212. mtbr Komandi 9. korpusa o stanju i aktivnostima na području Kijeva, Siverića i Vrlike

---

KOMANDA 221. MTBR
Str pov br. 16-191
0d 20. 08. 1991. g.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Redovni dnevni izveštaj,
D o s t a v l j a.-

KOMANDI 9. KORPUSA
– Dežurnom operativnom-

29. – STANJE I AKTIVNOSTI NAŠIH OS:

[210] Dopisano u 21. brigadi.

1. – Na teritoriji medju pripadnicima HDZ, MUP-a i ZNG u rejonima s. Kijeva, Vrlike i s. Siverića vlada velika uznemirenost.
U toku jučerašnjeg dana iz Kijeva je oko 40 meštana napustilo selo, a raspolažemo sa sličnim podacima i iz Vrlike.

U Kijevu snage MUP-a i ZNG organizuju kružnu odbranu na samoj ivici sela, a odbranu Vrlike organizuju na liniji: kuća Balića – z. Lelasi – most na r. Cetini – s. Vinalići. U rejonu s. Vinalići juče u večernjim časovima grupisano je oko 40 pripadnika MUP-a i ZNG. Raspored ostalih snaga MUP-a i ZNG prema detaljnijem izveštaju PNŠ za OB poslove.

2. – U toku dana nije bilo medjusobnih incidenata izmedju snaga SUP-a i snaga MUP-a i ZNG, kao ni incidenata prema snagama JNA.

3. – BG-1 juče je popunjena još sa 2 v/o VES-a 11406.
U jedinicu je primljen vojnik ČOLOVIĆ NEDELJKO koji je od 16. 09. 1990. g. do 15. 08. 1991. g. bio na odsluženju vojnog roka u Kozini (SR Slovenija), a od 15. 08. do 17. 08. u VP 2935/3 C 51300 Delnice. Ostatak vojnog roka doslužiće u našoj jedinici.

4. – U toku dana izvedena je planirana obuka i sprovodi se neprekidno borbeno dežurstvo.
29.a. – STANJE NA STRAŽAMA br. 3, 8 i 9 bez promene.

PT/ĆM

KOMANDANT
potpukovnik
Borislav Djukić, [v.r.]

M.P.[211]
Str. Pov. br. 19-1271.
20. 08. 1991.[212]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., pov. br. 19-1271, 1991.

122

1991., kolovoz 20.
Knin

Okružnica Vojnog okruga Knin SNO Knin, Gračac, D. Lapac, Korenica, Obrovac i Benkovac da regrute rujanske klase upute u postrojbe 9. korpusa OS SFRJ kako bi na taj način ublažili nedostatnu popunu JNA

---

[211] Okrugli pečat: Komanda 221. motorizovane brigade.
[212] Dopisano rukom, broj i datum prijema u 9. korpus.

VOJNI OKRUG
K N I N
Pov. br. 9-1
Od 20. 08. 1991. g.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

M.P.[213]

Realizacija septembarskog
uputa regruta na služenje
vojnog roka, naredjenje.-

SNO GRAČAC

Aktom III Uprave GŠ OS pov. br. 2353-241/90 od 01. avgusta 1991. godine regulisane su mere koje treba da preduzmu organi za NO DPZ i TO u cilju potpune realizacije septembarskog uputa regruta. Medjutim jednostranim aktima pojedinih republičkih rukovodstava donose se odluke koje ukoliko se ne spreče mogu paralisati sistem vojne obaveze i popunu JNA.

S tim u vezi, a u cilju potpune realizacije uputa regruta u septembru 1991. godine pored ostalog neophodno je preduzeti sledeće:

1.- Regrute 1972. godišta i starije kao i one mladje, a regrutovane za koje nema zakonske smetnje odmah uputiti na odsluženje vojnog roka.

2.- Regrute sa teritorije SO Knin, Gračac, D. Lapac i Korenica pozvati da se jave na odsluženje vojnog roka u Knin u kasarnu NH "Slavko Rodić" VP 1318 Knin, i to SO Knin____, SO Gračac 16. 09, SO Lapac _____, SO Korenica _____, a sa teritorije SO Benkovac i SO Obrovac _____ u Benkovac u kasarnu "Slobodan Macura" u VP 4810.

3.- Organi NO SO sačiniće spiskove svih regruta kojima je upućen poziv i jedan primerak dostaviti VOd Knin. Sve regrute koji se u SNO jave iz drugih opština svojim pozivom takodje uputiti na odsluženje vojnog roka što takodjer evidentirati u upisnik i putem spiska dostaviti podatke o istima u VOd Knin.

4.- Prevoz regruta iz središta SO do mesta služenja izvršiti organizovano autobusima. Troškove prevoza snosiće Vod Knin.

PR/ĆM

Dostavljeno:
– arhiva ovde – 1x
– SNO SO Knin, Gračac, D. Lapac,
Korenica, Obrovac i Benkovac – 1x
– kap Rosić – 1x

NAČELNIK VOD KNIN
m a j o r
Babić Duško, [v.r.]

M.P.[214]

Prilog:
Pregled uputa regruta po VP i SNO.[215]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 305.

[213] Prijemni pečat: SR Hrvatska, 9126, Općinski sekretarijat za poslove uprave, Odjel za narodnu odbranu, st. pov. 810-04/91-01/03, ur. br. 2126-04-11-1.

[214] Okrugli pečat: Vojni odsek Knin.

[215] Izostavljeno.

123

1991., kolovoz 21.
Knin
Odredba Štaba TO tzv. "SAO Krajine" o formaciji štabova i jedinica TO

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SRPSKA AUTONOMNA OBLAST KRAJINA
ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE
Broj: str. pov. 194/91-1
Knin, 21. 08. 1991. godine

NARODNA ODBRANA
SLUŽBENA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Na osnovu Odluke Vlade SAO Krajine od 01. 08. 1991. godine o primjeni Zakona o odbrani Republike Srbije na teritoriji SAO Krajine, te člana 40. stav 1. točka 1. uvodno citiranog Zakona, komandant Teritorijalne odbrane SAO Krajine

PROPISUJE
formiranje štabova i jedinica
Teritorijalne odbrane opština SAO Krajine

I

Dosadašnje formacije štabova jedinica Teritorijalne odbrane opština SAO Krajine stavljaju se van snage.

II

Teritorijalnu odbranu na području opština organizirati u štabove, odrede, čete i vodove.

III

Kod popune u pravilu primjenjivati teritorijalni princip.

IV

Brojni raspored vojnih obaveznika i materijalnih sredstava iz popisa utvrdit će komandanti Teritorijalne odbrane opština.

KOMANDANT
TO SAO KRAJINE
dr Milan Babić, [v.r.]

M.P.[216]

Izvornik, strojopis, ćirilica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

[216] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Vlada Krajine.

124

1991., kolovoz 21.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba OS tzv. "SAO Krajine" o obilasku kriznog područja od strane Komisije za kontrolu primirja Predsjedništva SFRJ, te o minobacačkom napadu na Ličku Jesenicu i Plaški

---

SAO KRAJINA
GLAVNI ŠTAB OS SAOK
Pov. br. 146/2
od 21. 08. 1991. god.

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU OS SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 20/21. 08. 1991. g.

U toku dana Komisija Predsjedništva SFRJ za kontrolu primirja obilazila je krizno područje. U rejonu Velika Glava-Plastovo na komisiju od strane MUP-a otvorena je vatra, te je sprečen daljnji rad komisije, odnosno obilaska tog područja.
U MZ Mrko Polje i Ivoševci održani sastanci sa mještanima na kojima su članovi Štaba razgovarali o trenutnoj situaciji kao i o daljnoj organizaciji po pitanju odbrane i organizacije jedinica na području mjesnih zajednica kao i o njihovim konkretnim zadacima.
Kao i u proteklom vremenu tako je i u toku dana bilo kršenja odnosno nepoštovanja primirja od strane ustaša.
Izvršen je minobacački napad na Ličku Jasenicu iz Saborskog, takodjer ustaše su izvršile napad na Plaški iz pravca Slunja. U toku noći snage MUP-a napale su jedinicu JNA iz pravca Založnica.
I na benkovačkom području primirje nije poštovano, tako je iz pravca Podluga pucano na "KEPOL" Benkovac, a meci su padali po samoj tvornici. Bilo je otvaranje vatre od strane ustaša na naše položaje.
Djelovanje MUP-a ogleda se i u smislu inžinjerijskih radova. Tako su na putu Zemunik-Biljane D. kao i na svim prilazima benkovačkoj opštini, Zemunik-Smiljčić postavili ježeve.
Na području Obrovca prema informacijama kojim raspolažemo noć je protekla mirno i nema nikakvih promjena u odnosu na prijašnje stanje.
Na području Udbine stanje je bez promjene.
Iz Centra za obavještavanje dobili smo slijedeću informaciju: Dana 21. 07. o. g. u zatvoru u Šibeniku, ubijen je Dragiša Vranješ iz Cetine, sahranjen je 08. 08. na groblju u Šibeniku. Obavijest dostavio Radomir Kužet branilac ubijenog Vranješa, preko Dragana Kneževića.

MS/KN

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko, [v.r.]

M.P.[217]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 146/2., 1991.

125

1991., kolovoz 21.

Izvješće 221. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o iseljavanju mještana Kijeva

KOMANDA 221. mtbr
Str. pov. br. 16-192
od 21. 08. 1991. g.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Redovni dnevni izveštaj,
dostavlja.-

KOMANDI 9. KORPUSA
– Dežurnom operativnom-

29.- STANJE I AKTIVNOSTI NAŠIH OS

1. – Stanje na teritoriji:
U toku jučerašnjeg dana iz s. Kijevo se iselio jedan deo žena i dece, ukupno oko stotinu. Ostali su u selu uglavnom muškarci i starije žene. Zapovednik stanice MUP-a u Kijevu juče je neistinito izvestio svoju policijsku upravu o navodnom otvaranju vatre iz vojnog m/v u Kijevu. Naime, radi se o vojnom m/v Pinzgaueru kod kojeg nije podešeno paljenje kako treba pa povremeno dolazi do detonacije smese benzina i vazduha u izduvnom loncu, što podseća na pucanj.
Na ostalim pravcima nije bilo promena kod snaga MUP-a i ZNG.
2. – Obuka se u jedinicama sprovodi po planu a isto tako i borbeno dežurstvo.
3. – Sutra 2. mtb izvodi taktičku vežbu po temi "mtč u napadu", na pravcu s. Macure-s. Gornji Ervenik.
4. – U toku proteklog dana, na zahtev RO radi ostvarivanja plana proizvodnje, otpuštena su 2 v/o (1 iz 2. mtb i 1 iz had-105mm).
5. – Otvaranja vatre i drugih ekscesnih situacija u našim jedinicama nije bilo.
29.A. – STANJE I AKTIVNOSTI NA STRAŽAMA br. 3, 8 i 9 bez promene.

PT/ĆM

[217] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

KOMANDANT
potpukovnik
Borislav Djukić, [v.r.]

M.P.[218]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., 9. korpus OS SFRJ, str. pov. 19-1278., 1991.

126

1991., kolovoz 23.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba OS tzv. "SAO Krajine" o borbama kod Vrginmosta, Sunje i Benkovca

---

SAO KRAJINA
GLAVNI ŠTAB OS SAOK
Pov.br. 146/4
od 23. 08. 1991.g.

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU OS SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
za 22/23. 08. 1991.

Na području Vrginmosta protekli dan i noć prošli su u znaku provokacija od strane MUP-a. Gubitaka na našoj strani nije bilo. Na području Drniša vrši se mobilizacija Hrvata ali i Srba. Naši ljudi neće da se odazivaju te napuštaju mjesto boravka zbog bojazni za vlastiti život. Dojavom naših ljudi iz Bobodola koji rade u "Sintalu" Oklaj, utvrdjeno je da se u "Sintalu" izradjuju protivtenkovske mine.
Jučer, oko 03,40 sati ustaše počele sa napadnim dejstvima iz pravca Siska prema Sunji. Prošli su kroz sela Mađari, Trnjanić i Kinjočka, te došli iza ledja našim položajima. Cijeli dan su se vodile borbe i prema informacijama u 15,40 časova zaustavljeno napredovanje MUP-ca u s. Brdjani. Uništena su im 2 transportera.
Po neprovjerenim informacijama na našoj strani ima 12 mrtvih i 16 teže ranjenih. U toku je i dalje žestoka borba.

Na području Obrovca proteklog dana nije bilo značajnijih dogadjaja.

---

[218] Okrugli pečat: Komanda 221. motorizovane brigade.

Benkovac: u 07,20 č. miniran vodovod kod Biograda n/m
u 13,25 č. rafalna paljba u Korlatu,
u 13,30 č. infor. iz G. Zemunika da su iz tog sela na putu iz Zadra na Pločama zarobljena četvorica ljudi i to: Oluić Srđ zvani Živko, Banić Nikola, Banić Slavko i Šuša Đordje. Nakon zadržavanja od 4 sata pušten samo Šuša Đordje, a ostala trojica zadržana.

U Šibeniku djeljeno oružje javno od kuće do kuće svima ko može nositi.

U Gospić-Sadikovac stiglo 300 MUP-ca navodno radi pretresa srpskih sela.

Jutros u 03,.00 č. jake snage MUP-a krenule iz pravca Maljkova.

– u 03,15 jedinice MUP-a ušle sa transporterima na teritoriju Otišića, takodjer iz pravca Vrlike upućene snage MUP-a prema Otišiću.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[219]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 146/4., 1991.

127

1991., kolovoz 23.

Izvješće Komande 221. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o postavljanju barikade kod sela Lelasi, dezertiranju vojnika te mogućem oružanom sukobu kod Otišića

---

KOMANDA 221. mtbr
Strogo pov. br. 2274-16
Od 23. 08. 1991.god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Operativni izvještaj, dostavlja.-

KOMANDI 9. KORPUSA
– Dežurnom operativnom-

1.- Stanje b/g jedinica je bez promene i isto obezbeđuje izvršenje borbenih zadataka. I dalje se radi na utvrđivanju jedinica podešavanjem postojećih i izradom novih zaklona.
Sukoba sa paravojnim formacijama nije bilo.
2.- Stanje na teritoriji:

---

[219] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Juče oko 19.00 časova u zaseoku Lelasi postavljene su PT prepreke (čelični ježevi) i sa druge strane, tj. na ulazu u zaseok sa pravca Kosorske glavice, na oko 200 m od položaja naših snaga, tako da je zaseok Lelasi blokiran sa istočne i zapadne strane. Zbog ovoga, dotok hrane, vode i ostalih potreba moramo vršiti zaobilaznim putem, preko polja.
Juče, oko 20,15 časova iz pravca zaseoka Lelasi čula su se dva rafala iz AP i tri pojedinačna pucnja. Naše jedinice nisu otvarale vatru.
Na ostalim pravcima stanje kod snaga MUP-a i ZNG bez promene.
3.- Imali smo jedan vanredni događaj, do kojeg je došlo zbog podizanja barikade u zaseoku Lelasi. Naime, dvanaest vojnih obveznika iz sastava BG na Kosorskoj glavici, revoltirani podizanjem barikade, uz pismeni potpis na pečatu hartije dali su ultimatum svom komandiru poručniku Bjelović Srđanu oko 22.00 čas. 22.08 da će napustiti položaj ako se barikada do 05.00 čas 23.08. ne ukloni. Poručnik Bjelović ih je ubedio da to ne čine i da sačekaju dolazak nekog iz k-de brigade, na šta su rezervisti pristali. Danas pre podne sa njima je obavio razgovor NŠ potpukovik Skenderija, objasnio im je kompletnu situaciju posle čega je svih 12 rezervista odustalo od ultimatuma i napuštanja položaja.
4.- Stanje bezbednosti u jedinicama i na teritoriji bez većih promena.
5.- Zaključak: u protekla 24 časa obe strane su poštivale primirje. Osim barikade u zaseoku Lelasi, nekih ekscesa nije bilo.
6.- Predviđamo da u naredna 2-3 dana ne bi trebalo doći do većih sukoba. Moguće je očekivati manje oružane sukobe u reonu sela Otišić, gdje je situacija krajnje napeta zbog nedavnog sukoba i današnjeg hapšenja jednog mladića iz Otišića od strane MUP-a u Vrlici.
PT/

KOMANDANT
potpukovnik
Borislav Đukić, [v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

128

1991., kolovoz 24.
[Tuzla]

Izvješće Komande 17. korpusa podređenim postrojbama o borbama hrvatskih snaga s pobunjenim Srbima kod Darde i Bilja, mogućim napadima na vojne objekte, te zapovijed oklopno-mehaniziranim snagama da budu spremne za napadne akcije prema mostovima na Savi i Dravi

---

KOMANDA 17. KORPUSA
STR. POV. BR. 1085-104
24. 08. 1991. GODINE

GOTOVOST JEDINICA
ZA IZVODJENJE BORBENIH DEJSTAVA,
U P O Z O R E NJ E.-

KOMANDI: 12. PMBR, 158. MPOABR, 395. MTBR, 12. MAP., 17. LAP PVO, 51. GB, 670. PONTB, POLIGON "NABRDJE" I 17. RIV.

NAKON BORBI GOTOVO CELOG 22. 08. SNAGE MUP, ZNG I HDZ PROTIV NAORUŽANIH SASTAVA SRPSKE NACIONALNOSTI NA PROSTORU S. DARDA I S. BILJE, UČEŠĆA JEDINICA 12. K U RAZDVAJANJU SNAGA I OČIGLEDNOG NEUSPEHA RH U BARANJI 23. 08. I NOĆ 23/24. 08. ISKORIŠĆENO JE ZA NOVO PREGRUPISAVANJE I DOVODJENJE SNAGA SA PRAVCA ZAGREBA U SLAVONIJU, TAČNIJE NA PROSTOR S. BILJE U BARANJU A I DRUGDE.
VEROVATNI CILJ DOVODJENJA I GRUPISANJA SNAGA MUP, ZNG I HDZ JE POVRATAK IZGUBLJENOG I DALJE PROVOCIRANJE I UVLAČENJE JEDINICA JNA U SUKOB. KAKO BI SE IMAO RAZLOG ZA SVE ŠTO RH ČINI NA RAZBIJANJU JUGOSLAVIJE I JNA.
REALNA JE MOGUĆNOST PROVOKATIVNIH NAPADA NA OBJEKTE JNA, JEDINICA U KASARNAMA, NA POLIGONIMA, NA KARAULAMA, IZDVOJENIM OBJEKTIMA, KOLONE M/V, POJEDINAČNE GRUPE MOTORNIH VOZILA, STANOVE I PORODICE AVL I GL. REALNO JE OČEKIVATI IZAZIVANJE I PROVOKACIJE MARSEVSKIH I SNABDEVAČKIH KOLONA, PRETRESE ISTIH PA I NAPADE NA ISTE. ZAPREČAVANJA NA PROSTORU SLAVONIJE SU MASOVNIJA, A OSNOVNI CILJ ZAPREČAVANJA I ONEMUGUĆAVANJE POKRETA JEDINICAMA JNA.
SVE OVO I DRUGI POTEZI RUKOVODSTVA RH I KRIZNOG ŠTABA RH SA SLAVONIJU I BARANJU, ZAHTJEVAJU ODGOVORAN I NAROČITO ZNALAČKI RAD I ANGAŽOVANJE KOMANDI IV JEDINICA PA U TOM CILJU UPOZORAVAMO:

1. NA PROSTORIMA RAZMJEŠTAJA (SADASNJI REJONI), JEDINICE IMATI U PUNOJ B/G ZA ODBIJANJE SVAKOG NAPADA, A VATROM I POKRETOM STVORITI USLOVE ZA NAPAD.

2. OKLOPNO-MEHANIZOVANIM SNAGAMA 12. PMBR, 1. MB/453. MBRI 2. MB/36. MBR (IZ SADAŠNJIH REJONA) BITI U GOTOVOSTI ZA OFANZIVNA DEJSTVA.
U TOM CILJU NEPREKIDNO VRŠITI PROCENU EVENTUALNIH PRAVACA UPOTREBE JEDINICA SA TEŽISTEM NA PRAVCE KOJI IZVODE KA MOSTOVIMA NA R. SAVA (12. PMBR I 2. MB/36. MBR) NA R. DRAVA (12. PMBR) PREMA BARANJU I PREMA KARAULAMA D. MIHOLJAC I PODRAVSKA MOSLAVINA
IZVJEŠTAJI O: PROTIVNIKU, DEJSTVIMA JEDINICA I DRUGIM DOGADJAJIMA U ZONI ODGOVORNOSTI, MORAJU BITI TAČNIJI, SA VISE PODATAKA, PRECIZNI I BLAGOVREMENI ŠTO DO SADA NIJE BIO SLUČAJ U VEĆINI JEDINICA

RUKOVODILAC DEŽURNOG TIMA
P U K O V N I K
SLOBODAN STANKOVIĆ

M.P.[220]

Preslika, strojopis, latinica
Hrvatski informativni centar, reg. br. 024.

129

1991., kolovoz 25.
[Knin]

Dnevno operativno izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ Komandi VPO o borbama s hrvatskim snagama u zoni odgovornosti 9. korpusa

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. br. 19-1306
Od 25. 08. 1991. godine

Operativni izvještaj, dostavlja.-

OC – KVPO
– operativni dežurni tim-

I STANJE U POTČINJENIM JEDINICAMA:
Život i rad u jedinicama 9. korpusa odvija se po rasporedu rada i na osnovu plana BOiV-a u jedinicama.
– Obuka RJ (TG i BG) izvodi se planski sa težištem na taktičkoj i vatrenoj obuci.
U toku dana oko 06,25 časova snage MUP-a i ZNG RH otvorile su vatru na naše jedinice koje su na istu uzvratile vatrom.
– BG-1 i BG-2 iz TG-1 otvorile su vatru u rejonu Kosorska Greda, s. Civljane, zaseok Jelići i s. Kotluša u toku je rešavanje pitanja popune sa sledećim količinama municije:
– 37 kom TFG za tenk T-55
– 55 kom MB mina 120 mm
– 770 kom metaka za PAM – 12,7 mm
– 1860 kom metaka za AP 7,62 mm
– 1250 kom metaka za PM 7,9 mm

II Stanje na teritoriji:

---

[220] Prijemni pečat: Brzojav br. 11010, primljen 24. 08. 1991.

1. Dana 25. 08. 1991. godine u 06,02 časova snage MUP-a i ZNG RH otvorile su vatru iz s. Lelasi i sa objekta Gradina (s. Vrlika) na jedinice 9. K koje se nalaze na položajima u rejonu Kosorska Greda i s. Civljane. Na vatru koja je bila iz streljačkog naoružanja naše jedinice nisu uzvratile vatru.
U 06,25 časova ponovo je otvorena vatra iz streljačkog naoružanja i minobacačka vatra iz rejona s. Vrlika po našim snagama u rejonu Kosorska greda. Uzvraćena je jaka vatra iz tenkovskog naoružanja (ispaljeno 30 tenkovskih granata, 55 mb mina 120 mm i 170 metaka 12,7 iz PAM).
U 06,35 časova snage MUP-a i ZNG RH otvorile su minobacačku vatru iz s. Kijeva (rejon crkve) po s. Cetina.
Gubitaka kod jedinica JNA nije bilo.

2. U 08,30 na heliodrom u kasarni NH "Boško Žunić" sleteo je he "Gazela" sa patologom upućenim iz Splita radi obdukcije dvojice ubijenih meštana iz s. Bratiškovci. Iz Knina poletio za Split u 12,50 č.

3. U 08,25 snage MUP-a i ZNG RH izvršile su napad pravcem:
Totići, zaseok Kneževići, Kurobasi ka s. Cetina. Napad je podržan minobacačkom vatrom iz rejona s. Vrlika. Snage TO s. Cetina tražile su pomoć od JNA u razdvajanju snaga u rejonu s. Totići, s Kneževići. Pokreti naših jedinica radi razdvajanja sukobljenih snaga nije vršen.

4. U 08,35 otvorena je minobacačka vatra po zadnjem nagibu objekta Kosorska Greda iz rejona uvale iza objekta Gradina (s.Vrlika). Vatra nije uzvraćena od strane jedinica JNA.

5. U 09,50 č od OIC – Knin dobijena je informacija da jake snage MUP-a i ZNG RH nastoje opkoliti s. Otišić i s. Cetinu. Do sada kod snaga SUP-a SAO "Krajina" i jedinica TO nije bilo gubitaka.

6. U 13,30 č iz pravca s. Koljane otvorena je mb vatra po rejonu Kosorske grede. Naša jedinica odgovorila je vatrom iz tenkovskog naoružanja, i mb. u 13,40 iz rejona s. Kijevo otvorena je mb vatra po rejonu objekta Kozjak.

7. U rejonu s. Otavice – s. Kanjani u 14,15 uočeno je oko 400 pripadnika ZNG RH u pokretu ka s. Parčić. Postoji verovatnoća da će te snage napasti našu BG u rejonu s. Miočić. Informacija primljena od OB 9. K.

8. Iz pravca objekta Splitvine (k. 532 iznad Karina) pripadnici MUP i ZNG otvorili MB vatru po rejonu s. Lončari gde se nalaze snage TO. Takodje je otvorena mb vatra po raskrsnici puta kod Obrovca, mine padaju oko 400 m od naših tenkova. U rejonu Mala i Velika Bobija ZNG RH zarušio komunikaciju. Snage MUP-a zarušile komunikaciju s. Zelengrad – Obrovac u rejonu k. 553.

9. U 14,40 časova had – 105 mm otvorio vatru (1 plotun po rejonu Runjevica) po snagama MUP-a.

10. U 15,40 časova po našim snagama u s. Civljane iz pravca s. Lelasi i objekta Gradina otvorena je vatra. Iz pravca s. Kijevo (Siva Greda) prema TG-1 snage MUP-a otvorile vatru iz automatskog oružja. Vidjene su i cevi naoružanja (Može biti "Osa" i "Zolja").

Na snage MUP-a u tom rejonu otvorena je vatra iz PAM-12,7 mm uz 15,42 časa. Kod naših snaga nema ranjenih niti poginulih.

11. Oko 17,45 časova u s. Baljci (širi rejon Drniš) pristigle snage MUP-a sa 4 autobusa obučeni u odela SUP-a sa oznakom SAO "Krajina".
Primećeno je da u s. Ružići i s. Gorica (rejon Glava Babuška) vrše ukopavanje MB 120 mm. U s. Otavica, Gradac, Ružić naoružani civili kontrolišu saobraćaj i druga kretanja i traže pomoć od JNA.

12. U s. Mirković polje formirana stanica MUP-a u rejonu s. Drvenjak u uniforme SAO "Krajina".

III Vanredni dogadjaji:
U jedinicama 9. K nismo imali izuzev opisanog u točci rimsko I i II.

IV Stanje bezbednosti u jedinicama i na teritoriju je složeno posebno na prostorima opisanim u tačci rimsko I i II.

V Situacija u zoni odgovornosti je krajnje zaoštrena, a primirje drastično narušeno jer se prekid vatre ne poštuje. Vrše se pokreti i premeštanja snaga MUP- i ZNG da bi se stekle što povoljnije pozicije.
Snage MUP-a otvoreno napadaju na JNA u s. Cetina i Cviljane i to na širokom frontu uz upotrebu artiljerijskog streljačkog naoružanja.

VI Predvidjamo da u toku noći može doći i do još žešćih sukoba, obzirom da snage MUP-a nisu postigle uspeh.
Takodjer se predvidja da će u toku noći u rejonima Obrovac i Žegar doći do napada širih razmera od strane MUP-a i ZNG RH.

Predviđanja: Otežano snabdevanje BG-1 i BG-2 u rejonu Kosorske Grede obzirom na blokadu s. Kijeva od strane MUP-a i ZNG RH ove jedinice nemaju fizičku vezu sa glavninom TG-1. Radio veza postoji.

RUKOVODILAC GBK
p u k o v n i k
Šeparović Marko

M.P.[221]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, kut. 6008.

[221] Prijemni pečat: I. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOPUD 60 1494, primljen 26. 08. 1991.

130

1991., kolovoz 25.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba OS tzv. "SAO Krajine" o sukobu s hrvatskim snagama kod sela Otišić, Kijevo, Kruševo, te na Banovini

---

SAO KRAJINA
GLAVNI ŠTAB OS SAOK
Pov. br. 167/2
od 25. 08. 1991.

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIK OS SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
OD 24/25. 08. 1991.

U vezi jučerašnje vijesti o nestanku i ranjavanju dvojice pripadnika TO, provjereno je kod vojske i potvrđeno da su 24. 08. 1991. oko 15,30 sati pronađena obojica mrtva. Kod jednog je pronađena puška, a kod drugog nije.
Jučer rano ujutro stigla je obavijest iz Otišića da se na glavnoj cesti Vrlika-Maljkovo nalazi 200 gardista, 4 terenska vozila i 5 transportera.
Oko 9,00 sati Otišić je opkoljen sa svih strana uključujući i Svilaju.
U daljnjem toku događaja mupovci su upali u jedan dio sela gdje je zarobljeno odnosno, drže kao taoce 50 ljudi /žena, djece i staraca/. MUP-ovci pretresaju kuće tražeći četnike, te oduzimaju oružje.
Javljeno iz Otišića da im treba pomoć u ljudstvu i municiji.
Oko 13,00 sati MUP-ovci su se razvili u strelce, te vrše pretres terena iz pravca Maljkova i Koljana. Oko 18,00 sati helikopter je bacao letke iznad Otišića pozivajući na predaju, da bi oko 23,00 sati MUP otvorio artiljerijski vatru na branioce. Moral branioca je slab, te traže pomoć od vojske. Artiljerijska vatra je trajala 30 min. Sinoć oko 23,00 sata Mup-ovci iz Kijeva u sadejstvu sa vrličkim MUP-om otvorili su art. vatru na naše kao i na vojne položaje.
U toku noći razorena magistralna cesta Knin-Sinj na ulazu u Kijevo, te su prekinute žičane vojne veze. Zbog toga je blokiran promet pokret jedinica JNA, kao što su odsječeni Civljane i Cetina. Naši su uzvratili vatru. U tom području nalazi se jedan vod milicije pored već postojećeg stanovništva. Također je i vojska uzvratila vatrom.
Jučerašnji izvještaj iz Otišića govori da MUP-ovci stežu obruč te otvaraju vatru.
Na području Petrinje snage MUP-a konstantno otvaraju vatru iz MB i topova iz reona Pecki kojom prilikom su ranjena 3 pripadnika jedinica TO. MB vatrom gađaju sela Komarevo, Besrinu i Brđane. Iz Kostajnice MUP-ovci otvorili vatru na selo Čukuzi kao i na Bos. Kostajnicu.
Na području Benkovca sinoć oko 22,00 sata čula se jaka eksplozija zapadno od sela Korlat, da bi se u 23,00 sata čula eksplozija u selu Trljuge.

Na teritoriji Obrovca u toku noći od strane MUP-a i ZNG iz Kruševa bili su napadani streljačkim naoružanjem naši položaji i to u predjelu Kovina – zaseok Lončari, položaji u Zelengradu kao i položaji u Bilišanima.
Oko 03,00 sati izvršen je napad na MZ Bilišane u predjelu brda Lomivrat i to trom. minama, kao i mitraljeskom vatrom i puščanom.
Borba je trajala do 04,00 sata, te su se naše snage pred brojnijim neprijateljem povukle, te se brdo Lomivrat nalazi u rukama ZNG. U toj borbi su nestala dvojica pripadnika TO. Nadalje napadnuti su naši položaji i na granici MZ Zaton i Jesenice i to brdo Mala Bobija, koje je napadnuto MB vatrom. U toku napada nije bilo povređenih i mrtvih.
U najnovijim jutrošnjim izvještajima iz Otišića kaže se da su od strane MUP-a dobili ultimatum da se od 15,00 sati predaju ili u protivnom će biti žestoko napadnuti. Iz pravca Maljkova stiže pojačanje MUP- ovcima na području Otišića.
U reonu Cetinske krajine MUP je jutros preduzeo opsežne akcije svim snagama iz pravca Kijeva i Vrlike. Tako su jutros oko 8,00 sati otvorili MB vatru iz Uvale iza Gradine u Vrlici kao i iz reona Kijeva – crkve. Gađali su naše položaje u Cetini u reonu Kneževića, Kurobasa i Totića. Također su krenuli pješadijom između Grabove Drage i Totića. U toku prijepodneva MUP preduzima opštu ofanzivu u Cetinskom kraju. U to krizno područje poslana su još dva voda rez. milicije kao pojačanje.
Na području Obrovca MUP je preduzeo ofenzivu, te se primiče samom gradu.

IZVJEŠTAJ PODNIO
por. Milivojević Slavenko

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 167/2., 1991.

131

1991., kolovoz 25.

Izvješće Komande 221. mtbr. Komandi 9. korpusa o stanju borbene gotovosti TG-1, utrošku streljiva te borbama u zoni odgovornosti brigade

---

KOMANDA 221.mtbr
Strogo pov. br.2274-18
Od 25. 08. 1991. god.

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

Operativni izvještaj,
dostavlja.-
KOMANDI 9. KORPUSA
– Dežurnom operativnom-

1.- Stanje b/g jedinica TG-1 je u odnosu na jučerašnji dan bez promene i isto obezbeđuje izvršenje zadataka, osim što je neophodno izvršiti popunu utrošenih količina municije u jedinicama BG-1 i BG-2, i to sledeće količine:
– kod "ADE-1" (Kosovska greda) :
– za top 100 mm TFG ________________________17 kom (na oba tenka)
– za PAM 12,7 mm OŠKM ____________________1/3 ~ b/k 300 kom (-
– za 7,62 mm od PKT mitraljeza _______________1/3 ~ b/k 1800 kom (-

– kod "ADE-2" (s. Dragići – Civljane):
– za PAM 12,7 mm "Browning" ½ b/g za 3 OT ~ 1500 kom
– za 7,9 mm za puškomit. 1/3 b/g za 3 OT ~ 1200 kom

– kod "ADE-3" (iznad s. Kotluša)
– za PAM 12,7 kom "Browning"_________________150 kom
– za p/m 7,9 mm____________________________50 kom
– za AP 7,62 mm____________________________60 kom

– kod ADE (zaseok Jojići)
– za top 100 mm TFG_________________________20 kom (na 20 ten.
– za PAM 12,7 mm____________________________170 kom

– kod ADE-5 (bat. MB.120 zaseok Jojići):
– za MB 120 mm______________________________55 granata.

Predlog – popunu utrošenih količina municije izvršiti prevoženjem iste helikopterom, ukoliko ne obezbedimo sklanjanje barikade u s. Kijevo

2. – stanje na teritoriji:
– oko 22,50 čas. Na ulazu u s. Kijevo čuo se rad motornih testera, radili su barikade. Oko 23,45 juče i 01,35 danas čule su se detonacije u s. Kijevo, verovatno su minirali put.
– oko 23,15 na BG u Miočiću stvorena je vatra iz pravca farme. BG-3 je uzvratila vatrom iz streljačkog naoružanja.
– iz pravca Lelasi u 06.02 danas otvorena je vatra iz streljačkog naoružanja na naše jedinice na Kosovskoj gredi. Naše jedinice su uzvratile vatru iz streljačkog i tenkovskog naoružanja.
– oko 6.30 pripadnici MUP-a i ZNG iz Kijeva otvorili su minobacačku vatru u pravcu s.Cetine, ne zna se tačan broj mina.
– u 7,15 iz rejona Vinolići po OT na Kosovskoj gredi otvorena je jaka mitra. vatra, naše snage otvorile vatru iz PAM-a.
– u 7,25 č. ponovo je otvorena vatra iz Vinolića po Kosovskoj gredi, mi smo također uzvratili.
– u 8,23 iz uvale iza gradine, južno od Vrlike, snage MUP-a i ZNG otvorile su vatru iz MB-120 po Cetini, kao art. podrška napada snaga MUP-a i ZNG na pravcu Totići-Kurobase. JTO Cetina tražile su pomoć od JNA radi razdvajanja snaga.
– u 8,30 č. otvorena je MB vatra po zadnjem nagibu Kosovske grede iz pravca uvale ispod Gradine, južno od Vrlike.
– u 9,10 sporadično se puca prema zaseoku Kurobase iz pravca Totići.
– u 9,30 iz zaseoka Četnici, s. Cetina, otvorena je MB vatra iz MB- 82 mm po zaseoku Totići. ZNG i MUP odgovorili su mitraljeskom vatrom.

– u 10,15 dobili smo informaciju da MUP i ZNG priprema opšti napad na s. Cetinu, iz pravca Kijeva.
– u 13,20 iz pravca Lelasa po Kosovskoj gredi otvorena je jaka mitraljeska vatra, a zatim i minobacačka vatra iz pravca Vrlike. Mi smo odgovorili mitraljeskom a zatim topovskom vatrom.
– u 13.30 BG-2 (reon s. Kotluša) javio da trpi napad iz pravca Kijeva i vodovoda. Otvarana je vatra iz 4 mitraljeska gnezda po našim snagama. Mi smo otvorili vatru iz mitraljeza sa OT po uočenim ciljevima.
– u 13,45 MB b-120/mb otvorila je vatru po reonu zaseoka Lelasi, da neutrališe mitraljeska gnezda.
– u 13,53 pucnjava prestala na svim pravcima.
– u 14,04 napadnuto je s. Cetina i Civljane iz svih pravaca tj. od Kijeva, vodovoda i Totića.
– u 14,08 iz reona rezervoara za vodovod MUP tuče po našoj BG-3, i po Cetini.
– u 14,15 snage MUP-a zauzele su reon kod rezervoara za vodu (Runjevica)
– u 14,20 snage MUP-a otvaraju jaku vatru po BG-2 iz reona rezervoara (Runjevica)
– u 14,40 had 105 otvorio vatru (1 pluton) po reonu vodovoda (Runjevica) po snagama MUP-a
– u 15,35 iz rejona Lelasi mitraljeskom vatrom snage MUP-a tuku po Jojića Glavici. Naše snage uzvraćaju mitraljeskom vatrom.
– u 15,40 – po našim snagama u s. Civljane (ravnica desno od Doma) iz pravca Lelasi i Gredina je otvorena je vatra.
– 15,42 – iz pravca Kijeva (Sivih brda) prema IKM TG-snage MUP-a otvaraju vatru iz autom. oružja. Viđene su i neke cevi (može biti "Zolja" ili "Osa"). Sa tenkova su T-34 otvorena je vatra po njima iz PAM Browning".
– 15,45 – vatra je prekinuta na svim pravcima. Izviđači na IKM izveštavaju da MUP postavlja minsko polje ispred Kijeva prema Polači.
Kod naših snaga nema ranjenih niti poginulih. Jedino što jednog vojnika na Kosovskoj gredi zabolelo slepo crevo. Pružena mu je pomoć i on je zbrinut.
Napomena: u 14,40 izdato je naređenje 2.mtbr da sa dve čete i bater. MB izvrši marš pravcem: Kistanje-Knin i da se razmeste u rejon Suvog polja u gotovost za uvođenje na pravcu Kijevo-s.Cetina.

3.- vanrednih događaja nije bilo u jedinicama TG-1, sem borbenih dejstava BG-1, koje su navedene u prethodnoj tački.

4.- stanje bezbednosti u jedinicama ugroženo zbog dosadašnjih a i predstojećih borbenih dejstava. Za sada mi nemamo ranjenih ni poginulih, a za eventualne gubitke kod MUP-a - ZNG, JTO Cetina i Civljane i kod civilnog stanovništva u živoj sili i materijalnim sredstvima podataka nemamo.

5.-Zaključak: snage MUP-a su prekršile primirje i prešle u napad na JNA, s. Cetina i Civljane na širokom frontu, uz upotrebu art. i streljačkog naoružanja. Uspeha u napadu nemaju, izuzev graničnog uspeha kod zaseoka Kurobasi.

6. Predviđamo da su moguća borbena dejstva i u narednim satima.

Napomena: naše jedinice na Kosovskoj gredi, u s. Civljanima i u s. Kotluši (BG-1 i BG-2) su faktički odsečene od glavnine TG-1, sa njima nemamo fizički kontakt, izuzev radio veze. Jedinice imaju kod sebe SdO[222] za 4-5 dana i municije za 1-2 dana rata. Moramo vršiti dostavu hrane, vode i municije.
P/T

za- KOMANDANT-a
potpukovnik
Borislav Đukić, [v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

132

1991., kolovoz 26.
[Tuzla]

Zapovijed 17. korpusa OS SFRJ podređenim postrojbama da sukladno akcijama MUP-a RH i ZNG-a u Slavoniji poduzmu sigurnosne zaštitne mjere oko Nuštra, Vukovara i Osijeka

---

KOMANDA 17. KORPUSA
STR. POV. BR. 18/101-179
26. 08. 1991. GODINE

KOMANDI: 51. GB, 12. PMBR, 12. MAP, 158. MPOABR, 670. PONTB, 327. I 395. MTBR.

NAREDJENJE ZA OBAVJEŠTAJNO OBEZBEDJENJE

1.- SNAGE ZNG I MUP-A RH NJIHOVIM AKTIVNOSTIMA NASTOJE DA UVLAČE PO SVAKU CENU JEDINICE JNA U SUKOB, RADI DOKAZIVANJA DA JE ONA "OKUPATORSKA" I DA SARADJUJE SA "ČETNICIMA". POSTAVLJANJEM POLICIJSKIH PUNKTOVA NA SVIM VAŽNIM PRAVCIMA, KONTOLIŠU POTPUNO POKRETE JEDINICA JNA, REDOVNA JE POJAVA ZAUSTAVLJANJA I KONTROLISANJA VOJNIH M/V, PRI ČEMU BILO JE NIZ SLUČAJEVA MALTRETIRANJA, ISPITIVANJA, VREDJANJA PRETNJI I NAPADA PRIPADNIKA JNA I ZAPLENE ORUŽJA, MUNICIJE I DRUGE VOJNE OPREME. VRŠE ZAPREČAVANJE I MINIRANJE MOSTOVA I PUTNIH PRAVACA KOJE KORISTE JEDINICE JNA. OVE PREPREKE BRANE JAKIM SNAGAMA MUP I ZNG NAORUŽANE STRELJAČKIM NAORUŽANJEM, PT SREDSTVIMA, A PONEGDE I MB. BLOKIRAJU ILI PRIPREMAJU SE ZA BLOKADU KASARNI I DRUGIH

---

[222] Sljedovanje obroka.

VOJNIH OBJEKATA, KOJIMA ISKLJUČUJU STRUJU, PTT MREŽU I OTKAZUJU SNABDEVANJE. [NAPA]DAJU POJEDINA NEBORBENA VOZILA, PA ČAK I SANITETSKA, U KOJIMA JE BILO I LJUDSKIH ŽRTAVA. VRŠE NAPADE MINOBACAČIMA NA KASARNE.

2.- SVE OVO UKAZUJE DA U NAREDNOM PERIODU TREBA OČEKIVATI SVE VIŠE KONFLIKATA SA SNAGAMA ZNG I MUP RH. OVE SNAGE NASTOJAĆE DA ZAUSTAVE SVE VOJNE POKRETE, PREKINU SNABDEVANJE, SPREČE INTERVENCIJE NA UGROŽENIM PRAVCIMA I OBJEKTIMA I POTPUNO DA BLOKIRAJU, UGROZE I ZAUZMU KASARNE I DRUGE VOJNE OBJEKTE, SA CILJEM NANOŠENJA ŠTO VEĆIH GUBITAKA U MTS, A I U LJUDSTVU, KAO I ZAPLENE TEŽEG NAORUŽANJA I MUNICIJE.

3.- U SKLADU SA OVAKVOM SITUACIJOM, A RADI SPREČAVANJA IZNENADJENJA, SMANJIVANJA SOPSTVENIH GUBITAKA I UREDNOM IZVRŠAVANJU POSTAVLJENIH ZADATAKA, U NAREDNOM PERIODU VIŠE PAŽNJE POKLONITI OBAVEŠTAJNOM OBEZBEDJENJU JEDINICA.

TEŽIŠTE OBAVEŠTAJNOG OBEZBEDJENJA IMATI U ŠIRIM REJONIMA RASPOREDA OBJEKATA NA PRAVCIMA IZVODJENJA BORBENO-TAKTIČKIH RADNJI I BORBENIH DEJSTAVA, NA OTKRIVANJU I PRAĆENJU GRUPACIJA ZNG.

4.- ZA SVE PLANIRANE I DRUGE BORBENO-TAKTIČKE RADNJE I BORBENA DEJSTVA, BEZ OBZIRA NA VREME, PRETHODNO PRIKUPITI PODATKE O PVS I NJIHOVIM AKTIVNOSTIMA NA ODREDJENOM PRAVCU, A ZATIM NA OSNOVU POSTOJEĆIH PODATAKA PRISTUPITI REALIZACIJI ZADATAKA.

5.- ZA POTREBE OVE KOMANDE U ZO PRIKUPITI PODATKE:
– PROVERITI JAČINU I SASTAV PVS U REJONU BOROVOG NASELJA I U VUKOVARU,
– PROVERITI JAČINU I SATAV PVS U REJONU S. BILJE,
– PROVERITI PVS U REJONU S. NUŠTAR,
– PRIKUPLJATI PODATKE O POKRETIMA PVS KA OSIJEKU I VUKOVARU,
– PROVERITI JAČINU, SASTAV I RASPORED SNAGA NA MOSTOVIMA NA R. SAVA KOD SL. BRODA, BOS. ŠAMCA, ORAŠJA I MOSTA NA R. DRAVA.
[DOSTAV]ITI PODATKE O SVIM PREPREKAMA.

K O M A N D A N T
GENERAL-MAJOR
SAVO JANKOVIĆ

M.P.[223]

Preslika, strojopis, latinica
Hrvatski informativni centar, reg. br. 024.

[223] Prijemni pečat: Komanda 158. mešovite protivoklopne artiljerijske brigade, s.p. 202-31, 27. 08. 1991.

133

1991., kolovoz 26.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" načelniku Štaba OS tzv. "SAO Krajine" o borbama oko sela Cetina, Civljane, Kijevo, Otišić i Kruševo

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST M.P.[224]
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Knin, 26. 08. 1991.godine

– K-DANTU OS SAO KRAJINE
– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIK OS SAOK
– ODB

IZVJEŠTAJ
od 25/26. 08. 1991. g

Oko 7.20 snage MUP-a otvorile su artiljerijsku vatru u rejonu Cetine i Civljana na naše položaje i položaje JNA. Prekinute žične veze JNA i miniran magistralni put prema Kijevu.
Oko 9.oo počeo je žestoki napad na područje Cetine i Civljana i širi rejon Tatića, Kneževića, Kurobasa i na vojne položaje na Kosorskoj glavici. Otvorena minobacačka vatra iz pravca Kijeva.
Dat je ultimatum Otišiću da se predaju do 15.oo sati. Od predaje nije bilo ništa, tako da je uslijedio opšti napad na Otišić. Narod bježi u Svilaju. Gardisti sve ruše i pale pred sobom. Iz pravca Kijeva snage kreću prema Cetini i Civljanama. Tokom čitavog dana žestoki napadi u Otišiću, a Otišićani traže pomoć. Oko 17.15 sati Gardisti su ušli u Šarce i Dragiće. Naše snage su se povukle iza položaja JNA.
Jake snage ZNG iz Maovica kreću prema Otišiću. Otišić je tokom cijelog dana u veoma teškoj situaciji.
Na području Benkovca bilo je također oružanih sukoba, u predjelu G. Karina. Iz pravca Kruševa otvorena je jaka minobacačka vatra na Badže MZ Bilišani gdje su uništene dvije kuće. Također je iz pravca Kruševa otvorena jaka minobacačka vatra na naša sela Lončare i Radake. Gardisti su otvorili minobacačku vatru i na sami Obrovac. Nekoliko mina je palo u centar grada.
Naše snage uspješno odolijevaju.
U Baljcima primjećeno oko 400 gardista u uniformama SAO Krajine.
U popodnevnim satima Predsjednik Vlade SAO Krajine proglasio opštu mobilizaciju.
Iz Otišića informacija da naše snage imaju tri mrtva i 16 ranjenih od čega 4 teže.Traže pomoć JNA. Na području Obrovca dva trajekta prebacuju snage MUP-a i garde za Kruševo, U Drniš je u toku noći sletilo 5 helikoptera, jedan se odmah vratio.

---

[224] Prijemni pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin, pov. broj 167/3, 26. 08. 1991.

IZVEŠTAJ PODNIO
Kap. Biserko O[225].

M.P.[226]

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 167/3., 1991.

134

1991., kolovoz 27.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" načelniku Štaba OS tzv. "SAO Krajine" o borbama i zauzimanju Kijeva, te borbama oko Kruševa

---

SRPSKA AUTONOMNAOBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Knin, 27. 08. 1991.godine
Pov. broj 167/4

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAOK
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– ODB
– NAČELNIK GŠ TO SAOK

IZVJEŠTAJ
od 26/27. 08. 1991. g.

Poslije ponovnog napada od strane MUP-a koji je uslijedio dana 26. 07. 1991. g. jedinice JNA, kao i TO odnosno angažovane snage milicije su žestoko uzvratile MB-kom, kao i topovskom paljbom. Gađana su sva glavna uporišta uporišta MUP-a i ZNG, da bi oko 9.00 sati bili potpomognuti avijacijom JNA. Poslije artiljerijskog i avionskog gađanja uslijedio je pokret pješadije. Pješadija je vršila kompletan pretres terena. Negdje oko 12.00 naši su bili u prvim kućama Kijeva.
Poslije žestoke borbe, te detaljnog pretresa naše snage su se u 17.30 spojile sa snagama u Cetini i Civljanima.
U daljnjem toku čišćeni su Draganići i Zukanovići. Problem je što MUP-ovci drže petnaest taoca u Zukanovićima.
Naši su u Kijevu zarobili oko 50-tak MUP-ovaca, od kojih je 30 kod nas a 20-tak kod vojske. Ostali veći dio MUP-ovaca, te naoružanih civila se povukao u dva pravca. Veća grupa se

---

[225] Ognjen.
[226] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

povukla u Kozjak, u rejon pećine "Kozijače" gdje se nalazi oko 100 MUP-ovaca i 50 borbenih dejstava naoružanih civila. Druga manja grupa od oko 30 MUP-ovaca i 40 civila povukla se prema Validžićima put Uništa. Naše jedinice su oko 18.30 izbile pred Vrliku.
U međuvremenu je grupa od oko 40 boraca iz Markovca poslata da zauzme vrh Kozjaka.
Najduži otpor pružan u rejonu Crkve Sv.Mihovila.
Jučerašnja informacija govori da smo sa našim snagama ušli u Vrliku. MUP-ovci su se povukli. U Otišiću ima dosta zarobljenih civila i veliki broj okupiranih. Naši drže položaj, ali su bez vode i hrane. Pružili bi jači otpor da nema naših zarobljenih.
MUP-ovci drže kotu 1142 i Poljonok.
U toku dana naređeno je da se drže položaji Miočić – Biočić – Kanjani, kao i da se zaposjedne odbrambena linija: Ramljane – Vrbnik – Bobodol.
Dignuta je jedna kninska četa koja je pozvana u Golubić. U toku je prisezanje obveznika kao i naoružavanje i oblačenje.
Na bratiškovačkom području naše snage su došle blizu Roškog slapa kao i iznad Ićeva. MUP-ovci su se iz Vaćana povukli u rejon Pekovića Kule.
Na području Benkovca bilo je par provokacija. Prenesena je informacija načelniku Dražiću da se MUP sprema napasti Kožlovce, iz pravca Lišana Ostrovačkih, te su oni poduzeli potrebne mjere u vezi odbrane. Na Obrovačkom području također su vođene borbe, te je K-dant TO Obrovac dao ultimatum pripadnicima MUP-a i ZNG na području Kruševa:
"Garantira vam se sigurnost, ukoliko se predate i položite oružje, inače idemo sa vatrom do kraja."
Na izviđačke avione iznad Kruševa otvorena je vatra, na što je uzvraćeno.
U toku večeri P.V.J. je otišla u Kijevo da gasi požar koji je izbio nakon okršaja.
Oko 23.30 napadnuta je vojska u Tepljuhu, na što je uzvraćeno.
Informacije jutros stigle od ODB-a:
– da su u Lukaru stacionirane jake snage MUP-a,
– u području Prgešinih torova imaju MB,
– na Malu Prominu došla dva autobusa MUP-a.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[227]

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 167/4., 1991.

135

1991., kolovoz 27.
[Knin]

Dnevno operativno izvješće Komande 9. korpusa Komandi VPO o zauzimanju Kijeva, topničkoj vatri u skradinskom zaleđu te izvlačenju vojnog objekta Vrana prema Benkovcu

[227] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

KOMANDA 9.KORPUSA
Str.pov.br. 19-1317
27. 08. 1991.godine

Dnevni operativni izveštaj, dostavlja.-

KOMANDI VOJNOPOMORSKE OBLASTI
– Operativnom centru-

AKTIVNOSTI U JEDINICAMA 9. KORPUSA
– U toku dana ekipe iz komande 9. korpusa pretražuju teren u širem rejonu Kijeva u cilju pronalaženja mrtvih i ranjenih i zarobljavanja onih koji su se sakrili u pećinama i drugim objektima. Još nemamo podataka sa terena, osim što su jutros pronađena 2 pripadnika ZNG mrtva i biće predati u toku dana drugoj strani. Imamo 21 zarobljenog pripadnika ZNG i 2 civila, a SUP Knin ima 32 zarobljenika.
– U jedinicama se vrši sređivanje i popuna.
– U vremenu od 10,20 – 10,40 časova snage MUP-a otvorile su vatru minobacačima iz rejona Dubravica po rejonu s. Pozderi i s. Pamučari gdje se nalazi naša BG. Naša BG je otvorila vatru. Nismo imali ranjenih.
Jutros je Komanda garnizona Benkovac izveštena od strane komandira 5/315 CI Biograd n/m (objekat "Vrana") da mu je naređeno da izvrši izvlačenje i preselenje pokretnog dela tehnike i ljudstva u toku današnjeg i sutrašnjeg dana u garnizon Benkovac. Isti ima 5 mladih oficira i 2 GL. Zajedno sa ljudstvom i MTS povlači se i straža "Vrana". Naređenje je stiglo iz 315 CI Zagreb.
– U svim jedinicama 9. korpusa borbeni moral i jedinstvo vojnih kolektiva obezbeđuju izvršenje svih zadataka.

STANJE NA TERITORIJI:
Među stanovništvom povoljno je primljena naša intervencija u s. Kijevu i oslobađanje blokirane jedinice kojoj je pretilo uništenje. Sa ogorčenjem se primaju vesti o tome da se i u širem rejonu Vrlike, Civljana i s.Otišić pronalaze na zverski način umoreni građani.
Stalne su provokacije i pretnje preko telefona i jedinicama JNA i građanima srpske nacionalnosti da će biti poklani i da niko na ovom prostoru neće ostati živ.

RUKOVODILAC GBK
pukovnik M.P.[228]
Branimir Bajić

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6008.

[228] Prijemni pečat: 1.odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOPUD 60, 1513, primljen 27. 08. 1991.

136

1991., kolovoz 27.

Izvješće 221. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o stanju u TG-1, posljednjim borbama u osvajanju Kijeva, borbama oko sela Lelasi te napredovanju prema Vrlici i Otišiću

---

KOMANDA 221. mtbr
STR. POV. BR. 2274-19
OD 27. 08. 1991. GODINE

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ
DOSTAVLJA,-
KOMANDI 9. K
– OPERATIVNI IZVJEŠTAJ-

1. STANJE b/g JEDINICA TG-1 JE NAKON JUČERAŠNJIH BORBENIH DEJSTAVA NA VRLO VISOKOM NIVOU. JEDINICE SU SE PRIKUPILE, OSVJEŽILE I ODMORILE U TOKU NOĆI UZ MERE POTPUNOG BORBENOG OBEZBEĐENJA.
– BORBE SU VOĐENE DO OKO 22,30 KADA JE [PALO] I POSLJEDNJE JAČE UPORIŠTE SA KOGA JE PRUŽAN OTPOR U S. KIJEVU (CRKVA SV. MIHOVILA). OKO 22,30 JEDINICE 2 mtb OSVOJILE SU UTVRĐENJE I ZAROBILE 2 PRIPADNIKA MUP-a RH.
– UKUPAN UTROŠAK MUNICIJE U JUČERAŠNJIM BORBAMA JOŠ UVEK NEMAMO U POTPUNOSTI PA ĆEMO CELOKUPNI IZVEŠTAJ POSLATI U TOKU DANA.
– JEDINICE SU POPUNJENE GORIVOM A U TOKU JE POPUNA MUNICIJOM.

2. STANJE NA TERITORIJI:
– NAKON PROLASKA NAŠIH JEDINICA KROZ S. KIJEVO I USPOSTAVLJANJA DODIRA SA NAŠOM JEDINICOM KA KOSORSKOJ GREDI I U CVILJANIMA U S. KIJEVU SU SE JOŠ ČULE POJEDINAČNE PUCNJAVE IZ ZASEOKA VALIDŽIĆI I IZ CRKVE SV. MIHOVILA KOJE SU BILE U OKRUŽENJU.
– U 16,45 Č OTPOČEO JE PONOVNI NAPAD NA JEDINICU U REJONU KOSORSKE GREDE IZ PRAVCA LELASA. NAKON JAKE VATRE IZ PA MITRALJEZA I TENKOVA PRIPADNICI MUP-a SU POČELI DA SE PREDAJU.
– OKO 19,30 Č NAŠA JEDINICA JE UŠLA U ZASEOK LELASI.
– U TOKU NOĆI NA TERITORIJI GDE SU VOĐENA BORBENA DEEJSTVA BILO JE RELATIVNO MIRNO.
– U 08,00 Č 27. 08. 1991. GODINE NAŠA JEDINICA KOJA JE PRENOĆILA U ŠIREM REJONU CIVLJANA PRIMETILA JE POVRATAK 16 TALACA IZ VRLIKE, INAČE MEŠTANI ZASEOKA DRAGIĆI, ŠARCI I ZUKANOVIĆI.
– U 08,20 Č OTVORENA JE VATRA IZ STRELJAČKOG NAORUŽANJA SA PRAVCA Z. KUKAR PREMA JEDINICI KOJA JE LOCIRANA U LELASIMA. NA VATRU NIJE ODGOVORENO.
– O DALJNJEM TOKU NAPREDOVANJA NAŠE JEDINICE PREMA VRLICI I S. OTEŠIĆU I VREMENSKIM POMACIMA NA IKM-U NISMO IMALI PODATAKA

JER JE KOMANDANT SA KOMANDNIM VOZILOM ODRŽAVAO DIREKTNU VEZU SA K-DOM 9.K U POKRETU.
3. U JEDINICI NEMA POGINULIH NI RANJENIH U BORBENIM DEJSTVIMA. OKO 11,00 DOŠLO JE DO SAMORANJAVANJA JEDNOG VOJNIKA U BG-3. ISTI JE EVAKUISAN U GA[229] KNIN.
– STANJE BEZBEDNOSTI JEDINICE JE DOBRO, MADA JOŠ UVEK PRETI OPASNOST OD DEJSTVA SNAJPERIMA PRIPADNIKA MUP-a ZA KOJE SE PRETPOSTAVLJA DA SU SE RAZBEŽALI PO PEĆINAMA KOZJAKA I DINARE.
– ZAROBLJENO JE OKO 60 PRIPADNIKA MUP-a i ZNG-a, KAO I VELIKE KOLIČINE OPREME I NAORUŽANJA.
– MORAL BORACA 221. MOTORIZOVANE BRIGADE JE NA VRLO VISOKOM NIVOU.

4. ZAKLJUČAK: SNAGE MUP-a i ZNG-a SE NAKON JUČERAŠNJEG PORAZA POVLAČE, NEORGANIZOVANO I SA EVIDENTNIM ZNACIMA PANIKE. NAPUŠTANJE VRLIKE I NEOČEKIVANO SLAB OTPOR U OTIŠIĆU UKAZUJU NA DVA ZAKLJUČKA:
– DA SE MEĐU PRIPADNICIMA GARDE I MUP-a UVUKAO STRAH NAKON JUČERAŠNJEG DEJSTVA JEDINICA JNA,
– I DRUGO DA ŽELE DA IZVLAČENJEM IZ DODIRA ORGANIZ. PRIKUPE I RAZVLAČEĆI NAŠE SNAGE PO DUBINI IZVRŠE PROTIVNAPAD SA BOKOVA.

5. PREDVIĐANJA DALJEG TOKA DEJSTAVA VRLO JE TEŠKO PREDVIDETI.

KOMANDANT
POTPUKOVNIK
BORISLAV ĐUKIĆ, [v.r.]

DOPUNA OPERATIVNOG IZVEŠTAJA,

1. JEDINICE TG-1 DOSTIGLE SU LINIJU GRADINA – ZUKANOVIĆ
LELASI – KOSORSKA GREDA. RASPORED SNAGA PREMA IZVJEŠTAJU KOJI JE DOBIO NŠ 9. K. DEO SNAGA TG-1 UPUĆEN JE U REJON S. OTIŠIĆ RADI RAZDVAJANJA SNAGA MUP-a I ZNG-e I SNAGA NAORUŽANOG I NENAORUŽANOG NARODA SRPSKE NACIONALNOSTI.

2. PREDLAŽEMO DA SE U SLUČAJU SUKOBA MUP-a I ZNG SA JEDINICAMA TO, DEO SNAGA TG-1 UPUTE U REJON S. DONJI KOLJANI

KOMANDANT
POPTUKOVNIK
BORISLAV ĐUKIĆ, [v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

[229] Garnizonsku ambulantu.

137

1991., kolovoz 28.

Zapovijed Štaba TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" područnim štabovima TO o zabrani napuštanja područja muškarcima od 18 do 55 godina

---

ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
SAO ZAPADNA SLAVONIJA
Br. 128/91.
Dne, 28. 08. 1991. r.

PODRUČNIM ŠTABOVIMA TO
S V I M A

N A R E Đ E N J E

1. Zabranjuje se napuštanje teritorije Zapadne Slavonije muškarcima od 18 do 55 godina bez odobrenja Štaba TO SAO Zapadne Slavonije. Lica koja budu napuštala teritorij moraju posjedovati propusnice Štaba TO Zapadne Slavonije.
2. Napuštanje jedinica i položaja bez komande smatrat će se dezerterstvom i protiv takvih lica provest će se postupak i najstrože kažnjavati.
3. Prema ukazanoj potrebi Opštinski štabovi izdat će objave pripadnicima TO za kretanje van jedinica.

Sa naredbom upoznati sve pripadnike TO.

KOMANDA ŠTABA
................, [230][v.r.]

Izvornik, strojopis, ćirilica
Republika Hrvatska, Protuobavještajna agencija

138

1991., kolovoz 29.
[Benkovac]

Izvješće Komande 180. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o manjim sukobima oko Polače, Biljana Gornjih i Korlata, te dolasku pojačanja iz Pirota

---

[230] Potpis nečitak.

Komanda 180. mtbr
Str. pov. br. 3-393
29. 08. 1991. godine

dnevni operativni izveštaj,
dostavlja.-

Komandi 9. korpusa
– operativni dežurni –

1.- stanje na teritoriji:
Stanje na teritoriji u zoni odgovornosti bilo je mirnije nego ranijih dana. Bilo je uglavnom rafalne i pojedinačne paljbe iz pešadijskog naoružanja u s. Polača, Korlat i Biljane Gornje i u Nadinu. Ekscesnih dogadjaja nije bilo.
2.- u jedinicu je pristigao 1/4 proleterske mt brigade iz Pirota sastava 14 oficira, 9 mladjih oficira i 423 vojnika. bataljon je prenoćio u kasarni, a u 10,00 je upućen na logorsku prostoriju u reonu s. Kula Atlagića /šuma severo-istočno 700m/. Boiv u jedinicama se izvodi po rasporedu obuke i rada. Ljudstvo sa objekta vrana zajedno sa mts premešteno je u kasarnu Benkovac.
3.- stanje na stražama je bez promena. Stražu u kasarni daje rezervni sastav 2 mtb.
4.- stanje naoružanja i municije:
Kontrola se vrši redovno, ima indicija da postoji otudjivanje o čemu ćemo vas izvestiti po utvrdjivanju stanja koje je u toku.
5- stanje morala je bez promene.
6- civilne veze ptt su u prekidu, a kontaktom komandanta sa predstavnicima ptt obećano je da će tehnički kvar biti otklonjen danas izmedju 16,00 i 17,00 časova.

Dežurni rukovodeći:
kapetan 1.kl. M.P.[231]
Čobović Danilo

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut 6007.

139

1991., kolovoz 29.

Iz Biltena br. 1 Komande Kninskog korpusa o napadu na pripadnike JNA, tijeku ratnih događaja, te antiarmijskom medijskom ratu

---

[231] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 689, primljen 29. 08. 1991.

– Komanda Kninskog korpusa –

BILTEN
BR.1

– Napadi na pripadnike JNA u zoni odgovornosti Kninskog korpusa
– Tok ratnih dejstava
– Nove žrtve politike HDZ
– Anti-armijski medijski rat

– Knin, 29. 08. 1991.god.-

Napadi na pripadnike JNA u zoni
odgovornosti Kninskog korpusa

25. 08. 1991. g. u 06,05 časova pripadnici MUP-a i ZNG RH otvorili su vatru iz pješadijskog i streljačkog naoružanja iz zaseoka Lelasi na pripadnike JNA Kninskog korpusa stacionirane u predjelu Civljana. Na ovu vatru pripadnici JNA Kninskog korpusa nisu uzvraćali vatrom. Napad MUP-a i ZNG ponovio se u 06,25 časova i iz minobacačkog naoružanja iz pravca Vrlike. Na ovu vatru pripadnici JNA su žestoko uzvratili. Pošto se ljudstvo i tehnika nalazila u dobro utvrdjenim objektima, medju pripadnicima JNA nije bilo gubitaka u ž/s i mts.

Dana 25. 8. 1991. godine u momentu od 13,35 – 15,45 sati snage MUP-a i ZNG RH izvršile su snažan minobacački napad i pokušale nasilno ući preko ograde u krug kasarni "Prvi splitski partizanski odred" i "Tadija Anušić". Iz kasarni je pružen snažan otpor, pa su se snage MUP-a i ZNG povukle na polazne položaje i obustavile minobacačku vatru. U ovom napadu su dva vojnika teže, a dva lakše ranjena.

TOK RATNIH DEJSTAVA

Borbe oko Kijeva počele su 26. 08. 1991. g. u 05,30 časova ujutro, uz sadejstvo artiljerije i dva aviona RV i PVO koji su mitraljirali i raketama uništili blokade prema Sinju i Uništima. Jedinica JNA Kninskog korpusa koja se nalazila u s. Civljane, na Kosorskoj gredi napadnuta je sa više strana. Pošto su u selu Kijevu postavljene prepreke i prekinut saobraćaj, jedinica JNA na Kosorskoj gredi je bila odsječena. Po obimu angažovanih snaga i žestini napada od strane MUP-a i ZNG RH, jedinici je prijetilo uništenje. Zadatak jedinica JNA nije bio napad na Kijevo, vec deblokiranje jedinice. Poslije šestočasovnih borbi, Kijevo se nalazilo pod kontrolom pripadnika JNA, pošto su hrvatske oružane snage potisnute u okolna brda.
Pored višečasovnih borbi, do većih materijalnih oštećenja nije došlo osim što je uništen zvonik crkve Svetog Mihovila, gdje je bilo mitraljesko gnijezdo pripadnika MUP-a, a oštećeno je i nekoliko kuća. U toku ovih borbi pripadnicima JNA se predalo trideset pripadnika ZNG, prema kojima će se postupiti po svim pravilima medjunarodnog ratnog prava i biće vraćeni u najkraćem roku.
Žestoke borbe od strane pripadnika MUP-a i ZNG RH vodjene su i u skradinskom zaledju u području sela Gorice, Velika Glava i Bratiškovci, kada je otvarana vatra na pripadnike milicije SAO Krajine i pripadnike TO.

Drugog dana od izbijanja sukoba na području Cetinske krajine, u selima Kijevo, Civljane i Cetina vlada mir. Jedinice JNA Kninskog korpusa u potpunosti kontrolišu teritorij. Poslije žestokih borbi ugašena su zgarišta, potpuno uklonjene barikade i minska polja a na mnogim mjestima umjesto šahovnice vijori se jugoslovenska zastava. Magistralni put Knin – Vrlika potpuno je deblokiran, a jedinice JNA krenule su prema srpskom selu Otišiću koje se već nekoliko dana nalazi u okruženju hrvatskih oružanih snaga, sa zadatkom da se uspostavi tampon-zona izmedju snaga Hrvatske i nezaštićenog naroda.

Nove žrtve politike HDZ-a

Prilikom napada snaga MUP-a i ZNG Hrvatske na kasarne "Tadija Anušić" i "Prvi splitski partizanski odred" u Sinju i poligon "Kukuzovac" u odbrani kasarni poginula su dva, a ranjena dva vojnika.

Poginuli su vojnici NUSRET RUŽDI KAMBER opština Titov Veles i DANKOVlĆ Jadrana PREDRAG opština Gadžin Han. Danković je mučki ubijen snajperskom vatrom poslije prekida napada na kasarnu.

Ranjeni su vojnici TIBOR Šandora FABRI iz opštine Kula i KNEŽEVlĆ Ive MARKO iz opštine Teslić. Oni se nalaze na liječenju u vojnoj bolnici u Splitu i van su životne opasnosti.

Anti-armijski medijski rat

Sredstva javnog informisanja Republike Hrvatske ("Slobodna Dalmacija") povodom najnovijih zbivanja u Kijevu i Vrlici, i dalje vode rat protiv JNA optužujući je da je agresorska, da je u službi četnika i terorista tako da se pojavljuju sadržaji sa slijedećim naslovima:

– "Agresija četnickih terorista i Jugoslavije pred vratima Splita".
– "Vrliku, Kijevo i okolna naselja s hrvatskim pučanstvom napale združene četničko-JA snage".
– "Stravičan ratni zločin u Kijevu i Vrlici".
– "Armija krenula u osvajački rat".
– "Masakr agresorske Jugoslavije u hrvatskim selima Dalmacije".
– "Agresor bombama sravnio Kijevo".

Da bi se sačuvao borbeni moral kod svojih pripadnika oružanih formacija daju se netačni podaci o gubicima u ž/s i mts tako da su oni dosta veliki, kao npr. da je uništeno:

– 6 aviona
– 31 tenk
– 12 transportera itd.,

što prema provjerenim podacima od strane JNA ne odgovara istini.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut 6008.

140

1991., kolovoz 30.
karlovac

Zapovijed Vojne pošte br. 7940 Karlovac podređenim postrojbama za prihvat dobrovoljaca koji su se odazvali javnom pozivu SSNO-a

---

V o j n a p o š t a
br. 7940,
pov. br. 2066-2,
30. 08. 1991.
K a r l o v a c

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

Prihvat regruta
dobrovoljaca.-

VOJNOJ POŠTI 9595 Sveti Rok

Na osnovu akta VP 5027 Zagreb, pov. br. 12/152-95 od 22. 08. 1991. godine i Naredjenja K-danta Garnizona Karlovac, int. br. 64-1 od 27. 08. 1991. godine, a u cilju organizovanog prihvata i obrade regruta semptembarske partije, koji se prijavljuju za odlazak na odsluženje vojnog roka u JNA mimo saglasnosti općinskih organa za narodnu odbranu, a na JAVNI POZIV Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu,

N A R E D J U J E M :

1.- Sve regrute dobrovoljce rodjene 1972. godine i starija godišta, preko svoje službe dežurstava i prijavnice prihvatiti i pružiti im informaciju o mestu i vremenu prihvata i obrade regruta.
2.- Za Garnizon Karlovac mesto prihvata i obrade regruta-dobrovoljaca bit će prostorije prijavno dežurne službe kasarne "PETROVA GORA", i takva lica sa ove teritorije upućivati u pomenutu kasarnu.
3.- Jedinice van garnizona Karlovac upućivat će prijavljene regrute-dobrovoljce u komandu najbližeg garnizona u kome se jedinica nalazi, ili po volji dotičnih lica i u kasarnu "Petrova Gora" Karlovac – ul. JNA br.10. Sa teritorije Like, regrute-dobrovoljce može se upućivati i u organe narodne odbrane Gračac i Titova Korenica.
4.- Prilikom kontakata i provere podataka prijavljenih regruta-dobrovoljaca, voditi računa o merama bezbednosti pojedinih lica.
5.- Dežurna služba da vodi evidenciju o broju prijavljenih dobrovoljaca po opštinama i VES-ima, i prikupljene podatke redovno dostavljati na telefon 23-83 radi izveštavanja pretpostavljenoj komandi.
6.- Radi lakše koordinacije, komande jedinica su obavezne da se povežu sa k-dom garnizona na svojoj teritoriji, gde će dobiti upute koja vojna pošta u semptembru 1991. godine prima regrute.
7.- Za eventualno nejasna pitanja obraćati se na telefon 23-83 u ovoj komandi ili 24-55 i 35-85 u pretpostavljenoj komandi.

K O M A N D A N T
potpukovnik
Mihailo Šaranović, [v.r.]

M.P.[232]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut 6037.

141

1991., kolovoz 30.
[Zagreb]

Informacija Komande 5. vojne oblasti podređenim postrojbama o boravku članica "Bedema ljubavi" u Beogradu, te stavovima Komande prema tom pokretu

---

Komanda 5.vojne oblasti
Pov.br.25/296-33
30. 08. 1991.godine

informacija o stanju
jedinica.-

1. Kako je i najavljeno u toku 29.08.1991.godine, a nastavljan je i u toku 29/30. 08. 1991. godine miting pod nazivom "Bedem ljubavi", organizovan pod pritiskom javnog menja usmerenog protiv JNA u funkciji njenog potpunog diskreditovanja i odvajanja od hrvatskog naroda. Nosioci mitinga su majke čijim vojnicima je produžen vojni rok, a uz punu podršku vrhovništva RH i čelnika stranaka.
U Beogradu u Domu garde na Topčideru okupilo se oko 2.500 majki od toga preko 1000 iz BiH, oko 1000 iz RH i ostale iz drugih republika. Majke su primili i sa njima razgovarali generali Dimitrije Baucal i Marko Njegovanović. Razgovor je započeo oko 15.00 časova i još traje. Dominantna pitanja i zahtevi majki su bili sledeći:
– da se vojnici septembarske generacije 1990. godine odmah puste kućama,
– da se ostali vojnici ne upućuju u krizna žarista, da se prekine sa ratom – sukobima,
– da smene odredjene najodgovornije starešine vojnog rukovodstva.
Nezadovoljni principijelnim i datim odgovorima zbor majki je doneo odluku da prenoće u Beogradu i da tokom dana 30. 08. 1991. godine, kreću se ulicama Beograda i time iznude postavljene ciljeve. U toku istupanja pojedine majke su isticale potrebu služenja vojnog roka i ispoljavale opšte jugoslovensku orjentaciju.

---

232 Okrugli pečat: Vojna pošta 7940., Karlovac.

2. stanje u jedinicama 5. VO – garnizona. U svim većim garnizonima a posebno u gradovima Zagreba, Varaždina, i Rijeke pred sjedištima komande 5.VO, 13. i 32. korpusa, ova manifestacija je imala gotovo u celosti ista obilježja i cilj.
Opšte karakteristike mitinga bile su:
– organizovana masovnost (po preduzećima, raznim ustanovama, MZ i to po smenama),
– raznovrstan broj učesnika programa sa krajnje tendencioznim sadržajima, usmeren isključivo protiv JNA,
– masovan i raznovrstan arsenal parola, poruka i raznih vrsta ikonografije uz velik broj upaljenih sveća,
– visok stepen učešća profesionalaca iz sveta muzike, glume i mnogobrojna profesionalna i amaterska kulturno-umetnička društva i udruženja,
– dozirana šema programa i intenziviranje pojedinih momenata u cilju kulminiranja i stvaranja euforije kod mase.

Vrhovništvo je proverilo kako i koliko može vladati masom, skupovima u gradu. Izvršilo je psihološku pripremu za mobilizaciju, formiranje i razvoj jedinica i eventualna ratna dejstva. Širina, bezobzirnost i agresivnost kampanje protiv JNA potvrdjuje pretpostavku da je JNA odredjena za neprijatelja br.1 hrvatskog naroda. Te i druge manifestacije (češći i veći prekidi na širem frontu), prvi organizovan napad na vojni vlak govori da se je vlada odlučila za pripremu za rat kroz provodjenje politike ni rata ni mira te internacionalizaciju jugoslovenske krize i obračuna sa JNA, svojom armijom.
Opšti je zaključak da je planirani protest-miting najmanje poziv vojnicima, te da predstavlja otvoren napad i sukob sa JNA.
U jedinicama i komandama nema nijedan slučaj negativnog ponašanja ili nepravilnog reagovanja na krajnje drske i otvorene provokacije, pretnje i omalovažavanja. Vojnici i starešine krajnje požrtvovano i dostojanstveno i sa punim ponosom čuvali su i očuvali lik pripadnika JNA. Nijedan pripadnik naših komandi i jedinica nije dao povoda za napade na objekte iako je bilo i direktnog bacanja predmeta pa i pokušaja nasilnog ulaženja u zgrade komande.
Ovakvo dostojanstveno ponašanje naših pripadnika upravo je iritiralo dijelove mase pa su nebiranim rječima i ukupnim postupcima pojedinci i grupe postojale sve agresivnije i bezobzirnije.
Cjenimo da će ovi postupci prema JNA i dalje biti prisutni, grubi i obogaćeni i nekim novim pa i pokušajima najgrubljih metoda i postupaka.
Ovo nameće potrebu potpunog, stalnog i konkretnog informisanja, objašnjavanja i boravka sa ljudima u svakoj prilici. Svaka pojava i slučaj koji nastaje i negativno [utiče] na stanje morala i ukupnu b/g, energično eliminisati za potpuno i objektivno informisanje i rasvetljavanje konkretnog slučaja.
O svim pojavama i reagovanjima izvršavati najbržim načinom ovu komandu.
Sa ovom informacijom upoznati sva avl, gl i vojnike za konkretnu analizu i ocenu stanja u svojim jedinicam i komandama.

Pomoćnik k-ta za mv i pp
general-major
Milan Aksentijević

dostaviti: 13. i 32.k, 580. mabr, 288. mpoabr, 471. mpoabr, 149. ssrp pvo, 367. pv, 593. pabho, 315. ceio, 841. dp, 115. innc, 243. anc, 528. pob, 944. pob, 653. nc, 502. nc, 185. poligon, vojna bolnica Ljubljana, vojni sud Ljubljana, vojno tuzilastvo Ljubljana, vkc karlovac, 10. k, ikm 5. vo, 970. pob.

M.P.[233] M.P.[234]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

142

1991., kolovoz 31.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o sukobima oko Velike Glave, te pregovorima oko povlačenja MUP-a RH s Plitvica

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov.broj 190/4
Knin, 31. 08. 1991.godine

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAOK
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– NAČELNIK GŠ TO SAO KRAJINE
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 30/31. 08. 1991. g.

U toku jučerašnjeg dana izdata naredba svim Štabovima SAO Krajine.
"Sve jedinice koje su u defanzivnom ili ofanzivnom nastupu prema neprijatelju, neka nastave dejstava do konačnog izvršenja zadatka."
U toku jučerašnjeg dana na inicijativu Kninskog korpusa, a uz posredovanje Savezne komisije za nadgledanje primirja, trebalo je da se opkoljena grupa MUP-a u području Velike Glave povuče iz sela da ne bi došlo do sukoba. Poslije zakašnjenja od četiri sata na sastanak je došao Vukušić[235] i Jerko Vukas iz Šibenika. Pošto nije imao ovlaštenja nije došlo do povlačenja MUP-ovaca.

---

[233] Prijemni pečat: Vojna pošta br. 7940, Karlovac, pov. br. 2-443, 30. 08. 1991.
[234] Prijemni pečat: Brzojav br. __, 30. 08. 1991.
[235] Nikola.

Preksinoć je vod iz Biovičina Sela odbio da ide na položaj, a isto je učinioi drugi vod iz B. Sela, jučer. S tim u vezi pritvoreno je sedam ljudi iz tih vodova. Jučer naveče je došlo 50 boraca iz B. Sela pred zatvor u Knin te tražili da se puste njihovi drugovi iz jedinice. Potom su došli na Tvrđavu, imali su i oružje, te su zahtijevali razgovor sa Martićem[236]. Pošto on nije bio prisutan, sa njima je razgovarao Kap. Miljević te su se dogovorili da se puste pritvoreni, a da se nejasnoće riješe na terenu. Zakazan je sastanak u B. Selu za 17.00. Sinoć oko 23.00 h čule su se dvije jake eksplozije između Pupića i Rađa na području Riđana. Nakon toga čula se i pucnjava. Provjerom je utvrđeno da nije bilo na tom području te da su te eksplozije vjerovatno provokacija.
Noćas oko 23.30 iz širokog rejona Kijeva, otvorena je vatra od strane MUP-ovaca koji su zaostali, na vojne položaje Kosturina. Vatra je otvorena i iz minobacača, kao i iz pješadijskog naoružanja.
U toku jučerašnjeg dana na Plitvicama su se vodili razgovori o povlačenju MUP-a. Vojsci se predalo negdje oko 60 pripadnika MUP-a, dok je još oko 20 onih ekstremnih ostalo, te je pružilo otpor. Došlo je do okršaja, da bi poslije toga i ovaj ostatak pristao da se preda vojsci. Na našoj strani imamo dvojicu ranjenika i to Gagić Goran i Mucelj Borivoj.
Na području Benkovca noću je bilo sporadične pucnjave. Nije bilo nekih akcija većih razmjera.
U toku noći primljen je telefax iz Korenice, u kojem se traže određena sredstva (vidjeti u pristiglom aktu).
Iz Štaba iz Riđana javljeno da je povučena grupa sa Kozjaka te da sada tamo nema nikoga. Problem je održavanje veze, jer je neophodno još 2-3 stanice, da bi se pokrilo to područje.
Poseban problem je veza sa Cetinom i Civljanima jer postojeća veza preko Centra za obavještavanje ne funkcioniše. Prema tome sada nemamo nikakvu vezu na pravcu Polača – Kijevo – Cetina – Civljane, te sa tog kriznog područja ne dobivamo nikakve informacije.
Iznesen je problem Baljaka u Drniškoj opštini. Bili su se organizirali i dobro rade, ali nemaju radio-stanicu, ni bilo koju vezu sa nama. To bi bilo neophodno radi koordinacije i veze sa Miočićom, Biočićom.
Inače, oni su bili uhvatili četiri MUP-ovca, koji su se povlačili prema Drnišu, te su ih zamjenili za trojicu mještana uhvaćenih u Drnišu.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[237]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 68/1, 1991.

[236] Milan.
[237] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

143

1991., rujan 1.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o zauzimanju Plitvica te borbama kod Ličkog Osika i Benkovca

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
KRAJINA
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINA
Pov. broj 215/1
Knin, 01. 09. 1991.

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAOK
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– NAČELNIKU GŠTO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 31. 08./01. 09. 1991. g.

Specijalna jedinica SUP-a SAO Krajine oslobodila je Plitvice. Postavljena je naša zastava.
Naše snage tukle Vukšić i Lepure i spremaju se na čišćenje terena.
U blizini Vujka Mitar Pavasović naišao na minsko polje i lakše ranjen.
Oko Obrovca primjetno jako gomilanje snaga neprijatelja. Bilo povremene sporadične pucnjave.
Dobivena obavjest da je Lički Osik napadnut od ustaša.
Centar za obavještavanje javlja da je obavješten od Srpskog radio Knina, da je istoga anonimno obavjestio građanin da se u Splitu vrši mobilizacija svih od 18 do 60 godina.
U toku dana naši ljudi krenuli su na Kozjak čistiti teren.
Prema dnevnom izvještaju u Benkovačkoj zoni odgovornosti 31. 08. 1991. u 20.30 h iz s. Pakoštan u s. Vranu stiglo deset kamiona ustaša. U 20 i 40 h iz pravca s. Polača ustaše otvorile vatru prema s. Kakma, te s. Stabanj, sa svjetlećim metcima. U 21.45 na s. Islam Grčki i Kašić puca se iz svih pravaca. Izdato naređenje : Izvršiti kompletnu mobilizaciju, zauzeti položaje i postavljati zasjede. U 22.45 s. Brgud javlja da iznad s. Kožlovac naše snage izvode borbenu aktivnost.
02.50 s. Biljane Gornje javljaju da se zapadno od njih čuje jaka eksplozija.
04.40 Ustaše iz pravca s. Podgradina i Paljuv otvorile jaku vatru po našim snagama u s. Islam Grčki i s. Kašić.

IZVJEŠTAJ PODNIO
M.P.[238] Kap. Ognjen Biserko

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 215/1., 1991.

[238] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

144

1991., rujan 2.
[Tuzla]

Informacija Komande 17. korpusa OS SFRJ podređenim postrojbama o sukobima oko Vukovara i Osijeka, i upute o ponašanju u borbenim djelovanjima

---

KOMANDA 17. KORPUSA
STR. POV. BROJ 1085-1/9
02. 09. 1991. GODINE

UPOZORENJE I INFORMACIJA 0
BORBENIM DEJSTVIMA U ZONI
KORPUSA.-

KOMANDI 158 mpoabr

U TOKU AVGUSTA MESECA U ZONI KORPUSA BILO JE GOTOVO SVAKODNEVNO RAZN1H DEJSTAVA, U KOJIMA JE DOMINIRAO ORUŽANI SUKOB IZMEDJU PRIPADNIKA MUP-A I ZNG SA JEDNE STRANE I MEŠTANA SRPSKE NACIONALNOSTI, SA DRUGE STRANE. U POSLEDNJE VREME SVE SU OČITIJA NASTOJANJA SNAGA MUP-A I ZNG DA SE U OVAJ SUKOB UVUKU SNAGE JNA, ŠTO ČINE PRE SVEGA INTENZIVNOM PSIHOLOŠKO-PROPAGANDNOM ANTIARMIJSKOM KAMPANJOM, PROVOCIRANJEM STAREŠINA, VOJNIKA, M/V ILI B/V, USKRAĆIVANJEM NAJELEMENTARNIJIH ŽIVOTNIH POTREBA, POVREMENIM PROVOKATIVNIM VATRENIM NAPADIMA NA NAŠE JEDINICE, PA SVE DO OTVORENIH ORUŽANIH NAPADA NA KASARNE-POLIGONE ILI JEDINICE NA POLOŽAJIMA. SVE OVO IMA PORED OSTALOG ZA CILJ I UVLAČENJE JNA U OTVORENE SUKOBE, KAKO BI SE DOMAĆOJ I SVETSKOJ JAVNOSTI POKAZALA NAVODNA SPREGA JNA I SRBA U BORBI PROTIV HRVATSKE, JNA PRIKAZALA KAO OKUPATORSKA, A TIME POKRENULA SVETSKA POL1T1ČKO-PROPAGANDNA MAŠINERIJA, KOJA APROIORI PRUŽA SVE VRSTE PODRŠKE ZEMLJAMA KOJE VODE “ODBRAMBENI I OSLOBODILAČKI RAT”.

IZNOSIMO NEKOLIKO KARAKTERISTIČNIH PRIMJERA:
– 13. 08.: SNAGE MUP-A, ZNG I HDZ OTVORILI SU JAKU VATRU IZ PRAVCA: S. BOROVO NASELJE KA S. BOROVO SELO. S OBZIROM DA SU ZAHVATILI I DEO JEDINICA 12. PMBR ODGOVORENO IM JE VATROM IZ SVIH ORUDJA. EFEKT: POGODJENA MZ U BOROVOM NASELJU, KAFANA “SLON” I “CIRIH”, SILOS, RAZRUŠENE SU I DVE BARIKADE OD KOJIH JE SAMO NA JEDNOJ IZGORJELO 4 KAMIONA, SVI OBJEKTI SU INAČE BILI BRANJENI SA OKO 300-25O PRIPADNIKA MUP, ZNG I HDZ. O OVOME SMO VAS VEĆ INFORMISALI, ALI POTENCIRAMO PONOVO, JER JE OVO DOKAZ DA KAD JEDINICA DEJSTVUJE ENERGIČNO I PRECIZNO I KADA SE SPROVODE DOSLJEDNO NAREDJENJA POSTIŽU SE I PRAVI EFEKTI.

– 25. 08.: NA PUTU VUKOVAR – BOROVO SELO NA M/V KOJE JE PREVOZILO HRANU DEJSTVOVANO JE IZ RRB SINGAPURSKE PROIZVODNJE OD STRANE ZNG. TOM PRILIKOM POGINUO JE VOZAČ ČAKOVIĆ HIRSAD, A TEŠKO JE POVREDJEN KAP. 1. ( ). MUSTAFIĆ FERID, A LAKŠE SU POVREDJENA 2 VOJNIKA, A 4 IMAJU OPEKOTINE. TOKOM NAŠE INTERVENCIJE KOJA JE BILA ŽESTOKA I ODLUČNA NA MINU JE NAGAZIO TZI USLED ČEGA JE OSTEĆEN I TENK, A JEDAN VOJNIK LAKŠE RANJEN.
POUKA: PRI SVAKOM POKRETU M/V REALNO SAGLEDATI MOGUĆE OPASNOSTI I U SKLADU SA TIM IMATI U SASTAVU KOLONE I DOVOLJNE SNAGE I SREDSTVA ZA SPREČAVANJE OVAKVIH NEUGODNIH IZNENADJENJA, KOJI MORAJU KRAJNJE ODLUČNO I EFIKASNO DEJSTVOVATI. JER SAMO TO MOŽE ODVRATITI PROTIVNIKA DA NEŠTO SLIČNO NE ČINI.
MORA SE RAČUNATI NA MOGUĆNOSTI MINIRANJA NA PRAVCU KRETANJA, IMATI SNAGE ZA DEJSTVO I ZAŠTITU ONIH KOJI ĆE PRAVITI PROLAZ U MEP.
– 30. 08.: PRILIKOM KRETANJA VOZILA ZA SNABDEVANJE I BORBENOG OBEZBEDJENJA SASTAVA 2 OT NA PRAVCU POLIGON “C” U OSIJEKU KA S. TENJE, OKO 1 KM OD S. BRIJEST, DRUGI OT NAGAZIO JE NA PT MINU, DA BI ZATIM NA MINU NAGAZIO I OT KOJE JE KAO POMOĆ POSLAT SA POLIGONA I TO PRILIKOM POKUŠAJA DA ZAOBIDJE OŠTEĆENI OT RADI DALJEG IZVIDJANJA PUTA. POSLJEDICA DOGADJAJA SU DVOJICA RANJENIH STAREŠINA I 2 VOJNIKA.
POUKA: PORED TOGA ŠTO JE JEDAN OT NAGAZIO NA MINU, UPUĆUJE SE DRUGI OT DA “IZVIDJA” PUT, A JEDINICA RASPOLAŽE I SA OBUČENIM LJUDSTVOM (PIONIRSKO ODELENJE) I SA TENKOM ČISTAČA MINA, KOJI SU MOGLI TAJ POSAO EFIKASNO URADITI I PRE POLASKA, AKO SE PROCENOM DOŠLO DO SPOZNAJE DA JE MOGUĆE ZAPREČAVANJE, A NAROČITO KADA JE BILO EVIDENTNO DA MINE POSTOJE I DEJSTVUJU.

IZNETI PRIMERI JASNO UKAZUJU SA KOJOM VRSTOM PROTIVNIKA SE SUOČAVAMO I KAVKE SVE PODLE METODE KORISTI U BORBI PROTIV JNA, A IMAJUĆI U VIDU POSLJEDNJE DOGADJAJE NA PROSTORU SLAVONIJE I BARANJE, KAO I REŠENOST TIH SNAGA DA TO JOŠ VIŠE INTENZIVIRAJU I PROŠIRE, PA I PO C[EN]U, KAKO SAMI KAŽU I “20.00 ŽRTAVA ZA HRVATSKU”, NEOPHODNO JE U JEDINICAMA PORED DOSADA NAREDJENIH PREDUZETI I SLEDEĆE MERE:
1. INTENZIVIRATI OBUKU, KOJA MORA BITI U FUNKCIJI NAČINA I METODA VODJENJA BORBE, POSEBNO PRI NAILASKU NA PREPREKU ILI ZASEDU NA PUTU. ZATO UBRZANO OBUČITI VOJNIKE U RUKOVANJU I UPOTREBI RBR-64 MM I 90 MM, RUČNIH BOMBI I DRUGIH VRSTA ORUŽJA U ČETI-BATERIJI, KAO I TAKTIČKIM RADNJAMA I POSTUPCIMA.

2. MARŠEVANJE I SVE VRSTE POKRETA VRŠITI UZ PRETHODNE DETALJNE PROCENE, UZ MAKSIMALNO MARŠEVSKO I BORBENO OBEZBEDJENJE.
U ISTOM IMATI FORMIRANE PO GRUPE SASTAVA RBR-64 MM I 90 MM U BROJU SHODNO PROCENI, KAO I LJUDSTVO ZA UPOTREBU RUČNIH

BOMBI. INTENZIVIRATI OSMATRANJE U TOKU POKRETA, A POSEBNO NA MESTIMA MOGUĆIH ZASEDA ILI PREPREKA.

3. LJUDSTVU PRE POKRETA MORA BITI JASAN POSTUPAK U SLUČAJU NAILASKA NA PREPREKE ILI ZASEDU I ISTO MORA BITI UVEŽBANO ZA RAD U TOJ SITUACIJI. VATROM PO IZABRANIM CILJEVIMA RUKOVODE KOMANDIRI, A VOJNICI SHODNO UOČENOJ NEPOSREDNOJ OPASNOSTI VODEĆI RAČUNA DA SE SA ŠTO MANJE MUNICIJE POSTIGNU MAKSIMALNI EFEKTI, NEPRIJATELJ PRINUDI NA PREDAJU ILI DA SE VATROM UNIŠTI SVE DOK SE POSTAVLJENI ZADATAK NE IZVRŠI.

4. U SASTAV JEDINICE ZA INTERVENCIJU IZ GARNIZONA, OBAVEZNO UKLJUČIVATI I NAMENSKE JEDINICE ILI SREDSTVA ZA PRAVLJENJE PROLAZA U MEP, A SHODNO PROCENI ISTE UPUĆIVATI ODMAH SA JEDINICOM.
5. KOMANDE I KOMANDIRI SVIH NIVOA RIK-A SU 0BAVEZNI NEPREKIDNO BITI U GOTOVOSTI ZA RUKOVODJENJE JEDINICOM U TOKU IZVODJENJA BORBENIH DEJSTAVA, TE U TOM CILJU NEPREKIDNO VRŠITI PROCENE I PREDUZIMATI ADEKVATNE MERE.

KOMANDANT
GENERAL-MAJOR
SAVO JANKOVIĆ

M.P.[239]

Izvornik, strojopis, latinica
Hrvatski informativni centa, reg. br. 024.

145

1991., rujan 2.

Zapovijed Štaba TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" za osnivanje jedinica policije za posebne namjene te za imenovanje zapovjednog kadra

---

ŠTAB TO SAO ZAPADNA SLAVONIJA
BROJ:
Datum, 02. 09. 1991. g.

Na svojoj sjednici održanoj dana 02. 09. 1991. godine, a na osnovu ukazane potrebe, ŠTAB TO SAO ZAPADNA SLAVONIJA donosi:

N A R E D B U

[239] Prijemni pečat: Komanda 158. mešovite protivoklopne artiljerijske brigade, SP. Br. 1057-43, 04. 09. 1991.

1. Formira se specijalna jedinica milicije za posebne namjene za područje Zapadne Slavonije.
2. Za komandira jedinice imenuje se Žarković Krsta, a njegov zamjenik Lužajić Zoran.
3. U sastav ove jedinice OŠTO Pakrac daje 15, Daruvar 15, Podravska Slatina 10, Okučani 10, Grubišno polje 5 i Slavonska Požega 5 ljudi.
4. U obzir za sastav ove jedinice dolaze prvenstveno milicionari koji su završili obuku i bili pripadnici specijalnih jedinica, pripadnici TO dobrovoljci psihofizičkih sposobnosti do 30 godina starosti, po mogućnosti vojni policajci i sportisti.
5. Svi OŠ TO dužni su svoje ljudstvo uputiti uz osnovne podatke o svakom najkasnije do 07. 09. 1991. godine u ovaj štab.
6. Upućeni sa sobom nose opremu i lično naoružanje.
7. Za izvršenje ove naredbe odgovorni su lično komandanti Opštinskih štabova

DOSTAVLJENO: OŠ TO Pakrac
“ Daruvar
“ Podravska Slatina
“ Okučani
“ Grubišno Polje
“ Slavonska Požega

KOMANDANT:
.............., [240][v.r.]

M.P.[241]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 2.

146

1991., rujan 2.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO načelniku TO tzv. "SAO Krajine" o borbama na Kozjaku, oko Gospića, Gline, Vrginmosta, te sukobu s JNA kod Plitvica

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Pov. br. 215/2
Knin, 2. 9. 1991.godine

[240] Potpis nečitak.
[241] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Zapadna Slavonija.

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAOK
– K-DANTU TO SAO KRAJINE
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 1/2. 09. 1991. g.

U toku jučerašnjeg dana u ranim jutarnjim satima počela je akcija čišćenja područja Kozjaka od zaostalih. MUP-skih formacija. U toku 3l. 8. 1991. naše snage su zauzele liniju blokade i to: na području Polače od Sivih brda prema Kozjaku, zatim u rejonu Kozjačka koji je zaposjeo vod iz Orlića. Dvije čete sa područja Markovca – Ridjana bile su u rejonu Štikova, kontrolišući najveću tačku na Kozjaku – "Bat".
Dakle, jučer u 6,45 počela je artiljerijska priprema sa poligona Crvena Zemlja koja je gadjala područje Kozjaka u kojem se pretpostavlja da su zaostale grupe ustaša. Poslije su jedinice iz Civljana i Cetine kao i vojska krenula u pretres. Prilikom pretresa terena nije se naišlo na ostatke MUP-a te se pretpostavlja da su se na vrijeme izvukli.
Poslije zatraženih izvještaja sa terena od strane sekretara Milana Martića izvještaji su pristizali sledećim redom:
Iz Kistanja javljeno da na području zahvaćeno sukobom nema ništa novo.
Iz Plaškog javljeno da nema ništa novo, te da se borbe ne vode.
Iz Donjeg Lapca takodjer stanje mirno.
Iz Benkovca izvještavaju o provokacijama od strane MUP-a na više područja kao i o pomjeranju te grupisanju snaga MUP-a.
Iz Obrovca javljeno da je noć protekla mirno, te da je primjećeno da se neprijatelj utvrdjuje.

Gračac: u toku noći vodjene su žestoke borbe u Gospiću i Teslingradu što se nastavilo i tokom jutra. Naše snage su tukle Gospić minobacačkom vatrom, te su učinjena velika razaranja. O žrtvama na njihovoj strani nemamo podataka. Na našoj str. nema gubitaka. U 11.00 ugovoren je prekid vatre sa obe strane. Nedostaje nam municije svih kalibara.
Izvještaj iz Gline. Svaki dan imamo okršaj sa ustašama na čitavoj liniji fronta. U zadnja tri dana bilo je većih borbi. Na našoj strani imamo tri mrtva i sedam lakše ranjenih. Na njihovoj strani, prema našoj procjeni ima više desetina mrtvih.

Iz Vrginmosta: teritorij je pod kontrolom. Svi položaji se drže, ali borbi nema. Jedinstvo komandovanja narušeno, te je istraga u toku.
Izvještaj iz Petrinje: Nema nikakvih značajnih promjena. Pripremamo veće akcije.
Major Fićo iz Korenice javio da vojska hoće pod svaku cjenu da nas istjera sa Plitvica. Zaprijetili su da će povući tenkove sa Koreničkog mosta. Naš je stav da se ne povučemo, ali nećemo pružati oružani otpor.
Izvještaj iz Kostajnice: Neprijateljske snage čvrsto se drže oko Kostajnice. Otvarali su vatru na bosanski teritorij. Radimo na presjecanju komunikacijskog mosta KOSTAJNICA – DUBICA.
Jake snage MUP-a nalaze se u rejonu Dubica i Štici.
U toku noći naše jedinice su se vratile sa položaja na području Kozjaka.

U toku noći pokušala se ubaciti diverzantska grupa na područje Miočića i Tepljuha gdje je smještena vojska.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[242]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 215/2., 1991.

147

1991., rujan 3.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o borbama oko Obrovca

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Pov. br. 215/3
Knin, 3. 9. 1991.godine

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAOK
– K-DANTU TO SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 2/3. 09. 1991. g.

Protekla 24 časa su obilježila sporadičnu pucnjavu i okršaje koje je izazvala garda. Iz Rijeke je krenulo 200 ustaša prema Gospiću. Oko l0 č. otvorena je vatra na naše položaje u s. Dobropoljci iz pravca Lišana Ostrovički.
Dr Marko Mažibrada predlaže da bi trebalo organizirati bolje stražarsku službu oko bolnice.
Na području Obrovca iz pravca Jasenica otvorena minobacačka vatra na naše položaje, ispaljeno 6 mina, a naše snage su odgovorile istom mjerom.
Sa područja Kostajnice imamo informacije da ustaše krše primirje.
Naše snage su jučer uništile transporter i dva automobila.
Na području Gračaca u srpskom selu Jasikovac uhapšena su četvorica MUP-ovaca od strane naše milicije:

[242] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

1. Penter Nikola, komandir spec. jedinice Gospić
2. Marinić Ante, bivši načelnik SJB Otočac, sad Gospića
3. Kazda Josip, pomoćnik načelnika SJB Otočac
4. Ivanić Ignjac.

Dvojica oficira Štaba održali sastanak sa jedinicom TO u Mokrom Polju.
U Benkovcu izmedju s.Lepuri i s.Bulić naše snage zaposjele položaje.
Jokić Jovica vozač plavog Mercedesa sa položaja iz Varivoda, otišao samovoljno u Golubić. Odmah je vraćen na položaj.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Biserko Ognjen

M.P.[243]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 215/3., 1991.

148

1991., rujan 4.

Zapovijed Štaba TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" o osnivanju Odreda Zapadna Slavonija, te o broju ljudstva koje područni odredi trebaju uputiti u Odred

---

ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
SAO ZAPADNA SLAVONIJA
Broj: 185/91.
Dne, 04. 09. 1991. g.

STROGO POVJERLJIVO

PODRUČNIM ŠTABOVIMA TO
SVIMA

Štab TO SAO Zapadna Slavonija, nakon održane sjednice 02. 09. 1991. g. donosi

N A R E D B U

1. Za formiranje manevarske jedinice – Odreda Zapadne Slavonije Područni Štabovi uputit će potreban broj vojnika i to:

a) Grubišno polje 25
b) Daruvar 85
c) Pakrac 85
d) Okučani 50
f) Slavonska Požega 25
g) Podravska Slatina 90

---

243 Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

2. Sa vojnicima treba doći i oficirski kadar, a svi zajedno sa potrebnim naoružanjem i opremom.
3. Vojnici se imaju javiti u ovaj Štab 07. 09. 1991. g.
4. Područni Štabovi će osigurati prevozna sredstva koja će ostati sa jedinicama.
5. Za izvršenje ove Naredbe odgovorni su komandanti Područnih Štabova.

KOMANDA ŠTABA
............,[244] [v.r.]
M.P.[245]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6015.

149

1991., rujan 6.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o borbama oko Benkovca i Obrovca

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Pov. br. 239/1
od 6. 9. 1991. godine

– VRHOVNI K-DANT OS SAOK
– K-DANTU TO SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 5/6. 09. 1991. g.

U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je iz pravca s. Paljuv opština Zadar, pucao u pravcu Islama Grčkog. Na tu provokaciju nismo odgovorili. Od pucnjave nitko nije povredjen.
U poslijepodnevnim časovima oko 17,30 č. U Lišane Ostrovačke stigla dva transportera i više manjih vozila.
Na području Obrovca bilo je mirno. Oko 22 č. MB vatrom iz Ladjevica napadnuti naši položaji u Gorici.

---

[244] Potpis nečitak.
[245] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Zapadna Slavonija.

Izraženo je nezadovoljstvo u vezi dogovora koji je inicirala vojska na području Bratiškovačkog fronta, a u vezi primirja i povlačenja snaga na odredjene linije. Dogovor je načinjen bez prisustva naših legalnih predstavnika i bez znanja ove komande.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Dragišić Svetozar

M.P.[246]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 239/1., 1991.

150

1991., rujan 7.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o upućivanju 500 vojnika kao pomoć postrojbama koje napadaju Gospić, te o stanju oko Grahova i Livna

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. br. 239/2
od 7. 9. 1991. godine

– VRHOVNI K-DANT OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 6/7. 09. 1991. g.

U toku pretprošle noći čula se sporadična vatra na području opštine Benkovac. Izvidjanjem Kruševa ustanovljeno da je minirano i da su postavljene prepreke. U Gospić upućeno pojačanje od 500 ljudi.
Iz Vrginmosta je došao izvještaj da se jedinice nalaze na odbrambenim položajima. Borbenih dejstava proteklih dana nije bilo. Nedostaje intendantske opreme za vojsku, nema logorske opreme za smještaj vojske. Nema stručnog oficirskog kadra.
Na području Grahovske opštine je relativno mirno. Prema Livnu se drže danonoćne straže. Kod hrvatske strane primjećeno grupisanje automobila na barikade. Jedna četa bila je na

[246] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Uništima. Osam pripadnika ZNG je uhvaćeno, a jedan Mirko Grizelj je pobjegao. U Dinari su primjećeni MUP-ci u grupama. Jedinica TO sa Vrbnika uočila pokretni cilj na predjelu Lukara i uništila ga.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Biserko Ognjen
M. P.[247]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 239/2., 1991.

151

1991., rujan 8.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o borbama oko Benkovca i Obrovca

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. br. 239/3
od 8. 9. 1991. godine

– VRHOVNI K-DANT OS SAOK
– K-DANT OS SAOK
– NAČELNIKA TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 7/8. 09. 1991. g.

Kao ni proteklih dana ni jučer nije bilo mirno na našem području. Tako je noćas oko 23.30 otvorena vatra na položaje vojske koja se nalazi na položaju u Siveriću. Vojska je uzvratila vatru.
Jučer u prijepodnevnim satima javljeno je iz Plaškog da su ubijena tri pripadnika ZNG i da je 1 ranjen. Na našoj strani nije bilo gubitaka.
Načelnik SJB Korenica dao je informaciju da je poslije ubojstva dvojice muslimana situacija napeta te da su se pogoršali odnosi Srbi – Muslimani.
Delegacija Muslimana traži da se izvade mrtvi iz jame, koja je duboka i mrtvi se nalaze ispod dubine od 100 metara te je potrebno pozvati speleološku ekipu sa opremom da to uradi.

---

[247] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Naši više nemaju siguran prolaz prema Bihaću.
Iz Obrovca javljeno da je u 15.45 otvorena MB vatra na naše položaje u rejonu Glinice. Na Obrovac je palo 5 mina.
U Benkovačkom području bilo je također sporadične pucnjave. Pucano je na zaselak Parente iz automatskog oružja, kao i dvjema granatama iz MB. Pucano je i na selo Zagrad.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[248]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 239/3., 1991.

152

1991., rujan 11.

Deklaracija okupacijskih organa vlasti nakon zauzimanja Baranje

---

11. 9. 1991.

DEKLARACIJA O BEZUSLOVNOJ KAPITULACIJI
HRVATSKE ZA PODRUČJE BARANJE. KOJA JE PORAZILA ORUŽANE SNAGE HRVATSKE U BARANJI

POD 1

BARANJA JE SLOBODNA. CELO PODRUČJE KONTROLIŠU JEDINICE TO OPŠTINE BELI MANASTIR I SNAGA SUP-a OPŠTINE BELI MANASTIR. U BARANJI JE BILA SAMO TRI DANA VOJNA UPRAVA, A POSLE TOGA IZABRANA NOVA IZVRŠNA VLAST AUTONOMNE OBLASTI SLAVONIJA, BARANJA I ZAPADNI SREM. IZVRŠNI SAVET ZA BARANJU.

POD 2

ZAHTEVAM OD PREDSEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE DR. FRANJE TUĐMANA DA POTPIŠE BEZUSLOVNU KAPITULACIJU ZA PODRUČJE OPŠTINE BELI MANASTIR, GRADA OSIJEKA, OKOLICE OSIJEKA, VALPOVA I BELIŠĆA I DA SVOJIMA SNAGAMA NE POKUŠAVA PRELAZAK U BARANJU.

POD 3

UVOĐENJEM NOVE VLASTI U BARANJI JE STAVLJEN VAN SNAGE SUSTAV I ZAKONI HRVATSKE. MI U BARANJI PRIZNAJEMO USTAV JUGOSLAVIJE, SAVEZNE ZAKONE JUGOSLAVIJE I ZAKONE REPUBLIKE SRBIJE KOJI SE

[248] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

VEZUJU ZA FUNKCIJE FEDERACIJE. SVIM NARODNIM NARODNOSTIMA I VERSKIM ZAJEDNICAMA GARANTUJU SE RAVNOPRAVNOST, GARANTUJU SE JEDNAKA PRAVA I SLOBODE SVIM GRAĐANIMA BARANJE.

POD 4

GRAĐANIMA BARANJE JE UPUĆEN POZIV ZA POVRATAK, GARANTOVANA SLOBODA, RED I MIR. BARANJU DANAS KONTROLIŠU JEDINICE JNA I TERITORIJALNE OBRANE I NA NAŠEM PODRUČJU NEMA PARAVOJNIH ORGANIZACIJA I JEDINICA. UNUTRAŠNJI RED I MIR KONTROLIŠU I OSIGURAVAJU BARANJSKI ORGANI UNUTRAŠNJIH POSLOVA. GRAĐANI BARANJE MOGU OSTVARITI SVOJA PRAVA I SLOBODE PREKO SVOJIH ORGANA VLASTI I PRAVOSUĐA.

POD 5

U BORBAMA ZA OSLOBOĐENJE BARANJE PORAŽENE SU FAŠISTIČKO-USTAŠOIDNE HRVATSKE ORUŽANE SNAGE MUP-a, ZNG-a I NAORUŽANIH ČLANOVA VLADAJUĆE PARTIJE HDZ-a I OSTALIH PARTIJA HRVATSKE KOALICIJE.

POD 6

SVI DOSADAŠNJI RAZGOVORI O PRIMIRJU I OBUSTAVU VATRE STAVLJENI SU VAN SNAGE JER JE SUPROTNA STRANA SVA DOSADAŠNJA OBEĆANJA, DOGOVORE I PROTOKOLE NARUŠILA STALNIM IZAZOVIMA SUKOBA..

POD 7

BARANJOM UPRAVLJAJU ONI KOJI SU JE OSLOBODILI IZ ČELJUSTI IDEOLOGIJE I AVETI NDH. TE AVETI OSTAVILE SU NEIZBRISIVE TRAGOVE PATNJE I POGIBELJA SRBA, JEVREJA, ROMA I OSTALIH SLOBODOLJUBIVIH NARODA I NARODNOSTI U DRUGOM SVETSKOM RATU.

POD 8

U SLOBODNOJ BARA.NJI KAO SASTAVNOM I NEDELJIVOM DELU JUGOSLAVIJE NEĆE SE PONOVITI ISTORIJA STRADANJA SLOBODOLJUBIVIH NARODA. NEĆE SE UMANJIVATI NI JEDNOM NARODU NI NARODNOSTIMA GRAĐANSKA PRAVA I SLOBODE. PREMA TOME, SVIMA SE GARANTUJU JEDNAKA GRAĐANSKA PRAVA I SLOBODE.

POD 9

BARANJA SVOJE PROKLAMOVANE SADRŽAJE I OPREDELENJA IZ OVE DEKLARACIJE MOŽE OSTVARITI SAMO U OKVIRU JEDINSTVENE I NEDELJIVE JUGOSLAVIJE. TRAŽIMO BEZUSLOVNU KAPITULACIJU DA POTPIŠE DR. FRANJO TUĐMAN KOJI JE SA SVOJIM NAJBLIŽIM SARADNICIMA KOVAO GENOCID SVEGA ONOGA ŠTO NIJE HRVATSKO I ŠTO NIJE LOJALNO HRVATSKOM VRHOVNIŠTVU.

POD 1O

BARANJA I BARANJCI OVOM DEKLARACIJOM OSTVARUJU ŽELJE SVOJIH PREDAKA KOJI SU 1921. GOD. OSNOVALI SRPSKO-MAĐARSKU REPUBLIKU, A

SADA 70 GODINA KASNIJE ORUŽANOM BORBOM STVORILI USLOVE ZA DEMOKRATSKU SLOBODARSKU BARANJU OTRGNUTU IZ ČELJUSTI SAMOSTALNE USTAŠOIDNE HRVATSKE KOJA JE PO DRUGI PUT POKUŠALA DA BUDE GROBNICA SRPSKOG NARODA I OSTALIH JUGOSLAVENSKO OPREDELJENIH GRAĐANA.

DEKLARACIJU POTPISALI : PREDSEDNIK KOORDINACIJE ODBORA STRANAKA I PARTIJA JUGOSLAVENSKE ORJENTACIJE DR. VIDA MANDIĆ, PREDSEDNIK IZVRŠNOG SAVETA SLAVONIJE, BARANJE I ZAPADNOG SREMA ZA OPŠTINU BELI MANASTIR BORIVOJE ŽIVANOVIĆ I KOMANDANT ŠTABA TERITORIJALNE OBRANE OPŠTINE BELI MANASTIR MAJOR BORIVOJE DOBROKES.

Preslika, strojopis, latinica
Republika Hrvatska, Ured predsjednika RH, 247/01.

153

1991., rujan 11.
[Varaždin]

Upozorenje Komande 32. korpusa podređenim postrojbama na agresivni nastup ZNG-a i MUP-a RH prema pripadnicima JNA, te upute za pripremu ljudstva na takve situacije

---

Komanda 32. korpusa
Str. pov. br 264-2 h i t n o
11. 09. 1991. godine

Mere za zaštitu ljudstva,
u p o z o r e n j e.-

Zadnjih dana na prostoru R Hrvatske situacija se u celini sve više usložava i komplikuje. Snage MUP-a i ZNG u svojim postupcima su sve ofanzivniji i bezobzirniji, naročito prema pripadnicima JNA.
U znatnom je porastu individualni i grupni teror i nasilje naoružanih i ostalih lica i pljačka naoružanja i ostale imovine. Najčešća meta su vojna lica, vojni objekti, motorna i druga vozila i sve vrste naoružanja.
Nažalost, neki naši postupci, otpornost, odlučnost i snalažljivost pojedinaca i delova naših jedinica, nisu bili adekvatni situaciji i potrebama.
Starešine i vojnici se upućuju na zadatak pojedinačno i nedovoljno pripremljeni. Oružane pratnje kolona i transporta ne upotrebljavaju oružje, a starešine ne komanduju i ne upotrebljavaju jedinice po propisima za borbenu upotrebu, oružje se oduzima i otima, a da se i ne pokušava upotrebiti.

Postupci nekih starešina i vojnika pri susretu sa neprijateljskim snagama su naivni, neoprezni i dozvoljavaju da budu iznenadjeni.
Radi zaštite života pripadnika JNA, zaštite njihovog ugleda i integriteta JNA, a na osnovu upozorenja K-de 5. VO str. pov. br. 09/75-334, od 10. 09. 1991. godine,

u p o z o r a v a m:

sve potčinjene k-de i jedinice na potrebu [da] bolje pripreme ljudstvo za izvršavanje zadataka i na bolju organizaciju rada,
– potrebu bolje pripreme ljudstva za izvršavanje zadataka,
– bolju organizaciju rada u okviru i jedinica,
– adekvatnu upotrebu grupa, jedinica i naoružanja i komandovanje njima od strane starešina,
– potrebu pune opreznosti i primene lukastva u postupcima,
– lično i kolektivno naoružanje imati u takvoj spremnosti da može odmah da se upotrebi.

Zabranjujem pojedinačno upućivanje starešina i vojnika na izvršavanje zadataka.
Najenergičnije sprečiti svim raspoloživim sredstvima, svaku radnju i postupak starešina, vojnika ili gl koji bi slabili odbranu vojnih objekata ili vodili njihovom zarobljavanju ili predaji.
U narednom periodu razvijati ofenzivniji duh i postupke kod svih starešina i vojnika, a posebno pri angažovanju i na zadacima koje izvršavaju specijalizovane jedinice i kadrovi.

komandant
general-major
Vlado Trifunović

dost

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 195.

154

1991., rujan 12.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO načelniku Štaba TO tzv. "SAO Krajine" o borbama za Kruševo i Maslenički most

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. br. 250/2
Knin, 12. 09. 1991. godine

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 11/12. 09. 1991. g.

Jučerašnji dan počeo je MB-kom vatrom od strane MUP-a po našim položajima u okolini Obrovca, kao i na sam grad Obrovac. Napad je uslijedio iz Kruševa i Jasenica. Uslijedile su žestoke borbe u rejonu Kruševa. Naše snage su imale problema sa barikadama na komunikaciji koje su bile branjene, te je otežan prolaz mehanizaciji. Neprijatelj je dobro utvrđen i ukopan, te je pružao žestok otpor. I pored napredovanja u toku dana, naše snage su se morale vratiti na prvobitne položaje. Zatražena je pomoć avijacije.
U borbi za Maslenički most naše snage su uspjele uspostaviti kontrolu nad motelom i jednim krajem mosta do motela, dok drugu stranu mosta do Zadra drže MUP-ovci.
U vezi navedenog MUP-ovci iz Zadra se prebacuju preko Paga u Karlobag s namjerom napada s leđa iz pravca Velebita.
Na ovom području imamo dva mrtva i više ranjenih.
Na Benkovačkom području osim pojedinačnih eksplozija i provokacija, od strane MUP-ovaca na više lokacija, primjećeno je grupisanje ustaških snaga u području Islama Latinskog (300-400) kao i na području Škabrnje i Paljuva. Primjećeno je i ukopavanje (bagerom) u Ceranju Donjem. Vođene su žestoke borbe u Skradinskom zaleđu. Gađan je i Skradin.
Jutros je general tražio da se danas prekinu sva dejstva, inače će postupiti po naređenju pretpostavljene komande, ukoliko bude borbi da izvuče svoje snage iz područja zahvaćenih borbom.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[249]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 250/2., 1991.

155

1991., rujan 13.
[Beograd]
Naputak SSNO-a za prijem dragovoljaca u JNA

---

[249] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
III U P R A V A
POV. BR. 2391-1
13. 09. 1991. god.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

M.P.[250]

Na osnovu člana 80. stav 2. u vezi stava 1. točka 2. istog člana Zakona o opštenarodnoj odbrani ("Službeni list SFRJ", br. 21/82 i 11/91) d o n o s i m

U P U T S T V O
O PRIJEMU DOBROVOLJACA U JUGOSLOVENSKU NARODNU ARMIJU

1. Ovim uputstvom reguliše se prijem dobrovoljaca u jedinice i ustanove Jugoslovenske narodne armije.

2. Pod pojmom dobrovoljac, u smislu ovog uputstva, podrazumeva se lice koje podnese pismeni zahtev da bude primljeno u jedinicu – ustanovu JNA, ako je sposobno da obavlja odgovarajuću vojnu dužnost.

Dobrovoljac može biti lice (muškarac) iz bilo kojeg kraja SFRJ, pod uslovom da nije mladje od 18 i starije od 60 godina života. Lice iz stava 1. ove tačke mladje od 27 godina života koje nije služilo vojni rok upućuje se na služenje vojnog roka ako je sposobno za vojnu službu.

3. Komande i starešine jedinica i ustanova JNA dobrovoljce iz tačke 2. ovog uputstva prihvatiće i rasporediće u svoje jedinice – ustanove po mirnodopskoj ili ratnoj formaciji, zavisno od stepena popunjenosti, stanja u zoni odgovornosti i zadataka jedinice – ustanove.

Lica iz rezervnog sastava – dobrovoljci koja imaju ratni raspored u dotičnoj jedinici rasporedjivati na dužnosti i formacijska mesta koja su im odredjena prilikom formiranja RJ.

Lica iz rezervnog sastava – dobrovoljce koja imaju ratni raspored u drugim RJ, kada to situacija dozvoljava, upućivati u matične RJ, a kada to nije moguće, rasporedjivati ih na upražnjene dužnosti, odnosno formacijska mesta u okviru svoje jedinice po mirnodopskoj ili ratnoj formaciji, zavisno od njihove vojnoevidencione specijalnosti.

Lica iz rezervnog sastava koja nemaju ratni raspored u JNA, kao i lica iz tačke 2. ovog uputstva koja nemaju vojnu obavezu, komande i starešine jedinica i ustanova JNA prihvataju i rasporedjuju na upražnjena formacijska mesta mirnodopske ili ratne formacije svojih jedinica, zavisno od njihove vojnoevidencione specijalnosti, odnosno od njihove stručne spreme, znanja i veština stečenih u gradjanstvu.

4. Upis dobrovoljaca u JNA vrše jedinice JNA na osnovu prijave koju dobrovoljci popunjavaju u jedinicama. Obrazac prijave propisan je ovim Uputstvom i čini njegov sastavni deo.[251] Podneta je prijava neopoziva.

5. Dobrovoljci se primaju na dužnosti i formacijska mesta za koja su osposobljeni, a ako to nije moguće, rasporedjuju se na upražnjena formacijska mesta uz prethodno najnužnije osposobljavanje za izvršavanje poslova i dužnosti dotičnog formacijskog mesta.

[250] Prijemni pečat: Vojna pošta 9942, pov. br. 695-1671, 02. 01. 1991., Mukinje (Plitvice).

[251] Obrazac prijave je izostavljen.

6. Dobrovoljci se primaju pošto se prethodno utvrdi njihov identitet i ostali potrebni podaci od interesa za Jugoslavensku narodnu armiju. Identitet se utvrdjuje na osnovu lične karte, podataka u prijavi, jediničnog kartona, vojne knjižice, preko nadležnih organa društveno-političkih zajednica gde je to moguće i dr. Na osnovu utvrdjenog identiteta ustrojavaju se odgovarajući vojnoevidencioni dokumenti za svakog dobrovoljca koji se prima u jedinicu.

7. U postupku prijema u jedinice Jugoslovenske narodne armije utvrdjuje se zdravstvena sposobnost dobrovoljca za dužnost iz tačke 5. ovog uputstva. Zdravstvenu sposobnost, kad god je to moguće, utvrdjuje najbliža vojna zdravstvena ustanova. Kada to nije moguće zdravstvenu sposobnost utvrdjuje trupni lekar na osnovu pregleda i po potrebi konsultovanja specijaliste vojne ili civilne zdravstvene ustanove.

8. Bezbednosna provera u postupku primanja i praćenja dobrovoljaca vrši se po propisima službe bezbednosti, kojih se striktno pridržavati.

9. Sa dobrovoljcima se organizuje vojnostručna obuka, doobuka ili preobuka, radi osposobljavanja za odredjene dužnosti u jedinici – ustanovi. Način i vreme trajanja obučavanja zavise od ranije stečenih znanja dobrovoljaca. Obuka se, načelno, organizuje uz rad u osnovnoj jedinici – ustanovi.

10. Dobrovoljci se u pogledu prava i dužnosti izjednačavaju sa vojnim licima, odnosno vojnim obveznicima i za vreme vojne službe pripada im odgovarajuća naknada predvodjena zakonskim propisima.

11. Odluku o prijemu dobrovoljaca u jedinice Jugoslovenske narodne armije donosi starešina jedinice i ustanove ranga brigade, puka i samostalnog bataljona i njima ravnih jedinica. Izvještaj o prijemu dobrovoljaca redovno se dostavlja pretpostavljenoj komandi.

12. Licu (dobrovoljcu) može prestati vojna služba ako prestane potreba za njegovim angažovanjem u jedinici i na njegov zahtev: u slučaju opravdanih zakonskih razloga predvidjenih čl. 32 i 33. Zakona o vojnoj obavezi, ili ako je u jedinici proveo maksimalno propisano vreme predvidjeno članom 52. citiranog zakona.

13. Uputstvo stupa na snagu danom potpisivanja.

14. Za sva nejasna pitanja obraćati se pretpostavljenim komandama i nadležnim organizacijskim jedinicama Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu.

SAVEZNI SEKRETAR ZA
NARODNU ODBRANU
general armije
Veljko Kadijević, [v.r.]

M.P.[252]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

[252] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, III. uprava.

156

1991., rujan 13.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu tzv. "SAO Krajine" o borbama u skradinskom zaleđu te utvrđivanju Zadra za obranu

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. br. 250/3
Knin, 13. 09. 1991. godine

– VRHOVNOM K-DANTU TO SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 12/13. 09. 1991. g.

Dobili smo obavještaje od JNA da neprijatelj vrši predislokaciju snaga u rejonu Velike Glave i Krkovića.
General zatražio da se prekine sa aktivnostima prema Dubravicama.

Snage MUP-a i ZNG-a stacionirane su na Splitvini, Velikoj Glavi (K 283), Jurinoj Glavi (tt 260), Velikoj Crnini (tt 356), a većina snaga u tzv. Sridi sela (MB položaji). Drže Mali i Veliki Kosmač i Splitvine. Pomoć dobivaju iz pravca Karlobaga. Izvršili su pripreme za miniranje Masleničkog mosta. Snage koje se nalaze na Velikom i Malom Kosmaču moguće je tući samo artiljerijskim oruđima.
Anonimni "prijatelj" iz Zadra javio da ustaše i građani postavljaju mitraljeska gnijezda na sjevernom ulazu u Zadar, odmah iznad pumpne stanice, zatim kod Relje (naselje istočne strane Zadra) i uglavnom na više mjesta po gradu.
Oko 18.15 na Kistanje ispaljene 2 mine 120 mm. Pale su na Štab, Štab premješten na drugo mjesto.
Istovremeno na Đevrske ispaljeno 5-6 mina.
Od MB-ke vatre ranjen je, u predjelu butne kosti, i k-dant Dragišić Milan. U Kninsku bolnicu je također dovedeno još desetoro ranjenih, a to su:
– Martić Jovo
– Letunica Anka
– Milenković Zoran
– Rastović Rajko
– Alfirević Mićo
– Kolundžija Nikola
– " Đuro
– Rajić Drago

– Bojanić Boško
– Bursać Nikola

U 4.00 neprijatelj najavio MB-ki napad na Pamučare i Pozdere te pokušao izvršiti protunapad na Gardijane.
Na Benkovačkom području nije bilo nikakvih novijih događaja u odnosu na posljednji izvještaj.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Maglov Petar

M.P.[253]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 250/3., 1991.

157

1991., rujan 13.
Zadar
Dnevno operativno izvješće Komande garnizona u Zadru o situaciji u gradu

---

Komanda garnizona Zadar
Strogo pov. br. 31-411
13. 09. 1991.godine

Dnevni operativni izveštaj.-

1.- Oko 17,00 časova uočena su dva ot i 4 m/v mup-a u pokretu od s. Bokanjac prema magistrali. Kad su bili na visini k-4 (oko 600 metara) ispaljena je crvena raketa. Posle neuspeha snaga ZNG i MUP u rejonu s. Kruševo i Maslenički most prisutno je medju istima nezadovoljstvo. Maslenički most brani 4. br. ZNG iz Splita čiji je k-dant Jelić Ivo, a Islam Latinski 113. br. ZNG čiji je k-dant bivši puk. JNA Petković Milivoj iz Zadra.

2.- Komande, jedinice i škole u garnizonu nalaze se u punoj b/g. Planirane vanredne zadatke izvršavaju potpuno. Sukoba sa paravojnim formacijama nije bilo.

3.- Stanje na teritoriji u zoni odgovornosti bez značajnijih promena u odnosu na prethodni dan. U rejonu s. Žmirići kontrolisano vojno m/v, a iz istog odvedena tri vojnika bez naoružanja. Oko 10,00 časova priveden major Andonović od ZNG i pušten oko 18,00 čas. na molbu predsednika opštine Zadar, a na osnovu dogovora sa k-tom 9. korpusa biće pružena pomoć da se pokupe mrtvi u reonu s. Kruševo. Po istom zadatku oko 15,00 časova kod k-ta garnizona bila je grupa iz Crvenog križa radi detaljnijeg dogovora za izvršenje ovog zadatka 14. 09. 1991. god.

---

[253] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Preko Radio Zadra predsednik opštine je tražio da se na mesta u ZNG postave ljudi od struke (iz JNA odbegli) i onemoguće pljačku i ostala negativna ponašanja od strane ZNG.
U toku noći bilo je 12 eksplozija gde su na meti isti ciljevi.
I dalje su prisutne medjunacionalne tenzije, a prema nekim podacima kod dela gradjana sa namerom obračuna medju sobom. Oko 17,00 čas. kombi 84. vb sa oko 10 avl izložen kontroli i pretnjama od ZNG da neće živi stići do aerodroma.

4.- Nije bilo zahteva za prestanak avs.

5.- Stanje bezbednosti u zoni odgovornosti bez promena u odnosu na prethodni dan.

6.- Stanje u zoni odgovornosti komande garnizona je vrlo napeto. U gradu je osnovna preokupacija kako odbraniti grad od napada, jer cene da do istog neizbežno mora doći. Prisutne su dalje aktivnosti MUP i ZNG na provokatorskoj kontroli m/v i avl.

7.- U narednom periodu onemogućiti nekontrolisane akcije snaga ZNG i MUP prema JNA, a pre svega njihovih pojedinaca koji se otimaju kontroli svojih pretpostavljenih.

dežurni ruk. tima
pukovnik
Ivan Potnar, smrz4

dostaviti:
– oc gš os sfrj
– oc k rv i pvo
– k vpo – dežurni tim, sala 226
– zngs os sfrj za rv i pvo
– k-da 9. korpusa kov
– ikm kvpo – vpu Vis

M.P.[254]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6008.

158

1991., rujan 14.
[Varaždin]

Izvješće Komande 32. korpusa Komandi 5. vojne oblasti o sukobima kod Okučana, isključenju svih telefonskih veza koje idu preko civilnog sustava veza, te blokadama garnizona u Čakovcu, Varaždinu i Bjelovaru

---

[254] Prijemni pečat: I. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. RAVAN 440, 13. 08. 1991.

Komanda 32. korpusa h i t n o
Str. pov. br. 243-37
14. 09. 1991. godine

Komandi 5. vojne oblasti

– komisiji za nadzor primirja

O stanju u garnizonu Virovitica bićete izvešteni aktom garnizone komisije Virovitica.
Zbog blokiranja kasarne "Dušan Ćorković" potporučnici Jovanov Blaze i Simeunović Pero iz 306. lap pvo, nisu nakon obilaska porodice uspeli da se vrate u kasarnu. Pokušali su to uraditi 13. 09. 1991. godine u 22.00 časa, ali su odustali i sada se nalaze u hotelu Kalnik, odakle su se javili danas u 18.00 časova. Dana 14. 09. 1991. godine u 12.15 časova u rejonu Okučana ranjen je vojnik Urta Pero. Imenovani se nalazio u samohodnom orudju u blizini železničke stanice Okučani, kada je verovatno metkom iz snajpera ranjen u glavu /o čemu je dostavljen izveštaj o vanrednom dogadjaju/. Radi se o prostrelnoj rani za vreme obavljanja dužnosti na so 57/2 mm. Imenovanom je ukazana prva pomoć i u 18.00 časova prebačen je u vojnu bolnicu Zagreb u kritičnom stanju. Dana 13. 09. 1991. godine, u 18,30 časova počelo je isključivanje telefonskih veza po garnizonima. Prvo je isključenje izvršeno u garnizonu Bjelovar i Koprivnica, te na karaulama 43. grb. Prekid svih telefonskih veza /vojnih i ptt / koje idu preko civilnog sistema veza završen je u svim garnizonima do 19.00 časova 13. 09. 1991. godine. Isključenje vode i električne energije završeno je u svim jedinicama u jutarnjim časovima 14. 09. 1991, godine, sem garnizona Daruvar, gde se navedene komunalne usluge mogu još uvek koristiti.
Pored iznetog, zbog prekida telefonskih veza još uvek nemamo telefonske veze sa garnizonom Dugo Selo i poligonom Gakovo. Zbog navedenih isključenja komanda garnizona Varaždin, uputila je upozorenje kriznom štabu garnizona Varaždin, telefonom, preko komandi garnizona u zoni odgovornosti. Upućeno je upozorenje kriznim štabovima opština, a preko komande 5. vojne oblasti upućeno je upozorenje preko Hrvatskog radija svim kriznim štabovima u zoni odgovornosti korpusa. Od 16,40 do 16,55 časova u komandi garnizona Varaždin održana je konferencija za štampu, kojoj su prisustovali jedino novinari Radio Varaždina. Tom prilikom novinarima je ukazano na nekoreknost postupka kriznog štaba Opštine Varaždin, koji za potrebe nečijih interesa žrtvuje mir u Varaždinu. Na kraju razgovora novinarima je uručeno upozorenje kriznom štabu Opštine Varaždin zbog isključenja telefona, struje, vode, pojedinih artikala hrane i zaprečavanja na putevima.

Dana 13. 09. 1991. godine u 23.30 časova ispred kasarne 32. inžp u garnizonu Čakovec parkirano je 7 teških kamiona – teretnih vozila. U današnjem razgovoru komanda 32. inžp sa predsednikom kriznog štaba Opštine Čakovec, istaknuto je da će se pritisak još više pojačati, ali oružani napad na kasarnu ne dolazi u obzir, čemu se po našim saznanjima ne može verovati. Dana 14. 09. 1991. godine u 02.00 časa most na reci Dravi u rejonu Varaždina zaprečen je tetraedrima, krstilima i ježevima. U isto vreme sa krstilima je zaprečena i Ptujska ulica koja iz centra Varaždina vodi ka kasarni 32. mbr. Barikade su zaposednute jakim snagama ZNG i MUP-a. Saobraćaj se odvija jednom trakom. Na teritoriji Medjimurja

protivoklopne prepreke postavljene su na više raskrsnica puteva i mostova kod hidroelektrane Čakovec i Donja Dubrava.
Vitalni objekti u garnizonu Bjelovar /pošta, banka, medicinski centar i sl./, zaposednuti su jakim obezbedjenjem. U medicinskom centru uvedeno je legitimisanje pri ulasku i izlasku. U gradu vlada izuzetna napetost u očekivanju daljih poteza vlade.
U kasarni "15. maj" u Varaždinu slučajno su opaljena dva metka 20 mm sa bvp m-80.

nl/nl

zastupa predsednika komisije
za nadzor primirja
potpukovnik
Nenad Lazarević

abgcd

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 195.

159

1991., rujan 15.
Velika Peratovica

Proglas Opštinskog štaba TO Grubišno Polje o općoj mobilizaciji muških osoba od 18 do 60 godina

---

SFRJ SAO KRAJINA
OPŠTINSKI ŠTAB TO
GRUBIŠNO POLJE

Na osnovu Odluke SAO Krajine za Srijem, Baranju i Slavoniju

P R O G L A Š A V A S E

I Opća mobilizacija za sve muške osobe od 18 – 60 godina na području SAO Krajine. Sve muške osobe ove dobi moraju se u roku 24 sata javiti svojim opštinskim štabovima TO ili najbližoj vojnoj jedinici T.O. gdje će biti regrutovani i raspoređeni u postojeće ili novoformirane jedinice.
II Svako nepravovremeno prijavljivanje ili na bilo koji drugi način nepoštivanje ove Odluke smatrat će se dezerterstvom i izdajom naroda za što se predviđa najstroža kazna po odluci Prijekog ratnog vojnog suda.
III Za potrebu borbe protiv ustaško fašističke vlasti i zaštitu srpskog življa i njihove imovine, jedinice TO imaju pravo na svu zajedničku i privatnu imovinu, a svako suprotstavljanje bit će najgore kažnjeno na licu mjesta.

IV Sva tumačenja ove Odluke u nadležnosti su Glavnog štaba TO za Zapadnu Slavoniju.

U Velikoj Peratovici 15. 9. 1991.

Komandant štaba TO
Grubišno Polje
/Rade Čakmak/, [v.r.]

M.P.[255]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6016

160

1991., rujan 15.
Velika Peratovica
Opštinski štab TO Grubišno Polje donosi pravilo službe za miliciju tzv. "SAO Krajine"

SFRJ SAO KRAJINA
GRUBIŠNO POLJE
STANICA MILICIJE

Pravilo službe

Milicija SAO Krajine, Grubišno Polje, predstavlja izvršni organ legalne vlasti sa slijedećim obavezama, pravima i ovlaštenjima:

1. Brine se o redu, miru i sigurnosti gradjana na svom teritoriju u smislu fizičkog i imovinskog stanja.
2. Vrši dnevno noćno patroliranje na području čitavog slobodnog teritorija bilo po planu, naredbi ili pozivu organa legalne vlasti ili gradjana pojedinaca.
3. Vrši direktne uvidjaje na licu mjesta, ispitivanja i pretrese.
4. U slučaju pružanja otpora ima pravo primjene sile u obliku i intenzitetu, koji vodja patrole ocjenjuje kao potreban.
5. Ima pravo zbog dokaznog postupka na oduzimanje predmeta stvari i dokumenata, za što mora izdati urednu potvrdu.
6. Ima obavezu i pravo privodjenja lica koja su učinila ili su imala namjeru učiniti sumnjivu radnju ili nedozvoljenu radnju.
7. Imaju pravo i obavezu na poduzimanju svih mjera u sprečavanju radnji koje za posljedicu mogu imati ugrožavanje lične, gradjanske ili imovinske sigurnosti.

---

[255] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opštinski štab TO Grubišno Polje.

8. Za efikasno obavljanje zadataka imaju pravo na korištenje zajedničke i privatne imovine, stvari i sredstava, koja se po obavljenom zadatku vraćaju vlasniku.
9. Redovne naredbe dobivaju od svog starješine ili osobe koja ga zamjenjuje, komandanta Štaba TO ili osobe koja ga zamjenjuje.
10. Izvještaje o svom radu i poduzetim mjerama podnose svome neposrednom starješini, a ovaj komandantu Štaba TO.
11. Ova pravila službe privremenog su karaktera i vrijede do njihove izmjene, dopune ili opoziva.

U Velokoj Peratovici 15. 9. 1991.

Štaba TO G. Polje
Komandant Štaba:
/Rade Čakmak/, [v.r.]
M.P.[256]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6016.

161

1991., rujan 15.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO vrhovnom komandantu OS tzv. "SAO Krajine" o napadu ZNG-a na vojna skladišta kod Gospića te borbama kod i Islama Grčkog

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO OS SAO KRAJINE
Pov. br, 270/1
Knin 15. 09. 1991.

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 14/15. 09. 1991.

U večernjim satima na Teslingrad počeo minobacački napad od strane MUP-a iz starog dijela grada.

---

[256] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opštinski štab TO Grubišno Polje.

U poslijepodnevnim satima na području opštine Benkovac primjećena su pregrupisanja ustaških snaga.
Iz Islama Latinskog otvaraju vatru na Islam Grčki. Na područje naših snaga padale su mine.
U večernjim satima naše snage ovladale su Islamom Latinskim i Zelenim Hrastom. Naše snage su zarobile dvojicu ustaša i 2 kamiona protivpješadijskih protivtenkovskih mina.
U rejonu Jasikovca, Perušića i Kanjiže napadnuta vojna skladišta.
Uputili smo pešadijske jedinice TO iz Gračaca, Lapca i Korenice da u sadejstvu sa tenkovima sa Plitvica krenu u zaštitu skladišta.
U toku večeri dobili smo informaciju da ustaške snage postavljaju minobacače kod ambulante u Siveriću.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Biserko Ognjen

M.P.[257]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 270/1., 1991.

162

1991., rujan 16.
Knin

Zapovijed Komande 9. korpusa OS SFRJ za napad glavnim snagama prema Vodicama, a pomoćnima prema Zadru, Drnišu i Sinju, kako bi na taj način stvorili uvjete za napad na Zadar, Šibenik i Split

---

Komanda 9. korpusa *ŠTO KNIN*[258]
Str.pov.br. 19-1441
16. 09. 1991. godine

hitno

Zapovest za napad op.broj 1

Na osnovu usmenog naredjenja k-danta vpo 9. korpus je dobio zadatak:

1.- Svim raspoloživim snagama sa sadašnjih položaja energično dejstvovati ka obalnom rubu, sa zadatkom: razbiti snage ZNG i MUP na pravcima nastupanja i deblokirati napadnute jedinice, ustanove, skladišta i objekte JNA.
Gotovost za napad dana 16. 09. 1991. godine u 16.00 časova.

---

[257] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.
[258] U izvornom dokumentu dopisano rukom.

Podržava avijacija po pozivu.
KM 9. k u Kninu.

2.- Odlučio sam: u sadejstvu sa snagama TO Knin, Benkovac i Obrovac izvršiti opšti napad ka moru grupišući glavne snage na pravcu: Knin – s. Miočić – s. Ružić – s. Muć i Planičnik – s. Čista Mala – Vodice, a pomoćne na pravcima Benkovac – s. Smilčić – s. Zemunik i s. Otišić – s. Maljkovo – Sinj sa ciljem: razbiti snage ZNG i MUP na pravcima napada, deblokirati okružene i odsečene snage JNA u Sinju i Drnišu i u bližem zadatku izbiti na liniju: D. Zemunik – s. Polača – s. Čista Mala – s. V. Glava – Moseć – s. Peruča odakle stvoriti uslove za ofanzivna dejstva ka Zadru, Šibeniku, Sinju i Splitu.
Odsudno braniti Maslenički most.
Sve snage TO u zoni dejstva stavljaju se pod komandu k-danta jedinica.

3.- Zadaci jedinica:
3.1.- 221. mtbr (bez okb) sa okb m-84 i snagama TO napada u zoni Planičnik – Vodice – s. Laktac – s. Ježević. Zadatak: uz avio i artiljerijsku podršku u zahvatu pogodnih pravaca razbiti snage MUP i ZNG na pravcima nastupanja, otseći Drniš i obezbedjujući bokove što pre izbiti na liniju: s. Čista Mala – s. V. Glava – Moseć – s. Peruča, deblokirati okružene snage JNA u Drnišu i Sinju i biti u gotovosti za nastavak dejstava ka Zadru, Šibeniku i Splitu.
Podržava avijacija po zahtevu 1 kag-9.
KM u rejonu s. Polača, a IKM u s. Miočić.
3.2.1 180. mtbr sa okb/221. mtbr, okb t-34, snagama 557. mpoap i ašc i snagama TO napada u zoni: Obrovac – Maslenički most – Biograd n/m – s. Ostrovica.
Zadatak: u sadejstvu sa 221. mtbr energičnim dejstvima razbiti snage ZNG i MUP na najpogodnijim pravcima nastupanja uz odsudnu odbranu Masleničkog mosta i što pre izbiti na liniju: s. Islam Latinski – s. Donji Zemunik – s. Kakma – Stražbenica odakle biti u gotovosti za dalja dejstva ka Zadru i obalnom rubu gdje deblokirati okružene jedinice JNA.
Podržava avijacija po zahtevu.
KM u Benkovcu, a IKM na Debelo Brdo (tt 339).
3.3- Rezerva: tg-4 sa 1/ic u rejonu Bratiškovci u spremnosti za odbijanje p/n na pravcu: Skradin – Bratiškovci i dejstva na pravcu: s. Travice – s. Pavasovići.
3.4.- Podrška:
a) avijacijska po zahtevu komandanta brigada u tg.
b) artiljerijska: kag-9 formira 9. map. komandant kag-9 k-nt 9. map.
Zadaci: iz sadašnjih rejona podržati napad snaga korpusa na pravcima Knin – Drniš – Split i Poličnik – s. Čista Mala -Vodice.

4.- Mere borbenog obezbedjenja: u toku dejstva preduzeti sve mere obezbedjenja b/d.

5.- Produžiti sa mobilizacijom i popunom jedinica. Ljudstvo i ms planski upućivati u jedinice.

6. Pozadinsko obezbedjenje organizovati osloncem na sopstvene snage i resurse teritorije i planski sprovoditi u duhu zapovesti po pozadini.

7.- Komandovanje i veze:
KM korpusa u Kninu, zadejstvovano.
IKM s. Miočić (po potrebi)

8.- Izveštaje dostaviti:
– redovne, do 20.00 sa stanjem u 19.00, a vanredne po potrebi.

Signali:
– početak napada “Sloboda”
– prekid dejstava “More”

zamenik komandanta M.P.[259]
pukovnik
Ratko Mladić, [v.r.]

dostaviti: 180. mtbr, 557. mpoap, 221. mtbr, tg-4, 9. map, 9. bvp.

Izvornik, strojopis, latinica,
HR-HMDCDR, Zbirka fotografija, digitalnih i video zapisa, inv. br. 180.

163

1991., rujan 16.
Benkovac

Zapovijed komandanta TO Benkovac o osnivanju Ratnog štaba za Islam Latinski, Islam Grčki i Kašić te o imenovanju zapovjednog kadra

---

UREDBA KOMANDANTA TO
BENKOVAC
Broj: ________
Benkovac, 16. 09. 1991. g.

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Na osnovu odluke o formiranju jedinica TO SAO Krajine Štaba TO općine Benkovac,

N A R E Đ U J E M:

1. Na području rajona koje pokrivaju MZ-e Islam Latinski, Islam Grčki, Kašić formira se ratni štab TO.
2. Za komandanta ratnog štaba imenuje se poručnika Arčaba Milorad, za zamjenika kom. ratnog štaba kapetana Pupovac Dragana, za komandira čete poručnika Paršo Branko[260].
Za komandira ratnih jedinica raspored u ratne jedinice i njihovo imenovanje izvršit će ratni štab Islam Grčki.
3. Prateće formacije potrebne za funkcioniranje štaba i ratnih jedinica imenuje ratni štab Islam Grčki.

---

[259] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.
[260] Prekriženo Jokić Branka i rukom dopisano Pršo Branko.

4. Lokacija ratnog štaba Islam Grčki je stanica milicije u centru sela.

Naredba stupa na snagu ODMAH!

KOMANDANT ŠTO BENKOVAC
Lakić,[261] [v.r.]

M.P.[262]

Izvornik, strojopis, ćirilica
HR-HMDCDR, 2., kut. 3041.

164

1991., rujan 16.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO načelniku TO tzv. "SAO Krajine" o borbama kod Bratiškovaca i Žitnića, akciji čišćenja Lovinca, te napadu zrakoplovstva na Gospić

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Pov. br. 270/2
od 16. 9. 1991. godine

– VRHOVNI K-NT OS SAOK
– K-NT OS SAOK
– NAČELNIKU TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 15/16. 9. 1991. g.

U toku jučerašnjeg dana na Bratiškovačkom području od nagazne mine poginuo je rezervist JNA Manojlović Miroslav iz Markovca, te su ranjeni aktivni oficir i vojnik JNA.
U toku dana počeo je u 13,30 č.u Gospiću dejstva dva aviona RV i PVO JNA po položajima MUP-a i ZNG-a radi oslobadjanja blokiranih vojnih objekata.
Sve komunikacije prema Gospiću su blokirane snagama milicije SAO Krajine i TO radi sprečavanja eventualnog odvoženja opreme i naoružanja JNA iz skladišta.
U toku posljepodneva započeta akcija čišćenja Lovinca od pripadnika MUP-a. Na području Obrovca nema posebnih novosti. Naše snage drže sjevernu stranu Masleničkog mosta.

---

[261] Zoran.

[262] Okrugli pečat: SR Hrvatska, Općina Benkovac, Štab TO.

Na području Benkovca u toku dana naše snage su uspjele osloboditi Islam Latinski kog sad kontroliraju, dok su snage MUP-a i ZNG-e potisnute prema Poličniku i Posedarju.
U toku večeri napadnuta kasarna u Žitniću te je uzvraćeno također vatrom, pokušan je napad na Trbounje ali je vojske bila obavještena te je iz aviona izbacila nekoliko svjetlećih smjesa koje su osvjetljavale područje oko kasarne.
Radi teške situacije u Istočni Gospić poslata veća količina municije za strelj. oružje kao i mine za MB.
Primljen je izvještaj iz Beograda da je preminuo borac Bursać Nikola ranjen na Bratiškovačkom području.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[263]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 270/2., 1991.

165

1991., rujan 17.
[Split]

Zapovijed Komande VPO Komandi 9. korpusa OS SFRJ da 18. rujna iz napadne akcije prema Vodicama prijeđu u obranu dostignutih linija, nastave blokadu Drniša te unište odsječene hrvatske snage na Miljevačkom platou

---

K o m a n d a
Vojno pomorske oblasti
Str. pov. br. 167/1-74/813
23, 00č. 17. 09. 1991. god.

vrlo hitno

zadatak 9.K. za dalja dejstva za dan 18. 09. 1991. godine

U toku noći 17/18. 09. 1991. god. na dostignutoj liniji preći u odbranu, srediti borbeni raspored, stabilizovati RIK, preduzeti mjere borbenog osiguranja, izvršiti popunu jedinica municijom i dr. potrebama. U toku 18. 09. 1991. god. produžiti dejstva na pravcu: Knin – Vrbnik – Oklaj – Razvodje, gdje organizovati odbranu sa zadatkom: u sadejstvu sa snagama na pravcu Knin – Kosovo – Žitnić, držati u blokadi Drniš i odsiječene snage u širem reonu s. Širitovci, po dijelovima ih uništavati.

---

[263] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Na ostalim pravcima, preći u odbranu uz potrebna pregrupisavanja i organizaciju unutrašnjeg sadejstva u cilju sprečavanja dovodjenja svježih snaga ZNG i njihovo uvodjenje u borbu i prodor u dubinu zone odbrane korpusa. Dio snaga angažovati za neutralisanje i razbijanje odsiječenih i okruženih dijelova snaga ZNG. Zahtijeve za angažovanje snaga avio podrške upućivati za neutralisanje uvodjenja sviježih snaga ZNG. Razbijanje i uništavanje okruženih snaga i po drugim ciljevima koji se ispoljavaju i utiču na izvršenje osnovnog zadatka. Snagama na pravcu Knin – Drniš – Žitnić, organizovati odbranu sa dijelom snaga na Moseću i osiguravati bok sa strane Drniša i padina Promine, kao i sa pravca s. Muć – s. Kljake i padinama Svilaje.
Posebnu pažnju obratiti na protivpešadijsko i protivoklopno obezbedjenje.

komadant vpo
viceadmiral
Mile Kandić M.P.[264]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

166

1991., rujan 17.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO komandantu OS tzv. "SAO Krajine" o osvajanju Topuskoga, početku napadne akcije prema moru, čišćenju Lovinca, gubitku Gospića i velikoj količini MTS-a, te prelasku u obranu na tom području

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST KRAJINA
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. br. 270/3
od 17. 09. 1991. godine

– VRHOVNI K – NT OS SAOK
– KOMANDANT OS SAOK
– NAČELNIK TO SAOK
– ODB

I Z V E Š T A J
od 16/17. 9. 1991. g.

Dana 16. 9. 1991. godine oko 13,30 č. javljeno da je Topusko oslobodjeno. Na našoj strani ima tri povredjena. Ustaše su za sobom sve porušile.

---

264 Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, str. pov. br. 562-2, 18. 09. 1991.

U 16,00 č. počela akcija deblokiranja vojnih objekata, kasarni i ustanova u zoni odgovornosti Kninskog korpusa.
U 17,50 č. sekretar Milan Martić izdao sledeću naredbu:

1. Za štab Benkovac: Staviti na raspolaganje što više ljudi p.puk. Živanoviću koji će komandovati operacijom deblokade Zemunika.
2. Oklopni voz krenuti sa stanice Kosovo do blizu Tepljuha i dejstvovati žestokom vatrom po rejonu Siverića.
3. Ojačani vod (specijalne jedinice) uputiti u rejon Vrbnika.
4. Za štab Kistanje: Mobilisati što više ljudstva i staviti na raspolaganje p.puk. Lisici.

– Na zahtjev Davida Rastovića da se u toku noći organizuje čišćenje Lovinca i Sv. Roka sa snagama Gračaca, dogovoreno da će snage Gračaca obaviti dio posla oko čišćenja te je naglašeno da se ne može poslati pomoć jer su snage TO Knina angažovane na tri pravca u žestokim borbama sa ustašama.
– U toku jučerašnjih akcija kod Zatona (Šibenik) poginuo vojnik Bokromi Šaljib, te još dvojica ranjena.

Upućen je telegram u Benkovac da svoje snage stave u prvi stepen borbene gotovosti.

Poslije zauzimanja kasarne u Gospiću od strane MUP-a i ZNG te zarobljavanjem velike količine MTS od kojih su najznačajniji 7 tenkova, 12 minobacača 120mm, te velike količine municije naše snage su prešle u defanzivu. Naše jedinice su se povukle iz Istočnog Gospića te sad drže položaje na 8 km ispred Metka.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Slavenko Milivojević, [v.r.]

M.P.[265]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 270/3., 1991.

167

1991., rujan 17.
[Knin]

Zapovijed 9. korpusa OS SFRJ Komandi podređenih postrojbi da čvrsto drže dostignute linije u napadnoj akciji prema moru

---

Komanda 9.Korpusa
17. 09. u 22,00 č
K n i n

vojna tajna
strogo poverljivo
šifrovano i kurirom
odmah

[265] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

na ličnost komandantu

K o m a n d i 180. mtbr

naredjenje za poduzimanje napada op. broj 4
sekcije 1: 100.00 izdanje 1984. god.
Zadar, Gračac, Drvar, Glamoč,
Biograd, Šibenik, Split i Sinj

1. Snage ZNG i MUP-a RH su, osloncem na naseljena mjesta i jake topografske i druge objekte uz primenu zaprečavanja, sprečavale snagama korpusa brzo izbijanje u rejone okruženih, odsečenih i ugroženih vojnih objekata, čime su produžile sa pritiskom i pokušajem zauzimanja istih. Iste se na pravcima dejstva jedinica korpusa neorganizovano i panično izvlače, a jedan značajan broj tih snaga se predaje, ostavljajući opremu, municiju pa i naoružanje, a korištene objekte i postavljene prepreke ojačavaju improvizovanim minsko-eksplozivnim napravama i minama iznenadjenja.

2. 9. Korpus je sa uspehom nastavio sa izvidjanjem napadne operacije uz visok tempo napada ka naredjenim reonima i objektima na prostoru srednje i severne Dalmacije.

3. Susedi
a) snage 5. VO na ličkoj visiji izvode napadnu operaciju za deblokiranje okruženih i ugroženih objekata, iz okvira svoje nadležnosti i armijskih rezervi.
b) snage 8 VPS izvode odbranu ugroženih objekata u zoni odgovornosti sektora čime neposredno sadejstvuju i utiču na uspeh napadne operacije korpusa.
c) flota vrši blokadu svih luka na Jadranu i kontrolu plovnih puteva.

4. Odlučio sam
U toku noći 17/18. 09. na dostignutoj liniji stabilizovati odbranu, organizovati borbeno obezbedjenje i odmor ljudstva na položajima, istovremeno izvršiti evakuaciju i zbrinjavanje ranjenih i sprovodjenje zarobljenika u dubinu teritorije, kao i popunu jedinica za produžetak dejstava.
U toku 18. 09. izvršiti koncentrični napad na grad Drniš i isti zauzeti, a na pravcu Vrlika – Split izbiti pred Sinj, ovladati gradom i deblokirati ugrožene objekte oko Sinja i izdvojene objekte kod Drniša (Trbounje, 405. rb i Žitnić).
Na ostalim pravcima na frontu čvrsto držati dostignutu liniju, a u dubini vršiti čišćenje i razbijanje oštećenih grupa ZNG i MUP-a. Gotovost za ofanzivna dejstva u 06,00 č 18. 09.

5. Zadaci jedinica:
5.1.) 221. mtbr (bez okb) sa okb m-84 uz avio i artiljerijsku podršku i u sadejstvu sa snagama TO ima zadatak: u toku noći 17/18. 09. na dostignutoj liniji stabilizovati odbranu, izvršiti popunu, organizovati borbeno obezbedjenje i odmor ljudstva na položajima, a u jutarnjim časovima 18. 09. glavnim snagama izvršiti koncentričan napad na grad Drniš sa prostora Petrovog polja i na pravcu Oklaj – Razvodje – Drniš. Zauzeti grad i deblokirati vojne objekte u Trbounju i Žitniću, a pomoćnim snagama produžiti napad na pravcu Otišić – Sinj, odbaciti snage ZNG i MUP-a sa šireg prostora kasarni u Sinju i deblokirati vojne objekte "Kukuzovac", a zatim sa snagama 594. inžp obezbediti se iz pravca Splita.

podržava kag. 9 i lba po zahtevu.

5.2. 180. mtbr sa snagama ojačanja uz avio podršku i u sadejstvu sa snagama odbrane aerodroma i jedinica TO u toku noći 17/18. 09. na dostignutoj liniji stabilizovati odbranu i odsudno braniti Maslenički most, izvršiti popunu, organizovati borbeno obezbedjenje, odmor ljudstva na položaju i biti u gotovosti za odbijanje protivnapada iz pravca Zadra i Karlobaga.

podržava kag-9 i lba po zahtevu.

5.3. tg-4 sa snagama ojačanja uz avio i artljerijsku podršku u sadejstvu sa 180. mtbr. i jedinica TO u toku noći 17/18. 09 stabilizuje odbranu na dostignutoj liniji, vrši popunu, organizuje borbeno obezbedjenje i odmor ljudstva na položajima, a u toku 18. 09. sprečiti protivnapad iz pravca Šibenika i Vodica i izvesti aktivnosti u cilju poboljšanja taktičkog položaja.

podržava kag-9 i lba po zahtevu.

6. Podrška:
6.1. avijacijsku podršku vrši 5. vak RV i PVO sa 4 a/p ia i 24 a/p lba po zahtevu.
6.2. artiljerijsku podršku vrši kag-9 prema planu dejstva.

7. Mere obezbedjenja po prvobitnoj zapovesti.

8. Pozadinsko obezbedjenje prema zapovesti za pozadinu.

9. Komandovanje i veza :
redovne izvještaje dostavljati u 07,00 i 19,00 časova sa stanjem u 06,00 i 18,00 časova, a vanredne po potrebi.

izradio:
pukovnik Milan Djilas

k o m a n d a n t
general-major
Vuković Vladimir

kucala: gl Ljubica Basa

umnoženo u 4 (četiri) primerka i dostavljeno:

1.- oonp
2.-180. mtbr
3.- 221. mtbr
4.- tg-.4
5.- 9. map

M.P.[266]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5009.

[266] Prijemni pečat: Brzojav br. 1785, primljen 19. 09. 1991.

168

1991., rujan 17.

Dnevno operativno izvješće 221. mtbr. Komandi 9. korpusa o borbama oko Drniša

---

KOMANDA 221.mtbr
STROGO POV. BR. 16-219
OD 17. 09. 1991. GODINE

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

REDOVNI DNEVNIN IZVJEŠTAJ,
D O S T A V L J A-

KOMANDI 9.K
– OPERATIVNOM DEŽURNOM-

29. STANJE I AKTIVNOSTI U NAŠIM OS:

1. U TOKU SU IZVOĐENJA BORBENIH DEJSTAVA. U ZONI ODGOVORNOSTI TG AKTIVNOSTI SE IZVODE PO PLANU.
– BG-1, OSLOBODILA JE SELO MALJKOVO SINOĆ OKO 20 Č, U TOKU BORBENIH DEJSTAVA GUBICI SU SLEDEĆI: 2 POGINULA I 2 RANJENA.
– BG-2, U TOKU JUČERAŠNJIH DEJSTAVA PRESEKLA JE KOMUNIKACIJU DRNIŠ – SPLIT I IZBILA U S. KRIČKE, GUBITAKA NIJE BILO.
– BG-3, POSLE ŽESTOKE VATRE PO S. LUKARU I S. OKLAJU, SINOĆ POSELA POLOŽAJE U S. BOBODOL, BEZ GUBITAKA.

2. NAJŽEŠĆI OTPOR NAŠIM JEDINICAMA PRUŽAN JE IZ PRAVCA S. POTRAVLJE I SA SVILAJE NA PRAVCU DEJSTVA BG-1

3. U TOKU NOĆI I JUTRA JEDINICE SU POPUNJENE MUNICIJOM

4. KOMANDANT BRIGADE NALAZI SE NA PRAVCU DEJSTVA BG-2.

29.a SINOĆ JE POVUČENO LJUDSTVO SA OBJEKTA MANOJLOVAC. NA OSTALIM STRAŽAMA STANJE BEZ PROMENE.

STR. POV. BR. 19-1447[267]
17. 09. 1991.

za KOMANDANT a
POTPUKOVNIK
BORISLAV ĐUKIĆ, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

[267] Broj urudžbiranja i datum zaprimanja u 9. korpusu.

169

1991., rujan 18.
[Benkovac]

Dnevno operativno izvješće Komande 180. mtbr. Komandi 9. korpusa o presijecanju magistrale kod Posedarja te osvajanju sela Donji Zemunik

---

Komanda 180. mtbr
Str. pov. br. 3-430
18. 09. 1991.godine

Dnevni operativni izveštaj,
dostavlja.-

Komandi 9. Korpusa
– operativni dežurni –

1- Stanje u potčinjenim jedinicama:
Borbena gotovost tg i bg veoma dobra i obezbedjuje izvršenje zadataka. Borbena gotovost jedinica TO je takodjer na potrebnom nivou, a zadatke izvršavaju u okviru aktivnosti naše jedinice. Svi zadaci i zahtevi iz vašeg naredjenja su realizovani bez gubitaka u ljudstvu i tehničkim sredstvima.

Stanje na teritoriji:
Dobivena naredjenja vezana za izvršenje zadataka su u potpunosti realizovana tako što je:
– presečena magistrala u dužini 1.200 m, a kontrola vatrom je još po 1.500 m, to je reon raskrsnice puteva Poličnik – Posedarje – Islam Latinski. Područja Pridraga – Novigrad – Paljuv nalaze se u potpunom okruženju. Oni su dobili da MUP i ZNG napuste tu teritoriju jer nemaju dozvolu predpostavljenih iz Zadra.
– uspostavljena je kontrola na magistralnom putu Zadar – Poličnik na raskršću s. Murvica.
– pod potpunom kontrolom je prostorija Smoković – s. Crno što obezbedjuje aerodrom sa zapadne strane. Komunikacija Donji Zemunik – Sukošani je pod našom kontrolom, a naše snage kontrolišu železničku prugu. Na pruzi su zaustavljene jakom vatrom iz pravca Zadra i Biograda u 13,30 č. Naredio sam da energično uzvrate vatrom što je i učinjeno. Naše snage zauzele su odbrambene položaje gde se i sada nalaze. Od noći ovu komunikaciju moramo u potpunosti obezbediti našim snagama kako bi mogli odgovoriti eventualnom napadu.
– na bivšoj MUP stanici u s. Donji Zemunik vijori se jugoslavenska umesto HDZ zastave. Tu smo zarobili 7 MUP-ovaca a čisteći put ka Benkovcu u reonu raskrsnice puteva D. Zemunik zarobili smo još četiri pripadnika MUP-a. Sve zarobljene MUP-ovce je komanda aerodroma predala sa oružjem MUP – snagama Zadra iako su se naše starešine tome energično suprostavljale. Komanda aerodroma skoro ništa nije uradila na integraciji odbrane grada Zadra, a otupljivana je oštrica našeg napada nepotrebno zadržavajući naše snage u reonu aerodroma. Kao i sinoć tako i u jutarnjim satima 18. 09. MUP i ZNG snage iz reona s. Polača drsko su tukli po svim našim položajima. Poučeni iskustvom blagovremeno smo sve naše snage utvrdili, postavili u netučene prostore i veoma energično uzvratili vrlo preciznom

vatrom iz svog raspoloživog naoružanja. Sada je reon s. Polača u okruženju naših snaga. Snage iz reona s. Kolarine, s. Kozlovca i Gladuše vrlo stabilno održavaju svoje položaje. Do sada u izvršavanju postavljenih nam zadataka nismo imali niti jednog poginulog ni ranjenog borca.
– medjunacionalnih oružanih sukoba nije bilo.

3.- Vanredni dogadjaji:
U toku noći iz garnizone ambulante pobegla su dva vojnika muslimanske nacionalnosti iz 1. mtb. To su:
– vojnik Makić Zijad vp 4810/ga
– vojnik Osmanovski Mesur iz vp 4810/ga

4.- Bezbednost jedinica na teritoriji je dobra.

5.- Jedinice 180. mtbr su u ovom periodu u potpunosti izvršile postavljene zadatke.

6.- Predvidjamo da bi delovi snaga MUP i ZNG koje su se našle u veoma teškom položaju u s. Polača mogle preduzeti krajnje mere da bi se izvukle iz ovakvog stanja. Naše jedinice će biti u potpunosti spremne da odgovore na bilo kakve provokacije i aktivnosti neprijatelja. Očekujemo intenzivne napade na naše snage u reonu s. Sukošani.

7.- Svi poslovi oko sahrane poginulog rezervnog desetara Radmanović Strahila teku planski i organizovano.

dežurni rukovodeći:
ppukovnik
Živanko Gligorić

M.P.[268]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6007.

170

1991., rujan 18.
Knin

Zahtjev Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" Ministarstvu odbrane SR Srbije za popunu naoružanjem, municijom te ostalom vojnom opremom

---

[268] Prijemni pečat: I. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 776, 18. 09. 1991.

puk. R. Maksiću

Druže pukovniče,
Dostavljam Vam podatke o mogućoj formaciji TO Opštine Knin i o problemima za municijom i ostalom vojnom opremom.

Podaci o NVO (po opštinama) odavno su dostavljeni Ministarstvu odbrane Republike Srbije.

Mnogo pozdrava
major
S.[269] Radulović, [v.r.]

- - - - - - -

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
KRAJINA
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Str. pov. 20-1/91
Knin, 18. 09. 1991. godine

SLUŽBENA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Zahtjev za našim
potrebama municije i
ostale vojne opreme
dostavlja.-

REPUBLIKA SRBIJA
MINISTARSTVO ODBRANE – BEOGRAD
(na ličnost ministra
general p.puk.Tomislava Simovića)

U vezi vašeg telegrama Pov. br. 5-259 od 12. 9. 1991. godine, dostavljamo vam spisak naših potreba za SAOK. Spisak potrebne municije napravili smo na osnovu imajućeg naoružanja računajući za svako naoružanje 4 b/k municije. Pored toga mnogi štabovi su uputili zahtjev za potrebnim naoružanjem kojega vam dostavljamo. Uz gore navedeno upućujemo vam zahtjev za potrebnom ostalom vojnom opremom.

I – TO KNIN
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja:
1. Metak 7,62mm za pištolj i automat
(pak. 3150 met.) (51 sanduk) . . . . .160.650 kom.
2. Metak 7,65mm za api (p. 4000) 5 sanduka . . . . .20.000 “
3. Metak 11,43mm za aut. “TOMSON” . . . . .73.200 “
4. Metak 7,62mm za PAP (p. 1120) sa okvirom
(817 sanduka) . . . . .915 040 “
5. Metak 7,62mm za AP i PM (p. 1260; bez okv.
(855 sanduka) . . . . .1.052.100 “

[269] Savo, komandant TO.

6. Metak 7,9mm M-48 o.z. (p. 900) sa okvirom
(233 sanduka) ....209.700 kom.
7. Metak 7,9mm snajpersko zr.(p. 900)
(86 sanduka) ....77.400 “
8. Metak 7,9mm sa teškim zrnom (p. l200) (526 sanduka) 631.200 “
9. Mina za RB M-57 (p. 4 mine) ....1.792 “ (448 sand.)
10. Mina 90mm za RRB “OSA” (p. 3 mine) ....1.080 “ (360 sand.)
11. RRB 64mm “ZOLJA” ....l.000 “
12. Mina 60mm za MB (p. 12 mina) ....2.400 “ (200 sand.)
13. Mina 82mm za MB (p.5 mina) ....7.400 “ (1488 sand.)
14. Mina 120mm za MB (p. 2 mine) ....1.280 “ (640 sand.)
15. Metak za TOP 25 mm ....500 kom.
16. Metak 7,62mm za mitraljez M-84 (p. 900).30.600 kom. (34 sanduka)

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Šljem ....l.000 kom.
2. Dvogled ručni ....200 “
3. Pasivni uredjaj za osmatranje noću ....10 “
4. Laserski mjerač daljine ....3 “
5. Šatorsko krilo maskirno ....l.000 “
6. Šator izvidjački ....100 “
7. Šator veliki “KOZARA” ....10 “
8. Kuhinja vozeća 250 lit ....4 “
9. Vreća za spavanje ....500 “
10. Uniforma vojnička SMB kpl. zimska ....l.000 kpl.
11. Radni kombinezon ....50 kom.
12. Kabanica kišna ....100 “
13. Pribor za jelo (nož, kašika, viljuška,
porcija i čuturica) ....l.000 kom.
14. Terensko motorno vozilo Lada Niva ....2 vozila
15. Zaštitna maska M-l ....2.000 kom.
16.Zaštitni ogrtač ....2.000 “
17.Maskirna uniforma zimska ....1.000 kpl.

II – TO BENKOVAC
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja
1. Metak 7,62mm za pištolj i aut. (p. 3150) ....143.050 kom. (47 sanduka)
2. Metak 11,43mm za aut. “TOMSON” ....30.000 “
3. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okv ....168.000 “ (150 sand.)
4. Metak 7,62mm za AP i PM (p.1260) bez okv ....71.820 “ (57 sand.)
5. Metak 7,9mm za pušku M-48 (p.900) ob. zr ....255.600 “ (.284 sand.)
6. Metak 7,9mm za PM s teškim zr. (p.1200) ....204.000 “ (170 sand.)
7. Metak 7,9mm za snajper pušku (p.900) ....7.200 “ (8 sand.)
8. Mina kum. za RB M-57 (p.4) ....464 “ (116 sand.)
9. Bomba ručna odbramb.M-75 (p.6o) ....2.040 “ (34 sand,)
10.Tromblonske kum.mine ....200 “
11. “ trenutne mine ....200 “
12.Protivpješadijske mine ....200 “

OSTALA VOJNA OPREMA
1.Uniforme vojne kpl ....2.000 kom
2.Šljemovi ....500 “
3. Pasivni uredjaj za osmatranje noću ....2 “
4. Šatorska krila maskirna ....500 “
5. Pribor za jelo (nož, viljuška, kašika, porc., čutr.) ....500 “

POTREBNO NAORUŽANJE ZA TO BENKOVAC
1. Pištolj 7,62mm “TT” ....60 kom.
2. PAP 7,62mm M-59/66 ....300 “
3. AP 7,62mm M-70 ....150 “
4. PM 7,62mm M-72 ....50 “
5. Mitraljez 7,62mm M-84 ....6 “
6. PM 7,9mm M-53 ....20 “
7. Puška snajper 7,9mm M-76 ....20 “
8. Mitraljez Broving 12,7 mm ....5 “
9. RRB 64mm “ZOLJA” ....250 “
10. MB 82mm. ....2 “
11. MB 120mm ....2 “

Navedena sredstva dostavite u ŠTO Benkovac.

III – TO OBROVAC
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja
1. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okv ....117.600 kom. (l05 sand.)
2. Metak 7,62mm za AP i PM (p.1260) bez okv ....52.920 kom. (42 sand.)
3. Metak 7,62mm za mitraljez (p.900) bez okv ....48.600 “ (54 ssmd.)
4. Metak 7,62mm za piš.i aut. (p. 3150} ....12.600 “ (4 sand.)
5. Metak 11,43mm za “TOMSON” ....4.200 “
6. Metak 7,9mm M-48 o.z.(p.900) ....149.400 “ (166 sand.)
7. Metak 7,9mm za PM teš. zr. (p.1200) ....108.000 “ (90 sand.)
8. Metak 7,9mm snajpersko zrno (.p.900) ....3.600 “ (4 sand.)
9. Raketa 90mm “OSA” (p.3) ....36 “ (12 sand.)
10. Mina 60mm za MB (p.12) ....480 “ (40 sand.)
11.Mina 82mm za MB (p.5) ....480 “ (96 sand.)
12.Ručne odbramb.bombe M-75 (p.60) ....1.800 “ (30 sand.)

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Šljemova ....550 kom.
2. Uniforma ....350 kpl.
3. Šatorskih krila maskirnih ....500 kom.
4. Čizme s povišenim sarama ....530 pari
5. Zaštitne maske M-l ....500 kom.
6. Pribor za jelo kpl.(nož, vilj., kaš., porc.i čutr.) ....450 kom.
7. Ranac vojnički ....550 “
8. Akumulatori za RUP-12 ....20 “
9. “ za RUP-33 ....30 “

Gore navedena MS isporučite u ŠTO Obrovac.
IV – TO GRAČAC
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja
1. Metak 7,62mm za piš.i aut. (p.3150) ....135.450 kom. (43 sand.)
2. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okv ....500.640 “ (447 sand.)
3. Metak 7,62mm za AP i PM (p.l260) bez.okv ....379.260 “ (301 sanduk)
4. Metak 7,9mm M-48 ob.zr. (p.900) ....51.300 “ (57 sand.)
5. Metak 7,9mm teš. zr. (p.1200) ....283.000 “ (240 sand.)
6. Mina kum.za RB M-57 (p.4) ....720 “ (180 sand.)
7. Mina 60mm za MB (p.12) ....3.840 “ (320 sand.)
8. Mina 82mm za MB (p.5) ....2.400 “ (480 sand.)
9. RKZ 82mm za BST (p.2) ....32 “
10. Metak 25mm TZO (p.50) ....400 “

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Šljemovi ....1000 kom.
2. Dvogled ručni ....30 “
3. Busola ručna.. ....100 “
4. Rezervni dijelovi za PAP,AP,PM 7,62, pu 7,9mm i PM 7,9 M-53
5. Zavoj prvi individualni ....1000 kom
6. Tablete za dezinfekciju vode ....2000 fiola
7. Torba bolničarska SNK-1 ....100 kom.
8. Torba SNK-3 ....10 “
9. Torba SNK-4 ....10 “
10. Pribor za jelo kpl.(nož, vilj., kaš., porc., čutr.) ....1000 kom.
11. Kuhinja 25 lit. tovarna ....10 kom.
12. Opasač voj. s uprtačima ....1000 “
13. Opasač oficirski. ....100 “
14. Šatorsko krilo maskirno ....500 “
15. Čizme s povišenom.sarom ....1000 pari
16. Uniforme voj.maskirne ....600 kpl.
17. RU TR-20-TC6 ....50 kom.
18. RU RT-1-T4 ....100 “
19. Zaštitne maske ....1000 “
20. Terensko vozilo... ....10 vozila

Opština Gračac obuhvata veliki teritorij od Gospića do Obrovca i velik broj MZ iz drugih opština naseljenih Srbima pripojili su se opštini Gračac.
Navedena sredstva isporučite u ŠTO Gračac.

V – TO VRGINMOST
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja
1. Metak 26mm za sig.pištolj ....2400 kom.
2. Metak 7,6 mm za api (p.4000) ....16000 “
3. Metak 7,62 mm za piš.i aut. (p.3150) ....129.150 kom. (41 sand.)
4. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okv ....553.280 “

5. Metak 7,62mm za AP i PM (p.1260) bez okv ....657.720 kom.
6. Metak 7,9mm M-48 ob.zr.(p.900) sa okv ....29.700 “
7. Metak 7,9mm teško zr. (p.l200) bez okv ....266.400 “
8. Mina kum.za RB M-57 (p.4) ....592 kom.
9. Raketa 90mm “OSA” (p.3) ....240 “
10. Mina 60mm za MB (p.12) ....3360 “
11. Mina 82mm za MB (p.5) ....6720 “
12. Mina 120mm za MB (p.2) ....1920 “
13. Raketa 128mm M-77 (R128) ....36 “
14. Metak 7,9mm snajperski (p.900) ....40.500 “
15. Metak 12,7 mm za PAM (PZ i PZO) p.100 ....4.000 ”
16. Metak 20mm TZO, TZ i PO (p.100) ....6.400 ”
17. RKZ 82mm za BsT (p.3) ....64 “
18.Metak 76mm za TOP B-1 (p.50) ....400 “
19.Ručna odbramb.bomba M-75 (p.60) ....1800 “

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Šljemova ....500 kom.
2. Šatorska krila maskirna ....600 “
3. Dvogled ručni ....50 “
4. Pasivni uredjaj za osmatranje noću ....1 “
5. Terensko vozilo ....1 “

POTREBNO NAORUŽANJE ZA TO VRGINMOST
1. Pištolj signalni ....50 kom.
2. Pištolj automat. 7,65mm M-84 ....150 “
3. Pištolj 7,62mm TT ....320 “
4. AP 7,62mm M-70 ....800 “
5. PAP 7,62mm M-59/66 ....400 “
6. PM 7,62mm M-72 ....200 kom.
7. PAT 20/3 ....6 “
8. BST 82mm ....6 “
9. TOP B-l ....10 “
10. VBR ....2 “
11. Oklopni transporter ....9 “
12. Tenk M-84 ....18 “
Navedena sredstva isporučiti u ŠTO Vrginmost.

VI – TO VOJNIĆ
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja
1. Metak 26mm za sig.pištolj ....3.500 kom.
2. Metak 7,62mm za. piš.i aut. (p.3150) ....204.750 kom.
3. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okv ....1.040.480 “
4. Metak 7,62mm za AP i PM (p.1260) bez okv ....602.280 kom.
5. Metak 7,i65mm za aut.piš. (p.4000) ....20.000 “
6. Metak 7,9mm teško zrno (p.1200) ....475.200 “

7. Metak 7,9mm snajperski (p.900) . . . . .53.100 “
8. Metak 12,7 mm za M Broving (p.200) . . . . .40.000 “
9. Mina kum.za RB M-57 (pak.4) . . . . .1.760 “
10. Raketa 90mm “OSA” (p. 3) . . . . .240 “
11. Mina 60mm za MB (p.12) . . . . .2.640 kom
12. Mina 32mm za MB (p.5) . . . . .9.360 “
13. Mina 120 mm za MB (p.2) . . . . .960 “
14. RK2 82mm za BST (p.2) . . . . .68 “
15. Metak 20mm za PAT (p.100) . . . . .6.400 “
16. Raketa l28mm M-77 (R 128) . . . . .112 “
17.Ručna odbramb.bomba M-75 (p.60) . . . . .l.800 “

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Pasivni nišan . . . . .6 kom.
2. “ dvogled . . . . .3 “
3. Dvogled ručni . . . . .60 “
4. Prigušivač za snajper puš. 7,9mm . . . . .40 “
5. Terensko vozilo 3
6. Kombi vozilo 10
7. RU 2/2 K . . . . .30 kom.
8. RUP-33 . . . . .100 “
9. RT-1-T4 . . . . .30 “
10. Ispravljač 12 V . . . . .6 kom.
11. “ 8,4 V . . . . .2 “
12. Agregat 2,5 kw . . . . .6 “
13. Komplet za osvjetlavanje . . . . .6 “
14. “ RD PAP (1:1000) . . . . .3 kpl.
15. “ RD AP (l:1000) . . . . .l “
16. Radni kombinezon . . . . .40 kom.
17. Torbica oficirska . . . . .250 “
18. Kuhinja 250 lit.vozeća . . . . .7 “
19. Tovarna kuhinja 25 lit . . . . .20 “
20. Vreća za spavanje . . . . .500 “
21. Ćebe vojničko . . . . .2000 “
22. Kreveta poljskih . . . . .300 “
23. Šatorsko krilo maskirno . . . . .2500 “
24. Zaštitna maska . . . . .1000 “
25. Zaštitni ogrtač . . . . .1500 “
26. Čizme voj. s povišenim. sarom . . . . .2000 pari
27. Opasač voj. s uprtačima . . . . .1500 kom.
28. Uniforma vojnička . . . . .1500 kpl.
29. Pribor za jelo M-69 . . . . .2000 kom.
30. Čarape vunene SMB . . . . .4000 pari

POTREBNO NAORUŽANJE ZA TO VOJNIĆ
1. MB 60mm . . . . .20 kom.

2. MB 82mm ....10 “
3. RBR 90mm “OSA” ....20 “
4. RBR 64mm “ZOLJA” ....40 “
5. MB 120mm ....5 “
6. PAP 7,62mm M-59/66 ....200 “
7. AP 7,62mm M-7o ....600 “
8. PM 7,62mm M-72 ....90 “
9. Puška snajper 7,9 M-76 ....60 kom
10. BST 82mm ....14 “
11. Pištolj 7,62mm TT ....120 “
12. Pištolj autom. 7,65 M-84 ....20 “
Navedena sredstva isporučiti u ŠTO Vojnić.

VII – TO DVOR
POTREBNA 4 b/k municije na osnovu imajućeg naoružanja
1. Metak 7,62mm za piš. i aut. (p.3150) ....107.100 kom.
2. Metak 11,43mm za TOMSON ....19.200 “
3. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okvirom ....540.960 “
4. Metak 7,62mm za AP i PM (p.1260) bez okv ....819.000 “
5. Metak 7,65mm za aut.piš. (.p.4000) ....20.000 “
6. Metak 7,9mm M-48 ob.zr. (p.900) sa okv ....16.200 “
7. Metak 7,9mm teško zrno (p.1200) bez okv ....297.600 “
8. Metak 7,62mm za M M-84 (p.900) bez okv ....18.000 “
9. Mina kum. za RB M-57 (p.4) ....1.216 “
10. Raketa 90mm “OSA” (p.3) ....288 “
11. Mina 60mm za MB ....1.200 “
12. Mina 82mm za MB ....6.240 “
13. Mina 120mm za MB ....1.600 “
14. Metak 20mm za PAT ....6.400 “
15. Metak 25mm za. PAT ....3.200 “
16. Bomba ručna odbrambena M-75 (p.60) ....l.800 “

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Vojna uniforma ....l.000 kpl.
2. Cipele voj. s povišenom.sarom. ....l.000 pari
3. Opasač voj. s uprtačima ....l.000 kom.
4. Opasač ofic. s uprtačima ....50 kom.
5. Opasač bijeli s uprt. (vojna policija) ....15 kom.
6. Kaiš za pantalone ....2.000 “
7. Zaštitna maska ....l.000 “
8. Šljemova ....500 “
9. Zaštitni ogrtač ....2.000 “
10. Torbica oficirska ....50 kom.
11. Pribor za jelo M-69 ....l.000 kpl.
12. Kuhinja vozeća 250 lit ....2 kom.
13. RUP-12 ....2 “
14. RU VVF 2/20 W ....8 “

15. RU VVF 2W ....30 “
16. RUP-33 ....80 “
17. PTI M-63 ....20 “
18. ITC-10 ....5 “
19. PTK-56 ....20 “
Navedene količine dostaviti u ŠTO Dvor, Trg M. Tita br.6

VIII – TO GLINA
POTREBNA 4 b/k municije za imajuće naoružanje
1. Metak 7,62mm za piš. i aut. (p.3150) ....15.750 kom.
2. Metak 7,62mm za PAP (p.1120) sa okv ....49.280 “
3. Metak 7,62mm za AP i PM (p1260) bez okv ....27.720 “
4. Metak 7,9mm o.z. M-48 (p.900) sa okv ....99.000 “
5. Metak 7,9mm teš. zr. (p,1200) bez okv ....91.200 “
6. Metak 7,9mm snajpersko zr. (p.900) ....l.800 “
7. Metak 11,43mm za aut. TOMSON ....30.000 “
8. Mina kum. za RB M-57 (p.4) ....200 “
9. Raketa 90mm “OSA” (p.3) ....20 “
10. Ručna odbramb.bomba M-75 (p.60) ....l.800 “

OSTALA VOJNA OPREMA
1. Šljemovi ....500 kom.
2. Uniforme maskirne zimske ....500 kpl.
3. Šatorsko krilo maskirno. ....500 kom.
4. Terensko vozilo l
5. Zaštitne maske M-1 ....500 kom.
6. Zaštitni ogrtač ....500 “
Navedena sredstva isporučiti u ŠTO GLLNA.

Svi zahtjevi za neophodnom vojnom opremom i municijom od osam opština SAOK koje smo naveli u ovom aktu, napisani su na osnovu njihovih traženja.
U prilogu vam dostavljamo zahtjev sa sanitetskim materijalom.

Komandant TO
Savo Radulović, [v.r.]
M.P.[270]

MINISTAR
Milan Martić, [v.r.]
M.P.[271]

NAJNEOPHODNIJI LIJEKOVI I SANITETSKI MATERIJAL

1. PARENTERALNI RASTVORI (GLUKOZA 5% i 10%, FIZIOLOŠKA, RINGER, GLUKOSALINI, HEMODEX, HEMOCEL, MANIT 10% i 20%)
2. ANALGETICI (ANALGIN ili NOVALGETOL amp 50x5 ml, TRODON amp 50 i l00 mg, MORADOL amp, FORTRAL amp, DOLANTIN amp)
3. LOKALNI ANESTETICI (XYLOCAIN amp 2% a 2 ml i 20 ml, CYSTOCAIN 2% a 10[.]

270 Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.
271 Isto.

4. ANTIBIOTICI (PENTREXYL inj. a 500 mg i l gr, TOLYCAR a l i 2 gr, LONGACEPH a l gr i 250 mg, CHLORAMPHENICOL inj., AMIKACIN amp, NEBACETIN spray)
5. ANKSIOLITICI I ANTIDEPRESIVI (APAURIN amp, LADIOMIL amp, ANAiTiANIL amp
6. OSTALI RAZNI LIJEKOVI (B1, amp, B6 amp, OHB12 amp, C vit. amp, GLUKOZA u amp -25%, 37%, OIKAMID amp, INSULIN CRISTALNI I LENTE, TETABULIN a 250 i.j., AMINOPHYLIN amp a l0 ml, RANISAN amp, SYNOPEN amp)
7. SANITETSKI I OSTALI POTROŠNI MATERIJAL
(vata SANITETSKA, STANIČEVINA, ZAVOJI RAZNIH VELIČINA, IGLE I ŠPRICE ZA i.v. RAZNIH VELIČINA, SISTEMI ZA INFUZIJU I TRANSFUZIJU, GAZA KOMPRESA RAZNIH VEL., I.V. KANILE-BRAUNILE, RUKAVICE KIR. BR. 8 i 8,5, KIRURŠKI KONCI, RAZNA DEZINFEKCIONA SREDSTVA – ASEPSOL, CETAVLON, OSVJEŽIN, POLIFEN F, POVIDON JODID rastvor i pjena, DESDERMAN,ESEMTAN)
8. 15 SANITETSKIH VOZILA
9. 30 000 PRVIH ZAVOJA
10. 10 MOBILNA EKG
11. 500 TORBICA ZA ČETNOG BOLNIČARA
12. 5-6 RESPIRATORA (ZA TEŠKO POVRIJEĐENE BOLESNIKE POSLIJE OPERACIJE)
13. 3-4 NARKOZA APARATA
14. 3-4 DEFIBRILATORA
15. 10 AMBU APARATA
16. 10 LARINGOSKOPA
17. 100 KOMADA AIR-WAY TUBUSA
18. 1000 ENDOTRAHEALNIH TUBUSA
19. 1000 BOČICA NESDONALA ILI DRUGIH ANESTETIKA
20. 100 BOČICA KETOLARA
21. 100 AMPULA PAVLONA
22. 1000 BOČICA LEPTOSUKCINILA

Potraživanja navedena u prvih 7 tačaka odnose se na lijekove i sanitetski materijal koje traži bolnička apoteka u Kninu, odakle se vrši snabdjevanje za čitavo područje SAO Krajine i nije kvantitativno određeno, pa pošaljite od ovoga što i koliko možete. Za ostalo smo naveli količinu koja nam je sad potrebna, a važi isto što se tiče naših očekivanja.
Napominjemo da je najbolje da sva pomoć u sanitetskom materijalu i sredstvima bude poslata u Knin, odakle će biti distribuirana po čitavom području SAO Krajine.

POMOĆNIK NAČELNIKA SANITETA SN. SL. OS
SAO KRAJINE
Mažibrada dr. Marko, [v.r.]
M.P.[272]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

[272] Isto.

171

1991., rujan 19.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" o sukobima kod Štikova, Baljaka, Siverića i Oštarija; snage oko Benkovca i Obrovca izvršile su manevar prema Zadru radi psihološkog pritiska

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov.br. 270/4
Knin, 19. 09. 1991.

– VRHOVNI K-DANT OS SAOK
– KOMANDANT OS SAOK
– NAČELNIK TO SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 19/19. 09. 1991.

Operacije u sadejstvu sa JNA traju i dalje. Izdata su naređenja da se jedinice u Štikovcu i Baljcima kreću prema Mirlović polju.
Snage iz Laktaca, Dabra i Bitalića pratiti tenkove prema mostu Rumin.
Oklopni voz odmah dejstvovati po Siveriću i padinama Promine.
U toku noći i dana u dva navrata traženo da se 12 pripadnika iz Korenice vrati u Knin.
U toku dana zatražena pomoć avijacije iz Plaškog za dejstvo u Oštarijama.
U 11,30 sati poslat svim jedinicama telegram: u 12 sati prekinuti sva borbena dejstva, jedino da se nastave samo onda ako i druga strana bude otvarala vatru.
Izvještaj iz Benkovca, Polača, Zeleni Hrast, Novigradsko i Karinsko more izdato naređenje da se izvrši manevar prema Zadru i da se dejstvuje prema Zadru. Dejstvo prema Zadru ima za cilj psihološki pritisak.

IZVJEŠTAJ PODNIO
kap. Biserko Ognjen

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 270/4., 1991.

172

1991., rujan 20.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" o boravku Milana Babića i Milana Martića u Bosanskoj Krajini radi prihvata ljudstva koje se dobrovoljno javilo za sudjelovanje u vojnim akcijama, o sporadičnim borbama u sjevernoj Dalmaciji i teškoj situaciji oko Gospića

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Pov. br. 301/1
Knin, 20. 09. 1991. godine

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– KOMANDANTU OS SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 19/20. 09. 1991. g.

U toku jučerašnjeg dana na području Knina mobilizirano 150 v/o. Mob. zborište Golubić.
Takodjer je aktivirano ljudstvo iz Bobodola i Ljupča koji mogu formirati po jedan vod.
Poslije inicijative Krajišnika iz Grahova, Drvara i Petrovca koji žele aktivno da se uključe u odbranu SAO Krajine i da pomognu našem narodu, na tom području je boravio predsjednik Milan Babić i sekretar Milan Martić koji su prihvatili saradnju i dogovorili prihvat ljudstva.
Na području Obrovca nije bilo većih okršaja. Naše snage su prešle na drugu stranu Masleničkog mosta te ga u potpunosti kontrolišu.
U benkovačkom području pored sporadične pucnjave na više lokacija u kojima je ranjen Erceg Slobodan iz Zemunika G. došlo je i do snažne eksplozije na raskršću Biogradske ceste te do rafalne i pojedinačne pucnjave u kojoj je smrtno stradao Miljević Alen iz Benkovca.
U Skradinskom zaledju u rejonu Travica, napadnuti su položaji naših jedinica. Pod jakom vatrom naši su se povukli na rezervni položaj.
Na sinjskom pravcu u rejonu Bitelića u akciji čišćenja terena, došlo je do žestokog sukoba u kome je smrtno stradao Crnogorac Nikola iz Kovačića a ranjen je Đuić Jovica.
U večernjim satima, pri povratku u Knin u rejonu Vinalića, tri pripadnika TO upala su u zasjedu te je ranjen Vučković Slobodan iz Kovačića.
Najteže je na području Gospića u kome su se ukopale snage MUP-a i ZNG-e te koriste već postojeća atomska skloništa za boravak i odmor, te bez jake artiljerijske vatre kao i pomoći avijacije neće biti moguće značajnije napredovanje.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[273]

---

[273] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 301/1.

173

[1991., rujan 20.]
Korenica

Izvješće operativca Službe državne bezbednosti Korenica o miniranju glavnog zasuna na akumulacijskom jezeru u Brlogu pri čemu su sjevernojadranski otoci i priobalna mjesta ostala bez vode

SAO KRAJINA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SAO KRAJINE
STANICA JAVNE BEZBEDNOSTI KORENICA
ODELENJE DRŽAVNE BEZBEDNOSTI KORENICA

I Z V E Š T A J

Dana 20. 09. 1991. godine – vod specijalne namjene – iz Vrhovina pod rukovodstvom kap. Baklajića[274] a u dogovoru sa odelenjem državne bezbednostl Korenica izvršilo je realizaciju plana "BRANA". Tom prilikom na akumulacijskom jezeru u mjestu Brlog koje je snabdjevalo vodom centralu u Senju, miniran je glavni zasun tako da je centrala ostala bez vode i ne radi, miniran je i pomoćni zasun tako da je tok Gacke vraćen starim tokom i sad voda ponire u stare ponore tako da ne može doći do potapanja kuća koje su u blizini jezera a u vlasništvu gradjana srpske nacionalnosti.
Ovim poduhvatom bez vode pitke ostala su primorska mesta i svi severniji otoci.

IZVEŠTAJ PODNIO
91-012[275]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

[274] Predrag.

[275] Stanko Prica.

174

1991., rujan 20.
Vis

Zapovijed Komande VPO kopnenim, pomorskim i zrakoplovnim postrojbama za napadna djelovanja prema Splitu, Šibeniku, Zadru i Dubrovniku s ciljem razbijanja hrvatskih snaga, zauzimanja vojnih objekata te odsijecanja Dubrovnika od ostalog dijela teritorija RH

K o m a n d a
Vojnopomorske oblasti
i k m o. Vis
Str. pov. br. 167-1/47-911
15,00 20. 09. 1991. godine

Vojna tajna
Strogo poverljivo

Uručiti odmah

Na ličnost komandanta ili nš

Zapovest za upotrebu
snaga VPO, Oper. br. 1

1. Karakteristika stanja u Jugoslaviji u zoni odgovornosti VPO:
Strani faktor, koristeći situaciju neposredno upravlja krizom u zemlji i nastoji da izvede završni udar u njenom razbijanju.
Oružane snage Republike Hrvatske, posle niza provokacija izvršile su blokadu svih jedinica JNA u kasarnama i drugim vojnim objektima i prešle u otvoreni napad, čime je nanošenjem gubitaka i paralisanjem normalnog rada objavljen rat JNA. Premeštanje jedinica iz Republike Slovenije je potpuno prekinuto. Ovim je ugrožena njena b/g.
Daljom eskalacijom sukoba ugrožen je teritorijalni integritet SFRJ sa nesagledivim posledicama.
Međunacionalni sukobi sve više prerastaju u građanski rat širih razmera. Predsedništvo SFRJ nema kontrolu nad događajima u zemlji. Anarhija i haos prevladali su u bitnim segmentima države. Zemlja se nalazi pred raspadom.
Nisu stvoreni uslovi za mirno razrešenje jugoslavenske krize.

2.- Zadatak VPO:
Jedinice 9. K sa 46. partd, u sadejstvu sa jedinicama 8. VPS, Flote, RV i PVO i dobrovoljačkim jedinicama, energičnim dejstvima težišno po vitalnim objektima gradova: Zadar, Šibenik i Split, deblokirati kasarne i zauzeti vojne objekte, razbiti snage paravojnih formacija i prinuditi ih na predaju.
Jedinicama 9. VPS (472. mtbr), što pre izbiti na Jadransku magistralu u širem rejonu Dubrovnik, deblokirati vojno odmaralište "Kupari", zaposesti objekat "Srđ", blokirati grad Dubrovnik i odeseći ga od ostalog dela teritorije Republike Hrvatske.
Biti u gotovosti za angažovanje snaga prema naknadno dobijenim zadacima.
Jedinicama Flote nastaviti sa pomorskom blokadom jadranskih luka, prema ranijoj odluci i vatrom podržati dejstva jedinica VPS i KoV i gradovima težišno u rejonima Split, Zadar, Šibenik i Ploče.

Grupu brodova udarnih pomorskih snaga (1 tč i 2 rtop) popuniti minama i biti u gotovosti za ofanzivno miniranje u cilju zaprečavanja pojedinih luka i važnih pomorskih ruta.
U slučaju agresije spolja biti u gotovosti za prenošenje dejstva na more i zatvaranje osnovnih pravaca.
Podržava 1. Ko RV i PVO. KM na IKM VPU Vis.

3.- Susjedi: izostavljeno.

4.- Odlučio sam snagama vpo i dobrovoljačkim jedinicama u sadejstvu sa RV i PVO preći u napad na centralnom i južnom dijelu jpv sa ciljem: energično dejstvovati po vitalnim objektima gradova Zadar, Šibenik i Split, deblokirati kasarne i povratiti vojne objekte, razbiti snage paravojnih formacija i prinuditi ih na predaju.
Dijelom snaga (472.mtbr) izbiti na Jadransku magistralu u širem rejonu Dubrovnika, deblokirati vojne objekte, blokirati grad Dubrovnik i odsjeći ga od ostalog dijela teritorije RH.
Jedinicama flote nastaviti pomorsku blokadu i podržati dejstva jedinica VPS i KoV-a, težišno u centralnom dijelu, biti u gotovosti za ofanzivno miniranje mora.
Cjelokupnim snagama biti u gotovosti za angažovanje po naknadno dobijenim zadatcima.
U slučaju agresije spolja biti u gotovosti za prenošenje dejstava na more i zatvaranje osnovnih pravaca.
Sprečiti predaju objekata i borbene tehnike, naoružanja i municije protivniku U nemogućnosti odbrane uništiti.
Operativni poredak: snage za napad, snage za odbranu objekata, gotovost za napad – po posebnom naredjenju.

5. Zadaci jedinicama:
5.1. 9. K sa 46. partd, 405. PB i dobrovoljačkim jedinicama u sadejstvu sa snagama 8. VPS, snagama garnizona Zadar, Šibenik i Split i Flote i uz podršku snaga RV i PVO izvodi napad u zoni svoje odgovornosti sa zadatkom:
Energično dejstvovati po vitalnim objektima gradova Zadar, Šibenik i Split, deblokirati kasarne i povratiti vojne objekte, razbiti snage paravojnih formacija i primorati ih na predaju.
Osigurati bokove sa pravaca mogućeg ugrožavanja. Biti u gotovosti za angažovanje snaga prema naknadno dobijenim zadacima.
Stvarati neprekidne rezerve od dobrovoljačkih sastava koje težišno angažovati za kontrolu teritorije i osiguranje dejstva glavnih snaga.
U slučaju agresije spolja biti u gotovosti za zatvaranje osnovnih pravaca. Podržava RV i PVO – po zahtevu.
KM Knin (zgrada Komande).
5.3. 8. VPS bez VPU Vis i Lastovo ima zadatak:
Produžiti odbranom vojnih objekata i sadejstvovati snagama 9. K u deblokadi istih. Izvršenju zadataka sadejstvuju snage Flote. Objekte pripremiti za rušenje, u nemogućnosti odbrane iste srušiti.
Biti u gotovosti za angažovanje snaga prema naknadno dobijenim zadacima.
Podržava RV i PVO – po zahtevu.
KM Šibenik (zgrada Komande).

6.- Obezbeđenje borbenih dejstava – u sopstvenoj organizaciji.

7.- Izvršiti potrebne moralne pripreme ljudstva za predstojeći zadatak.

8.- Pozadinsko obezbeđenje.
Popunu borbenim i neborbenim sredstvima vršiti prema zahtjevu jedinica, sa težištem na jedinice 9. K i Flote i 9. VPS. Odobrava se utrošak prema potrebi jedinicama u skladu sa mjestom i zadatkom u borbenom rasporedu.
Odmah staviti u punu b/g sve kr, mine i TR-53 VA koje se nalaze u povišenom stepenu b/g.

9.- Komandovanje i veze:
– IKM o. Vis
– Vezu održavati po planu veza
– Izveštaje dostavljati: redovne u 08,00 i 20,00 sa stanjem u 06,00 i 18,00 a vanredne po potrebi.

K O M A N D A N T
viceadmiral
Mile Kandić

Dostaviti: 9.K / upoznaje izvodno garnizon Zadar i 8.VPS /

M.P.[276]

M.P.[277]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

175

1991., rujan 22.

Letak s pozivom Komande Zadarskog odreda TO "izbjeglim Zadranima i jugoslavenskim patriotama" da se hitno jave radi popune Odreda

---

K o m a n d a
Zadarskog odreda teritorijalne
odbrane

P O Z I V A

sve izbjegle Zadrane, jugoslovenske patriote, od 20 do 55 godina, da se hitno jave Opštinskom sekretarijatu za narodnu odbranu Benkovac radi popune ZOTO.

---

[276] Prijemni pečat: I. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOPUD 90-95, 20. 08. 1991.

[277] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, str. pov. br. 562-4, 20. 09. 1991.

Komanda
Zadarskog odreda
teritorijalne odbrane

22. septembar 1991.

Izvornik, strojopis, ćirilica
HR-HMDCDR, 2., kut. 340.

176

1991., rujan 22.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" o prodoru snaga JNA prema Sinju, o velikom broju zarobljenih pripadnika TO na području Šibenika, djelovanju manjih grupa ZNG-a na cijelom području od Knina do Šibenika, te napadu ZNG-a na vojarnu u Zadru i vojno skladište kod Plaškog

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAOK
Pov. br. 301/2
od 22. 09. 1991. godine

– VRHOVNOM K-NT OS SAOK
– K-NT OS SAOK
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 21/22. 09. 1991. g.

U toku jučerašnjeg dana na cijelom području zahvaćenim borbenim dejstvima dolazilo je do okršaja različitog intenziteta u zavisnosti od pravca na kojem se se odvijala.
Na Sinjskom području naše snage sa jedinicama JNA su izvršile prodor po dubini te su se zaustavile na 8 km od Sinja. Velika opasnost je što nije izvršeno detaljnije čišćenje pređenog terena, te je vrlo opasno kretanje komunikacijom Knin – Sinj. Prije dva dana smo imali gubitke baš od tih zaostalih snaga da bi se to ponovilo i sinoć u kome su smrtno stradala dva borca a tri su teže ranjena. Na tom pravcu imamo vrlo slabe snage od 4 tenka, 4 transportera i stotinjak pješadinaca.
Na Šibenskom pravcu vođene su borbe ali najveća opasnost je baš od zaostalih razbijenih grupa koje djeluju samostalno te vrše prepade i postavljaju zasjede. Pošto je to ogroman prostor od Knina do ulaza u Šibenik koji također nije kontrolisan niti su postavljene objavnice po komunikacijama, tako da se vrlo opasno kretati tim područjem. U takvu zasjedu upala je jedna kolona vozila JNA sa oruđima te je zarobljeno šesnaest pripadnika rezervnog sastava JNA kao i major Stevan Krklješ. Pored njih zarobljen je i milicioner u rezervnom sastavu Marinko Manojlović.

Raspolaže se informacijom da na području Drniša kao i na Promini ima oko 500 pripadnika MUP-a i ZNG koji su u skloništima po Drnišu i u špiljama na Promini. Na tom reonu deblokirana je kasarna u Trbounju.
U Skradinskom zaleđu naši drže dostignute položaje.
Na području Benkovca bilo je sporadične pucnjave na više lokacija.
Jutros u ranim jutarnjim satima napadnuta je kasarna u Zadru.
Sinoć javljeno iz Plaškog da velike snage napadaju na vojno skladište jačine od 1500-2000 ljudi. Naši su odbili dva napada, traže pomoć. O ovom je obavještena komanda korpusa.
Jutros javljeno iz Gračaca da Lovinac nije zauzet te da treba raditi još na pripremama i koordinaciji.
Na Benkovačkom području noć je protekla mirno.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Maglov Petar

M.P.[278]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

177

1991., rujan 23.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" o borbama oko Zadra, Gospića, velikom broju zarobljenih pripadnika TO kod Šibenika, te osvajanju Petrinje

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. broj 301/3
od 23. 09. 1991. godine

– VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
– K-DANTU OS SAOK
– NAČELNIKU ŠTO
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 22/23. 09. 1991. g

Pretprošle noći u ranim jutarnjim satima vojska je u Otišiću pronašla prevrnut kamion. Ubijen je Barišić Đuro i dobrovoljac iz Bosne Margetić Samir.

---

[278] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Zbog napada na kasarnu u Zadru upućen telegram TO Benkovac, da sve snage TO stavi na raspolaganje JNA za pravac Zadar.
U jutarnjim satima ustaše su iz pravca Gospića napale Medak.
U rejonu Pakova sela uhapšeni su: Opačić Rade, Matijević Zdravko, Tanjga Radovan, Medoš Stevo, Simić Ilija, Jeramaz Dragan, Vujatović Dinko, Bjelan Boris, Vujasimović Veljko, Sladaković Nebojša, Kukolj Tomislav, Lalić Siniša, Samardžija Ratko, Ilić Jovan, Tomasović Radovan i major Krklješ Stevan. Poginuli su Rastović Zoran i Bjelić Zoran.
U rejonu Otišića ranjeni su: Lošić Goran, Jarić Zdravko, Đurić Milorad.
Informacija iz Gline da je Petrinja oslobođena, kao i čitavo područje do Kupe.
Naređeno je od strane Štaba da se obustave sva borbena dejstva izuzev ako naše snage nisu napadnute.
Obavjest iz Gračaca da naše snage u Medaku trpe jaku vatru i traže pomoć avijacije.
Na području Benkovca bilo je puškaranja. Primjećeno oko 3000 ustaša u rejonu Škabrnja Biljane Donje.
U toku noći Medak su tukli zarobljenim oruđima.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[279]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 301/3., 1991.

178

[1991., rujan 24.]
Korenica

Izvješće operativca Odelenja državne bezbednosti Korenica o uspješno izvršenoj akciji voda za specijalne namjene prilikom koje je srušena crkva u Drenovu Klancu, te masakrirani Hrvati, mještani Brloških Dubrava

---

SAO KRAJINA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SAO KRAJINE
STANICA JAVNE BEZBEDNOSTI KORENICA
ODELENJE DRŽAVNE BEZBEDNOSTI KORENICA

I Z V E Š T A J

Dana 24. 09. 1991. godine u mestu Drenov Klanac realizirana je. akcija proterivanja i čišćenja mupovaca sa katoličke crkve u pomenutom mestu, a koja je bila pod njihovom kontrolom od 23/23. 09. 1991. godine do danas.

[279] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

Na pomenutoj crkvi i u neposrednoj blizini nalazila su se dva puškomitraljeska gnezda i nekoliko snajperista.
Navedena akcija izvedena je u 10.00 sati od strane voda za specijalne namene pod vodstvom kap. Baklajića.[280]
Prilikom čišćenja na pomenutu crkvu ispaljeno je sedam projektila iz Bestrzajnog Topa, a otvorena je vatra iz streljačkog naoružanja. Nakon izvedene akcije crkva je ostala goreti, a sa sigurnošću se tvrdi da je izginulo 5-6 mupovaca.
Prilikom napuštanja specijalnog voda nakon izvršene akcije sa mesta poprišta i tokom prolaska kroz mesto Brloška Dubrava na iste je otvorena vatra iz streljačkog naoružanja iz privatnih Hrvatskih kuća kojih na tom delu puta ima 3-4 prilikom čega je stradalo oko 7 civila (hrvata). Možemo konstatirati da je akcija uspešno i efikasno izvršena.

IZVJEŠTAJ PODNIO
91-012[281]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

179

1991., rujan 25.
Kupljensko

Zapovijed Štaba TO općine Vojnić o preustroju postojećih samostalnih četa i postavljanju časničkog kadra

---

SAO KRAJINA
ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
OPĆINE VOJNIĆ
Str. pov. broj: 25-0l/l-91.
Kuplensko, 25. 09. 1991. god.

Na osnovu člana 32. i 49. Zakona o narodnoj odbrani Republike Srbije

N A R E Đ U J E M :
1. PREFORMIRATI JEDINICE TO OPĆINE VOJNIĆ PO SLIJEDEĆEM:
1.1. Od postojećih samostalnih četa TO sa područja RaŠTO Veljun formirati jedan manevarski odred TO trojnog sastava sa pratećom jedinicom prema formaciji. Ostali dio pripadnika TO formirati u odelenja, vodove i čete kao prostornu strukturu.
Za komandanta odreda postavlja se Strunjaš Miljan.

[280] Predrag.
[281] Stanko Prica.

1.2. Od postojećih samostalnih četa TO sa područja RaŠTO Krnjak formirati odred TO trojnog sastava, s tim da se od postojećeg pratećeg oruđa u četama formira prateća četa. Od preostalog ljudstva formirati prostorne jedinice od odelenja do čete.
Za komandanta odreda postavlja se Živković Miloš.

1.3. Od čete TO Tušilović, 1. sčTO Vojnić i 2. sčTO Krstinja formirati odred TO i prateću četu tog odreda od postojećih pratećih oruđa i voda MB-82 mm, a nedostatak ljudstva za popunu tog odreda popuniti iz čete TO Kuplensko i čete TO Živković kosa.
Za komandanta odreda postavlja se Kovačić Dragan.

1.4. Od postojećih jedinca RaŠTO Utinja i Sjeničak i čete TO Utinja Vrelo iz sastava RaŠTO Vojnić formirati također odred TO trojnog sastava. Od postojećih pratećih oruđa s tog područja formirati prateću četu, a od preostalog ljudstva formirati jedinice prostorne strukture.
Za komandanta odreda postavlja se Muždeka Žarko.

1.5. Od postojećih jedinica RaŠTO Krstinja formirati odred TO trojnog sastava, a prateću četu tog odreda od postojećih oruđa i ljudstva. Preostali dio ljudstva formirati u jedinice prostorne strukture.
Za komandanta odreda postavlja se Kraljevački Slobodan.

1.6. RaŠTO Vojnić za sada ostaje pri postojećoj organizaciji prostorne strukture, a ukoliko se ukaže potreba iz pojedinih sastava popunjavat će se ostali odredi TO.

2. Odredi TO nose slijedeće nazive:
– Odred TO Krstinja formiran sa područja RaŠTO Krstinja nosi naziv odred TO Krstinja, odnosno 1.odred TO,
– Odred s područja RaŠTO Veljuna nazivat će se Odred TO Marić kosa, odnosno 2. odred TO,
– Odred s područja RaŠTO Krnjak nosi naziv Odred TO Debela kosa odnosno 3. odred TO,
– Odred formiran od samostalnih četa TO s područja bivše općine Vojnić nosi naziv Odred Petrova gora, odnosno 4. odred TO,
– Odred TO formiran s područja RaŠTO Utinja i RaŠTO Sjeničak nosi naziv Katić kosa odnosno 5. odred TO.

3. U sastav odreda ulaze vojni obveznici do 45 godina starosti a preko te dobne granice mogu se uključivati i stariji dobrovoljno ili ako se ukaže potreba, zavisno od ljudskog potencijala na određenim rejonima.

4. Od raspoloživih starješina u svojoj zoni odgovornosti komandanti odreda će izabrati kadar za komandu – Štab odreda, komandira četa, vodova i odelenja i to će postaviti svojom naredbom.

5. Diverzantski vod TO i protivdiverzantski vod TO kao i zaštitni vod TO organa DPZ ostaju kao i do sada.

6. 3. sčTO Vojnić dobiva zadatak da obezbjeđuje KM III operativne zone TO i bolnicu na Petrovoj gori.

7. Pripadnici TO na području Kordunskog Ljeskovca, Kršlje, Crnaje, Lipovače, Grabovca Sadilovca i ostalih srpskih sela sa tog područja organizuju se u samostalne čete i djelovat će kao prostorna struktura na tim područjima preko oficira za vezu i ŠTO Vojnić.

8. Artiljerijska oruđa tj. MB 120 mm, topovi B-l, haubice 105 mm i laki lanseri raketa ostaju u svojim rejonima razmještaja i položaja a njihovu upotrebu reguliše ŠTO Vojnić.
Za komandanta ove artiljerijske grupe postavlja se Štakor Nikola.

9. Rajonski štabovi TO ostaju kao i do sada i preuzimaju i organizuju prostornu strukuturu TO. Postavljenje komandanata rajonskih štabova regulisat će se posebnim Naređenjem.

10. Ovo Naređenje mora se sprovesti do 20,00 časova 27. 09. 1991.g. o čemu izvjestiti ovaj Štab.

KOMANDANT TO
Pavić Dragan, [v.r.]
M.P.[282]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6019.

180

1991., rujan 27.
Knin

Dnevno izvješće Glavnog štaba TO tzv. "SAO Krajine" o osvajanju Svetog Roka i Lovinca te zarobljavanju pripadnika TO koji su poslani u Karlovac

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB TO SAO KRAJINE
Pov. broj 331/2
Knin, 27. 09. 1991. godine

– VRHOVNO K-DANT OS SAOK
– K-DANT OS SAOK
– NAČELNIK GŠTO KNIN
– ODB

I Z V J E Š T A J
od 26/27. 09. 1991. g.

U Vojniću nedostaju motorna vozila za potrebe komande kao i sredstva veza.

[282] Okrugli pečat: SR Hrvatska, Općina Vojnić, Štab TO.

Provjeriti šta je sa zarobljenim pripadnicima TO upućenim od strane JNA u Karlovac. Snage TO su u fazi prereformiranja u odrede po novoj formaciji. Uspostavlja se saradnja sa sedmom Banijskom i JNA.
Naše snage u večernjim su satima ušle u Sveti Rok i Lovinac.
Vojnić javlja da je na širem području Krešovca otkriveno grupisanje 2-3 brigade MUP-a i ZNG, imaju podršku artiljerije. Očekuje se napad tih snaga pravcem Karlovac – Slunj.
Bilo manjeg puškaranja na području Benkovačke opštine, rejon Biljane Gornje i Biljane Donje.
Iz Kistanja kap. Mihajlović javlja da je bataljon u fazi formiranja i da je moral na zavidnom nivou.
Izvršena razmjena zarobljenika između JNA i ZNG.
Dostavili smo imena zarobljenih pripadnika TO.
Tri leša masakriranih Srba u Karlovcu prebačena u Krnjak. Traži se međunarodna komisija.

M. P.[283]

IZVJEŠTAJ PODNIO
Biserko Ognjen

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 331/2., 1991.

181

1991., rujan 27.

Izvješće 221. mtbr Komandi 9. korpusa OS SFRJ o borbama na sinjsko-vrličkom pravcu i oko Drniša, dezerterstvu u brigadi te pljački društvene i privatne imovine od strane pripadnika brigade i nepoznatih pojedinaca

KOMANDA 221. mtbr
Str. pov. br. 2590-11
od 27. 09. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

BORBENI IZVEŠTAJ:-

KOMANDI 9. K.

1. U toku 27. 09. 1991. g. pripadnici ZNG-e i MUP-a u zoni odgovornosti 221. mtbr nisu izvodili napade i provokacije do 15 časova. U odnosu na prethodni izveštaj u toku dana uočena su prikupljanja snaga u rejonu s. Širitovci i s. Sedranići. U širim rejonima odbrane i razmeštaja 10. okb baziraju ubačene snage ZNG-MUP čije su namjere izvođenje diverzantsko terorističkih akcija i izviđanje naših snaga.

[283] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

2. 221. mtbr nalazi se u rasporedu shodno naređenju K-danta 9. K. U odnosu na data naređenja nisu pregrupisane snage mb sa Sinjsko – Vrličkog pravca jačine ojačane čete.
Ostale snage ušle su u sastav formacijskih jedinica i sa njima su posednuti planirani položaji – rejoni za odbranu.
U toku dana nastavljeno je sa utvrđivanjem posednutih položaja – rejona.
Moralno stanje u jedinicama je dobro. Narušen je borbeni moral u 2.mtč/2mtb zbog dezerterstva 29 pripadnika od ranije i naknadno još 5, to jest ukupno 34, zbog defetističkog delovanja pomoćnika za MV u četi por. Tišma Milana, k-dira 1. voda, rez. por. Kablar Boška i k-dira pov. rez. ppor. Drezgar Gorana kao i desetara Bezbradica Janka, Grahovac Milana i Popović Janka.
Također je borbeni moral narušen u 1./had 105 mm, a evidentno je zbog zarobljavanja 1. hv. Evidentno je da iz te baterije, već duže vreme dezertiralo 4 vojnika sa oružjem i municijom i to: vojnici Četnik M. Dušan, Tošić Lj. Milan, Buač M. Zdravko i Knežević Boško. Među navedenim pripadnicima 2/2mtb postoji osnovana sumnja da su pojedinci pljačkali društvenu i privatnu imovinu posle završetka b/d za Drniš.
Sistem bezbednosti i samozaštite je zadejstvovan u zoni odgovornosti brigade. Bezbednosni problemi su sledeći: baziranje DTG i ostavljenih snaga ZNG i MUP u zoni odgovornosti, pljačka društvene i privatne imovine od strane pojedinih pripadnika jedinice i neidentifikovanih grupa i pojedinaca sklonih imovinskom kriminalu, neostvarena dovoljna saradnja sa snagama SUP-a Krajina, za rešavanje bezbednosnih problema teritorije, pojedinačna i grupna dezerterstva iz jedinice sa oružjem i municijom, širenje pojedinih glasina i dezinformacija na terenu i u jedinicama koje uznemiravaju sastav brigade.
Na Vrličko – Kninskom pravcu grupa od 5 vojnika bila je u patroli i upala u zasedu. Nakon toga K-dant BG-1 izvršio je deblokadu u vremenu od 15.00 do 17.30 i zarobio 11 pripadnika ZNG. Zarobljeni su upućeni u Knin.
U toku dana na dužnost su se javila 2 of.:

kap Joksić Dragoš
kap Slavković Rade

Izvršena je popuna 2. mtb sa 2 rez. of. i 20 vojnika u rezervi.
Preduzete mere:
– podnesene su krivične prijave protiv organizatora nediscipline i dezerterstva u 2/2 mtb i četvorici dezertera iz 1./had 105 mm uz pokretanje potrage. Dostavljena je svim podčinjenim jedinicama pisana informacija sa presekom situacije i merama za jačanje moralnog faktora u jedinicama.
U organizacijskom smislu radi se na poboljšanju sistema rukovođenja sa podčinjenim jedinicama.

3. Odlučio sam dovesti brigadu na visok nivo b/g izražavajući težište na uspostavi sistema RIK-a, jačanju borbenog morala, organizovanja sistema vatre, uspostavi potpune kontrole u zoni odgovornosti, funkcionisanju osnovnih delatnosti za promet ljudi i roba i za nužnu proizvodnju u cilju stvaranja uslova za dalja dejstva brigade.

4. ZAHTEVI:
– molimo da se ubrza smena delova mb na Sinjsko – Vrličkom pravcu
– molimo da brigada ima prioritet u popuni sa nedostajućim ljudstvom

– molimo da 9.bVP izvrši potražnje radnje na osnovi naših dosadašnjih zahteva za potragu te da Vojni sud pri 9. K. prihvati i postupi po dostavljenim krivičnim prijavama.
– molimo da organ za MV 9. K. izradi ili inicira informacije o aktuelnim moralno bezbednosnim problemima.

dostavljeno:
K-di 9. K.
arhivi

M. P.[284]

KOMANDANT
potpukovnik
Borislav Đukić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

182

1991., rujan 28.
Knin

Vojna pošta br. 8830 iz Knina dostavlja načelniku Organa bezbednosti 9. korpusa OS SFRJ dokumentaciju o pljački kuća protjeranih Hrvata u Drnišu

---

V O J N A P O Š T A
Br. 8830
Ku. Br. 138/91,
28. 09. 1991. god.
K N I N

Dokumentacija o izvršenoj
kradji u Drnišu, dostavlja.-

NAČELNIKU OB 9. KORPUSA

U prilogu akta dostavljamo Vam službenu zabelešku, potvrdu o oduzetim predmetima, izjave i fotoelaborat o izvršenoj kradji u Drnišu dana 28. 09. 1991. godine od strane pripadnika TO-Djevrske, u uniformi JNA i sa naoružanjem.
Prednje vam se dostavlja na odluku i daljnji postupak.

M. P.[285]

K O M A N D A N T
kap. I kl.
Radić Milorad, [v.r.]

- - - - - - -

[284] Okrugli pečat: Komanda 1. motorizovane brigade.
[285] Okrugli pečat: Vojna pošta br. 8830 Knin.

OVLAŠTENO SLUŽBENO LICE
VOJNE POLICIJE
Vojna pošta 8830 Knin
Broj: KU-138/91
Datum: 28. 09. 1991. god.

SLUŽBENA ZABELEŠKA

Dana 28. 09. 1991. godine oko 16,00 časova organi SUP-a Knin predali su organima vojne policije Knin
1.- TOMASOVIĆ MIRKA, pripadnik TO Djevrske, od oca Slavka i majke Marije rodjene Lalić, rodjen 31. 07. 1966. godine u Kninu, završio srednju školu, po zanimanju strojobravar, bez zaposlenja, oženjen, otac jednog deteta, do sada neosudjivan, ne vodi se krivični postupak, stalno nastanjen u s. Smrdelje broj 35.

2.- VRANJKOVIĆ RADOVAN, pripadnik TO Djevrske, od oca Nikole i majke Joke, rodjene Lalić, rodjen 25. 05. 1966. godine u Šibeniku, završio srednju školu, po zanimanju strojobravar, bez zaposlenja, bavio se sviranjem, oženjen, otac dvoje dece, do sada neosudjivan, ne vodi se krivični postupak, stalno nastanjen u s. Smrdelje broj 39.

Imenovani su sa privatnim vozilom Tomasovića i registarskim oznakama Vranjkovićevog vozila otišli u Drniš, i u skladišta "Trgoprometa" Drniš, prekoputa benzinske pumpe. U skladištu su, kako izjavljuju, sa ostalim ljudima nakupili veću količinu razne robe, od bele tehnike, praškova (deterdženata) do alkoholnih pića, sa ciljem da to odnesu svojoj kući. Sve ovo su radili u uniformi JNA i naoružani PAP i PM 7,62 mm, koje su dobili od "štaba" u s. Djevrske.
Nakon privodjenja, od imenovanih su oduzeta ukradena sedstva uz izdavanje potvrde o privremenom oduzimanju predmeta, pismene izjave, sva ukradena sredstva su fotografisana, a isti su pušteni i vraćeni u jedinicu TO Djevrske – Varivode gde su trebali biti na dužnosti-smeni.
Proverom u RK "Kninjanka" utvrdjeno je da su imenovani ovom svojom radnjom pričinili materijalnu štetu u iznosu oko 104.445.00 dinara.
Službena zabeleška sa izjavama i fotoelaboratom dostavlja Vam se na daljnji postupak.

O S L VOJNE POLICIJE
st. vod. I kl.
Ljubičić Petar, [v.r.]

- - - - - - -

Tomasović Mirko
Smrdelje 35
TO ĐEVRSKE
28. 9. 1991.

– U vezi uzimanja stvari iz trgovačkog skladišta u Drnišu 28. 9. 1991, a na zahtjev OSL Vojne Policije, dajem sljedeću pismenu

IZJAVU

– Krenuo sam sa Vranjković Radovanom u Drniš da pronađem frižider i još neke sitnice. Stigao sam u Drniš i vidio kako iz skladišta uzimaju stvari. Tu smo stali uzeli stvari i vratili se. Vozio sam svoje auto vlasnika Vulinović Marka koje još nisam prepisao. Pri uzimanju tih stvari vidio sam da veliki broj ljudi radi isto. Vidio sam i neke poznanike iz Knina, Tepljuha i Kosova.

Tomasović Mirko, [v.r].

\- - - - - - -

Vranjković Radovan
..... [286] br. 39 Đevrske
Smrdelji
T.O. Varivode
29. 9. 1991. god.

U vezi uzimanja stvari iz trgovačkog skladišta u Drnišu 28. 9. 1991. g., a na zahtjev OSL VOJNE POLICIJE dajem sledeću pismenu

IZJAVU

Sjeli smo ja i kum u auto i otišli u Drniš i natovarili iz skladišta razne robe koja nam je oduzeta po potrebi. U Kninu na mostu nas je sačekala milicija i privela u SUP Knin gdje smo odatle bili sprovedeni u vojnu kasarnu i tu je roba oduzeta. Natovarili smo punu prikolicu pića a u auto raznih kućanskih aparata.

Potpis:
Vranjković Radovan, [v.r.]

Izvornik, strojopis i rukopis, latinica
Ministarstvo obrane RH, Vojnosigurnosna agencija

183

1991., rujan 29.
Odluka Komande Operativne grupe 1 da uz snažnu zračnu i topničku vatru izvrši napadnu akciju prema Velikoj Gorici i Karlovcu i time omogući izvlačenje blokiranih garnizona u Karlovcu, Samoboru i Zagrebu

---

[286] Nečitko.

KOMANDA OG-1
Str. Pov. 100-10
29. 09. 1991. g.

STROGO POVERLJIVO
Primerak____

VRLO HITNO
URUČITI ODMAH

Na ličnost komandanta (NŠ)

Na osnovu Naredjenja Komande 5. VO str. pov. br. 09/75-362 od 28. 09. 91.g. a u skladu sa najnovijim razvojem situacije, jedinice da budu u gotovosti za aktivna dejstva, a na osnovu dobijenog zadatka:

ODLUČIO SAM: uz snažnu avio i artiljerijsku podršku izvršiti napad glavnim snagama pravcem: s. Bačuga – Petrinja – Lekenik, a pomoćnim snagama Vojnić – Karlovac.
C I LJ: razbiti protivnika na pravcima napada i u bližem zadatku izbiti na r. Kupa na liniji: Petrinja – Karlovac, a zatim izvršiti pregrupisavanje i glavnim snagama nastaviti napad pravcem: Petrinja – s. Lekenik – V. Gorica, a pomoćnim snagama deblokirati garnizon Karlovac i time omogućiti izvlačenje snaga iz garnizona Zagreb k Petrinji i Samobora preko Zdenčine k s. Lasinja.
Gotovost za napad u 06,00 č. 29. 09. 1991.g., a početak borbenih dejstava će se posebno narediti.
KM – Čavić brdo.

ZADACI JEDINICA:
1.- 622. mtbr sa okb/51. mbr, bVBR-128mm i hab 152mm, uz avio i art. podršku zauzeti most na r. Kupi u s. Brest, stvoriti mostobran u rejonu: s. M. Gorica, s. Jazvenik i obezbediti desni bok glavnih snaga operativne grupe na liniji: s. Odra Sisačka-s. Mošćenica. U sledećem zadatku produžiti napad i razbiti snage ustaša u rejonu: s. Žažina i obezbediti uvodjenje 544. mtbr sa linije: s. Dužica – Graberje, pravcem: s. Dužica – s. Lekenik.
Podržava 5. K RV i PVO i VRG-5 po vašem zahtevu.
KM – Petrinja (kasarna.),

2.-544. mtbr sa divizionom SO 90mm (bez raketne baterije) uz art. i avio podršku napada glavnim snagama pravcem: s. Bačuga – s. Nebojan a pomoćnim snagama pravcem: Glinsko – Novo Selo – Vrateško, i u bližem zadatku izbiti na r. Kupa, razbiti ustaše, uz stalno neposredno obezbedjenje levog boka. Po izbijanju na r. Kupa snage TO ostaju na r. Kupa, a brigada sa okb/TG-1 vrši pregrupisavanje i prelazi r. Kupa u s. Brest i sa linije s. Dužica – s. Graberje produžava napad pravcem: s. Dužica – s. Lekenik – V. Gorica gde razbiti protivnike i biti u gotovosti za prihvat snaga koje se izvlače iz Zagreba. Podržava 5. K RV i PVO i VRG-5.
KM – u rejonu s. D. Bačuga

3.-TG-1 sastava: okb, tpoab T-12, slab PVO 57/2, hab 155mm, 1 i 3. odred Vrginmost i 2 i 3. odred TO Glina napada glavnim snagama pravcem: s. Čremušnica – s. Bučica – Pokupsko uz istovremeno vezivanje snaga sa fronta, izvršiti otsecanje ustaških snaga u širem rejonu Viduševac, sprečiti im izvlačenje i uništiti i izbiti na r. Kupa. Po izbijanju na r. Kupa jedinice

TO organizuju odbranu na desnoj obali a okb predpočinit 544. mtbr. Podržava 5. K RV i PVO po zahtevu.
KM u rejonu Glina.

4.-169.mtbr sa 3, 4, i 5. odredom TO Vojnić napada u zoni: Slunjski Moravci – Ribari, i s. Ladvenjak – Karlovac, pravcem: Vojnić – Karlovac sa zadatkom, uz avio i artiljerijsku podršku i u sadejstvu sa susedima razbiti snage protivnika na pravcima napada i u bližem zadatku izbiti na r. Kupa. U sledećem zadatku u sadejstvu sa 6/10. partd nastaviti napad i deblokirati garnizon Karlovac. Podržava 5. K RV i PVO i VAG-5 po vašem zahtevu.
KM u rejonu Pogledić.

5.-OpŠTO Vojnić bez 3., 4. i 5. OdTO ima zadatak razbiti ustaške snage u rejonu Banski Kovačevac, Kablar, ovladati desnom obalom r. Kupa na odseku s. Kablar – s. Banski Kovačevac i obezbediti desni bok 169.mtbr.
KM s. Sjeničak Križ.

6.-OpŠTO Vrginmost bez 1. i 3. OdTO ima zadatak: razbiti ustaške snage u širem rejonu s. Lasinja i ovladati mostom na r. Kupa a zatim preći u odbranu do prihvata snaga 4. okbr koja se izvlači pravcem: Samobor – Zdenčina – Lasinja.
KM u rejonu s. Stipan.

7.-OpŠTO Kostajnica svim raspoloživim snagama okružiti i odseći ustaške snage u rejonu Sunja.

8.-OpŠTO Sisak svim raspoloživim snagama vezivati snage protivnika u rejonu s. Komarevo i ne dozvoliti mu prodor k Baniji.

9.-OpŠTO Dvor na Uni vrši borbenu kontrolu teritorije. Angažuje se po odluci OG, a prema situaciji. Neposredno je odgovoran za obezbedjenje mostova na r. Una.

10.-Artiljerijsko raketna podrška
– hab 155mm i bateriju VBR 128mm, po izvršenju zadatka TG-1 u prvoj etapi operacije pretpočiniti 544. mtbr do njenog izvršenja zadatka sa 2 b/k municije.
– art. vatrenu podršku organizovati formacijskim i pridodatim jedinicama
– težište upotrebe protivoklopnih art. jedinica imati na uništenju bunkera, puškarnica i drugih značajnih vatrenih točaka, čime obezbediti potpunu neposrednu vatrenu podršku jedinica u napadu angažovanjem orudja u ulozi GONG-a.
– težište upotrebe art. za podršku imati na podršci snaga na težištu napada i u neutralisanju važnijih ciljeva: minobacačkih baterija, snaga u rejonima prikupljanja, snaga u protivnapadu i snaga u većim utvrdjenih rejona.
– zabranjujem upotrebu vatre koja se ne osmatra i po svaku cenu izbeći sopstvene gubitke.
– planiranje pripreme i podrške obezbediti neprekidnosti iste na celoj dubini zadatka jedinstvenom upotrebom art. za podršku za vatrene udare i PO artiljerije u vatrenom osmatranju.
– vatrena priprema traje 30 minuta:
– vatrena avio priprema 10 minuta
– art. priprema 20 minuta
Strukturu art. pripreme odrediće komandanti potčinjenih jedinica.

11.-Obezbedjenje borbenih dejstava:
a) Moralno-psihološko obezbedjenje:
Do otpočinjanja b/d izvršiti neophodne moralno-psihološke pripreme celokupnog sastava 1.OG. Težište pripreme imati na 544. i 622. mtbr. Adekvatnim merama i postupcima obezbediti visok stepen borbenog morala i isti održati do izvršenja zadataka jedinica. Neposrednim uticajem starešina sprečavati negativne pojave u toku priprema i izvodjenja b/d. U pripremi jedinica objasniti cilj operacije i ukazati na našu nadmoć i superiornost u tehnici, naoružanju i brojnom stanju.

b) Bezbednosno obezbedjenje:
Sve jedinice u zoni napada 1. OG preduzeće mere samozaštite elemenata borbenog poretka i uspostaviti tesnu saradnju sa jedinicama TO Banije i Korduna. Organizovati hvatanje dezertera i preduzimati mere za uništenje diverzantskih grupa neprijatelja.
Pojačati mere obezbedjenja KM.
Zarobljenički logor formira se u s. Blinje.

c) Obaveštajno obezbedjenje:
Nastaviti sa prikupljanjem podataka o snagama protivnika u zonama napada. Angažovanje izviđačkih jedinica po odluci potčinjenih komandanata. Prikupljene podatke redovno dostavljati komandi 1. OG.

d) inžinjerijsko obezbedjenje:
Težište inž. obezbedjenja imati na obezbedjenju kretanja.
Savladjivanjem MES vršiti grupama za raščišćavanjem i izradu prolaza. Savladjivanje vodenih prepreka vršiti formacijskim priručnim sredstvima, a prijelaz borbenom tehnikom vršiti preko postojećih mostova.
Puteve osposobljavati sopstvenim snagama i osloncem na snage i sredstva teritorije.

e) Pozadinsko obezbedjenje:
PoOb organizovati sopstvenim snagama i sradstvima osloncem na 993. PoB Banja Luka po svim zadacima PoOb [..], na 4. TSkM ....[287] Sa 944. PoB Bihać, InSk/944. PoB Bihać – Orljani i 1. TSkM/639. PoB Javornik-Bosanski Novi.
Svi putevi u zoni dejstva brigade stavljaju se istim u nadležnost. Regulisanje i kontrolu saobraćaja u zoni dejstava brigada iste vrše sopstvenim snagama osloncem na saobraćajnu miliciju teritorije koju angažovati uz strogu selekciju.
TOb vršiti sopstvenim snagama, a zahteve za izvlačenje oštećene tehnike dostavljati 993. PoB Banja Luka.
Mere CZ sprovoditi sopstvenim snagama osloncem na civilne ustanove preventivne medicine. Zbrinjavanje p/o vršiti sopstvenim snagama u BrSnSt a teže povredjene i obolele evakuisati u CZU u Bihać, Udbina, Dvor na Uni, Bosanski Novi, Prijedor i Banja Luka.
Snabdevanje sa SnMS vršiti osloncem na sanitetsko skladište Banja Luka.
Način ishrane kombinovano.

12.-Komandovanje i veza:
KM u rejonu Čavić brdo.

[287] Nečitko.

Vezu organizovati po planu veza.
Redovne izvještaje dostavljati svakog dana do 19,00 č. sa stanjem u 17,00 a vanredna po potrebi.

KOMANDANT
general-major
Dušan Koturović, [v.r.]

Preslika, strojopis, latinica
Dokument u posjedu priređivača.

184

1991., rujan 29.
[Rijeka]

Zapovijed Komande 13. korpusa za odsudnu obranu vojnih objekata u garnizonima u Rijeci i Delnicama, te proboj i izvlačenje pravcem Rijeka – Delnice – Vrbovsko, Slunj – Plitvice

---

KOMANDA 13. KORPUSA
Str. pov. br. 617-17
29. 09. 1991. godine

NA LIČNOST KOMANDANTA (NŠ)

Zapovest za upotrebu
jedinica korpusa.-

1.- Zapovešću za upotrebu jedinica 13. K str. pov. br. 617-3 od 21. 09. 1991. godine regulisao sam upotrebu jedinica 13. K. U skladu sa direktivom 5. VO i najnovijim razvojem situacije, jedinice u garnizonima imati u gotovosti za odbranu kasarni i objekata u garnizonima i za organizovan proboj na određenom pravcu.

2.- Jedinice 5. VO glavnim snagama napadaju na pravcu s. Bačuga – Petrinja – Lekenik, a pomoćnim snagama na pravcu Vojnić – Karlovac sa zadatkom da razbiju snage protivnika na pravcima napada i u bližem zadatku izbiju na r. Kupa na liniji Petrinja – Karlovac, a zatim produžavaju napad na pravcu: Petrinja – Lekenik – V. Gorica i deblokiraju garnizon Karlovac, omogućavajući izvlačenje snaga iz garnizona Zagreb na pravcu: Zagreb – V. Gorica – s. Lasinja. Zadatak izvršava uz podršku 5. KoRV i PVO, VRG-5 i VAG-5.

3.- 13. korpus sa 970. PoB produžava sa upornom odbranom kasarni u garnizonu Rijeka i Delnice i vrši pripreme za organizovan proboj na opštem pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice. Izvlačenje podržavaju snage 5. KoRV i PVO.

4.- Odlučio sam: svim snagama i sredstvima u garnizonima Rijeka i Delnice uporno braniti kasarne, skladišta i druge vojne objekte i biti spreman za organizovan proboj i izvlačenje na opštem pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice.
Početak proboja i izvlačenje po mom naređenju.

5.- Zadaci:
5.1. 13 pmtbr produžava upornu odbranu kasarni, objekata i skladišta i biti u gotovosti za proboj i izvlačenje prevcem: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice.
5.2. 6. bbr produžava upornu odbranu kasarne i skladišta, vrši mobilizaciju dobrovoljaca i biti u gotovosti za organizovan proboj i izvlačenje na pravcu: Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice.
5.3. 8. pmtbr i 4/35. partd produžava odbranu kasarne, vrši mobilizaciju dobrovoljaca i ulazi u sastav 580. mabr sa kojom vrši proboj.
5.4. Komanda 13. map i 13. lap PVO sa lad PVO/13. pmtbr i had 105 mm/13. pmtbr produžava odbranu kasarne i biti u gotovosti za podršku proboja i izvlačenje snaga korpusa na pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice. Komandant ešalona komandant 13. map.
5.5. Komanda 13. mpoap sa mpoad/13. pmtbr i okb (-1)/13. pmtbr produžava odbranu kasarne i skladišta i biti u gotovosti za proboj i izvlačenje na pravcu Klana – Grobničko Polje – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice.
5.6. Komanda 13. K sa prištapskim jedinicama izvlači se sa glavnim snagama 13. pmtbr pravcem Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice.
5.7. Komanda 43. partd i komanda 13. snb izvlače se pravcem: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice za K-dom 13. K.
5.8. 13. atb brani uporno kasarnu i biti u gotovosti za prevoženje MS po posebnom naređenju.
5.9. 970. PoB sa brp brani uporno kasarnu i biti u gotovosti za izvlačenje na pravcu: Rijeka – Delnice – Vrbovsko – Slunj – Plitvice.

6.- Skladišne objekte (Draga, Grobničko Polje, Studena, Lisac, Pulac) pripremiti za miniranje, angažovanje inžb/13. pmtbr pod rukovodstvom načelnika inžinjerije 13. pmtbr. Naređenje za rušenje daje lično komandant korpusa.

7.- U toku izvođenja odbrane kasarni, skladišta i objekata kao i u toku proboja i izvlačenja merama borbenog obezbeđenja pokloniti posebnu pažnju.

8.- Rukovođenje i komandovanje ostvarivati prema dosadašnjem sistemu veza, prelaskom na radio veze, a sadejstvo ostvarivati sa najbližim jedinicama JNA i TO.

9.- Pozadinsko obezbeđenje sprovoditi po dosadašnjoj organizaciji uz korišćenje raspoloživih MTS i materijalnih rezervi na teritoriji.
Prilikom izvlačenja sa sobom poneti sva raspoloživa novčana sredstva i sve količine suvih i tekućih obroka hrane.
Napuniti rezervoare i sve rezervne kante gorivom, pripremiti akomulatore za vozila i sredstva veze, dekonzervirati vozila i odrediti starešine u ulozi vozača.
Radio uređaje imati spremne za rad.

10.- Komandanti jedinica će detaljno razraditi marševski poredak pri proboju i izvlačenju.

Sa zapovešću upoznati samo komandante brigada i pukova.

M. P.[288]

K O M A N D A N T
general-potpukovnik
Marjan Čad, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6043.

185

1991., rujan 29.

Izvješće Komande 221. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o borbama kod sela Baljci, Žitnić, Gaćelezi, na području Drniša, te pljački društvene i privatne imovine iz napuštenih kuća protjeranih Hrvata

KOMANDA 221. mtbr
Str. pov. br. 2590-21
od 29. 09. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

BORBENI IZVEŠTAJ – KOMANDI 9.K.

1. Dana 28. 09. 1991. godine oko 20,00 časova u rejonu s. Gradac primećeno je nekoliko automobila sa pripadnicima ZNG i MUP-a, a oko 21,10 časova, u rejonu s. Elezi, k.335 15 automobila. Prema ranije proverenim podacima prikupljenih od obaveštajnih organa utvrđeno je da se radilo o prikupljanju pripadnika ZNG. Oko 05,00 časova, pripadnici ZNG-a otvorili su minobacačku vatru iz rejona Crnog Vrha (tt. 702) po objektu V. Midenjak. Na iste je otvorena vatra iz BrAG-221.
U 05,50 čas. pripadnici ZNG-a otvorili su iz pravca s. Pakovo Selo, art. vatru po rejonu s. Žitnić i delovima mb. Na istu je otvorena vatra iz I KAG-9 i tenkova. Tom prilikom pogođeno je i skladište municije na vp u rejonu s. Kašić, nakon čega su prestali napadi pripadnika ZNG-a.
Pripadnici ZNG-a sa položaja, 8 km južno od s. Gaćelezi, otvorili su u 07,00 čas. minobacačku vatru po položajima 10. okb. Tom prilikom lakše su ranjena dva vojnika.
Oko 13,00č. BrAG-221 otvorio je vatru po rejonu s. Mrđeni (k.351) gdje je uočeno prikupljanje pripadnika ZNG i MUP-a, nakon čega su se povukli iz tog rejona.
Oko 08,00 č. sa pravca Mirlović Polje, izvršen je napad na s. Baljke od strane pješadijskih snaga ZNG. Snage TO Baljci pružile su otpor štiteći stanovništvo koje se izvlačilo pravcem D. Baljci – Gradac, i G. Baljci – Štikovo. Jedinicama TO Kosovo naređeno je da prihvate snage TO Baljke i pojačaju odbranu Lemeša, i spreče eventualni prodor na pravcu s. Baljci – Lemeš – s. Miočić. Među pripadnicima TO nema povređenih, a među pripadnicima ZNG jedan je poginuo.

[288] Okrugli pečat: Komanda 13. korpusa.

Oko 16,00 č. grupa pripadnika ZNG-a ubačenih u Drniš, otvorila je vatru na patrolu i tom prilikom ranjeni su jedan desetar i vojnik TO Drniš. Ranjeni vojnik u nogu prebačen je u bolnicu, a po desetara su upućena dva tenka. Akcija izvlačenja je u toku.

2. 221. mtbr. nalazi se u rasporedu prema izveštaju od 27. 09. 1991. g. sem 2.mtč/2.mtb koja je sinoć iz rejona Lisinica (tt. 420) premeštena u rejon V. Midenjak, te je tako izbeglo minobacačku vatru, koja je jutros otvorena po rejonu tt. 420.
Gubici u brigadi: dva vojnika iz 10. okb lakše ranjena i jedan teže ranjen. Oštećen tenk T-84 i jedan BVP.
Utrošeno municije: Za H.105 mm – 160 granata, MB.120 mm – 24, 82 mm – 15 granata, za tenk T.84 – 25, T.55 – 98 granata, PAM 12,7 mm – 200 met. streljačke municije 3 sanduka.
U toku dana izvršeno je informisanje od strane PK za MV u hdiv(-1) 105mm i lab PVO. Prisutni su problemi pljačke društvene i privatne imovine iz napuštenih objekata, pa je u nekoliko navrata intervenisala i Vojna policija, oduzevši vozilo i ukradene stvari. Sistem bezbednosti i samozaštite je zadejstvovao u zoni odgovornosti brigade. U toku je čišćenje delova Drniša, u kojima su se u toku noći 28/29. pojavile grupe ZNG. Egzistiraju i dalje problemi navedeni u izveštaju od 27. 09. 1991. godine.

PREDUZETE MERE:
Vršeno je utvrđivanje položaja, informisanje jedinica, premeštanje položaja 2/.2.mtb. Rasvetljavani su slučajevi dezerterstva i nediscipline. U organizacijskom smislu radi se na poboljšanju sistema RIK-a sa potčinjenim jedinicama i jačanju moralnog faktora u jedinicama.
Oštećeni tenk T.84 i BVP izvučeni su u Čista Mala u gotovosti za prevoženje u tehničku radionicu.

3. ODLUČIO SAM: Uporno braniti pravce i rejone za odbranu shodno naređenju K-de 9.K.

ZAHTEVI:
1. Popuniti 2. mtč sa m/v (ukupno 14 m/v)
2. 10. okb, posebno PrOd je posebno iznuren od neprekidnog borbenog dežurstva, te predlažem da se ili ojača ili izvrši smena u trajanju 1-2 dana snagama iz 9. okb.

BĐ/SH

Rađeno u dva primerka i dostavljeno:
– K-di 9.K
– arhivi

M. P.[289]

KOMANDANT
potpukovnik
Borislav Đukić, [v.r.]

19 – 1515[290]
29. 9. 91

[289] Okrugli pečat: Komanda 221. motorizovane brigade.
[290] Urudžbeni broj i datum zaprimanja u 9. korpusu.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut, 3.

186

1991., listopad 1.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba OS tzv. "SAO Krajine" o razmjeni zarobljenika u Ličkim Jesenicama, borbama oko Kašića i Islama Grčkog te napadu JNA na Zadar iz svih raspoloživih oružja

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB OS SAOK
Pov. br. 372/1
od 1. 10. 1991. godine

– VRHOVNI K-DANT OS SAOK
– K-DANT OS SAOK
– ODB

I Z V E Š T A J
za 30.9./1.10.91.

Vojnić javlja da im u jedinicama TO nedostaje kadrova, materijalno-tehničkih sredstava i motornih vozila za uspješno komandovanje.
U Ličkim Jesenicama izvršena razmjena zarobljenika po principu svi za sve. Obje strane su se držale dogovora.
Naše snage napadnute minobacačima u Islamu Latinskom i Smokoviću. Dvojica rezervista JNA ranjena.
Armija dejstvuje po Zadru iz svih raspoloživih sredstava.
Ustaše iz pravca Pridrage tuku Kašić minobacačima. Islam Grčki gadjaju iz Novigradskog mora.

IZVJEŠTAJ PODNIO
M.P. [291] Maglov Petar

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 372/1., 1991.

[291] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opština Knin, Štab TO Knin.

187

1991., listopad 2.
[Knin]

Dnevno izvješće Glavnog štaba OS tzv. "SAO Krajine" o borbama oko Zemunika, te velikom broju dezertera

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
K R A J I N A
GLAVNI ŠTAB OS SAOK
Pov. br. 372/2
od 2. 10. 1991. godine

– VRHOVNI K-DANT OS SAOK
– K-DANT OS SAOK
– ODB

I Z V E Š T A J
za 1/2. 10. 91.

U toku jučerašnjeg dana vodjene su borbe na Zadarskom području u rejonu Zemunika. Vojska je žestoko uzvratila art. vatrom na pokušaj da se blokira aerodrom u Zemuniku. Na Benkovačkom području uočeno je pregrupisavanje snaga od strane neprijatelja, kao i dovlačenje artiljerijskih orudja.
Jučer u poslijepodnevnim satima otvorena je vatra na Zagrad sa Nadinske Glavice. Ustaše su MB vatrom kao i pješadijom dejstvovale po Smokoviću. U reonu Skradinskog zaleđa nije bilo većih oružanih sukoba.
Noćas u 02,10 č. javljeno da je napadnuto komandno mjesto na Sivim Brdima-Polača od strane zaostalih ustaša. To komandno mjesto obezbjeđuje 17 ljudi iz TO Polača.
Upućena je jedinica vojne policije jačine jednog voda kao pomoć i ojačanje obezbjedjenja komandnog mjesta.
U toku večeri javio se puk. Trbović te je dao informaciju da je iz trećeg bataljona dezertiralo više od 100 ljudi. Treba naći načine da se vrate u jedinicu. Obavještena komanda korpusa o ovom slučaju.

IZVEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

M.P.[292]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 6., pov. br. 372/2., 1991.

[292] Isto.

188

[1991., listopad 3.]

Ultimatum Komande jedinica JNA obrani grada Gospića da će grad biti tučen iz svih oružja ako ne predaju zarobljenike i upozorenje civilnom stanovništvu da napusti grad

---

Str. pov. br. 1. 179[293]

U L T I M A T U M !

RUKOVODSTVU ODBRANE GRADA GOSPIĆA I ORGANIMA VLASTI

Zahtevamo da nam do 12.00 časova 03.10.1991. godine PREDATE sve zarobljene vojnike i starešine JNA i članove njihovih porodica iz Garnizona Gospić bez obzira kada su zarobljeni. Traženе zarobljenike uputiti sa vidnim obeležjem crvenog krsta pravcem Gospić-selo Lički Ribnik-selo uz obezbedjenje slobodnog puta u skladu sa propisima Medjunarodnog crvenog krsta.
Ukoliko ne ispunite ovaj naš zahtev bićemo prinudjeni da svim vatrenim sredstvima tučemo vitalne objekte u gradu Gospić.
U tom slučaju, molimo vas da se iseli civilno stanovništvo kako ne bi bilo nepotrebnih ljudskih žrtava.

KOMANDA JEDINICE JNA
NA LIČKOM FRONTU

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., 5010.

189

1991., listopad 3.

Izvješće komandanta RV i PVO OS SFRJ Komandama OS u Hrvatskoj o napadnim akcijama zrakoplovstva na području Vukovara, Dubrovnika, Komareva, Novske, Nove Gradiške te po repetitorima u cijeloj Hrvatskoj

---

Komanda rv i pvo
o s g
Str. pov. br. 8-6
03. 10. 1991. g. 23.30.č.

komandi 1. i 5. vo, 2., 9. i 5. k kov i 9. vps
vnog

---

[293] Dopisano rukom.

U toku dana 03. 10. 1991. godine borbena avijacija je izvršavala zadatke vazduhoplovne podrške snaga 1.vo u rejonu Vukovara, 2. og u širem rejonu Dubrovnika i snaga 5. ko kov u Zapadnoj Slavoniji.
Pored ovoga avijacija je dejstvovala po planu rv i pvo po sistemu telekomunikacije i objektima energetike na teritoriji Republike Hrvatske.
Osim izveštaja pilota da je većina objekata pogodjena, nemamo preciznijih podataka o efektima dejstva avijacije iz zadataka vatrene podrške. Po izjavama pilota pogodjen je centar za obaveštavanje i uzbunjivanje kod Dubrovnika, pošta u Vukovaru, položaj MUP-a i ZNG u reonu sela Komarevo /k-131/, zgrada stanice MUP-a i opštine u Novoj Gradišci i dve hale tvornice "Tang" u Novoj Gradišci, 5 repetitora /Mirkovica, Kupljanski Rid, Psunj, Rota i Hvar/, rezervoari nafte i plina kod Novske, objekat za vezu i prisluškivanje Pelješac i km[294] u reonu s. Gorica.
Most na Ljubačkim vratima nismo uspeli da srušimo ali posle dejstva avijacije cenimo da je onesposobljen za saobraćaj. Na provedenoj analizi b/d avijacija zaključili smo da se avijacija još uvek nedovoljno planski koristi, da joj se ne dodeljuju realni objekti dejstva i da se avijacija previše upotrebljava u zoni neposrednog dodira jedinica ili u dometu njihovog naoružanja. Jedinice kov i vpo ne dostavljaju nam zahteve za dejstvima avijacije za naredni dan u avio poletanjima, tako da mi ne možemo ispoljiti dovoljan uticaj na efikasnost izvršenja zadataka avijacije kroz izbor najefikasnijih ubojnih sredstava i iznalaženju najboljeg načina za uništenje objekata dejstva.
Pošto cenimo da će se zadaci vazduhoplovne podrške vaših snaga više intenzivirati u narednom periodu, to vas molim da nam pružite pomoć što veću možete u planskim i pravovremenim zahtevima za avijacijom za vaše potrebe. Takodje nam dostavljajte podatke sa vaših analiza koje imate o dnevnim efektima dejstava avijacije i o vašim osnovnim zadacima i pravcima dejstava za naredni dan ili bar vaše dnevne položaje i pozicije-rejone koje držite.
U cilju postizanja što bolje efikasnosti dejstava moramo obostrano iznaći što bolje načine sadejstva u narednom vremenu.

komandant rv i pvo
general-potpukovnik M.P.[295]
Zvonko Jurjević

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 200.

[294] Komandno mjesto.
[295] Prijemni pečat: 1.odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. TAZ, 9477, primljen 04. 10. 1991.

190

1991., listopad 3.

Obavijest Štaba TO za Baniju i Kordun Štabu TO Vojnić da je odlukom SSNO-a osnovan Štab TO tzv. "SAO Krajine" sa sjedištem u Kninu koji je počeo s radom 30. rujna 1991., te da je zapovijeđu predsjednika Vlade postavljen zapovjedni kadar Štaba 2. i 3. OZ za Baniju i Kordun

---

Štab TO 2. i 3. OZ
Za Baniju i Kordun
Broj 9
03. 10. 1991.

V O J N A T A J N A
STROGO POVERLJIVO

ŠTABU TO OPŠTINE VOJNIĆ

1. – Odlukom SSNO formiran je Štab TO SAO Krajina. Za K-danta Štaba TO Krajina postavljen je general-pukovnik u penziji ĐUJIĆ ILIJA, za NS pukovnik KASUM DUŠAN, za načelnika operativno-nastavnog odelenja pukovnik RADOSLAV MASIĆ i za Načelnika veze ppukovnik ALEKSANDAR ČULETIĆ.
Ostala popuna Štaba je u toku o čemu će te pravovremeno biti obavešteni. Štab je počeo sa radom 30. 09. 1991. godine.
Središte štaba TO SAO Krajina nalazi se u Kninu.

2. – Naredbom predsednika vlade SAO Krajine za K-danta 2. i 3. OZ za Baniju i Kordun postavljen je aktivni pukovnik JNA VUJAKLIJA RADE, a za Načelnika štaba postavljen je penzionisani ppukovnik TARBUK MILAN.

3.- Na nivou vlade SAO Krajina zauzet je stav da predsjednik vlade SAO Krajine svojom naredbom postavlja K-danta i Načelnika štaba TO opština i K-dante odreda TO.
U vezi iznetog stava što hitnije nam dostavite ime, očevo ime i pezime /predlog/ za postavljenje K-danta štaba TO, Načelnika štaba TO i K-dante odreda.
U predlogu za svakog starešinu naglasiti da li se radi o rezervnom, aktivnom ili penzionisanom starešini.
Navesti čin, školsku spremu i dužnost koju je do sada obavljao /VES/.

3. – Ostale starešine u Štabovima TO opština i odredima postavljaju K-danti štabova TO opština svojom naredbom.

PO OVLAŠTENJU K-DANTA
p u k o v n i k
Pekić Đuro, [v.r.]

Str. pov. broj: 30[296]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5008.

[296] Dopisano rukom.

191

1991., listopad 3.
[Knin]
Komanda 9. korpusa dostavlja Komandi 1. brigade TO zapovijed za napad na Zadar

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. Br. 571-11/4
03. 10. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

K O M A N D I 1. TO

Z A P O V E S T
ZA NAPAD NA ZADAR KOMANDANTA 9. KORPUSA

1. Za odbranu Zadra i pravaca koji izvode ka njemu, angažovane su sledeće snage: oko 2500 pripadnika MUP za izvodjenje borbenih dejstava i 800-900 za policijske zadatke PU Zadar; 1., 2. i 4/112. br. ZNG sa 2-4 MB-120, 2 H-105. mm i 2-3 LRL, ukupne jačine 750-800 ljudi; verovatno 2-3 bataljona TO sa oko 300-450 ljudi i eventualna ojačanja do 1 bataljona, jačine oko 200-250 ljudi iz riječkog regiona.
Za neposrednu odbranu grada, blokadu i dejstva na objekte JNA, verovatno su angažovani pripadnici MUP i jedinice TO.
Odbranu periferije, prilaza i pravaca koji izvode prema Zadru organizuju jedinice ZNG, sa protezanjem prednjeg kraja na liniji: Goleš (k.67) – Golo brdo tt 55 (severno od Sukošana) – tt. 142 (severo-zapadno od Križa) – Travičina glava (tt. 106) – s. Crno – St. Karaula – Murvice – s. Poličnik – s. Posedarje.
Glavne snage su grupisane na pravcu Maslenički most – Murvice – Zadara pomoćne na pravcu D. Zemunik – Dračevac – Zadar.
Verovatni raspored snaga ZNG:
– verovatno do 1 čete u rejonu Golšek (k. 67), Golo brdo (tt. 55), Sukošane;
– 1 bataljon u rejonu tt.142 (Petrina), Travičina glava (tt. 106), s. Dračevac;
– 1 bataljon u rejonu: isključno s. Pucari, Mustapstan, s. Ploče. U ovom rejonu se nalazi veći broj starih, dobro očuvanih betonskih bunkera na liniji s. Crno od zaseoka Pucari do Mustapstana i zaseok Marnike u s. Ploče do k. 57 (Stipčevića kosa);
– 1 bataljon u rejonu Bili brig, Vlaka (k.90), Draga Zlokovnica, Čubrijan (tt. 110). Duž kose Čubrijan – Bili brig nalazi se niz starih italijanskih betonskih utvrdjenja;
– 1 bataljon u rejonu Kriva Draga, s. Murvice, Grudina (k. 97), s. Briševo;
– verovatno 1/4. br ZNG u rejonu Poličnik, s. Grgurica, s. Lovinac;
– 3/112. br ZNG s. Posedarje, Maslenički most, s. Slivnica;
– u rejonu s. Dračevac uočeni VP 2 MB -120 mm, 2 H-105 mm i oko 2 LRL;
– KM 112. br zNG i verovatno krizni štab Zadra u hotelu "Donat" hotelskog kompleksa "Borik".
Mogući sadašnji rejoni koncentracija većih jedinica ZNG i MUP su: hotelski kompleks "Borik" sem hotela "Barbara": Ferijalni savez Hrvatske na istočnoj obali uvale Punta Mika; hotel "Kolovare"; Staklene bašte kod s. Crno (u šumi); Zgrada PU i suda; Centar TO na

Bokanjcu; restoran "Adriatik" i stara utvrda sada Poljoprivredno skladište blizu restorana; Dračevac; Stara Kula i s. Murvice. Nije isključeno da koriste i zauzete kasarne u gradu: Turska kuća, kasarne 3 i 44 i Novi logor.

Na pravcu s. Škabrnje – Nadin – s. Raštević – Polača – Vrana – Biograd verovatno je angažovana 114. br ZNG (-1) sa 2-5/112. br ZNG, sa sledećim rasporedom:
– 2-5/112. br ZNG u rejonu Gradina (s. Raštević), Venac k. 248 (s. Nadin), Ražovljeva glava (s. Škabrnja);
– do 1 bataljona sa odeljenjem MB-120mm u širem rejonu s. Vrana(poljoprivredno dobro), s. Radošinovac;
– do 1 bataljona i verovatno KM brigade u širem rejonu Biograd.

2. 9. korpus, uz avijacijsku i artiljerijsku podršku u sadejstvu sa blokiranim snagama u garnizonu Zadar, 84. vazd. bazom, 8. VPS, 60 ssrpPVO i 271. larp PVO i jedinicama TO SAO Krajine, izvodi napadnu operaciju na prostoru Ravnih Kotara uz angažovanje pomoćnih snaga na obezbeđenju dostignutih linija i kontrolu teritorije. I dalje odsudno braniti Maslenički most i skladište Sv. Rok, a pravac Sinj – Vrlika uporno braniti.

3. Susedi
3.1. Blokirane snage u garnizonu Zadar, dejstvom iz utvrđenih objekata, sadejstvuju snagama korpusa u ovladavanju sa dominantnim objektima šire odbrane Zadra.
3.2. 60. ssrp i 271. larp PVO, aktivnim dejstvima iz objekata Šepurine preseca i stavlja pod kontrolu puteve Knin – Briševo i Kožino – Žerovi.
3.3. 84. vazd. baza, izvođenjem namenskih zadataka neposredno sadejstvuje jedinicama 9. K.
3.4. 8. VPS, vezivanjem snaga ZNG i MUP sprečava intervenciju istih na prostoru Ravnih Kotara.

4. ODLUČIO SAM: u sadejstvu sa blokiranim snagama garnizona Zadar, 84. vazd. bazom, VPS, 60. ssrp PVO i 271. larp PVO i jedinicama TO SAO Krajine, uz avijacijsku i artiljerijsku podršku, glavnim snagama korpusa preći u napad na pravcu: Knin – Benkovac – Zadar, a pomoćnim snagama, upornom odbranom i aktivnim dejstvima nastaviti obezbedjenje dostignutih linija, kontrolu teritorije, pretres i čišćenje terena, odsudnu odbranu Masleničkog
mosta i skladišta Sv. Rok i upornu odbranu na pravcu: Sinj – Vrlika.
Cilj: razbiti snage MUP i ZNG Hrvatske na pravcima dejstva, odbaciti ih sa komunikacija, što pre izbiti na dominantne objekte šire odbrane grada Zadar, blokirati grad, a zatim dejstvom na odabranim pravcima što pre deblokirati vojne objekte i izbiti na obalni rub luke Zadar, stvarajući uslove za izvlačenje ljudstva, TMS i stanovništva, vršiti kontrolu teritorije a pojedine objekte i pravce uporno i odsudno braniti.
U I etapi operacije izbiti na liniju Križ tt. 154 – Dračevac – Stipetić kosa – Vidinica – Bokanjac.
U II etapi operacije, energičnim dejstvima, što pre deblokirati vojne objekte u gradu, raseći odbranu grada i izbiti u rejon luke Zadar koju staviti pod kontrolu.
Operativni raspored: u jednom ešalonu sa rezervom, snage za odbranu, snage za vatrenu podršku, snage za kontrolu teritorije, snage za dejstvo iz pozadine, pozadinsko obezbedjenje i komandovanje.
Gotovost za napad u ______.

5. zadaci jedinica
5.1. 180. mtbr sa 9. okb i 1/592. mtbr, u sadejstvu sa blokiranim snagama u garnizonu Zadar, 84. vazd. bazom, 60. ssrp PVO, 271, larp PVO i jedinicama TO SAO Krajine uz avijacijsku i artiljerijsku podršku, angažuje glavne snage za napad na grad Zadar, a pomoćne snage za napad na Biograd n/m, delom snaga odsudno braniti Maslenički most i vršiti kontrolu teritorije.
Zadatak: razbiti i odbaciti snage ZNG i MUP Hrvatske, ostvariti kontrolu komunikacija, blokirati grad Zadar, deblokirati vojne objekte, izbiti u rajon luke Zadar koju staviti pod kontrolu, a zatim stvoriti uslove za izvlačenje ljudstva, TMS i stanovništva, Maslenički most odsudno braniti.
Snage angažovati po sledećem:
– 2. okb (bez 1), obezbedjuje uvodjenje 1/592. mtbr u napad, neposredno mu sadejstvuje obezbedjujući desni bok sa pravca s. Kožino – Zadar.
– 1. mtb (bez 1), u sadjestvu sa 2. okb obezbedjuje uvodjenje u napad 9. okb i 1/592. mtbr, a zatim vrši pretres terena i kontrolu teritorije u zoni isključivo D. Zemunik – Babin dub – Mustapstan – s. Murvice. Iz vašeg sastava izlazi tč/2. okb koju pretpočiniti 1/592. mtbr a jednu mtč pretpočiniti 9. okb.
– 1/592. mtbr sa tč/2. okb iz OR vrši pokret pravcem: Benkovac -s. D. Biljane – s. Poličnik – s. Murvice, u sadejstvu sa 2. okb i 1. mtb prelazi u napad pravcem: s. Murvice – Mustapstan – Sokin breg – luka Zadar.
Zadatak: razbiti snage MUP i ZNG R Hrvatske na pravcu napada, ovladati objektima Kriva draga – Sokin breg – Mustapstan, a zatim u sadejstvu sa 9. okb formirati jurišne grupe, produžiti napad, deblokirati kasarne 4 i 9 i ovladati lukom Zadar.

– 9. okb sa 1-1/180. mtbr. iz OR vrši pokret pravcem: Benkovac – s. D. Biljane – s. D. Zemunik, u sadejstvu sa 1. mtb prelazi u napad pravcem: s. D. Zemunik – Babin dub-Dračevac – Arbanasi.
Zadatak: razbiti snage MUP i ZNG R Hrvatske, odbaciti ih sa komunikacija, ovladati rejonima Babin dub i Dračevac, a zatim energičnim dejstvom, u sadejstvu sa 1/592. mtbr što pre izbiti u rajon kasarni br. 9, 1 i 4, izvršiti deblokiranje istih i stvoriti uslove za izvlačenje ljudstva, TMS i stanovništva. Nakon toga sadejstvovati 1/592. u ovladnaju lukom Zadar.

– 1. okb sa JTO prelazi u napad pravcem: s. Kakma – Biograd n/m.
Zadatak: razbiti i odbaciti snage MUP i ZNG, što pre ovladati objektima Tustica i Jerkovački breg, a zatim blokirati grad Biograd, preseći jadransku magistralu i sprečiti izvlačenje snaga MUP i ZNG ka Šibeniku i Zadru.

5.2. 221. mtbr, aktivnim dejstvima i dalje izvodi odbranu na dostignutoj liniji, kontrolu teritorije i čišćenje terena sa težištem na prostoru Skradinskog zaliva.
Podržava II KAG-9 iz dosadašnjeg rejona i avijacija po zahtevima.

5.3. 1. partbr TO odsudnom odbranom brani skladišta Sv. Rok, a po formiranju 3/1. part.br TO vrši pokret pravcem: Gračac – Otrić – Knin-Vrlika – s. Peruča i smenu TG-3 u rejonu s. Bitelić – Radani -Gašpar sa zadatkom, sprečiti prodor snaga MUP i ZNG na pravcu Sinj - Vrlika.

6. Vatrena podrška

6.1. Avijacijska

Avijacijsku podršku vrši 1. KoRV PVO po objektima Gradina, Ploče, Crno, Bokanjac, a zatim kompleks hotela Borik, kasarna br. 3, železnička i autobusna stanica i kompleks industrijskih objekata oko elektrane i elektrana.

6.2. Artiljerijska

Obrazovati:

KAG-9 sastava 9. map (bez 3) sa tad 130 mm (bez 1).

Komandant KAG -9, komadant 9. map-a.

VP osnovni u rejonu: D.Zemunik, s. Goleš, s. Mostar, Osmatračnica u rejonu s. Crno (tt. 81), a naredna u rejonu Vidilice. KM u rejonu D. Zemunik.

Zadatak artiljerije:

a) U art. pripremi napada koja traje 30' neutralisati snage MUP i ZNG u rejonu s. Šiljakovci.

b) U art. podršci

– podržati napad g/s korpusa na pravcu: D. Zemunik – Zadar,
– sprečava p/n snaga MUP-a i ZNG sa pravca Sukošane – D. Zemunik,
– obezbediti desni bok g/s sa pravca Poljaci – Murvica,
– neutralisati snage MUP-a i ZNG u gradu Zadar dejstvujući po objektima infrastrukture,
– sprečava izvlačenje snaga ZNG i MUP-a iz Zadra na o. Ugljan.

7. Obezbedjenje borbenih dejstava

7.1. Moralno obezbedjenje

Težište moralno-psihološkog obezbedjenja imati na jačanju jedinstva jedinica 9. K radi očuvanja mira i bezbednosti pripadnika JNA i starešina u zoni odgovornosti. Neprekidnim moralno-psihiloškim merama i aktivnostima jačati borbeni moral, kao i uverenje, sigurnost i pouzdanje u sebe, naoružanje i sopstvene snage.

Energičnim merama sprečiti sve pokušaje razbijanja vojnih kolektiva i narušavanje medjuljudskih odnosa, pre svega po stranačkoj osnovi i ideološkim opredeljenjima.

Sa organima vlasti ostvariti punu saradnju radi sprečavanja pljački, osvetništva, paljenje kuća i drugih objekata, i na taj način graditi poverenje prema jedinicama koje su u borbi.

7.2. Obaveštajno obezbedjenje

Težište obaveštajnog obezbedjenja imati na pravcu: Benkovac – D. Zemunik – Zadar.

Obaveštajno obezbedjenje organizovati sopstvenim snagama i u zonama obaveštajne odgovornosti u skladu sa Naredjenjem za obaveštajno obezbedjenje.

Izvidjačke organe angažovati na tešištu.

9. ič[297] formira sledeće izvidjačke organe:

– osmatračnicu – 1 komandanta 9. K, sastava 1/3. iv;
– osmatračnicu IP -1, sastava 2/1. vOIA i 2/2. iv;
– IG -1, sastava ½. iv.

Organe imati u rejonu razmeštaja čete u gotovosti za angažovanje po posebnom naredjenju. Ostatak čete u sadašnjem rejonu razmeštaja.

[297] Izviđačka četa.

7.3. Bezbednost i samozaštita
U toku daljih b/d upozoriti ljudstvo na korišćenje mina svih vrsta od strane pripadnika ZNG i MUP-a. U jedinicama imati odredjene snage za borbu protiv ostavljenih i izgubljenih delova jedinica ZNG i MUP-a. Prema licima koja se predaju ili budu zarobljeni postupati krajnje oprezno.
Preduzeti sve mere na zaštiti podataka o stanju, grupisanju i rasporedu jedinica kao i zaštiti tajnosti zamisli za nastavak b/d. Jedinice vojne policije angažovati na sledećim zadacima:
– neposredno obezbedjenje KM 9. K. komandanta korpusa na mestu i pokretu,
– razbijanje zaostalih grupa ZNG i MUP-a.
– regulisanje i kontrola saobraćaja i obezbedjenje kretanja kolona.

7.4. Pozadinsko obezbedjenje

1) Razmeštaj elemenata za PoOb
Pozadinski bataljoni brigada razvijeni u kasarnama u gotovosti za PoOb 180. mtbr, odnosno 221. mtbr i jedinica ojačanja.
405. PB i uprava u kasarni "Senjak" u Kninu, 2. TSkM u s. Golubić, 3. TSkPG u s. Kosovo, 405. InSk Senjak, 405. SnSk u kasarni n. h. B. Žunića, u gotovosti za dotur sredstava do jedinica, odnosno za izdavanje sredstava – prema zapovesti za pozadinu i šemi PoOb.
9. atb delimično razvijen u kasarni n.h. B. Žunića, u gotovosti za domotorizaciju 405. PB za zadatke snabdevanja.
98. Snb, delimično popunjen, u gotovosti za evakuaciju p/o sa 10 sanitetskih motornih vozila, i u spremnosti za razvijanje poljske bolnice u s. Strmica.
Hirurške stanice u stalnoj gotovosti u osnovnoj školi Benkovac i Domu zdravlja Žegar i MC Knin.

2) Organizacija PoOb
Težište PoOb imati na pravcu: Knin – Benkovac – Zadar.
Prioritet ima 180. mtbr sa ojačanjima. Prioritet po sredstvima imaju municija za artiljeriju i tenkove.
Jedinice pridate brigadama i jedinice TO koje dejstvuju u zoni brigada, stavljaju se na potpuno PoOb kod brigada.
Dotur od sebe vršiće 405. PB za 180. mtbr, 1. partbr, 9. map, 1/592. mtbr i 9. okb.
Ostale jedinice vršiće dotur k' sebi.
Do gotovosti obezbediti preko norme 1 b/k art. municije.

3) Putevi dotura i evakuacije
– Put broj1: Knin – Kistanje -Bjelina – Benkovac – Zadar
– Put broj 2: Knin – Vrlika – Sinj
– put broj 3: Knin – Drniš – Šibenik
– Put broj 4. Knin – Oklaj – Drniš

4) Za izvršenje zadatka odobravam sledeće utroške municije:
– za pešadijsko naoružanje 1,5 b/k
– za art. naoružanje 3 b/k
– za PA naoružanje 2 b/k

– za tenkove 2 b/k
– art. raketno naoružanje 1 b/k
– MES, tona 2.000 kg
– gorivo 2 pr

5) Ishranu ljudstva samo u borbenim dejstvima, kada se ne može deliti tekući obrok, hraniti suvim obrokom. Ljudstvu na ruke izdati suvi obrok hrane.
Ostala pitanja PoOb prema dokumentima pozadine.

8. Komandovanje
– KM u zgradi Komande garnizona Knin.
– IKM u kasarni Benkovac (KM 180. mtbr).
– Gotovost veza odmah.
– Signali po tablici signala.
– Izveštaje dostavljati: redovne svakog dana do 06,00 sa stanjem u 05,00 i 18,00 sa stanjem u 17,00 a vanredne po potrebi.

K O M A D A N T
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.] M.P.[298]

Kucano u 1 primerku
fotokopirano u ______
i dostavljeno:

– K-di 180. mtbr
– K-di 221. mtbr
– K-di 1. partbr TO
– K-dantu KAG -9

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

192

1991., listopad 4.
[Knin]
Obavijest Komande 9. korpusa podređenim postrojbama o posljednjem upozorenju Vrhovne komande OS SFRJ da će za svaki napadnuti i osvojeni objekt u Hrvatskoj uništiti po jedan objekt od vitalnog značaja za Republiku Hrvatsku

---

[298] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

K O M A N D A
9. KORPUSA
Str. pov. broj 582 -2
04.10.1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Primerak broj ____

Upozorenje štaba
Vrhovne komande,
prosledjenje.-

Od Komande VPO aktom str. pov. 167-1/74-1321 od 02.10.1991. godine dobili smo prosledjeno upozorenje Štaba VK, koje vam u celini prenosimo:
Rukovodstvo i oružane formacije RH potpuno ignorišu sve dosad postignute sporazume o prekidu vatre. Dogovorena primirja koriste se za koncentracijju snaga i izvodjenje napada na vojne objekte i jedinice. Kasarne i drugi vojni objekti napadaju se mnogostruko jačim snagama.
Umjesto da se ukine, pojačava se blokada vojnih jedinica. Pripadnicima armije uskraćuju se voda i hrana, što se po medjunarodnim konvencijama mora obezbediti i ratnim zarobljenicima. Faktički se radi o svojevrsnom genocidu.
Izvršeno je mnoštvo bezočnih zločina nad pripadnicima JNA. Domaća i svetska javnost upoznati su sa nekim od njih. Zloupotrebljavaju se i na sve moguće načine šikaniraju, proganjaju i uništavaju porodice pripadnika JNA. To se više ne može tolerisati. Zato vas

U p o z o a v a m o

1. Za svaki napadnuti i osvojeni objekt JNA biće odmah uništen po jedan objekat od vitalnog značaja za Republiku Hrvatsku.
2. Za svaki napadnuti i zauzeti garnizon – biće uništeni vitalni objekti grada u kome se garnizon nalazi. To je istovremeno upozorenje civilnom stanovništvu da se blagovremeno povuče iz tih naseljenih mesta.
3. Kao vojnički odgovor na zauzimanje više kasarni i drugih vojnih objekata nakon poslednjeg sporazuma o prekidu vatre preduzeće se ofanzivne akcije i dejstva na delu teritorije RH.
4. Ukoliko želite da izbegnete dalje krvoprolića i razaranja, neka lokalni organi vlasti odmah stupe u kontakt sa nadležnim komandama JNA radi omogućavanja potpuno bezbednog izvlačenja jedinica sa celokupnom tehnikom i pokretnom imovinom, kao i članove porodica pripadnika armije iz ugroženih garnizona. Na tome se mogu angažovati i posmatrači medjnarodne misije.

NAČELNIK ŠTABA
pukovnik
Ratko Mladić, [v.r.]

M.P.[299]

Dostavljeno:
Tačnost prepisa overava
Za pukovnik Ivan Mijatov, [v.r.]

– 180. mtbr
– 221. mtbr

[299] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

– 9. map
– 557. mpoap
– KS
– ič
– čv
– inž. bat.
– 9. bVP
– 9. atb
– 405. PB

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6029.

193

1991., listopad 4.
Glina

Zapovijed Štaba TO Glina podređenim postrojbama da u čišćenju osvojenog teritorija "poštede ličnost i kuću Bubaš Paje i njegove žene"

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA
JUGOSLAVIJA
S A O K R A J I N A
ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
SKUPŠTINA OPŠTINE GLINA
Broj: 01-47-3
G l i n a, 4. 10. 1991. godine.-

N A R E D B A

Svim jedinicama TO Glina
Da u čišćenju terena zauzete teritorije poštede ličnost i kuću BUBAŠ PAJE i njegove žene koja je Srpske nacionalnosti, a radi se o povjerenim odanim ljudima. Kuća je u Topličkoj ulici, A. Šanteka 3.
Tko se ne bude pridržavao ove naredbe biti će najstrože kažnjen. Naredba stupa na snagu o d m a h.

K O M A N D A N T TO:
Kapetan I klase
Stanko Divjakinja, [v.r.]
M.P.[300]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 306.

300 Okrugli pečat: SFRJ, Općina Glina, Štab TO.

194

1991., listopad 4.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ Generalštabu OS SFRJ o borbama za Kijevo, te stanju sakralnih objekata na tom području

---

KOMANDA 9. KORPUSA – Urgent hitno –
Pov. br. 19-1549
04.10.1991. godine
15,00 časova

– GENERALŠTABU OS SFRJ – Operativnom centru –
– KOMANDI VPO – IKM

Na osnovu usmenog Naredjenja iz OC GŠ OS SFRJ i sa IKM KVPO i u vezi tvrdnje i žalbe koju je uputio Franjo Tudjman lordu Karingtonu u kojoj tvrdi da je JNA rušila crkve i sakralne objekte izveštavamo vas o sledećem:
1.- Jedinice korpusa su u toku borbi za Kijevo 26. 08. 1991. godine vodile višečasovnu bitku da bi se probile kroz selo i izvršile deblokadu odsečene – blokirane jedinice u rejonu Kosorske Grede i Jojića Glavice kod s. Civljana. Najveći otpor snage ZNG su pružale iz mesne crkve (katoličke) u čijem zvoniku je bilo mitraljesko gnezdo i osmatračnica komandira čete ZNG koji je sa vrata, prozora i zvonika crkve otvarao vatru po našim jedinicama.
Iz neposredne okoline crkve sa oboda groblja (koje je pored iste) iz dobro uredjenih zaklona ozidanih od betonskih blokova dejstvovale su ostale snage pomenute čete ZNG koja je bila sastavljena od r/s ZNG koje je mobilisan u Kaštelima kod Splita. Pripadnici te jedinice su koristili grobnice (pripremljene) a i deo onih u kojima su leševi, da bi se zaklonili.

Iako smo iz rejona crkve i samostana ispod nje trpeli jaku vatru crkva i groblje su bili poštedjeni direktnog dejstva tj. dejstvovano je bliže ovih objekata po padinama visa na kome se nalaze radi upozorenja.
Tek nakon 5h borbi za Kijevo, kada nije bio moguć dalji prodor ka blokiranoj jedinici otvorena je direktna vatra prvo iz PAM 12,7 pa pošto ni to nije proteralo pripadnike ZNG iz crkve i iz topovskog topa.
Crkva nije srušena već je pogodjen zvonik sa 2 projektila, čeoni zid sa 2 projektila i levi bočni zid sa 3 projektila.
Dana 28. 08. 91. g. novinar TV Beograd Radovan Brankov snimio je reportažu o crkvi u Kijevu, samostanu, kijevskom groblju, kao i o samostanu u Vrlici koji je korišten za bolnicu i hirurške intervencije ZNG, kao i za smeštaj ratnog materijala, ubojnih sredstava i pripadnika ZNG i MUP RH.
Ovaj objekat verski u Vrlici nije tučen. Video kaseta o ovim događajima i stanju navedenih verskih objekata kao i dokazima da se iz njih i oko njih dejstvovalo nalaze se u upravi za MV GŠ OS SFRJ.

U borbama za Šibenik iz grupe crkvi koje su u zapadnom delu grada snage ZNG i MUP-a RH su dejstvovale snajperima i mitraljezima kako prema jedinici koja je napadala ka

šibenskom mostu i kanalu Sv. Ante, tako isto i prema kasarnama i komandi u Šibeniku koje su u totalnoj blokadi.
Tornjevi crkve su korišteni za artiljerijske osmatračnice i korekturu vatre. Taj deo grada je bio tučen artiljerijom, a efekti oštećenja objekata u istoj nisu nam poznati.
Napominjemo da jedinice korpusa nisu otvarale vatru ni na obične zgrade iz kojih nije otvarana vatra, a kamo li na verske sakralne objekte.
Cilj dejstva nije, niti će biti uništavanje sakralnih, verski i ostalih vrednih objekata pod uslovom da se isti ne koriste kao utvrđenja iz kojih se dejstvuje, a kakav je do sada bio redovan slučaj.

NAČELNIK ŠTABA
Pukovnik M.P.[301]
Ratko Mladić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

195

1991., listopad 4.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa Generalštabu OS SFRJ o napadu na Zadar, izvršenoj evakuaciji naoružanja i municije iz Sinja te planovima za daljnje napadne akcije prema Zadru

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. br. 19-1551
04.10.1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
VRLO HITNO
Uručiti do 20,00

OC GŠ OS SFRJ I UPRAVA
– IKM VPO

REDOVNI BORBENI IZVEŠTAJ

Sekcije 1:100.000 Zadar, Gračac, Drvar, Glamoč, Biograd n/m,
Šibenik, Split, Sinj.

1. Jedinice MUP i ZNG R. Hrvatske u toku dana izvodili su intenzivne pokrete i pregrupisavanje snaga u zoni odgovornosti korpusa.
Do predvidjenog sastanka izmedju kriznog štaba Zadar i predstavnika 9. K nije došlo zbog nedolaska predstavnika kriznog štaba na aerodrom Zemunik.

---

301 Prijemni pečat: 1.odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. BRANIK-60 540, primljen 04. 10. 1991.

U toku dana snage ZNG i MUP dejstvovale su iz rejona s. Skočić – Skradin i u rejonu D. Zemunik. Teško je ranjen major Milenković Cvetko iz 221. mtbr.
U 18,30 č 03.10.1991. g. u rejonu s. Krković sanitetsko m/v naišlo na PTM i tom prilikom poginuo je vojnik (rezerva) Jelić Jandre Mirko.

2. Snage 9. K su u toku dana zauzele s. Murvicu, s. Briševo, s. Jurline i stavile pod vatru raskrsnicu puteva s. Poljaci, severno od Zadar za 12 km sa koje putevi idu ka Ninu, Zadru i s. Rožanac i time otsekle grad Zadar. G/S će u toku sutrašnjeg dana dejstvovat na pravcu s. Jurlina – Bokanjac, a demonstrativni napad na pravcu aerodrom (D. Zemunik) – s. Draževac. Pod jaku avio i art. vatru stavljene su snage ZNG i MUP i tučeni vitalni objekti u Zadru i to industrijska zona Vlado Bagat, KM ZNG u rejonu hotela Donat u hotelskom naselju Borik, KM u rejonu Bokanjac, zgrada SO, policijsku stanicu i utvrdjenje Stara kula. Dejstva avijacije i artiljerije bila su efektna.
Prisluškivanjem veza UNG doznali smo da su jedinice ZNG razbijene i da ih takozvani časnici vraćaju na napuštene položaje pretnjom oružja. Nismo imali gubitaka. Jedinice su na povoljnim položajima prešle u kružnu odbranu, odakle će u jutarnjim časovima nastavit napad na Zadar radi deblokade okruženih snaga u gradu Zadar.
221. mtbr odbila napad i prešla u p/n i zauzela s. Vaćane i s. Gračac s/z od Skradina za oko 3 km.
Front prema Gospiću stabilan, jedinice drže čvrsto položaje i perivoj M. Alan i uspešno evakuišu skladišta Sv. Rok.
Na pravcu prema Sinju zatišje.

Izvršena je evakuacija
– 524. inžp
– 332. puka veze
– 551. nastavnog centra
– 86. zaštitnog puka
– 316. mtbr, kao i celokupne protivoklopne municije ŠTO Sinj.
Dok je ostatak municije i naoružanja štaba TO Sinj miniran minama iznenađenja.
Iz rezervi SSNO Pančevo preko Banja Luke stiglo je u Knin 11 m/v sa rezervnim delovima za opravku b/v. Poz. obezbeđenje jedinica 9. K i ojačanja odvija se uspešno i po planu.

3.- ODLUČIO SAM:
Nastaviti ofanzivna dejstva ka Zadru, izbiti na objekte Bokanjac – s.Crno – s.Dračevac, staviti grad Zadar pod udar oruđa za neposredno gađanje i stvoriti uslove za uvođenje svežih snaga radi prodora u grad i deblokade blokiranih jedinica u gradu Zadru. Na ostalom delu fronta preći u odbranu, a odsudno braniti Maslenički most i nastaviti evakuaciju MS iz skladišta Sv. Rok i Drniš.

4.- Imamo zahteva za dejstvo avijacije prema dogovoru sa VoV. Prema planu operacije po ciljevima koji su dati pukovniku Popoviću iz 5.K RV i PVO, kao i po pozivu po ciljevima koji se ukazuju na bojištu.
Molimo angažovanje avijacije u izvidjanju pravaca Karlobag – Maslenički most, Pag – s. Paški most – Šibenik – Vodice – Biograd n/m i s. Ružići – s.Muć – Split; Split – Klis i Aržano – Sinj.

K O M A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković, s.r.

M.P.[302]

Akt se može uputiti
NAČELNIK ŠTABA
p u k o v n i k
Ratko Mladić, [v. r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

196

1991., listopad 4.
[Šid]

Zapovijed 1. proleterske gardijske mehanizovane brigade Komandi 252. oklopne brigade za napadna djelovanja na području Nuštra, Marinaca i Vukovara

---

KOMANDA 1. pgmd
Str. Pov. br. 851-18
04. 10. 1991. godine
KM u rejonu Šid.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
primerak broj ______

KOMANDI 252. okbr

NAREĐENJE Op. br.______

U toku 04. 10. 1991. godine jedinice divizije angažovati na izvršenju sledećih zadataka:

1.- 3. pgmbr: Snagama u dodiru kontrolisati komunikaciju Vinkovci – Nuštar, pojačati izviđanje i prikupljanje podataka o snagama neprijatelja zapadno od Vinkovaca. Srediti borbeni poredak i obezbediti levi bok brigade. Uspostaviti sadejstvo sa 252. okbr. POOd-3 uputiti u rejon s. Mirkovci sa zadatkom biti u gotovosti za POB u sadejstvu sa oklopnim bataljonima.
1. inžb izvršiće miniranje po odluci komandanta 3. pgmbr.

2.- 252. okbr sa odredom "Šumadija": nastaviti sa čišćenjem rejona Zidina i s. Marinci, kontrolisati vatrom komunikaciju Nuštar – Vukovar, srediti borbeni raspored i uspostaviti tešnju saradnju sa 3. pgmbr.
U rejonu Zidine postaviti jednu tenkovsku i jednu mehanizovanu četu, ukopati ih i odsudno braniti objekat.

---

[302] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. BRANIK, LOPUD-90 1985, primljen 04. 10. 1991.

3.- Odred "Šumadija" pretpočinjava se 252. okbr.
Komandant odreda javiće se komandantu 252. okbr u rejonu Negar.

4.- 2. pgmbr: nastaviti sa formiranjem i popunom brigade i daljim obezbeđivanjem Tovarnika.
Sa jednim okb, had-122, lsard PVO u sadejstvu sa specijalnim snagama TO ovladati sa s. Babska i s. Šarengrad. Izvršavanjem zadatka rukovodu komandant 2. pgmbr.

5.- 1. lap PVO: nastavlja sa daljim obezbeđenjem s. Ilača.

6.- 1. map sa sadašnjim VP biti u gotovosti za otvaranje vatre po planu NA.

7.- 1. inžb: premešta se u s. Slakovci, uspostavlja komandu mesta, obezbeđuje prolaz komunikacijom i vrši sanaciju bojišta.
Sa jednom pionč i potrebnim MES ojačava 3. pgmbr radi miniranja po odluci komandanta brigade, a potom vrši zaprečavanje grupama mina u rejonu šuma Deonica u zahvatu poljskih puteva i kanala.
GOP angažovati na održavanju puteva Mirkovci-Orolik.
Dokumentaciju o izrađenim MEP raditi u četiri primerka i dostaviti: MZ Mirkovci, komandi 3. pgmbr, komandi 1. pgmd, a jedan primerak zadržati za sebe.

8.- 1. mpoap: nastaviti uređenje VP i izviđanje i uređenje pravaca dovođenja i POR po već izdatim zadacima NA.

9.- 1. pgmbr: nastaviti sa popunom i formiranjem jedinica.

10.- Odred "Lepenica" ovladati sa s. Đeletovci i obezbediti levi bok divizije iz pravca s. Njemci.

11. PKPo nastaviti sa popunom jedinica MTS, hranom i organizovati izvlačenje tehnike sa bojišta i opravku neispravne tehnike.

<u>OSTALI ZADACI</u>
1) Svi vojnici i starešine prelaze na nošenje zimske odeće.
2) U rejonima rasporeda izvršiti utvrđivanje borbenih vozila i ljudi.
3) Upornije raditi na izgrađivanju vojničkog izgleda, reda i discipline u jedinicama.
4) Neposrednim angažovanjem organa za moralni rad i svih subjekata jedinice učvršćivati vojne kolektive i moral jedinice.
5) U rejonu razmeštaja zabraniti kretanje građana, pojedinaca, grupa i jedinica u vremenu od 20.00 do 06.00 časova. Svakodnevno upućivati patrole jačeg sastava u okviru rejona rasporeda, i postavljati zasede koje će bez upozorenja otvarati vatru na lica koja ne poštuju vreme zabrane kretanja.
6) Pojačati aktivnosti izviđačkih organa u cilju prikupljanja podataka o neprijatelju sa težištem na OMJ i sredstvima za podršku.
7) Svakodnevno organizovati čišćenje i podmazivanje ličnog i zajedničkog naoružanja.
8) Jedinice vojne policije angažovati na zadacima sređivanja stanja u jedinicama.

DR/BC

K O M A N D A N T
general-major
Dragoljub Aranđelović

Preslika, strojopis, latinica
HR- HMDCDR, 2., kut. 6031.

197

1991., listopad 5.

Zapovijed Štaba TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" o osnivanju jedinice za posebne namjene pri SUP-u Pakrac

---

ŠTAB T. O. SAO
ZAPADNE SLAVONIJE

Broj: 13 / 91
Dana, 5. 10. 91.

Na sjednici održanoj dana 5. 10. 91. raspravljajući o organizaciji i ulozi jedinice milicije za posebne namene donosi sledeću:

N A R E D B U

Formira se jedinica milicije za posebne namijene pri sekretarijatu za Unutrašnje poslove sa sjedištem u PAKRACU u jačini 60 ljudi za Pakrac, Okučane, Novsku, Vod milicije u Daruvaru u jačini 20-30 ljudi za Daruvar i Grubišno polje, te vod milicije u Podravskoj Slatini za Pod. Slatinu, Slav. Požegu i Orahovicu u jačini od 20-30 ljudi.

Komandira čete njegovog zamjenika i komandire vodova rešenjem će postaviti Sekretar sekretarijata SAO Zapadne Slavonije.

Naredba stupa na snagu odmah.

O tom obavest:
OŠTO Pakrac
OPŠTO Daruvar
OPŠTO P. Slatina
SUP

KOMANDANT ŠTABA TO
ZAPADNE SLAVONIJE
............,[303] [v. r.]

---

[303] Potpis nečitak.

M.P.[304]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., ku. 6007.

198

1991., listopad 5.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ IKM 9. korpusa o rezultatima napadne akcije prema Zadru i Biogradu na moru po kojima je otvorena vatra iz svih oružja, te djelovanju zrakoplovstva po industrijskoj zoni i hotelskim kompleksima u Zadru

---

K O M A N D A
9. KORPUSA
Str. pov. br. 19-1555
05. 10. 1991. g.

– IKM 9. KORPUSA

REDOVNI BORBENI IZVEŠTAJ

Sekcije 1:100.000: Zadar, Gračac, T. Drvar, Glamoč, Biograd n/m, Šibenik, Split i Sinj.

1. Jedinice MUP-a i ZNG RH su od svitanja u više navrata dejstvovale po reonima razmeštaja i po snagama korpusa na dostignutim linijama. Posebno je jaka minobacačka i artiljerijska vatre otvorena po reonima s. Gaćelezi, s. Grabovici, s. Prokljan, s. Sonković, s. Smoković, aerodrom Zemunik i po vojnim objektima u gradu Zadar.
Nakon uzvraćene vatre isti su se neorganizovano i panično počeli povlačiti u razbijenim grupama ka periferiji i spoljnjoj odbrani grada Zadar.
Oko 15,30 č u cilju podizanja morala razbijene jedinice ZNG i MUP-a su usmerene na koncentričan napad iz svog raspoloživog naoružanja po vojnim objektima u gradu Zadar. Sa prostora Skradinskog zaleđa i Mirlović Zagore oko 13,00 otpočelo je izvlačenje jedinica ZNG motorizovanim kolonama ka gradu Šibenik, a po istima je dejstvovano iz art. naoružanja.

2. Snage 9. korpusa su u toku dana nastavile glavnim snagama napad ka gradu Zadar i Biograd n/m, a pomoćnim snagama izvodjena je odbrana na ostalim pravcima u zoni odgovornosti korpusa. Nakon ispoljenog dejstva jedinica ZNG i MUP jedinice 221. mtbr prešle su u protivnapad na pravcima Bribirske Mostine-Čista Mala – Putičanje – Plana (tt 113) i s. Bratiškovci – Skradin.

---

[304] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Zapadna Slavonija.

U 18,00 č jedinice korpusa izbile su na liniju:
2.1. 180. mtbr: Maslenički most – Islam Latinski -s. Briševo – s. Bokanjac – s. Musapstan – s. Dračevac – s. Bibinje (Križ tt 154). Snage za napad na pravcu s. Briševo – Bokanjac spojile su se sa snagama iz objekata Šepurine.
Na pravcu Kakma – Biograd n/m 1. okb je ovladao sa s. Kakma.
2.2. 221. mtbr: s. Putičanje – s. Dazlina – a. Bičine- Drinovci – s. Žitnić – s. Kričke.
2.3. Na pravcima Sinj – Vrlika i Gospić – Gračac jedinice partbr TO sa ojačanjem izvode odsudnu odbranu.
2.4. U toku dana jedinice art. podrške i avijacije dejstvovale su selektivno po ciljevima u industrijskoj zoni, hotelskom kompleksu i unutrašnjim pravcima u gradu Zadar.
2.5. Pozadinsko obezbedjenje:
Snabdevanje jedinica je redovno. Nedostaju nam neke vrste art. municije.
Tražena od TU SSNO.
Mali su kapaciteti za održavanje i remont.
Danas opravljeno 2 OT, 2 T-55 i 17 m/v.
Oštećen jedan BVP M-80 i 2 m/v do slanja ovog izveštaja.
U toku dana poginulo 3 vojnika i 16 ranjeno. Sve vojnici.
Došlo 100 vozača za evakuaciju Zadra.
U 13,00 č upućen redovni dotur za jedinice 180. mtb, kojim se obezbedjuje 1 b/k art. municije preko norme.
2.6. Oko 11,00 č predstavnici grada Zadar tražili su pregovore sa komandantom korpusa a iste nisu ničim uslovljavali. Prekid vatre je dogovoren za 18,00 č, a pregovori u 09,00 č 06. 10. 1991. g.

3. ODLUČIO SAM: obezbediti se na dostignutim linijama, izvršiti popunu i biti u gotovosti za realizaciju II etape operacije.

K O M A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković s.r.

Akt se može uputiti
NAČELNIK ŠTABA
pukovnik
Ratko Mladić, [v.r.]

M.P.[305]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

[305] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 2005, primljen 05. 10. 1991.

199

1991., listopad 6.
[Benkovac]
Izvješće 180. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ o borbama u napadu na Zadar i Biograd na moru

---

Komanda 180. mtbr
Str.pov.br.3-473
06. 10. 1991.godine

dnerap,dostavlja.-

Komandi 9. korpusa-
– operativni dežurni-

1. Stanje u potčinjenim jedinicama:
– stanje b/g u jedinicama je u celini dobro i poboljšava se u odnosu na prethodno stanje.
– sukobi sa snagama mup-a i zng su nastavljeni i u toku popodneva 05. 10. 1991. godine skoro na celom frontu, a posebno na pravcima ka Zadru, a u toku dana nije bilo sukoba u reonima Zeleni Hrast i Maslenički most, dok je na pravcu Zadra vodjena žestoka borba tokom celog dana, sa izraženim otporom na celom frontu i žestokim napadima na sve kasarne i objekte u gradu Zadru. Naša artiljerija i avijacija je dejstvovala po svim značajnijim objektima u gradu Zadru i blizoj okolini, kako bi se omogućavalo napredovanje naših snaga, ali je otpor posebno jak na utvrdjenim položajima na liniji Musapstan-Crno-Babin Dub.
na pravcu prema dejstvovale su oklopne snage po objektima u reonima: Budak-Stankovci i dr,a u toku popodneva snage na tom pravcu smo ojačali artiljerijom i pešadijom, tako da je ojačana podrška.
– u toku popodneva u jedinicama je bilo: 2 poginula i to 1 vojnik padobranac i 1 v/o dobrovoljac i 2 povredjena vojnika, uništen jedan tenk (pogodjen "osom"), jedan tenk oštećen – ne kreće se, 4 m/v oštećena a pokvarila se i jedna haubica 105mm i jedan ot m60.

2. Stanje na teritoriji:
– stanje na kriznom području u zoni odgovornosti je veoma opterećeno dejstvima koja se izvode na širokoj teritoriji
– medjunacionalnih sukoba nije bilo, ali ima pojava brojnijeg bekstva civilnog stanovništva iz srpskih sela sa ugroženog područja ka Benkovcu.
– dogadjaji koji utiču na os su otvoreni sukobi koji traju već duže vremena.

3. Vanrednih dogadjaja, osim pogibija i ranjavanja (koja će van biti dostavljena u posebnom izveštaju) imali smo u toku dana kod 1.mtb pojavu odbijanja grupe vojnika Albanaca (30-40) da idu u napad o čemu je izvestio k-dant bataljona, a detalji nisu još poznati, no biće nakandno dostavljeni.

4. Stanje bezbednosti u jednicama-preduzimaju se sve mere za eliminisanje svih mogućih iznenadjenja, posebno u toku noćnih borbenih dejstava, a na teritoriji se takodjer preko to

preduzimaju mere za zaštitu teritorji od iznenadjenja-mada ima problema u reonima Nadin-Škabrnja – Paljuv, Pridraga – Podgradina idr.

5. Zaključujemo da neprijatelj pokušava svim raspoloživim snagama i srestvima da dejstvuje po objektima i kasarnama u zadru i po snagama jna na celoj teritoriji.

6. Predvidjamo da će opšti napadi na naše snage potrajati i u toku noći i svin raspoloživim sredstvima sa ciljem postizanja nekog spektakularnog uspeha-radi podizanja morala.

7. Predlozi: da se pod hitno obezbedi municija za artiljeriju koje trenutno nema ili je na izmaku (a po zahtevima poz. organa koji su dostavljeni) i ako ima ikakvih mogućnosti ojačavanja svežim snagama jer rezervi nemamo za poboljšanje tempa napada i postizanje uspeha.

dežurni rukovodeći
potpukovnik
Ilija Martinović s.r. M.P.[306]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut 6007.

200

1991., listopad 6.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa Operativnom centru Generalštaba OS SFRJ o borbama oko Šibenika te nastavku napada na Zadar i Biograd

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str.pov.br. 19-1568
06.10.1991. godine

– OC GŠ OS SFRJ –

REDOVNI BORBENI IZVJEŠTAJ
Sekcije 1:100.000: Zadar, Gračac, T. Drvar, Glamoč, Biograd n/m, Šibenik, Split i Sinj.

1.- Jedinice MUP i ZNG u toku jutra 06.10. ispoljile su vatrena dejstva na zadarskom i šibenskom pravcu. U širem rejonu Zadra težište im je bilo na organizaciji neposredne odbrane grada i saniranju posledica vatrenih dejstava jedinica korpusa i RV. Istovremeno su pojačale pritisak na okružene objekte JNA u gradu.

---

[306] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 878, primljen 06. 10. 1991.

Na šibenskom pravcu, pored minobacača, koristili su i obalsku artiljeriju u dejstvima po našim jedinicama u širim rejonima s. Vukšić, s Gaćelezi i s. Bićine. U rejonu s. Ladjevci, diverzantska grupa je porušila most. Na pravcu Drniš – s. Kričke ispoljili su zasedna dejstva u s. Kričke. Uočeno je i prikupljanje jedinica do čete u rejonima s. Ogorje i s. Pribude u popodnevnim časovima.

2.- Snage 9. korpusa u 07.30 č otpočele su realizaciju II etape napadne operacije glavnim snagama ka gradu Zadar i Biograd n/m, a pomoćnim snagama izvodjena je odbrana na ostalim pravcima u zoni odgovornosti korpusa.
Tokom dana dejstva su izvodjena po planu.
Do sastanka sa kriznim štabom Zadra nije došlo zbog proglašenja opšte mobilizacije u Hrvatskoj.
U 18,00 č jedinice 9. korpusa izbile su na liniju:
– 180. mtbr: Maslenički most – Islam Latinski – raskrsnica puteva južno od s. Bokanjac – Musapstan – s. Dračevac – Križ (tt. 154).
– 221. mtbr je nakon izvedenog protivnapada na snage ZNG i MUP-a sa delom snaga popravila taktički položaj. Nalazi se u rasporedu po prethodnom izveštaju osim 1. mtb koji je nakon p/n izbio na liniju s. Prokljan – s. Todorovići – s. Velika Glava – s. Gardijan. Haubički vod 105 mm nakon premeštanja nalazi se u rejonu Drinovački Gaj odakle dejstvuje po ciljevima u rejonu Dubravice i Skradin.

3.- Na pravcima Sinj – Vrlika i Gospić – Gračac jedinice 1. partbr TO sa ojačanjima izvode odsudnu odbranu.

4.- U toku dana jedinice art. podrške i avijacije dejstvovale su selektivno po ciljevima u samom gradu Zadar.

5.- POZADINSKO OBEZBEDJENJE
Snabdevanje jedinica teče uredno. Nedostaje municija 155 mm za haubicu M-1 (a), sa težištem na trenutno-fugasnim granatama.
Problem remonta i dalje prisutan zbog nepostojanja brp u 405. PoB.
– 1 tenk uništen i jedan top 100mm oštećen.[307]
U toku dana oštećeno: 7 kom PAP 7,62 mm, 2 kom MB 82 mm i 2 nb/v, a uništena jedna PAB 2 AT.
Prihvat, oblačenje i naoružavanje mobilisanog ljudstva i dobrovoljaca je u toku.
Organizacija evakuacije 55. MTRB (poslednja kolona) i primopredaja objekata 405. PoB u toku.
U toku dana poginulo 4 vojnika i 14 ranjeno.

ODLUČIO SAM u toku noći izvršiti popunu i potrebno pregrupisavanje i nastaviti realizaciju II etape operacije sa ciljem deblokade okruženih vojnih objekata i stvaranje koridora za izvlačenje blokiranih snaga.

K OM A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković

[307] Dopisano rukom.

Akt se može uputiti
NAČELNIK ŠTABA
pukovnik
Ratko Mladić, [v.r.]

M.P.[308]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

201

1991., listopad 7.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ o pregovorima s delegacijom SO Zadar o prekidu neprijateljstava

---

Komanda 9. ko kov
Str.pov.br. 335-1
07.10.1991.godine

Komandi oc gs os sfrj
Ikm komanda vpo

Komandi rv i pvo
Komandi 9. ko kov

Dana 07.10.1991.godine na aerodromu Donji Zemunik održani su pregovori izmedju komandanta 9. ko general-majora Vladimira Vukovica i delegacije SO Zadar koji su sačinjavali: Livljanić Ivo, predsednik SO, Domaraj Kero, podpredsednik Izvršnog veća opštine Zadar, Tuličić Josip, bivši potpukovnik JNA iz zapovjedništva ZNG i Jakovina Krešo, bivši major JNA iz Zagreba, koji je upućen od strane MUP Hrvatske. Pregovori su vršeni oko prekida vatre i oslobadjanja vojnih objekata za garnizone Zadar, Šibenik i Split. Od deset ponudjenih tačaka sporazuma lako smo se dogovorili za osam tačaka. Najspornija tačka je bila oko izmeštanja naoružanja oružanih snaga (JNA chto), posebno oko naoružanja TO.
Obzirom da delegacija nije imala ovlašćenje razgovara, oko garnizona Šibenik i Split dogovoreno je da se sutra, na istom mestu, ponovo odrzi sastanak na kome bi bili prisutni: komandant 9. ko, delegacije Zadra, Šibenika i Splita i zapovjednik ZNG za srednju i severnu Dalmaciju, bivši potpukovnik JNA, Viduka Mato.
Iz razgovora se stekao utisak da je delegacija SO Zadar spremna da prihvati sve uslove ali da nema kompetencije ako im se iz Zagreba drugačije ne naredi.

---

[308] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. 5 PAPUK 720, primljen 06. 10. 1991.

Ponudjene su sve varijante po sledećem:
1. Da grad Zadar napuste sve oružane formacije Republike Hrvatske, a da u Zadru ostanu snage za održavanje reda i mira.
2. Da se uz postojeće snaga u Zadru i gradovima Šibenik i Split odmah izvrši deblokada svih vojnih objekata i zgrada u kojima stanuju porodice pripadnika oruzanih snaga i deblokada svih drugih objekata van gradskog naselja i izmeštanje tms i borbenih sredstava.

Prihvaćena je druga varijanta u 11 tačaka i to:
1.- Osloboditi sve zatvorene pripadnike oružanih snaga, članove njihovih porodica kao i uniformisana i civilna lica srpske i drugih nacionalnosti koji su uhvaćeni ili pritvoreni pod optužbom da saradjuju sa oružanim snagama i oružanim sastavima SAO Krajina, ovo ne podrazumeva kriminalce.
2.- Obezbediti, što pre bezbednu evakuaciju ranjenika.
3.- Odmah ukloniti sve fizičke prepreke kao što su minska polja i barikade koje su postavili snage MUP i ZNG oko vojnih objekata a oružane sastave udaljiti na zonu sigurnosti od dejstva vatre streljačkog naoružanja. Ovo se odnosi na unutrašnje snage. Sukcesivno povlačenje snaga se prihvata.
4.- Omogućiti slobodno kretanje svim pripadnicima oružanih snaga i članovima njihovih porodica.
5.- Odmah uspostaviti sve ptt veze u svim vojnim objektima i stanovima pripadnika oružanih snaga i omogućiti normalno snabdevanje jedinica i objekata oružanih snaga vodom, hranom, strujom i drugim neophodnim potrebama.
6.- Omogućiti bezbedno iseljavanje svih materijalno tehničkih i borbenih sredstava oružanih snaga iz vojnih objekata koji su u blokadi.
7.- Ostvariti apsolutni prekid i kontrolu vatre nad oružanim sastavima.
8.- Izvršiti primopredaju svih poginulih i eventualno pokopanih pripadnika oružanih snaga i članova njihovih porodica.
9.- Izvršiti povraćaj svih materijalnih i borbenih sredstava i nekretnina nasilno oduzetih iz objekata oružanih snaga.
10.- Izvršiti razmenu svih zarobljenika i ranjenika, po principu svi za sve, uz prioritet oslobadjanja uniformisanih lica.
11.- Garantujemo apsolutni prekid vatre u slučaju ispunjavanja navedenih uslova.

O tijeku sutrašnjih razgovora bićete pravoremeno izvešteni.

K o m a n d a n t

general-major
Vladimir Vuković, s.r.

M.P.[309]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6028.

[309] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. TAJ 600, primljen 09. 10. 1991.

202

1991., listopad 7.

Izvješće 1. odreda Štabu TO Vojnić o topničkom i zrakoplovnom napadu na Cetingrad nakon što su građani odbili ultimatum i predaju

---

Izvještaj
za 07. 10. 1991. k-danta 1. odreda

U 08.00 k dant je izdao zapovest za napad s ciljem da se preseče komunikacija na dijelu Pašin Potoka prema V. Kladuši i Batnoge prema Slunju. Za izvršenje 1. zadatka dodjeljen je izvidjački vod a za 2. zadatak kao rezerva četa Mihaljko. Predviđeni Plamen za art. pripremu nije došao pa je zadatak od sinoć za čišćenje Cetingrada promjenjen u zaposjedanje Kiurinskog sela i Batnoge. Za izvršenje zadatka dovezena je municija 12,7 mm i dodjeljeno inžinjerijsko obezbeđenje.
Istovremeno po primanju zadatka upućen je ultimatum građanima Cetingrada s rokom u 11 odnosno 12 sati. U 11.35 došao je negativan odgovor na ponudu za predaju.
U 11.45 dolazi načelnik štaba za Kordun i Baniju te mijenja zadatak u smislu kontrole komunikacija a ne i čišćenja te zaposedanja položaja a sve s osnova saznanja da obećane podrške i rezerve nema a neke jedinice izražavaju bojazan. U tom smislu je zadatak jedinicama promjenjen.
U 12.45 ostvarena je art. priprema iz MB-82 po položajima Batnoga, gostioni na mostu, Pogledolu, Strmtome i Flanjcima, gradu, Šancu, mlinu i kamenolom kod Budima, Budimu, Međedima. Utrošeno je 150 mina. Iz 2 haubice i 1 B-1 utrošeno je 40 granata na ciljeve u Visokom vrhu, Podcetinu, Bilo Cetinsko, gradinu te Žuto vrelo u Grahovskoj. Iz LBR tučen grad s 3 rakete.
Njihova vatra iz MB započela je u 14.15 po cijelom rejonu a ušutkana dejstvom avijacije.
Gubitaka u i/s i MTS nemamo.
Uočeni novi ciljevi prema Ponoru.

M.P.[310]

k-dant
Kraljevački Slobodan, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5012.

[310] Prijemni pečat: SR Hrvatska, Općina Vojnić, Štab TO, br. 48-91., 08. 10. 1991.

203

1991., listopad 8.

Zapovijed Štaba 2. i 3. OZ za Baniju i Kordun podređenim štabovima TO da nakon izbijanja na desnu obalu rijeke Kupe prijeđu u obranu i utvrde fortifikacijski dostignutu liniju te budu spremni za prihvat snaga JNA iz Zagreba, Jastrebarskog i Samobora

---

ŠTAB 2. i 3. OZ
za Baniju i Kordun
08. 10. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVRRLJIVO
Primjerak br. 7

OPŠTINSKIM ŠTABOVIMA TO **VOJNIĆ**

NAREDJENJE ZA BORBU OPBR **16 – 1**
Sekcija 1 : 100 000 Zagreb – Ivanić grad – Bjelovar
Karlovac – Sisak – Bosanska Dubica

1.- S obzirom da su naše snage izbile i osvojile desnu obalu reke Kupe od Gornjeg Mekušja kod Karlovca do s. Brest kod Petrinje. Prema razvoju situacije jedinice TO Petrinja, Glina, Vrginmost i Vojnić prelaze u odbranu na desnoj obali r. Kupa.
U tom cilju hitno preduzeti uredjenje položaja za odbranu u smislu fortifikacijskog uredjenja organizacije vatrenog sistema i biti u gotovosti za prihvat snaga JNA na pravcima Zagreb-Petrinja, Samobor-Jastrebarsko preko Karlovca i Lasinje.
Posebno obratiti pažnju i biti u gotovosti za odbijanje eventualnih napada sa leve obale Kupe prema desnoj obali, kontroli teritorije radi sprečavanja ubacivanja diverzantskih i ostalih grupa, a posebno posvetiti pažnju i kontrolisati osmatranjem i vatrom prolaze na Kupi, mostove Brest-Slatina, Lasinje, kao i mostove u rejonu Kupa i Korana kod Karlovca.

KOMANDANT:
pukovnik
Rade Vujaklija, [v.r.]

Dostavljeno:
1. Original a/a
2. ŠTO Dvor
3. ŠTO Glina
4. ŠTO Kostajnica
5. ŠTO Sisak
6. ŠTO Petrinja
7. **ŠTO Vojnić**
8. ŠTO Vrginmost
9. ŠTO Karlovac
10. ŠTO Slunj

M.P.[311]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6019.

[311] Prijemni pečat: SR Hrvatska, Općina Vojnić, Štab TO, str. pov. broj 50/1-91, Vojnić, 08. 10. 1991.

204

1991., listopad 8.
Donji Zemunik

Izvješće Izdvojenog komandnog mjesta 9. korpusa Generalštabu OS SFRJ o nastavku pregovora s delegacijom SO Zadar o prekidu neprijateljstava

---

Ikm komande 9. korpusa
Str. pov. br. 335-2
08.10.1991. godine
Donji Zemunik (aerodrom) vrlo hitno

Oc gs os sfrj
Ikm komande vpo
Komandi 9. ko

Dana 08. 10. 1991. godine nastavljeni su razgovori sa delegacijom SO Zadar, koja nije bila u kompletnom sastavu obzirom da su dva predstavnika otputovala u Zagreb radi saglasnosti o daljem nastavljenju razgovora po uslovima koje je dao komandant 9. korpusa. u toku razgovora predsednik SO Zadar nas je obavestio da su im se javili predstavnici Zagreba i da su saopštili da im je rukovodstvo Republike Hrvatske dalo suglasnost za razgovor po svim uslovima datim od strane komandanta 9. ko za celu regiju Dalmacije uz napomenu da tačku 6. i 9. treba razmatrati i precizirati u skladu sa smernicama dobijenim u Zagrebu (veza nas telegram str. pov. br. 335-1 od 07.10.1991.godine).
Na razgovore nisu došle delegacije so Split i Šibenik i zapovjednik za Dalmaciju, bivši potpukovnik JNA Viduka Mate. Viduka Mate se u toku dana javio komandantu 9. ko i predložio da se u toku 09. 10. 91. godine u 10.00 čas. održi sastanak predstavnika cele Dalmacije i komande vpo i 9. ko u Splitu, hotel Split istakao je da načelno prihvata ponudjene uslove za razgovor.
Cenim da je delegacija Zadra spremna da prihvati deblokadu izvlačenje ljudstva i borbenih sredstava iz garnizona Zadar u okviru ponudjenih uslova, nezavisno od toga dali će takav dogovor biti postignut za garnizone Split i Šibenik.
Takodjer cenim da smo blokadom užeg dela grada Zadra izvršili odsecanje Dalmacije od Hrvatske i da je Zadar vojnički poražen, te da da se to može iskoristiti kao pogodnost u pregovorima za celu regiju.
Ukoliko ne prihvate ponudjene uslove za celu Dalmaciju nude nam se dve mogućnosti:
1. da se grad Zadar oslobodi nastavkom izvodjenja napadne operacije radi deblokade vojnih objekata i izvlačenja ljudstva i tehnike. ovo bi iziskivalo znatno veće gubitke u ljudstvu i tehnici i vrlo otežano izvlačenje ljudstva i tehnike.
2. da se sa rukovodstvom Zadra postigne sporazum o izvlačenju ljudstva i tehnike, uz poštovanje prekida vatre, a da se blokada Zadra zadrži kao uslov za postizanje dogovora za celu Dalmaciju.

Prihvatam da idem na ponudjeni sastanak u Split ukoliko to pretpostavljena komanda ceni kao potrebnim.

Smatram da umesto mene sastanku može, kao predstavnik JNA prisustvovati načelnik Štaba komande vpo, obzirom da se rešavaju bitna pitanja za najveći broj garnizona vpo.
Procenjujemo da će na pregovorima u Splitu s njihove strane biti potencirana sledeća pitanja:
1. povratak iseljenog stanovništva sa delova teritorija SO Sinj, Drniš, Šibenik, Zadar radi zaštite imovine, radova u polju i sl. ovo pitanje treba rešavati recipročno sa zaštitom pokretne i nepokretne imovine JNA njenih pripadnika kao njihovih sloboda i prava.
2. deblokada masleničkog, šibenskog i skradinskog mosta kao i kopnenog, pomorskog i vazdušnog saobraćaja.
Pomenute mostove treba i dalje držati pod kontrolom JNA a pitanje kretanja po teritoriji rešavati postupno smanjivanjem mera režima bezbednosti u skladu sa stepenom pridržavanja sporazuma.
3. Omogućavanje normalnog snabdevanja Dalmacije hranom, vodom i strujom.
ovo se može prihvatiti uz recipročan odnos i za B-4, 8+9, 3 (.), *garnizone JNA*[312] -.
4. Insistirat će na povlačenju jedinica JNA iz blokade gradova. ovo pitanje nebi trebalo rešavati na regionalnom nivou. mišljenja smo, takodjer, da ne treba prihvatiti njihov zahtev za povraćaj oružja to već da i to treba rešavati na saveznom nivou.

Komandant
general-major
Vladimir Vuković, s.r.

M.P.[313]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6028.

205

1991., listopad 8.
Knin

Zapovijed Komande 9. korpusa OS SFRJ podređenim postrojbama za drugu etapu napadne akcije prema Zadru i Biogradu

---

KOMANDA 9. KORPUSA
12,59 čas 08. 10. 91.
Str. pov. 562-8
K N I N

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
VRLO HITNO
URUČITI ODMAH
primerak br. ____

[312] Rukom dešifrirana šifra.
[313] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav ZAGORJE-93 3439, primljen 09. 10. 1991.

Nastavak II etape
operacije, naredjenje,
– dostavlja.– KOMANDI__________

Obzirom da delegacija gradova Zadar, Šibenik i Split nisu došle na pregovore, a imajući u vidu da su pripadnici ZNG i MUP-a RH narušili primirje i dogovoreni prekid vatre, otvarajući vatru snajperima sa prigušivačima u 04,25 č iz reona Dubravice i zaseoka Vujko po položaju naših jedinica, a u 07,10 č po rejonu naše jedinice u reonu s. Bičine, kao i da su izvršili napad streljačkim naoružanjem i tromblonskim minama na kasarnu AŠC u Zadru u 12,31 č

NAREDJUJEM:
1. U svim jedinicama 9. K odmah otpočeti intenzivne pripreme, popuniti i srediti jedinice i izvršiti neophodna pregrupisavanja i biti u gotovosti za realizaciju II etape operacije po predhodno dobijenim zadacima.
Gotovost za napad u 00,oo č 09.10.1991. godine.
Signal za napad i nastavak operacije daću preko IKM ili preko KM (NŠ).
Signal će biti dat jedan čas prije gotovosti ili u vreme koje ću naknadno odrediti.

M.P.[314] KOMANDANT
general-major
Vladimir Vuković s.r.

M.P.[315] Akt se može uputiti
NAČELNIK ŠTABA
pukovnik
Ratko Mladić, [v.r.]

Dostavljeno:

Telegram: IKM 9k, 221., 180. mtbr, 9. map, 557. mpoap
Akt: 1. partbr TO, 9. ič, 9 bVP, 405. PB, PkPo, ŠTO SAO Krajina (na znanje), 3/1. partbr TO.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6029.

206

1991., listopad 9.
[Knin]

Izvješće Komande 9. korpusa Generalštabu OS SFRJ o dogovorenom sporazumu sa SO Zadar o prekidu neprijateljstava, deblokadi grada Zadra i vojnih objekata u gradu te izvlačenju ljudstva, MTS-a i borbenih sredstava

---

314 Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav SELO, LOTOS, ZAGORJE 200, primljen 08. 10. 1991.

315 Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

KOMANDA 9. KORPUSA
Interno br. 335-
09. 10. 1991. godine

VOJNA TAJNA
INTERNO

HITNO

– GŠ OS SFRJ
– KVPO

SPORAZUM O APSOLUTNOM PREKIDU VATRE I RATNIH OPERACIJA, DEBLOKADI GRADA ZADRA I VOJNIH OBJEKATA U GRADU ZADRU I IZVLAČENJU LJUDSTVA TEHNIČKIH, MATERIJALNIH I BORBENIH SREDSTAVA JNA.

Dana 09. 10. 1991. godine na vojnom aerodromu Zemunik sastali su se predstavnici Komande Kninskog korpusa, Komande garnizona Zadar sa predstavnicima skupštine opštine Zadar i zapovjedništva za odbranu Zadarske regije u vezi zajedničkih obaveza radi apsolutnog prekida vatre i ratnih operacija, deblokade grada Zadra i vojnih objekata i izvlačenju ljudstva, tehničkih, materijalnih i borbenih sredstava JNA.

Dogovor podrazumeva realizaciju sledećih medjusobnih obaveza:

1.-Obezbediti što pre bezbednu evakuaciju ranjenika.

2.-Ostvariti apsolutni prekid i kontrolu vatre na svim oružanim sastavima, odnosno nad licima koje poseduju naoružanje.

3.-Osloboditi sve zatvorene pripadnike oružanih snaga Krajine i oružanih snaga hrvatske vojske, članove njihovih porodica kao i uniformisana i civilna lica srpske i drugih nacionalnosti koji su uhvaćeni, pritvoreni ili osudjeni pod optužbom da saradjuju sa oružanim snagama SFRJ, snagama Krajine i oružanim snagama hrvatske vojske. Tu se ne podrazumevaju lica zatvorena po drugim osnovama (kriminalci).

4.-Odmah ukloniti sve fizičke prepreke kao što su minska polja i barikade koje su postavile jedinice oružanih snaga hrvatske vojske i jedinice JNA.

5.-Na liniji dodira i oko vojnih objekata u gradu Zadru i okolini izvršiti razdvajanje snaga na udaljenosti, koje zavisno od konfiguracije zemljišta i naseljenosti, isključuje medjusobno iritiranje i dejstvo. Zapovjedništvo za odbranu Zadarske regije se obavezuje da vojne objekte obezbjedi od dejstva naoružanih formacija, grupa i pojedinaca.

6. Omogućiti slobodno kretanje svim pripadnicima oružanih snaga SFRJ i članovima njihovih porodica.

7. Odmah uspostaviti sve PTT veze u svim vojnim objektima i stanovima pripadnika oružanih snaga SFRJ i omogućiti normalno snabdevanje jedinica i objekata oružanih snaga SFRJ vodom, strujom, hranom i drugim neophodnim potrebama adekvatno stanju u gradu Zadru.

8. Omogućiti bezbedno iseljavanje svih materijalno-tehničkih i borbenih sredstava JNA kao i privatne imovine licima koja se iseljavaju iz Zadra.

9. Odmah izvršiti primo-predaju svih poginulih i eventualno pokopanih pripadnika oružanih snaga SFRJ, oružanih snaga hrvatske vojske, oružanih snaga Krajine i članova njihovih porodica.

10. Izvršiti razmjenu svih zarobljenih i ranjenih lica, po principu svi za sve, uz prioritet oslobadjanja uniformisanih lica.

11. Uz deblokadu vojnih objekata paralelno vršiti deblokadu grada Zadra u svim pravcima.

12. Omogućiti povratak stanovništva srpske i hrvatske nacionalnosti i svih ostalih nacionalnosti svojim kućama i ognjištima ako to žele.
Povratak se odobrava licima bez oružja.

13. Uspostaviti stalnu žičnu vezu izmedju Komande Kninskog korpusa, odnosno Komande garnizona Zadar sa zapovjedništvom odbrane Zadarske regije. Suprotstavljene strane će dogovorno u odredjene dane i za odredjeno vreme obezbedjivati koridore i punktove na komunikacijama za provodjenje kolona i fizičko obezbedjenje vojnih i dugih transporta u dolasku i odlasku. U kolonama se mogu prevoziti samo nenaoružana lica. Ovo se ne odnosi na jedinice JNA i formacijske sastave garnizona Zadar prilikom njihovog izvlačenja.

15. Nakon izvršenog izvlačenja ljudstva, tehničkih i borbenih sredstava iz garnizona Zadar, komisijski izvršiti primo-predaju svih nekretnina koje su u vlasništvu JNA u Zadru predstavnicima organa vlasti SO Zadar.

16. Za realizaciju navedenih tačaka ovog sporazuma formirati zajedničku komisiju uz mogućnost da se u rad komisije uključe i članovi komisije EZ. Glavnu Komisiju garnizona Zadar i zapovjedništva za odbranu Zadarske regije sačinjavaju sledeći članovi:

1.- Trpko Zdravkovski, pukovnik JNA
2.- Ivo Livljanić, predsednik SO Zadar
3.- Momčilo Perišić, pukovnik JNA
4.- Josip Tuličić, član zapovjedništva za odbranu Zadarske Regije

KOMANDANT
general-major
Vladimir Vuković s. r.

M.P.[316]

Akt se može uputiti
NAČELNIK ŠTABA
general-major
Ratko Mladić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

[316] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav BRANIK, LOPUD 2062, primljen 09. 10. 1991.

207

1991., listopad 10.
Beograd

Iz Biltena Vrhovne komande OS SFRJ: "Aktivnosti JNA na realizaciji odluka Predsedništva SFRJ i sporazuma o prekidu vatre"

Pov. br. 1-191[317] 1. partbr. TO

BILTEN BR. 56
BEOGRAD, 10. 10. 1991. GOD.

AKTIVNOSTI JNA NA REALIZACIJI ODLUKA PREDSEDNIŠTVA SFRJ
I SPORAZUMA O PREKIDU VATRE

HRVATSKE ORUŽANE FORMACIJE I VRHOVNIŠTVO HRVATSKE SE NE PRIDRŽAVAJU PREUZETIH OBAVEZA IZ ODLUKA, SPORAZUMA I DOGOVORA O PREKIDU VATRE I DEBLOKADI KASARNI I DRUGIH VOJNIH OBJEKATA.
MEMORANDUM SPORAZUMA OD 8. OKTOBRA O OPŠTEM PREKIDU VATRE OD 18.00 ČASOVA 8. OKTOBRA I DEBLOKADI VOJNIH OBJEKATA, NIJE ISPOŠTOVAN. SVI GARNIZONI I KASARNE U NJIMA I DALJE SU POD POTPUNOM BLOKADOM, A U NEKIM GARNIZONIMA BLOKADE SE I POJAČAVAJU (ŠIBENIK). NAČELNIK POLICIJSKE UPRAVE IZ ŠIBENIKA JE KOMANDI VOJNOPOMORSKE OBLASTI DOSTAVIO PISMENIM PUTEM IZJAVU KOJOM NE PRIZNAJE ODLUKE EVROPSKE ZAJEDNICE. SVE JE VIŠE NASILNOG ULAŽENJA I USELJAVANJA U STANOVE PRIPADNIKA JNA. PLJAČKANJE, UNIŠTAVANJE STVARI VATROM IZ AUTOMATSKOG ORUŽJA I SL. ČLANOVIMA PORODICA AKTIVNIH VOJNIH LICA I DALJE SE PRETI I ZAHTEVA NJIHOVO ISELJAVANJE SA HRVATSKE TERITORIJE.

SVE BORBENE AKTIVNOSTI I POKRETE, JEDINICE JNA SU PREKINULE U 18.00 ČASOVA 8. OKTOBRA, KAKO JE TO UTVRDJENO MEMORANDUMOM SPORAZUMA OD 8. OKTOBRA 1991. GODINE. JEDINICE JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE IZVRŠILE SU SVE PRIPREME ZA REALIZACIJU I DRUGIH OBAVEZA PREDUZETIH MEMORANDUMOM SPORAZUMA OD 8. OKTOBRA I DRUGIH DOKUMENATA O PREKIDU VATRE. U POMORSKOM SAOBRAĆAJU PRIMENJIVA ĆE SE MERE KONTROLE TERETA, SHODNO REZOLUCIJI SAVETA BEZBEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA BR. 713, TAČKA 6, OD 25. SEPTEMBRA 1991. GODINE, KOJOM JE UVEDEN EMBARGO NA IZVOZ ORUŽJA I VOJNE OPREME U JUGOSLAVIJU.

NAVODIMO KARAKTERISTIČNE SLUČAJEVE ORUŽANIH NAPADA HRVATSKIH ORUŽANIH FORMACIJA NA JEDINICE JNA, TOKOM 9. OKTOBRA:
– OD 07.00 DO 07.30 ČASOVA 9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVORILI SU MINOBAČACKU VATRU IZ REJONA SELA NUŠTAR NA JEDINICU

---

[317] Dopisano rukom, urudžbeni br. 1. partbr TO.

JNA RAZMEŠTENU U REJONU SELA VIDOVAC I SELA ZIDINA (ŠIRI REJON VINKOVACA). NA VATRU JE UZVRAĆENO VATROM:

– U 11.30 ČASOVA 9. OKTOBRA, PRIPADNICI HRVATSKIH ORUŽANIH FORMACIJA OTVORILI SU VATRU IZ STRELJAČKOG ORUŽJA, MINOBACAČA I ARTILJERIJSKIH ORUDJA NA JEDINICU JNA U KASARNI U VUKOVARU I REJONU OKO VUKOVARA. U NAPADIMA SU RANJENA TRI PRIPADNIKA JNA. NA NAPAD JE UZVRAĆENO VATROM:

– U PREPODNEVNIM SATIMA 9. OKTOBRA, SNAGE MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE U NEKOLIKO NAVRATA SU OTVARALE VATRU NA JEDINIU JNA RASPOREDJENU U REJONU SELA MIRKOVCI (VINKOVCI). NA VATRU JE UZVRAĆENO VATROM:

– TOKOM 9. OKTOBRA HRVATSKI ORUŽANI SASTAVI OTVARALI SU VATRU VIŠE PUTA NA JEDINICU JNA RASPOREDJENU U ŠIREM REJONU OSIJEKA. NA VATRU JE UZVRAĆENO VATROM:

– U 17.00 ČASOVA 9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVORILI SU VATRU IZ REJONA SELA LASLOVO NA JEDINICU JNA U REJONU SELA PALAČA (ŠIRI REJON OSIJEKA). NA VATRU JE UZVRAĆENO VATROM:

– TOKOM 9. OKTOBRA, U NEKOLIKO NAVRATA JE OTVARANA VATRA IZ SNAJPERSKOG ORUŽJA NA JEDINICU JNA U KASARNI "MARŠAL TITO" U ZAGREBU. NA NAPAD NIJE ODGOVORENO:

– TOKOM NOĆI 8/9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE U NEKOLIKO NAVRATA SU OTVARALI VATRU IZ SNAJPERSKOG ORUŽJA NA JEDINICU JNA NA AERODROMU PLESO (ZAGREB). NA NAPAD NIJE ODGOVORENO:

– U PREPODNEVNIM ČASOVIMA 9. OKTOBRA, PRIPADNICIMA MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVARALI SU VATRU IZ STRELJAČKOG ORUŽJA NA JEDINICU JNA U KASARNI "SLOBODAN PRINCIP-SELJO" U KARLOVCU. NA NAPAD NIJE ODGOVORENO:

– U PREPODNEVNIM ČASOVIMA 9. OKTOBRA UBAČENA DIVERZANTSKA GRUPA ZBORA NARODNE GARDE IZ ZASEDE JE U REJONU SELA GORNJE MOKRICE (ŠIRI REJON GLINE), UBILA JEDNOG PRIPADNIKA JNA (STAREŠINU) I TRI NOVINARA KOJI SU IZVRŠAVALI PROFESIONALNU NOVINARSKU DUŽNOST:

– U 16.00 ČASOVA 9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVORILI SDU VATRU IZ STRELJAČKOG ORUŽJA I MINOBACAČA NA JEDINICU JNA U REJONU PETRINJE. NA NAPAD JE UZVRAĆENO VATROM.

– U PREPODNEVNIM ČASOVIMA 9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVORILI SU VATRU IZ REJONA SELA BRSEČINE (ŠIRI REJON DUBROVNIKA) NA BROD JUGOSLOVENSKE RATNE MORNARICE, KOJI JE IZVRŠAVAO REDOVNE ZADATKE. NA NAPAD NIJE ODGOVORENO:

– TOKOM 9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVARALI SU VATRU IZ STRELJAČKOG ORUŽJA NA JEDINICU JNA U REJONU ŽUPE KONAVOŠKE (ŠIRI REJON DUBROVNIKA). NA NAPAD JE UZVRAĆENO VATROM:

– U 13.00 ČASOVA 9. OKTOBRA PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVORILI SU VATRU IZ STRELJAČKOG ORUŽJA I MINOBACAČA NA JEDINICU JNA U REJONU SELA BIČINE (SKRADIN). NA NAPAD NIJE ODGOVORENO:

– U PREPODNEVNIM ČASOVIMA 9. OKTOBRA, NEPOZNATA LICA SU U NEKOLIKO NAVRATA OTVARALA POJEDINAČNU VATRU IZ SNAJPERSKOG ORUŽJA NA JEDINICU JNA U KASARNI NA KANTRIDI (RIJEKA). NA NAPAD NIJE ODGOVORENO:

– U PREPODNEVNIM ČASOVIMA 9. OKTOBRA, PRIPADNICI MUP-A I ZBORA NARODNE GARDE OTVORILI SU MINOBACAČKU VATRU IZ REJONA DREŽNIK GRAD I SELA LIPOVAČE (REPUBLIKA HRVATSKA) NA JEDINICU JNA I AERODROM BIHAĆ (REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA). NA NAPAD JE ODGOVORENO DEJSTVOM PO OBJEKTIMA-REJONIMA IZ KOJIH JE VATRA OTVARANA:

– TOKOM NOĆI 8/9. OKTOBRA U NEKOLIKO NAVRATA JE OTVARANA VATRA U BLIZINI VOJNIH OBJEKATA U ČAPLJINI. NA NAPAD NIJE ODGOVORENO.

[...][318]

KAKO HRVATSKI ORUŽNICI SHVATAJU PRIMIRJE (ŠIBENIK, 9. OKTOBAR). U PORUCI KOJU JE UPUTIO ČELNIK ŠIBENSKE POLICIJSKE UPRAVE I ČLAN TZV. KRIZNOG ŠTABA VUKUŠIĆ KOMANDI VOJNOPOMORSKE OBLASTI, A KOJA SE ODNOSI NA GENERAL-MAJORA RATKA MLADIĆA, PORED LAŽNIH PODATAKA (U KOJIMA GA OPTUŽUJE ZA NAVODNO PREMEŠTANJE RATNE TEHNIKE JNA I ZAROBLJAVANJE CIVILNOG STANOVNIŠTVA OD STRANE PRIPADNIKA JNA) STOJI I SLEDEĆE: "...(PSOVKA I POGRDNA IMENA UPUĆENA GENERAL-MAJORU RATKU MLADIĆU, PSOVKA I POGRDNA IMENA UPUĆENA NA RAČUN EVROPSKE ZAJEDNICE). NI SA KIM NEĆU RAZGOVARATI. POĆI ĆU JA PRVI. DANAS SE TRAŽI RAZMENA ZAROBLJENIKA. NIKOGA NEĆU DA DAM. VOJNA LICA ĆU RASPOREDITI PO POTKROVLJU ZGRADA. NEKA SE PUCA PO NJIMA. MOGU BITI POKVARENIJI OD SVIH. PREVOZ HRANE VAM NEĆU OBEZBEDITI... NEK SE RATUJE. KO OSTANE NEK OSTANE. I OVAKO NAS IMA PREVISE". (PORUKA JE UPUĆENA PREKO OFICIRA ZA VEZU).

SAOPŠTENJE SLUŽBE ZA INFORMISANJE BANJALUCKOG KORPUSA (BANJA LUKA, 10. OKTOBAR). U TOKU NOĆI 9/10. OKTOBRA SNAGE TZV. ZBORA NARODNE GARDE I MUP-A OTVORILE SU SNAŽNU ARTILJERIJSKU I MINOBACAČKU VATRU IZ REONA SELA BROČICE, PO JEDINICAMA BANJALUČKOG KORPUSA U REONU JASENOVCA, VEROVATNO U NAMERI DA POVRATE IZGUBLJENE POLOŽAJE. JEDINICE BANJALUČKOG KORPUSA, KOJE SU SE ZAUSTAVILE NA DOSTIGNUTIM POLOŽAJIMA I STRIKTNO POSTUJU PRIMIRJE, BILE SU PRINUDJENE DA UZVRATE VATROM.

POVODOM PISANJA LISTA "VEČERNJE NOVOSTI" OD 10. OKTOBRA DA SU NA SLAVONSKOM RATIŠTU NESTALI NOVINARI FRANCUSKE AGENCIJE "SIGMA" LAURENT LEBOURS I ZAK LANGVEN, SLUŽBA ŽA INFORMISANJE BANJALUČKOG KORPUSA SAOPŠTAVA DA JE ŽAK LENGVEN U BANJA LUCI ŽIV I ZDRAV, A PO NJEGOVIM REČIMA LAURENT LEBOURS JE OTPUTOVAO U FRANCUSKU.

[...][319]

M.P.[320]

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

[318] Izostavljeno: Jedinstvo naroda i armije na delu.

[319] Izostavljeno: Sporazum o apsolutnom prekidu vatre i ratnih operacija, deblokadi grada Zadra i vojnih objekata u gradu Zadru i izvlačenju ljudstva, tehničkih, materijalnih i borbenih sredstava JNA.

[320] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, 12. 10. 1991.

208

1991., listopad 10.
Izvješće I. bataljona Područnom štabu TO Daruvar o borbama na barikadi kod Batinjana te stanju u pojedinim četama

---

Izvještaj
o događajima u I bataljonu
za dan 8.10.-10.10.1991 god.

Od važnih događaja za period 8-10- 10. 1991 godine izdvajamo slijedeće:
– dana 8. 10. 1991 godine oko 13,30 sati došlo je do ulaska naših snajperista Kovačević Ranka i Jovičić Ranka u zasjedu MUP-ovaca u reonu Daruvarskih Vinograda, u predjelu Borika prema željezničkoj prugi Daruvar-Batinjani. Zasjeda, kojih je bilo tridesetak je otvorila vatru i ranjen je Jovičić u plećku. Izvučen je sa mjesta dogadaja i odvezen u bolnicu na Bučje. Istovremeno je na istu zasjedu naišao Kovačević Boško i Ječmenica Milan iz Markovca, koji su samovoljno napustili svoje položaje na barikadi u Boriku, i na njih je također otvorena jaka vatra od koje su oba poginula. U to vrijeme je na barikadi ostalo 5 boraca – Vukas Vaso, Kovačević Zdravko, Bosanac Pero i Jovanović Radovan koji su se osim Vukas Vase razbježali sa barikade, a Kovačević Zdravko je dotrčao do u selo, u Ječmenice.
Leševi poginulih nisu pronađeni, već je pretresom lica mjesta događaja utvrđeno da su leševi odvučeni niz vinograde prema pruzi, a prikupljena su saznanja da su odveženi kamionom u Daruvar. Na licu mjesta su nađene kape od poginulih, te od Kovačevića čizma, a od Ječmenice su pronađene naočale. Ječmenica je bio komandir odelenja na istoj barikadi.
– dana 9. 10. 1991 godine primjećeno je da se na Pijanovom brdu-Sirač vrši ukopavanje topa, što je znatna opasnost za naša sela na ovom području. Za likvidaciju topa treba poduzeti potrebne operativne i konspirativne akcije.
Izvršeno je izviđanje terena i dogovoreno spajanje snaga obrane na potezu Ječmenice-Vranjevina-Batinjska Rijeka-Batinjani. Za ovaj reon potrebno je pojačanje u ljudima. Dežurstvo u Dobroj Kući u ovom slučaju nema potrebe pa ih treba u dogovoru sa komandom II bataljona.
U četi u Pakranima izvršene kadrovske promjene, za komandira postavljen Radojević Boro, za zamjenika Gojković Milan. Osnovana grupa za uništenje NUS-a[321] čiji je komandir Vujić Mladen.
Sa Petrovog vrha izdvojena grupa od 9 vojnika i upućena u odelenje minobacačlija 82mm. Stanojčić Ranko i Vujić Slobodan niti jedan ne prihvaćaju dobrovoljno prelazak u Batinjane za komandira čete. Isto će prihvatiti ako se mora. O razlozima neprihvaćanja usmeno je obavješten komandant i načelnik OŠ TO.

Izvještaj podnio
Nikolić...[322], [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 595.

[321] Kratica nejasna, vjerojatno pogrešno napisano.

[322] Ime je nečitko.

209

1991., listopad 11.
Vojnić

Izvješće Općinskog štaba TO Vojnić Komandi 169. mtbr o spontanoj evakuaciji stanovništva na vijest da brigada odlazi s tog područja

---

OpŠTO Vojnić
11. 10. 1991.
Vojnić, 18,00 časova

Druže generale Koturoviću[323]!

Vijest da sa karlovačkih položaja povlačite 169. mtbr, pronjela se munjevito kroz cijeli Kordun. Narod je počeo spontanu evakuaciju, a među borcima ima straha, pomutnje i bežanja sa položaja.
Ako dozvolite da 169. mtbr. ode sa položaja pre nego što je zameni druga jedinica JNA nastupiće katastrofalne posledice za koje će te biti vi direktno odgovorni.
Zato vas još jednom molimo, da prije nego što povučete 169. mtbr. dovedete drugu jedinicu JNA, koja će zajedno sa našim snagama TO štititi ovaj narod.

KOMANDANT
p.puk. Tomislav Ranković

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6019.

210

1991., listopad [11.]
Zapovijed Općinskog štaba TO Okučani o provođenju naredbe o općoj mobilizaciji

---

ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE
OPŠTINE OKUČANI

N A R E D B A

Naređujem svim komandirima jedinica TO Okučani da do 12. 10. 1991. godine do 18 sati formiraju jedinice te dostave spisak jedinica sa imenima vojnih obveznika.

---

[323] Dušan.

Svi komandiri jedinica dužni su do određenog termina provesti naredbu o opštoj mobilizaciji u direktnoj suradnji s vojnom policijom TO Okučani.
Neizvršenje naredbe predstavlja krivično dijelo protiv oružanih snaga i u skladu s istim protiv počinioca krivičnih dijela biti će pokrenut krivični postupak pred Vojnim sudom u Banja Luci.

KOMANDANT TO OKUČANI
Radoslav Narančić, [v.r.]
M.P.[324]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 2.

211

1991., listopad [11.]

Zapovijed Općinskog štaba TO Okučani o raspuštanju svih civilnih organa vlasti osnovanih na sjednici Srpskog nacionalnog vijeća od 20. rujna 1991. i kasnije

---

ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE
OPŠTINE OKUČANI

Komandant TO Opštine Okučani donosi slijedeće

NAREDBE

1. Naređujem raspuštanje svih civilnih organa vlasti formiranih na sjednici Srpskog nacionalnog vijeća od 20. septembra 1991. god. i kasnije.
2. Naređujem raspuštanje pozadinske jedinice sa sjedištem u Bosanskoj Gradišci. Odgovorne ličnosti ove jedinice dužni su u roku od 24 sata predati svu dokumentaciju vezanu za protok robe i ostalih sredstava lično komandantu.
3. Naređujem svim članovima civilnih organa hitan povratak u matične jedinice do 12. 10. 1991. godine do 12 sati.

KOMANDANT TO OKUČANI
Radoslav Narančić, [v.r.]
M.P.[325]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 2.

[324] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Okučani.
[325] Isto.

212

1991., listopad 12.

Zapovijed Komande 17. partizanske brigade o općoj mobilizaciji u MZ Gradusa, svih muškaraca od 19. do 50. godine za popunu jedinica JNA na Banovini

---

KOMANDA
17.part. br.
Poverljivo br.15-1
od 12.10.1991.

Na osnovu Odluke Načelnika generalštaba oružanih snaga SFRJ, Komandanta operativne grupe za Baniju i Zonskog štaba Banije, a u cilju obrane Banije od prodora (napada) ustaša na naša sela i narod, a u cilju konačnog oslobođenja Banije

N A R E D J U J E M

1. Na području udružene mjesne zajednice Gradusa izvršiti opštu mobilizaciju svih muškaraca, starosti od 19 – 50 godina. Vojni obveznici se imaju javiti Komandi vojne jedinice u s.M. Graduša odakle će biti upućeni na popune jedinica JNA na području Banije.
2. Svi vojni obveznici sa sobom donose naoružanje i vojnu opremu koju su prethodno zadužili i pribor za ličnu higijenu.
3. Vojni obveznici koji budu izbjegavali odaziv podležu krivičnoj odgovornosti prema odredbama Saveznog zakona o vojnoj obvezi.

Komandant
potpukovnik
Simić Milivoje, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 307.

213

1991., listopad 14.

Izvješće Komande Odreda Zvečevo o naoružanju Općinskog štaba TO Požega

---

KOMANDA ODREDA
ZVEČEVO
14. 10. 1991. GOD.

ZV 20/10

NEŠO,

NISAM MOGAO PRIJE DA TI DOSTAVIM POPIS NAORUŽANIH, NIJE BILO KURIRA.
DOPUNA: – OPŠTINSKI ŠTAB TO POŽEGA IMA OKO 80 CIJEVI U REONU KAMENSKA STREČEVICA, 300-400 CIJEVI U REONU: CIGLENIK-POREČ-KULA, U POLJ... BAR 100 CIJEVI
BRATSKI POZDRAV!

MUNJA
.......[326],[v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 1.

214

1991., listopad 14.

Zapovijed Područnog štaba TO Daruvar za osnivanje čete za posebne namjene i imenovanje zapovjednog kadra

---

SAO ZAPADNA SLAVONIJA
PŠTO[327] DARUVAR
BROJ: 19/91
DARUVAR, s-BIJELA, 14. 10. 1991.

ŠTAB ZAPADNE SLAVONIJE

Na svojoj sjednici održanoj dana 13. 10. 1991. god., a na osnovu ukazane potrebe, područni štab T. O. Daruvar donosi

NAREDBU

1. Formira se jedinica (četa) za posebne namjene teritorijalne obrane za područja opštine Daruvar.
2. Za komandira jedinice (čete) imenuje se podporučnik Paripović Slobodan, a za njegovog zamenika Dujanović Veljko.
3. Jedinica broji 80 ljudi.
4. Jedinica se nalazi pod komandom PŠTO Daruvar.
5. Sjedište jedinice nalazit će se u mjestu Koreničani.
6. Komande I i II bataljona dužne su zaključno sa danom 15. 10. 91. god. na gore navedenu lokaciju poslati svaka 40 vojnika.
7. Za izvršenje ove naredbe odgovorni su lično komandanti bataljona.

[326] Nečitko.

[327] Područni štab TO.

Dostavljeno: I bataljon
II bataljon
Paripović Slobodanu

KOMANDANT PŠTO DARUVAR
Žarković Krsta, [v. r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut.595.

215

1991., listopad 15.

Općinski štab TO Podravska Slatina dostavlja Štabu TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" popis članova Štaba, Komande bataljuna te popis četnika i naoružanja koje su zadužili

---

S A O ZAPADNA SLAVONIJA
OPŠTINSKI ŠTAB TO
PODRAVSKA SLATINA
Broj: 75 / 91.
Dana, 15. 10. 1991.

ŠTAB TO SAO ZAPADNE SLAVONIJE
BIJELA STIJENA

SPISAK ČLANOVA ŠTABA I KOMANDE
BATALJONA TO OPŠTINE PODRAVSKA SLATINA

I ŠTAB TO
1. Radosavljević Borivoj. – komandant
2. Bukvić Dragoslav – zamjenik komandanta
3. Bojčić Rajko – načelnik štaba
4. Kokić Jovan – pomoćnik komandanta za bezbednost
5. Tomašević Gojko – pomoćnik komandanta za pozadinu
6. Dobrojević Dragan – pomoćnik komandanta za MPV
7. Obradović Ljubisav – načelnik veze
8. Radmilović Radovan – član štaba
9. Stanković Milenko – član štaba
10. Lončarević Ilija – kurir
11. Stanisavljević Dragan – administrativac

II KOMANDA BATALJONA
1. Keleuva Dragomir – komandant

2. Graovac Milan – zamjenik komandanta
3. Popadić Jovan – referent intedantski poslova
4. Bolić Branko – pomoćnik komandanta za pozadinu
5. Vučić Veljko – pomoćnik komandanta za bezbednost
6. Stojanović Stevo – pomoćnik komandanta za kontra obavještajni rad
7. Kulić Mladen – pomoćnik komandanta za obavještajne poslove
8. Radošević Savo – referent veze
9. Perilić Jovan – referent saobraćaja
10. Momčilović Boško – rukovaoc MTS
11. Jurišić Milan – pomoćnik komandanta za MPV
12. Kliska Jovo – kurir – vozač
13. Petrović Momčilo – administrativac
14. Bajić Miladin – načelnik artiljerije
15. JAKOVLJEVIĆ ANKA – krojač

Vešeraj
1. DEJANOVIĆ DARINKA – šef vešeraja
2. PRIJIĆ ANKA – radnik u vešeraju

TEHNIČKO ODELENJE
1. KUKIĆ DAVOR – vozač
2. KOVAČEVIĆ ĐORĐE – mehaničar
3. OROZOVIĆ BOŠKO – vozač
4. ANIĆ MIRKO – pomoćnik mehaničara
5. ANIĆ JASENKO – pomoćnik mehaničara
6. MILETIĆ MARKO – pomoćnik mehaničara
7. BANOVIĆ DUŠAN – radnik
8. OROZOVIĆ PERO – mehaničar

CENTRALNO SKLADIŠTE
1. KUKIĆ RADE – skladištar za oružje i municiju
2. PRODANOVIĆ DRAGAN – skladištar za prehranu
3. MARIĆ NIKOLA – skladištar za opremu
4. MARIĆ MILAN – radnik u skladištu

SANITETSKO ODELENJE
1. ŠLJUBURA SLAVKO
2. DOKIĆ ANITA

SPISAK ČETNIKA
1. DRAGOLJUB SRBLJANIN, – Pakrac
2. RADOVAN ARSENIĆ – Pakrac, zatvor Bučje
3. RANKO MILINOVIĆ – Podsreće
4. ZDRAVKO RANOSAVLJEVIĆ – Ruševac, bio zaposlen na KPD
5. PREDRAG RADIVOJEVIĆ – Slav. Požega, bio zaposlen na KPD
6. ŠEATOVIĆ DRAGAN, Cvijetna 37, Slav. Požega

ČETNICI I SPISAK NAORUŽANJA KOJEG DUŽE

1. MAJIĆ SVETOZAR – AP	
2. JANOŠEVIĆ DUŠAN	PAP
3. KOMLENIĆ MOMIR	PAP
4. KOMLENIĆ BORO	PAP
5. STANIĆ MILAN	AP
6. STANIĆ ŽELJKO	PAP
7. DJURIĆ RADE	PAP
8. DJURIĆ DRAGAN	PAP
9. DJURIĆ DJORDJE	PAP
10. DJURIĆ BOŠKO	AP
11. DJURIĆ MILAN	M-48
12. RATKOVIĆ JOVO	AP
13. RATKOVIĆ DRAGAN	PAP
14. RATKOVIĆ BORO	AP
15. RATKOVIĆ MILANKO	PAP
16. RATKOVIĆ STEVO	PAP
17. POLUGA LJUBAN	PM
18. KOMLENIĆ MIJO	PM
19. KOMLENAC MILORAD	PAP
20. KOMLENAC BRANKO	PAP
21. RATKOVIĆ DUŠKO	M-48
22. NENADOVIĆ MILOŠ	AP – ruski
23. PROTIĆ JOSIP	PAP
24. MARKOVIĆ MILE	PAP
25. MARKOVIĆ VELJKO	AP
26. ŠNJEGAVIĆ ČEDO	PM
27. KOMLENIĆ PERO	PM
28. KOMLENIĆ RADE	PAP
29. KOMLENIĆ JOVAN	PAP
30. KOMLENIĆ DARKO	AP
31. MARIĆ MILOJA	AP
32. MARIĆ NOVICA	PAP
33. MARIĆ MILORAD	PAP
34. LALIĆ SAVO	PAP
35. BANOVIĆ SRETO	PAP
36. BANOVIĆ DOBRIVOJ	PAP
37. BANOVIĆ ZORAN	PAP
38. BANOVIĆ PERO	PAP
39. BANOVIĆ MIRKO	PAP
40. JOVANOVIĆ ČEDO	AP KV – vodnik
41. STJEPANOVIĆ PERO	PAP
42. VUJIĆ MLADEN	AP KČ – kapetan
43. VUJIĆ J. MLADEN	PAP
44. KOVAČEVIĆ DUŠKO	PAP

45. VUKOVIĆ PREDRAG	PAP
46. VUKOVIĆ BOŠKO	M-48
47. ZAILAC NIKOLA	PAP
48. ZAILAC PERO	PAP
49. ZAILAC DOBRIVOJ	PAP
50. MIJAKLOVIĆ JOVO	PM
51. MIHAJLOVIĆ PERO	PAP
52. MIHAJLOVIĆ MILAN	PM
53. KEBERTIĆ RADE	M-48
54. VUJIĆ TANASIJA	PAP
55. MEDIĆ PERO PAP	Rb
56. DJODAN LJUBAN	AP ruski Rb, KV vodnik
57. BANOVIĆ MIŠO	PAP
58. VUJIĆ JOVO	AP KV – vojnik
59. BARON JOSIP	PAP
60. FILIPIN ZORAN	PAP
61. KOVAČEVIŠ DUŠKO	PAP
62. VUKOVIĆ PREDRAG	PAP Rb
63. VUKOVIĆ DOBRIŠA	M-48
64. VUKOVIĆ BOŠKO	M-48
65. POLUGA MIROSLAV	
66. VUJIĆ DARKO	
67. DJODAN NEBOJŠA	MBO vod
68. JEČMENICA SINIŠA	MEHANIČAR
69. KOMLENIĆ ŽELJKO	spec. vod
70. RATKOVIĆ DOBRIVOJ	spec. vod
71. MALETIĆ MIŠO	
72. MEDIĆ MILAN	
73. DAPER NIKOLA	PAP
74. KOMLENIĆ BOŠKO	PAP
75. MARKOVIĆ ZORAN	PAP
76. BARAN JOSIP ml.	PAP
77. KOVAČEVIĆ MILAN	PAP
78. MAJIĆ DUŠAN	PAP
79. MARKOVIĆ MIODRAG	PAP
80. KOMLENIĆ MILAN	PM
81. KREIĆ STEVO	M-48
82. PRERADOVIĆ MILORAD	AP
83. LUKIĆ ZORAN	AP
84. RATKOVIĆ MLADEN	PAP
85. KOMLENIĆ ČEDO	PAP
86. PROTIĆ JOSIP	M-48
87. VUKIĆ DOBRIVOJ	AP
88. DUJANOVIĆ GORAN	AP
89. DJERMANOVIĆ ČEDO	AP

90. MARIĆ MILE	PAP
91. KOVAČEVIĆ PREDRAG	PAP
92. VUKIĆ NEDELJKO	AP
93. DUJANOVIĆ ŽELJKO	PAP
94. NENADOVIĆ MILAN	PM-7,62
95. NENADOVIĆ ŽELJKO	PAP
96. NENADOVIĆ DRAGAN	PAP
97. VUKOVIĆ DJORDJE	KAR
98. MARIĆ DRAGAN	AP
99. MARIĆ ČEDO	AP
100. LUKAČ TIHOMIR	AP
101. ZABRDAC SLOBODAN	PM 7,9
102. SUDAR ZLATKO	PM 7,9
103. STJEPANOVIĆ BOŠKO	PPS
104. DOBRAŠ MIROSLAV	PM 7,62
105. NIKOLIĆ GORAN	AP
106. JEČMENICA DARKO	PAP
107. ZAILAC BOŠKO	
108. DŽELAJLIJA MILAN	PM 7,62
109. DJUKIĆ JOSIP	pap
110. VUJIĆ JOVAN	AP
111. VUJIĆ JOVO	AP
112. STJEPANOVIĆ DMITAR	Rb
113. STJEPANOVIĆ BRANKO	PAP
114. VUJIĆ PERO	PAP
115. DŽELAJLIJA MILIVOJ	KAR
116. NENADOVIĆ ŽIVKO	KAR
117. KOMLENAC BOŠKO	PM 7,9
118. STJEPANOVIĆ DUŠAN	PPŠ
119. GRAHOVAC MILUTIN	Bren PM
120. VUKIĆ MILOSAV	AP
121. MARIĆ MIŠO	AP
122. RADULOVIĆ LJUBAN	PM 7,9
123. ROSIĆ NEBOJŠ	PPŠ
124. GLODIĆ BORO	AP
125. ZABRDAC GORAN	PAP
126. BOROJEVIĆ DUŠKO	PAP
127. STJEPANOVIĆ RANKO	AP
128. MUNĆAN NENAD	PAP
129. STJEPANOVIĆ JOVICA	PM 7,62
130. ZAILAC MILAN	PM Bren
131. ČALIĆ LJUBIŠKO	PAP
132. ČALIĆ MILAN	PPŠ
133. VUKOVIĆ MIODRAG	PAP
134. VUKIĆ JOVO	KAR

135. VUKIĆ MITO	Rb
136. SMILJANIĆ DJURO	PAP
137. VUKIĆ BOŠKO	PAP
138. VUKIĆ MILE	PAP
139. VUKIĆ MILORAD	KAR
140. RADULOVIĆ STEVO	PAP
141. RADULOVIĆ ČEDO	KAR
142. RADULOVIĆ JOVO	PPŠ
143. BOSANAC MILENKO	PPŠ
144. LERIĆ DUŠAN	KAR
145. ALOJEVIĆ MIŠO	PM 7,9
146. GUNJEVIĆ DUŠAN	KAR
147. GLODIĆ BOŠKO	Tomson
148. MAJIĆ JOVO	KAR
149. STJEPANOVIĆ GOJKO	KAR
150. TREŠNJIĆ MILAN	AP
151. KOSANOVIĆ DANE	AP
152. MAMIĆ STEVO	PAP
153. ZAILAC LJUBAN	AP
154. ZAILAC NEVEN	AP
155. MEDAKOVIĆ DOBRIVOJ	AP
156. SUDAR RANKO	PAP
157. SUDAR BOŠKO	AP
158. VUJIĆ SRETO	AP
159. VUJIĆ DALIBOR	AP
160. MADARIĆ LJUBIŠA	PAP

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 10., kut. 2.

216

1991., listopad 16.
Bijela
Izvješće Štabu TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" o stanju u Virovitičkoj četi koja je napustila položaje na Zvečevu

---

SAO ZAPADNA SLAVONIJA
BIJELA, 16. 10. 1991.

I Z V J E Š T A J

Dana 15.10.91. na zahtjev komadanta ŠTO izvršena je provjera o napuštanju Virovitičke čete sa položaja na Zvečevu. Provjerom je utvrđeno; Dne. 13. 10. 91. god. oko 12,30 sati vojnici Carević Nikola i Kukic Ilija pripadnici Virovitičke čete sa Zvečeva došli su u O.M. u Miokovićevo i obratili se Kezele Vladi zamjeniku komandira O.M. te zatražili od njega da odobri prijevoz za ljudstvo njihove čete sa Zvečeva u Miokovićevo, a saopštili su mu da je prelazak njihove čete na ovo područje dogovoren i da je to sve u redu. Kako je toga dana vršen transport zbjega, dogovoreno je da vozila koja su na to područje odvezla zbjeg, dovezu ljudstvo Virovitičke čete u Miokovićevo. Istoga dana oko 18,00 sati sa dva kombija i jednim kamionom dovezeni su u Miokovićevo 46 pripadnika čete sa Zvečeva. Nakon večere smješteni su u baraku u Koreničanima. Na Zvečevu je ostalo 7 pripadnika ove čete koje su iz komande odreda dovezli trojica ljudi oko 21,00 sat, a dovezli su ih u štab II bataljona. Dvojica od tih koji su dovezli ove ljude bili su u vidno pijanom stanju i provocirali su komandanta bataljona Tomu, a kada su pošli jedan od njih je rekao: "Dovezli smo vam ova govna, pa se vi s njima borite". Nakon toga su otišli. U štab bataljona došao je telegram da se jedinica vrati natrag na Zvečevo. Oko 22,30 sati komandir čete Solar Đuro i njegov zamjenik Subanović Milan zajedno sa Orozović Zdravkom otišli su u baraku gdje je četa bila smještena te su ljudstvu saopštili da se moraju odmah vratiti natrag na položaj od kuda su i došli, ali su oni to energično odbili govoreći da se oni neće vratiti sve dok netko iz komande brigade ne dođe kod njih na razgovor. Ponovo je došla depeša u kojoj se zahtjevalo da se četa vrati, a ako ne da ih se razoruža i pošalje u Bačvice. Tada je na razgovor sa pripadnicima čete išao komandant bataljona Tomo i saopštio im da se moraju vratiti na Zvečevo i na njegov zahtjev najveći dio ljudstva je to odbijalo. Tomo im je tada saopštio da će svi biti razoružani i da će za to odgovarati, bilo je još malo gunđanja i prigovaranja kao što su tko bi to njih razoružao, ali mnogi od njih su tada shvatili ozbiljnost situacije i pristali su da se vrate na Zvečevo. Odmah iza ponoći došla su vozila u koja su se ukrcali borci i krenuli kako je to već bilo dogovoreno. Vođa kolone bio je Orozović Zdravko i putem nije bilo nikakvih problema, a oko 02,30 sati došli su na odredište te su probudili komandanta odreda Boru dok su pripadnici čete bili postrojeni van.

Komandant je onako u samoj košulji i gaćama izašao pred stroj rekavši da se pred guzičare kao što su oni i ne izlazi drugačije nego u gaćama, te ih je vrijeđao na razne druge načine. Nakon toga se ipak dogovorilo da vojska ide u dom na spavanje, a da sutradan idu na svoje položaje.

Prema nekim saznanjima pripadnici ove čete su u više navrata vrijeđani na razne načine i nisu baš prihvaćeni na najbolji način. Dne. 12. 10. 1991. o.g. Mladen Radijevac i Goran Žarković bili su na Zvečevu na razgovoru kod komadanta odreda na Zvečevu gdje je bio prisutan i potpukovnik Milan Lončar gdje je bilo dogovoreno da se ta četa vrati i pripoji drugom bataljonu, a da se to izvrši do 15-10. o. g. Kada su Mladen i Goran odlazili sa Zvečeva neki od boraca su ih dočekali i pitali što će biti s njima, a prema nekim saznanjima oni su im rekli da će to biti riješeno u najskorije vrijeme. Pretpostavka je da je osnovni motiv nezadovoljstva pripadnika Virovitičke čete to što su željeli kao Virovitičani da se bore negdje bliže Virovitice, a drugo je što na Zvečevu nisu najbolje prihvaćeni. Osim svega ovoga postoji saznanje da je bilo i nekakvih manipulacija iz komande II bataljona što je zapravo sve i uzrokovalo ovakav razvoj događaja. Mora se napomenuti da je ova provjera izvršena jednostrano jer nije obavljen

razgovor sa nikim od pripadnika jedinice kao niti sa rukovodstvom odreda sa Zvečeva. Prednje se dostavlja komandantu na znanje.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 2.

217

1991., listopad 16.

Izvješće Komande 594. inžinjerijskog puka Komandi 9. korpusa OS SFRJ o izvršenoj inspekciji priprema za rušenje Masleničkog mosta

---

K O M A N D A
594. INŽINJERIJSKOG PUKA
Str. pov. br. 791/3
16. 10.1991. god.

Izvještaj o izvršenoj
inspekciji priprema
za rušenje masleničkog
mosta, dostavlja

Komandantu 9. korpusa

Na osnovu naređenja komandanta 594. inžp str.pov. br. 791/2 od 14. 10. 1991. godine, komisija sastava major Tripković Grujo i kap. I kl. Stošić Stamen dana 15. 10. 1991. godine izvršila je inspekciju izvršenih priprema za rušenje masleničkog mosta i na osnovu nalaza podnosi sledeći

I Z V J E Š T A J :

1.Plan rušenja masleničkog mosta, br. evidencije (prilog ovom izvještaju) otvoren je pečatom Komande Vojnopomorske oblasti, Umesto potpisa stavljen je faksimil kontraadmirala Josipa Žužula. Ovaj plan ne obezbeđuje izvršenje zadatka jer ne sadrži potrebne elemente za izvršenje zadatka. Podaci koji se nalaze u navedenom planu su vrlo površni.

2. Pripreme mosta za rušenje nisu izvršene po planu za rušenje, koji ne daje te mogućnosti. Pripreme za rušenje mosta su izvedene prema naređenju Komande 9.K str. pov. br. 26 -10 točka jedan. Pripremljeno je sledeće: Prvi raspon u jednom preseku, obalna potpora za delimično rušenje i prva međupotpora iz pravca s. Jasenica.
Kvalitet izvršnih priprema je dobar i obezbeđuje delimično rušenje mosta. Punjenja su postavljena i pričvršćena prema uputstvu za rušenje, izdanje UI ČŠ JNA 1972. godine. Na obalnoj potpori punjenja nisu začepljena. Izrađene su električna i štapinska mreža za paljenje. Kvalitet mreža za paljenje je dobar ali nisu zaštićene, nisu ukopane a na električnoj mreži nisu ugrađeni uređaji za zaštitu mreža od groma.

3. Stanica za paljenje nije izrađena a kao improviziovana stanica koristi se use neposredno uz asfaltni put. Izabrano mesto ne obezbeđuje potrebnu zaštitu ljudstva na stanici i preglednost mosta.

4. Veza sa grupom za rušenje uspostavljena je telefonom sa komandom mtb u fabrici glinice Obrovac. Po izjavi komandira grupe ima direktna veza telefonom sa generalom Mladićem. Telefonski kablovi nisu zaštićeni. Te su podložni lakom prekidu (diverzijama).

5. Komandir grupe za rušenje (posade mosta) potporučnik Todorović je shodno ranije navedenom pismenom naređenju i dobijenim smernicama sa dodeljenom količinom MES, bez ičije pomoći i plana rušenja zadatak izvršio dobro. Psihofizički i stručno je sposoban za izvršenje zadatka u potpunosti.
Sastav grupe (inžinjerijski deo) je dovoljan za izvršenje zadataka po dobijenom naređenju.
Pridodati deo grupe, za neposredno osiguranje, nije dovoljan.
Prilazi mostu vodenim putem sa obe strane nisu obezbeđeni našim snagama. Na zadarskoj strani mosta na udaljenosti 600 – 800 m nalaze se dve čete mtb sa kojima posada mosta nema nikakvu vezu.

6. Na osnovu uvida u izvršene pripreme za rušenje mosta cenimo da bi most bio delimično porušen sa pravca s. Jasenica u dužini 40 m uz znatno oštećenje obalne potpore i verovatno manje oštećenje druge međupotpore. Premoštavanje nastale prepreke bi verovatno bilo moguće lansirnom konstrukiom nosivosti 12 t.
Opravka ovako porušenog mosta zahteva novu konstrukciju gornjeg stroja i izradu nove međupotpore i opravku obalne otpore a verovatno i druge mđupotpore.

7. Predlozi
7.1. Na osnovu nalaza komisija predlaže sledeće dopune priprema za rušenje:
a) prva varijanta
Pored već izvršenih priprema za rušenje pripremiti još drugu međupotporu i treći raspon u jednom preseku čime bi se stvorila prepreka dužine 60 m koju nije moguće savladati nikakvim lansirnim kontrukcijama,
Ovakvim rušenjem bi bilo porušeno sledeće: Prva i druga međupotpora 60 m gornjeg stroja i obalna potpora. Cenimo da bi došlo do deformacija glavnih nosača gornjeg stroja. Luk bi ostao neoštećen i zadarska strana mosta.
b) druga varijanta
Pored već izvršenih priprema pripremiti za rušenje sledeće: drugu međupotporu i glavne noseće stubove na jaseničkoj strani mosta, glavne noseće stubove rušiti u stopi, i četvrti raspon u jednom preseku. Ovakvim rešenjem bi se stvorila prepreka dužine 80 došlo bi do oštećenja luka u osloncu što bi onemogućilo rekonstrukciju mosta i zahtevalo izradu novog.
c) Cenimo da je prva varijanta povoljnija.
– predložene dopune bi bile nastavak radova i uklapaju se u već postojeće izvršene pripreme.
– nije potrebno ojačavati inžinjerijski deo grupe za rušenje, sa postojećim snagama mogu se obaviti dopune.
– Vreme potrebno za predložene dopune je relativno kratko oko 6 časova.
– Količina potrebnih MES je mala 0,6 t, sredstva za paljenje i oko 1000 m minerskog kabla.
– Efekat rušenja bi zadovoljio potrebe a kasnija opravka bi bila znatno lakša i brža.

Druga varijanta zahteva izradu novog tehničkog rešenja za rušenje, veće količine MES (oko 1,5), jače snage za izvršenje priprema (pionv) i duže vreme (2 dana). Ceneći sa apekta vremena, ekonomije snaga i ekonomske opravdanosti Zaključujemo je prva varijanta optimalna.

7.2. Ostale mere koje treba poduzeti
– Ojačati jedinicu za neposredno osiguranje pripremljenog mosta
– Izraditi i odobriti plan rušenja mosta prema odlučenoj varijanti
– Izraditi stanicu za paljenje 600 m istočno od mosta, odakle se vidi most
– Zaštititi mreže za paljenje ukopavanjem a u električnu ugraditi UZMG.
– Obezbediti radiovezu sa starešinom koji izdaje naređenje za rušenj posadi mosta.
– Obezbediti kontakt vezom (radio ili telefon) između posade mosta i jedinice ispred mosta.
– Precizirati signale za stavljanje objekta u drugi stepen pripravnosti i za rušenje.

8. Iz razgovora sa komandirom grupe za rušenje saznali smo da je prepušten sam sebi, niko ga ne obilazi osim što mu redovno dovoze hranu, jedno m/v je neispravno, nema baterija za telefonski aparat, za vojsku nema zimske uniforme, vojnici se nisu presvlačili 20 dana.

9. Komisija nije imala na raspolaganju projektnu dokumentaciju mosta a zbog minirane obale, nije imala pristup glavnim nosećim stubovima i luku kako bi izvršila potrebna merenja za izradu novog elaborata za rušenje mosta.
Postojeći plan rušenja nema potpune podatke o konstrukciji mosta.

Komisija:
Major Tripković Grujo [v. r.]

Kap I kl. Stošić Stamen [v. r.]

M.P.[328]

K O M A N D A N T :
pukovnik
Vlaisavljević[329] [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 4.

218

1991., listopad 18.
Glina

Operativno izvješće Štaba TO Glina 3. operativnom štabu na Petrovoj gori o gubicima u borbi kod Farkašića

---

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA
JUGOSLAVIJA

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

[328] Okrugli pečat: Komanda 594. inžinjerijskog puka.
[329] Priređivači nisu utvrdili ime.

S A O K R A J I N A
SKUPŠTINA OPŠTINE GLINA
ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Strogo. pov. broj: 02-73-4
G l i n a, 18.10.1991.

Operativni izveštaj za dan
18. 10. 1991. godine, dostavlja.-

3. OPERATIVNOM ŠTABU
P E T R O V A G O R A

1. Neprijateljske snage su u jutarnjim satima tj. 7,20 tukli iz rejona Pokupskog grad Glinu sa raketama Oganj 128 mm, u tom napadu je ispaljeno 8 do 10 raketa. Nije bilo ljudskih žrtava.
2. Raspored naših jedinica u zoni odgovornosti je ostao isti kao u prethodnom izvještaju. No na području opštine Petrinja naše jedinice su došle do pred selo Novi Farkašići i tu ostale držati dostignuti položaj. U jutarnjim satima neprijatelj je pokušao opkoliti tenkovsku jedinicu JNA i pozvao je na predaju. U žestokom okršaju ima više mrtvih i povređenih.
3. U borbama su prema informacijama poginula dva pripadnika TO Glina i jedan pripadnik JNA s tim da se jedan pripadnik JNA od juče vodi kao nestali. Ranjeno je ukupno 30 boraca, od toga 14 pripadnika TO Glina, a ostalo iz jedinica JNA.
4. Pozadinsko obezbeđenje je zadovoljavajuće osim po pitanju uniformi većih brojeva koje nam nedostaju i nemamo u šta obući ljude koje mobilišemo.
5. Što se tiče zahtjeva tražimo da se rješavaju potrebe uniformi koje su iznešene u prethodnom zahtjevu.

NAČELNIK ŠTABA TO:
k a p e t a n
M.P.[330] Bjelajac Ilija, [v. r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 306.

219

1991., listopad 19.

Zapovijed Komande 1. operativne grupe da sve postrojbe Zonskog štaba TO Banije i Korduna pripadaju Komandi 1. operativne grupe, koja će preuzeti financijske troškove za cjelokupno ljudstvo

---

komanda 1. og
str.pov.br. 100-233
dana 19.10. 1991. god.

[330] Okrugli pečat: SFRJ, Općina Glina, Štab TO.

pretpočinjavanje jedinica to
jedinicama jna-komandi 1.og

naredjujem:
17. partbr, 622. mtbr, tg-1, 9. mtbr, 6 mpoap, 6. map, 544. mtbr, 580. mabr, 389, rabr, znšto Banije i Korduna, opšto Dvor na Uni, opšto Kostajnica, opšto Sisak, opšto Petrinja, opšto Glina, opšto Vrginmost i opšto Vojnić.
Sve jedinice to iz znšto Banije i Korduna u gore navedenom naslovu pretpočinjavaju se komandi 1. og od 19. 10. 1991. godine i u daljem dejstvuju i upotrebljavaju se kao organski sastav jedinica JNA u zonama borbenih dejstava gde se nalaze jedinice JNA.
Komande: 17. partbr, 622. mtbr, 544. mtbr, tg-1, 9. mtbr, 6. mpoap, 6. map, 580. mabr, i 389. rabr preuzimaju na sebe sve obaveze pozadinskog i finansijskog obezbedjenja za celokupno ljudstvo.
Iznos refundacije za mjesec semptembar, iznosi 280,000 dinara dnevno po vojniku-starešini a za oktobra 310,00 dinara, dnevno sto će za potrebe jedinica obezbediti komanda 1. og

K o m a n d a n t
general-major
Špiro Niković

M.P.[331]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 307.

220

1991., listopad 19.
Glina

Operativno izvješće Štaba TO Glina 3. operativnom štabu na Petrovoj gori o borbama oko Pokupskog te konačnim podacima o ranjenima i poginulima u borbi kod Farkašića

---

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA
JUGOSLAVIJA
S A O K R A J I N A
SKUPŠTINA OPŠTINE GLINA
ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Broj: 02-73-5
G l i n a, 19.10.1991.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

[331] Prijemni pečat: Brzojav br. 1182, primljen 19. 10. 1991.

Operativni izveštaj za dan
19. 10. 1991. godine, dostavlja.-

3. OPERATIVNOM ŠTABU

P E T R O V A G O R A

1. U kasnim popodnevnim satima u toku jučerašnjeg dana neprijatelj je otvorio snažnu artiljerijsku vatru na naše položaje u rejonima s. Slana i s. Ilovčak. Nakon toga vatra je prenešena u rajon vodovod Taborište i trajala je oko sat vremena. U toku noći neprijatelj je otvarao povremenu artiljerijsku vatru po našim položajima u rejonima s. Pokupska Slatina, Ilovčak i Bučica. Ovaj napad produžen je u prijepodnevnim satima. Ljudskih žrtava nije bilo, a materijalna šteta je znatna
   Jutros su iz rejona sela Novi Farkašići ispaljena dva projektila VBR na Glinu, rejon Jukinac. Nije bilo povređenih.
2. Raspored naših jedinica u zoni odgovornosti ostao je isti kao u prethodnom izvještaju. Drže se dostignuti položaji. Na neprijateljsku vatru snažno je uzvraćeno.
   Moral ljudstva je na dobrom nivou, mada ne na onom kakvom bi trebao biti te bi se po ovo pitanju trebalo dodatno angažovati.
3. U borbenim dejstvima u toku prethodna dva dana poginula su dva pripadnika TO i dva pripadnika JNA. Jedan pripadnik JNA vodi se kao nestali. Ranjeno je ukupno 36 boraca. U VMA Beograd je prebačeno pet boraca, na liječenju u medicinskom centru Glina je ostalo 8 boraca, a ostali su otpušteni. Svi ranjenici su izvan životne opasnosti.
4. Pozadinsko obezbeđenje je bez promjene u odnosu na prethodni izvještaj. U toku je formiranje komandnog mjesta i kuhinje u rejonu s. G. Bučica, odakle bi se obezbeđivalo ljudstvo koje drži položaje na toj liniji obrane.
5. Što se tiče zahtjeva za sada nemamo potraživanja.

za NAČELNIK ŠTABA TO a
k a p e t a n
Bjelajac Ilija
Manojlović[332], [v.r.]

M.P.[333]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 306.

221

1991., listopad 19.
[Knin]

Izvješće Izdvojenog komandnog mjesta Komandi 9. korpusa OS SFRJ o premještanju garnizona iz Zadra, te novim pregovorima s predstavnicima Šibenika i Splita

---

[332] Priređivači nisu utvrdili ime.

[333] Okrugli pečat: SFRJ, Općina Glina, Štab TO.

Komanda 9. korpusa (ikm)
str.pov.br. 28-1
19.10.1991. godine

dnevni izvještaj,
dostavlja.-

komandi 9. korpusa

1.- Dana 19.10.1991. godine i tokom noći nije bilo posebnih dogadjannja na liniji fronte sa paravojnim formacijama RH i u glavnom sve je bilo mirno. Tokom noći primećeno je pregrupisavanje paravojnih formacija RH i pokret kolone iz Zadra u pravcu Bibinje – Sukošane.

2.- Jedinice 9. korpusa uglavnom su održavale postojeće stanje b/g, a težiste je bilo na osmatranju, izvidjanju i borbenom obezbedjenju jedinica.

3.- Tokom dana težiste rada ikm na zadarskom pravcu bilo je na evakuaciji Zadra. Do 17,00 časova 19.10.1991. godine završeno je iseljavanje kasarne "Šepurine" i AŠC Zadar. Ljudstvo i mts nalaze se u Benkovcu i Kninu i na putu za predvidjena mjesta dislokacije. U toku je evakuacija doma avijacije i doma jna kao i mtš šc pvo i starešina ovog centra. I dalje nismo u mogućnosti rešiti iseljavanje vojnog hotela "Iž" u kojem su smeštene hrvatske izbeglice. Evakuacija i pretakanje goriva (kerozina) objekta i luke Gaženica dovedeno je u pitanje zbog nedostatka broda – tankera za pretakanje goriva, a nismo ni dobili odgovor na upućeni telegram o vašoj pomoći da evakuaciju izvršimo autocisternama i železnicom. U 11,30 časova primili smo i preneli naredjenje o trajnom prekidu vatre potpisano od strane Mesića, Tudjmana i Miloševića, što se trenutno i poštuje. U toku dana radi evakuacije mts i nameštaja avl. U garnizon Zadar ušlo je 99 m/v a izišlo 186 m/v.

4.- Za 20.10.1991. godine u 10,00 časova ugovoren je sastanak predstavnika Opštine Split, Šibenik, SAO Krajine i 9. korpusa u s. Unešić, a prisustvo istom tražili su predstavnici Opština Sinj i Zadar o čemu će odlučivati komandant 9. korpusa.

5.- Pozadinsko obezbedjenje:
– pozadinsko obezbedjenje u jedinicama 9.k na zadarskom području funkcioniše planski.

načelnik štaba
general-major
Ratko Mladić

M.P.[334]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

[334] Prijemni pečat: 1. odeljak SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 973, primljen 19. 10. 1991.

222

1991., listopad 21.
Ivkovići
Zapovijed komandanta 9. mtbr. za osiguravanje vojarni u Kamenskom i Gornjem Mekušju

---

K O M A N D A 9.mtbr
Str.pov.br. 1 – 2
21.10.1991. godine
s. Ivkovići

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

H I T N O
K u r i r o m
Do 11,00 č. 21.10

Komandi 4. Od TO
NAREDJENJE ZA OBEZBEDJENJE KASARNI "KAMENSKO" I "GORNJE MEKUŠJE"

Karte 1:50.000, sekcije: Karlovac-1 i 2, Zagreb-3 i 4.

1.-2/2. mtb sa vMb-82mm-mMBč/2.mtb iz rejona Lemić Brdo uputiti u kasarne "Kamensko" i "Mekušje" radi organizacije odbrane kasarni po sledećem:
– sa 2/2.mtb (-1.mtv i v.MB-82mm) organizovati odbranu kasarne "Mekušje";
– sa 1-2/2.mtb i v.MB-82mm-mMBč/2.mtb organizovati odbranu kasarne "Kamensko".

2.- 1-1/9.lad PVO iz rejona rasporeda 1.mtb uputiti u kasarnu "Kamensko" radi organizacije odbrane kasarne.

3.- Sve jedince koje se upućuju u kasarnu "Kamensko" i "Mekušje" pretpočinjavaju se komandantima kasarni za izvršavanje zadataka odbrane istih.

4.- Sa 1/5.OdTO organizovati odbranu Lemić Brdo – Razmašica – k.139 prema zadatku za 2.mtč iz Zapovesti komandanta 2.mtb. 1/5.OdTO pretpočiniti komandantu 2.mtb.

5.- Delom snaga čTO/4.OdTO braniti pravac Mekušjanski Lug – Štrekavac i ostvariti kontrolu komunikacije s.Turan – s.Kamensko.

6.- Gotovost za izvršavanje zadataka 18,00 21.10.1991. godine, dovodjenje 1-1/9.lad PVO u kasarnu "Kamensko" izvršiti 22.10.1991. godine do 12,00 časova.

DM/GR

za K O M A N D T a
p o t p u k o v n i k
M.P.[335] Momčilo Momčilović, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 305.

[335] Okrugli pečat: Komanda 9. motorizovane brigade.

223

1991., listopad 20.
Korenica

Službena bilješka operativca Odeljenja državne bezbednosti Korenica o aktivnostima odreda "Srpske garde" koji nije došao u Liku u organizaciji službenih državnih organa Srbije

---

REPUBLIK A SRBIJA
MUP SAO KRAJINE
ODB KORENICA
20. 10. 1991.god.

službena beleška
– O aktuelnim aktivnostima "Srpske Garde"

Iz apsolutno pouzdanog izvora saznali smo, da je dana 20. 10. 1991. god. iz Srbije u Knin stigao autobus sa oko 60 do 70, pripadnika "Srpske Garde". Operativnim putem smo ustanovili da pomenuta grupa namerava da se u statusu dobrovoljaca prijavi nadležnom organu TO, sa ciljem uključivanja u ratna dejstva na širem području Metka.
Osnovano sumnjamo da se radi o gardistima vernim Vuku Draškoviću koji su na području Like došli između ostalog i sa ciljem anuliranja aktivnosti odreda Srpske Garde koji je vodio "ČARLI" a koji se svojevremeno otvoreno deklarisao kao apolitična organizacija konfrontirana sa SPO-m.
Proverom, preko načelnika SDB SAO Krajine ustanovili smo da novopristali dio gardista nije došao u organizaciji zvaničnih organa Srbije (TO i SDB).
O tim okolnostim usmeno smo izvestili ZŠ za LIKU koji je kategorički odbio bilo kakvu suradnju sa tim odredom i prema njima angažovao obavještajno policijske organe TO.
Podsećamo da na terenu Metka operiše odred Rada Čubrila koji nam je o od ranije poznat po svojoj kriminalnoj aktivnosti pa postoje indicije da je ovaj odred gardista došao na Čubrilov poziv. ZŠ za LIKU upozorili smo na moguće negativne političke inplikacije tog dogadjaja, prepuštajući im slučaj u daljnju nadležnost.

MAJOR "F"

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

224

1991., listopad 21.
Beograd

Stavovi i aktivnosti JNA na odluke Predsjedništva SFRJ o prekidu vatre i preuzetim obavezama iz dogovora u Haagu

---

BILTEN BR. 67
BEOGRAD, 21.10.1991.

AKTIVNOSTI JNA NA REALIZACIJI ODLUKA PREDSEDNIŠTVA SFRJ I SPORAZUMA O PREKIDU VATRE

Hrvatski oružani sastavi ne pridržavaju se preuzetih obaveza iz Haga o prekidu vatre od 19. oktobra 1991. godine, već još intenzivnije izvode oružane napade na jedinice i objekte JNA. Prekid vatre prekršen je na području istočne i zapadne Slavonije i Dalmacije. Žestina u upotrebi borbenih dejstava govori o nameri hrvatskih valsti da neće poštovati ni ovaj dogovor o prekidu vatre. Prekid borbenih aktivnosti i pokreta Armije, pripadnici hrvatskih oružanih sastava koriste za nova grupisanja i ojačavanja snaga i uvodjenja u borbenu upotrebu snažnijih orudja. U napadima na jedinice JNA izvodjenim 20. oktobra bio je više gubitaka na strani JNA nego bilo kog dana sukoba do uspostavljanja prekida vatre 19. oktobra.

Svako uzvraćanje vatre od strane pripadnika JNA na napade hrvatskih oružanih sastava u sredstvima informisanja i u protestnim pismima hrvatskih vlastodržaca kvalifikuju se kao kršenje prekida vatre od strane JNA, pri čemu se služe lažima i izmišljotinama.

U nekim garnizonima (Zagreb, Karlovac, Šibenik) blokade kasarni i vojnih objekata su pojačane. Onemogućava se uspostavljanje redovnog sistema snabdevanja jedinica JNA artiklima ishrane, strujom i vodom.

Ofcirima i gradjanskim licima na službi u JNA onemogućava se svako komuniciranje izvan kasarni. Uz pretnje, od kojih se zahteva da do 10. novembra potpišu izjave o lojalnosti Hrvatskoj, jer će, u protivnom, nakon tog datuma biti hapšeni i tretirani kao neprijatelji. U garnizonima iz kojih se vrši premeštanje jedinica i pripadnika JNA, oficirima se ne dozvoljava da iz stanova sele ličnu imovinu (Zadar).

*

Tokom noći 19/20 i 20. oktobra hrvatski naoružani sastavi žestoko su napali jedinice i objekte JNA. Napadi su vršeni čak i na području Istre, gdje do sada nisu bili značajnije prisutni. Izvršena koncentracija snaga, grupisanje određenih sastava i proširivanje napada na jedinice JNA u Istri govore o tome da je vrhovništvo Hrvatske opremljeno za opšti rat, a ne za mir. Navodimo karakteristične slučajeve oružanih napada na jedinice JNA.

– u 06,16 časova 20. oktobra hrvatski oružani sastavi otvorili su minobacačku vatru na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Palača – širi rajon Osijeka. Na napad nije odgovoreno;

– u 9,30 časova 20. oktobra pripadnici hrvatskih oružanih sastava otvorili su vatru iz minobacača i artiljerijskih orudja na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Filipovac i Lipik – širi rajon Pakraca. Na napad je uzvraćeno;

– od 13,00 do 16,00 časova 20. oktobar pripadnici hrvatskih oružanih sastava izvršili su napad iz streljačkog oružja, tromblona i raketnih bacača na jedninice JNA raspoređene u širem rejonu Vukovara; u 17,00 časova otvorena je vatra iz minobacača na jedinicu JNA u kasarni u Vukovaru. Na napade je uzvraćeno;
– pro podne 20. oktobra pripadnici hrvatskih oružanih sastava izvršili su napad na jedinicu JNA u rejonu sela Cerić – širi rajon Osijeka. Na napad nije odgovoreno;
– u 14,00 časova 20. oktobra hrvatski oružani sastavi otvorili su vatru iz minobacača na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Dragalić – širi rajon Nove Gradiške. Na napad nije odgovoreno;
– u 16,00 časova 20. oktobra hrvatski oružnici su otvorili vatru iz mnobacača na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu kanala Strug – širi rajon Nove Gradiške. Na napad nije odgovreno;
– popodne 20. oktobra hrvatski oružani sastavi su u više navrata otvarali vatru iz streljačkog oružja, minobacača i artiljerijskih orudja na jedinice JNA rasporedjene u rejonu sela Vrbik, Orlovnjak i Negoslavci – širi rajon Osijeka. Na napade je uzvraćeno;
– u 10,00 časova 20. oktobra pripadnici hrvatskih oružanih sastava otvorili su vatru iz minobacača na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Krndija – širi rajon Pakraca. Na napad je odgovoreno;
– pre podne 20. oktobra pripadnici hrvatskih oružanih sastava otvorili su vatru iz streljačkog oružja na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu Petrinje. Na napad je uzvraćeno;
– pre podne 20. oktobra hrvatski oružani sastavi otvorili su minobacačku vatru na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu Karlovca. Na napad nije odgovoreno;
– tokom noći 19/20 oktobra nepoznata lica otvarala su nekoliko puta vatru iz streljačkog oružja na jedinicu JNA u kasarni "Maršal Tito" u Zagrebu. Na napade nije odgovoreno;
– u 23,55 časova 19.oktobra nepoznato lice otvorilo je vatru na stražarsko obezbedjenje kasarne u Dugom Selu. Na vatru je uzvraćeno;
– u 14,00 časova 20. oktobra hrvatski oružani sastavi su otvorili vatru iz bestrzajnih topova na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Lasinja – širi rajon Vrginmosta. Na napad je uzvraćeno;
– od 11,30 do 13,00 časova 20. oktobra pripadnici hrvatskih oružanih sastava otvarali su vatru iz minobacača na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Mlini i Plat – širi rajon Dubrovnika, a u 14,25 časova otvorena je minobacačka vatra iz rejona Kupara na jedinicu JNA rasporedjenu u rejonu sela Mlini. Na napade je uzvraćeno vatrom po objektima – rejonima iz kojih je vatra otvarana;
– pre podne 20. oktobra hrvatski oružani sastavi su sa ostrva Šipan kod Dubrovnika otvarali vatru iz artiljerijskih orudja na dva patrolna broda Jugoslavenske Ratne mornarice.Na napad nije odgovoreno;
– u 04,45 časova 20. oktobra nepoznato lice otvorilo je vatru iz snajpera sa prigušivaćem na stražarsko obezbedjenje vojnog objekta "Valmarin" kod Pule. Na napad nije odgovoreno.

*

PREPISKA GENERAL-POTPUKOVNIKA PAVLA STRUGARA SA POSMATRAČKOM MISIJOM EVROPSKE ZAJEDNICE (Cavtat, 20.oktobar), General-potpukovnik Pavle Strugar, komandant operativne grupe JNA u Hercegovini, uputio je telegram Posmatračkoj misiji u Dubrovniku u kojem je pozvao na saradnju da bi se očuvao mir i normalan život na tim područjima. U telegramu general Strugar navodi i da je izdao naredbu o prekidu vatre u zoni zahvata operativne grupe kojom komanduje i naredbu o neuzvarćanju na vatru hrvatskih

paravojnih sastava. Pošto je dobio odgovor, general-poptukovnik Pavle Strugar uputio je Posmatraćkoj misiji u Dubrovniku sledeću poruku:
– iznenadjeni smo stilom i tonom vaše poruke. Lekcija o unutrašnjim političkim prilikama u Jugoslaviji je neumesna, a arogancija o tome kako je Misija izveštena da narod u Dubrovniku nije pozvao JNA ne ide u prilog dobronamernom i objektivnom sagledavanju problema koje treba rešavati. Vaši stavovi da pokrete JNA kao i popravku ceste smatrate krajnje agresivnim činom, ukazuju na tendencioznost vašeg rada i očiti utjecaj strana čiji ste vi gosti... Ultimativna poruka kako se moramo povući "iza svojih linija" predstavlja primer nedostatka smisla za pregovore, zbog čega sam prinudjen uputiti protest na vaš rad i vaše komuniciranje sa mnom.
AKTIVNOSTI BANJALUČKOG KORPUSA (Banja Luka, 20. oktobar). Od novog, deseti put po redu potpisanog primirja na frontu Zapadne Slavonije nema ništa, ističu u Informativnoj službi Banjalučkog korpusa. Hrvatski bojovnici i ne pomišljaju na potpise o prekidu vatre u Hagu. Prošle noći iz više pravaca otvorili su jaku minobacačku i artiljerijsku vatru po položajima JNA. Žestoke borbe, naročito kod Novske i Nove Gradiške, nastavljene su i u toku jučerašnjeg prepodneva. Bojovnici Franje Tuđmana sada u svojim napadima upotrebljavaju višecevne bacače rakete od 128 milimetara, tenkove pa čak i protivgradne rakete. Umesto primirja, ustaše se i dalje grupišu i uvode nove snage na bojištu prema Novoj Gradišci i preko Kutine i Gaja prema Pakracu. Iz pravca Bročica i Novske nastavljeni su ustaški napadi i na Jasenovac, kao i na položaje u Rajićima i Paklenici iz Novog Grabovca i Kozarice.
Jedinice Banjalučkog korpusa energično uzvraćaju na ustaške napade. Jak otpor su pružili i teritorijalci okučanskog kraja. Oni su odlučni da se što prije na ovim prostorima slome hrvatske paravojne formacije i fašistima više ne dozvoli povratak na oslobodjenu teritoriju, koju hrvatski oružnici na sve načine žele povratiti. Pod kontrolom JNA i TO okučanskog područja nalazi se preko 70 sela.
Posebno teško stanje je u Novoj Gradišci. Iz ovog grada ustaše su iselile žene, decu i starce preko 60 godina, a muškarcima mladjim od 60 godina, sposobnim za borbu, naredili su da ostanu, proglašavajući opštu mobilizaciju. Zadržan je i jedan broj civila, koji će najvjerovatnije biti korišćeni kao živi štit i taoci.
U oslobodjenom Jasenovcu normalizuje se život. Za prelazak na drugu obalu Save pored čamaca, proradila je i skela, a injžinjerijska jedinica JNA na jasenovačkoj strani gradi prilazni put. Juče je veći broj meštana Jasenovca prešao iz Gradine na drugu stranu obale da obidje svoje porušene domove. Usprkos čestim pokušajima ustaša da ponovo zauzmu Jasenovac, jedinice JNA čvrsto drže pod kontrolom sve dostignute linije.

U dnevnim izveštajima i informacijama komandi i jedinica, koje su angažovane u borbenim dejstvima, isticani su mnogi primeri patriotizma, odlučnosti, hrabrosti, solidarnosti, drugarstva i odanosti domovini pojedinaca i jedinica. U ovom prilogu ukazujemo na neke:

1. U borbama za oslobodjenje Vukovara svojim hrabrošću, odlučnošću, visokim patriotizmom i brigom za ljude, posebno se istakao, potporučnik Boro Nikitović, iz sastava 1. pgmd. Samo pre nekoliko meseci Borko je završio VA koV u Beogradu, kao prvi u rangu 44. klase pitomaca, sa prosečnom ocenom 9,91. Obraćajući se prisutnima i Jugoslavenskoj janvosti, na svečanosti povodom završetka školovanja zakleo se u ime svojih drugova da će se nesebično žrtvovati za očuvanje Jugoslavije. Svoju zakletvu je ispunio. Znalački hrabro je,

proteklih dana, predvodio streljački vod. Posle težeg ranjavanja komandira čete, uspešno ga je zamenio, a potom neustrašivo komandovao četom u žestokim borbama u centru Vukovara. Svoju hrabrost, humanost i drugarski odnos, potvrdio je neposredno u borbi. Žrtvovao je sopstveni život da bi iz borbe izvukao poginulog druga, kapetana I klase Zorana Milanovića. U akciji izvlačenja, smrtno je pogodjen od ustaške snajperske vatre.

2. U borbama kod Novske pravi ratni podvig načinio je potporučnik Miodrag Stanojević. On se, posle višečasovne frontalne borbe protiv snaga ZNG R. Hrvatske u s. Lovskoj kod Novske, sa 4 lansera "Zolja", privukao položajima ustaša i iz neposrene blizine pro projektilima neutralisao dva tenka i jedan transporter. Ručnim bombama je uništio posade pogodjenih tenkova i transportera i nepovredjen se vratio u jedinicu. Zarobljeni tenkovi su popravljeni i nalaze se u sastavu JNA.

3. U jedinicama Banjalučkog korpusa koje izvode borbena dejstva na prostoru Okučana i Nove Gradiške, svojom hrabrošću i požrtvovanošću u borbi posebno se istakao:
– Mile Ćuković, komandir sanitetskog odelenja koji, rizikujući sopstveni život odlazi u prve borbene redove, ukazujući ima nužnu pomoć i često, pod kišom metaka i granata ih izvlači iz borbe, spasavajući tako mnoge živote.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6034.

225

1991., listopad 23.
Korenica

Službena zabilješka operativca Odelenja državne bezbednosti Korenica MUP-a tzv. "SAO Krajine" o smještaju odreda "Srpske garde" u Lovincu pod zapovjedništvom Općinskog štaba TO Gračac

---

REPUBLIKA SRBIJA
MUP SAO KRAJINE
ODB KORENICA
23,10.1991.

službena beleška
– O najnovijim saznanjim o aktivnosti "Srpske Garde" na našem terenu

Prema raspoloživim operativnim podacima, nedavno prispeli odred SG koji broji 50 ljudi, stavio se pod komandu OŠ TO Gračac, točnije pod komandu potpukovnika ŠPANOVIĆA,[336] čija je jedinica stacionirana u Lovincu kod Metka. Glavni uslov za SG u

[336] Stojan.

TO, bio je da pripadnici SG promene svoje oznake odnosno stave oznake TO, što su oni navodno prihvatili.
Neposrednim izvidjanjem, takodje smo ustanovili, da su pripadnici SG odnosno njihovog rukovodstva iz Beograda, započeli intenzivnu propagandnu aktivnost i na području Lapca.

NAPOMENA:
1. Napominjemo da se radi o politički agresivnom delu SG, pa sa tim u vezi procenjujemo da u predstojećem peridodu realno možemo očekivati političke probleme iz tog pravca.
2. Na ovoj problematici već smo angažovali operativni sastav odred Gračac a preduzećemo i raspoložive operativne aktivnosti na terenu Lapca. Takodje smo o ovim okolnostima usmeno upoznali i rukovodstvo ZŠ za Liku.

91-011[337]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 287.

226

1991., listopad 20.
Knin

Službena zabilješka operativca Odelenja državne bezbednosti Knin MUP-a tzv. "SAO Krajine" o namjeri Milana Babića i Lazara Macure da politički eliminiraju Milana Martića

---

SAO KRAJINA
MUP – SDB
Odeljenje Knin
Knin, 20.10.1991.

S L U Ž B E N A   Z A B I L J E Š K A

– Dana 17.10.1991. god. operativnim kontaktom sa saradnikom "Harmonikaš" došao sam do saznanja da je isti veoma upućen u namjere Milana Babića i ministra za informisanje Macure Lazara o političkoj eliminaciji Milana Martića. Prema izjavi saradnika isti je bio neposredno prisutan kada je Babić naložio ministru Macuri da se Milan Martić i milicija Krajine putem Radio Knina a naročito informativnim emisijama, okarakteriše kao razularena rulja koja se nakon ulaza u osvojena mjesa (Drniš, Oklaj, Lovinac, Sv. Rok...) bavi lopovlukom i da će se takve formacije pod hitno trebati rasformirati i razoružati. U realizaciji navedenih namjera aktivno je uključena Ljubica Šolaja, koja je dobila zadatak da djeluje protiv Milana Martića i Milicije Krajine na području Gračaca i Korenice.

91-003[338]

---

[337] Predrag Prica.

[338] Priređivači nisu utvdili o kojem operativcu se radi.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 267.

227

1991., listopad 23.

Službena zabilješka povodom saznanja o mučenjima i ubijanju vojnih zarobljenika i civila u sabirnom centru u Glini za osobe koje su podržavale "ustaški program"

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

sastavljena dana 23. 10. 1991. godine u prostorijama Vojnog zatvora Garnizona Petrinja, a povodom dobivenih saznanja o nepravilnostima koje se provode u Zatvoru u Glini.
Poznato je da je u bivšem Domu za preodgoj maloljetnika u Glini formiran sabirni centar za sva lica koja su se ogrešila ili koja služe ispunjavanju ustaškog programa kojeg nakon provedenih više stranačkih izbora provodi hrvatska vlast.
Lica lišena slobode ili su bili članovi paravojnih formacija Zbora narodne garde, odnosno MUP-a Republike Hrvatske ili civili koji su podržavali ustaški program.
S tim u vezi na temelju dogovora koji je proveden na oslobodjenom području Banije oko petnaestak lica privedeno je i iz Petrinje.
U okviru službenih radnji koje provodim na temelju naredbe kao upravnik Vojnog zatvora Garnizona Petrinja, te u privatnom kontaktu s pojedinim licima koja rade u Zatvoru Glina došao sam do saznanja da se uhapšeni jako maltretiraju tako da otvoreno govoreći ima i smrtnih posljedica. Kako se time ne poštuje još uvijek postojeći Ustav i svi podzakonski akti, sve potpisane medjunarodne konvencije koje je SFRJ potpisala o ratnim zarobljenicima i pravima čovjeka, to upozoravam na ozbiljnost situacije i veoma dramatično poslijeratno razdoblje.
Mišljenja sam da JNA dobro provodi nastalu politiku, ali da pojedinci ne misle tako i da sude prije institucija koje su za zarobljene nadležni.
Smatram da ustaškom programu treba suditi i da se to verificira kroz priznanje uhapšenih kao izvršioca sulude politike vlade Hrvatske. Ukoliko se to svijetu ne pokaže i ne prezentira kroz priznanje i sudjenje, mislim da nam je trud uzaludan. Osim toga u svom odnosu prema gradjanima moramo biti za nekoliko kopalja iznad politike Hrvatske da bi nas kao takve priznao i napredni i civilizirani svijet.
U ovom trenutku svjestan sam da bi zbog ove informacije kod pojedinaca bio osudjen, zato molim da se moji podaci nigdje ne koriste.

Zabilješku sastavio
Vukmirović Čedo, [v. r] vodnik

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

228

1991., listopad 26.

Odluka Vlade tzv. "SAO Krajine" o općoj mobilizaciji i prelasku na rad u ratnim uvjetima

---

ŠTAB TO 2. I 3.OZ
Za Baniju i Kordun
26.1o.1991.god.
U Vojniću

VOJNA TAJNA M.P.[339]
POVERLJIVO
Kurirom!

Opštini______

Od Vlade SAO KRAJINA dobili smo depešu, koju vam izvorno prenosimo:
SFRJ
SAO KRAJINA
VLADA SAO KRAJINE
Br. 4/1-91.
Knin, 26.1o.1991.god.

Na osnovu naredbe br. 47 Predsedništva SFRJ o mobilizaciji od o4. 1o. 1991.god. i odluke Vlade SAO Krajine o njenom sprovođenju od 26. 1o. 1991.god., predsednik Vlade donosi

NAREDBU!

1.- Na cijeloj teritoriji SAO Krajine izvršiti opću mobilizaciju svih subjekata i snaga sistema odbrane.

2.- Svi vojni obaveznici koji se nalaze van teritorija SAO Krajine trebaju se odmah javiti vojnim odsjecima ili organima uprave za narodnu odbranu opština u kojima imaju stalno mjesto prebivališta.

3.- Naređenje o izvršenju mobilizacije saopštiti preko svih sredstava javnog informisanja.

4.- Početak mobilizacije odmah po saopštenju naređenja.
Predsjednik vlade Babić dr.Milan.

Na osnovu člana 26 Zakona o vladi SAO Krajine, a u skladu sa naredbom br.47, predsjedništva SFRJ, vlada SAO Krajine na 9. sjednici održanoj 26. 1o. 1991. god. d o n o s i

Odluku o prelasku na rad u ratnim uslovima

1. Ovom odlukom utvrđuje se: da svi subjekti privrednog i društvenog života – poduzeća, ustanove – organizacije i druge prelaze na rad u ratnim uslovima.

---

[339] Prijemni pečat: SR Hrvatska, Općina Vojnić, Štab TO, pov. 129-6/1-91, 26. 10. 1991.

2. Izvršna vijeća Skupšina općina preuzimaju obavezu upravljanja nad subjektima iz tačke 1. ove odluke i ovlaštena su da imenuju i razrešuju rukovodioce i da preuzimaju sve mjere u cilju upravljanja radom i položajem navedenih subjekata.

3. Ovlaštenja data ovom odlukom izvršnim vijećima skupština općina ne primjenjuju se na javna preduzeća koje je osnovala vlada SAO-Krajine.

4. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj 272/91-1
Knin 29.1o.1991.god.

predsjednik Vlade
dr. Babić Milan

Ovu odluku proslediti:

1. Predsjedniku S.O. općina
2. Predsjedniku I..V. općina
3. Sekretaru za N.O. općina
4. Komandantu T.O. općina

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5010.

229

1991., listopad 26.
Čeralije

Zahtjev Komande Papučkog odreda Štabu TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija" da se mobiliziraju i iz Beograda pošalju umirovljeni vojni kadrovi

---

KOMANDA PAPUČKOG ODREDA
Broj: 29/91
Ćeralije, 26. 10. 1991.
na Km s. Ćeralije

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

ŠTO PODRAVSKA SLATINA
ŠTO ZAPADNA SLAVONIJA

PREDMET: Zahtjev za mobilizaciju
neophodno potrebnih ljudi.

Zbog poznatih kadrovskih problema i ŠTO P. Slatina i komandi "Papučkog" Odreda TO zahtjevam da nam se dovedu naši poznati kadrovi koji su nam neophodni da bi naši zadaci i poslovi bili uspešni u vođenju oružane borbe na teritoriji "Papučkog" odreda i ŠTO P.Slatina. Kao dugogodišnji radnik ŠTO P. Slatina poznam više ljudi koji imaju potrebno znanje i

stručne sposobnosti da rešavaju problematiku koja nam najteže ide i zbog čijeg nerešavanja nailazimo na cijeli niz problema sa borcima i narodom.
Zbog eliminiranjatih problema zahtevamo da se mobilišu sledeći ljudi:
1. MIŠLJENOVIĆ MILE JOVAN, kapetan I kl. bivši komandant ŠTO Osijek koji je po vojnostručnom znanju jedan od najjačih ljudi iz TO. Dosada nije organizovano mobilisan zbog naše slabosti i slabe organizovanosti.
Jovan se nalazi u Beogradu, te je potrebno da ga se dovede kod nas. Imenovani može da obavlja sve i jednu dužnost u ŠTO ili komandi odreda.
2. Radojević Milana Milan, pešadijski kapetan bivši operativac u ŠTO P. Slatina, a sada zaposlen u ŠTO Pančevo. Razlog Milanovog nedolaska je lični kukavičluk no radi se o osobi koja je po vojnostručnom znanju veoma jaka te smatram da bi isti dolaskom ovamo mogao da mnogo dade kao operativac u ŠTO ili komandi Odreda.
3. Zbog veoma slabog rešavanja organizacijsko-mobilizacijskih i personalnih poslova tj. u Štabu i komandi uopće nema niti kvalifikovanih niti zaduženih ljudi za iste poslove molim da se mobiliše Vujatović Branko kap I Kl. bivši dugogodišnji radnik u ŠTO Orahovica na organizacijkso mobilizacijskim poslovima, sada se nalazi u Beogradu a njegovu tačnu adresu zna prethodno imenovani Jovan Mišljenović.

Komandant
Kap. I Kl. Keleuva Dragomir, [v. r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 10., kut. 2.

230

1991., listopad 26. – 1991., studeni 10.
Dnevnik jednog od članova Štaba TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija"

---

26. 10. 1991. Brusnik
– municija za bestrzajce za Dauvar
– mine za 82 mm 120 mm
– municija za 7,9 i 7,62
– mine za 60 mm
– kumulativne tromblone 82
1. Metak 7,62 obilježavajući 40 sanduka (Daruvaru)
2. Kumulativno za BST 82 mm 12 sanduka + 16
3. MB 120 mm 50 sanduka
82 mm 50 sanduka
4. kumulativno RB M57 50
5. mine 60 mm 30 kom.

Doljane 16. 9. drugi napad

27. 10. 1991. Brusnik
– Komandant TO Požega daje predlog da se ukine Požega i da sve pripadne Pakracu pod njihovu komandu. Komandant Lončar[340] uzeo je to u zadatak i naredio da će sve to skupa razmotriti.
– Sa područja Rajići došao je poručnik po vojnu opremu i odvezao za naše potrebe ulje i nekoliko litara vina.
– Dolazak delegacije iz Beograda na ručak u Brusnik 12 sati.
– Dolazak drugova iz Bučja: Čedo, Boško, Branko i drugi u vezi ubačene grupe na Čukur.
– Petković Mišo, Veljko Đakula, Drenko Gačeša, Popović Branko, rasprave o Korpusu i brigadi. Rasprava o štabu i korpusu od 10. 9. 91. do daljeg.

28. 10. 1991. Brusnik
Sastanak štaba TO Zapadna Slavonija sa vladom Zapadna Slavonija.
Prisutni: Milan Lončar, Vurdelja Nenad, Marić Nikola, Marović Marko, Džakula Veljko i Petković Mile.
Dnevni red:
1. Razgovor o jedinicama i pitanje njihovog daljnjeg opstanka i rada
2. Pitanje izbjeglištva, njihov smještaj i održavanje
3. Pitanje štaba Slavonska Požega
4. Nesuglasice u štabu P. Slatina
5. Pitanje komandovanja i naslanjanje na Korpus u Banja Luci
6. Pitanje obračuna naknada za pripadnike TO za razdoblje od 10. 10. pa nadalje
7. Pitanje popune štaba
8. Pitanje vodovoda u Bjeloj
9. Pitanje izbora civilnih struktura
10. Jasnoča naših borbenih ciljeva

– Veljko Đakula mi ..... ali se toga netreba bojati. ... netreba dati maha već da se to mora voditi dalje, a vlast se mora učvrstiti. General Uzelac je tražio lično da se vlast oformi i da se sa njima ne razgovara kako to kome padne na pamet.
– Mobilizacija se mora voditi i to treba uraditi što prije.
– Traženo je od Vlade Srbije da se više angažuje u zaštiti Srba u Hrvatskoj
– Dat je predlog da se mobiliše 400 000
– Karadžić[341] traži hitno osvajanje Virovitice. Kuprešanin[342] to još više inzistira.
– Štab mora biti odgovoran i niži štabovi nemogu se mjenjati bez njegovog odobrenja
– Što se tiće povlačenja jedinica one će i dalje ostati ali samo sa zamjenom
– Da se raščisti sa štabom u Pakracu
– Ceste i komunkacije da se održavaju
– Civilne strukture da se brinu oko naše prehrane i drugo
– Što je sa Zapadnom Slavonijom. Kakav je njen status u Jugoslaviji

[340] Milan.

[341] Radovan.

[342] Vojo.

– Veljko Vukelić – Predsjedništvo je htjelo da se angažuje i da nam pomogne. Babić[343] je dobio tu informaciju.
– Moslić Anđelko – mi smo dosta ugroženi i to se da rješiti
Predstavnici svih krajeva koji žele da ostanu u Jugoslaviji
– Razgovor sa Kadijevićem[344] – izdajice treba likvidirati. Ako se ne izvrši mobilizacija onda je to trla baba lan. On je dao svoju procjenu o hrvatskoj armiji i da to 2,5 puta ima više njihovih vojnika nego naših.
– Kostić,[345] Kadijević i Milošević[346] oni na nas računaju ali će biti izvesnih ustupaka Hrvatskoj.
– Sve leži u rukama Miloševića. Mobilizacija se vrši i da će to ići dalje
– Vuk Drašković je protiv toga i nameće da se to obori i da se Milošević ukloni.
– Šešelj[347] zastupa granice do Virovitice a ako ih nema onda nema ni Zapadne Slavonije. Svi se moraju boriti protiv ustaša
– Granice:
    1. Varijanta: Virovitica, Karlovac, Karlobag
    2. Varijanta: Ilova i slobodni prostor, Đakovo, Slav. Brod, Virovitica
    3. Varijanta: da sve izgubimo i da nemamo ništa
– Pitanje i Okučana i naknade vojnika od 10. 9. 1991. god.
– Sastanak na Bučju u 10 sati 29. 10. 1991.
    Pozvati na sastanak 10 sati Bučje
1. Bosanac Branko – Novska
2. Šarčević Milan – Zvečevo
3. Zagorec Živko – G. Polje
Danko, Boško i Nenad došli iz Novog Sada. Malo sam sa njima razgovarao i onda su i oni otišli kući u Bjelu.

29. 10. 1991. Brusnik
Rad na tekučim problemima. Prijem komandira TO iz Novske i rješavanje pitanja pečata. Nakon toga primili smo komandira baterije iz Daruvara Ranko i Zoran u vezi sa poruđbinama artiljeriskog oruđa za njihovu jedinicu. Iste smo uputili u Korpus da se upoznaju sa načelnikom štaba artiljerije kako bi se raspitali za pojedine stvari koje su njima potrebne, u Daruvaru. Sa njima uputili smo pukovnika Luarića. Nakon ručka otišli smo svaki za svojim poslovima. Marić i Marović ostali su da rešavaju stvari u štabu. U popodnevnim satim desile su se nove promjene u reonu Bair. Ustaše su napale naše snage i pri tom smo imali 13 mrtvih i l7 ranjenih. Situacija je bila vrlo teška. Očevidac događaja je Ječmenica Mirko iz Dereze vodio je potpukovnika iznova postavljenog komandanta Vojvođanskih jedinica. Svih 11 vojnika se sretno vratilo koji su bili u pratnji potpukovniku. Situacija na području Baira, Lovske i Trokuta je veoma teška. Pakrački štab je skoro pred rasulom. Često se mjenja komandant štaba što veoma loše utječe na moral vojnika

343 Milan.
344 Veljko.
345 Branko.
346 Slobodan.
347 Vojislav.

30. 10. 1991. Brusnik
U jutarnjim satima primili smo na razgovor komandanta Požeške grupe koji nas je obavjestio da krizni štab Požege vrši iseljavanje srpskih sela. To je veoma opasno za čitav ovaj kraj. Preduzimaju se mjere sprečavanja. Sve naše jedinice stavljene su u stanje pune pripravnosti. Neprijatelj vodi veliku propagandu na čitavom terenu.
Telegramski smo dobili da se na području Daruvara grupišu velike snage MUP-a i garde i vjerovatno pripremaju napad na slobodnu teritoriju. Također smo dobili obavjest o prodoru tenkova iz pravca Bjelovara. Do sada nismo provjerili u kom se pravcu kreću. U isto vreme avijacija je vršila dejstvo po Donjem Daruvaru, Levinovcu i Babjoj Gori.

31. 10. 1991. Brusnik
U jutarnjim satima neprijatelj je izbio na Zrinjsku i Topolovicu. Predlog našeg štaba da se napadnu snage koje drže okolinu Pakraca. Ujedno da avijacija vrši dejstvo po Topolovici i Zrinjskoj. Neprijatelj je također krenuo i na Okučane. Također je došlo i do napada na Daruvar. Stoga smo izdali naredbu o općem napadu na Lipik, Omanovac, Badljevinu. Također se izdaje naredba da avijacija vrši dejstvo po Grđ... Grubišnom Polju, Levinovcu, Babjoj Gori. Isto tako u posljepodnevnim satima neprijatelj nastavlja sve žešće napade na Grubišno Polje, sa ciljem opkoljavanja i uništenja tih jedinica. Nakon borbi u G. Polju dolazi do napuštanja položaja a narod se u koloni kreće prema Koreničanima. U koliko avijacija ne dejstvuje nema nikakvih izgleda za održanje tih položaja.

1. 11. 1991. Brusnik
Negde oko 5 sati ujutro došao je komandant štaba TO G. Polje Čakmak Rade i Živko Zagorec. Odmah po dolasku obavjestio nas je o situaciji u G. Polju. Nakon tog razgovora doneli smo odluku da komandant Glavnog štaba Lončar Milan, Žarković Krsto i Zagorec Živko krenu u Beograd. Imaju zadatak da iznesu našu situaciju generalštabu i da od njih traže pomoć u artiljeriji i drugoj tehnici.
U jutarnjim satima ponovo je traženo dejstvo avijacije. Istog dana javlja se Zorni i Ronko pri povratku u Bjelu sa obuke na topovima.
Nakon doručka otišli smo na Bjelu stjenu, a nakon izvršenog zadatka dobio sam zadatak da odem na područje Daruvara i da razgovaram sa njima o situaciji u Grubišnom polju. Obavješten je čitav štab da situacija nije dobra i da će sigurno biti još i gore ako se stanovništvo ne prebaci preko Save. Nadam se da će se situacija izmjeniti i da će krenuti na bolje.

2. 11. 1991. Brusnik
U jutarnjim satima dobio sam zadatak da odem na područje Daruvara. Sa njima je izvršen razgovor o situaciji na Grubišnom Polju. Situacija je teška i lićno nevidim izlaz. Narod je da napusti teritoriji i da ide u Bosnu. Civilno i drugo rukovodstvo radi na rješavanju toga. U zbjegu se nalazi oko 800 traktora i drugih vozila. Sve je do sada nerešeno
.... Po povratku iz Daruvara dovezao sam i svoja kola i potrpao svu prtljagu iz vikendice. Sada se sve nalazi u autu i radim na tome da isto prebacim u Bosnu a kasnije i za Sremske Karlovce. Mislim da ću u tome uspjeti. Milan i ostali još se nisu vratili iz Beograda. Nadam se da će oni uskoro doći.

3. 11. 1991. Brusnik
Narod iz Grubišnog Polja počeo se povlačiti sa traktorima i drugim prevoznim sredstvima. To je trajalo skoro čitavu noć. Traženo je od njih da vojska ostane, a da se samo žene i djeca isele,

na to oni nisu pristali već su svi otišli u pravcu Bosne i Banja Luke. Tamo su ostavili oružje i krenuli u pravcu Beograda.

4. 11. 1991. Brusnik
Dobio sam nalog i otišao u pravcu Novog Sada. Taj odlazak sam učinio sa svojim autom a ujedno sam odvezao sve stvari koje mi nisu bile potrebne. Putovali smo pravcem: Brusnik Okučani, Bosanska Gradiška, Banja Luka, Kotor Varoš, Teslić, Tuzla, Doboj, Bjeljina, Ruma, Novi Sad, Sremski Karlovci. Po dolasku okupao sam se i razgovarao sa svojom porodicom.

5. 11. 1991.
U jutarnjim satima otišao sam u gradski štab TO Novi Sad. Taj odlazak sam učinio sa svojim autom, kod pukovnika Trbojević Jovana. Nakon razgovora krenuo sam u pravcu Subotice. Tamo sam stigao oko 12 sati. Posjetio sam svoju ujnu Milu i strica Danu. Sa njima sam razgovarao o svemu a nakon toga sam krenuo u pravcu Novog Sada. Usput sam u Srbobranu posjetio Zlatu i Nemanju. Poslali su za Danka neke stvari. Nakon toga došli smo u Sremske Karlovce, gdje smo posjetili Radovanovu ženu i djecu. Prije toga posjetili smo Marka i Anđeliju.

6. 11. 1991. Novi Sad
Rano ujutro krenuo sam sa vozaćem TO Novi Sad u pravcu Novog Sada, a odatle u Beograd. Tamo smo primljeni u generalštab kod generala Kuzmanovića, te pukovnika Babića. Nakon uzete dokumentacije i uputa krenuli smo u pravcu Bučja. Po dolasku u Banja Luku poćeli su razgovori sa generalom Uzelcem i pukovnikom Tolićem. Nakon razgovora otišli smo na većeru i spavanje.

7. 11. 1991. Banja Luka
Po ustajanju krenuli smo u komandu Banja Luke. Tamo smo razgovarali i krenuli u pravcu Brusnika.Na Bjeloj Stjeni smo održali smo sastanak sa komandom divizije iz Pančeva, a zatim smo otišli u pravcu Brusnika. Po ručku smo se dogovorili što će ko da radi. Pukovnik Trbojević i Milan su otišli na Bučje i Zvečevo, a mi smo radili svaki svoj posao sve do noći.

8. 11. 1991. Brusnik
U jutarnjim satima nakon doručka prišlo se planiranju rada za današnji dan. Komandant i načelnik su otišli na prostor Daruvar, Voćin, Miokovićevo. Mi ostali smo ostali rješavati tekuće probleme. Prioritet nam je bio da što više pošaljemo ciljeva koji trebaju da budu tučeni od strane avijacije. Do kraja dana rješavali smo razne administrativne poslove. U povratku iz Banja Luke javio se Danko. Po njemu sam poslao dolamicu za Nenada, a vratio sam i Veljku Nikoliću 1000 dinara. Ostaje još da mu vratim marke. Drugih novosti interesantnih za nas nije bilo. Dolazak članova DSNO – Beograd i razgovor o Radi Čazmonu iz Grubišnog Polja da ga treba uhvatiti i likvidirati. Na to sam reagirao i mislim da takav odnos prema borcima nije korektan i da će medu borcima izazvati opću štetu.

9. 11. 1991. Brusnik – subota
U ranim satima svi smo se sastali na kraći sastanak, a ujedno da se zadaju zadaće koje svaki treba da napravi za ovaj dan. Sastanku je bio prisutan i Stevo Gačeša. Zacrtano je da komandant i Milan obiđu jedinice u Pakracu, a pre toga da obiđu Omanovac i druge ustanove i da nađu mjesto gdje bi se mogao smjestiti štab. Oko 13 sati otišao sam u Novo Selo da obavjestim komandanta i zamjenika o napadu ustaša na Okučane. Nakon toga

pozvao sam avione da tuku Okučane, a isto tako i ciljeve u Daruvaru, Šupljoj Lipi i Babjoj Gori.

10. 11. 1991. Brusnik
Nakon doručka svi smo se rasporedili na zadane zadatke. Nakon toga stigao je plakat za glasanje iz Banja Luke. Isti smo razmatrali i o njemu dali pozitivno mišljenje.U popodnevnim satima stigao je konvoj iz Beograda koji je dovezao potrebnu robu za naše jedinice. Prilikom istovara svu robu smo izdali za Daruvar i Kusonje. Daruvar je dobio mine za 120 i jedan ZIS. Nakon toga smo otišli na sastanak u Novo Selo.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 10., kut. 2.

231

1991., listopad 28.
Zapovijed Komande 9. mtbr za napad na Karlovac

K O M A N D A 9. mtbr
Str. pov. br. 42-1
Dana 28. 10. 1991.godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
HITNO
Uručiti do______
K u r i r o m

KOMANDI Op ŠTO V
BORBENO NAREDJENJE ZA NAPAD Op.br.2.

Karta 1:50.000, sekcije: Karlovac-1 i 2 i Zagreb-3 i 4.

1.- Ustaške snage težišno su skoncentrisane u Karlovcu i Dugoj Resi manjim snagama kontrolišu prilaze gradu Karlovcu u rejonima:
– Ladvenjak, s. Zastinje, s. Belajska Poljica, s. Švarča, s. Turan, Mekušjanski Lug, s. D. Mekušje, s. Husje, s. Kobilić Pokupski, s. Rečica, s. Zamršje, s. Blatnica i s. Šišljević.
U dosadašnjim dejstvima, pretežno noću vrši napade preko reke Kupe i Korane, a povremeno, naročito noću ispoljava dejstvo minobacačima i VBR po b/r u zoni odbrane brigade.
Naselje Turanj uporno brani u cilju stvaranja osnovice za eventualni p/n sa pravca Karlovac – Slunjska Brda, a kasarne "Logorište", "Mekušje" i "Kamensko" drži u neprekidnoj blokadi.

U naselju Turanj do sada su uočene sledeće vatrene tačke:
– napuštena zgrada MUP-a;
– bela kuća (preko puta zgrade MUP-a)j
– grupa snajperista u delu naselja u Šćulci;
– škola kao utvrdjeni objekat (oko 10 neprijateljskih vojnika);

– bunker na raskrsnici s.Turanj – s.Kamensko;
– mitraljesko gnezdo (500 m severno od raskrsnice s.Turanj – s.Kamensko);
– grupa snajperista u vikendicama na južnoj ivici Mekušjanski Lug;
– na zapadnoj ivici sela, sa obale r. Korana duž nenaseljene uvale uočeno je dejstvo PA topa;
– na obilaznom putu I reda Karlovac-Zagreb uočeni izgradjeni fortifikacijski objekti (betonski bunkeri) koji su posednuti.
Očekivati je žilav otpor iz utvrdjenih zgrada naselja Turanj, snažnu podršku iz rejona Švarča, Mostanje i Mekušjanski Lug, masovna zaprečavanja napuštenih zgrada i intervenciju jačih snaga sa pravca Duga Resa – Belajska Poljica i Karlovac – Slunjska Brda.

2.- 9.mtbr sa pridatim jedinicama izvodi odbranu u dodeljenoj zoni. Delom snaga vrši napad na naselje Turanj s ciljem ovladavanja naseljem, izbijanja na r. Korana i Kupa, kontrole mosta na r. Korani i komunikacija Turanj – s. Mekušje i Turanj – s. Kamensko i sadejstvuje snagama u Logorištu pri izbijanju na r. Mrežnicu i Koranu. Zadatak: razbiti ustaške snage u naselju Turanj, očistiti posednute zgrade i bunkere i utvrditi p/k odbrane 2.mtb na s/z i s/i ivici naselja Turanj.
Podržava VG-1 iz rejona razmeštaja.
Gotovost za napad po signalu l. OG.

3.- Levo u rejonu "Logorište" aktivna dejstva izvode snage odbrane kasarne.
Desno sa pravca s. G. Mekušje napad podržava tv iz sastava snaga za odbranu kasarne "Mekušje".

4.1.- OpŠTO Vojnić obrazuje 7 grupa jačine odeljenja formiranih u 2 voda za čišćenje utvrdjenih zgrada i bunkera.
l.vod sastava 4 odeljenja iz [3 odelenja četa s. milicije i 1 odelenje I voda vojne policije][348] čVP1 OpŠTO Vojnić. Zadatak: vrši čišćenje utvrdjenih zgrada i bunkera u naselju Turanj levo od komunikacije Slunjska Brda – Turanj – Karlovac pravcem: tt.168 (Šanac) – Šćulci – Bela kuća – škola – raskrsnica (Turanj – s. Kamensko i s. Turanj – s. Goljaki) uz istovremeno stvaranje uslova za posedanje zgrada od strane grupa za podršku.
2.vod sastava 3 odeljenja iz izvidjačkog i diverzantskog voda OpŠTO Vojnić. Zadatak: vrši čišćenje utvrdjenih zgrada i bunkera u naselju Turanj desno od komunikacije Slunjska Brda – Turanj – Karlovac pravcem: trafostanica – napuštena zgrada MUP-a – trgovački centar – skladište "Tehnomerkura".
3/4.0dTOV sa 1-2/4.OdTOV sa dostignute linije produžava čišćenje dela naselja Turanj pravcem: s. Sajevac – s. Turanj. Zadatak: u sadejstvu sa grupama za čišćenje i snažnu art. podršku bočnim dejstvom vrši čišćenje utvrdjenih zgrada i bunkera u delu naselja Turanj uz istovremeno obezbedjenje sa pravca: Mekušjanski Lug – Turanj.
Po izbijanju na desnu obalu Korane, organizuje odbranu skladišta "Tehnomerkur" – fudbalsko igralište – raskrsnica s. Turanj – s. Mekušje i s. Turanj – s.Kamensko.

4.2.- l.mtb organizuje odbranu u dodeljenom rejonu, delom snaga obrazuje 3 grupe za podršku snaga za čišćenje i obezbedjenje dostignutog uspeha. Iste grupe sa ojačanim

[348] Dopisano rukom.

odeljenjem iz 2. mtb formirati u l. vod za podršku i obezbedjenje postignutog uspeha u čišćenju naselja Turanj sa zadatkom: u sadejstvu sa 2. vodom za podršku i pod zaštitom l. voda za čišćenje zauzima očišćene zgrade, sa najpogodnijih mesta na zgradama vrši podršku napada l. voda za čišćenje na pravcu datom za l. vod za čišćenje.
Po izvršenom zadatku obezbedjuje posedanje i utvrdjivanje zgrada na obali Korane, zaprečavanje ispred p/k, a potom izlazi iz sastave snaga za napad na naselje.

4.3.- 2. mtb sa ojačanjima organizuje odbranu dodeljenog rejona, a delom snaga obrazuje 4 grupe za podršku čišćenja.
Od 3 grupe formira 2. vod za podršku čišćenja i obezbedjenje postignutog uspeha u napadu na Turanj, a jednu grupu pretpotčinjava l.vodu za podršku čišćenja. Zadatak: u sadejstvu sa 1. vodom za obezbedjenje i ojačanom 3.čTO pod zaštitom 2. voda za čišćenje zauzima očišćene zgrade, sa najpogodnijih mesta na zgradama vrši podršku napada 2. voda za čišćenje na pravcu datom za 2. vod.
Po završenom zadatku organizuje odbranu utvrdjenih zgrada na obali Kupe, vrši kontrolu i obezbedjenje mosta na r.Korani i sprečava ubacivanje preko reke.
Ostalim snagama 1/2.mtb poseda i utvrdjuje zgrade na s/i i s/z ivici naselja.
Zadatak: obezbediti most, sprečiti ubacivanje sa pravca s. Švarča – s. Turanj i Mostanjsko Polje – s. Turanj.
Snage za čišćenje po izvršenom zadatku izvlače se iz naselja i ulaze u sastav matične jedinice.
3/2.mtb iz sadašnjeg rejona odbrane poseda i brani rejon desno grupa kuća severno od trafostanice, levo Šanac, po dubini s. Jelaši.

4.4.- Tenkovski vod tč-okb/51. mbr sa linije k. 168 (Šanac) – trafostanica – s. Dobrinići neposrednim gadjanjem uništava utvrdjene zgrade napuštene stanice MUP-a, bela kuća preko puta napuštene zgrade i novopojavljene VT, a potom u sadejstvu sa vodovima za čišćenje razbija utvrdjene zgrade na pravcu trafostanica – zgrada MUP-a – breg – škola – most na r. Korana i obezbedjuje nesmetano čišćenje i posedanje istih. Po izvršenom zadatku poseda rajon odbrane na liniji brdo – raskrsnica.

4.5.- 9. inžb obrazuje PGZ-1 jačine l pionv sa 100 PTM radi zaprečavanja na dostignutoj liniji na pravcu Jelaši – Turanj. Polazni rejon: raskrsnica puta u rejonu tt.168 (Šanac). Pravac zaprečavanja Jelaši -Turanj. Linija zaprečavanja: most na r. Korana u s. Turanj (na dostignutoj liniji).
Izradu minskih polja vršiti sejanjem na putu, a u toku noći izraditi minsko polje na liniji ispred mosta.

5. <u>Vatrena podrška:</u>
Napad podržavaju AG-1, BrAG-9, BVG-2 i 3, i BVG-4, MB-82mm/OdTO sa sadašnjih položaja i grupa orudja za neposredno gadjanje (GONG).
a) U art. pripremi napada:
– Ag-1 neutrališe neprijatelja u rejonu most na r.Korana;
– BrAG neutrališe neprijatelja u rejonu raskrsnice puta s.Logorište – s.Švarča;
– BVG-2 neutrališe neprijatelja u rejonu Šanac s/z 600 metara;
– BVG-4 neutrališe nepriajtelja u rejonu Šanac (tt.168) severno za 500 metara;

– BVG-3 neutrališe neprijateljsku uočenu VG u rejonu s. Belaj (kamenolom);
– MB-82mm/OdTO neutrališe neprijatelja u selu Šanac (tt.168) severno 200 metara;
– GONG otvaraju vatru po uočenim vatrenim tačkama u sektoru dejstva na pravcu napada.

b) U art.podršci napada:
– AG-1 neutrališe dejstvo artiljerije neprijatelja iz rejona stadiona i s.Švarča;
– BrAG-9 sprečava izvlačenje neprijatelja i dovodjenje svežih snaga na pravcu Karlovac – Turanj pripremajući KV po mostu na r.Korana i Mrežnica i Mostanjsko Polje;
– BVG-2 neutrališe dejstvo neprijatelja iz rejona naselja Logorište;
– BVG-3 neutrališe dejstvo neprijatelja iz rejona Belajskih Poljica;
– BVG-4/OdTO neutrališe dejstvo neprijatelja iz rejona stanice MUP i napuštene kasarne u s. Turanj;
– MB-82mm/OdTO neutrališe dejstvo neprijatelja iz rejona Šćulci.

6.- Za izvršenje napada na naselje Turanj odredjujem regulativne linije:
– RL-1: Naselje Šćulci – 100 metara južno od napuštene zgrade MUP-a – bela kuća sa sivim roletama.
– RL-2: Uvala – voćnjak – napuštena zgrada MUP-a – raskrsnica u s. Mikšići.
– RL-3: Kuća sa sivim oštećenim krovom – crni bor na kraju puta – raskrsnica Turanj-Sajevac.
– RL-4: Stara kasarna – škola – trgovački centar.
– RL-5: Put Naselje Štulci – raskrsnica s. Turanj – s. Goljaki – skladište “Tehnomerkur” – fudbalsko igralište.

7.- Pozadinsko obezbedjenje:
a) Obeležavanje jedinica za izvršenje napada izvršiti jednoobrazno na način kako se naredi na dan izvršenja zadatka. U tom cilju načelnik InSl obezbediće bele trake dužine 30 i širine 5 cantimetara po dve na svakog učesnika zadatka. (ukupno 400 traka).
b) Dovodjenje jedinica – grupa vršiti formacijskim m/v prikrivenim putevima.
c) Za izvršenje zadatka angažovanim jedinicama odobravam utrošak 2 b/k municije za pešadijsko naoružanje, 8 raketa za RBR 90mm po grupi, po 4 RBR 64mm na strelca u grupi, po 4 tromblonske trenutne i po 4 tromblonske kumulativne mine na strelca u grupi. Za čišćenje i za podršku jedinice OpŠTO Vojnić podići će potrebne količine RBR 64mm (50 komada) iz stanice tehničkog snabdevanja poz. bataljona.
d) Sanitetsku stanicu brigade za izvršenje ovog zadatka razmestiti u rejonu s. Jelaši.
U svim vodovima odrediti nosioce ranjenih i povredjenih. Evakuaciju vršiti na pravcu glavnog puta s. Jelaši – s. Turanj i s. Jelaši – s. Mikšići – s. Turanj.

8.- Komandovanje i veza:
KM u rejonu s. Bukovica.
IKM u rejonu tt.168 (Šanac).
Veze organizovati po Planu veze.
Signali – po Tablici signala.
Izveštaje dostavljati o gotovosti za izvršenje zadatka, dostignutim linijama, i nakon izvršenog zadatka. Vanredne izveštaje dostavljati po potrebi.

Saradnju sa SO Vojnić organizovaće PNŠ za ONO ove komande.
VB/GR

K O M A N D A N T
p o t p u k o v n i k
M.P.[349] Momčilo Momčilović, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5012.

232

1991., listopad 28.
[Beograd]

Izvod iz zapovijedi Personalne uprave SSNO-a o upućivanju Mile Novakovića na privremeni rad u Komandu 1. operativne grupe – 4. partizansku brigadu

---

Predmet: – izvod.-
N A R E D B A broj 24-231 VOJNA TAJNA
NAČELNIKA PERSONALNE UPRAVE POVERLJIVO!
SAVEZNOG sekretarijata ZA NARODNU ODBRANU
OD 28. OKTOBRA 1991. GODINE K-di 8. OG[350]

Na osnovu člana 271. Zakona o službi u oružanim snagama ("Službeni list SFRJ", broj 7/85, 40/89 i 26/90, a u vezi tačke 8e i 18. Naredbe o odredjivanju nadležnosti i o ovlašćenjima starešina za rešavanje o odnosima u službi vojnih lica ("Službeni vojni list", broj 5/879

PRIVREMENO SE UPUĆUJU NA RAD

U 1. OPERATIVNI GRUPU, U 4. PARTIZANSKU BRIGADU

U garnizon Vrginmost
54.- NOVAKOVIĆ Jove MILE, pešadijski
potpukovnik, lična VES 31139, rodjen
29. aprila 1950. godine

Sada po MF: slušalac Ratne škole – upućen na privremeni rad u Komandu 1. operativne grupe za pomoćnika načelnika Štaba za operativno nastavne poslove, FČ pukovnika, PG 10 od 26. decembra 1988. godine, garnizona Beograd.
Privremeno se upućuje na rad po osnovu člana 271. Zakona o službi u oružanim snagama po potrebi službe, za komandanta.

---

[349] Okrugli pečat: Komanda 9. motorizovane brigade.
[350] Dopisano rukom.

Obrazloženje
Lice privremeno upućeno na rad ovom naredbom na radu ostaje do tri meseca, nakon čega se vraća na dužnost sa koje je privremeno upućen na rad.
Zadatke za vreme dok se nalazi na privremnom radu odredjivaće mu pretpostavljeni starešina.

N A Č E L N I K
general-major
Gojko Krstić, s.r.

Tačnost prepisa overava:
major
Marković Duško, [v.r.]

M.P.[351]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6001.

233

1991., listopad 30.
[Beograd]

Rješenje Tehničke uprave SSNO-a da se viškovi JNA daju bez naknade Štabu obrane Gorskog kotara

---

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
TEHNIČKA UPRAVA
Str.pov.br. 1992-1
30. 10. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

U vezi zahteva Štaba odbrane Gorskog Kotara i saglasnosti taktičkih nosilaca, a na osnovu člana 56. Zakona o sredstvima: finansiranju Jugoslovenske narodne armije ("Službeni list SFRJ" br. 53/84 i 57/89) i člana 318. stav 1. Pravilnika o sprovođenju odredaba Zakona o sredstvima i finansiranju Jugoslovenske narodne armije (SVL br. 20/85, 18/86, 18/89 i 29/89), donosim,

R E Š E N J E

1.- Da se iz viškova Jugoslovenske narodne armije daju bez naknade Štabu odbrane Gorskog Kotara sredstva NVO prikazana u prilogu br. 1 ovog rešenja.

2.- Komanda 608. TSB SSNO će, u saradnji sa taktičkim nosiocima i komandom 1. i 3. vojne oblasti, odrediti predavaoce i regulisati primopredaju, a Štab odbrane Gorskog Kotara primiće sredstva iz točke 1. ovog Rešenja.

---

[351] Okrugli pečat: Komanda 1. operativne grupe.

3.- Sredstva iz priloga br.1 ovog rešenja doturiti sopstvenim transportom u 944. PoB Bihać, a komanda RV i PVO je odgovorna za obezbeđenje transporta od Bihaća do Partizanske Drežnice i Jasenka.

4.- Razduženje datih sredstava izvršiti prema Uputstvu o knjigovodstvu i evidenciji u JNA s pozivom na ovo Rešenje.

5.- Odgovorni za izvršenje zadatka iz ovog Rešenja su Komanda 1. i 3.VO, Komanda RV i PVO i Komandant 608. TSB SSNO.

OM,SP/OM

SAVEZNI SEKRETAR
ZA NARODNU ODBRANU
general-armije
Veljko Kadijević, [v.r.]

M.P.[352]

Prilog br.1

P R E G L E D

NVO koja se daju bez naknade Štabu odbrane Gorskog kotara

Red. Br.	Naziv TMS	komada
1	2	3
	NAORUŽANJE I MUNICIJA	
1.-	PIŠTOLJ 7,62mm,M57	60
2.-	PIŠTOLJ automatski 7,65mm, M61 ili M84	6
3.-	PIŠTOLJ signalni 26mm, M57	22
4.-	PUŠKA automatska 7,62mm,sa nožem	200
5.-	PUŠKA poluautomatska 7,62mm	300
6.-	PUŠKA poluautomatska 7,9mm M76,snajperska	54
7.-	PUŠKOMITRALJEZ 7,62mm, M72	60
8.-	MITRALJEZ 7,62mm, M84	30
9.-	RUČNI BACAČ M57	21
10.-	RUČNI RAKETNI BACAČ "ZOLJA"	432
11.-	RUČNI RAKETNI BACAČ "OSA"	12
12.-	MINOBACAČ 60mm,M57	12
13.-	MINOBACAČ 120mm	6
14.-	PO lansirni komplet 9K-11	3
15.-	MEHANIZAM lansirni "STRELA 2M	3
16.-	FIŠEKLIJA univerzalna jednodelna	614
17.-	DVOGLED ručni 6x30	74
18.-	BUSOLA ručna M53	57

[352] Okrugli pečat: SSNO, Tehnička uprava.

19.-	KURVIMETAR	11
20.-	UGLOMER, tetivni	2
21.-	KOORDINATOMER	6
22.-	ŠTITOMER	6
23.-	SNOPAR	4
24.-	BUSOLA, art	2
25.-	SEKUNDOMER-ŠTOPERICA	2
26.-	TERMOMETAR, baterijski	2
27.-	LOGARITMAR, art	2
28.-	PRIBOR ZA UPRAVLJANJE VATROM	2
29.-	DALJINOMER,stereoskopski, M61	1
30.-	PLANŠETA 60x60	1
31.-	RAČUNAR, elektronski HP-25 (45)	1
32.-	MUNICIJA za sve vrste naoružanja	3 b/k

Sredstva na rednom broju 4. i 27. obezbeđuje Komanda 3.VO, a ostala MS iz spiska obezbeđuje Komanda 1.VO.

1	2	3
M E S		
1.	– MINA, protiv peš. Rasprsk	300
2.	– EKSPLOZIV, plastični	500
3.	– KAPISLA, acidna br. 8	600
4.	– ŠTAPIN, sporogoreći "UNIKORD"	300
5.	– ŠTAPIN, detonirajući ŠD-2	1500
6.	– KAPISLA, acidna, električna	300
7.	– MAŠINA, za paljenje EDK	6
8.	– KOMPLET; inž.diverzantski ili KR-2	3
9.	– UPALJAČA, diverzantskih	50
ELEKTRO ENERGETSKA SREDSTVA		
1.	– PUNJAČ AKUMULATORA, PAMK- TRKV	3
2.	– PUNJAČ AKUMULATORA, UNIPA	3
3.	– KOMPLET KABLOVA ZA PUNJENJE ALKALNIH AKUMULATORA KKP-1	3
SREDSTVA VEZE		
1.	– RU-1	18
2.	– RU-2	36
3.	– RU-20	8
4.	– RprU-b	1
5.	– /TC-10 1	
6.	– Tel.aparati	18

El. energetska TMS se daju iz VP 6038 Čačak. Ostala TMS i dotur organizje VP 2082 Beograd, zajedno sa ostalim sredstvima po rešenju.

1	2	3
S A N I T E T S K A M S		
	1.- TABLETE za dezinfekciju vode	2.000
	2.- ZAVOJ prvi individualni	2.100
	3.- Snk-1	40
	4.- SnK-3	5
	5.- SnK-4	2
	6.- SnK-21	21
	7.- TRAKA sa znakom CK	50
	8.- UPRTAČA	50
	9.- SnK-8	2
	10.- SnK-9	2
	11.- SnK-10	2
	12.- SnK-11	2
	13.- SnK-12	2
	14.- SnK-14	1
	15.- SnK-15	2
	16.- SnK-17	2
	17.- SnK-25	2
	18.- SnK-26	1
	19.- SnK-27	1
	20.- APARAT za davanje O2	2
	21.- BOCA za O2 od 3 l	8
	22.- NOSILA sanitetska	30
	23.- ZASTAVA CK	4
	24.- ZAVOJ prvi abdominalni	110
	25.- ZAVOJ prvi za opekotine 400 x 600	50
	26.- ZAVOJ prvi za opekotine 800 x 600	50
	27.- NOGARE sklapajuće za nosila	2
	28.- LEUKOPLAST 5 x 5	50
	29.- HANSAPLAST 10 x 4	400
	30.- KOMPRESE od gaze 14 x 16	500
	31.- MARAME trougle	50
	32.- VATA sterilna 50 g	100
	33.- VATA sterilna 250 g	20
	34.- ZAVOJ kaliko 10 x 10 sterilan presovan	100
	35.- ZAVOJ kaliko 10 x 15 sterilan presovan	100

Navedena SnMS obezbeđuju se iz GA Bihać (iz sredstava izmeštenih iz SnSk 639.PoB i SnSk 944. PoB u GA Bihać).

1	2	3
I N T E N D A N T S K A MS		
	1.- KAPA vojnička zimska od čoje smb	1.000

2.- BLUZA vojnička zimska od čoje smb		1.000
3.- PANTALONE vojničke zimske od čoje smb		1.000
4.- ŠINJEL vojnički od čoje smb		1.000
5.- KOMBINEZON radi smb		40
6.- KAPA za kuvare		15
7.- BLUZA za kuvare		15
8.- ODELO radno(bluza i pantalone)		30
9.- PELERINA stražarska		16
10.- ĆEBE vojničko		400
11.- VREĆA za spavanje		90
12.- OBROK konzervirani za KoV sa dvopekom		800
13.- KUHINJA tovarna od 25 l		15
14.- FILTER ručni FR-300		2
15.- KOŠULJA vojnička M75		2.000
16.- CIPELE sa povišenim saricama		1.000

InMS od rednog broja 1 do 14 preuzeti od 904.PoB Tuzla, a sreds. na red. br. 15 i 16. od odeljka 744 PoB Mostar.

OM,SP/SV   M.P.[353]   K O M A N D A N T
p u k o v n i k
Milisav Brkić, dipl.inž.[v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 305.

234

1991., listopad 31.

Popis članova Komande TO tzv. "SAO Zapadna Slavonija"

ŠTAB TO ZAPADNE SLAVONIJE   Vojna tajna
BROJ 50/91.   Strogo pov.
Datum 31.10.1991.

SPISAK ČLANOVA KOMANDE TO ZAPADNE SLAVONIJE

1. KOMANDANT – Potpukovnik Milan Lončar
2. Načelnik Štaba – Nenad Vurdelja
3. Savjetnik – Pukovnik Nikola Marić

---

353 Okrugli pečat: SSNO, Komanda 608. snabdevačke baze.

4. Operativac – Maravić Marko
5. Pomoćnik komandanta za moralno vaspitanje Mišo Petković
6. Načelnik veze – zastavnik Stevo Prodanović
7. pomoćnik komandanta za pozadinu Malenić Boško

Komandant
Milan Lončar, [v.r.]

M.P.[354]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 10., kut. 2.

235

1991., listopad kraj.
Kostajnica

Izvješće načelnika bezbednosti Općinskom štabu TO Kostajnica o radu službe od kolovoza 1991., o ubijanju zarobljenika nakon okupacije Kostajnice te pljački i ubojstvima u selima nastanjenim Hrvatima

---

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA
REPUBLIKA JUGOSLAVIJA

NARODNA ODBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST KRAJINA
OPĆINSKI ŠTAB TERITORIJALNA ODBRANE
K O S T A J N I C A

NAČELNIK BEZBEDNOSTI

BROJ: 12/22

I Z V J E Š T A J
Načelnika bezbednosti Op.STO KOSTAJNICA

Dužnost načelnika bezbednosti OpŠTO Kostajnica preuzeo sam dana 12.VIII 1991. godine, nakon naimenovanja od strane Komandanta OŠTO Branka Dmitrovića.

Stupanjem na tu dužnost preuzeo sam u svoju nadležnost i odelenje vojne policije, čiji je sastav odredio ORMOB-ovac Tubić Stevo po VES-u.

[354] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Štab TO Zapadna Slavonija.

Do 21.08.1991. godine po shemi vojne bezbednosti i obavještajne službe razgranao sam mrežu za uspešnije obavljanje bezbednosti i obavještajnih poslova. Sami rezultati prikupljanja podataka i informcija pokazali su u pripremanju su u pripremanju borbenih operacija na oslobadjanju grada Kostajnica i ostalih područja opštine Kostajnica zauzetih od strane ustaša u tačnosti od 85%. Osim toga, obavljani su i svaki zadaci u dijelu bezbednosti po štabovima odreda, jedinica kako ne bi došlo do dogadjaja koji bi uneli nemir, nezadovoljstvo i rasulo u samim jedinicama TO. Nažalost, moram konstatirati da ovaj zadatak nije obavljen ni približno kako bi bilo potrebno u neposrednoj ratnoj opasnosti. Razlozi neizvršavanja ovog zadatkau potrebnoj mjeri su višestruki, od nezadovoljstva zbog nedostatka opreme, nezadovoljstva većine pripadnika TO, vojne policije te jedinica specijalne namjene zbog višega provala i pljački od strane i vojnih obveznika, civila te pripadnika oružanih sastava sa drugih opština, nefunkcionisanja pravne države, nedefiniranih političkih opcijao budućem uredjenju Jugoslavije. Ovom navedenom, takodjer možemo pridodati i stvaranje formacija koje neće da podležu zvaničnim komandama, kao i stvaranje sukoba u rukovodstvu SAO Krajine.

Odjel bezbednosti i vojne policije u proteklom razdoblju lišila je slobode 18 lica koji su bili na neprijateljskoj strani bilo kao pripadnici oružanih ustaških formacija bilo kao saradnici. Osim toga 57 pripadnika ustaških oružanih formacija zarobljeno je od strane TO pri napadu na Kostajnicu. U zarobljenički logor u Glini do 11.10.1991. godine predano ukupno 67 uhapšenih neprijatelja za koje postoji dokumentacija o primopredaji. Još je 9 lica ostalo u zatvoru koji su tamo ostali posle razoružanja VP i zauzimanja stanice i zatvora od strane pripadnika jedinice specijalne namjene. Za sudbinu tih lica kao i onih lica koji se traže od strane rodbine i prijatelja (Alapić Željka, Tomović Velimir, Mašinović Safet) ne mogu da odgovaram šta je sa istim. Od strane komandira Vranešević Brace upoznat sam da su svi prebačeni u Glinu, ali provjerom u Glini ustanovio sam da nisu nikakvi zarobljenici i Kostajnice izručeni, osim onih koje smo izručili do 11.11.1991. godine.

Kao načelnik bezbednosti ne slažem se sa ovakvim postupcima jer nisu po pravilu o postupanju sa zarobljenicima, ali zbog navedenih teškoća i samovolje djela pripadnika jedinice specijalne namjene nisam u mogućnosti da rješim ovakve probleme, kao i probleme pljačke i ubistva po selima gdje žive pripadnici hrvatske nacionalnosti.

Jedino što sam mogao da uradim u ovakvim uvjetima da prikupim odredjene podatke, stim što postoje teškoće što nitko neće da pristane da svjedoči protiv takvih pojedinaca. Takodjer sam stvorio evidenciju o ljudima koji su se bavili pljačkama, ali zbog nefunkcionisanja sudstva nisu se molge poduzeti aktinosti na rješavanju istih problema.

Medjutim, najgore stvari koje su se dešavale na našem području je šverc zarobljenog oružja (prodaja oružja u Bos. Kostajnici) prilikom oslobadjanja Kostajnice, što je izazivalo buru nezadovoljstva i kod ljudi na području opštine Kostajnica i kod ljudi u Bos. Kostajnica tako da bi bili potrebne najhitnije od strane JNA pronaći i kazniti vinovnike.

Isto tako nezadovoljstvo je postalo prisutno i samim odnosom posle ulaska u grad naših jedinica, jer su pljačkale i palile.

Ovakvim stanjem koje vlada u našem području je vrlo teško rješiti bez većeg angažovanja i vojnih i civilnih struktura, jer unatoč svih naredbi koje sam izdavao za sprečavanje u vezi sveg navedenog nisu urodile plodom.

U zadnje vrijeme od strane pojedinaca vrše se upadi i pljačka kuća ljudi koji se nalaze u našim redovima, a najsveži primjer je dogadjaj u selu Tinarci gdje je grupa iz jedinice

specijalne namjene vršila maltretiranje oca, supruge našeg poginulog borca pripadnika TO II Odreda. Za rješavanje ovih problema smatram da bi se morala uključiti Komanda 1.O.G.

Što se tiče samovoljnog napuštanja jedinica mobilisanih vojnih obveznika, oni su privedeni od strane od strane vojne policije TO organizovane po odredima i ti su problemi rješavani dosta dobro.

Takokdjer su zbog mere bezbednosti izradjene i službene legitimacije za pripadnike TO, vojne policije i JSN.

Poduzete su sve aktivnosti za čuvanje vitalnih objekata ugradu Kostajnica, te najveće mjere obezbedjenja mosta, što je sve regulisao Planom obezbedjenja grada Kostajnice i Naredbom k-danta OŠTO. U obezbedjenje su uključeni jedinice TO, VP, milicije Krajine i jedinice civilne zaštite.

Zbog boljeg prikupljanja podataka o stanju neprijatelja, u dubini koristimo se obavještajnim načinom rada obavještajnog oficira osposobljenog za te vrste zadataka, imenovanog u štabu tokom druge polovice 10-mj.1991. godine. Tu informacije i izveštaje dostavljamo redovno u nadležnu komandu.

Na kraju ovog skraćenog izvještaja napominjem da postoji sva dokumentacija u vezi primopredaje zarobljenih lica, zapisnici, kao i Naredba za sprečavanje svih nedjela, tako da se ogradjujem od stvari koje ruše etiku i ugled vojnika.

NAČELNIK BEZBEDNOSTI
Duško Radulović [v. r.]

M.P.[355]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-DASK, 631., kut. 1.

236

1991., studeni 1.

Članci iz Informativnog ratnog biltena Štaba TO Skupštine općine Gračac o borbama u Lici[356]

U PRVOM PLANU

OSVOJEN LOVINAC

Prva vijest u ovom našem prvom biltenu jest, a ona to svakako i zaslužuje da bude je, osvajanje Lovinca, najvećeg uporišta hrvatskih snaga na području opštine Gračac i protjerivanja ustaških bojovnika sa teritorija SAO Krajine.

---

[355] Okrugli pečat: Općina Kostajnica, Štab TO.

[356] Bilten je izdala SO Gračac 1. studenoga 1991.

Ovaj posao obavljen je za tri dana uz neočekivano mnogo ranjenih i poginulih boraca. Ustaška uporišta kod Brničeva u Ričicama bila su snažnija nego se očekivalo, a to je i bio razlog da je u ovu akciju bilo potrebno utrošiti čak tri dana.[357]

Drugi dan se stiglo do Ričica, a treći je oslobođen Lovinac i što je posebno značajno kasarna-skladište municije u Sv. Roku. Iako su nastojanja ustaških snaga da osvoje kasarnu u Sv. Roku bila golema, a kasarna je oko dvadeset dana bila u potpunoj blokadi, vojnici i starešine koji su se tamo našli uz pomoć dvadesetak gračačkih teritorijalaca, uspjeli su se oduprijeti svim naletima neprijatelja i sačuvati izuzetno važno skladište municije.

M.S.[358]

OSNOVANA PRVA KRAJINSKA BRIGADA TO

Polovinom oktobra osnovana je Prva Krajinska brigada TO, čiji sastav čine borci sa područja opštine Gračac i Donji Lapac, a na čijem se čelu nalaze aktivna vojna lica.

Brigada je već učestvovala u borbama za Ričice, Ličko Cerje, Lovinac i Sv. Rok.

Sada su u toku pripreme za daljnje akcije koje predstoje na ovom dijelu ličkog ratišta, a one su, kako neslužbeno saznajemo, osvajanje Gospića najvećeg ustaškog uporišta u Lici.

M.S.

Obavijest čitaocima:
Unaprijed se izvinjavamo za eventualne greške koje nisu namjerne, a mogle su se desiti zbog brzine rada, kao i nedostatka lektora.

ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE GRAČAC
OTVORENI ORUŽANI SUKOB

Dotadašnji nepovoljan razvoj političko-bezbednosne situacije, krajem avgusta, eskalirao je u otvoreni oružani sukob između snaga SAO Krajine i ustaških formacija republike Hrvatske.

Žarište oružanog sukoba najintenzivnije se odrazilo u gradu Gospiću. Istočni dio Gospića danima je vodio rat sa Tuđmanovim bojovnicima, a najžešće bitke su se odvijale na području Jasikovca u reonu pravoslavnog groblja. Te borbe trajale su više od mjesec dana gotovo neprekidno. Nakon izdaje u kasarni “Staniša Opsenica” u Gospiću branioci, kojima su pomagale snage SAO Krajine i srpski dobrovoljci iz Srbije, morali su se povući na rezervni položaj Divoselo-Počitelj i Medak-Vrebac uz minimalne gubitke. Nakon slamanja prve linije fronta u Jasikovcu ustaške snage prodiru u istočni Gospić gdje su palili kuće i uništili gotovo svu imovinu srpskog stanovništva u tom dijelu Gospića.

Stičući iskustva u oružanim sukobima TO opštine Gračac nakon protjerivanja ustaša iz Lovinačkog područja, pristupila je kvalitetnijoj organizaciji jedinica TO opštine stvarajući jedinice sa većim taktičkim sposobnostima i većom vatrenom moći.

Moralno stanje vojnih obveznika je na zavidnom nivou, opredjeljenost boraca je da do zadnje kapi krvi brane SAO Krajinu i svoja ognjišta.

Opremljenost sa intendantskim materijalnim sredstvima je svaki dan bolja, a opremljenost jedinica koje su angažovane na kontroli i obezbeđenju teritorija, iz dana u dan se poboljšava. Ukupno stanje u TO opštine Gračac ocjenjuje se kao dosta dobro.

Pripremio: kap. I. kl. Milan Kekić

---

[357] Vidi: Dok. br. 164., 166. i 180

[358] Mile Sovilj.

OŽIVLJAVANJE PRIVREDE U RATNIM USLOVIMA

Zbog uske povezanosti sa privrednim subjektima iz većih centara Republike Hrvatske i od strane hrvatske vlasti provedene totalne blokade, svi radni kolektivi na području opštine Gračac, koji su imali takav status, ostali su bez posla.

Gorak okus takvog, po mnogo čemu političkog odnosa, u Gračacu su najprije osjetili radnici bivšeg proizvodnog pogona zagrebačke tvornice "Šimecki". a zatim su istu sudbinu doživjeli "Kožara" koja je poslovala u sastavu Tvornice kože iz Zadra, konfekcija "Odjeća" koja je radila u sklopu zagrebačkog "Kamenskog" a potom i Željeznički čvor, poslovnica Privredne banke Zagreb, SDK, PTT, Elektrolika i drugi.

Sve u svemu bez posla je na taj način u opštini Gračac ostalo oko 1500 radnika ili gotovo dvije trećine ukupnog broja svih zaposlenih.

Na osnovu opredjeljenja politike SAO Krajine o čvrstom povezivanju sa privrednim subjektima iz Republike Srbije, ali nije rečeno da se pokidaju svi odnosi sa privredom Hrvatske već da se ti odnosi gdje je to moguće i ako ne idu na štetu krajinskih poduzeća, mogu zadržati, privreda opštine Gračac u cijelosti se postupno preorijentiše na poslovnu saradnju i veze sa preduzećima iz Srbije.

Uz pomoć Beogradskog "Centrotextila" već nekoliko mjeseci, sa manjim prekidima uslovljenim ratnim prilikama koje ovdje vladaju, odvija se proizvodnja u Tvornici obuće Gračac. Ovih dana, nakon jednomjesečnog zastoja, proizvodnja u ovom kolektivu sa oko 500 zaposlenih, ponovi je krenula. Osiguran je posao za oko 280 radnika.

Sa proizvodnjom su krenuli i u "Kožari", gdje su se također orijentisali na saradnju sa Beogradskim "Centrotextilom". Poslovi proizvodnje odvijaju se i u pogonu HTZ opreme i u mokrom dijelu za štavljenje sirove kože, ali je broj uposlenih smanjen zbog aktivisanja velikog broja radnika u jedinicama JNA, a u normalnim okolnostima posla ima za svih, oko 100 zaposlenih radnika.

Kako se očekuje, ovih dana sa radom bi trebali početi i zaposleni u konfekciji "Kamensko", a preko Privredne komore Srbije traži se poslovni partner koji će preuzeti ovaj proizvodni pogon sa oko 450 zaposlenih i najmodernijom opremom, od koje je jedan dio kompjuterski, ili da mu osigura posao i tržište.

Željezničari, njih oko 400, svoj status vide u sastavu Željeznice Krajine, SDK se već povezao sa SDK u Novom Beogradu, na istom putu je i Banka, a Elektrolika kao i PTT vezat će se za istoimena Javna preduzeća u Krajini.

Da bi se proizvodnja koliko toliko odvijala i normalizovala u uslovima opšte mobilizacije, Izvršno vijeće Skupštine opštine Gračac, donijelo je odluku da se zbog neposredne ratne opasnosti privremeno suspenduju organi upravljanja u svim preduzećima, a njihove funkcije preuzmu direktori.

U skladu sa odlukom o oživljavanju proizvodnje u radnim kolektivima i vraćanja života u Gračac, koji je zadnjih mjesec dana postao sablasan grad, Izvršno vijeće je poništilo odluku o zatvaranju svih ugostiteljskih objekata na području opštine Gračac i donijelo novu, kojom dozvoljava normalan rad ugostiteljima.

IZVRSNO VIJEĆE SO-e GRAČAC
Predsjednik
Dušan Vještica

Pripremio: Mile Sovilj

KAKO SU SE RAZVIJALI DOGAĐAJI NA RELACIJI OPŠTINA GRAČAC-MJESNE ZAJEDNICE LOVINAC, SV. ROK I RIČICE KOJI SU ESKALIRALI U TRENUTNU RATNU SITUACIJU

ĐODAN[359] POMUTIO ODNOSE

Nekad skladni i pod plaštom bratstva i jedinstva građani, ali nikad potpuno jasni, odnosi srpskog i hrvatskog stanovništva na području opštine Gračac, naglo su se pogoršali dolaskom ustaške i fašistoidne vlasti u Republici Hrvatskoj. Već predizborna i izborna kampanja prošle godine iako to mnogima nije bilo "dovoljno" jasno bile su samo uvod u sadašnju ratnu situaciju koju su srpskom narodu u Hrvatskoj nametnuli protagonisti stvaranja Nezavisne države Hrvatske.

Međutim, oparen 1941-om godinom srpski narod u Hrvatskoj je rekao "NE" i odlučno se suprostavio takvim namjerama ustaša. Iako je htio i bio raspoložen da svoje pitanje riješi demokratskim sredstvima, srpski narod u Hrvatskoj je ipak bio prinuđen da prihvati rat jer je"mlada hrvatska demokracija" sve više ugrožavala, preko svojih bojovnika, etničke teritorije na kojima stoljećima živi srpski živalj.

Nakon provedenih izbora u kojima je u opštini Gračac pobjedila Srpska demokratska stranka, odnosi između srpskog i hrvatskog djela opštine, odnosno između Gračaca i Lovinca naglo su zahladili od odluke odbornika SO-e Gračac (odluka donijeta na sjednici SO-e održanoj potkraj juna prošle godine) da se pripoji Zajednici opština Sjeverne Dalmacije i Južne Like sa sjedištem u Kninu.
Devet odbornika hrvatske nacionalnosti sa područja Lovinca, Sv. Roka i Ričica odmah po održanom glasanju, napustili su sjednicu SO-e i od tada se nikad više nisu ni pojavili na njoj iako su im pozivi uredno slati. Međutim oni su odmah najavili osnivanje sopstvene opštine i najavili da ne priznaju opštinu Gračac u ni kom pogledu. Odmah potom u Lovinac su doveli jednog od najvećih jastrebova Hrvatske demokratske zajednice dr. Šimu Đodana koji im je dao hadezeovsku i ustašku injekciju kako da se u buduće ponašaju. Uskoro Policijska uprava iz Gospića u Lovincu formira tkz. policijsku postaju iako je do tada javni red i mir korektno održavala Stanica javne bezbednosti iz Gračaca.

Ni ultimatumi opštine Gračac i Mjesne zajednice Ploča nisu pomogli da se Lovinačko stanovništvo osvjesti i protjera redarstvenike iz Lovinca s tim da im je opštinska vlast Gračaca garantovala sva moguća prava.

Uslijedila su potom prava divljaštva hrvatskih mupovaca koji su provocirali i maltretirali srpske građane koji su prolazili Lovinačkim područjem u pravcu Gospića, a to su posebno osjetili mještani Ploče koji nedugo zatim, kao i stanovnici Raduča i Medka, prestaju da koriste komunikaciju preko Lovinca, već to čine dužim, ali sigurnijim putem preko Udbine do Gračaca.

Zategnutost odnosa kulminira ranjavanjem milicajca SAO Krajine Đure Miljuša, kojeg su hrvatski bojovnici pokušali mučki iz zasjede ubiti kod sela Petraka dok se je vraćao iz redovne patrole.

Nakon mjesec i pol dana u kasarni u Sv. Roku mučki je ubijen mladi devetnaestogodišnji vojnik Dejan Spasovski iz Zemuna i to dok je vršio svoju stražarsku dužnost na stražarnici broj dva.

---

[359] Šime.

U zadnja dva mjeseca pucnjava i provokacije iz Ričica prema Lovincu postaju sve učestalija pojava. Samo dvadesetak dana ranije, nego će jedinice SAO Krajine i JNA zauzeti Lovinac kod Brničeva i na ulazu u Sv. Rok hrvatski bojovnici postavili su barikade-ježeve sa minskim poljima čime su blokirali prilaze kasarni u Sv. Roku.

Jedinice SAO Krajine iz Štikade i Željezničke stanice odlučuju se da ispitaju puls hrvatskih oružnika. U tom Pokušaju zauzeli su selo Petrake, ali su drugi dan ostali bez dva borca, Rajka Dragosavca i Branka Veselinovića koji su neoprezno automobilom uletjeli u hrvatsku zasjedu u Ričicama. Od tada im se gubi svaki trag. Njihove porodice, prijatelji, komšije i svi građani Gračaca žive u nadi da su još živi!

Bio je to neposredni uvod u konačni okršaj za osvajanje Ričica, Ličkog Cerja, Lovinca i Sv. Roka.

M. SOVILJ

GOSPIĆ

IZDAJA U KASARNI "STANIŠA OPSENICA"

Na najzapadnijem frontu SAO Krajine, onom na području Gospića, postignut je veliki uspjeh ali je izdajom u kasarni "Staniša Opsenica" sav, jednoipomjesečni trud, za jedan dan pao u vodu. Istočni Gospić tj. onaj srpski dio borci jedinica SAO Krajine iz tog dijela Gospića, Divosela, Raduča, Metka, Počitelja, Čitluka i Gračaca hrabrom borbom osvojili su za svega nekoliko dana, bez povredjenog ili ubijenog borca u svojim redovima, dok je na protivničkoj strani bilo oko 30 mrtvih, 60 ranjenih i više zarobljenih boraca. Taj uspjeh teritorijalci su postigli vlastitim snagama, puškama i ponekim minobacačem a treba znati da je neprijatelj imao velika utvrdjenja od kojih je jedno od najjačih bilo ono na već čuvenom "Silosu" kod Željezničke stanice. Cijeni se da su to bile jedne od najžešćih borbi koje su do sada vodjene u Krajini bez upotrebe vojne tehnike. U toku borbe u Istočnom Gospiću krajinski borci zarobili su i četiri krupne "ribe", Josipa Kazdu, zamjenika Načelnika Policijske uprave u Gospiću, zatim Pampera Komandanta Specijalne jedinice, Ignaca komandira voda iz Zaboka i Marinića penzionisanog bivšeg sekretara SJS u Otočcu, imena ove trojica nismo uspjeli saznati, molimo za izvinjenje.

Medjutim, izdaja u kasarni "Staniša Opsenica" u Gospiću, što je uslijedilo po ubistvu potpukovnika Ilije Pešuta, a što je po svim indicijama izvršio pukovnik Čavar[360] komandant Gospićkog garnizona, iz temelja mijenja stvari i pozicije na gospićkom ratištu. Uz pomoć vojne tehnike koji su oteli i zarobili u kasarni, ustaše su krenule prema Istočnom Gospiću, a borci jedinica SAO Krajine, koje su pomagali i srpski gardisti na čelu sa Djordjem Božovićem-Giškom, bili su primorani da se povuku na rezervni položaj u Medak koji se i sada drži. Što se desilo sa starešinama, vojnicima i civilima koji su se nalazili u kasarni još uvijek je ostala tajna. Vijesti o tome da su vojnici pušteni kućama, starešine odvedene u istražni zatvor, a civili poubijani nisu potvrdjene. Ali priče o mrtvim Srbima u Gospiću, obješenim, zaklanim i ubijenima ne prestaju. Njihov broj prema nezvaničnim podacima, duboko je premašio brojku 100. O istinitosti tih priča svjedoči i primjer iskaza jednog zarobljenog ustaše, koji je izjavio da on zna za 60 umorenih Srba, koje su ustaše zločinački izmasakrirali.

Stradala su i srpska sela, Divoselo, Čitluk i Počitelj u kojima su ustaše uništili mnoge srpske kuće, a starinu Milu Plećaša bacili su u vatru da izgori u plamenu sopstvenog doma. Dok

[360] Petar.

pišemo ovaj izvještaj o dogadjanjima na gospićkom ratištu česte borbe se vode na potezu izmedju Metka i Biloj Ribnika. Za sada je linija fronta izmedju ta dva Srpska i hrvatska mjesta, ali sve pripreme koje se vrše u jedinicama SAO Krajine, govore da tako neće dugo biti. Gospić mora pasti.

M. S. P.

GIŠKA

Medju srpskim gardistima koji su učestvovali u borbama u Gospiću, inače hrabrim i odvažnim momcima, bio je i njihov vodja komandant Srpske garde Djordje Božović – Giška.

Poginuo je od ustaškog metka na prvoj liniji fronta. Sve druge priče, kao i ona da je pogodjen s ledja nemaju nikavu osnovu.

Ni govora o tome, bili smo zajedno u prvim redovima kao i uvijek u tih 15-tnajstak dana zajedničke borbe. Pogodjen je ustaškim metkom iz snajpera a ja sam ga zajedno sa drugovima izvukao da ne padne u ruke ustašama. Često je govorio da je prije svega Srbin i da mu je srpstvo u pitanju. Što mi vredi bogatstvo koje sam stekao kada nemam slobode često je govorio Giška – pričao nam odmah Slobodan Stanić. U borbama u Gospiću poginula su još dva srpska gardista, Nebojša Simić i Dušan Delić.

M. S.

TESLINGRAD[361]

SVI NAPADI ODBIJENI

Borbe oko Teslingrada, prema Perušiću, Starom Ličkom Osiku i Ostrvici, ništa nisu manje žestoke nego one u Gospiću. Herojskom borbom odbijeni su svi pokušaji neprijatelja i Teslingrad se čvrsto drži. Borbe oko Teslingrada počele su oslobađanjem komunikacije preko Ljubova prema Gračacu i Titovoj Korenici i traju već više od dva mjeseca, neprekidno. Branioci Teslingrada su mještani, uglavnom zaposleni u fabrici “Marko Orešković”, a pomažu im borci s područja opštine Titova Korenica.

Teslingrad je jedna od ključnih točaka obrane Krajine zbog toga njegova obrana ima višestruke efekte na ukupni razvoj ratnih dogadjaja na području Krajine i šire. Zato se njegovoj obrani mora pokloniti dužna pažnja, koja se treba ogledati u stvaranju neprobojnog bedema, a za to su potrebna pojačanja kako u ljudstvu tako i u tehnici, a što prema zadnjim informacijama kojima raspolažemo sa tog terena postepeno stiže.

Jedan od glavnih zadataka branioca Teslingrada je i obrana fabrike “Marko Orešković” u kojoj je dio proizvodnih kapaciteta orjentisan na vojnu proizvodnju, a što bi neprijatelj u svakom slučaju htio osvojiti. Medjutim, o tome je ipak na vrijeme vodjeno račune, pa granate koje su pale tamo nisu napravile očekivane efekte.

Inače borbe oko Teslingrada traju gotovo neprekidno. Ustaše po svom starom običaju primirje koriste da iznenade i mučki napadnu, ali im se žestoko uzvraća. U redovima boraca Teslingrada ima mrtvih i ranjenih, ali su gubici na neprijateljskoj strani kud i kamo veći. O tome svjedoče mnogi očevici.

Koliko imaju problema sa neprijateljem, Teslingradjanima je isto toliki problem i opskrba hranom, vodom i strujom. Sve tri ove komponente itekako utiču na borbenu gotovost boraca.

Vjerujemo da sa boljom organizacijom veći dio ovih problema može adekvatno rješiti.

M. S.

KRATKE VIJESTI SA RATIŠTA

[361] Pobunjeni Srbi su tako nazivali Gospić.

IZBJEGLICE

Iz Gospića i okolnih srpskih sela ispred ustaškog noža, puške i bombe, izbjeglo je u Gračac, Korenicu, Udbinu i druga mjesta SAO Krajine nekoliko hiljada starijih ljudi, žena i djece. Oni su smješteni po kućama, kod svojih rodjaka a u Gračacu dobar dio ih je smješten u Motelu "Lički Krovovi". Možda je bilo manjih propusta u pogledu organizacije prihvata i prehrane, ali Opštinski štab za prihvat izbjeglica trudio se koliko je mogao da sve izbjeglice adekvatno zbrine. Iz Gospića, kao i Teslingrada izbjeglo je, nažalost i mnogo ljudi sposobnih za borbu. Mnogo više ih je pobjeglo nego je ostalo. U Gračacu se nalazi oko 1.500 izbjeglica.

GOSPIĆ U RUŠEVINAMA

Prema pričanju dobrih poznavaoca Gospića i nekih očevidaca više od polovine Gospića nalazi se u ruševinama.
Pripadnici jedinica SAO Krajine žestoko su uzvratili na napade ustaških bojovnika i u višednevnim borbama minobacačkom vatrom uništili do tada glavna ustaška gnjezda u Gospiću.
Srušeni su, izmedju ostalog, Skupština opštine, Policijska zgrada, Okružni zatvor, Centar vez, zgrada PTT i mnogi drugi vitalni objekti, kao hotel "Lika" u Gospiću te motel "Velebno" na Oštarijama gdje su mupovci spavali i odsjedali.

POGINULI I NESTALI NA GRAČAČKOM RATIŠTU

1. Srećko Kolundžić Krš
2. Djuro Sedlan Želj. st.
3. Nikola Ivanić Omsica
4. Milutin Lukić Gračac
5. Nikola Drobac Dojići
6. Rajko Kesić Grab
7. Goran Plećaš Gračac

---

8. Rajko Dragosavac Želj. st.
9. Branko Veselinović Želj. st.

POČELA ŠKOLA

Sa zakašnjenjem od oko mjesec dana, početkom oktobra počela je nastava u osnovnoj i srednjoj školi u Gračacu, kao i Zrmanji.
U školskim klupama nalazi se i oko 120 učenika izbjeglica.
Najveći problem s kojim se djaci i nastavnici susreću već na samom početku školske godine jest nedostatak lož ulja za grijanje učionica, kao i nedostatak udžbenika, manjeg dijela, koji i nije štampan u Srbiji.
Inače plan i program nastave odvija se prema istom planu i programu koji je u republici Srbiji.

M. S.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 299.

237

1991., studeni 2.
[Zagreb]

Dnevno operativno izvješće Komande 10. korpusa OS SFRJ o stanju u postrojbama te blokadi vojnih objekata u Zagrebu i Jastrebarskom

---

KOMANDA 10. KORPUSA
Str. pov. br 12/34-597
02. 11. 1991. godine

DNEVNI operativni izveštaj.-

KOMANDI 5. VOJNE OBLASTI
(operativni centar)

1. Stanje u jedinicama
Komande i jedinice 10. Korpusa izvršavaju zadatke; obezbeđenja kasarni i objekata, dogradnje sistema odbrane, stvaranja povoljnih uslova za život i rad u složenim, posebno zimskim uslovima i priprema jedinica za izvođenje b/d i pokreta.
Sukoba sa paravojnim formacijama R. Hrvatske nije bilo.
Stanje blokade kasarni i vojnih objekata je nepromenjeno. Preko Kriznog štaba grada Zagreba zahtevali smo deblokadu kasarne “ M. Tito” i u “Vlaška – 87”, ali isto nije izvršeno. U 15.00 časova 02.11.1991. god. jedinicama na a. Pleso ukinuto je snabdevanje električnom energijom.
U svim jedinicama preduzete su mere za obezbeđenje smeštaja i ishrane roditeljima koji dolaze u posetu vojnicima i starešinama u Zagrebu i drugim garnizonima u zoni odgovornosti 10. Korpusa.

2. Stanje na teritoriji
Nema bitnih promena u odnosu na prethodni izveštaj. Prepreke sa Branimirove ulice ispred 10. Korpusa samo su pomerene na trotoar. Naoružana lica povučena sa ulice u obližnje zgrade, a kontrolna služba MUP-a na ulazima u kasarne i objekte je i dalje prisutna.
U kasarni “ M. Tito “ posete su i dalje onemogućene od strane kontrolne službe MUP-a.
U blizini “ FO Seljo “ u garnizonu Jastrebarsko oko 15,55 časova 02.11. opaljen je metak prema s. Malunja. Na vatru nije uzvraćeno.

3. Važniji vanredni događaji
Iz 10. Korpusa dezertiralo je 3 lica i to: oficira-2 iz komande korpusa (Stanojević Dragomir kap. i Hođić Hamdija por.) 1 vojnik- 1 iz 4. okbr garnizon Jastrebarsko.

4. Stanje bezbednosti
Stanje bezbednosti je i dalje veoma složeno. Kod starešina vlada nezadovoljstvo zbog neizvesnosti o daljem razvoju situacije, posebno zbog lične sigurnosti starešina, GL, članova njihovih porodica i njihove imovine, što može uzrokovati nepromišnjena reagovanja sa težim posledicama.

Prisutna je uznemirenost pojedinih starešina koji užurbano, u sopstvenoj organizaciji, preseljavaju porodice u druge republike i sigurnija područja i predaju stanove.

5. Zaključak
Stanje b/g i morala je dobro. U složenim uslovima života i rada komanda 10. korpusa i potčinjene jedinice preduzimaju mere na održavanju potrebnog nivoa b/g, pružanju pomoći potčinjenima i prilagođavanjem organizacije rada novonastalim uslovima prvenstveno zbog smanjenja brojnog stanja dezerterstvom starešina i vojnika.

Za KOMANDANT
Generalpotpukovnik M.P.[362]
Za Dušan Uzelac
..........,[363] [v.r]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

238

1991., studeni 2.

Zapisnik o razmjeni zarobljenika iz zatvora Knin, Split, Šibenik i Zadar

---

Z A P I S N I K
Primopredaje zarobljenika

Dana 02. 11. 1991. g u 13,30 časova na mjestu izmedju s. Žitnić i Pakovo Selo izvršena je primo-predaja zarobljenika iz zatvora Knin, Split, Šibenik i Zadar prema spiskovima koji se nalaze u prilogu zapisnika, a koje je utvrdila mješovita komisija u obilasku navedenih zatvora dana 29-, 30. i 31- l0. 1991. g.
Primo-predaja zarobljenika je izvršena na osnovu zaključaka sa sastanka mešovite komisije za razmenu zarobijenika, predaju ranjenih i mrtvih, održanog 0l. 11. 1991- g.- u s. Žitnić.

Sadržaj zaključaka obuhvaća:
1.- Razmjena će se izvršiti po spiskovima utvrdjenim prilikom obilaska zatvora u Kninu, Splitu, Šibeniku i Zadru 29., 30. i 31. l0. 1991. g.
2.- Komisija je saglasna da se svi zatvorenici eventualno uhapšeni do trenutka razmene i koji se nadju u zatvorima u to vreme dovedu na razmjenu i razmjene bez obzira što nisu na spisku.
3.- Razmjenu izvršiti 02. 11. 1991. g. u l0,00 časova na pola puta izmedju s. Žitnić i Pakova Sela gdje komisija odredi.

---

362 Okrugli pečat: Komanda 10. korpusa, Operativni centar.
363 Potpis nečitak.

Zarobljenici su uredno predani po spiskovima i jedne i druge strane u prilogu.
Prilikom razmjene zarobljenika konstatovano je da nije primjećeno znakova fizičkog maltretiranja odnosno upotrebe grube fizičke sile.
Jedno lice prevezeno je sanitetskim vozilom i predano predstavnicima RH za sjevernu i srednju Dalmaciju jer je nepokretno zbog rana zadobijenih u borbenim dejstvima..
Obavezuju se članovi komisije da će dalje nastaviti sa radom radi ustanovljavanja i utvrdjivanja lica koja se nalaze na listama potraživanja a nestalih do dana razmjene kao i lica za koja se utvrdi ili dokaže da su uhapšena i zarobljena po istom osnovu kao i lica koja su razmjenjena o2. 11. 1991. g-, jednako kao i u buduće.
Prilikom razmjene zarobljenika dogovoreno je da se kapetan Časlav Rančić koji je bio na svim spiskovima u svojstvu zarobljenika osim na spisku konstatovanom obilaskom zatvora 29-i 30. i 31- l0. 1991- ; dovede na sledeći sastanak mješovite komisije koji je dogovoren za 06. 11. 1991. g. u l0,00 č u Pakovom Selu. Tom prilikom dogovoreno je da imenovani potvrdi:
– pripadnost OS RH; ili
– status zarobljenika; ili
– status slobodnog gradjanina.

Garanciju da će imenovani doći na sastanak dao je šef regionalnog centra posmatračke grupe EZ ambasador Bondioli.
Predstavnik vlade EH za sjevernu i srednju Dalmaciju potvrdjuje da će bez odlaganja učiniti sve da omogući telefonski kontakt ambasadora Bondiolija i kapetana Rančića.
Obe strane su suglasne da će prihvatiti izraženo opredjeljenje, na tom sastanku, kapetana Rančića.
Jednako tako dogovoreno je da se utvrdi status sledećih lica;
– Bačković Milorad, Nešović Perica, Matić Nikola, Skendjić Rade, Strba Marko, Babac Jovo, Lukić Nenad, Lukić Anica, Poljak Mijat, Poljak Dragana, Babac Marko, Travica Nikola, Dmitrović Slaven, Zelić Blagoje, Lilić Raso, Stojanović Vukadin, Grozdanić Jovan, Gvozdenović Veljko, Munilić Malev, Radivojević Sladjan i Čavrlić Senad, kao i Mandić Tomislav, Jerković Tomislav, Jović Milan, Zarković Milan, i da se isti prezentira na sastanku koji će se održati 06.11. 1991- g- Tu obavezu izvršit će doktor Goran Dodig odnosno Boško Popac, koji će na sastanku dati obrazloženje.
Ukoliko se utvrdi da jedna od strana u sporazumu nije izvršila neku od obaveza koje su utvrdjene dogovorom od 0l. novembra 1991. g. u Žitniću, prekida se daljnji rad na razmjeni zarobljenika dok se ta obaveza ne izvrši.
Sledeći sastanak mešovite komisije za razmenu zarobljenika i predaju tela ranjenih i poginulih održat će se 06. novembra 1991. g. sa sledećim dnevnim redom:
1. Analiza dosadašnjeg rada komisije
2. Utvrdjivanje izvršenja preuzetih obaveza iz ovoga zapisnika
3. Dogovor o daljem radu

Prilog:
Spiskovi lica utvrdjenih 29., 30. i 31. 10. 1991. g. u zatvorima Knin, Split, Šibenik i Zadar[364]

[364] Prilog se ne nalazi uz zapisnik.

POVJERENIK VLADE RH ZA SJEVERNU I SREDNJU DALMACIJU
Drago Krpina, [v.r.]

KOMANDANT KNINSKOG KORPUSA
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

239

1991., studeni 3.
Lovas

Zapisnik sastanka komandanata TO Lovas, Opatovac, Sotin, Mohovo i Tovarnik sa zamjenikom komandanta Glavnog štaba oblasti te predstavnicima JNA

SASTANKA PREDSTAVNIKA OKOLNIH SELA U LOVASU 03. 11. 1991.

Red br.	PREZIME I IME	MESTO	FUNKCIJA
1.	Tanasić Lazar	Opatovac	Predsednik M. Z.
2.	Šijaković Stanislav	Mohovo	Kom. TO Mohovo
3.	Lukić Slobodan	Opatovac	Kom. TO Opatovac
4.	Prodanović Đuro	Lovas	Pred. M. Z.
5.	Radojčić Milan	Lovas	Komandir TO
6.	Devčić Milan	Lovas	Komandir milicije
7.	Bito Laslo	Lovas	Mv. Pom. K-danta
8.	Por. Marin Milivoj	Lovas	Pom. K.danta za obav. bezb. poslova
9.	Kap. I. kl. Sabo [...][365]	Lovas	K-dant odreda
10.	Trifunović Aca	Tovarnik	Predsednik M. Z.
11.	Lidić Jovan	Tovarnik	Gen. Kol. štaba TO
12.	Kojić Milan	Mohovo	Predsednik MZ Mohovo
13.	Ostojić Milan	Sotin	Predsednik MZ
14.	Devetak Ljuban	Lovas	Komandant sela
15.	Grahovac Slobodan	SO. SB. ZS	Zam. Ministra SO SB. ZS
16.	Filipović Dušan	Vukovar	Član štaba
17.	Sabo		Kapetan JNA
18.	Marin		Poručnik JNA

Srpska oblast Slavonija
Baranja i Zapadni Srem
Opština Vukovar
Mesna zajednica Lovas

[365] Nečitko.

ZAPISNIK

Na sastanku komandanta Teritorijalne odbrane i predstavnika sela Lovas, Opatovca, Mohova, Tovarnika i Sotina sa zamenikom ministra srpske oblasti i članom glavnog štaba srpske oblasti:

Sastanku prisustvuju:
1. Grahovac Slobodan – zamenik ministra SO. SB. ZS.
2. Filipović Dušan iz Vukovara – član štaba
3. Kapetan Sabo – član komande mesta
4. Poručnik Marin Milivoj "
5. Devetak Ljuban, komandant sela Lovas
6. Ostojić Milan, Sotin – predsednik Mesne zajednice
7. Kojić Milan, Mohovo – predsednik Mesne zajednice
8. Nedić Jovan, Tovarnik – zamenik komandanta TO
9. Filipović Aleksandar – Tovarnik – predsednik Mesne zajednice
10. Bito Laslo – kapetan – pomoćnik komandanta mesta
11. Devčić Milan – Lovas – komandant milicije
12. Radojčić Milan – Lovas – komandant To
13. Prodanović Đuro – Lovas -predsednik Mesne zajednice
14. Jukić Slobodan – Opatovac – komandant TO – Opatovac
15. Šijaković Stanislav – Mohovo
16. Tanasić Lazar – Opatovac – predsednik Mesne zajednice
17. Klisunić Pavle – Lovas – zapisničar

Sastanak je održan u prostorijama kafića u ulici I. L. Ribara 6. s početkom u 12 sati.

Dnevni red:
1. Aktualni problemi štabova teritorijalne odbrane formiranih u oslobođenim mestima.

Ad. 1. –

Skup je otvorio i pozdravio Ljuban Devetak i predložio da skup vodi Grahovac Slobodan.

Grahovac Slobodan:
Na ovom sastanku trebalo bi izneti probleme teritorijalne odbrane i koordinacije s JNA i [...[366]] sela da bi znali stanje.

Ostojić Milan – Sotin:
Komandir teritorijalne odbrane nalazi se u Vukovaru na ratištu. Kod nas još nisu očišćeni svi tereni. Puca se na straže. Nekoliko odmetnika je uhvaćeno. Postavlja se dilema ratište u Vukovaru ili sad u selu. Svi trebamo ići ili ćemo i mi naše povući. U selo je ušlo 55 ljudi od toga je 35 bilo u Vukovaru celo vreme. Sada nas ima oko 50. Iz Vojvodine i Srbije uglavnom su se vratili.

Devetak Ljuban – Lovas:

[366] Nečitko.

Jedan od braće Trkulja nudio je pomoć Jovanu ali mu je rečeno da pomaže svom selu. Mora se sve učiniti da se svi vrate u svoje jedinice.

Grahovac:
Svima ćemo dati šemu teritorijalne odbrane, tj. funkcioniranje i organizaciju: bezbednost, veze, komandant, pozadina.

Kojić Milan – Mohovo:
Kod nas je TO formirana prema predviđenoj šemi. Mobilisali smo sve ljude koji, kao i ljude koji gravitiraju nama. TO broji 32 čoveka. Od toga je 15 ljudi sposobno za borbu. Slabo smo naoružani. Kod nas su male snage JNA za pokrivanje celog sela. S obzirom da Bapska nije očišćena mogu se očekivati napadi manjih grupa na naše selo. Četiri do pet ljudi iz našeg sela krije se po ataru. Zbog svih ovih razloga nismo slali ljude u Vukovar. Četiri dobrovoljca bila su u Vukovaru, jedan je poginuo.
Od 170 Hrvata ostalo je 78. Njima je odobreno da se isele. Sada je ostalo 40 ljudi od toga 8 mladih. U selu ima oko 120 Srba. Samo 2 kuće su srušene. Problem je stočni fond. Prazne kuće su zapečaćene.

Medić Jovan – Tovarnik:
Formirana je četa 50 od 80 ljudi. Bezbednosti i veze nismo radili, ali ćemo raditi. Mi smo imali 55 dobrovoljaca u Vukovaru, ali sada nemamo ljudi jer su potrebni u poljoprivredi. Suradnja s JNA dobra.

Radojčić Milan – Lovas
Lovas se nije predao već je oslobođen. TO broji 40 ljudi od toga je 25 staraca. Da smo ih poslali u Vukovar ostali bi neobezbeđeni. 15 do 20 ljudi kreće se oko Lovasa. Radimo 24 sata. Naoružani smo poluautomatskim puškama. Naša je obveza da odbranimo Lovas. Suradnja sa JNA dobra.

Tanasić Lazar – Opatovac:
Kod nas se svake noću puca. Činjenica je da nekog ima. Imamo 15 sposobnih u TO. 7 nas je išlo na Opatovac. Imali smo svoje borce u Borovu Selu, Silašu i Belom Brdu. Za Vukovar ne odbijamo, ili svi idemo. Kod nas ima još uvek sumnjivih ljudi. Nekoliko Hrvata i Mađara dobilo je uniforme ali ne i oružje. Svi navedeni ljudi rade sve poslove u selu. Vratila se sva deca i žene. Štab još nije formiran. Nemamo školovanih ljudi. Sve je spalo na radnike i seljake. Naoružani smo poluatomatskim puškama. Suradnja s JNA dobra.

Filipović Dušan – Vukovar:
Sotin, Opatovac i Mohovo moraju saslušati sve civile koji su ostali u selu da bi se ustanovilo koliko je leševa uhvaćeno na Dunavu.

Ostojić Milan – Sotin:
Poduzeli smo akcije čišćenja. Išli smo na vikendice. Pronađeni su tragovi ljudi koji su boravili. Vojska iz Bačke je pucala na nas. Leševa u Dunavu ima, ali se nismo usudili približiti.

Šijaković Stanislav – Mohovo:
Jučer sam pozvan u Šid. 17 dobrovoljaca iz transporta naoružano je u Šidu. Saznali smo da se odmetnici kriju po vikendicama. Suradnja s JNA dobra. Naoružanje nam je hitno potrebno.

Ostojić Milan – Sotin:
Saznali smo da je uhvaćen jedan Sotinčan koji je bilo glavni na Mitnici. Važno nam je da dobijemo podatke sa saslušanja.

Devetak Ljuban – Lovas:
Naš zadatak nije da progonimo narode koji nisu Srbi nego da očistimo državu od fašista. U oslobađanju svih ovih sela nije učestvovala JNA. Moja je zamerka na prisustvo JNA u selima. Ona nam i dalje dolazi u sela i čuvaju nas. JNA nam treba da očisti teren a mi ćemo čuvati sela. Svaka nam nova jedinica pretura selo i to nam šteti. Ima samovolje kod pojedinih pripadnika JNA. Demoliraju se kuće – posebno noću. Uništena nam je fabrika i mnogo kuća. O tome treba više razgovarati. Sve to nam koči privredu. Mobilizacija za Vukovar nije prihvaćena jer nisu prihvaćeni ljudi koje smo odredili. Naša Vlada treba da stupi u kontakt s JNA i reši sve ove probleme. Naše selo opljačkali su pojedini vojnici, oficiri, policija pa na kraju i meštani. Sva pucnjava po selu nije potrebna. Svaka jedinica na nas gleda sa podozrenjem. Iako smo oslobodili selo mi moramo razmišljati o bezbednosti JNA. Mi ne možemo dobiti spiskove ljudi koji su otišli iz Iloka sa transportom, što nam je potrebno. Privredno ne možemo delovati zbog malog broja sati u toku dana. Treba povećati policijski sat. Ispada da se nama ovde ne veruje.

Tomasić Lazar – Opatovac:
Često nas se pretura bez razloga i kad dolazimo u Lovas. Slažem se da se pretura samo kad izlazimo sa ratnog područja.

Kojić Milan – Mohovo:
Policijski sat nije isti u svim mestima što stvara neugodnosti.

Kapetan Sabo:
Saradnje mora biti. Mi imamo naše zadatke koje moramo izvršiti po svaku cenu. Mi ćemo otkriti pravce kretanja neprijateljskih grupa. Naš oficir za bezbednost surađivat će s nama.

Poručnik Marin:
Najvažniji deo suradnje sa JNA je u bezbedonosnim ciljevima. Sve probleme treba rešavati na višem nivou. Mi se trudimo da svojim vojnicima odagnamo strah. Svi naši ljudi dolaze iz krajeva gde nema rata. Te iz toga proizlaze postojeći problemi.

Devetak Ljuban – Lovas:
282 lica iz Lovasa prijavili su se za iseljenje. Mnogi bi otišli ali im za sada ne dozvoljavamo jer bi otišli na teritorij Srbije. Imamo porodica čiji su pojedinci na raznim stranama, ali mnogo će morati otići. Spisak za iseljavanje nađen je u 5 komisija čiji su članovi bili različitih nacionalnosti. Mi smo mnoge Hrvate uvrstili u TO i naoružali. Moramo o ovome dobro razmisliti. Mi i dalje ostajemo višenacionalna sredina.

Kojić Milan – Mohovo:
Ne postoji poverenje JNA na mnoge naše postupke. Problem je samo u koordinaciji.

Jukić Slobodan – Opatovac:
Mobilizacija za Vukovar izvršena je radi toga da se vidi koliko ljudi imamo. Svi smo mi malobrojni i potrebni svojim selima.

Filipović Dušan – Vukovar:
Kompetencije JNA i naš teren preuzet će pukovnik Grahovac i sa njim će surađivati vojni komandanti sela. Komandant štaba TO prima naređenja komandanta sela. U sukob sa JNA ne želimo i bez nje ne možemo. Spisak ljudi koji su otišli u transportu dobit će sva mesta. U Tovarniku kao i na celom potezu postoje grupe diverzanata. Za sve pljačke obratiti se vojnom komandantu. Sa JNA dogovorit ćemo čišćenje terena. Dogovor oko policijskog sata bit će rešen na višim organima. O iseljavanju Vlada će doneti odluku. Za propusnice dogovoreno je kako da izgledaju i tko može da izlazi. Bit će određene zone dejstava. Članovi štaba TO dobit će stalne propusnice. Za vozila bez vlasnika izdavat će se privremena propusnica da ne bi vozila odlazila s našeg terena.

Devetak Ljuban – Lovas:
Jedinice JNA žele da ovde zavlada red. Ima krivnje u saradnji i sa naše strane. JNA je za nas ovde vlast.

Filipović Dušan – Vukovar:
Jedinice su dolazile i odlazile. To je stvaralo strah kod naroda. To su sve manevarske jedinice. Nove jedinice nisu upoznate sa situacijom u mestu. Zbog toga su nepopularne. Svaki komandant štaba TO treba da kontaktira s novim komandantom JNA i upozna ga šta je naređeno.

Trifunović Aleksandar – Tovarnik:
Stat ću na stranu JNA. Mi ne možemo sačuvati Tovarnik bez JNA. Mi smo smestili JNA po kućama onih koji su napustili selo. Ima još meštana koji zbog nesigurnosti beže na spavanje u Šid.

Prodanović Đuro – Lovas:
Predlažem da usvojimo sledeće zaključke:

1. Formirati jedinice i štabove TO u oslobođenim mestima ovog područja u skladu s naređenim i dostavljenim uputama i šemama od strane nadležnih organa Vlade.
2. Na osnovu razrađene organizacije po šemi iz prethodne točke neophodno je pojačati suradnju i koordinaciju sa JNA stacioniranom u dotičnim mestima.
3. Postojeći i evidentni problemi moraju se kontinuirano rešavati u saradnji s Vladom ove oblasti i dotičnom vojnom komandom kao što je: čišćenje sela i okoline, sloboda kretanja i drugo. U praćenju realizacije jednom nedeljno održati sastanak na unapred dogovorenom mestu.
4. Navedeni sastanak po ovoj temi određuje se za 10. 11. 1991. u 11 sati u Sotinu. Zaključci su jednoglasno usvojeni.

Devetak Ljuban – Lovas:
Molim da vlasti Bačke Palanke da izvrše kontrolu stanovništva sa našeg područja.

Filipović Dušan – Vukovar:
Vlada će uputiti zahtev da se vrate svi sa našeg terena koji borave u Srbiji. Za one koji su se ogrešili na sela dobit će spiskove, ali na osnovu zahteva upućenog vladi. Sve zahteve doneti u pismenoj formi u našu ispostavu u Šidu.

Devetak Ljuban – Lovas:
Zaključen je sastanak uz konstataciju da je bio vrlo uspešan, ali uz žaljenje što nisu došli predstavnici Šarengrada i Bapske.

Sastanak je zaključen u 15 sati.

Zapisničar
Klisunić Pavle, [v.r.]

Komandant sela
Devetak Ljuban, [v.r.]

Izvornik, rukopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 305.

240

1991., studeni 4.

Dnevno izvješće II. bataljona TO Škare Komandi 2. ličke brigade o borbama oko Otočca i Vrhovina

---

BORBENI IZVJEŠTAJ
II BATALJONA TO ŠKARE Za dan 04. 11. 1991. g.

1. U 6, 00 sati izvršen je artiljerijski napad na Staro Selo.
2. U 6, 15 sati izvršen je artiljerijski napad na Drenov Klanac i Glavace i rejonu Sv. Petka.
3. U 6, 20 sati K-dant bataljona naredio da se otvara vatra po položajima neprijatelja u rejonu Dubrava, Otočac i Kosmačevo Jezero iz minobacača 82 mm, LPA 20 mm i iz samohotke u Podumu prema Ininu vrhu.
4. U 7, 20 sati stigao kurir iz Glavaca i javio da je art. napad koji je počeo u 06, 15 sati po njihovoj procjeni otvaran iz rejona Babić Mosta-Brloga, Orovca i Kompolja, te da za sada nema materijalne štete. K-dant bataljona je naredio da se otvara vatra iz samohotke koja se nalazi u reonu Drenova Klanca po napred navedenim pravcima neprijatelja iz kojih je primjećeno da se otvara vatra.
5. U 8, 45 javio se Dabar, kod njih nema ništa novoga, čuju jaku art. vatru u r. Klanca pa ih interesuje šta se dešava.
6. U 9, 25 sati stigao je kurir iz Starog Sela i obavijestio da je art. vatra koja je počela u 06,00 sati po njihovim položajima otvarana iz pravca Kosmačeva jezera otkud je došla i ustaška pješadija koja je iz reona Grabika otvorila vatru na njihovu grupu. U predjelu Previje ima grupa kojoj su došli u pomoć od 5 boraca sa kojima su ostali bez veze i ne znaju ništa o njima ali pretpostavljaju da su se povukli u pravcu Poljane-Vrtline. Na Zorišnjaku je Brovning i on dejstvuje a LPA 20/1 je kod kuće Sokine i pitanje je kako do njega prići jer koliko se moglo ocjeniti zapaljena je kuća Petra Nećaka.
Diklić Petar koji je poginuo 02. 11. 1991. sahranjen je 03. 11. 1991. pred veče na mjesnom groblju u Starom Selu. Pregledom leša poginulog utvrdjeno je da mu je ostao metak u predjelu lijeve plećke i da mu je jedan metak okrznuo bradu. Puška i opasač sa municijom koju je posjedovao je odnešena, što ukazuje da su ustaše bile kod poginulog i to pokupili.
U predjelu "PREVIJE" gdje su postavljene mine i dvije su aktivirane, prilikom obilaska mjesta eksplozije nadjen je jedan mantil i primijećena je jedna velika lokva krvi, što ukazuje da je tu netko poginuo.

7. U 9,45 sati upućena je četa u pripremi radi uvodjena u borbu u reonu Starog Sela.
8. U 10 sati došao je novi kurir iz Starog Sela i izvjestio da su ustaške snage ušle u Staro Selo, da pale kuće i da je pogođena crkva u Starom Selu.
9. U 10, 45 sati putem telefona preko Poduma javljeno je da su u Starom Selu ostale žene i djeca i da najvjerojatnije ima ozlijeđenih.
10. U 10, 55 sati putem telefona primili smo obavijest da je u reonu Starog Sela kod Doma primijećena dva tenka T-55.
11. U 11,30 putem telefona obaviješteni smo da ustaše pale kuće u Starom Selu ispod Zorišnjaka.
12. U 12,15 sati dato je naređenje četi Škare da krene prema reonu s. Tukljace-Drenov Klanac radi uvođenja u borbu.
13. U 13,15 sati došao je kurir iz Glavaca i obavijestio da su ustaše ušle u selo Tukljace i da je poginuo Petar Mileusnić "Radanov"

Napad je odbijen.

U toku poduzimanja gore navedenih aktivnosti vršena je koordinacija sa poručnikom Jovanović m.

Gubici:- naših snaga: 2 mrtva, 2 teško ranjena i 1 nestao.
Identitet mrtvih, ranjenih i nestalog do sad nije utvrdjen.
– Neprijatelj je prema našoj procijeni imao do sada 6 mrtvih.

Na cijeloj liniji fronte neprijatelj i dalje napada sa jakom art. vatrom i i koncentriše jake pješadijske snage u reonu Drenov Klanac, Tukljac, Staro Selo i Dubrave.

M.P.[367]

Komandant
poručnik Nenad Stojanović

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5046.

241

1991., studeni 5.
Vrhovine
Zapovijed Komande 2. ličke brigade za napadno djelovanje na Čanak

---

KOMANDA 2. LIČKE BRIGADE
VRHOVINE
05. 11. 1991. godine

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

M.P.[368]

---

[367] Prijemni pečat: Komanda 2. ličke brigade, pov. br. 10-2, 04. 11. 1991.
[368] Prijemni pečat: Komanda 2. ličke brigade, pov. br. 10-8, 07. 11. 1991.

Naredjenje za aktivna dejstva Op. br.____

1. Neprijatelj i dalje aktivno dejstvuje u širem rejonu Drenov Klanac.
2. 3./1. pb u ranim jutarnjim časovima 06. 11. 1991. izvršiti pokret pravcem s. Turjanski – s. Čanak
Zadatak: izvršiti prepadnu akciju na rejon s. Čanak i preseći komunikaciju s. Ramljani- s. Čanak. U sadjestvu sa baterijom ZIS iz sastava mad i pridatom baterijom B-1 nanijeti neprijatelju što više gubitaka a zatim se izvući u rajon razmeštaja.

– ab ZIS-76 mm u ranim jutarnjim časovima sa privremenog VP u rejonu Doljani izvršiti art. pripremu i dejstvo po neprijatelju u rejonu "Zoričnjak" a zatim posesti VP u rejonu Turjansko polje i u 09.45 časova otpočeti art. pripremu i dejstvo po rajonu s. Čanak.
– Izvidjački vod sa dva vodiča iz sastava 3/1. pb iz rejona razmeštaja u ranim jutarnjim časovima izvršiti pokret u rejon Ramljane. Zadatak: na komunikaciji s. Čanak – s. Ramljane postaviti zasedu i sprečiti intervenciju u pravcu s. Čanak od s. Ramljane a jačim snagama iz pravca severa dejstvovati po s. Ramljane u cilju uništavanja i zarobljavanja neprijatelja.
– 6/1 pb sastava 20-30 boraca sa komandirom čete na čelu u prepodnevnim časovima preko kose Godača izbiti na padine severoistočno od Sinca gde posesti položaj u zahvatu puta u najvećoj tajnosti. Sa početkom oko 12, 00 časova u trajanju 5-10 minuta otvoriti blisku vatru po neprijatelju i objektima u s. Sinac a zatim se bezbedno izvući u rajon razmeštaja.

Angažovane jedinice preduzeće sve potrebne mere bezbednosti i borbenog osiguranja prilikom pokreta i izvršenja zadatka.
Pridata hab 122 mm po pristizanju u sastav brigade poseda vatreni položaj u rejonu s. Zalužnica (crkva) i u 12 časova otvara vatru po rejonu Brlog-Švica-Otočac-Orovac sa ½ b/k.

– Pridata ab 76 mm B-1 iz sastava 4. br. po pristizanju u Gornje Vrhovine poseda VP u rejonu s. Turjanski (kod groblja) i u 09.45 časova otvara vatru vatrenim prepadom po s. Čanak i nastavlja neprekidnu artiljerijsku vatru do utroška 0,75 b/k, a zatim poseda naredni VP u rejonu Škare i sa 0,25 b/k dejstvuje po položajima neprijatelja u Drenovom Klancu. Po izvršenom zadatku vraća se u matičnu jedinicu.
– tv iz sastava OG-3 po pristizanju u rajon Glavac poseda položaj za dejstvo i vatrom iz topova dejstvuje po neprijatelju u rejonima Zorišnjak i Inin Vrh. Daljnja dejstva nastavlja po odluci komandanta 2. pb.

3. Pozadinsko obezbedjenje
TOb – u toku 05. 11. izvršiti popunu angažovanih potčinjenih jedinica gorivom do 1/pr i municijom do 1,5 b/k.
IntOb – ishranu ljudstva organizovati podelom S d/p

4. Vezu održavati postojećim sredstvima veze i kuririma.

5. Izveštavanje
Izveštaj o izvršenju zadatka dostaviti odmah po izvršenju zadatka a vanredne po potrebi.

KOMANDANT
pukovnik:
mr. Trbović Petar, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

242

1991., studeni 7.
[Beograd]

Obavijest III. uprave Generalštaba OS SFRJ 9. korpusu da vojne obveznike na vojnoj vježbi od 1. travnja 1991. tretira kao mobilizirane vojne obveznike, jer je Predsjedništvo SFRJ ustvrdilo postojanje neposredne ratne opasnosti i naredilo mobilizaciju zbog nametnutog im rata u Hrvatskoj

---

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
III UPRAVA
Str. Pov. Br. 3046-1
7. 11. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak br. ___

KOMANDI 9. KORUPSA

U vezi zahteva pojedinih komandi jedinica i ustanova za objašnjenje trajanja vojne vježbe preko 60 dana u toku jedne godine ističemo sledeće:

1. Na sednici održanoj 01. i 04. 10. 1991. godine, Predsedništvo SFRJ utvrdilo je postojanje neposredne ratne opasnosti i donelo naredbu o delimičnoj mobilizaciji komandi, štabova, jedinica i ustanova SFRJ do nivoa koji obezbedjuje njihovu b/g za izvršenje zadataka i obaveza utvrdjenih Ustavom SFRJ i Odlukom Predsedništva SFRJ.
Odredbom člana 52. stav 4. Zakona o vojnoj obavezi propisano je da Predsedništvo SFRJ, kad to zahtevaju interesi odbrane zemlje, naredi da se lica u rezervnom sastavu pozovu ili zadrže na vojnoj vežbi i duže od 60 dana. To se radi u uslovima opasnosti kada su se v/o već zatekli na VV, a situacija naginje opasnosti zbog koje može biti produženo zadržavanje u RJ. U slučaju da se jedinica mobiliše u vreme dok se jedan deo ili jedinica u celini već nalazila sa v/o na VV smatrat će se da su svi v/o koji se zateknu u RJ mobilisani i obavezni da ostanu u RJ neograničeno vreme i vladaju se po ratnim pravilima.
Polazeći od činjenice da je Predsedništvo SFRJ utvrdilo postojanje neposredne ratne opasnosti i naredilo mobilizaciju, odnosno da je JNA na teritoriji Hrvatske nametnut rat, to se vreme provodjenja u OS nakon mobilizacije ne može meriti danima i tumačiti kao vojna vežba, jer je mobilizacija ratna radnja i iz nje proističe zavodjenje ratnog stanja. Vreme provodjenja u OS je neograničeno i ono traje dok traje i rat.

2. U vezi pitanja kakav je status vojnih obveznika koji po ovom osnovu stupaju u OS, ističemo da vojni obveznici imaju status vojnih lica, a time i dužnosti i prava koja su za vojna lica zakonom utvrdjena (član 11. ZOVO).

3. U vezi postavljenog pitanja popunjavanja vojne knjižice vojnih obveznika, koji su bili angažovani u borbenim dejstvima, ratna jedinica će upisivati "proveo u ratu" i vreme od početka do završetka rata. Vojnim obveznicima, koji su mobilisani a nisu hteli da idu van svoje teritorije, vreme provedeno za vreme mobilizacije upisuje se u rubriku "vojne vežebe". Vojnim obveznicima koji su dezertirali iz jedinice ne upisivati u knjižice ništa, već preduzimati mere gonjenja.
Ujedno napominjemo da su prava vojnih obveznika po osnovi povrede, ozlede ili bolesti priznata i zaštićena zakonskim propisima, bez obzira da li se vojna služba vrši u mirnodopskim ili ratnim uslovima.

4. Sva objašnjenja potčinjenim komandama i pojedincima u vezi služenja u rezervnom sastavu, davati u skladu sa navedenim odlukama i naredbama Predsedništva SFRJ i stvarnom ulogom JNA.

N A Č E L N I K
general-potpukovnik
Ljubomir Domazetović, [v.r.]

M.P.[369]

M.P.[370]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 5.

243

1991., studeni 8.
[Knin]

Zapovijed Generalštaba OS SFRJ Komandama VPO, RV i PVO te 5. vojnoj oblasti da odmah izvrše blokadu svih luka i zračnog prostora u Hrvatskoj te izvrše pripreme za rušenje svih vojnih objekata i uništavanje naoružanja kako ne bi palo u ruke hrvatskih snaga

KOMANDA 9. KORPUSA
Strogo pov. br. 673-1
08. 11. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

– Komandi 8. VPS Šibenik

Preko Komande VPO dobili smo telegram – naredjenje GŠOS SFRJ – I uprava koje vam prosledjujemo u celini:

[369] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, III. uprava.
[370] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, str. pov. 45-303, 05. 12. 1991.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I U P R A V A
Operativni centar
Str. pov. br. 135-1
07. 11. 1991. god.

Na ličnost komandanta /NŠ/

Komandi 5. VO, VPO i RV i PVO
U vezi sa situacijom u blokiranim garnizonima, a u cilju preduzimanja mera da što manji deo tehnike i ubojnih sredstava padne u ruke oružanim formacijama Republike Hrvatske,

N A R E D J U J E M

1. Odmah izvršiti totalnu blokadu svih luka i vazdušnog prostora.

2. Sva borbena vozila i orudja odmah onesposobiti do te mere da ne mogu biti upotrebljena protiv snaga JNA. To učiniti: zaribavanjem motora, razaranjem najvitalnijih delova, švajsovanjem i progorevanjem, naduvavanjem cevi upotrebom eksploziva, uništavanjem hidraulike i elektronike kao i paljenjem /polivanjem benzinom i paljenjem/.

3. Pešadijsko naoružanje i streljačku municiju, gde nema eksplozivnih materija, uništavati paljenjem, požarima.

4. Sva skladišta municije većih kalibara od 12,7 mm i MES uništiti miniranjem, uz preduzimanje mera zaštite /zaklanjanja ili izvlačenja ljudi/.

5. Neborbena m/v i druga tehnička sredstva /agregate, inž. mašine i dr./ uništiti onesposobljavanjem za pokret /zaribavanje, uništavanjem elektroinstalacija i vitalnih sklopova i paljenjem/.

6. Od borbene tehnike i naoružanja zadržati samo onoliki broj borbenih vozila i sistema, kao i ličnog naoružanja koliko ima ljudi, posluga i posada. Sa ovim sredstvima izvoditi b/d u cilju odbrane od napada u zoni dometa istih. U tom slučaju žestoko uzvratiti na svaki napad. Ova sredstva takodje pripremiti za uništavanje – onesposobljavanje na odgovarajući način.

7. U toku izvršavanja ovih zadataka svim raspoloživim sredstvima sprečiti izdajnike da ljude i TMS /neoštećena/ predaju u ruke neprijatelju.

8. Borbene sisteme većih efekata dejstva, kao što su raketni sistemi PVO, takodje staviti u funkciju pretnje i odmazde, izabrati ciljeve i zapretiti njihovim sigurnim uništenjem, što i učiniti ako se ne ispune naši zahtevi ili budu ugroženi životi naših ljudi.

9. Skladišta sa većim količinama ubojnih, pogonskih i MES koja mogu imati veće razarajuće dejstvo, takodje, staviti u funkciju pretnje i izvlačenja dela tih sredstava. Ako se u tome ne uspe ista uništavati bez obzira na posledice.

10. U garnizonima koje je moguće deblokirati spolja što proceniti ili se probiti, onesposobljavati samo TMS koja se ne mogu izvući, o čemu poslati odluku GS OS SFRJ.

11. Početak rušenja /onesposobljavanja/ odmah a najkasnije do 02,00, 9. novembra 1991. godine.

Komandanti svih nivoa preduzeće stroge mere izvršenja ovih zadataka i lično mi odgovaraju za izvršenje ovog naredjenja.
Nesme se dozvoliti da zbog neodgovornog ponašanja ili izdaje TMS padaju u ruke neprijatelju. Prema onima koji to pokušaju da učine preduzeti energične mere.

NAČELNIK GENERALŠTABA
ORUŽANIH SNAGA SFRJ
general-pukovnik
Blagoje Adžić

U garnizonu Šibenik pripremiti sve vojne objekte i efektive za rušenje i onesposobljavanje, kako je regulisano naredbom GS OS SFRJ a izvršavati po mom odobrenju.

KOMANDANT
General-major
M.P.[371] Vladimir Vuković, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

244

1991., studeni 9.
aerodrom Zemunik

Izvješće 105. lovačkog bombarderskog avijacijskog puka Komandi 9. korpusa OS SFRJ o zrakoplovnom napadu kasetnim bombama na kolonu kamiona u neposrednoj blizini Paškog mosta

---

Komanda 105. lbap
str. pov. br. 650-3/1 uručiti odmah
9. 11. 1991. g.
a. Zemunik u 21.00 c.

Komandi 9. ko KOV

Obaveštavamo vas o borbenim dejstvima 105. lbap u toku 08. 11. 1991. godine.

U toku dana jedinica je izvršila vatreno dejstvo po koloni kamiona (šlepera) u neposrednoj blizini paškog mosta sa ukupno 16 avio-poletanja.
Danas oko 10.00 časova izvidjački vazduhoplov otkrio je kolonu kamiona u neposrednoj blizini paškog mosta. Isti čekaju na prevoz trajektom iz pravca o. Pag prema s. Ljubac i s. Ražanac. Dva trajekta ih prevoze po 2 kamiona na jednom trajektu.

---

[371] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

Avijacija je dejstvovala u 3 grupe u vremenu od 11, 45 do 15,30 časova. Kamioni su se nalazili u neposrednoj blizini paškog mosta iz pravca Paga prema s. Ljubac i s. Ražanac. Ukupno je bilo oko 40 kamiona u koloni na veoma malom odstojanju jedan iza drugog. Čekali su na prevoz trajektom sa o. Pag prema kopnu. Prevozili su ih 2 (dva) trajekta po dva kamiona na jednom trajektu.
U rejonu neposredno oko mosta neprijateljska pvo je ispoljila jako dejstvo sa par i par. Sa jednom par oboren je 1 n-60. Za pilotom se traga jer pretpostavljamo da je iskočio. Takodjer je uočeno dejstvo pvo iz rejona s. Ražanac.
Avijacija je dejstvovala sa nrz hvar-5, plab, i kasetnim bombama i prema prvim saznanjima imali smo nekoliko direktnih pogodaka u kolonu kamiona, ali su trajekti ostali neoštećeni. Pogoci su ostvareni sa mk-82 i to u useku na komunikaciji neposredno ispred trajektnog pristaništa na pškoj strani, a nekoliko kamiona je pogodjeno sa s-8-16 (kasetna bomba) neposredno kod s. Miletići na kopnu takodjer na komunikaciji.

Zp/gl

Komandant
Pukovnik M.P.[372]
Nikola Dukić, s.r.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 4.

245

1991., studeni 10.
Srebreno
Zabilješka liječnika JNA o zlostavljanju zarobljenog pripadnika ZNG-a Damira Kosa iz Koprivnice

---

Srebreno
10. 11. 91.

Od početka ovog, ne znam kako da to nazovem, dakle od 21. 09. više puta sam dolazio na ideju da napišem par stvari. Nekada sam odustajao od toga zbog straha da napišem neke stvari koje čujem. Drugi put odustajem, možda iz nekog uvjerenja, misleći da ako ne pišem da će sve prije završiti. Ovoga puta sam se predomislio jer je sigurno vrlo teško, koliko se god trudio sve zapamtiti ili bar zapamtiti veći dio. Jedan od razloga je i to da sam danas prvi put osjetio krizu koja se manifestovala slabijim raspoloženjem, vrtoglavicom i lelujanjem pri hodu, a i slabijom tolerancijom prema okolini kada iznosi svoje lične probleme i nezadovoljstva. Od

[372] Prijemni pečat: 1. odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. GAJ 1882, primljen 09. 11. 1991.

preksinoć kada su ponovno aktivnija ofenzivna dejstva sa većim brojem ranjenih i poginulih, kompletna svakodnevica poprima aktuelni borbeni prizvuk i među nama koji nismo na prednjoj liniji. 08. 11. 91. uveče telefonski poziv iz "Pelegrina" sjedišta dijela SnČ od zastavnika Tadića o potrebi ukazivanja pomoći pripadniku ZNG Damir Kos 24 god. iz Koprivnice, u Dbk. stigao konvojem sa Mesićem[373]. Ranjen u predjelu d. koljena koje je imobilisano kajišem ili uprtačem, stavljen prvi zavoj preko nogavice koja je sasvim natopljena krvlju. Nije bilo znakova profuznog krvarenja. Sjedao je naslonjen i pušio. Pogled otupljen, prestravljen. Desno u predjelu kod sinusa otok veličine kokošjeg jajeta bez modrice. Iz nosa sasušena krv. Moje inzistiranje da vojna policija obezbjedi prostor od prisutnih (oko 30 pripadnika JNA) koji su sporadično upućivali savjete: "ubij govno" i sl. Prije prvog pitanja čujem "Nećete me zaklati?" ponavlja nekoliko puta. Smirenim glasom sam odgovorio da sam ljekar i da sam tu da mu pružim prvu opštu medicinsku pomoć i da će nakon toga, najvjerojatnije biti upućen u VB Meljine zbog ranjavanja u koljeno. Dok sam išao prema Pelegrinu skrenuta mi je pažnja da ZNG-i ne spominjem evakuaciju prije konzultacije sa Operativnim centrom. Zbog otoka pored nosa sa desne strane pregled sam usmjerio na znake laterizacije. U polumračnom holu bilo je teško tumačiti reakcije zjenica koje su bile proširene. Ipak, učinilo mi se da lijeva ne reaguje na snop svjetla bat. lampe i da ostaje midijartično što nije bio slučaj sa desnom. Dilema je bilo više. Da li je usporenog misaonog toka zbog straha koji je evidentan, da li je i koliko iskrvario, da li je imao kontuziju mozga. Napokon reakcije, svoje ime, odakle je došao, s kim je došao... Obzirom da je dio Sn[374] čete umjesto u Pelegrin otišao vozilima (3) prema prednjoj liniji zbog izvlačenja ranjenih, Tadić i ja smo, na moj predlog pristupili pripremanju prihvatne stanice u holu Pelegrina. Došao je por. N. Dangubić kojeg sam poslao u amb. Srebreno da donese nosila, još zavojnog materijala i špriceve. Ostali smo do skoro 10 sati, ali nije bilo intervencija. Vrijeme smo proveli u razgovoru sa bolničarima kojima sam ukazao na neke uočene greške u prihvatu i tretmanu povređenih. Ekipe na terenu su očigledno vozili direktno prema Meljinama. Voj. policija je u međuvremenu evakuirala ZNG-u u Meljine. Ujutro sam saznao da je ZNG imao prostrel kroz d. koljeno, a jutros od kap. Vojne policije, mislim Velisavljevića da mu je na putu priznao da je otok na licu od udarca čizmom.
Svi smo bili utučeni saznanjem o pogiblji Bogdana Popovića, Bajice Pejovića, ml. of. Radovića koji, po priči i ne bi podlegao povredama, ali je odlučio i stavio bombu ispod sebe. Ni nakon bombe, kažu, nije odmah izdahnuo. Pušić iz komunalnog H. Novi je dobio zrno kroz vrat i izdahnuo je nadomak bolnice u Meljinama. Bajicu, navodno ni do večeras nisu izvukli. Vijesti su nesigurne i nepotpune, ali činjenica je da su većinom istinite. Ranjeni su i braća Zarubica, karatisti iz Igala. Pominju se kao ranjeni i Golub Mandić i jedan aktivni starešina sa Prevlake kojem je oštećen nos. Juče popodne je kod mene dovezen por. Pepić iz Radovića, Žuletov [...][375]. Imao je dvije loc. cont. rane u predjelu lijeve strane čela. Po njegovim riječima izviđao je nalakćen na zaklon kada ga je zakačio geler ili komad kamena. Nije imao šlem na glavi. Prije pola sata telefonom sam razgovarao sa Tadićem koji me obavijestio da ima 7/18 poginulih i ranjenih. I dalje su njegovi na terenu. Ima 3 vozila saniteta sa ojačanjem od ne znam koliko vozila, 3 ljekara: Močić iz Kotora, Đuro Marić i Miro Marić. Prema

373 Stjepan.

374 Sanitetske čete.

375 Nečitko.

informacijama od ljudi koji dolaze sa prednjih linija čujem da Močić i Đuro Marić su sjajni momci i da idu u izvlačenje ranjenika gdje drugi neće. Đura hvali i naš ppukovnik bezbjednjak Milošević iz Beograda. Preksinoć kada sam stigao iz Pelegrina uputili smo naš Pinz za potrebe izvlačenja ranjenih. U toku noći poslato je ojačanje od naših izviđača i TO Kotor. U toku jučerašnjeg dana i danas do ručka nije se znalo šta je i gdje su točno 3 momka iz ove grupe. Prisutno je, skoro, masovno ogorčenje i kritike na način organizacije napada na Žrnovicu i Srđ. Istovremeno stižu i vijesti da naši borci idu napred u bukvalnom smislu, ne puze i kreću se bez pridržavanja pravila kretanja odjeljenja u napadu. Ta pravila sam i ja zaboravio, ali, obzirom na aktuelnost i česte komentare ove situacije, shvatio sam i razloge enormno velikog broja ranjenih i poginulih. Očigledno je, a i opšti je utisak da su protivnici potcjenjeni u vojničko-taktičkom smislu. Inače danas tokom čitavog dana se čuje delovanje artiljerijskih oruđa pa i sada. Na tu se "muziku" polako navikavam pa sam po podne uspio i pored toga, malo da odspavam. Čujem da je u H. Novom održan ili je u toku protestni skup pred komandom. I dalje u amb., koja je formirana u prostoriji bivše Dub. banke, nemamo agregat, tako da je ambulanta u funkciji preko dana, a tokom noći imamo dio sredstava za intervencije u komandi mjesta. Ambulantu sam oformio dijelom opremom i ljekovima iz mjesne zdravstvene stanice, a dijelom iz apoteke smještene u hotelu Orlando. 02. 11. 91. sam hitno iselio apoteku koja je prethodne noći obijena i pored cilindra brave i lanca sa katancem. Ljekovi su razvrstani na brzinu, odvojeno što sam pretpostavio da bi moglo trebati amb., a ostalo je u nedjelju popodne prevezeno u Kumbor u apoteku. Major Stanić ležerno izjavljuje da njemu ne trebaju ti ljekovi. Njih treba provjeriti laboratorijski, komisijski prisutno i masa drugih meni nevjerovatnih razloga. Na ponovljeno inzistiranje da su to mahom ljekovi Leka, Krke, Plive, kojih mjesecima nema u potrebnim količinama, odgovor je isti. Nevjerojatno! U međuvremenu vozač je bio da mu se u GA previje rana (o kojoj me izvijestio u toku vožnje). Dr. Jevrosima je predložila upućivanje [....][376]. Vojnik vozač Vučetić Zoran je razdužen i ja sam sam oko 21,00 se uputio u Srebreno. Sutradan je kamion prevezao ljekove i drugi sl. materijal u MC Trebinje koje je izrazilo veliku zahvalnost na poklonu. Odluku o predaji ljekova Trebinju donio je k-dant mjesta ppuk. Savo Jovanović jer se njegova brigada oslanjala na trebinjsku bolnicu u toku ofenzivnih dejstava prema Kuparima. Juče sam slučajno saznao da je u mjesnoj zdr. stanici Sanitet DZ – H. Novi i da evakuiraju opremu i ljekove pod rukovodstvom direktora dr. Ćevanića. Nakon kraće, na momente žučne rasprave, izdejstvovao sam da već ukradeni EKG aparat (prenosni jednokanalni) iskrcaju i to sam se izborio i namjenjen je Institutu Igalo. Sada ću samo pomenutio sastav k-de mjesta, a to je ekipa koju kažemo da je teško tako dobro sastaviti. Komandant ppuk Savo Jovanović iz Srema rodom. Njegov zamjenik por. freg. Ranko Žutković – Žule (1957), starješina ABH jedinice kap. Antonijević i [...][377] Ranilovac. Ref. opštih poslova je do prije par dana bio st. vod. Vujević, a od sada čuveni zast. Radiša Jovanović kome ime u potpunosti odgovara. Pod njegovim prstima i obična pisaća mašina ječi kao Olimpija. Prisutan je i rez. major Đurđević Predrag kao pom. za moralni rad. Priključio se i ppuk Milošević kao organ bezbjednosti.

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5008.

[376] Isto.

[377] Isto.

246

1991., studeni 10.

Sporazum o premještanju postrojbi 13. korpusa potpisan od strane Vlade RH i Štaba Vrhovne komande OS SFRJ

Savezni sekretarijat za narodnu odbranu
Generalštab oružanih snaga SFRJ
Prva uprava
Operativni centar
str. pov. br. 143-2
10. 11. 1991. godine

vojna tajna
strogo poverljivo
šifrovano
uručiti odmah

Na ličnost komandanta ili načelnika štaba
Komandi 9. korpusa

U prilogu dostavljamo kopiju sporazuma o premeštanju jedinica 13. korpusa potpisanog 08. 11. 1991. godine u 22. 00 časova od strane predstavnika Vlade Republike Hrvatske, predstavnika EZ i komandanta 13. korpusa u ime Štaba vrhovne komande.

Prilog: sporazum

n a č e l n i k
general-potpukovnik
Dragoljub Simonović

U skladu sa zaključcima mirovne konferencije o Jugoslaviji u Hagu, odlukama Vlade Republike Hrvatske o napuštanju područja Republike Hrvatske od strane jedinica JNA i naredjenje Štaba vrhovne komande OS SFRJ u Rijeci su, 08. studenoga predstavnik Vlade Republike Hrvatske i predstavnik riječkog korpusa u ime Štaba vrhovne komande OS SFRJ zaključili sledeći

S p o r a z u m

rim. 1

Vlada Republike Hrvatske zajamčuje slobodan i siguran odlazak pripadnika riječkog korpusa JNA sa formacijskim naoružanjem i opremom, tj. oficira, mladjih oficira i vojnika JNA koji to žele, i članova njihovih obitelji, sa područja Rijeke i Republike Hrvatske u područje izvan Republike Hrvatske. Vlada Republike Hrvatske pomoći će u skladu sa zahtevom komande r. k. i mogućnostima [u] organiziranju, osiguranju i obavljanju prijevoza, prema redosledu preciziranom u aneksu ovog sporazuma.

rim. 2

Pripadnicima riječkog korpusa JNA koji ne žele napustiti riječko područje Vlada Republike Hrvatske zajamčuje osobnu sigurnost i poštivanje stečenih prava, uključujući i ona iz radnog odnosa, a najkasnije za datum iz čl. rim. 12 sporazuma. Ta garancija se odnosi i na članove obitelji spomenutih pripadnika riječkog korpusa. Komanda riječkog korpusa neće praviti nikakve smetnje svojim pripadnicima koji ne žele napustiti riječko područje.

rim. 3

Štab vrhovne komande Oružanih snaga SFRJ jamči da šire područje Rijeke u ratu protiv Hrvatske neće biti izloženo oružanim akcijama snaga JNA iz zraka, s mora i sa kopna. Komanda riječkog korpusa obavezuje se da će u skladu s aneksom ovoga sporazuma iz točke rim. 1 napustiti riječko područje i da jedinice riječkog korpusa neće poduzimati nikakve vojne aktivnosti protiv oružanih snaga, osoba ili objekata Republike Hrvatske.

rim. 4

Štab vrhovne komande Oružanih snaga SFRJ obavezuje se da ljudstvo, oružje i oprema riječkog korpusa nakon napuštanja teritorija Republike Hrvatske neće niti ni na koji način biti upotrebljeni protiv oružanih snaga, policijskih snaga, civilnih osoba ili objekata Republike Hrvatske.

rim. 5

Komanda riječkog korpusa ostavlja vlastima Republike Hrvatske sve gradjevne objekte koje je koristila u stanju u kakvom se sada nalaze, zajedno s opremom, instalacijama, okolnim zemljištem, neispravnom ili oštećenom vojnom opremom.

rim. 6

Komanda riječkog korpusa izvršit će urednu primopredaju cjelokupnog oružja i opreme i drugih pripadajucih sredstava koji su bili na čuvanju u skladištima riječkog korpusa, a pripadaju TO Republike Hrvatske, organima koje Vlada Republike Hrvatske odredi.

rim. 7

Troškove prijevoza pripadnika riječkog korpusa, članova njihovih obitelji, vojne opreme i privatne imovine snosi Komanda riječkog korpusa, a kompenzirat će se s procjenjenom vrijednosti robe u skladištu u Šapjanima. Ako vrijednost robe u skladištu ne bude za pokriće troškova ostatak naknade obaviće se na način koji će stranke uglaviti sporazumom.

rim. 8

Štab vrhovne komande Oružanih snaga SFRJ garantira punu sigurnost brodova i brodskih posada, u odlasku i povratku, koji će obavljati prijevoz pripadnika riječkog korpusa u skladu sa ovim sporazumom. Štab vrhovne komande takodjer – garantira slobodu svih prometnih putova vezanih za riječko područje, Vlada Republike Hrvatske osigurat će prevoz obitelji pripadnika, riječkog korpusa trajektima uključujući prevoz pokretne imovine (automobila, pokućstva i si.) za njihov odlazak iz Rijeke u područje izvan Republike Hrvatske.

rim. 9

Komanda riječkog korpusa obavit će urednu primopredaju vlastima Republike Hrvatske skladišta u Šapjanama, a u vezi sa čl. rim 7 ovog sporazuma

rim. 10

Komanda riječkog korpusa s jedne strane i komisije kriznog štaba u Rijeci koje su formirane na temelju odobrenja Ministarstva odbrane Republike Hrvatske s druge strane pristupiće odmah realiziranju ovoga sporazuma.

rim. 11

Za uredno sprovodjenje ovog sporazuma zajednički će se formirati odbor sastavljen od 4 člana, u koji će Vlada Republike Hrvatske imenovati 2 člana a komanda riječkog korpusa 2 člana, imenovanje će se obaviti odmah, taj odbor rešavaće i sve eventualne sporove iz ovog sporazuma s tim sto će se za rešavanje sporova u odbor uključiti i jedan član kojega će imenovati promatračka misija EZ. Odluke u sporovima odbor ce donositi većinom glasova.

rim. 12

U skladu sa aneksom iz čl.rim.1 sporazuma o redosledu i načinu odlaska pripadnika riječkog korpusa, kompletan odlazak pripadnika riječkog korpusa sa područja Republike Hrvatske obavit će se najkasnije do 10. prosinca 1991. g.
U slučaju da se zbog više sile ovaj rok ne bude mogao poštovati obje strane će se sporazumeti o novom terminu. Promatrači EZ supotpisnici su ovog sporazuma i nadzirat će njegovo izvršenje.

Ovaj sporazum stupa na snagu danom potpisivanja a njegova provedba započet će odmah.

U ime Štaba vrhovne komande
Oružanih snaga SFRJ
komandant riječkog korpusa

Za Vladu Republike
Hrvatske
za promatrače EZ

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5002.

247

1991., studeni 11.
[Knin]

Komanda 9. korpusa OS SFRJ dostavlja 8. vojnopomorskom sektoru u Šibeniku zapovijed Generalštaba OS SFRJ o daljnjoj blokadi luka Zadar i Šibenik

---

KOMANDA 9- KORPUSA
Str. pov. br. 67/-1
11. 11. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Naređenje.

KOMANDI 8. VPS Šibenik

Od GŠ OS SFRJ – I UPRAVA dobili smo naređjenje sledeće sadržine.

1.- Nastaviti sa izvlačenjem NVO RM i RV i PVO iz Pule i Lošinja. Biti u gotovosti za angažovanje brodova za izvlačenje 13- korpusa iz Rijeke.
2.- Mine iz luke Pula i Lošinja po mogućnosti izvući, a od mina u Šibeniku uništiti paljbene mehanizme i koristiti kao sredstvo ucene za deblokadu kasarne.
3.- Pomorske snage u deblokadi Šibenika angažovati u blokadi luka Zadar i Šibenik, neutralisanje oab u zoni dejstva, vatrenoj podršci snaga na obali, u spremnosti za raketne udare po vitalnim ciljevima RH u široj zoni borbenih dejstava.

NAČELNIK GENERALŠTABA OS
general-pukovnik
Blegoje Adžić s. r.

1.- Naređenje SSNO, GŠ OS SFRJ – I UPRAVA, Str. pov br. 135-1 od 07.11. 1991. godine dostavljamo vam u celini.
Za postupke i radnje iz naređenja odmah izvršiti neposredne pripreme, a realizaciju zadataka isključivo vršiti po mom naređenju.

K O M A N D A N T
general-major
M.P.[378] Vladimir Vuković, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

248

1991., studeni 11.
Knin

Zapovijed Štaba TO tzv. "SAO Krajine" da se u cilju jedinstvenog zapovijedanja sve jedinice TO na području Like i sjeverne Dalmacije stavljaju pod Komandu 9. korpusa

---

ŠTAB TO SAO KRAJINA
Knin, 11. 11. 1991. god.
Br. Strogo pov. 48/91-1

VOJNA TAJNA
STROGO POV.

KOMANDI – ŠTABU

U cilju jedinstvenog rukovođenja i komandovanja svim snagama u zoni odgovornosti, a na zahtev Komande 9. K.,

NAREĐUJEM

1. Za pripremu, organizaciju i izvođenje borbenih dejstava pretpočiniti komandi 9- K. sledeće jedinice:
1. brigadu TO (sastava 1. i 3. Gračački odred TO, 2. odred TO Lapac, Mogorički, Medački i odred TO Teslingrada);
Brigada TO Benkovac (sastava odredi TO Ostrvica i Smilčić);
Kninska brigada TO (odredi TO Golubić, Kosovo i Cetina);
Samostalne odrede TO: Obrovac, Donji Lapac i Gračac.

2. Pretpočinjene jedninice stavljaju se na pozadinsko obezbeđenje kod Komande 9. K danom pretpočinjavanja.

---

378 Okrugli pečat: Štab 9. korpusa.

3. Molimo Vas da nam dostavite pregled kojim se jedinicama JNA pretpočinjavaju jedinice TO iz tač. 1. ovog naređenja u cilju praćenja rada tih jedinica, a prilikom Vaše kontrole da uključite i organe Štaba TO SAO Krajina.

RM/SM
Otkucano u 2 primerka I pres. u 5.
dostavljeno:
– Komadni 9. K.
– OpŠTO:
– Knin, Benkovac, Obrovac, D. Lapac i Gračac
M.P.[380]

M.P.[379]

K O M A N D A N T
general-pukovnik
Ilija Đujić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6031.

249

1991., studeni 13.
Vrlika

Izvješće Komande 1. brigade TO IKOM Komande 9. korpusa o akciji pripadnika "Srpske garde"

KOMANDA 1. br. TO
SAO KRAJINE
NA IKM s. OTIŠIĆ
12. 11. 1991. g.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

IZVEŠTAJ o angažovanju
jedinice "Srpske garde"

Kao pomoć delu snaga na obezbedjenju pravca prema Sinju, izmedju ostalih jedinica upućena je i jedinica "Srpske Garde" "Vojvoda Mišić" jačine oko jednog streljačkog voda.
Upoznati su sa zadatkom koji bi oni trebali da izvrše. Zadatak se u osnovi odnosio na kontrolu i obezbedjenje medjuprostora i bokova glavnih snaga bataljona rasporedjenog za aktivna odbrambena dejstva u širem rejonu brane "Peruča". Posle izvidjanja rejona, davanja podataka o situaciji na tom delu gde su planirani za angažovanje, razradili smo okvir akcije za likvidaciju ili hvatanje snaga koje ispoljavaju dejstvo po glavnim snagama sa tog pravca. Akciju su neposredno i samostalno izveli pripadnici "Srpske Garde" i zarobili 10 (deset) bojovnika ZNG-a njihovo naoružanje i jedan minobacač 82 mm sa municijom. Nije ispaljen

---

[379] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Ministrastvo odbrane.
[380] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, br. 43, 27. 11. 1991.

skoro ni jedan metak, a lica su privedena u rejon razmeštaja čete u drugoj liniji bataljona. Zbog psovki i vredjanja jednog pripadnika SG, od strane bojovnika isti je ubijen. Ispitivanja pripadnika ZNG od strane kč i grupe starešina saznalo se dosta podataka za dalje angažovanje jedinica. Sledećeg dana zarobljeni bojovnici su prebačeni u Knin u Komandu 9. K. na dalji postupak.

13. 11. 1991. g.
VRLIKA

KOMANDANT na IKM ka SINJU
1. br TO SAO KRAJINE
ppuk. RADE RAJIĆ, [v.r.]

KOMANDIR SG
Vuković Slobodan, [v.r.]

M.P.[381]

komandir 2. čto
kap. MIŠANOVIĆ M:, [v.r.]

RADJENO U 5 primeraka
DOSTAVLJENO: k-di 1. br, SG, KČ.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

250

1991., studeni 13.
Knin

Izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o borbama kod Lasinje te osvajanju Saborskog

---

ŠTAB TO SAO KRAJINA
Pov. br.______
Knin, 13. 11. 91.
Vreme,

KOMANDANTU TO SAO KRAJINA
– borbeni izveštaj-

1. Neprijatelj je u toku dana, minobacačkom vatrom iz pravca Cetingrada i Pisareva gađao s. Lasinju u opštini Vrginmost.
U toku noći 12/13 otvarana je pješadijska vatra iz Nadina na Deviće, a iz pravca Poličnika i Donjeg Zemunika dejstvovano je minobacačkom vatrom na Smoković.

---

[381] Okrugli pečat: Komanda 1. motorizovane brigade.

2. Naše jedinice u toku dana su ušle u Saborsko i tom prilikom razbile neprijatelja. Na tom prostoru predstoji nam čišćenje terena.
Čišćenje terena u rejonu Vrlika-Ježević-Bitelić izvodile su i jedinice TO Knin, kao i zaštitni vod štaba SAO Krajine. Tom prilikom došlo je do kontakta sa neprijateljskom DG koja je protjerana.

3. Prilikom pomenute akcije ranjen je jedan pripadnik Teritorijalne odbrane Knina.

OPERATIVNI DEŽURNI

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6031.

251

1991., studeni 15.
Knin

Borbena zapovijed Komande 1. korpusa RV i PVO podređenim postrojbama o sudjelovanju istih u napadnoj akciji na Split, pod kodnim nazivom "Orkan-91"

KM 1. Ko RV i PVO
(Na KM 9. K)
15. 11. 1991. godine
KNIN

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
"ORKAN – 91"
Primerak br. 1

KOMANDI: 97. abr, 105. i 172. lbap
BORBENO NAREDJENJE Op. br. 10/12
KARTA: 1:100.000, Sekcije: Zadar, Gračac, Drvar, Glamoč, Biograd, Šibenik, Split, Sinj.
Izdanje: VGI, 1984. god.

1. ODLUČIO SAM:
Glavnim snagama 240., 249., 251., 229. i 242. Ibae i 353. iae, od "Č-30" na "D", izvršiti vatreno dejstvo po vitalnim objektima infrastrukture, objektima i snagama ZNG i MUP R Hrvatske u rejonima razmeštaja i na vatrenim položajima, u cilju nanošenja što većih gubitaka u ž/s i SRT.
U daljnjem, biti spreman za b/d u podršci glavnih snaga 9. K na pravcu: s. Hrvace – Sinj – Klis – Split i pomoćnih snaga na pravcima: s.Ružić – s.Runjevac – Klis i s.Ružić – s.Kljaci – Kaštel Stari, dejstvom po artiljerijskim i OMJ u cilju nanošenja što većih gubitaka u ž/s i SRT.
Delom snaga avijacije biti spreman za b/d po vitalnim objektima infrastrukture, objektima i snagama ZNG i MUP R Hrvatske u širem rejonu Zadra (105. Ibap) i Šibenika (172. Ibap i 240/97- abr) po posebnom naredjenju.

Sa IA biti spreman za izvidjanje rasporeda i pokreta ZNG i MUP R Hrvatske u rejonu: Split – Biograd – Sinj – Split, na svaka 2-3 sata, od svitanja, danju i na svaka 3-4 sata, od sumraka, noću.
Sa TrH biti spreman za dotur materijalno-tehničkih i u/s, evakuaciju ranjenih i desantiranje snaga KoV, po posebnom naredjenju.
Sa 1. PPdH, biti spreman za kontrolu akvatorije i usmeravanje avijacije na OD, iz zone patroliranja 35 km severno od o. Svetac, po posebnom naredjenju.
Gotovost za b/d: u 20, 00 časova na "D-1"

2. ZADACI JEDINICA
2.1. 97. abr
– Sa 240. lbae, u vremenu i po objektima iz Plana b/d – u prilogu naredjenja, vršiti vatrena dejstva, u cilju nanošenja što većih gubitaka u ž/s i SRT neprijatelja.
Rezervni OD: svi plovni objekti, izuzev brodova RM angažovanih u blokadi luka i brodova RM kojima se izvlače snage i sredstva 13. K i 5. VPS (ruta brodova kojima se izvlače snage nalazi se 16 km od spoljne obale ostrva, u more), artiljerija i OMJ u rejonu b/d 9. K.
– Sa 353. iae., kao u idejnom delu odluke.
Taktički postupci i u/s, po odluci komandanta brigade.

2.2. 105. lbap
– Sa 249. i 251. Ibae, u vremenu i po objektima iz Plana b/d – u prilogu naredjenja, vršiti vatrena dejstva, u cilju nanošenja što većih gubitaka u ž/s i SRT neprijatelja.
Rezervni OD: svi plovni objekti, izuzev brodova RM angažovanih u blokadi luka i brodova RM kojima se izvlače snage i sredstva 13. K i 5. VPS (ruta brodova kojima se izvlače snage nalazi se 16 km od spoljne obale ostrva, u more), artiljerija i OVU u rejonu b/d 9- K.
Taktički postupci i u/s, po odluci komandanta puka.

2.3. 172. lbap
– Sa 229. i 242. lbae, u vremenu i po objektima iz Plana b/d – u prilogu naredjenja, vršiti vatrena dejstva u cilju nanošenja što većih gubitaka u ž/s i SRT neprijatelja.
Rezervni OD: svi plovni objekti, izuzev brodova RM angažovanih u blokadi luka i brodova RM kojima se izvlače snage i sredstva 13. K i 5. VPS (ruta brodova kojima se izvlače snage nalazi se 16 km od spoljne obale ostrva, u more), artiljerija i OMJ u rejonu b/d 9. K.
– Sa 239. lbae biti spreman za vatrena dejstva u vazduhoplovnoj podršci jedinica 2. Og, po njihovom zahtevu i odobrenju komandanta 1. Ko RV i PVO.
Taktički postupci i u/s, po odluci komandanta puka.

3. OBEZBJEDJENJE BORBENIH DEJSTAVA

3.1. OBAVEŠTAJNO OBEZBEDJENJE
Raspored snaga i sredstava PVO neprijatelja – prema karti u prilogu.

3.2. Služba traganja i spašavanja
STS organizovati i izvesti sa 2 HT-40 97. abr. po sledećem:
– 1 HT-40: Knin (Drniš)
– 1 HT-40: o. Vis.
Sa HT-40 na pozicijama biti sa početkom borbenih dejstava.

3.3. RASPORED VON
– VON-1: na KM TG-1 (s. Bebići). Pozivni znak "KUNA-1"
– VON-2: na KM 221. mtbr (s. Biočići). Pozivni znak "ZMIJA-10"
Osnovni radni kanal: 17 8125,00)
Rezervni radni kanal: 2 (127,50)

4. IKM 1. KO RV i PVO: na IKM 9. K (Trbounje).

5. KM 1. KO RV i PVO: Beograd.

NAČELNIK ŠTABA
1. Ko RV i PVO
pukovnik
M.P.[382] Miloje Pavlović, [v.r.]

Uradjeno u 6 primeraka
i dostavljeno:

1. IKM 1. Ko RV i PVO – arhiva
2. 1. Ko RV i PVO (KG)
3. 9. K
4. 97. abr.
5. 105. lbap
6. 172 lbap

Napisao: ppuk. Beloša M.
Otkucao: GL Ljubica Basa
Ekspedovano: kurirom.

- - - - - - -

OBRAZLOŽENJE ODLUKE

1. CILJ OPERACIJE
Energičnim dejstvima na pravcima napada razbiti snage neprijatelja, blokirati grad Split sa kopna, uz snažnu podršku snaga 1. Ko RV i PVO i dejstvima snaga JNA iz blokade, deblokirati vojne objekte i stvoriti uslove za izmeštanje MTS i ljudstva na slobodnu teritoriju i formiranje novih jedinica.

2. VEROVATNE MERE, NAČIN DEJSTVA I GRUPISANJE SNAGA NEPRIJATELJA
a) Namere:
Aktivnom odbranom snaga ZNG, uz masovno zaprečavanje PO minama i ofanzivnim dejstvima manjih jedinica i ubačenih grupa, nanese što veće gubitke 9-K i spreči njegovo brzo izbijanje na periferiju Splita. Istovremeno angažovanjem jačih snaga uz primenu psihološko-propagandne aktivnosti prisili blokirane snage JNA na predaju i izvrši zaplenu MTS i posedanje vojnih objekata.
Propagandnim i lažnim emisijama težeći da dokažu sopstvenom i svetskom javnom mjenju da JNA ne poštuje dogovor o primirju i da želi srušiti grad Split i njegove kulturno-istorijske vrednosti.

[382] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

b) Način dejstva:
Na pravcima koji od Drniša izvode ka Splitu odbranu će izvoditi po bataljonima uz angažovanje snaga MUP-a jačine voda do čete za odbranu pojedinih sela i prevoja na putevima.
U dejstvima će angažovati i naoružano stanovništvo koje će sa odsečenim ili ostavljenim pripadnicima ZNG po manjim grupama izvoditi zasedna dejstva radi nanošenja gubitaka i stvaranja nesigurnosti u rasporedu 9-K.
U toku dejstava za blokadu Splita i blokadu vojnih objekata upotrebljavat će obalsku artiljeriju i zaplenjene brodove.
Očekuje se da će na pravcima koji iz Gospića, Zadra, Biograda na moru i Šibenika izvode na slobodnu teritoriju izvoditi ofenzivna dejstva i pojačati aktivnost ubačenih grupa.

c) Grupisanje snaga:
– Sa pravca Zadra i dalje će dejstva izvoditi glavne snage 112. brZNG i deo snaga 4. br ZNG.
– Sa pravca Biograda na moru dejstva izvode 1/4 brZNG (-1).
– Iz šireg rejona Šibenika i Vodica dejstva snage 113. br ZNG.
U zoni napadne operacije korpusa za deblokadu Splita neprijatelj će angažovati snage ekvivalenta 3 br i to po sledećem.
– na pravcu Drniš – Unešić – Divulje dejstva će izvoditi jedan bataljon 113. brZNG i do čete MUP-a,
– na pravcu Kljake – Kladnjice – Kaštel jedan bataljon iz 4. brZNG i do jedne čete MUP-a,
– na pravcu Kljake – Muć snage do jednog bataljona iz 4. brZNG i do jednog bataljona MUP-a.,
– u rejonu Sinja dejstva će izvoditi snage do bataljona iu 114. brZNG,
– u odbrani grada Splita dejstva će izvoditi snage do brZNG, do 2 bataljona MUP-a i studentska četa,
– moguće je ako se ne obezbede bokovi u fazi izvršenja III etape operacije angažovanje do dva bataljona iz pravaca Omiša i Šibenika.

3. ZAMISAO ZA IZVODJENJE OPERACIJE
Nakon izvršenog pregrupisanja snaga korpusa glavnim snagama vršiti napadna dejstva na Split, a pomoćnim odsudno braniti dostignute linije i pravce.
Glavni udar naneti na pravcu s. Ružić – s. Muć – Klis – Split a pomoćne: s. Ružić – s. Kljake – s. Kladnjice – s. Malačka – s. Kaštel i s. Žitnić – s. Unešić – s. Trolokve – Divulje.

a) Snage za izvodjenje napada: razbiti i odbaciti od komunikacije snage neprijatelja na pravcima napada, blokirati Sinj, produžiti dejstva ka Splitu, izvršiti deblokadu vojnih objekata, a potom u sadejstvu sa deblokiranim snagama razbiti snage neprijatelja u Splitu, prisliti ih na predaju i stvoriti uslove za normalan život i rad pripadnika OS i stanovništva. U daljem obezbediti organizovano izmeštanje dela MTS na slobodnu teritoriju radi formiranja novih jedinica.

b) Snage za izvodjenje odbrane: odsudnom odbranom i aktivnim dejstvima obezbediti slobodnu teritoriju i sprečiti prodore neprijatelja sa pravaca Zadra i Biograda na moru ka Ravnim Kotarima i Benkovcu, od Karlobaga ka Masleničkom mostu i Gospića ka Gračacu.
Delom snaga obezbediti Krajinu od Šibenika i Vodica, čime osigurati glavne snage korpusa koje izvode napadnu operaciju.

Operaciju izvesti u 3 etape.

U prvoj etapi u trajanju 1-2 dana energičnim dejstvima i udarom iz pokreta razbiti snage neprijatelja na pravcima napada, izbiti na liniju: s. Kladnjice – Muć, odseći Sinj, posesti dominantne objekte, obezbediti levi bok g/s i stvoriti uslove za uvodjenje II o/e ka Splitu.
U drugoj etapi u trajanju 2- 3 dana, razbiti snage neprijatelja na pravcima napada, ovladati objektima Batak, Malačka, Kozjak i Klis, blokirati grad Split sa kopna, upotrebom pomorskog desanta presjeći komunikacije ka Trogiru i Splitu, a potom dejstvom sa dostignute linije staviti pod udar sve važnije objekte i rejone rasporeda neprijatelja u gradu i stvoriti uslove za deblokadu snaga i objekata.
U trećoj etapi u trajanju od 4-5 dana pogodnim pravcima uvesti sveže snage, deblokirati vojne objekte u gradu i u sadejstvu sa deblokiranim snagama preseći grad duž osnovnih komunikacijskih avenija, razbiti snage neprijatelja u gradu, prisiliti ih na predaju i stvoriti povoljne uslove za izmeštanje dela MTS i ljudstva radi formiranja novih jedinica.

Težište vazduhoplovne podrške imati na snagama koje izvode napadna dejstva po objektima infrastrukture u gradu, rejonima baziranja snaga neprijatelja i u vazduhoplovnoj vatrenoj podršci snaga na pravcu glavnog udara.
Težište POB imati na pravcima izvodjenja odsudne odbrane i na pravcima koji od Šibenika izvode ka Drnišu.
Operativni raspored snaga za izvodjenje napadne operacije u dva ešalona, snage za podršku, GONG, snage za otvaranje prolaza i raščišćavanje prepreka i snage na obezbedjenje b/d.
Gotovost snaga za odbranu odmah, a snaga za izvodjenje napadne operacije D +

TABLICA DOZVOLJENOG UTROŠKA MUNICIJE MES I GORIVA:

NAZIV JEDINICE	Vrsta municije bA						MES kg	Gorivo p/r
	Za peš. naoruz.	Za tenkove	Za art. naoruz.	Za MB	Za BsT-82	Za PA” naor.		
1. br TO	3	3	2,5	3	2	2	700	2
180. mtbr	1,5	1,5	2,5	3	2	2	1000	2
2. br TO	1,5	1,5	2,5	3	2	2	200	2
221. mtbr	3	5-	2,5	3	2	2	800	2
9. okb	2,5	2,5		-	2	2	200	2
1/592. mtbr	2,5			3	2	2	500	2
3. br TO	2,5		2,5	3	2	2	800	2
I KAG-9	1,5		3			-	-	2
II KAG-9	1,5		3			-	-	2
KG VBR-9	1,5		3			-		2
GONG-9	1,5		2,5			-	-	2
594. inž.p	1,5					2	800	2
271. lap PVO	1,5					2		2
70. bv	1,5					-		2
9. VP	1,5					2		2
ič	1,5					-		2
9- atb	1,5							
98. Snb	1,5							

4. GRUPISANJE SNAGA:

ELEMENTI OPERATIVNOG RASPOREDA	PRAVCI NAPADA – ODBRANE I ANGA20VANJE SNAGA				
	Drniš – Unešić – Divulje	Ružici – Kladnjice-Kaštel	Ružici - Ramljane-Muć – Klis	Odbrana pravaca Zadar i Šibenik	Odbrana pravca Gospić – Gračac
I EŠELON	1. mtb i Tč/mb	lO.okb(-l) sa 1/2. mtb	1. brTO brTO	180. mtbr 2.	4. brTO
II ESELON	a/3- brTO	2. mtb sa 2/10	TG-1	mb/221. mtbr	
SNAGE ZA DEJSTVO IZ DUBINE	Blokirane snage u garnizonu Split				
SNAGE ZA KONTROLU TERITORIJE	Snage TO i MUP-a SAOK				
ELEMENTI PODRŠKE	1. KoRV i PVO, I i II KAG-9 i I i II GONG-9				

5. ODNOS SNAGA:
Odnos snaga se ne može izražavati kroz komparativno sučeljavanje prostih brojki kao kvantitativni pokazatelj, jer je osim brojčane prednosti u ž/s jedinica ZNG I MUP-a RH, kvantitativno-kvalitativna prednost izrazito na strani jedinica OS SFRJ.

OBJEKTI DEJSTVA AVIJACIJE
1. Ko RV i PVO U NAPADNOJ OPERACIJI "ORKAN-91"

Red. br.	VRSTA OBJEKTA – POZICIJA	NAPOMENA
1	2	3
1.	Brodogradilište Split	
2.	Hotel "PARK" – Split – smešten krizni štab	
3.	TAA baterija 20/3 – Turska Kula (brani brodogradilište)	
4.	Zgrada PU – Split i Komanda garnizona, zgrade jedna pored druge	
5.	Vila "DALMACIJA"	
6.	Obalska baterija i PAT – KATALINIĆA BREG (kod svetionika)	Više položaja
7.	PVO aerodroma, ž/s i ostala borbena tehnika	
8.	Obalska baterija 40 mm na Rt Čiovu	
9.	PAA na Rt Marijan od uvale Košun do uvale Bene	
10.	Hotel Resnik i ž/s u kampu	
11.	Tvornica "Jugovinil" – Kaštel Sućurac	
12.	Vatrogasni dom – Sinovčići (smeštaj ZNG)	
13.	Traf o stanica – Konjsko	
14.	Vodovod – Vrilo Jadro	
15.	Pogonsko skladište – Brižine	
16.	Kasarna "Visoka"	Blizu zgrada sa vojnim stanovima

17.	PTT – centrala	
18.	Plovni objekti koji nisu u funkciji blokade luka i sa kojih se ispoljava dejstvo po objektima JNA	

SPISAK BORBENIH DOKUMENATA
ZA OPERACIJU "ORKAN-91"

M.P.[383]

1. BORBENO NAREDJENJE JEDINICAMA
2. KARTA RAZMERE 1: 25.000
3. ŠEMA – PLAN GRADA
4. PLAN BORBENIH DEJSTAVA
5. PLAN IZVODJENJA PRVOG UDARA
SA VREMENSKOM BAZOM
6. SPISAK OBJEKATA DEJSTVA
7. OLEATA ZA KARTU 1: 25. 000

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5009.

252

1991., studeni 15.
Dragotina

Zapovijed Komande 592. mtbr za obranu zbog prodora hrvatskih snaga prema prometnici Glina – Petrinja

---

KOMANDA 592.mtbr
Str.pov.br. 15-187
15. 11. 1991. godine
s. Dragotina, KM,

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

KOMANDI ________

ZAPOVEST ZA ODBRANU Op Br.2/91
Sekcije: 1:50 000 Sisak-1 i 2, Ivanić Grad – 3 i 4

1.- Ustaške snage jačine ojačane streljačke čete do bataljona izvršile su prodor na pravcu: Vratečko – s.Slana i dana 14. 11. izbili na liniju s. Žunci sa najverovatnijim ciljem da u ranim jutarnjim časovima produži napad i preseče komunikaciju Glina – Petrinja. Neprijatelj raspolaže i sa oklopno – mehanizovanim snagama jačine oko jednog tenkovskog voda.
Nije isključena upotreba bojnih otrova.

---

383 Isto.

2.- Brigada izvodi odbranu pravca s. Vratečko – s. Slana – s. Glinska Poljana s ciljem: sprečiti neprijatelju prodor pomenutim pravcem, u sadejstvu sa susedima naneti mu što više gubitaka i biti spreman za aktivna dejstva na pravcu: s. Glinska Poljana – s. Slana – s. Vratečko.
Zona odbrane: desno – s. Gora (-isklj) – s. Brdjani, levo s. Marin Brod – Kosa šuma.

3.- Desno na pravcu s. D. Mokrica – s. G. Mokrice odbranu izvode delovi 622. mtbr (OdTO Banski Grabovac) koji ima zadatak da brani pomenuti pravac, u spremnosti za aktivna dejstva.
Levo odbranu izvodi 1. brTO u zoni: r. Glina – r. Trepča sa zadatkom da brani pravac s. Pokupsko – s. Viduševac.

4.- Odlučio sam: organizovati odbranu u dodeljenoj zoni grupišući glavne snage na pravcu: Glinska Poljana – Marijin Brod – Glina, a pomoćne snage na pravcu: s. Marinovići – s. Glinsko Selo sa ciljem naneti neprijatelju što više gubitaka i biti u gotovosti za izvršenje protivnapada u zahvatu pravca s. Glinska Poljana – s. Slana – s. Vratečko.
Borbeni raspored u dva borbena ešalona.
Prednji kraj prvih položaja imati na liniji: Brdo – Brvanjsko – Gornji Razljev.
KM u s. Dragotino, IKM s. Brnjeuška, IKMn – 1 s. Glinsko Novo Selo.
Gotovost za odbranu u 6,00 15. 11. 1991. godine.

5.- 1. mtb organizuje odbranu u rejonu: Brdo – Gornji Razljev, Kosa šuma, sa zadatkom u sadejstvu sa susedima i tenkovskom vodom iz sastava 622. mtbr, uz snažnu art. podršku, osloncem na jake zemljišne objekte, primenom utvrdjivanja, sprečiti prodor ustaških snaga, naneti im što veće gubitke u ž/s i b/s, i biti u gotovosti za energičan protivnapad uz sistematsku podršku u zahvatu pravca s. Glinska Poljana – s. Vratečko.
Podržava po vašem zahtevu BrAG-622, BrAG-1. brTO i BrAG-592.

6.- Ostale jedinice brigade imaju zadatak izvodjenja odbrane iz sadašnjeg rejona po zapovesti Op br. 1.

7.- Artiljerijska podrška: Podržava BrAG-592 sa VP iz rejona: s. Glinsko Novo Selo, j/i ivica i BrAG-622 i BrAG-1 brTO iz svojih rejona.

8.- Komandovanje i veza:
Veza komandovanja u radu od 04,00 č. 15. 11. 1991. g.
Izveštaje dostavljati o pokretu u rejon odbrane, o uspostavi sistema vatre i dalje po potrebi.
Redovne izveštaje (borbene) dostavljati do 18,00 č. sa stanjem u 17,00 č.
Ostalo po Zapovesti za odbranu Op broj 1.

IH/ST

K O M A N D A N T
p u k o v n i k
M.P.[384] Boško Džombić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 306.

[384] Okrugli pečat: Komanda 592. motorizovane brigade.

253

1991., studeni 15.
[Knin]

Zapovijed Komande 9. korpusa OS SFRJ za čišćenje terena na području Miljevaca zbog upada manjih diverzantskih grupa hrvatskih snaga na to područje

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. br. 19-14
15. 11. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJI VO

NAREDJENJE ZA
PRETRES I ČIŠĆENJE TERENA Op. br. 4
KOMANDI ______
Sekcije: 1:50.000 Šibenik 2 i Split 1.

1. U zadnji nekoliko dana koristeći pregovore i zatišje na frontu snage neprijatelja su otpočele sa ubacivanjem većih DTG i IG u medjurečje Čikole i Krke, koji presvučeni u civilna odela vrše iznenadna i prepadna dejstva na jedinice 9. korpusa sa ciljem: da dezorganizuju komandovanje, stvore paniku u našim redovima i da putem propagande stvore utisak kod lokalnog stanovništva o prisustvu jakih snaga na tom prostoru.
Dana 11. 11. 1991. godine jedna takva grupa je u rejonu zaseoka Bašići na svirep i podmukao način izvršila napad na IP, kojom prilikom je poginuo poručnik Barić Dinko i 2 vojnika i ranjeno 5 pripadnika 9. ič.
U toku 13. i 14. ovog meseca na širem području s. Oklaj i s. Kalun otkrivene su radio stanice i pokretni repetitori, a pouzdano se došlo do podataka da ista takva sredstva postoje u s. Miljevci i zaseok Bašići, što ukazuje na intenzivnu i vrlo razvijenu obaveštajnu i izvidjačku mrežu neprijatelja kojom se pokriva ovaj prostor.
Teroristički napad na IP u s. Bašići kojoj su neposredno pre napada u s. Ključ stariji meštani ponudili kolače ukazuje na krajnju svirepost i bestijalnost snaga neprijatelja i dela lokalnog stanovništva, koje ne bira sredstva i načine kako bi jedinicama korpusa naneli što veće gubitke.
Zaklanjajući se iza formalnog deklarisanja vrhovništva RH i kriznog štaba Dalmacije o mirnom rešenju situacije na ovom prostoru na svim pravcima prema Šibeniku intenzivno vrše zaprečavanje, postavljaju razne vrste mina i prepreka i ubacuju diverzantsko-terorističke grupe radi nanošenja gubitaka.

2. U cilju zaštite života ljudi i ostvarivanja potpune kontrole teritorije ODLUČIO SAM: angažovati deo snaga i sredstava na čišćenju i pretresu terena u rejonu: Drniš, s. Mratovo, s. Nos Kalik (tt 199) sa ciljem: energičnim dejstvima blokirati širu osnovicu, sve važnije komunikacije i raskrsnice na periferiji zone, a potom sistematski pretresti ceo prostor, razbiti i pohvatati ubačene grupe, zapleniti ubojna sredstva i opremu i pohapsiti sva sumnjiva lica, koja sprovesti u zatvor u Knin.
Gotovost za pretres terena u 05,00 16. 11. 1991. godine.

3. ZADACI JEDINICAMA:

TG-1 sa 1/9. ič, 1/9. bVP i četom milicije SUP SAO Krajina planira, organizuje i vrši pretres rejona Drniš, s. Mratovo, s. Nos Kalik (tt. 199).
Zadatak: energičnim dejstvima posesti sve važnije komunikacije i objekte na periferiji rejona, a potom sistematskim pretresom naseljenih mesta i eventualnih rejona baziranja snaga neprijatelja i ostavljenih delova pretresti trougao u medjurečju r. Čikole i Krke, očistiti prostor od ubačenih grupa i zaostalih delova, iste razbiti i pohvatati, a sve sumnjive osobe privesti u zatvor u Knin, izbiti na desnu obalu r. Čikole i levu obalu r. Krke i staviti pod kontrolu sve prelaze na istima. Po izvršenom zadatku deo snaga iz 9. ič angažovati za kontrolu i osmatranje kanjona reka Čikola i Krka.
Podržava II KAG-9 prema potrebi.
KM u s. Trbounje.

4. II KAG-9 biti u gotovosti za podršku snaga koje vrše pretres terena i za neutralisanje sredstava podrške neprijatelja.

5. U toku dejstava i pretresa terena posebnu pažnju obratiti na sadejstvo unutar b/r jedinice kako bi se izbeglo mješanje jedinica i otvaranje vatre jednih na druge. U tom cilju dobro organizovati veze RiK i sadejstva i precizno odrediti jedinicama rejone i pravce angažovanja.
Naročitu pažnju obratiti na mine iznenadjenja i usmjerenog dejstva, zasedna i prepadna dejstva, kao i mogućnost pokretnog zaprečavanja, kao i dejstva protivoklopnih sredstava po našim jedinicama.
U toku dejstva strogo se pridržavati mera borbenog obezbedjenja, a sva naredjenja i izveštaje prenositi putem KZ.
Celokupni ratni plen prikupit u kasarnu "Boško Žunić" Knin.
Nakon izvršenog zadatka dostaviti precizan izveštaj o ostvarenim rezultatima.

K O M A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.]

M.P.[385]

Akt se može uputiti
NAČELNIK ŠTABA
general-major
Ratko Mladić, [v.r.]

Radjeno u 1 primerku,
fotokopirano u 9 primeraka
i dostavljeno na izvršenje

– TG-1, 9. ič, 9. bVP, II KAG-9
Sup SAO Krajina.
Na znanje:

– 221. mtbr, I KAG-1, 2. br TO
i GONG-9

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

[385] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

254

1991., studeni 16.
Knin

Dnevno izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o prodoru hrvatskih snaga na pravcu Gospić – Divoselo, prodoru prema Cetingradu, topničkom napadu na Plaški i Lički Osik te ulasku JNA i postrojbi TO u Slunj

---

ŠTAB TO SAO KRAJINA
Pov. br. ______
Knin, 16. 11. 1991.

KOMANDANTU TO SAO KRAJINA
– borbeni izveštaj –

1. U 09,30 časova neprijatelj je izvršio napad na pravcu Gospić-Divoselo. Raspolaže sa jačinom od 200 ustaša i 4 tenka. Do 13,00 časova naše snage imale su jednog poginulog i dva ranjena borca. Istovremeno odvijao se artiljerijski napad na naše položaje u Teslingradu i Plaškom.

2. U poslepodnevnim časovima k-dant brigade ppuk Španović[386] izvršio je pripreme za protivnapad, koji je izvršen u 16,15 č. Tom prilikom povraćeni su svi položaji koji su držani od strane boraca TO SAO K do 09,30 časova.
U toku dana naše snage su ušle u Slunj i vrše čišćenje mjesta i okolnog terena. Jedinice TO Vojnić zauzele su s. Batnoga i Salčeva kosa na komunikaciji Cetingrad-Slunj. Ustaše bježe u pravcu Lađevca i dalje u Bosnu.

3. Tokom pomenutih borbi imali smo sledeće gubitke: Dva borca su poginula, osam ih je ranjeno od kojih dvojica teže. Tom prilikom ustaše su zaklali jednu ženu. Prema dostupnim podacima na neprijateljskoj strani ima 15 poginulih, a među njima je i k-dant bataljona izvesni Brkljač.

4. Korenički Štab traži teleprinter, a k-dant OpŠTO Obrovac protestuje što ništa nije učinjeno po pitanju intendantske opreme za njegovu opštinu.

OPERATIVNI DEŽURNI

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6031.

[386] Stojan.

255

1991., studeni 16.
Trbounje

Izvješće Komande TG-1 Komandi 9. korpusa OS SFRJ o rezultatima pretresa područja Miljevaca

---

Komanda tg-1
str.pov.br. 50-6
Trbounje, 16. 11. 1991. g.

izveštaj o izvršenom
pretresu širi rejon
s. Miljevci.-

komandantu 9. k – lično

Dana 16. 11. 1991. godine od 05,00 do 15,00 časova po planu i naredjenju tg-1 izvršila je pretres terena južno od puta Drniš – Roški slap, a izmedju r. Krke i Čikole, do linije Gradina (km 229) – Pojatina (k. 166).
U toku pretresa u rejonu s. Vlajići tenk je naišao na ptm pri čemu je odbijen prvi desni potporni točak, a kč kap. Šabani slomio je zub.
Dejstva su se odvijala po planu pri čemu se planski nastupalo u sadejstvu sa tenkovima pravcem s. Vlajići – s. Bašići – s. Ključ – kota 229, s. Širitovci – s. Drinovci, a pešadija i deo vojne policije s.Deranj – s.Brištani.
U rejonu s. Ključa iz kuće otvorena je snajperska vatra, kap. 1 kl. Pećanac pozvao je tenk i naredio da se otvori vatra po jednoj kući što je komandir tenka i izvršijo. Dejstva su nastavljena, medjutim, loši meterološki uslovi (kiša), slaba preglednost od makije, šume, zidova te uski putevi u zaseocima usporavali su dejstvo jedinice. Sadejstvo izmedju jedinica bilo je otežano te je dolazilo do mešanja jedinica.
U toku pretresa terena bilo je malo stanovnika, većinom starci i babe. Od mladjih ljudi uhapšeno je 6 ustaša, u civilnom odelu.
Gubici: poginuli: rez. vodnik Dušan Graovac iz 2-1/221. mtbr, Dragan Milić v/o iz Supa Sao Krajine – Obrovac.
Povredjeni: Asim Hasić i Domazet Nedjeljko vojnici iz 2-1/221. mtbr.
Po izvršenom zadatku jedinica se vratila u svoje objekte i pristupila sredjivanju.

komandant tg-1
pukovnik
Slavko Lisica

M.P.[387]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 4.

[387] Prijemni pečat: 1.odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. URAN-1 26, primljen 16. 11. 1991.

256

1991., studeni 17
[Vrhovine]

Izvješće Komande 2. ličke brigade Komandi 6. ličke divizije o napadnoj akciji na sela Letinac i Lipice kod Otočca

---

K O M A N D A
2. LIČKE BRIGADE
Strogo pov. br. 673-1
08. 11. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

KOMANDI 6. LIČKE DIVIZIJE

VANREDNI BORBENI IZVEŠTAJ
Sekcija 1:50000 Gospić 1,2,3,4.

1. U toku 16. 11. 1991. godine neprijatelj je povremeno otvarao vatru iz art. po našim snagama, VP artiljerije, na koju je odgovoreno.

2. Brigada je dana 16. 11. 1991. godine izvršila prepadnu akciju na s. Letinac i s. Lipice uz obezbeđenje bokova i izviđanje pojedinih pravaca.
a/ 1. bat. je izvodio prepodnu akciju na s. Letina i s. Lipice uz obezbeđenje bokova i podršku artiljerije. Akcija je delomično uspela jer je deo jedinice, zbog magle i guste šume, skrenuo sa dobijenog pravca, a uočene su i jače snage u tim mjestima.
U bataljonu nema povređenih i poginulih.
b/ 2. bat je izvršio utvrđivanje na dostignutoj liniji s. Lončari uz obezbeđenje bokova, a delom snaga je vršio izviđanje na s. Kavurići i s. Jurkovići.
c/ mad je vršio podršku snaga koje su dejstvovale na pravcu s. Dabar – s. Letinac i podršku snaga u Drenovu Klancu.
U divizionu nema ranjenih i poginulih.
d/ sam. četa "Dabar" obezbeđivala je desni bok snaga 1. bat na pravcu s. Glibodol – s. Lipice četa je, po izveštaju k-dira čete, naišla na zasedu i razbijena. Prema izveštaju zamenika komandira čete poginula su 2 borca, Stojan Čuturilo i Stevo Vlaisavljević, prilikom pomeranja starog leša na koji su naišli.
Do 08,00 č dana 17. 11. u jedinicu se nije vratilo još 17 boraca. U selo Dabar upućena je san. ekipa a vrši se i popuna sa MTS.

3. Preduzimamo sve mere na stabilizaciji morala u jedinicama i otklanjanju uticaja raznih struja i pojedinaca.

4. U toku 17. 11. 1991. godine jedinice brigade će biti angažovane na izviđanju i obezbeđenju bokova jedinica, a mad u gotovosti za odgovor na eventualnu art. vatru neprijatelja.

HB/MN

K O M A N D N T
Pukovnik
M.P.[388] mr. Petar Trbović, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5006.

257

1991., studeni 18.
[Benkovac]

Izvješće Komande 180. mtbr o sukobu s hrvatskim snagama i zauzimanju Škabrnje i Nadina

---

Komanda 180. mtbr
str. pov. br. 3-559
18. 11. 1991. godine

Dnerap, dostavlja.-

Komandi 9. korpusa
– operativni dežurni-

1. Stanje u potčinjenim jedinicama:
– stanje b/g u potčinjenim jedinicama je dobro.
– stanje b/g jedinica TO prema izveštajima TO je dobro.
– u toku dana počev od 08,00 časova u rejonima Nadin i Škabrnja došlo je do sukoba sa paravojnim formacijama RH.
U dejstvima sa naše strane angažovane su sledeće snage 1 tč,1mč, specijalna čto, sa 1 četom TO.
U sukobu sa paravojnim formacijama RH imali smo 4 poginula i 8 ranjenih.
Poginuli su: poručnik Stefanović Miroslav mč/okb, vojnici Marković Saša, 1.mtb iz s. Ralja, SO Smederevo, vojnik Petković Dejan a četvrti poginuli jos nije identifikovan.
Podaci o poručniku Stefanoviću: rodjen 09. 06. 1959. godine u Raškoj, ul. Piskanija 13, 36334 Boljevac na Ibru, tel: 036 77-766.
U borbama imamo 8 ranjenih i to:
– Lozo Gojka Aleksandar, 11401, SO Palilula, u jedinicu došao iz VP. 5530/19 Našice, rasporedjen u okb t 55.
– Lazić Veran iz SO Obrenovac, u jedinicu došao iz VP. 5530/18 Našice rasporedjen u okb t 55.

---

[388] Okrugli pečat: Komanda 2. ličke brigade.

– Prostran Krsto Stevan, iz s. Smoković
– Rakić Milan
– Erceg Zoran iz s. Zemunik Gornji
– Vidović Vasilije iz s. Smoković
– Milošević Vojin
– Bajić Dušan iz 1. mtb

Podatke o poginulim i ranjenima ćemo dostaviti naknadno. Svi povredjeni su van životne opasnosti.

2. Stanje na teritoriji je i dalje složeno i neizvesno.
Medjunacionalnih sukoba nije bilo[389].

3. Vanrednih dogadjaja nije bilo.

4. Stanje bezbednosti u jedinicama je dobro.

5. Zaključak:
dosadašnja dejstva odvijala su se po planu. Koordinacija dejstava sa JTO i avijacijom bila je uspešna i dala je dobre rezultate. U dosadašnjim dejstvima ovladali smo sa s. Zemunik Gornji u celini i izasli u rejon s. Škabrnja na liniju uključno Ražovljeva glava (tt 165) zst Škabrnja (k 881 i držimo u okruženju neovladani deo s. Škabrnja i s. Nadin.
Ustaše pružaju žestok otpor. U zoni brigade otvarala se vatra po našim snagama i to:
U rejonu Maslenički most-s.Rovanjska sa mb 120mm i bacačima raketa 128mm te po položajima u rejonu Zeleni Hrast i Islam Latinski iz rejona s. Lovinac (sz od crkve za 100 m), po rejonu položaja u s. Crno iz pravca vinarije, i od pravca kule u s. Dračevac.
Na položaje s. Lišane Tinjske-Tinj-Kakma iz pravca Raštane, Gorice i Galovaca. Na tom pravcu ispoljili su i žestok napad pešadijskim naoružanjem u pravcu s. Lišane Tinjske.

6. Predvidjanja:
za sada držimo povoljne pozicije na kojima ćemo se učvrstiti i zanoćiti. U ranim jutarnjim časovima u rejonima s. Škabrnja-s. Nadin produžiti ćemo sa dejstvima.

dežurni rukovodeći
kapetan rim. 1. kl.
Čobović Danilo s.r. M.P.[390]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5008.

[389] O zločinu nad civilnim stanovništvom u Škabrnji, vidi: Dok. br. 262. i 264.
[390] Prijemni pečat: 1.odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 1165, primljen 18. 11. 1991.

258

1991., studeni 19.
Knin

Izvješće Štaba TO komandantu TO tzv. "SAO Krajine" o sukobima u selima Stabanj, Ceranje i Raštević, te ulasku jedinica JNA i TO u sela Škabrnja i Nadin

---

ŠTAB TO SAO KRAJINA — č=2001[391]
Pov. br.______ — str.30,62
Knin, 19. 11. 1991. god.
Vreme,

KOMANDANTU TO SAO KRAJINA
– borbeni izveštaj –

1. Neprijatelj je tokom noći minobacačkom vatrom tukao naše položaje u s. Stabanj, Ceranjama i Raštevići. Tenkovskom vatrom gađane su i Lišane Tinjske. Vatra je otvarana iz Raštana Donjih i Raštana Gornjih.

2. U popodnevnim satima skršen je ustaški otpor i naše jedinice zajedno sa jedinicama JNA ušle su u s. Škabrnje[392] i jako neprijateljsko uporište Nadin, koje sada držimo pod kontrolom.

3. U pomenutim aktivnostima ranjena su dva borca TO. Moral ljudstva u jedinicama TO je zadovoljavajući.

OPERATIVNI DEŽURNI

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6031.

259

1991., studeni 19.
[Knin]

Zapovijed Komande 9. korpusa OS SFRJ da se cjelokupni sastav korpusa obavijesti da je Hrvatska, podržana od rastućeg njemačko – austrijskog neonacizma, glavni razbijač Jugoslavije, da JNA samo štiti srpsko stanovništvo od genocida, vodi obrambeni rat i štiti prava onih naroda koji žele nastaviti zajednički život u novoj Jugoslaviji

---

[391] Dopisano rukom.
[392] Vidi: Dok. br. 257., 262. i 264.

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. br. 695-1
19. 11. 1991. godine

K O M A N D I a/a

U realizaciji odluke Predsedništva SFRJ i Naredjenja SSNO str. pov. 1021-1 od 18. 11. 1991. god. o angažovanju JNA na sprečavanju medjunacionalnih sukoba širih razmera, zaštiti srpskog stanovništva od genocida i stvaranja povoljnih uslova za razrešenje jugoslavenske krize mirnim putem, JNA izvršava zadatke u veoma teškim i složenim uslovima i u celini postiže dobre rezultate. Medjutim, brojni propusti u oblasti rukovodjenja i komandovanja, mobilizacije, praćenja i procenjivanja neprijatelja, pripreme i izvodjenja b/d, borbene discipline, utroška materijalnih sredstava i jedinstvene kontrole u zoni izvodjenja operacija umanjuju ukupne rezultate, dovode do nepotrebnih gubitaka i nepovoljno utiču na borbeni moral i ugled pripadnika OS.
U cilju eliminisanja uočenih nedostataka i propusta i stvaranja uslove za uspešnu pripremu i izvodjenje borbenih dejstava jedinica,

N A R E D J U J E M

1. Izvršiti informisanje celokupnog sastava svih jedinica korpusa u okviru čega:
– Svim starešinama i vojnicima, kako aktivnim, tako i rezervnim, objasniti i obezbediti da shvate i trajno usvoje kao osnovni pokretački motiv za hrabro i samopožrtvovano dejstvo i držanje u oružanoj borbi, saznanje da se u ovom vremenu odlučuje o sudbini naših naroda i da ne smemo dozvoliti da nam je drugi kroje, da nas uništavaju i porobljavaju, jer bi nas to odvelo u katastrofu i poraz od koga se generacije ne bi oporavile. Svima mora biti jasno da u ovom ratu branimo svoje pravo na život i opstanak, dostojanstvo, čast i pravo onih naših naroda kojima je stalo do nastavka zajedničkog života u Jugoslaviji.
– Ukazati da se razbijači Jugoslavije u zemlji, a pre svega u Hrvatskoj i svi oni koji su uz njih, podržani od rastućeg nemačko-austrijskog neonacizma, kome se Evropa zbog svojih kratkoročnih interesa za sada ne suprotstavlja, opredelili za vojnu opciju i Jugoslovenskoj narodnoj armiji, kao legitimnoj snazi zaduženoj za obranu integriteta zemlje, nije preostalo ništa drugo nego da prihvati nemetnuti rat i na silu odgovori silom.
– Posebno potencirati da JNA vodi odbrambeni rat sa veoma jasnim ciljem: (1) spašavanje pripadnika JNA u blokiranim garnizonima, (2) sprečavanje ponavljanja genocida nad srpskim narodom u kriznim područjima, i (3) odbrana prava onih naših naroda koji žele da nastave zajednički život u novoj Jugoslaviji.
– Istaći da niko nema pravo u ovakvim okolnostima da stalno i iz početka postavlja pitanje ratnog cilja za koji se bori. Cilj je konkretno i jasno preciziran. Samo oni koji svoje ciljeve poistovećuju sa ciljevima nadirućeg fašizma, bez obzira na motive zbog kojih to čine, mogu da ometaju mobilizaciju i ispunjavanje vojne obaveze, odbijaju učešće u borbenim dejstvima, beže sa položaja i na druge načine slabe odbrambenu moć jedinica. Protiv nosilaca takvih pojava preduzimaće se najoštrije zakonske sankcije.

2. Obezbediti na svim nivoima rukovodjenja i komandovanja u jedinicama da se dnevno analiziraju rezultati borbenih dejstava, izvlače potrebna iskustva, vrši njihova medjusobna razmena i stvaralački se primenjuju u narednim borbenim dejstvima.

Starešine moraju iz rata brže učiti i zanatski se bolje osposobljavati. Principe pripreme i izvodjenja borbenih dejstava koji se izučavaju u školama stvaralački primenjivati u skladu sa konkretnom taktičko-operativnom situacijom.

3. Konkretnije i preciznije vršiti procenu situacije pre donošenja odluke. Posvetiti daleko veću pažnju poznavanju neprijatelja, njegove jačine, sastava, morala, grupisanja, načina izvodjenja borbenih dejstava, namera i mogućnosti, posebni na taktičkom nivou. Svi nivoi rukovodjenja i komandovanja odmah će preduzeti sve potrebne mere za prikupljanje tačnih podataka na celoj dubini obaveštajne zone odgovornosti, koje neprekidno proveravati, sistematizovati i uporedno analizirati, a u cilju donošenja optimalnih odluka. Obaveštajno-izvidjačke organe bolje osposobiti za rad i masovnije uključiti mesno stanovništvo u zoni odgovornosti spremno na saradnju sa JNA. Ni jedna akcija se ne sme izvoditi bez temeljne procene svih elemenata i sagledavanja borbe – boja – operacije do kraja, u čitavom njenom toku.

4. U najkraćem roku prikupiti i sumirati sva dosadašnja iskustva po nivoima rukovodjenja i komandovanja, vršiti njihovu procenu i sredjivanje i iznaći odgovarajuća rešenja. Posebnu pažnju posvetiti adekvatnoj upotrebi snaga i načinu izvodjenja borbenih dejstava.

5. Vodjenje kadrovske politike u ratu ključno je pitanje uspešnog rukovodjenja i komandovanja. Osnovni kriterijum u kadrovanju mora biti ostvareni uspeh u izvršavanju borbenog zadatka. Nesposobne i kolebljive starešine odmah smenjivati sa komandnih dužnosti, a na njihova mesta postavljati sposobne i hrabre, sa visokim ugledom u jedinicama. Na više položaje postavljati ako treba, i za dva čina mladje starešine koji to zaslužuju. Starešine moraju snositi potpunu odgovornost za izvršenje zadatka koji dobije jedinica.

6. Svakodnevnim, potpunim i sadržajnim radom psiho-fizički osposobiti sve pripadnike korpusa, komande i jedinice za dejstvo i angažovanje u dugotrajnom ratu, a posebno za život, rad i vodjenje borbenih dejstava u zimskim uslovima. Obezbediti maksimalnu autonomnost svih sastava.

7. Sve jedinice korpusa moraju sa više odgovornosti prilaziti organizaciji sadejstva u kome precizno po mestu, vremenu i načinu izvršenja definisati zadatke svih sastava. U zoni izvodjenja b/d uspostaviti potpuni ratni režim bezbednosti i kretanja.

8. Za sve naredne zadatke, do nivoa brigade, propisati norme utroška municije i goriva, a posebno racionalizovati utroške deficitarne municije koju staviti pod strogu kontrolu, ovaj zadatak realizovaće ONO u saradnji sa PkPo i norme utroška municije i goriva dostaviti svim pukovima i brigadama.

9. Načelnik artiljerije, OMJ, ONO, načelnik tehničke službe u pozadinskom organu korpusa i komandanti brigada, preduzeće mere da se maksimalno angažuje stara tehnika (T-34, B-1, ZIS, SO-M18 i 36, MB-82 i 60mm) za koju postoje dovoljne količine municije, umesto savremene, posebno za koju je municija kritična.

10. Tehniku sa istrošenim eksploatacionim resursima planski izvlačiti iz borbe i sistematskim radnjama održavanja osposobljavati za dalja dejstva. Radi toga pozadina korpusa će ispitat mogućnost prijema odredjenog broja mehaničara, obučiti ih i popuniti jedinice za održavanje TMS. Za ove potrebe angažovati i penzionisana lica (mehaničare i mladje oficire).

11. Sa svim starešinama komandi i jedinica korpusa još jednom organizovano proraditi i u potpunosti realizovati naredjenja 9. korpusa strogo pov. br. 646-1 od 31. 10. 91.; str. pov. 581-2 od 04. 10. 1991. god; str. pov. 606-1 od 15. 10. 1991. god; 609-1 od 17. 10. 1991. god.

MC/LjB

K O M A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.]

M.P.[393]

Radjeno u 1 primerku
fotokopirano u 19 primeraka
i dostavljeno:

180. i 221. mtbr, 1,2. i 3. br TO,
9. map, 9. mpoap, 594. inž.p, 271. lap PVO
70. bv, 9. bVP, ič, čABHO, db, 405. PoB,
PkPo, ONO.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6029.

260

1991., studeni 21.
[Vrhovine]

Izvješće 2. ličke brigade o gubicima čete iz Vrhovina kod sela Dabar kraj Otočca

---

K O M A N D A
2. LIČKE BRIGADE
Str. pov. Br. 10-55
21. 11. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

UPAD U ZASEDU
A n a l i z a.-

KOMANDI____________

Posle izvedene akcije na pravac s. Dabar – s. Letinac a u cilju obezbeđenja desnog boka brigade i zaštite srpskog stanovništva u s. Dabar u selu je ostale četa iz s.Vrhovine (ukupno 33 borca) koja je dobila zadatak, lično od K-ta brigade, da obezbedi selo, izviđa pravce ka s. Glibodol i put između Dabra i Smolčić uvale.
Pošto je deo boraca iz sastava čete bio angažovan na obezbeđenju komunikacije Korenica-Vrhovine a dvojica nisu otišla sa četom na zadatak na predlog boraca izvršena je zamena grupe na obezbeđenju komunikacije, dat im odmor od jednog dana a zatim su upućeni u sastav čete kao ojačanje.

---

[393] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

Upućivanje dela jedinice izvršeno je po naređenju komande brigade a u organizaciji komande bataljona. Put Glavace-Dabar je proteklih dana redovno korišćen za saobraćaj, a patrole iz S. Dabar su izveštavale da je put slobodan. Navedenog dana (20.11.) komandir čete iz Dabra je preko majora Basta Steve iz K-de brigade, dobio zadatak da-prihvati ljudstvo i obezbedi: raskrsnicu u Smolčić uvali, isto tako, u toku dana je putem Glavace-Dabar do 13,00 časova prošlo 7-8 m/v u oba pravca.
Pre upućivanja jedinice oko 10 č zamenik komadanta bataljona je nazvao u s. Dabar i obavjestio da deo jedinice kreće oko 11,00 časova a krenuli su nešto pre 14 č jer se nisu mogli skupiti. Prilikom izdavanja zadatka komadantu bataljona dana 19. 11. 1991. god. PNŠ za ONP je posebno naglasio da se povede računa o bezbednosti i obezbeđenju u toku prevoženja. Međutim, komanda bataljona je izvršila prevoženje m/v za prevoz tereta sa spuštenom ceradom.
Po saznanju da je jedinica upala u zasedu k-dant brigade je naredio da se u pomoć pošalje deo čete Škare sa transporterom, a zatim i izviđački vod. Odmah su upućena sanitetska vozila preko Glavaca i prema Petrinić Polju.
Izvlačenjem ranjenih i poginulih rukovodio je lično komandant brigade i samo zahvaljujući brzini i odlučnosti izv. voda svi su izvučeni. Od 15 boraca 5 je poginulo, 5 je ranjeno a 5 je nepovređeno.

Osnovni uzroci
– Neizvršenje obezbeđenja raskrsnice od strane K-dira čete,
– Nedovoljna i nepotpuna pripremljenost ljudstva od strane k-de bataljona i k-dira voda koji je vodio jedinicu,
– Nepreduzimanja mera bezbednosti u toku prevoženja.

Komanda brigade je izvukla pouke iz ovog slučaja u vezi korišćenja i obezbeđenja komunikacija i pravaca i uputila u rejon s. Dabar majora Basta Stevu radi sprečavanja panike.

Predlog mera
– Regulisati zonu odgovornosti brigade.
– Organizovati sadejstvo i pomoć jedinicama brigade na zaštiti krila i bokova od strane susednih jedinica.
– Uputiti jednu peš. četu (pod hitno) u Dabar radi obezbeđenja desnog boka, jer za to nemamo uopšte snaga.

K O M A N D A N T
Pukovnik
M.P.[394] mr. Trbović Petar,
..........[395] [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

[394] Okrugli pečat: Komanda 2. ličke brigade.
[395] Potpis nečitak.

261

1991., studeni 21.
Knin

Izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ o pregovorima u Žitniću s Vladom Republike Hrvatske o premještanju garnizona Split i Šibenik

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. br. 704-1
Dana 21. 11. 1991. godine
K N I N

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

– OC GŠ OS SFRJ
– KOMANDI VPO
– IKM KOMANDE VPO
– KOMANDI RV I PVO
– VAZDUHOPLOVNOJ BAZI DIVULJE

Sporazum o izmeštanju garnizona
Split, Šibenik i Divulje.-

Dana 21.11.1991. godine u s. Žitnić kod Drniša održan je sastanak izmedju general-majora Vladimira Vukovića, komandanta 9. korpusa, general-majora Nikole Mladenića, zamenika komandanta VPO s jedne strane i dr. Davorina Rudolfa, ministra pomorstva u Vladi Republike Hrvatske, s druge strane.
Na početku razgovora komandant 9. korpusa je istakao da se sastanak održava u nepovoljnim okolnostima zbog stalnog prekida primirja, a u toku noći 20/21.11. posle napada DTG snage Republike Hrvatske eksplodiralo je punjenje i uništen Maslenički most.
Istaknuto je da nam je žao zbog toga i da se stiče utisak kako neko od hrvatske strane želi rušenje slično u Vukovaru.
Predstavnik Vlade Republike Hrvatske je istakao žaljenje što se ovakve stvari dešavaju upravo u vreme ozbiljnih sporazuma i dogovora. Istakao je da mu je veoma žao što je srušen Maslenički most.
Iz razgovora sa njim stekli smo sledeće zaključke:
– Imaju ozbiljnih problema sa snabdevanjem namirnica za ishranu, posebno u gradovima,
– Moral ljudstva OS Hrvatske opao je posle pada Vukovara i predaje pripadnika ZNG i MUP,
– Veoma ih je pogodilo, čak zbunilo i iznenadilo, saznanje da je srušen Maslenički most,
– Izmoreni su čestim prekidima vatre i
– Ne mogu u potpunosti kontrolisati dejstva naoružanih grupa i pojedinaca.

Na početku sastanka ponudjen im je predlog sporazuma. Predstavnik hrvatske vlade bio je spreman razgovarati o svim pitanjima osim oko naoružanja TO opština Šibenik i Split.
Istakao je da nema saglasnost Vrhovništva i Glavnog stožera da pregovara oko naoružanja TO jer je zauzet stav da im se preda celokupno naoružanje i oprema TO.
Sastanku su prisustvovali članovi misije EZ na čelu sa ambasadorom Bondijolijom.
Posle dužeg dogovaranja potpisan je sporazum. Tekst sporazuma šaljemo vam u prilogu.

Na kraju je general Vuković istakao da nas, i jednu i drugu stranu očekuje težak i složen posao oko izmeštanja garnizona. Istaknut je primer garnizona Zadar a što se tiče složenosti slični su i garnizoni Šibenik i Split i da mi već imamo iskustva u tome. Tražio je od prisutnih da se poslu pridje ozbiljno i odgovorno, da se svakodnevno komunicira i dogovara, da je ogromna odgovornost na komandama garnizona Šibenik i Split i predstavnicima vlasti općina Šibenik i Split.
Pitanja političke prirode, koje su postavljali predstavnici Vlade Republike Hrvatske su odbijena uz napomenu da će sa njima razgovarati drugi put.
Mišljenja smo da će doći do realizacije sporazuma.
Komandama garnizona Split, Divulje i Šibenik biće potrebna, osim naše pomoći i pomoć SSNO.

K O M A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.]

M.P.[396]

PRILOG: Sporazum[397]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

262

1991., studeni 23
[Benkovac]

Izvješće Organa bezbednosti 180. mtbr o ubijanju civilnog stanovništva u Škabrnji 18. studenoga 1991.

Str.pov.
br.416-1
.........................180. mtbr.........................
(Organ bezbednosti)

ZOPMR
VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

................Major Ristić Branislav................
(Ovlašćeni sratešina u OB)

Dana.............23. 11.............1991. godine
Rađeno u.......1 (jednom)..........primeraka
Dostavljeno: ....
....
Reg.
broj 101

[396] Prijemni pečat: 1.odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. 2734, primljen 21. 11. 1991.
[397] Vidi: Dok. br. 273.

ZABELEŠKA
O PRIMENI METODA RADA
a) Predlog
b) Zahtev.
c) Izveštaj

Metodi rada		Kombinovana primena metoda rada	
1.	Lično zapažanje ovlašćenog starešine	1.	Preventivni operativni rad
2.	Rad sa saradnikom ___________ (pseudonim)	2.	Prethodna operativna obrada
		3.	Operativna obrada
3.	Provera podataka i identifikacija lica	4.	Operativna kontrola
4.	Informativni razgovor	5.	Operativna akcija
5.	Tajno praćenje i osmatranje	6.	Kontraobaveštajna zaštita
6.	Tajni pretres		
7.	Tajno slušanje i snimanje		
8.	Tajna kontrola poštanskih i drugih pošiljki		
9.	Dezinformacija		
10.	Ostalo		

Objekat primene metode	Linija rada	
Ubistva u s. Škabrnja.-	1.	Strane obavještajne službe
	2.	Neprijateljska emigracija
	3.	Unutrašnji neprijatelj
	4.	Nepoznata
Vreme primene:	1991.11.20.-	

Obrazac broj 1

O B R A Z L O Ž E N J E

Ubijanje u s. Škabrnja,
izveštaj.-

Dana 23. 11. 1991. godine oko 10 časova u mojoj kancelariji razgovarao sam sa vojnikom Mitrović Draganom vozačem BOV-a vojne policije koji je učestvovao u toku izvođenja borbenih dejstava u s. Škabrnja i koji je video ubistvo civila od strane pripadnika TO i dobrovoljaca u tom selu.
U razgovoru izneo mi je sledeće detalje:
"Kada smo skrenuli prema Škabrnji putem video sam iz BOV-a jednog mrtvog pripadnika ZNG ali pored njega je bila PAP. Kada smo ušli u selo iz jedne kuće teritorijalci i dobrovoljci (ovi drugi su bili u "šarenoj" uniformi i bili su namazani po licu) koji sebe nazivaju četnicima iz jednog podruma su izveli grupu oko 20 civila. Jedan od njih je imao PAP. Njega su odmah odveli iza BOV-a i "streljali" ga. Ispred BOV-a su doveli jednu staricu i 2 starca legli ih na zemlju i pucali im u potiljak.
Iz jedne od kuća u selu izveli su 3 muškarca od kojih je jedan imao oko 35 godina a ostala dvojica oko 45. Njih su u dvorištu malo ispitivali i onda ih streljali.

Čuo sam po nekim pričama da su ubili i neku ženu od 19 godina sa detetom od 8 meseci ali to lično nisam video.
Iz podruma jedne kuće izveli su curu i oca i kćer. Oca su joj odmah ubili iz AP. Nju su oborili na zemlju povukavši je za kosu i rekli joj "Hoćeš da prođeš kao otac". Viknuo sam "ne pucaj" i uperio sam pušku u njega. Tu curu smo posle doveli u komandu.
Video sam da su grupu od 5 civila teritorijalci vodili ispred sebe a onda ih stavili ispred tenka da bi pokazivali put i služili kao "štit". Kada smo išli prema Nadinu video sam da su "teritorijalci" zarobili nekog civila. Sa njim je razgovarao Dražić (načelnik SJB) ali sam potom čuo od nekih da su i njega ubili."

NAPOMENA:
Iz podataka koje je dostavio vojnik Mitrović vidi se da su pojedine grupe teritorijalaca više delovali kao "banda" nego kao vojska. Ovakvo ponašanje i njihov odnos izazvao je revolt kod vojnika koji su skoro dolazili u otvoren sukob sa njima da bi zaštitili neke civile Hrvatske nacionalnosti.
RB/RB

\- - - - - - -

Str.pov.
br.417-1
.........................180. mtbr..........................
(Organ bezbednosti)

ZOPMR
VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

................Major Ristić Branislav................
(Ovlašćeni sratešina u OB)

Dana.............23. 11.............1991. godine
Rađeno u.......1 (jednom)..........primeraka
Dostavljeno: ....
....
Reg.
broj 101

ZABELEŠKA
O PRIMENI METODA RADA
a) Predlog
b) Zahtev.
c) Izveštaj

Metodi rada		Kombinovana primena metoda rada	
1.	Lično zapažanje ovlašćenog starešine	1.	Preventivni operativni rad
2.	Rad sa saradnikom ___________ (pseudonim)	2.	Prethodna operativna obrada
3.	Provera podataka i identifikacija lica	3.	Operativna obrada
4.	Informativni razgovor	4.	Operativna kontrola
5.	Tajno praćenje i osmatranje	5.	Operativna akcija
6.	Tajni pretres	6.	Kontraobaveštajna zaštita
7.	Tajno slušanje i snimanje		
8.	Tajna kontrola poštanskih i drugih pošiljki		
9.	Dezinformacija		
10.	Ostalo		

Objekat primene metode	Linija rada	
Ubistva u s. Škabrnja.-	1. 2. 3. 4.	Strane obavještajne službe Neprijateljska emigracija Unutrašnji neprijatelj Nepoznata
Vreme primene:	1991.11.20.-	

Obrazac broj 1

O B R A Z L O Ž E N J E

Ubijanje civila u s. Škabrnja,
izveštaj.-

Dana 22. 11. 1991. godine obavio sam razgovor sa vojnikom Živanović Nenadom iz bataljona vojne policije u vezi ubijanja civila u s. Škabrnja. Događaji su se odvijali u toku 18. 11. u toku napada na selo.
U toku razgovora Živanović je bio dosta uzbuđen (razgovor smo vodili u mojoj kancelariji) i nerado se sećao detalja jer tvrdi da je sve to bilo grozno.
U razgovoru je izneo sledeće:
"U posadi BOV-a smo bili ja, vodnik Travica, desetar Pejaković, vojnici Mitrović Dragan, Živanović Predrag, Nikčević Miloš i Radovanović Goran. Dok su bila borbena dejstva bili smo iza oklopnih transportera.
Kod prvih kuća u s. Škabrnja "teritorijalci" (bili su namazani imalinom da bi izgledali strašnije i na uniformama su imali znak odnosno zastavu Srbije bez petokrake) izveli su 3 civila bez oružja. Postrojili su ih ispred i onda su počela puškaranja tako da sam i ja dejstvovao pa na njih nisam obraćao pažnju. Uglavnom kada sam prekinuo vatru video sam ih da leže mrtvi i po ranama sam video da je sigurno pucano iz male daljine.
Malo dalje izveli su iz jedne kuće troje dece. Mi iz VP smo tražili da ih preuzmemo ali nam ih nisu dali. Ponovo su ih uveli u kuću (sve troje) i iz nje izveli samo dvoje. Dali su to treće dete ubili nisam video ni čuo jer pucanje nismo mogli čuti od opšteg meteža ali kuća je potom gađana "Zoljama" i potom je planula.
Nešto dalje došlo je do izvođenja jedne grupe civila iz jedne kuće. Teritorijalci su izdvojili četvoricu muškaraca iza kuće i streljali ih. Video sam i da su jednog starca udarili kundakom u glavu, on je hodao oko 20 metara onda ga je teritorijalac ranio iz AP u noge tako da je pao a onda ga ubio metkom u glavu.
Čuo sam ali nisam video da su jednog pripadnika ZNG, iza neke kuće su ga streljali a onda mu odrezali uho.
Gledao sam kada kada su izveli jednog muškarca i devojčicu (sigurno oca i kćer). Teritorijalac je rekao devojčici "Gledaj kučko kako ti ubijam oca" i pucao je muškarcu u usta.
kada sam ovo video ja sam bacio opasač i rekao sam da neću da se borim na takav način i da ću mu sasuti metak u čelo ako ubije tu devojčicu. Devojčicu sam uveo u transporter da bih je spasio od njih."

NAPOMENA:

Navode vojnika ću proveriti preko ostalih vojnika koji su učestvovali u ovoj akciji (vojnika iz jedinice VP).
Slušao sam lično pripadnike "dobrovoljce" iz jedinice TO kako se hvale kako su jednog streljali tako što su mu stavili pištolj ispod brade. Ovo su pričali u hirurškoj ambulanti u Benkovcu.
Sugerisao sam komandantu da ove jedinice više ne vodi kada se krene u sledeće akcije jer na ovaj način samo brukaju JNA i pod "zaštitom" naših tenkova i transportera vrše zločine.

RB/RB

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 299.

263

1991., studeni 24.

Zapovijed Generalštaba OS SFRJ vojnim komandama u Hrvatskoj o načinu provođenja prekida vatre s Hrvatskom, dogovorenog na pregovorima u Ženevi

---

SS N O – GŠ OS SFRJ
Rim. 1 uprava
Operativni centar
str. pov. br. 161-1
24. 11. 1991. godine

vojna tajna
strogo poverljivo
uručiti odmah

Na ličnost komandanta
ili načelnika štaba

Komandi 1, 3. i 5. VO, VPO, RV i PVO, 5.K, 9.K, 2. OG

Na osnovu sporazuma koji je postignut u Ženevi, a u cilju podržavanja napora za mirno razrešavanje jugoslovenske krize i nemetano izvlačenje jedinice 5. VO iz blokiranih garnizona,

n a r e d j u j e m

1. Počev od 18.00 časova dana 24. 11. 1991. godine, pa nadalje, obezbediti apsolutni prekid vatre na čitavom ratištu i obustaviti napadne aktivnosti.

2. Komande svih nivoa RIK preduzeće sve mere da se održi naredjeni prekid vatre. U tom cilju uzdržavati se od odgovora vatrom na provokacije paravojnih formacija R. Hrvatske svuda gdje nije bilo posledica.

3. O svakom slučaju narušavanja prekida vatre odmah telefonom izvestiti OC GŠ OS SFRJ (vreme, mesto, vrsta naoružanja – postupak OS RH).

OC GŠ će svaku prijavu o narušavanju prekida vatre odmah preneti kabinetu SSNO, a u hitnim slučajevima i generalu Rašeti, zameniku komandanta 5. VO.

4. Sve komande na kriznim područjima preko kojih se izvlače jedinice iz blokiranih garnizona, preduzeće sve mere da se obezbedi nesmetan prolaz istih preko linija fronta i njihov uredan prihvat.

5. Na svim nivoima zabraniti nekontrolisano davanje izjava sredstvima javnog informisanja, bez odobrenja Generalštaba OS SFRJ.

6. RV i PVO angažovaće izvidjačku avijaciju prema planovima PVO teritorije, pri čemu ne izvoditi letove u zonama kojima bi se provocirala suprotna strana (let u zoni Zagreba i sl.).

načelnik generalštaba
oružanih snaga sfrj
general-pukovnik
Blagoje Adžić, s.r. M. P.[398]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5002.

264

1991., studeni 27.
[Benkovac]

Izvješće Organa bezbednosti 180. mtbr Organu bezbednosti 9. korpusa OS SFRJ o masakru nad civilnim stanovništvom u Škabrnji 18. studenoga 1991.

Str.pov.
br.423-1
.........................180. mtbr.........................
(Organ bezbednosti)

................Major Ristić Branislav................
(Ovlašćeni sratešina u OB)

Dana.............27. 11.............1991. godine
Rađeno u.......1 (jednom)..........primeraka
Dostavljeno: ......OB 9. Korpusa................
....
Reg.
broj 101

ZOPMR
VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

[398] Prijemni pečat: 1.odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. BRANIK 856, primljen 24. 11. 1991.

ZABELEŠKA
O PRIMENI METODA RADA
a) Predlog
b) Zahtev.
c) Izveštaj

Metodi rada		Kombinovana primena metoda rada	
1. 2. 3. **4.** 5. 6. 7. 8. 9. 10.	Lično zapažanje ovlašćenog starešine Rad sa saradnikom Beograd 1 (pseudonim) Provera podataka i identifikacija lica Informativni razgovor Tajno praćenje i osmatranje Tajni pretres Tajno slušanje i snimanje Tajna kontrola poštanskih i drugih pošiljki Dezinformacija Ostalo	1. 2. 3. 4. 5. 6.	Preventivni operativni rad Prethodna operativna obrada Operativna obrada Operativna kontrola Operativna akcija Kontraobaveštajna zaštita

Objekat primene metode	Linija rada	
Ubistva u s. Škabrnja.-	1. 2. **3.** 4.	Strane obavještajne službe Neprijateljska emigracija Unutrašnji neprijatelj Nepoznata
Vreme primene:	1991.11.20.-	

Obrazac broj 1

O B R A Z L O Ž E N J E

Ubijanje civila u s. Škabrnja,
Izveštaj.-

Dana 25. 12. 1991. godine kontaktirao sam sa IS "Beograd-1" u vezi njegovih saznanja o ubijanju civila u s. Škabrnja.
IS mi je u vezi toga iznio sledeće:

"Danas je ovde dolazio Opačić Goran (pripadnik specijalne jedinice SJB Benkovac). Pričao je pred svima nama u kancelariji da je bilo ubistava civila, uglavnom žene i staraca u Škabrnji. U tom ubijanju posebno se istakao "dobrovoljac-četnik" izvesni "Jaro-Jare"[399] (poreklom iz s. Prebilovac u Hercegovini), njegov prijatelj iz iste jedinice izvesni Ljubiša.[400]
Istakao je i to da je sa njima bio i neki aktivni vojnik koji se stalno kretao u borbenom stroju sa njima. Naime dok je jedan starac bežao taj aktivni vojnik je skinuo "Zolju" sa ramena i pitao "četnika " "Mogu li da ga fotografišem" i pogodio ga sa RRB. Goran Opačić tvrdi da

[399] Vasilije Vidović iz Ilijaša.

[400] Vučičević iz Loznice.

nikad nije vidio grozniju sliku u životu jer je starac raznešen tako da mu je u blizini ostala samo noga.
Još sam čuo da je tu veče Zorić (ime mu ne znam) koji je negde u JTO išao po gradu i pokazivao kesu sa ljudskim ušima. Takođe ušao je u kafe-bar "7 " i provokativno pozvao konabaricu da vidi prljavu čašu. Kada je došla pokazao joj je čašu u kojoj je bilo ljudsko uho."

NAPOMENA:
IS sam uputio na to da sazna imena i prezimena "Jare " i Ljubiše, a ja ću operativnim putem da dođem do podataka o "aktivnom vojniku" koji bi najverovatnije morao biti iz m/č okb 221. mtbr.

RB/RB

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 299.

265

1991., studeni 27.
[Vrhovine]

Izvješće Komande 2. ličke brigade Komandi 6. ličke divizije o razmjeni topničke vatre s hrvatskim snagama, negiranju JNA od strane pristaša Srpske demokratske stranke, te uplitanju Ratnog predsjedništva u zapovijedanje na terenu

---

KOMANDE 2. LIČKE BRIGADE
Str. pov. Br. 10-67
27. 11. 1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

KOMANDI 6. LIČKE DIVIZIJE
REDOVNI BORBENI IZVEŠTAJ
(Sekcija 1:50000 Gospić 1,2,3 i 4)

1. Dana 26. 11. u 19,30 čas. neprijatelj je iz pravca Čovića (Tonča-Matasići) gadjao haubicom po s. Podum (Kangrge), iz rejona Špilnik (iza "Oteksa" prema "Elektri" gadjao je sa minobacačem 120 mm po s. Podum i s. Glavace.
Vatra je trajala do 20,30 časova.

2. Naše jedinice su na položajima prema ranijem rasporedu.
- 2.pb odgovorio je na vatru neprijatelja sopstvenom vatrom (MB 82 mm, MB 60 mm i LPA orudjem 20/1).
- U 1.pb prisutni su i dalje problemi sa vodom 3. čete iz Rudopolja, koji su (jedan deo) odbili da prime novčanu nadoknadu-dnevnice, a onima koji su primili prete.

Prema izveštaju K-danta bataljona probleme stvaraju "Stranački nastrojeni pripadnici SDS koji negiraju postojanje JNA".
– mad je naša najhomogenija jedinica i najbolje organizovana jer je Komandu preuzeo aktivni oficir a sastav jedinice je izmešan iz više sela.

3. Odlučio sam nastaviti sa realizacijom odluke od 26. 11. 1991. g.

4. Izveštavamo vas da naše ljudstvo još drži rampu na "Klančiću" i da nije realizovano naredjenje o preuzimanju te rampe od strane K-de 6. ličke divizije.
– Tražimo da se ubrza popuna sa načelnikom veze.
– Molimo da Komanda 6. ličke divizije uspostavi sa ratnim predsedništvom dogovor da se članovi istog ne mešaju u komandovanje na terenu i da prekinu sa praksom kontrole naredjenja koja naša Komanda daje potčinjenim jedinicama prikupljanjem "podataka" preko boraca.

SD/NR

Uradjeno u 2 primerka i
dostavljeno:
– Komandi 6. lič. divizije

VD. KOMANDANTA:
Potpukovnik
za Božo Hinić
..........,[401] [v.r.]
M.P.[402]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

266

1991., studeni 27.
Beli Manastir

Krivična prijava SUP-a Beli Manastir protiv 16 osoba zbog pomaganja ZNG-u

SAO Slavonije, Baranje i zapadnog Srema
SEKRETARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE BARANJE
BELI MANASTIR
Broj: 03/1-Ku-   /91.
Datum, 28. 11.   1991.

VIŠEM JAVNOM TUŽIOCU

BELI MANASTIR

[401] Potpis nečitak.

[402] Okrugli pečat: Komanda 2. ličke brigade.

Na osnovi člana 151. stav 6. Zakona o krivičnom postupku podnosi se

KRIVIČNA PRIJAVA

protiv

1. KITAK SLAVICA od oca Josipa i majke Marija rođene Nemet rođenog u Lacići opština
(prezime i ime) (ime) (ime) (prezime)

Donji Miholjac, Republika Hrvatska dana 12. 4. 1958. s prebivalištem u B. P. Selo ulica Kolodvorska, br. 26-A, opština Beli Manastir po narodnosti Hrvatica, državljanica SFRJ, po zanimanju radnica ______________, prema podacima kaznene evidencije __________sada na slobodi.

2. HEGEDUŠ MARIJA, kći Mate i Zorke r. Dumančić, r. 29. 4. 1939. g. u Osmanlije, Kupres, sa mjestom stanovanja u Baranjskom Petrovom Selu, Kolodvorska 23, Hrvatica, državljanka SFRJ,

3. HEGEDUŠ ANKICA, kći Stjepana i Mare r. Šakić, r. 25. 6. 1963. g. u B. P. Selu, sa mjestom stanovanja u B. P. Selu, Kolodvorska 23, Hrvatica, državljanka SFRJ.

4. IVANOVIĆ EVA kći Pavle i Janje r. Kolar, r. 1. 12. 1953. godine u B. P. Selu, sa mjestom stanovanja u B. P. Selu, Glavna 10, Hrvatica, državljanka SFRJ.

5.PAVLOVIĆ EVA, kći STIPE i EVE r. Šarac, r. 13. 5. 1944. godine u B. P. Selu, sa mjestom stanovanja u B. P. Selu, Glavna 25, Hrvatica, državljanka SFRJ.

6.PAVLOVIĆ ZDENKA, kći Stjepana i Katice, r. Andračić, r. 2. 10. 1954. g. u Osijeku, sa stanom u B. P. Selu, Kolodvorska 52-A, Hrvatica, državljanka SFRJ.

7. BLAJT MARTA, kći Pave i Janje, r. Kolar, r. 1.1. 1951. godine u B. P. Selu, stanuje u B. Petrovom Selu, Kolodvorska 26-D, Hrvatica, državljanka SFRJ,

8. ĆOSIĆ ANA, kći Stipe i Janje r. Lukić, r. 19.10. 1963. godine u Torjancima, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Kolodvorska 1-A, Hrvatica, državljanka SFRJ,

9. BOGNAR MARIJA, kći Janoša i Julijane r. Pavlović, r. 14. 2. 1953. g. u B. P. Selu, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Kolodvorska 25, opć. Beli Manastir, Hrvatica, državljanka SFRJ,

10. BLAŽEVIĆ BLAŽENKA, kći Ivana i Gospave r. Raković, r. 4. 4. 1954. g. u Petlovcu, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Kolodvorska 53, Hrvatica, državljanka SFRJ.

11. BENAK LJUBICA, kći Ivana i Roze, r. Fajse, r. 17. 3. 1953. godine u Belom Manastiru, sa stanom u Baranjskom Petrovom Selu, Glavna 40, Hrvatica, državljanka SFRJ,

12. KUNA BLAŽICA, kći Pave i Janje r. Kolar, r. 18. 11. 1948. godine u Baranjskom Petrovom Selu, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Glavna 47, Hrvatica, državljanka SFRJ,

13. PLEŠKA ANE, kći Jure i Kate r. Piršljin, r. 1. 1. 1949. godine u Kutarevu, opć. Otočac, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Kolodvorska 66, Hrvatica, državljanka SFRJ,

14. ŠOKAC ANKA, kći Bože i Anđe r. Kuna, r. 19. 8. 1948. godine u Baranjskom Petrovom Selu, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Kolodvorska 66, Hrvatica, državljanka SFRJ,

15. ZADRAVEC REZA, kći Lajoša i Agate r. Mlinarić, r. 4. 10. 1959. godine u Gatskom Ritu, Valpovo, stanuje Baranjsko Petrovo Selo, Glavna 58, Hrvatica, državljanka SFRJ,

16. ŽEĐE ANA, kći Pave i Janje r. Šarac, r. 12. 4. 1962. godine u Baranjskom Petrovom Selu, stanuje u Baranjskom Petrovom Selu, Glavna 15, Hrvatica, državljanka SFRJ.

Zbog osnovane sumnje da su počinilo krivično delo pomaganje neprijatelja iz čl. 120 st. 1 KZ SFRJ, jer su u vremenu od početka 7. meseca do 20. 8. 1991. godine u svojoj kući u Belom Manastiru okupljale članove Zbora narodne garde, gde im je od strane gore navedenih ukazivano na koje osobe u Baranji treba posebno obratiti pažnju, davale psihičku podršku, održavale njihovu fizičku kondiciju u spremanju hrane i slično.

Naime, pobedom HDZ-ea u Republici Hrvatskoj na području Baranje, a naročito u mestu Beli Manastir intenzivno su radile na propagiranju ideja HDZ-ea, vrbovale nove članove i učlanjivale u stranku a da pred stanovništvom pokazale svoju privrženost i moć dolaskom članova Zbora narodne garde na području Baranje, osiguravale im smeštaj u svojoj kući.

Članovima Zbora narodne garde ukazivala su na lica srpske nacionalnosti koja treba protjerati iz Baranje ili s radnog mesta ili ih uznemiravati ostavljanjem pismenih poruka, zvanjem telefonam i slično, što su ovi uveliko i radili.

Pored ovog, u svojoj kući članovima Zbora narodne garde intenzivno je pružala druge usluge u smislima prenoćišta gde su im gore navedene u svojim kućama kuhale hranu odnosno oformljavale kuhinju za iste.

Članovi Zbora narodne garde u njihovim kućama ostavljali su oružje i delili ga drugim licima, s tim što im je od strane gore navedenih ukazivano kome oružje treba deliti.

Dakle, intenzivno su pomagale članove Zbora narodne garde u smislu protjerivanja građana srpske nacionalnosti, davanja saveta, kuhanja hrane, čime su počinila krivično delo za koje se prijavljuju.

NAČELNIK
Svetislav Vranić

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 279.

267

1991., studeni 28.

Izvješće Organa bezbednosti 180. mtbr Organu bezbednosti 9. korpusa OS SFRJ o pobuni rezervista iz Srbije kojima nije došla obećana smjena nakon 45 dana ratovanja u Hrvatskoj

---

Komanda 180. mtbr
Organ bezbednosti
str. pov. br. 3-581
28. 11. 1991. godine

UB SSNO

Ob KVPO na IKM
Ob 9. korpusa

h i t n o

– u toku 26, 27, 28. 11. 1991. godine obavljeni su grupni i pojedinačni razgovori sa 115 vojnih obveznika iz Kragujevca, Smedereva, Smederevske Palanke i Novog Sada, koji su na rr u 180. mtbr, od 18. 09. 1991. godine, 05. 10. 1991.godine.
Koji su organizovano dana 23. 11. 1991.godine napustili 1.okb 211.mtbr koji se nalazio u rezervi u reonu s. Veljane.
Svi odbijaju da se vrate na položaje uz obrazloženje da su proveli u ratu preko 45 dana i da im je obećana zamena od republičkih organa i komandi kragujevačkog i novosadskog korpusa. Izražavaju ogorčenje prema organima vlasti u Republici Srbiji i SSNO zbog nemogućnosti da mobilišu dovoljan broj vojnih obveznika koji bi obezbedjivao smenu nakon 45 dana. Izjavljuju da će po povratku u Srbiju zahtevati preduzimanje mera prema organima koji nisu uspešno izvršili mobilizaciju i da će svoj revolt izraziti i u Skupštini Republike Srbije.
Posebno ogorčenje izražavaju i zbog navodnog saopštenja službe za informisanje SSNO u kojem je javnost obaveštena da se ranjenim i poginulim v/o i njihovim porodicama ne garantuje socijalna sigurnost. Zahtevaju da im se zbog toga u vojnu knjižicu upiše da su proveli 72 odnosno 57 dana proveli u ratu.
Kroz pojedinačne razgovore 2 v/o su izrazili želju da ostanu u jedinici vojne policije 180. mtbr. Moguće je da bi se još nekoliko njih izjasnilo za ostanak, ali ih je strah da ne budu izolovani i proglašeni "izdajnicima" po povratku u mesto življenja.
Naša ocena da će i u razgovorima sa komandantom korpusa zahtevati da se otpuste kućama na odmor od 45 dana i da će se nakon toga vratiti u borbu. Većina njih izražava strah od kompromitacije u sredini i krivičnog progona i prihvatili bi u krajnjem slučaju da ostanu u jedinici još nekoliko dana dok im se ne obezbedi smena iz Srbije.

Smatraju da je SSNO mogao da obezbedi njihovu smenu da se na vreme angažovao u rešavanju tog problema.
Predlažemo da se pokuša obezbediti adekvatna zamena 50 posto smanjenim sastavom, što bi zadovoljilo naše potrebe za specijalnosti omj, a da se oni do tog perioda zadrže u kasarni radi odmora, obzirom da nisu psihički sposobni za uvodjenje u borbu.
Smatramo da ne bi dalo adekvatne rezultate ni pretnja krivičnim progonom, tim prije što medju njima ima psihički labilnih ličnosti koje izražavaju čak i suicidne ideje. Mera bi se morala primeniti prema svima pošto izražavaju kolektivni bunt.

pukovnik

Tolimir Zdravko s.r. M.P.[403]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6007.

[403] Prijemni pečat: 1. odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. LOTOS 1224, primljen 29. 11. 1991.

268

1991., studeni 28.
Gornji Budački
Izvješće 2. kordunaške brigade TO Komandi Štaba TO Vojnić o osvajanju Cetingrada

---

KOMANDA 2. KORDUNAŠKE BRIGADE TO
V O J N I Ć
Int. br. 49-1
Gornji Budački, 28.11.1991.

I N F O R M A C I J A O OSLOBOĐENJU CETINGRADA
(broj 6)

KOMANDI ŠTO Vojnić

1. Nakon oslobođenja Slunja i obezbjeđenja komunikacije Karlovac – Knin bilo je neophodno riješiti i pitanje Cetingrada. Oslobođenjem šireg rejona Cetingrada obezbjeđuje se normalan protok novca, ljudi i kapitala i eliminiše se opasnost od neprijateljskog udara sa boka.
2. U akciji oslobođenja Cetingrada učestvovali su borci odreda Krstinja, 1. bataljona, odreda Veljun, jedinice 2. TG, diverzanti, izviđači i vod vojne policije. Nakon dobrih i temeljitih priprema, dobre art. pripreme naše jedinice su prosto za 45 minuta osvojile ogroman prostor, preko par kilometara, oslobodile Cetingrad i bližu okolinu bez ikakvih gubitaka. Otpor neprijatelja nije bio jak već se povlačio u paničnom bijegu ostavljajući iza sebe dio naoružanja, opreme pa i tek skuhanu hranu.
3. U toku jučerašnjih akcija neprijatelj je imao 4 poginula i više ranjenih, dok niti jedan naš borac nije bio ni ogreben.
4. Pretpostavlja se da su ustaški plaćenici iz Cetingrada pobjegli u pravcu Bosne i Hercegovine, u Veliku Kladušu i njenu okolinu gdje su se pridružili svojim istomišljenicima iz Slunja.
5. Cetingrad kao mjesto je teško oštećeno. U prijašnjem periodu dok su u njemu vladale ustaše porušene i popljačkane su kuće mještana Srba, kao i onih kojih nije bilo među njima. Plaćenici ustaške vlasti su pri napuštanju ovog ustaškog legla minirale i teško oštetile većinu kuća i zgrada, minirale objekte i postavljale mine iznenađenja koje su naši borci razminirali i uništili.
6. Pretpostavlja se da je neprijatelj u bijegu uspio izvući dio pješadijskog naoružanja dok je teže naoružanje, (MB, PAT) zakopao.
7. U toku jučerašnjih dejstava koja su vođena u neposrednoj blizini Bosne i Hercegovine, od strane pripadnika MUP-a BiH i TO BiH nije bilo nikakvih incidenata, niti je i jedan metak ispaljen na ovu ili onu stranu.
8. U akciji oslobođenja Cetingrada borci i starešine 2. kordunaške brigade TO Vojnić kao i borci odreda TO Veljuna i Krstinje i jedinice TG 2 pokazali su svu svoju hrabrost, umješnost i obučenost u izvođenju složenijih borbenih dejstava i zaslužuju svaku pohvalu za odlično izvršen zadatak bez ikakvih gubitaka.

Dostavljeno: K-dantima 1., 2., 3. bataljona
K-dantu MAD-a
K-dantu ŠTO Vojnić
Arhiva

Pom. K-danta za MV i Inf.
p o t p u k o v n i k
Šimulija Đorđe, [v.r.]

– Sa ovom informacijom upoznati sve starješine i vojnike i iskoristiti je u svrhu objektivnog i pravovremenog informisanja i sprečavanja širenja glasina i lažnih i neistinitih informacija.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6019.

269

1991., studeni 29.
Knin
Informacija 9. korpusa OS SFRJ o pojavi kriminala u postrojbama 9. korpusa

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Pov. br. 580-66
29. 11. 1991. god.

I N F O R M A C I J A

o pojavama kriminala u jedinicama i komandama Korpusa u mesecu oktobru i novembru 1991. godine i preduzete mere.

I

U navedenom periodu su starešine jedinica i komandi, organi policije i organi bezbednosti podneli ukupno 274 krivične prijave za različita krivična dela koja su učinili vojnici, starešine u našim jedinicama i civilna lica na terenu. Vojni tužilac je podneo zahteve za sprovođenje istrage u 83 prijavljena krivična predmeta. Istražni sudija je u 40 krivičnih predmeta rešenjem pokrenuo istragu protiv: 3 oficira, 56 vojnika i 4 civila. Pritvor je određen protiv 24 lica, od toga su pritvorena 3 oficira, 20 vojnika i jedan civil. Po završetku istrage vojni tužilac je podigao optužnice u 18 krivičnih predmeta i optužio 30 lica za razna krivična dela. Optužnice su podignute protiv: 3 oficira, 25 vojnika i 2 civila. U ukupnoj masi kriminala, preovlađuju krivična dela protiv oružanih snaga SFRJ, a u okviru ovih prednjači krivično delo samovoljnog udaljavanja i begstva iz oružanih snaga i neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja. Slede krivična dela ubistva iz nehata, krađa oružja ili dela borbenog sredstva, teške krade i razbojništva.

II

Pod istragom je za krivično delo samovoljno udaljenje i begstvo iz oružanih snaga bilo 28 lica, većinom su vojnici na redovnom služenju vojnog roka, osim 4 vojnika iz rezervnog sastava oružanih snaga.
Najkarakterističniji slučaj je samovoljno udaljenje i begstvo iz oružanih snaga od strane 3 vojnika iz rezervnog sastava 221. mtbr Zoran Pjetlović, Velimir Kitaljević i Božidar Glišić, koji su samovoljno napustili svoju jedinicu u s. Biočić kod Drniša za vreme povećanog

stepena borbene gotovosti i proglašene neposredne ratne opasnosti. Otišli su do Drniša i tamo po kućama krali zlatni nakit i oduzeli jedno putničko vozilo marke “Renault 12”, seli u njega i krenuli kućama u pravcu Republike BiH. Otkriveni su, zatim lišeni slobode, stvari su im oduzete i protiv njih je pokrenuta istraga. Za učinjeno krivično delo samovoljnog udaljenja i begstva iz oružanih snaga je u zakonu predviđena kazna zatvora od 1-10 godina.

Istraga je pokrenuta protiv 5 vojnika iz 180. mtbr Dejana Graovac, Predraga Ralević, Faruka Gafić, Vida Bulatović i Šefika Tači, zbog toga što su učinili krivično delo neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja. U svojoj četi su nagovarali vojnike da ne idu više na izvršenje borbenih zadataka, da ovo nije njihova republika, odnosno kraj u kojem žive i da ne izvršavaju naređenja svojih oficira. U vreme izdavanja zadataka četi nisu hteli izvršiti naređenje komandira voda, a kada je lično intervenisao komandir čete, odbili su i njegovo naređenje. Tako su postupili i posle intervencije komandanta bataljona. Sa sobom su povukli još nekoliko vojnika iz čete, te je došlo u pitanje izvršenje borbenog zadatka. Borbeni zadatak su nakon toga izvršili dobrovoljci iz čete zajedno sa svojim starešinama. Za ovo krivično delo je u zakonu predviđena kazna zatvora najmanje 3 godine do 15 godina ili smrtna kazna.

Ubistvo iz nehata je učinilo 5 pripadnika naših jedinica, a to su: Aleksandar Stegnjaić, rez. potporučnik, Luka Pršo, vojnik iz rezervnog sastava, obojica iz 180. mtbr, Milivoj Zorica, Ljubomir Urukalo, vojnici iz rezerve, obojica iz 2. br TO i Rodoljub Donović, vojnik iz 9. bVP. Protiv svih je pokrenuta istraga i određen pritvor rešenjem istražnog sudije. U svim slučajevima je do pogibije došlo zbog nediscipline i upotrebe alkohola pri izvršenju zadataka ili u slobodno vreme.

Posebno je karakterističan slučaj otvaranja vatre iz mitraljeza M-84 na isturenim položajima u 2. br TO. Pripadnik iz rezervnog sastava Ljubomir Urukalo je samovoljno otvorio vatru na položaju svoje jedinice prema položajima koje su zaposele ustaše. Nije vodio računa da se ispred njega nalaze njegovi vojnici iz jedinice i rafalom je pokosio svog najboljeg druga. Za ovo krivično delo je u zakonu republika predviđena kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina.

Krivično delo krađe oružja ili dela borbenog sredstva i druge teške krađe su učinili 10 vojnika i 1 civil. To su: Zoran Bjelanović, rez. potporučnik, Đuro Malbaša, vojnik iz rezerve, obojica iz 221. mtbr, Ajandi Zoltan, vojnik, Boško Ševo, vojnik iz rezervnog sastava, Dušan Rašković, rezervni vojnik, Jovo Grubor svi vojnici iz rezerve iz 78. Snb, Stevan Borjan, vojnik iz rezerve iz 221. mtbr, Nedeljko Janković, Slavko Đokić, vojnici i Zoran Pjetlović, vojnik iz rezervnog sastava 180. mtbr, te civil Ajandi Janoš iz Bačke Topole. Protiv svih je otvorena istraga, a krali su sve što se može naći u napuštenim selima, kućama i vojnim objektima prilikom njihovog preseljenja. Najviše se krade oružje, municija, vojnička oprema koja može poslužiti u privatnom životu i druge vrednije stvari po napuštenim kućama i objektima.

Tako je jedan pripadnik rezervnog sastava iz 78. Snb prilikom preselenja kasarni i skladišta iz Sinja u Knin, ukrao 8400 komada metaka za automat, 3000 komada metaka za automatsku pušku, 50 komada vojničkih ćebadi, kompletno terensko motorno vozilo “Zastava AR 55”, sa prikolicom i drugu opremu. Drugi pripadnik rezervnog sastava iz 221. mtbr je samovoljno napustio jedinicu i u Drnišu ukrao: 450 kg brašna, 220 flaša različitog vina, 60 kg pršuta i druge robe. Za krivično delo krađe oružja i dela borbenog sredstva je u zakonu predviđena kazna zatvora najmanje 3 godine, što znači da može biti učinilac dela kažnjen zatvorom i do 15 godina, a za tešku krađu je predviđena kazna zatvora od 1 do 10 godina.

Pod istragom i u pritvoru se nalaze 3 vojnika koji su učinili teška krivična dela razbojništva i ubistva sa umišljajem.

Tako su vojnici Nedeljko Janković i Slavko Đokić vojnici iz 180 mtbr u s. Zemunik Donji i s. Tinj zapalili nekoliko kuća, a nekoliko teško oštetili upotrebom vatrenog oružja od automatske puške do bombe i "zolje". Sve su to učinili van borbe, samovoljno, bez znanja i odobrenja svojih pretpostavljenih starešina. Jedne druge prilike u večernjim časovima ova dva vojnika su u s. Jagodnja Donja u 3 različite kuće napali 3 starice, od kojih je najmlađa stara 68 godina, a najstarija 82 godine. Pretili su im upotrebom oružja, 1 su skinuli potpuno golu i svima su pokupili devize i novac. Ukupno su im oduzeli preko 12.000 DM, 1000 AŠ i 8.000 dinara. Tom prilikom su sve što je bilo lomljivo u kućama, polupali i kod jedne starice iz čista mira ubili 12 komada ovaca u dvorištu.
Vojnik Nikola Gagić iz te iste jedinice je samovoljno napustio položaj i otišao u s. Pristeg i ispred jedne kuće pucao u starca Miletić Kuzmana i staricu Miletić Đuku i usmrtio ih. Za ovo krivično delo je predviđena kazna zatvora najmanje 3 godine.

BBPJ/BM

K O M A N D A N T
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.]

M.P.[404]

Ovu informaciju dostaviti svim jedinicama ranga bataljon-divizion, samostalna četa-baterija i proraditi sa celokupnim vojničkim i starešinskim sastavom.

DOSTAVLJENO:
1 x arhiva, i
1 x jedinica ranga bataljon-divizion,
četa-baterija i svim komandama.-

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5012.

270

1991., studeni
Plaški
Članci iz Plaščanskog ratnog biltena br. 1.

SAO KRAJINA
PLAŠČANSKI RATNI BILTEN
br.1.

[404] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

U CILJU POTPUNOG I PRAVODOBNOG INFORMISANJA STANOVNIŠTVA NA PODRUČJU PLAŠČANSKE DOLINE, KMZ I ŠTAB TO PLAŠKI, ODLUČIO JE JAVNIM PUTEM, DVA PUTA MJESEČNO ILI VIŠE PREMA POTREBI, OBRAĆATI SE JAVNOSTI, PRVENSTVENO RADI SUZBIJANJA, ŠIRENJA DEZINFORMACIJA I NEISTINA, SA KOJIMA SMO SVAKODNEVNO SUOČENI.
OBZIROM DA SVE INFORMACIJE, POSEBNO VOJNOG KARAKTERA, NEĆE MOĆI BITI OBJELODANJENE U INTERESU SIGURNOSTI, MOLIMO VAS ZA RAZUMJEVANJE.
"ZAJEDNO U BORBI ZA PLAŠKI, KRAJINU, SRPSTVO, DO KONAČNE POBJEDE"

KMZ PLAŠKI
ŠTAB TO PLAŠKI
Mjesec NOVEMBAR 11.

SLUŽBA INFORMISANJA
Dimitrije Kosanović

UREDNIK
Pešut Milan

RIJEČ PREDSJEDNIKA (KMZ) OPŠTINE PLAŠKI

U ovom trenutku svoje obraćanje borcima i narodu moram započeti rječima velikog ruskog pisca M. Šolahova koji je izrekao tačno nakon godinu dana ratovanja sa Njemcima "Sada smo naučili da se borimo istinski, da volimo istinski i da mrzimo istinski..." Vjerujem da svaki naš borac na položaju i svi oni koji mu pomažu u pozadini shvaćaju koji je naš jedini put do pobjede. Jedan dobar dio tog puta smo prevalili. Dugo nam je trebalo da stvorimo jedinstven front i suradnju s JNA. Ona je sada tu i rezultati su više nego očigledni. Postoji jedna realna opasnost od našeg opuštanja i gubljenja energije oko sitnih stvari. I ovo primirje je varljivo i nas očekuju još mnoge borbe, a siguran sam i mnoge pobjede. Najvažnije našto vas sada želim upozoriti je stalna opreznost sviju nas. Neprijatelj gubi na svim frontovima i pokušava ubačenim malim grupama stvarati kao i vršiti masakr na nedužnima. Neophodna je budnost svih onih koji čuvaju naša sela, ulice i naselja jer ni jedna linija obrane nije tako dobra da se kroz nju nemože provući. Osim vanjskog postoje i grupice unutrašnjih neprijatelja koji žele svojim djelovanjem oslabiti našu obranu. Takve treba otkrivati i odstranjivati iz svoje sredine. Svi oni koji šire laži i dezinformacije neprijatelji su ovog naroda. Usporedno sa borbom na frontu mi vodimo jednu političku borbu za stvaranje opštine i uspostavljanje civilne vlasti na svim našim područjima. Tu smo također uradili dosta, ali još uvjek nedovoljno. Sada kada nam za leđima više nema ustaškog uporišta kakvo je bilo Saborsko naše veze sa zaleđinom biti će puno čvršće i stabilnije. Napominjem, da sve ono što nam je Korenica kao centar Like pružala i pruža nikad nesmijemo zaboraviti. Ovo napominjem zato da sprečim sve one koji šire glasine o navodnom zadržavanju onoga što je namjenjeno Plaškom u Korenici. To je proizvod mašte naših neprijatelja koji će zato sigurno odgovarati. U narednim danima očekuje nas reorganizacija u našim redovima, dolaze nam prinove i pojačanja u vojničkom smislu, a posebno u sistemu komandovanja i rukovođenja. Također nas očekuje i vjerovatan pomak prema napred i spajanje s našom braćom koji su još uvijek u ustaškom okruženju. Stvoriti ćemo stabilne i jake granice naše Krajine, reći zauvjek zbogom ustašama i tzv. Hrvatskoj, a onda neka dolaze i plavi šljemovi i tko god hoće. Ovo je srpska zemlja, ovdje žive Srbi, a oni sami odlučuju o tome s kim će živjeti. Teško mi je u ovom trenutku zato što naša djeca neidu u školu. Sveta dužnost nam je omogućiti obrazovanje, svjetovno i duhovno svakom mladom ljudskom biću koje svoju mladost proživljava u ovim

teškim danima. Moramo odmaknuti liniju fronte da nam ustaška artiljerija nemože gađati škole i crkvu. Postoje kontakti sa Svetim Arhijepiskim Sinodom srpske pravoslavne crkve preosveštenim vladikom gospodinom Nikanom episkopom gornje-karlovačkim o vraćanju episkopije i vladičan[....][405] u Plaški. To je želja sviju nas [....][406] vraćanje srpskog naroda svom iskonu, svojoj crkvi i Svetosavlju, generacije koje dolaze sigurno će nam biti zahvalne. Dužan sam još i spomenuti ljude koji su daleko od nas, a u srcu su veći Plašćani nego mnogi od nas koji tu živimo. Neka mi drugi [oproste] ali u prvom redu moram spomenuti imena doktora Bogdana Zlatara, inžinjera Bogdana Jov[..][407]ića, Brnčića, V[..][408]mara, Klipe i ostalih Plaščana u Beogradu i Vojvodini koji su nam puno pomogli ne samo u skupljanju pomoći već u stvaranju kontakata koji će nam vrediti onog časa kad oružje utihne. Zahvaljujući tim ljudima Beograd i Srbija otvorili su vrata Plaškom za sve vidove suradnje i pomoći. O konkretnim pomoćima u ekonomskoj sferi života uvjerit će se svakim danom sve više. Za kraj moram spomenuti ljagu koju na Plaščane bacaju kukavice koji su sramno pobjegli od svog naroda kad su mu bili najpotrebniji. Daleko im lepa kuća, za njih je naša dolina zauvjek zatvorila svoja vrata. Neka se skrivaju po beogradskim i vojvođanskim kafićima, a u njihova mišja rupa jednog će dana ući istina jer će sigurno biti odbačeni i od onih koji su ih sada primili. One koji su nas napustili treba "istinski mrziti"! Braćo Plaščani, ostanite ovdje i odbranite ovu našu grudu jer za nas izvan Plaščanske doline više zemlje nema i neće je nikad biti ako ovu napustimo.

Medaković Nikola

Odlukom vlade SAO Krajina u svim opštinama formiraju se ratna predsjedništva kao jedini legitimni predstavnici vlasti u ratnim uslovima. 20. 11. 1991. god. na Skupštini (KMZ) opštine Plaški formirano je Ratno predsjedništvo Plaškog, koje broji 7 članova i to: Medaković Nikola, Dokmanović Nikola, Trbojević Petar, Dokmanović Nikola, Drakulić Mladen, Medaković Milorad i Kosanović Dimitrije.

Dva člana Ratnog predsjedništva iz Plaškog članovi su i ratnog predsjedništva opštine Korenica, a predsjednik je član Ratnog predsjedništva Krajine. Odluke koje donosi, ovaj organ moraju se poštivati i izvršavati, nepoštivanje će se kažnjavati Zakonima Krajine koji važe u ratnim uslovima.

SITUACIJA NA FRONTU

U proteklih 15 dana desilo se izuzetno mnogo događaja koji su vrijedni pažnje, ali ćemo ne ulazeći u detalje, ukratko iznijeti najvažnije i najbitnije.

Nakon 5 dana intenzivnih priprema 12. 11. u jutarnjim satima počeo je kombiniran napad na Saborsko, iz svih pravaca, Jame Balinka, Momčilovića, Vukelić Poljane, Vojnog poligona, te kasarne u Ličkoj Jesenici. Nakon što je prethodno avijacija JNA bombardirala Sivnik, Bršljanovicu, Čorkovu uvalu te dio mjesta Saborsko, krenuli su tenkovi i pješadija, oko podneva prvi tenkovi su ušli na područje Matića brda i sela Dumančići, te na cestu

[405] Nečitko.

[406] Isto.

[407] Isto.

[408] Isto.

Sivnika, osvojivši Borik, a oko 15,30 sati dio snaga je ušao u središte mjesta. Otpor ustaških snaga nije bio posebno velik, jer je očito da ih u tom trenutku nije bilo više od 150, a i dio njih se sklonio i to u onom pravcu iz kojeg su trebali djelovati jedinice iz Korenice i dobrovoljci sa Korduna i Poligona. Očito da njihove akcije nisu bile sinhronizirane sa našim. Tako da će se posao čišćenja terena morati obaviti sa većim snagama nego je predviđeno. Predpostavlja se da ih je poginulo oko 100, obzirom na nađena i uništena uporišta i oružje. Dali ih je još bilo i da li su prije i u kojim pravcima pobjegli pouzdano se ne zna, ali je za očekivati da ih je prije ove akcije bilo znatno više.
Na našoj strani četiri borca su ranjena, od kojih samo jedan teže, Korolija Rade.
Operacija Saborsko još nije gotova.
Detalje o daljnjim operacijama, donijet će Štab TO i komanda JNA na čelu sa puk. Bulatom.
Svi naši borci su pokazali izuzetnu hrabrost i odlučnost, uz pojedinačne slučajeve dezerterstva, što će biti najstrože kažnjeno.
Ovom prilikom nikoga ne bismo željeli isticati.
Ali ćemo se osvrnuti na jednu toliko uobičajenu pojavu, za svaku osudu. Pljačkanje u vlastitom interesu od strane pojedinica i grupe, već evidentiranih, kao da je to samo njihov rat i borba. Tragično je to što je taj broj sve veći, kada pojednici ostavljaju svoje suborce na položajima da ih štite. U cilju sigurnosti svi ne mogu stići u zauzeto mjesto, tako da bi imovina stečena na takav način trebala i morala pripasti opštini Plaški i služiti svima. Ovo nije pljačkaški rat već borba za srpski narod, za život bez ustaškog ropstva, a to moraju svi znati.
Na Zapadnom djelu ratišta situacija je uobičajena. Naše pozicije su stabilne i čvrste. Budnost i spremnost naših snaga osobito prema području Modruša, mora biti još veća, kao i osiguranje šumskih djelova sa kojih je napadnut Plaški, a koja su ustanovljena i obilježena. Vatra se na naše položaje otvara svakodnevno, a osobito je bila izražena u danima borbe u Saborskom, na što smo prisiljeni odgovarati. Uz postojeće jedinice na zapadnom frontu, ojačani smo i za topovsku bateriju, tako da su naše obrambene snage još jače.

UPOZORENJA:
Svom stanovništvu, posebno selima i zaseocima uz rubna šumska područja, da postoji vjerojatnost ubacivanja, bježanja razbijenih ustaških grupa. Njihova okrutnost i svirepost je svima poznata. Budnost pa i noćne straže su nužne.
Slučaj zvjerskog ubojstva, Šušnjar Milana, Šušnjar Steve, Petrović Bogdana, kod Glibodolskog križa, je opomena svima koji žele putovati, da su svi putovi kroz Kapelu krajnje opasni. Nitko ne može krenuti na put bez dozvole štaba TO i Komande vojnog poligona. Slučaj Milana Šupice uhapšenog kod Slunja.
Svaka samovolja se kažnjava, a vojni obaveznici ne mogu napustiti područje, posebno nakon opšte mobilizacije.
Obavljaju se razgovori sa komandirom Specijalnih jedinica, na koje su najveće pritužbe, samovolje i bahatog ponašanja, uz napomenu da oni jesu i to im se mora priznati, najhrabriji ali najmanji dio naoružanog ljudstva plaščanske doline, spremnog i u funkciji obrane.
Apeliramo na građanstvo da se ne okuplja ili bez prevelike potrebe šeće gradom, jer smo svjedoci već trećeg napada granatama na Plaški. Svi u cilju vlastite sigurnosti neka se odmah sklone na sigurno prilikom pada prve granate, bez da čekaju sirenu, koja se pokazala loša, barem do sada.

IZVRŠNI ODBOR (KMZ) OPŠTINE PLAŠKI

Od glavnog ekonoma Boška Jančića, saznali smo stanje u skladištima robe, na dan 10.11.91.
Brašno 63 tone, mesnih narezaka 23.000 komada, pašteta 12.000 kom. Jabuka 1.500 kg riže 2000 kg, šećera 3000 kg, masti 480 kg, soli 2500 kg, ulja 48 litara, graha 50 kg ali je razmjenom za naftu dobiveno još 300 kg.
Sjemenska pšenica je stigla dva puta. Prvi put 25 tona, djeljeno, prodavano, po sastavljenim spiskovima potreba domaćinstava.
Drugi put 20 tona, djeljeno, prodavano po 100 kg, po domaćinstvu, da bi se svima omogućilo sijanje. Očekuje se još 20 tona, ukoliko situacija i vrijeme dozvole.
Dobiven je i osobni automobil, Polo, od skupštine opštine Sombor, koji se koristi samo za potrebe opštine Plaški.
Od glavnog pozadinca Štaba TO, Medaković Milana, dobili smo informacije kako vojne opreme, odjeće i obuće ima, ali malih brojeva, tako da je poslan zahtjev za novom pošiljkom. Na znanje svima, da se iz naših skladišta opremaju i teritorijalci Primišlja, Tržića, Dabra i dr.

VAŽNE OBAVJESTI:
– Obzirom da domaćinstva posjeduju izvjesne količine poljopr. proizvoda donesena je odluka da se omogući razmjena proizvoda za deficitarne artikle, ali tek nakon što se saznaju cjene poljoprivrednih proizvoda na tržištu.
– Sve rezerve hrane čuvaju se za potrebe jedinica
– Pravo na pomoć imaju izbjeglice, ljudi čija su domaćinstva pogorjela, te socijalni slučajevi (utvrđeni kriterijem) bez ikakvih primanja. Svi oni koji su lažno iskoristili, skrivajući pravo stanje, bit će kažnjeni, te će im biti onemogućeno bilo kakvo pružanje pomoći do daljnjeg.
– Za sve informacije obraćati se isključivo na glavne ekonome, u Tvornici Plaški, ili za civilno stanovništvo, na Socijalnu službu, na istom mjestu.
– Za potrebe boraca obraćati se komandirima četa i intendantu Štaba Kosanović Mirku.
– Obzirom da su učestale žalbe za pojedine vrste spremanih jela, pronađen je glavni kuhar, koji će biti odgovoran za sve vrste i kvalitetu jela. Isto tako rješava se trajno pitanje pekare, i pečenje dovoljno kruha za potrebe jedinica.
– Počinje nova podjela goriva, 20 l nafte, 10 litara benzina po domaćinstvima, putem bonova, besplatno.
– Tko se sve hrani u kuhinji: 24 ugrožene osobe, pripadnici specijalne diverzantske jedinice SAO krajine, voze se obroci za dežurnu ekipu zdravstvene stanice i bolesnike koji se tamo liječe, 28 ljudi koji rade na obezbeđenju Tvornice, rezervni sastav milicije koji je na dežurstvu.
– Za svu podjelu hrane i ostalog, učinjenu do postavljanja sadašnjih ekonoma, obratiti se lično Milošu Vučetiću i njegovim saradnicima.

NEKE ODLUKE IZVRŠNOG ODBORA (VLADE), OD VITALNE VAŽNOSTI ZA FUNKCIONIRANJE ŽIVOTA
– Odluka o zabrani točenja alkohola u ugostiteljskim objektima, kontrola u nadležnosti Stanice javne bezbjednosti Korenica, odjeljenje Plaški.
– Naredba o radnom vremenu ugostiteljskih objekata i trgovačkih radnji, u vremenu od 8 – 12 sati.
– Do daljnjega se neće primjenjivati participacija troškova za podignute ljekove, prikupljene kao pomoć.

– Odluka o besplatnom šišanju u Frizerskom salonu za sve pripadnike TO i to utorkom i četvrtkom od 8 – 12 sati.
– Formira se radionica za održavanje vozila i strojeva u sastavu, Kosanović Mile Biza, Vukelić Nikola, Opsenica Nikola, Kurteš Veljko, Kosanović Rade, Šupica Živko.
– Odluka o otvaranju klaonice i mesnica, za mesara se određuje Da[.]asović Željko.
– Odluka o izdavanju materijala za potrebe zdravstvene stanice, bataljona, iz RO Likapromet Plaški, a račune će podmiriti KMZ.
– Odluka o izdavanju na korištenje stana, dr Živku Vrcelju, bivši stan dr. Ljube Stefanović u ulici Milošinčića Plaški.
– Odluka o odobrenoj marži u samostalnim trgovačkim radnjama maksimalno 25% na cijenu nabavljene robe.
– Odluka o formiranju grupe za održavanje vodovoda Plaški u sastavu Vukelić Nikola, Budimlija Pero, Trbojević Nikola, Jakšić Stevo, Medaković Dušan, Vlaisavljević Pero, Grba Milorad, Kosanović Ste[vo].

Primljena i potvrđena odluka vlade SAO Krajina, da svi subjekti privrednog i društvenog života, preduzeća i ustanove prelaze na rad u ratnim uslovima, isto tako i odluka o opštoj mobilizaciji, na cjeloj teritoriji SAO Krajina, ljudi i vozila.
– Poslano pismo predsjednika Skupštine (KMZ) opštine Plaški Medaković Nikole, Rudi Špeharu predsjedniku Općine Ogulin, povodom događaja oko Saborskog, te mogućeg mirnog dogovora oko raspodjele zajednički stvorene imovine Plaški – Ogulin, ultimativno.
– Odlukom vlade SAO Krajina, i ustanovljivanjem pravosuđa i sudstva počet će djelovati pravna država, sa tim u vezi je odluka I.O. Plaški, o plaćanju poreza za privatnike. Svako neispunjavanje obaveza, je veleizdaja u ratnim uslovima, jer bogaćenje na račun naroda u ratnim uslovima, kažnjavat će se najrigoroznijim mjerama, a da pritom se zaboravlja na svoje obaveze, prema istom i Krajini.

NAJNOVIJE VIJESTI
– Otišao konvoj, teretnih vozila u Srbiju, po ostatak pomoći koja je već dobivena, o kakvoj se pomoći radi saznat ćemo kada stignu. Povratak se očekuje oko četvrtka. Opet se desio propust pa je sa njima otišao dio ljudstva u privatne svrhe, dokle tako ???
– Podjeljeni bonovi za novu besplatnu podjelu goriva za domaćinstva. Radi se o 20 l nafte, 10 l benzina. Podjela će se vršiti na isti način kao prošli put.
– Ljudi kojima su oštećene kuće ili objekti prilikom bombardiranja, dužni su se javiti CZ ili I.O. opštine Plaški, koja će poslati Komisiju za procjenu štete. Utvrđeno stanje se evidentira, te će se u daljnjom postupku učiniti sve oko obnove, rekonstrukcije ili dodjele sredstava.
– Pri civilnoj zaštiti, određena je ekipa koja će biti zadužena za ukop leševa i stoke u Saborskom, u cilju suzbijanja epidemija, zaraznih bolesti. Akcija će biti otežana zbog još neočišćenog terena, pa se traži maksimalno osiguranje.
– Na preporuku Štaba TO Plaški, najoštrije će se kazniti vlasnik privatne ugostiteljske radnje Radmanović Milan, čiji objekt ne priznaje ni vreme rada, niti norme ponašanja u ovim uvjetima.
– Kako i na koji način sprečiti već pomahnitalo korištenje oružja, posebno u gradu, i u noćnim satima, tražimo da svi građani dadu svoj doprinos putem pismenih i usmenih predloga I.O. i miliciji.

– Mjere zamračivanja koje je donio Štab CZ se gotovo i ne provode. Posebno to važi za vožnje automobila u noćnim satima, te svjetljenje pojedinih objekata i stanova, posebno kasarna i zdravstvena stanica. Ova mjera je u isključivoj nadležnosti stanice milicije.

NA ZNANJE STANOVNIŠTVU OPŠTINE PLAŠKI
SKUPŠTINA: Predsjednik – MEDAKOVIĆ NIKOLA
Pod. pred – KNEŽEVIĆ MIHAJLO
Sekretar – TRBOJEVIĆ PETAR

IZVRŠNI ODBOR: Predsjednik – DOKMANOVIĆ NIKOLA
Članovi: – MEDAKOVIĆ MILORAD, KOSANOVIĆ MILAN, KOSANOVIĆ MILJENKO, OGRIZOVIĆ BOGDAN, LALIĆ VELIMIR, DRAKULIĆ MLADEN, JOVETIĆ DUŠAN.
ŠTAB CZ: Komadant – KORDIĆ NIKOLA,
ŠTAB TO PLAŠKI: Komadant – DOKMANOVIĆ NIKOLA.
Načelnik – KOSANOVIĆ NIKOLA.
Oficiri: KOSANOVIĆ MILOŠ, VORKAPIĆ ILIJA, STJEPANOVIĆ VELJKO, ŠUŠNJAR NIKOLA, GRBA JOVAN.
Gl. pozad. – MEDAKOVIĆ MILAN.
Sekretar NO pri štabu: – JANJATOVIĆ NIKOLA.
Soc. služba gl. koordinator – Katanović Ranka.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 318.

271

1991., prosinac 1.
Vojnić

Izvješće Štaba TO Vojnić i komandanta 2. kordunaške brigade TO štabovima podčinjenih odreda o zauzimanju Cetingrada

---

ŠTAB TO Vojnić
K-da 2. kordunaške brigade TO
Int. br.: 125-4.
Vojnić, 01.12.1991.g.

INFORMACIJA O OSLOBAĐANJU CETINGRADA I POGIBIJI K-DANTA 2. BR. TO. p.puk. TOMISLAVA RANKOVIĆA

1. Oslobađanjem Slunja i otvaranjem komunikacije Karlovac-Knin, pitanje Cetingrada postalo je aktuelno i trebalog ga je riješiti. Oslobađanjem Cetingrada i šire okoline obezbeđuje se normalan protok novca, ljudi i kapitala i eliminisala bi se opasnost od neprijateljskog udara sa boka.
2. Akcija oslobađanja Cetingrada trajala je dva dana. -28. i 29. 11. 91. U akciji oslobađanja učestvovali su borci odreda Krstinja, 1. bataljona, odreda Veljun, jedinica 2. TG, diverzanti, izviđači i vod vojne policije. Nakon dobrih i temeljitih priprema naše jedinice su u naletu osvojile ogroman prostor, preko par kilometara, oslobodile Cetingrad i bližu okolinu. U toku prvog dana napada neprijatelj je imao četiri poginula i više ranjenih dok niti jedan naš borac nije poginuo.
3. Kasno navečer 28. 11., 2. četa 1. bataljona našla se u okruženju u reonu Gornja Šiljkovača gdje je žestoko napadnuta od ustaških snaga ubačenih iz Bosne. Tom prilikom ranjena su tri vojnika. U 23,00 komandant Tomislav Ranković doneo je odluku da se izvrši proboj do boraca 2. čete sa ciljem da izvuče ranjene borce i deblokira četu putem Cetingrad-Grabarsko-Gornja Šiljkovača. Sa vodom vojne policije i dijelom 1. čete 1. bataljona lično se uputio u proboj. Na samom prevoju kod kote 251 oko 2,5 kilometara duboko u neprijateljsku teritoriju naišao je, sa jedinicama, na snažan neprijateljski otpor. U borbi sa ustašama naš komandant Tomislav Ranković herojski je poginuo. U jutarnjim časovima 29. 11. jedinice TO Vojnić, diverzantski, izviđački vod, vod vojne policije i borci novoformirane čete iz Krnjaka i pripadnici 1. bataljona zajedno sa pripadnicima 1. TG izvršili su napad na reon Gornja Šiljkovača i uspješno očistili ovo ustaško mjesto. Spašeni su ranjeni borci i četa koja se nalazila u tom reonu. Posmrtni ostaci k-danta Tomislava Rankovića dopremljeni su u Vojnić gdje je uz sve vojne počasti obavljen ispraćaj palog komandanta. P.puk. Ranković je u svojim djelima duboko zadužio narod Korduna, herojski poginuo i kao legenda ušao u svaku kuću na Kordunu.
4. U toku borbe za Cetingrad velik dio ustaških plaćenika pobjegao je u pravcu Bosne i Hercegovine, u Veliku Kladušu i njenu okolinu gdje su se pridružili svojim istomišljenicima iz Slunja.
5. Cetingrad, kao mjesto, teško je oštećen. U prijašnjem periodu dok su u njemu vladale ustaše porušene su i opljačkane kuće mještana Srba, kao i onih Hrvata koji nisu htjeli pristupiti ustaškim formacijama. Plaćenici ustaške vlasti su pri napuštanju ovog ustaškog legla minirale i teško oštetile većinu kuća i zgrada, minirale objekte i postavljali mine iznenađenja koje su naši borci razminirali i uništili.
6. Pretpostavlja se da je neprijatelj u bijegu uspio izvući dio pješadijskog naoružanja dok je teže naoružanje (MB, PAT) zakopao.
7. U toku operacija koje su vođene u neposrednoj blizini BiH, od strane pripadnika MUP-a BiH i TO BiH nije bilo nikakvih incidenata niti je ijedan metak ispaljen na ovu ili onu stranu. Ipak, ustaški zločinci su dobili azil u hrvatskim, a dijelom i muslimanskim selima odakle prijeti opasnost da će vršiti upade diverzantsko-terorističkih grupa na teritorij Srpske Krajine, na područje općine Vojnić i Vrginmost gdje će vršiti ubijanja, paljevine i širiti strah među stanovništvom i pomutnju među borcima.
8. U akciji oslobađanja Cetingrada borci i starješine 2. kordunaške brigade TO Vojnić kao i borci odreda TO Veljuna i Krstinje i jedinice 2. TG pokazale su svu svoju hrabrost, umješnost i obučenost u izvođenju složenijih borbenih dejstava i zaslužuju pohvalu za izvršen zadatak.

Dostavljeno: 1. K-dama odreda 1-6
2. Arhiva

Pom.K-danta za MV i Inf.
2. brigade TO
potporučnik
Đorđe Šimulija vr.

Pom.K-danta za MV i Inf.
Štaba TO Vojnić
major
Dragan Pavić vr.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5012.

272

1991., prosinac 2.
[Knin]

Referat Komande 9. korpusa OS SFRJ Štabu Vrhovne komande OS SFRJ u Beogradu o etapama izvođenja borbenih radnji u napadu na Hrvatsku, političkim sukobima unutar vodstva pobunjenih Srba te prijedlozima za očuvanjem okupiranoga teritorija

---

KOMANDA 9. K
Str. pov. br. 747-1
Dana 02. 12. 1991. g.
K N I N

VOJNA TAJNA
STROGO POVRLJIVO

KOMANDANT
general-potpukovnik
Vladimir Vuković, [v.r.]
M.P.[409]

REFERAT
štabu vrhovne komande o dosadašnjim rezultatima i izvodjenju b/d, sadašnjem stanju i predlogu mera

Druže generale,
Od samog početka političkih sukoba u Republici Hrvatskoj komande i jedinice 9. korpusa su stavljene u potpunu borbenu gotovost, obzirom da je Knin bio centar organizovanog

[409] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

otpora ustaškoj vlasti u Republici Hrvatskoj od strane srpskog stanovništva. U zoni odgovornosti korpusa počeli su prvi oružani sukobi u Republici Hrvatskoj. Ovo je uslovilo da je korpus defakto iz "R[410]" sastava vremenski brzo razvijen, kvalitativno i kvantitativno ojačan i sad čini respektivnu snagu na prostoru Dalmacije.

Ukupno borbena dejstva i druge aktivnosti 9. korpusa u razrešavanju krize na prostoru SAO Krajine i realizaciji zadataka koje smo dobili od štaba vrhovne komande mogu se podeliti u dve faze. I faza se odnosi na period od izbora u RH i traje sve do kraja avgusta kada je došlo do izvodjenja borbenih dejstava za oslobadjanje prostora u zahvatu komunikacije Knin-Vrlika-Sinj. U ovoj fazi borbenih dejstava imali smo nezahvalnu ulogu i zadatak razdvajanja sukobljenih strana paravojnih formacija Republike Hrvatske, sa jedne i sastava teritorijalne odbrane i ministarstva unutrašnjih poslova SAO Krajine s druge strane. U ovim dejstvima sprečena je realizacija plana vrhovništva Republike Hrvatske "RAŠELJKA", čiji je cilj bio da se snage u Ravnim Kotarima i Kninskoj krajini odseku, a ofanzivnim dejstvima razbiju i unište "četničke i okupatorske" formacije na ovim prostorima i izbije na granicu Hrvatske sa Bosnom i Hercegovinom i posednu prevoji na Dinari.

Sprečavanje medjunacionalnih sukoba i sukoba nacionalnih milicija jedinice 9. K su izvršili zadatak i nisu dozvolile infiltraciju paravojnih formacija Republike Hrvatske na području opština SAO Krajine.

Na fazu izvodjenja borbenih dejstava prešli smo avgusta meseca 1991. godine kada je vrhovništvo Republike Hrvatske formiralo brigade zbora narodne garde sa kojima je vršilo posedanje srpskih sela na graničnim područjima SAO Krajine, kao i hrvatskih sela unutar opštinskih granica. Ovakvim aktivnostima neprijatelja borbena dejstva korpusa su bila iznudjena radi zaštite srpskog stanovništva na rubnim područjima krajiških opština.

Druga faza vezana je za početak ofanzivnih borbenih dejstava radi proterivanja snaga Republike Hrvatske iz Kijeva, koja su intenzivirana radi deblokade garnizona u Dalmaciji, ona traje do danas, U ovoj fazi je karakteristično da su paravojne formacije Republike Hrvatske brojčano narasle stupanjem u njihove redove većeg broja dezertera iz oružanih snaga, što im je omogućilo formiranje pet brigada zbora narodne garde.

U početnim dejstvima paravojne formacije Republike Hrvatske su organizovane preko policijskih uprava u odelenja, vodove i čete, a kasnije i bataljone koje su glavninu svojih snaga angažovale za izvršavanje redarstvenih policijskih zadataka, potpunu kontrolu teritorije, izvodjenje borbenih dejstava. Na prostoru severne i srednje Dalmacije formirano je zapovedništvo zbora narodne garde, a na nivou opština krizni štabovi.

U obe faze izvodjenja borbenih dejstava neprijatelj je ispoljio veliko lukavstvo, drskost i bezobzirnost prema srpskom stanovništvu i blokiranim snagama jugoslovenske narodne armije u garnizonima. Dejstva su izvodili planirano u skladu sa važećim pravilima jugoslovenske narodne armije jer su im zapovednici bivši oficiri jugoslovenske narodne armije.

Jedinice korpusa, u ulozi snaga za razdvajanje, nisu imale mogućnost da na adekvatan način ispolje svoju snagu i vatrenu moć. Komanda korpusa je ocenila i pravovremeno donela odluku da iz totalne pasivnosti predje u ofanzivna dejstva. Glavne snage su angažovane za ofanzivna dejstva, a pomoćne za odbranu pravaca i obezbedjenje objekata. Ovakvim načinom dejstava ispoljili smo visok stepen iznenadjenja.

410 Rezervnog.

Pokazalo se, da su snage neprijatelja, pri ofanzivnim dejstvima ranjive. Nijedna jedinica, na ovom prostoru, nije ispoljila upornost u odbrani objekata, pravaca i zona. Borbena dejstva neprijatelj je izvodio na nivou taktike pri čemu je u pojedinim sredstvima ratne tehnike bio u inferiornom položaju. Rukovodjenje borbenim dejstvima je sprovodio preko kriznih štabova i zapovedništava koje je direktno potčinjeno vrhovništvu Republike Hrvatske. I pored ovakve organizacije do sada nisu izvodili operacije.
Korpus je primenio način dejstva izvodjenja operacija upotrebom ZTJ uz respektivnu podršku RV i PVO, a u Zadarskoj operaciji i udarnih pomorskih snaga VPO. Ovakvim dejstvima smo uspeli u kratkom vremenskom roku da izvršimo postavljene zadatke na deblokadi garnizona Zadar, Šibenik, Split, Drniš, Sinj i skladišta Sveti Rok.
Početnim rezultatima ofanzivnih borbenih dejstava prisilili smo neprijatelja na pregovore, a kombinacijom borbenih dejstava i pregovora postigli smo krajnji cilj operacije.
Garnizone Drniš i Sveti Rok borbenim dejstvima smo deblokirali i izmestili TMS.
Ovakvim dejstvima smo sprečili neprijatelja da izvrši genocid nad stanovništvom i uništenje sela i gradova, tako da u zoni odgovornosti korpusa neprijatelj nije bio u poziciji da dejstvuje, čak ni sa artiljerijom po selima i gradovima SAO Krajine.
Napad je bio i ostaje osnovni način dejstava. Izvodili smo ga tako, što smo avijacijom i artiljerijom omekšavali ciljeve, GONG uništavali uočene ciljeve, a pod zaštitom tenkova i BOV, pešadijom zauzimali objekte.
Upravo ovakav način izvodjenja napadnih dejstava davao je najbolje rezultate, pri čemu smo imali vrlo male gubitke. (Prilog broj 1).
U realizaciji postavljenih ciljeva napadnih dejstava ispoljeno je značajno sadejstvo sa snagama RV i PVO.
Dejstva avijacije imala su velike učinke i uticaj na moral jedinica i stanovništva.

2. Sadašnje stanje jedinica, problemi, moguća rešenja i ocena stanja na teritoriji

Korpus je u momentu zaoštravanja političke situacije u SAO Krajini bio popunjen sa 4.098 ljudi ili 29%. Otpočinjanjem eskalacije sukoba u prvoj fazi dejstva korpusa, počelo se sa formiranjem ratnih jedinica tako, da je do otpočinjanja b/d korpusa bio popunjen sa 4.705 ili 33%.
Od početka izvodjenja borbenih dejstava i sa njihovom učestalošću, narastao je procent popune i formiranje odgovarajućih jedinica, tako da sada korpus ima 17.862 ljudi ili 64%.
U popuni ratnih jedinica 9. K korištena je teritorija 3 opštine umesto 14 (ostale na prostoru RH), što je objektivno uticalo na mogućnost popune jedinica, posebno sa kritičnim specijalnostima. Ovi problemi su ublaženi proširenjem teritorije popune na opštine Gračac i D. Lapac i organizovano upućivanje v/o sa teritorija drugih Republika.
Popuna jedinica K je dana u prilogu br. 2 i 2a.
Cenimo, da je organizacijsko formacijska struktura 9. korpusa, obzirom na zonu odgovornosti i zadatke koje izvršava, neadekvatna, te smo pristupili planskom formiranju 316. i 11. mtbr.
316. brigada je pri kraju formiranja, a 11. formiramo nakon izvlačenja mirnodopskog jezgra i MTS iz Šibenika.
Sa 4 brigade koje ćemo imati uz artiljerijski puk, mpoap, inžinjerijski puk, puk PVO i ostale prištabske jedinice potrebno nam je razviti 3-4 br TO.
Imamo formirane 3 brigade, dok četvrtu koja se treba formirati na prostoru Knina nismo formirali zbog političkih sukoba koji su trenutno izraženi u SAO Krajini.

Veliki značaj u formiranju RJ 9. K imala je podrška koju smo dobili od PU SSNO i III Uprave GŠ OS SFRJ, čime je kvalitativno-kvantitativno poboljšana ukupna popuna korpusa. Svi sastavi na teritoriji SAO Krajine čvrsto su uvezeni u jedinstvenu celinu i pod komandom su 9. K. Komanda korpusa uspešno ispoljava uticaj na sve elemente funkcionisanja vojne organizacije i borbene upotrebe snaga.

Jedinstvo vojne organizacije i uspešno izvodjenje borbenih dejstava afirmisalo je 9. K i stekao je ogromnu popularnost na prostoru u zoni odgovornosti pa i šire.

Opšte raspoloženje za borbu i aktivnog i mirnodopskog sastava je povoljno. Veoma je mali-neznatan broj onih, koji nisu motivisani za borbu. To su veći broj Šiptara, jedan broj Makedonaca i vojni obaveznici sa teritorije Srbije i Vojvodine. Pripadnici RJ sa teritorija SAO Krajine i Republike Crne Gore dobro su motivisani i kao borcu su dobri. Dobrovoljci Srpske garde prihvatili su jedinstveno obeležje i dobri su borci.

Oseća se potreba efikasnijeg sprovodjenja odluka o jedinstvenom označavanju pripadnika JNA i TO. Ovaj problem bi trebalo rešiti što pre. Za efikasnije RiK, posebno predvidjanje u zoni odgovornosti korpusa, treba se rešiti dva opasna žarišna problema, a to su suzbijanje političkih sukoba u SAO Krajini i motivisanje za borbu rezervnog sastava sa teritorija Republike Srbije.

Jedinice 9. K, snage TO i MUP SAO Krajine su postale kompaktne borbene celine. Ističu se komande brigada i pojedine komande bataljona-diviziona. Imamo pojave da nam se jedan broj komandira četa i vodova ne snalazi u borbi, a isto tako imamo ljude koji se afirmišu u borbi i stiču poverenje. Ovo nameće zahtev da se kvalitativno menja zakonska procedura unapredjenja starešina kako bi efikasnije izgradjivali sopstveni komandni kadar. Analizom popune jedinica korpusa i osposobljavanja posada i posluga u oklopno-mehanizovanim jedinicama, artiljeriji, ARJ PVO, inžinjeriji i nadrugim sistemima, došli smo do zaključka, da ćemo imati velike probleme otpuštanjem Novembarske, Decembarske i Januarske partije vojnika. Da bi ove probleme razrešili, smatramo da je neophodno potrebno, da se u okviru korpusa formira nastavni centar za obuku rezervnog sastava u rukovanju i opsluživanju ovih orudja-sistema.

Popuna ratnih jedinica sa rezervnim sastavom je vršena sa teritorija SAO Krajine i ona je skoro iscrpljena.

Pojedini delovi teritorije kao što su Cetinska krajina, s. Kosovo i Knin su manje zahvaćeni mobilizacijom, a zbog neefikasnog funkcionisanja sistema vlasti ne preduzimaju se nikave mere.

U razvoju i formiranju 11. mtbr, da bi se obezbedio kvalitet popune, potrebno je proširiti prostor mobilizacije i obuhvatiti teritorije vojnog odseka Drvar.

U popuni jedinica korpusa i održavanja visokog stepena borbene gotovosti, obećanje o 45 dana boravka u jedinici i nakon toga smena vojnih obveznika, nametnula nam je veće probleme od dejstva neprijatelja na frontu. Rešavanje problema mobilizacije treba i dalje dogradjivati negovanjem dobrovoljačke komponente popune i primenom finansijskih i drugih stimulativnih mera.

Pretpočinjavanjem 405. PoB Komandi korpusa imalo je puno opravdanje jer je uspostavljena jedinstvena organizacija PoOb.

Pozadinske jedinice korpusa popunjene su u proseku sa 30% ljudstva i 40% transportnih sredstava, ali uz povećano naprezanje i napore obezbedjuju jedinice na vrlo širokom prostoru i na teritoriji koja je oskudna u svakom pogledu.

Potpuna iscrpljenost teritorije zahteva hitnu i što veću materijalnu podršku u svakom pogledu, kako od JNA tako i od Jugoslavije. Da nije Armije na tom prostoru, koja kroz lične dohotke i duga davanja praktično i izdržava i održava narod, ustanove i TO, odavno bi zavladala krajnja oskudica.
U znatnoj meri smanjene su rezerve u hrani, opremi i naoružanju. Zahtevano je stvaranje što većih rezervi na ovom prostoru, a popuna preko nadležnih uprava je u toku.
Ističem da je sektor pozadine SSNO vrlo brzo i vrlo odgovorno reagovao na sve naše zahteve. Problemi u popuni ublaženi su i time što su izvesne rezerve hrane, opreme i municije izvučene u Kninu iz garnizona Sinj, Zadar, Drniš i Šibenik. Kritična je popuna municijom za tenkove za kalibar 125mm, protivtenkovske rakete 9M14M, 40mm za topove L.70.
Jedinice korpusa izmestile su 5 garnizona, odnosno 3 školska centra, 9 jedinica ranga puka, 6 jedinica ranga bataljona i 4 velika skladišta. Radi se oko 35000 tona materijala, koji je delom zadržan u Kninu, a više upućen na druga odredišta. (Pregled izmeštanja jedinica-Prilog broj 4).
Funkcija bezbednosti i obavještajnog obezbedjenja borbenih dejstava uspješno je objedinjena u zoni odgovornosti 9. korpusa i šire na području SAO Krajine, što nam je omogućilo da obezbedimo izuzetno veliki broj podataka o jačini, rasporedu, namjerama i planovima snaga neprijatelja u uslovima narušenog sistema bezbednosti na teritoriji i totalne blokade i prekida svih oblika komunikacije. Usješno otkrivamo namjere i planove neprijatelja i odredjujemo tačne lokacije čak i za pojedinačne vatrene tačke neprijatelja u blokiranim garnizonima koje smo uspješno uništavali artiljerijom i avijacijom u vreme najintenzivnije blokade i napada na vojne objekte u Zadru, Šibeniku i Gospiću.
Obavještajnim i kontraobavještajnim radom, kao i planiranim i preduzetim merama po osnovu dobijenih podataka onemogućili smo bili koji oblik iznenadjenja, kako u jedinicama, tako i na teritoriji i pored toga što je značajan broj podataka o korpusu oticao preko velikog broja izdajnika i dezertera, medju kojima je bilo i starešina iz pretpostavljene komande, koji su do samog čina izdaje nastojali da utiču nepovoljno i na tok borbenih dejstava. (Načelnik štaba KVPO, admiral Moreti).
U cjelini gledano mogu da zaključim da su i organi bezbednosti, vojna policija i obavještajni organi bitno uticali na uspješan tok izvodjenja borbenih dejstava i da su podneli glavni teret kako u peridu sprečavanja medjunacionalnih sukoba i sukoba paravojnih formacija, tako i u toku pripremanja i vodjenja operacija i uspostave režima bezbednosti na teritoriji koja je bila pod kontrolom neprijatelja, obzirom da nam je prvi pojas na teritoriji opština u kojima je HDZ bila na vlsti.
Stanje na teritoriji SAO Krajine karakterišu: 1) Sukobi u rukovodstvu. 2) Nefunkcionisanje civilne vlasti. 3) Borba za vlast i primat nad oružanom silom. 4) Težnja za stvaranjem sopstvene države i armije. 5) Regionalna podvojenost. 6) Pokušaji rehabilitacije četništva. 7) Paraliza privrednog sistema i slično.
Geneza sukoba i podela je u stranačkoj frakcijskoj borbi i podeli rukovodstva stranke na pristalice Babića[411] i Raškovića,[412] kao i u borbi za vlast koju nameće Babić kroz sukob sa Martićem[413] i milicijom SAOK kao nosiocima oružane pobune i otpora Hrvatskom vrhovništvu. Babić ovaj sukob želi prebaciti na lični sukob, medjutim u suštini to je politički

[411] Milan.

[412] Jovan.

[413] Milan.

sukob u čijoj je osnovi različitost odnosa koji se želi uspostaviti izmedju SAO Krajine – Jugoslavije – Srbije i OS SFRJ.
Martić traži tešnju vezanost SAO Krajine sa Jugoslavijom, Srbijom i OS SFRJ, dok je Babićeva ideja da se SAO Krajina formira kao samostalna država, sa sopstvenim oružanim snagama kojima bi se pretpočinile i jedinice JNA na području Krajine. Babić vojnom organizovanju prilazi i sa ideoloških pozicija. Želi najpre TO odvojiti od JNA, kroz stranačko obeležavanje i isticanje kokardi, a potom bi prešao na prisvajanje jedinica JNA kroz izazivanje nacionalne podvojenosti, plasiranje teza o izdaji armijskog rukovodstva, nemogućnosti jedinica JNA da dejstvuju u vreme prisustva mirovnih snaga i u uslovima u kojima se nameće ideja o demilitarizaciji SAO Krajine i povlačenja jedinica JNA sa područja Hrvatske.
Babićeve namere nisu prihvaćene u narodu i kod rezervnog sastava. Naprotiv, sve jedinice TO se opredeljuju za borbu u sastavu 9. korpusa, pa čak i na širem području od zone odgovornosti korpusa. Medjutim, procenjujem da će Babić u pokušaju realizacije svojih ideja o samostalnoj državi i armiji izazvati podele u boračkom sastavu i narodu, što će nepovoljno delovati na ukupne odnose u Krajini.
Narod je raspoložen da ostane u sastavu Jugoslavije ili Srbije i ovo njegovo opredeljenje treba koristiti kroz odnose saveznih i republičkih organa Srbije sa SAO Krajinom.
Maksimalno ćemo iskoristiti autoritet korpusa i JNA na prostoru SAO krajine. Nastaviti sa opredeljenjem da se svi potencijali za oružanu borbu stave pod Komandu korpusa, a da se ŠTO SAO Krajine svede na varijantu koja rukovodi samo prostornim strukturama.

3. Rešavanje pitanja rata ili mira u uslovima da isti eskalira ili dolaska mirovnih snaga
Analizom ukupnog stanja i odnosa u zoni odgovornosti 9. K i u uslovima dolaska mirovnih snaga ujedinjenih nacija korpus bi morao da ostane na ovom prostoru. Odlazak korpusa bi imao krupne pa čak i katastrofalne političke i vojne posljedice.
Smatramo, da sa korpusom treba da dovršimo izmeštanje i evakuaciju garnizona Šibenik i Split, a potom da korpus težište dejstava prenese u Liku u zahvatu pravca:Gračac-Gospić-Otočac.
Ofanzivnim dejstvima osloboditi Gospić i Otočac i preseći komunikaciju Karlobag, Senj, Ogulin, spojiti se sa OG-3 i uspostaviti kontrolu većeg prostora Like.
U slučaju upućivanja mirovnih snaga Ujedinjenih nacija u Jugoslaviju pre njihovog dolaska treba deblokirati Šibenik i Split, popraviti operativni položaj, izravnati front u rejonu Vranskog jezera, Skradina i Mirlović Polja i staviti po kontrolu prevoj Vaganj, istovremeno napadnom operacijom osloboditi Gospić.
Mišljenja smo da mirovnim snagama Ujedinjenih nacija za razmeštaj treba ponuditi kasarne i vojne objekte u Zadru, Šibeniku i Splitu gde postoji celokupna infra-struktura za njihov boravak, odakle im je najpovoljnije da vrše smenu jedinica koje bi se našle izmedju naših i neprijateljevih snaga.
Smatramo da nam u ovom trenutku ne odgovara brz dolazak mirovnih snaga, jer bi pre njihovog dolaska moralo biti rešeno iseljavanje Šibenika i Splita i oslobodjenja Gospića.

Z A K L J U Č U J E M
1. 9. K je u celini razvijen, a u toku je formiranje još dva združena taktička sastava, sa kojima će se značajno pojačati efektivi korpusa.
2. Korpus po svom sastavu, pokretljivošću i ukupnim raspoloživim efektivima, uspješno može da kontroliše dodeljenu zonu i izvodi ofanzivna borbena dejstva.
3. Stanje na teritoriji i raspoloženje naroda je pozitivno i izvlačenje korpusa sa ovog prostora u sadašnjoj situaciji je nemoguće, jer bi imalo negativne političke i vojne posledice.

4. U daljem toku rata i pod pretpostavkom da na ovom prostoru snage RH znatno ojačaju, korpus može zadržati inicijativu u borbenoj kontroli prostora i izvoditi ofanzivna dejstva prema Splitu i Gospiću.
Imajući u vidu iskustva iz dosadašnjih borbenih dejstava, stanje na teritoriji i operativni položaj korpusa, a radi dalje dogradnje b/g i izvršavanja borbenih zadataka,

P r e d l a ž e m :
1.- Prema mogućnostima da se 9. K ojača sa jednom partd[414] iz Republike Srbije ili BiH i proširi zona odgovornosti i obuhvati opštine vojnog odseka Drvar.
Na ovaj način se povezuju prostor u zahvatu Dinare, Velebita, Grmeča i Jadranskog mora koji čini jedinstvenu operacijsku osnovicu.
2.- Da se teritorija SAO Krajine stavi pod kontrolu jednog raketnog sistema PVO.
3.- Da se u organski sastav korpusa ugradi neki od raketnih sistema Z-Z[415] (R-65 ili "ORKAN") radi povećanja vatrene moći i ispoljavanja dejstava na većim daljinama.
4.- Da se pristupi izgradnji aerodroma u rejonu Knina.

Prilog br. 1

PREGLED GUBITAKA U LJUDSTVU I TMS

a) Ljudstvo

JEDINICA		OFICIRA		MLAĐIH OFICIRA		VOJNIKA		GL na službi u JNA	UKUPNO
		Aktivnih	Rezervnih	Aktivnih	Rezervnih	Aktivnih	Rezervnih		
9.K.	U b/d	3	1		1	11	11		27
	Za vreme primirja	3	2			14	7	1	27
TO SAO KRAJINA	U b/d						2		2
	Za vreme primirja						5		5
SUP SAO KRAJINA	U b/d					1	1		2
	Za vreme primirja						2		2
SVEGA	U b/d	3	1		1	12	14		31
	Za vreme primirja	3	2			14	14	1	34
UKUPNO	65+25 (nesretni slučajevi 18, umrlo – 3, samoubistvo – 2 i samouništenje – 2)								65

[414] Partizanskom divizijom.

[415] Zemlja-zemlja.

b) TMS

– Ukupno uništeno – 9 borbenih vozila i to:
- 2 tenka T-55 A
- 1 tenk T-72
- 1 tenk T 343
- 1 BVP M-80
- 2 OT M-60
- 1 BOV-3
- 1 BOV-Vp

M.P.[416]

Prilog broj 2.

PREGLED
broja angažovanja lica u rezervnom sastavu na teritoriju Vojnog odseka

Red. broj	OPŠTINA	Kateg-orija	Ima u evidenciji	Mobilisani			PRIMJEDBA U INOSTRANSTVU 1772
				JNA pozvano	TO pozvano	SVE-GA	
1.	KNIN	Of.	583	335	167		u CZ: 1015
		M. of	800	368	163		na r/o: 945
		voj	9822	5340	1617		Sa TO ubrojana je
		Svega	11205	6043	1947		i milicija
2.	BENKOVAC	Of.	400	232	120		-inost. 1300
		M. of	328	154	101		-milicija
		voj	8100	4231	1854		-nije uručeno 150 poziva
		Svega	8828	4616	2075		-ima i određ. broj hrvata
3.	DONJI LAPAC	Of.	78	25	28		-milicija 170
		M. of	145	38	58		-r/o 153
		voj.	1697	877	478		-CZ 217
		Svega	2190	940	564		-inost. 196
4.	OBROVAC	Of	80	41	19		Ostali su anga-
		M. of	250	162	40		u miliciji i r/o
		Voj.	2707	1851	600		
		Svega	3037	2054	659		
5.	GRAČAC	Of.	91	53	30		-milicija 110
		M. of	326	256	48		-r/o 90
		voj.	2503	1495	831		-ostalih 10
		Svega	2920	1804	909		
6.	KORENICA	Of.	122		97		-milicija 150
		M. of	221		203		-r/o 90
		voj.	2114		1921		
		Svega	2457		2221		
7.	GOSPIĆ	Of.	45	34			-izbjeglo 345
		M. of	70	32			
		voj.	1455	1159			
		Svega	1570	1225			

[416] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

M.P.[417]

[...][418]

Prilog br. 4

PREGLED

izmeštenih jedinica i materijalnih rezervi u organizaciji 9. K

* Evakuacija Šibenika u toku.

Red. br.	Garnizon i jedinica		Vrsta sredstava	Količina (vozila, vozova, tona)
1.	Sinj	594. inžp 332. puk veze 86. zaštitni puk 551. NC	Sva RMS Sva sredstva na mirnodopskoj upotrebi Rezerve goriva Nameštaj porodica	168 vozila 2.200 tona Stanova 7
2 3.	Zadar	AŠC ŠC PVO 271. lap PVO 60. ssrp	Sva RMS Sva školska nastavna sredstva Sva mirnodopska MS Rezerve goriva Nameštaj porodica	430 vozila 12.270 tona 5.000 tona goriva 150 stanova
4.	Drniš	55. MTRB 1. TSk 405. PB 1/602. MPB	Sva ratna i mirnodopska sredstva nameštaj porodica	150 vozila 5.500 tona 3 stana
5.	Sv. Rok		REZERVE municije i MES	6.500 t
6.	Šibenik	11. brmp 602. MPB 8. bv 8. čABHO 104. inžb 323. lad PVO	Sva ratna i mirnodopska sredstva osim mornaričkih TMS Nameštaj porodica	450 vozila 2.000 tona 110 stanova
	SVEGA:			1197 vozila i mašina 29000 tona MS 5000 tona goriva 270 stanova

M.P.[419]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5009.

[417] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

[418] Izostavljeni su prilozi: 2. Stanje i popuna 9. korpusa po RF 02. 12. 1991.; 3. Pregled stimulativnih mera.

[419] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

273

1991., prosinac 3.

Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Štaba Vrhovne komande OS SFRJ o razmještaju garnizona JNA iz Splita, Šibenika, Zadra i Ploča, te vojnih i građanskih lica na službi u JNA s područja Republike Hrvatske

---

V O J N A P O Š T A
Br. 7280
Int. Br. 2223-248
03.12.91.
K N I N

Dana 21. 11. 1991. godine u selu Žitnić dr DAVORIN RUDOLF, ministar pomorstva u Vladi Republike Hrvatske i general-majori VLADIMIR VUKOVIĆ, Komandant kninskog korpusa i NIKOLA MLADENIĆ, zamenik Komandanta Vojno pomorske oblasti, zaključili su sledeći

S P O R A Z U M

I

Vlada Republike Hrvatske se obavezuje da će omogućiti sigurno i potpuno izmeštanje svih materijalnih, tehničkih i borbenih sredstava i opreme u vlasništvu JNA iz garnizona Split, Šibenik i Divulje, sa područja Republike Hrvatske, kao i sve pokretne imovine pripadnika JNA, članova njihovih porodica, penzionisanih vojnih lica i građanskih lica na službi u JNA i građana koji su u rodbinskoj ili u drugoj vezi sa pripadnicima JNA. Ova odredba se odnosi i na porodice navedenih lica u luci Ploče, koji žele da se isele sa područja Republike Hrvatske.

II

Pripadnicima OS SFRJ, koji ne žele napustiti garnizone koji se izmeštaju i kojima je prestala aktivna služba u OS SFRJ, organi vlasti Republike Hrvatske garantuju ličnu sigurnost, privatnu svojinu i pravo na stan koji koriste, kao i ostala građanska prava koja pripadaju svim građanima Republike Hrvatske. Sve ove garancije odnose se na članove porodica aktivnih vojnih lica i građanskih lica na službi u JNA, koji sa jedinicama odlaze iz garnizona u Hrvatskoj, a čije porodice ostaju u Hrvatskoj, kao i penzionisana vojna i građanska lica i članove njihovih porodica.
Vlada Republike Hrvatske neće praviti nikakve smetnje pripadnicima JNA koji se izmeštaju sa jedinicama i ustanovama da posećuju porodice na teritoriji Republike Hrvatske, kao i članovima porodica da posećuju pripadnike u JNA u novim prebivalištima.
Licima koja iz bilo kojih razloga ne isele iz Republike Hrvatske sa komandama, jedinicama i ustanovama JNA, vlada Republike Hrvatske omogućiće iseljavanje, ili zamjenu stanova, kad god to oni zatraže, bez pravljenja bilo kakvih smetnji.

III

Komande Vojno pomorske oblasti i kninskog korpusa se obavezuju da će izmeštanje komandi, jedinica, ustanova i privatne imovine iz garnizona Split, Divulje i Šibenik izvršiti u

roku od 30 dana, od dana potpisivanja ovog sporazuma, ukoliko im, u skladu sa tačkama sporazuma, bude omogućeno nesmetano upućivanje motorizovanih kolona, željezničkih kompozicija, brodova i ljudstva za utovar u garnizone koji se izmeštaju.

IV

Vlada Republike Hrvatske se obavezuje da motorizovane kolone JNA tokom prevoženja neće biti napadane. Posebno će obezbediti da kolone prate motorizovane patrole MUP-a, koje će sprečiti bilo kakve oružane i druge provokacije. Na čelu, sredini i začelju motorizovanih kolona JNA kretaće se patrole vojne policije.
Prihvat odlazećih i dolazećih motorizovanih kolona JNA od strane patrola MUP-a vršiće se na izlazu iz vojnih objekata i liniji dodira.
U motorizovane kolone komandi, jedinica i ustanova JNA uključiće se i privatna vozila pripadnika JNA, članova njihovih porodica i građana sa pokretnom imovinom.

V

Vlada Republike Hrvatske se obavezuje da će radi izmeštanja komandi, jedinica i ustanova JNA iz garnizona Split,Divulje i Šibenik raščistiti i u potpunosti razminirati sva minska polja koja su postavili oko vojnih objekata i deblokirati komunikacije: Šibenik-Drniš; Split-Divulje Drniš; Split-Makarska-Ploče, željezničke pruge Split-Drniš i Šibenik-Drniš kao i luke i izlaze iz luka na otvoreno more.

VI

Komanda Vojno pomorske oblasti i kninskog korpusa se obavezuje da će razminirati sva minska polja koja su jedinice JNA postavile za obezbeđenje vojnih objekata u garnizonima Split, Divulje i Šibenik. Također će nakon izmeštanja ljudstva, tehničkih i borbenih sredstava, komisijski predati organima Vlasti Republike Hrvatske, sve vojne objekte u stanju u kakvom se sada nalaze, o čemu će sastaviti zapisnik.

VII

Komanda Vojno pomorske oblasti se obavezuje da će nakon potpisivanja sporazuma zapovedništvu 6. operativne zone oružanih snaga Republike Hrvatske, 12 sati unapred, dostavljati obaveštenje o smeru, vremenu polaska i broju vozila u kolonama, da bi organi MUP Republike Hrvatske mogli planirati snage za praćenje i obezbeđenje kolona i komunikacija.

VIII

Komande Vojno pomorske oblasti i kninskog korpusa se obavezuju da se oružje i oprema jedinica JNA koje se izmeštaju, neće upotrebljavati protiv oružanih snaga Republike Hrvatske ukoliko ne budu napadnute u toku izmeštanja.

IX

Obe strane se obavezuju da neće vršiti nikakve oružane aktivnosti na kopnu, s mora i iz zraka na području od opštine Crikvenica uključno opština Ploče, uključujući otoke južno od otoka Cres-Lošinj.
Obe strane se obavezuju da će striktno poštovati prekid svih međusobnih vojnih operacija u područjima srednje i sjeverne Dalmacije i sprečavati svaku oružanu akciju na tim područjima uključujući čitavu dubinu fronta. Strogo će nadgledati poštovanje ovog sporazuma, kažnjavati prekršioce koji su njima odgovorni i dogovoriti mehanizam uzajamnog obaveštavanja vojnih

komandi i načina efikasnog suzbijanja oružanih incidenata, uključujući uspostavu direktne radio veze.

X

Komanda Vojno pomorske oblasti obavit će primopredaju celokupnog oružja i opreme i drugih pripadajućih sredstava na čuvanju u vojnim skladištima u Šibeniku i Splitu, a koja pripadaju Teritorjalnoj odbrani Republike Hrvatske. Predaja će se izvršiti organima koje Vlada Republike Hrvatske odredi.
U roku od 7 dana od dana potpisivanja ovog sporazuma predstavnici Vojno pomorske oblasti i predstavnici Skupštine opštine Split i Šibenik obavit će uvid, sačiniti popis sredstava TO, zapečatiti skladišta pečatom predavaoca uz prisustvo posmatrača EZ, a primopredaju obaviti 25. 12. 1991. godine u 08,00 časova.

XI

Komanda Vojno pomorske oblasti predaje Vlastima Republike Hrvatske objekte Mornaričkog školskog centra "Maršal Tito" u Splitu zajedno sa instalacijama i nepokretnom imovinom, sve građevinske objekte u Splitu, Šibeniku i Divuljama u stanju u kakvom se sada nalaze, zajedno s okolnim zemljištem i nepokretnom imovinom.

XII

Obe strane se obavezuju da će otvoriti promet jadranskom magistralom u području Masleničkog mosta i Zelenog Hrasta s tim da se sa sjeverozapadne strane duž tog djela magistrale povuku jedinice kninskog korpusa, a sa jugoistočne strane povuku jedinice oružanih snaga Republike Hrvatske na udaljenost najmanje1 km od magistrale.
Ovo će se realizovati u roku od 5 dana.

XIII

Pitanja koja sporazumom nisu rešena uključujući povlačenje jedinica JNA sa otoka Vis i Lastovo, razmatraće se u daljnjim pregovorima između potpisnika Sporazuma, direktno ili uz prisustvo posmatrača EZ ili misije UN.

XIV

Realizaciju ovog sporazuma vršiće zajednička komisija od 4 člana u svakom garnizonu.

XV

Komisije i eksperti obiju strana utvrdivaće datume, redosled, pravce i vrstu transportnih sredstava, snaga za obezbeđenje i pratnju prilikom izmještanja jedinica JNA prema ovom sporazumu.

XVI

Komanda Vojno pomorske oblasti će drugog dana nakon početka izmještanja ukinuti blokadu luka i obalnog mora, a hrvatska strana se obavezuje da za vreme izmeštanja jedinica JNA neće vršiti prevoz naoružanja, vojne opreme i municije morem.
U slučaju ometanja izmeštanja jedinica, materijalnih i borbenih sredstava i opreme JNA iz Splita, Divulja i Šibenika kopnom i morem i ukoliko za vreme izmeštanja hrvatska strana bude transportovala vojni i ubojni materijal morem blokada će se ponovo uspostaviti.

XVII

Ovaj sporazum stupa na snagu na dan potpisivanja, a deblokada svih vojnih objekata i ukidanja kontrole nad njima, kao i početak izmeštanja jedinica JNA u okviru i iz garnizona

Šibenika, Divulja i Splita započet će u 06,00 časova 22. 11. 1991. godine. Uz ispunjenje obaveze hrvatske strane deblokada luka će se izvršiti u 06,00 časova 25. 11. 1991. g.
Svaki dan produžetka neizvršenja obaveza hrvatske strane prema kasarnama i jedinicama JNA produžava za jedan dan deblokadu luka.

XVIII

Ratna mornarica Republike Hrvatske objaviće do 06,00 časova 25. 11. 1991. godine da je izvršila razminiranje luke Lora, a izlaza iz luka Šibenik i Split na otvoreno more, ako su minirani.

XIX

Obe strane će omogućiti posmatračima EZ da prate ostvarivanje ovog sporazuma.

XX

Ovaj sporazum potpisuju u ime Vlade Republike Hrvatske ministar Davorin Rudolf, a u ime štaba Vrhovne komande OS SFRJ, komandant kninskog korpusa genral-major Vladimir Vuković i general-major Nikola Mladenić zamenik komandanta VPO.

XXI

Ovaj sporazum je napisan u četri primerka od kojih svaka strana zadržava po dva.

Žitnić, 21. 11. 1991. g.

ZA VLADU REPUBLIKE HRVATSKE
dr. Davorin Rudolf, ministar, [v.r.]

ZA ŠTAB VRHOVNE KOMANDE
KOMANDANT KNINSKOG KORPUSA
general-major
Vladimir Vuković, [v.r.]

M.P.[420]

ZAMENIK KOMANDANTA VPO
general-major
Nikola Mladenić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

274

1991., prosinac 3.
Banja Luka

Izvješće Vojnog tužilaštva iz Banja Luke Vojnom tužilaštvu OS SFRJ o istragama protiv osoba koje su pljačkale kuće Hrvata u Jasenovcu i Košutarici i izvršile ubojstvo hrvatskih obitelji u Okučanima

[420] Okrugli pečat: Vojna pošta br. 7280, Knin.

VOJNO TUŽILAŠTVO
pri VP-5027
pov.Br. 9-2/91
03. 12. 1991.god.
BANJA LUKA

INFORMACIJA za mesec
novembar 1991. godine.-

VOJNOM TUŽILAŠTVU JNA

I

Opšti prikaz stanja kriminaliteta:

U mesecu novembru 1991. godine podnete su prijave protiv 417 lica/35 oficira, 20 ml. oficira, 375 vojnika, l GL, 23 lice van JNA i 13 NN izvršilaca/, što je u odnosu na prethodni mesec više prijavljeno 41 lice.
Odbačeno je prijava protiv 3 lica /vojnika/. Prijave su odbačene po čl. 8. st. 2. KZ SFRJ – 2 prijave i l zbog nepostojanja osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo, što je 0,7% u odnosu na ukupan broj prijavljenih lica. U odnosu ne prethodni mesec manje je odbačena jedna prijava.
Pokrenuto je istraga protiv l07 lica /11 oficira, 88 vojnika i 8 lica van JNA/, što je u odnosu na prethodni mesec za 86 istraga više.
Optuženo je 15 lica /3 oficira, te 12 vojnika/, što je u odnosu na prethodni mesec više optuženo 10 lica.
Nismo mogli vršiti uporedjenje sa istim periodom prošle godine, jer nemamo podataka za mesec novembar 1990. godine.

II

Vrsta krivičnih dela:

Politički kriminal:
Za ovu vrstu kriminala nije bilo ni istraga ni optuženja.

Krivična dela protiv oružanih snaga:
Vodi se istraga protiv 945 lica /11 oficira, 88 vojnika i 8 lica van JNA/, što j u odnosu na prethodni mesec 82 istrage više.
Vodi se istraga protiv ZIJEĆIJA Kadrije, vojnika iz VP 7036 Srumica, zbog kriv. dela povrede stražarske, patrolne ili druge slične službe iz čl. 209. st. 4. u vezi st.1. i čl. 226. st. 2. KZ SFRJ, zato što je dana 02. novembra 1991. godine, kao stražar u s. Jabukovcu, u zoni borbenih dejstava, postupio protivno propisima o stražarskoj službi, tako što je i pored toga što je kapetan Marković sa vozilom stao, izašao iz vozile i rekao mu znak raspoznavanja – lozinku, napunio pušku i držeći je usmerenu u pravcu vozila, opalio jedan metak koji je pogodio potporučnika Šehić Jasmina, nanevši mu prostrelnu ranu u predelu stomaka, od koje je kasnije umro.
Vodi se istraga protiv Milanković Veljka i Janković Mladena, pripadnika jedinice Milankovića, zbog kriv. dela kradje oružja ili dela borbenog sredstva iz čl. 223. st. 3. u vezi čl.

226. st. 2. KZ SFRJ u sticaju sa krivičnim delom teške kradje iz čl. 131. st. 1. tač. 3 KZH, zato što su tokom meseca oktobra i početkom meseca novembra 1991. godine iz naseljenih mesta Košutnice i Jasenovca iz više kuća NN vlasnika, za vreme ratnih operacija u rejonu ovih mesta i šire, prisvojili više traktora, kombija, putničkih automobila, motocikla, TV prijemnika, video-rekordera, motornih pila, cirkulara, 15 zlatnih prstenova, 13 zlatnih broševa. 16 zlatnih lančića, 3 zlatne narukvice i zlatnog nakita, traktorskih prikolica, traktorske cisterne za vodu, motokultivatora, berač kukuruza, mešinu za sakupljanje sena, frižidera, veš mašina, 10 PAP, 2 puškomitraljeza, 2 ručna bacača, 5 puškomitraljeza M-72, 10 “Zolja”, l minobacač, ručni raketni bacač, 3 sanduka eksploziva i veću količinu municije raznog kalibra, automatski pištolj “Škorpion”, protivavionski mitraljez 12,7 mm, što je kod osumnjičenih pronadjeno i oduzeto.
Vodi se istraga protiv Maljur Ivana, Miletić Zlatka, Čatić Muharema, Selmić Nihada i Alibašić Ilijaza, lica van JNA, zbog kriv. dela podrivanja vojne i odbrambene moći iz čl. 121. st. 1. u vezi čl13 KZ SFRJ, zato što su osum. Maljur i Miletić, kao pripadnici ZNG Hrvatske, a osum. Čatić, Selmić i Alibašić, kao simpatizeri, tokom oktobra i meseca novembra. 1991. godine, pripremali ometanje vojnih odbrambenih mera, tako što je osum. Maljur, kao pripadnik ZNG, koristeći poznanstvo sa osum. Čatićem, Selmićem i Alibašićem, iste zadužio da prebace i sklone oko 300 kg eksploziva, 4 kotura štapina, veći broj inicijalnih kapisli, što je osum. Čatić u dva navrata početkom meseca oktobra i učinio i prebačeni eksploziv predao osum. Alibašiću, Selmić je bio zadužen da izvrši snimanje mosta na r. Uni u B. Novom, pa kad to nije učinio, dana 02. novembra u Novom se sastao sa Maljurom, Čatićem i Alibašićem, kojom prilikom je Maljur snimio navedeni most, te zadužen da izvrši prihvat ljudstva koje će vršiti miniranje mosta i da im nakon toga obezbedi izvlačenje, priprema lica na terenu za obuku u paljenju eksploziva, osum. Miletić, kao stručno lice, da izvrši aktiviranje eksploziva kada se čamac bude našao ispod mosta i to sa distance sa daljinskim laserskim upaljačem mina, pa su radi realizacije dogovorenog, osum. Maljur i Miletić dana 16. novembra putničkim vozilom krenuli iz Zagreba ka Slavonskom Šamcu, gde ih je dočekao osum. Čatić i sutradan – 17. novembra svojim putničkim vozilom marke “Mercedes” odvezao u pravcu B. Novog, kada su ispred B. Novog zaustavljeni od strane patrole milicije i u kolima pronadjen daljinski laserski upaljač mina, 20 detonatorskih električnih kapisli, te dva pištolja vlasništvo Maljura i Miletića, što je sve oduzeto a osumnjičeni lišeni slobode i privedeni u SUP Banjaluka.
Optuženo je 10 lica /oficir i 9 vojnika/.
Optužen je Rašković Dušan, rez. vojnik iz VP 9570 Knin, zbog kriv. dela kradje oružja ili dela borbenog sredstva iz čl. 223.st. 2. u vezi čl 226. st. 2. KZ SFRJ, zato što je meseca oktobra 1991. godine iz skladišta u Sinju ukrao metaka cal. 7,62 mm 700 komada, metaka 7,62 za AP 600 komada, metaka obeležavajućih 1125 komada, 5 ručne odbranbene bombe M-75,5 komada trotiskih metaka od 100 grama i 5 elektiričnih kapisli, te drugu intendantsku i tehničku robu.
Optužen je Grubor Jovo, rez. vojnik iz VP 3562 Knin, zbog kriv. dela kradje oružja ili dela borbenog sredstva iz čl. 223. st. 1. KZ SFRJ zato što je meseca septembra 1991. godine iz skladišta u Sinju oduz[eo] pištolj M-57, cal. 7,62 mm i 70 metaka za pištolj.
Optužen je Ševo Boško, rez. vojnik iz VP 9570 Knin, zbog kriv. dela kradje oružja ili dela borbenog sredstva iz čl. 223. st. 2.u vezi čl. 226. st. 2. KZ SFRJ, zato što je oktobra meseca 1991. godine iz skladišta u Sinju oduzeo metaka raznih kalibara od preko 10.000 komada, ručnih bombi 12 komada, te više vrsta upaljača i druge opreme.

Optuženi su Graovac Dejan, Ralević Predrag, Gafić Faruk, Bulatović Vid i Tači Safet, zbog kriv. dela neizvršenja i odbijanja izvrešenja naredjenja iz čl. 201. st. 1. u vezi čl. 226. st. 1. KZ SFRJ, zato što su 06. oktobra 1991. godine kada su im komandiri vodova naredili da se postroje i krenu na zadatak, odbili da to učine – radilo se o naredjenju da se izadje na front. Svi optuženi su iz VP 4810 Benkovac.

Imovinski kriminal:
Za ovu vrstu krivičnih dela nismo imali istrage.
Optuženo je 2 lica /1 vojnik i 1 oficir/.
Dogadjaj je opisan u mesečnoj informaciji za mesec oktobar 1991. godine.

Krivična dela ugrožavanja javnog saobraćaja:
Za ovu vrstu krivičnih dela nismo imali ni istraga ni optuženja.

Krivična dela protiv života i tela:
Vodi se istraga protiv 6 lica /vojnika/
Vodi se istraga protiv Batinar Radovanja, vojnog obveznika iz RJ 2250: Laktaši, zbog krivičnog dela ubistva iz čl. 35. st. 2. tač. 6. KZ Hrvatske, zato što je 23. novembra 1991. godine na položaju svoje jedinice u Pakracu lišio živote Stanivuković Duška i Rakočević Gorana, potporučnika iz za sada neobjašnjivih razloga.
Vodi se istraga protiv Dabić Milorada, Krnjajić Boška i Milanović Gostimira, rez. vojnici iz TO Okučani, zbog kriv. dela ubistva iz čl. 35. st. 2. tač. 6 KZ Hrvatske, zato što je Dabić, potpomognut i potstreknut od druge dvojice, lišio života 6 lica – tri hrvatske porodice, tako što ih je isterao iz svojih kuća, a potom, u dvorištu iz puške ih pobio.
Vodi se istraga protiv Kotoran Dušana, rez. potporučnika, zbog krov. Dela ubistva iz čl. 36. st. 1. KZ BiH, zato što je dan 06. novembra 1991. godine, u Bosanskoj Dubici, lišio života Gvozden Pericu, tako što je u istog, nakon kraće prepirke, ispalio više rafala, kojom prilikom je pok. Gvozden na licu mesta, povredama, podlegao.
Vodi se istraga protiv Hadžić Nermina, razvodnika iz VP 8866 Zagreb, zbog kriv. dela nehatnog prouzrokovanja smrti iz čl. 38. KZH, tako što je 06. oktobra 1991. godine, na poligonu Slunj prilikom čišćenja pištolja marke "Škorpion", nehatno izazvao opaljenje jednog metka, koji je pogodio Stanojlović Sinišu, vojnika iz iste jedinice i smrtno ga ranio, radi čega je nakon sedam dana umro.
Optuženo je 1 lice /vojnik/.

Ostala krivična dela:
Vodi se istraga protiv 2 lica /oficir i vojnik/
Optužena su dva lica /oficir i vojnik/

Posledice krivičnih dela:

JEDINICA	Smrt		TTP		LTP	
1. VO	Vojno 4	nevojno 7	Vojno 3	nevojno 2	Vojno –	nevojno –
Ukupno :	4	7	3	2		

Preventivna aktivnost:
Jedinicama i ustanovama ukazivano je na propuste koji su bili uočeni u pojedinim predmetima, a koji su pogodovali kriminalnom ponašanju.

Vanredni dogadjaji:
Vanrednih dogadjaja nije bilo.

ZASTUPA VOJNOG TUŽIOCA
p o t p u k o v n i k
Ivan Rebac, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5012.

275

1991., prosinac 4.

Izvješće Komande 2. ličke brigade Komandi 6. ličke divizije o borbama oko Otočca

---

KOMANDA
2. LIČKE BRIGADE
Str.pov. Br.10-79
04. 12. 1991.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

KOMANDI 6. LIČKE DIVIZIJE
REDOVNI BORBENI IZVEŠTAJ
(Sekcija 1:5o.ooo G ospić 1,2,3 i 4)

1. Dana o3. 12. 1991. godine što se odnosi na dejstva neprijatelja u zoni brigada bilo je relativno mirno.
   U 17,oo neprijatelj je zapalio kući Ise Dugandžije u Starom selu (prva kuća iza Runjavice prema nama) i nekoliko kuća i gospodarskih objekata koji su ostali od te kuće prema Otočcu.
   U medjusobnom obračunu naše i neprijateljske patrole ubijena su dva neprijateljska vojnika.

2. Na vazdušnu opasnost najavljenu od pretpostavljene koamande brzo smo reagovali i sve jedinice preduzele su mere PVZ. U zoni brigade nisu uočeni nikakvi ciljevi u vazduhu. Postojeća PA orudja u brigadi koriste se isključivo za odbranu sa zemlje i nismo ih grupisali, jer ne raspolažemo sa vučnim sredstvima niti sa obučenim posadama za gadjanje ciljeva u VaP.
   Deo snaga 4. ličke brigade angažovan je u znoni dejstva naše brigade bez najave. Ubuduće molimo da se vrši koordinacija kako nebi došlo do obračuna naših jedinica.

U s. Dabar izvučeni su poginuli borci 16. 11. 1991. godine: Čuturilo Stojan, Vlaisavljević Stevo, Lolić Mile i Bobić Petar. Isti su organizovano sahranjeni u 15.oo časova uz prisustvo: PkMV, predstavnika sela i sveštenika.
Došli smo do podatka da je sedam nestalih boraca iz Dabra u izolaciji u zatvoru u Ogulinu.

3. Odlučio sam nastaviti sa formiranjem jedinica na mešovitom principu (iz više sela) što je danas težišni zadatak brigade.

4. I dalje prioritetan naš zahtev jeste popuna sa aktivnim starešinama nabrojanim u prethodnom izveštaju.

SD/MB
Uradjeno u dva primerka i
dostavljeno: K-di 6. ličke div.

VD KOMANDANTA
p.puk.
Hinić Božo, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

276

1991., prosinac 6.

Izvješće Opštinskog štaba TO Slavonska Požega o brojnom stanju jedinica TO

SAO KRAJINA ZAPADNA SLAVONIJA
OPŠTINSKI ŠTAB TO
OPŠTINA SLAVONSKA POŽEGA

KOMANDA ŠTABA
Broj: 353/1991.
Dana: 06.12.1991.

PREDMET: Izvještaj o brojnom stanju jedinice TO-Slavonska Požega

UKUPNO BORACA 503

Od toga:
1. RAZVODNIKA 10
2. DESETARA 25
3. MLAĐIH VODNIKA 8

4. VODNIKA 13
5. STARIJI VODNIK I KLASE 1
6. POTPORUČNIKA 3
7. PORUČNIKA 3
8. KAPETANA ....6 [7[421]]

Straža, brojno stanje 18.

KOMANDANT:

M.P.[422] Željko Aleksić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 2.

277

1991., prosinac 6.
[Knin]

Zapovijed Komande 9. korpusa OS SFRJ o uspostavi Komande mjesta Drniš zbog učestalih paljenja kuća izbjeglih Hrvata i pljački njihove imovine

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str.pov. broj 571-37 STROGO
06.12.1991. godine

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO
Primerak broj__

Uspostava Komande
mesta Drniš,
naredjenje, dostavlja.-

K O M A N D I Štab to sao Krajine[423]

Na oslobođenoj teritoriji Drniš organi bivše opštinske vlasti i pripadnici MUP-a RH, koji su vršili obezbeđenje funkcionisanja vlasti i javnog reda i mira sa napuštanjem teritorije omogućili su da u gradu nastane bezvlašće, haotičan i neorganizovan život i rad.
Zadnjih dana u grad su počeli dolaziti građani koji su učestvovali u sastavima neprijateljskih jedinica, a učestale su paljevine i kradja imovine.
Imajući u vidu čenjenice da se grad Drniš nalazi u operativnom rasporedu korpusa a neposredno u zoni odbrane 221. mtbr, u cilju obezbedjenja uslova za izvršenje borbenih zadataka i organizovanje života i rada u gradu u odsutnosti vlasti,

N A R E D J U J E M:
1. U Drnišu formirati komandu mesta. Komandant mesta biće p.pukovnik Orešković Stevo.

---

[421] Broj 7 dopisan rukom.
[422] Okrugli pečat: SFRJ, SAO Krajina, Opštinski štab TO Slavonska Požega.
[423] Dopisano rukom.

U sastav Komande mesta odredjujem:
– iz poz. organa komande 221. mtbr Kutnjak Alen, major
– komandira mehanizovanog voda čiji se vod angažuje u sastav snaga
– jednog predstavnika iz ŠTO SAO Krajina – Knin.

2. Za obezbedjenje javnog reda i mira i zaštitu imovine odredjujem:
2.1. Jedan vod VP iz 9. bVP na OT
2.2. Jedan mehanizovani vod iz sastava 221. mtbr
2.3. Jedan vod TO iz sastava ŠTO Knin
2.4. Jedan vod iz sastava SUP Krajina

3. Zadatak komande mesta:
a) Regulisati život i rad u gradu
b) Uspostaviti potpunu kontrolu kretanja u gradu, prolaska kroz njega i boravka u njemu.
c) Sprečiti kradje, paljevine i pljačku svake vrste imovine.
d) Sprečiti dolazak i ubacivanje u grad pripadnika HOS i MUP-a RH.
e) Organizovati kontrolu i pružanje pomoći u snabdevanju artiklima ishrane, lične higijene, snabdevanja vodom i drugim potrebama.
f) Obezbediti funkcionisanje javnih službi uz angažovanje gradjana na javnim radovima (asanacije teritorije, raščišćavanje komunikacija i čišćenja snega, uspostave komunalnih službi i dr.).

4. Komandant Komande mesta regulisaće svojom uredbom i sva druga pitanja, pri čemu voditi računa o potpunoj zaštiti borbenog rasporeda 221. mtbr i ostalih snaga korpusa koje se nadju na tom prostoru – pravcu.

5. Komanda 221. mtbr je dužna da pruži svaku pomoć komandi mesta, a na zahtev komandanta mesta vršiti odgovarajuću intervenciju.

6. Komandu mesta smestiti u jednu od napuštenih društvenih zgrada i ista osposobiti i fizički obezbediti da bude u funkciji KM sa početkom rada u 14,oo 06.12.1991. godine.

7. Formirati pritvor za neposlušna, nepozvana i sumnjiva lica do preuzimanja istih od nadležnih organa Komande 9. K.

8. Komandant komande mesta uspostaviće neprekidnu vezu sa k-dom 221. mtbr, a preko nje svakodnevno podnositi izveštaj K-di 9. K. preko OC.

K O M A N D A N T
general-potpukovnik
Vladimir Vuković, [v.r.]

Akt se može uputiti

NAČELNIK ONO
p u k o v n i k
Sava Kovačević, [v.r.]

M.P.[424] M.P.[425]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6029.

278

1991., prosinac 7.

Izvješće Štaba TO Zapadna Slavonija Komandi 5. korpusa OS SFRJ o brojnom stanju općinskih štabova TO Pakrac, Slavonska Požega, Podravska Slatina, Daruvar te Glavnog štaba TO Zapadna Slavonija sa zahtjevom za popunu jedinica namirnicama

---

ŠTAB TO ZAPADNA SLAVONIJA

Broj: Pov. 8o/91.
Dana: o7. 12. 1991.godine

KOMANDI 5.KORPUSA

PREDMET: Zahtev za popunu namirnicama.-

Na osnovu razvoja taktičke situacije, molimo vas da izvršite popunu naših jedinica prema sjedištima opštinskih štabova TO po za to ovlaštenim licima kako sledi:

Red. broj	OPĆINSKI ŠTAB TO	OKVIRNO BROJNO STANJE	OVLAŠTENA LICA
1.	OKUČANI		
2.	NOVSKA		
3.	PAKRAC	2.255	BJELAJAC GOJKO
4.	SLAVONSKA POŽEGA	53o	BOSANAC ZORAN
5.	PODRAVSKA SLATINA	1.855	TOMAŠEVIĆ GOJKO
6.	DARUVAR	1.737	BOŽIĆ PERO
7.	GLAVNI ŠTAB SA JEDINICAMA	568	MARAVIĆ MARKO ili KRAGUJEVIĆ PERO

Brojna stanja su okvirna i svako ovlašteno lice dužno je pri svakoj popuni dostaviti brojno stanje.

Za svaku popunu navedenih opštinskih štabova TO, obavezno je upoznati glavni štab.

---

[424] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

[425] Prijemni pečat: SAO Krajina, Štab TO, br. 59, Knin, 8. 12. 1991.

POMOĆNIK K-danta ZA POZADINU
m a j o r
MARKO MARAVIĆ, [v.r.]
M.P.[426]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 12., kut. 2.

279

1991., prosinac 6.
[Knin]

Operativno izvješće Komande 9. korpusa OS SFRJ komandantu 9. korpusa o borbama i gubicima u sukobu s oružanim snagama RH kod Drniša i sela Ključ, te premještaju dijela garnizona iz Šibenika

---

KOMANDA 9. KORPUSA
Str.pov. br. __________
07.12.1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

OPERATIVNI IZVEŠTAJ

KOMANDANTU 9. K

1.- U toku 06. 12. 1991. godine TG-1 izvodila je izvidjanje pravaca Drniš – s. Širitovci i Drniš – s. Nos Kalik i čišćenje terena od ubačenih delova oružanih snaga Republike Hrvatske, na širi prostor Drniš, Oklaj s. Širitovci.
U 15,30 komandant 113. brZNG (p.puk Bačić)[427] tražio je preko Kenije[428] lično generala Vukovića.[429] Ja sam ga obavestio da ne mogu dati generala Vukovića jer je odsutan i dao sam telefon pukovnika Kovačevića[430] sa kojeg se javio p.pukovnik Brborić.
Odmah potom mi je naredjeno da prenesem puk. Lisici[431] da zaustavi b/d na dostignutoj liniji i da proveri tvrdnje p.pukovnika Bačića ko pali kuće u s. Drinovci, što sam i uradio.
Odmah potom pukovnik Lisica je izvestio da je jedna borbena grupa koja je izvidjala pravac Drniš – Ključ naišla na jaku vatru (zasedu) ispred s. Ključ i da ima poginulih i povredjenih.
U toku kasnijeg izveštavanja saznalo se da je ispred s. Ključ (na 700 m) poginulo 2 i 12 lakše i teže ranjeno i 2 m/v uništeno.

---

[426] Okrugli pečat: Srpska autonomna oblast Zapadna Slavonija, Štab TO Pakrac.

[427] Ivan.

[428] Vjerojatno šifra za garnizon u Šibeniku.

[429] Vladimir.

[430] Sava.

[431] Slavko.

Okolnosti kako je došlo do upada u zasedu poslaće pukovnik Lisica koji je rukovodio izvidjanjem i čišćenjem terena na pravcima Drniš – s. Širitovci i Drniš – s. Ključ.
Poginuli i ranjeni vojnici su izvučeni u Medicinski centar u 21,30 časova.
Imena poginulih i ranjenih nismo uspeli saznati od pukovnika Lisice niti od MC Knin. Pukovnik Lisica će poslat detaljan izveštaj u jutarnjim časovima.

2. Izmeštanje iz Šibenika izvršeno je sa 55 m/v plus 30m/v koja su se evakuisala iz kasarne Dračevac (ukupno 85 m/v) u rajon Bosanskog Grahova. Kolona m/v se i pored teških meteo uslova probila preko prevoja Derala na putu Knin – Grahovo i stigla na odredište.
Za evakuaciju MTS iz Šibenika 07. 12. 1991. najavljena je kolona od 50 m/v.

IZVEŠTAJ SASTAVIO
p.pukovnik
Mićo Crnković

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

280

1991., prosinac 8.
Banja Luka

Zapovijed Vojne pošte 6372 Banja Luka za osnivanje odreda TO "Zapad" u čiji sastav ulaze čete Raji, Borovac, Lađevac i samostalni vodovi Paklenica i Rajčići

---

V O J N A P O Š T A
Br. 6372
Pov. Br. 677-1
8. 12. 1991. god.
B A N J A L U K A

Formiranje Od TO
"ZAPAD", Naređenje

Na osnovu ukazane potrebe, a zbog određenih nedostataka u radu OdTO "Zapad"

NAREĐUJEM:

1. Formirati OdTO "Zapad" u čiji sastav ulazi ljudstvo od s. Lađevac do s. Paklenica

2. U komandni sastav pdređujem:
   – Komandant OdTO rez.por. GUBIĆ SLOBODAN
   – Zamenik K-danta rez.vod. BAJIĆ MILENKO
   – Organ bezb.rez.kap. ŠAJATOVIĆ JURICA

a/ ČETA TO RAJIĆ
– Komandir čete rez.p.por. MILAŠINOVIĆ MOMČILO
– Zamenik K-dira rez.p.por. MILAŠINOVIĆ MILE
– K-dir 1. voda rez.p.por KOVAČEVIĆ ILIJA
– K-dir 2. voda rez.vod. ZASTAVNIKOVIĆ JOVAN
– K-dir 3. voda rez.vod. I kl. KEZAN MILAN

b/ ČETA TO BOROVAC
– Komandir čete rez.p.por. DOŠEN VOJO
– Zamenik
– K-dir 1. voda rez.p.por. MARIĆ VITO
– K-dir 2. voda rez.vod. ĐURAŠINOVIĆ BOŠKO

c/ ČETA TO LAĐEVAC
– Komandir čete voj. PRIBIČEVIĆ NEDELJKO
– K-dir 1. voda voj. MILJANOVIĆ VELJKO[432]
– K-dir 2. voda voj. ČALIĆ RANKO[433]
– K-dir 3. voda voj. ZLATOVIĆ MIRKO[434]

d/ SAMOSTALNI VOD PAKLENICA
– Komandir voj. DEDIĆ NEDELJKO

e/ SAMOSTALNI VOD RAJIČIĆI
– Komandir voda rez.p.por. NJENJIĆ ŽELJKO

3. Odred formirati i ustrojiti evidenciji najkasnije do 09.12.1991. godine i staviti ga na raspoloženje 16. pmtbr. U odred uzeti sve muškarce od 20 do 45 godina starosti sposobni za vojnu službu.

4. Komanda odreda imenovaće privremeni organ vlasti koji će organizovati prikupljanje ljetine, prikupljanje napuštene stoke, kao i obradu zemlje.

5. Od ljudstva koje nije u OdTO formirati seoske straže za obezbeđenje sela danju i noću. U svakom selu odrediti komandira i zamenika straža. Za funkcioniranje seoskih straža lično mi je odgovoran K-dant odreda.

MG/SŽ

Za KOMANDANT-a
PUKOVNIK
Milan Čeleketić, [v.r.]

M.P.[435]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 301.

[432] Dopisano rukom.

[433] Isto.

[434] Isto.

[435] Okrugli pečat: Vojna pošta 6372 Banja Luka.

281

1991., prosinac 10.
[Knin]

Obavijest Komande 9. korpusa OS SFRJ podčinjenim jedinicama o stavovima armijskog vodstva prema političkim procesima te secesionistima i razbijačima Jugoslavije

---

K O M A N D A 9. K O R P U S A
Pov. Br. 733-5
10. 12. 91. god

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

KOMANDI 180 mtbr[436]

U prilogu akta dostavljamo vam informaciju komande 9. korpusa. Informaciju proraditi sa starešinama i izvorno upoznati vojnički sastav jedinice.

M.P.[437]

POMOĆNIK K-DANTA ZA MV i PP
p u k o v n i k
Mesud Hasotić, [v.r.]

M.P.[438]

INFORMACIJA

o aktivnostima JNA, na realizaciji odluka
i sporazuma o prekidu vatre i o stanju
u zoni odgovornosti Kninskog korpusa

Situacija u Jugoslaviji karakterišu dva uporedna procesa, na jednoj strani je agresivan nastup secesionista i rezbijača Jugoslavije metodom politike svršenog čina, neofašizmom i ratom. U tome imaju značajnu podršku i pomoć zemalja gubitnika u drugom svijetskom ratu. U izmenjenim odnosima snaga u Evropi i narušavanja svetskog sistema ravnoteže snaga, te zemlje na čelu sa Nemačkom nastoje nametnuti se kao poseban faktor u sistemu ravnoteže snaga i ostvarenja svog strateškog cilja vide i u kontrolisanju balkanskih prostora.
Na drugoj strani su snage koje ne pristaju na politiku svršenog čina, koje perspektivu svog mirnog života, svog ekonomskog, kulturnog i svakog drugog prosperiteta sagledavaju u stvaranju nove Jugoslavije kao moderne, demokratske države ravnopravnih gradjana i naroda.
Postavlja se pitanje da li je do svega ovoga moralo doći? Da li se Jugoslavija u postojećim granicama ipak mogla sačuvati?
Historija će reći svoj sud o onome što se u nas zbivalo posljednjih decenija i godina. Jugoslavija, onakva kakva je bila uspostavljena Ustavom iz 1974. godine nije se mogla održati. Državno ustrojstvo na tom ustavu zasnovano, zakonito je, unutrašnjom logikom svog

---

436 U izvornom dokumentu pisano rukom.
437 Prijemni pečat: Komanda 180. motorizovane brigade "R", pov. br. 2012, 11. 12. 1991.
438 Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

djelovanja, vodilo svom definitivnom kraju. Taj kraj, naravno, mogao je i biti drukčiji, mnogo povoljniji po narode Jugoslavije, ali je kraj jugoslavenske države na Ustavu 1974. ustanovljene, bio neminovan.
Ističemo da Armija nije željela ovaj rat. Učinila je sve da do njega ne dodje. Na žalost, nametnut nam je i mi smo ga morali prihvatiti. Morali smo onemogućiti najezdu fašizma i ponavljanje genocida nad srpskim narodom u Hrvatskoj i stati u zaštitu svojih ljudi u blokiranim garnizonima. Bila je i ostaje obaveza Armije da odbrani pravo onih naših naroda koji ne pristaju na sopstvene diobe i na brutalnu negaciju svih tekovina višedecenijskog zajedničkog života. U dosadašnjoj etapi rata Armija je stvorila preduslove da se, umesto silom, sporna pitanja rešavaju političkim sredstvima. U slučaju da se ratnohuškačke snage ne prizovu razumu bit će dotučene bez obzira na kakve ih sve načine podržavali njihovi spoljni gospodari.
Obzirom da se za ovakav rat JNA nije pripremala morali smo pristupiti svestranoj transformaciji Armije i doktrine njene upotrebe. Pod snažnim naletom nacionalističkih i dugih podela u društvu, neminovno je nastupilo unutrašnje raslojavanje JNA.
Pojedine stranke organizovano ometaju sprovodjenje mobilizacije kao značajnog faktora ukupnih borbenih mogućnosti OS u nastojanju da slabe front snaga angažovanih u borbi protiv ustaškog zla i fašizma i pri tome se koriste raznim negativnim političkim manipulacijama i prljavim podvalama, naročito u pogledu, nepostajanja jasnog cilja rata za kojeg se valja boriti. U suzbijanju i razobličavanju tih uticaja i nastojanja isticati ciljeve koji su jasni, precizni i konkretni. Oni nisu prihvatljivi samo za one koji, iz njima dobroznanih motiva, svoje ciljeve poistovjećuju sa ciljevima nadirućeg fašizma.
Pojedince koji sa takvih pozicija pokušavaju da deluju u svojim jedinicama treba upozoriti na disciplinske i krivične posljedice i ukoliko i dalje nastave da rovare, preduzimati najoštrije zakonske sankcije. Procenjuje se da i pored mirovnih inicijativa, rat u Jugoslaviji i protiv JNA može duže potrajati, Armija i svi sastavi angažovani u ovoj borbi moraju u svakom trenutku biti u stanju da i ubuduće profesionalno i patriotski izvrše svoj deo obaveza i odgovornosti i da naredne zadatke izvršavaju odlučno i odgovorno.
Stoga je neophodno kritički razmotriti dosadašnja iskustva u rukovodjenju i komandovanju, organizaciji života i rada na bojištu i neprekidno održavati visok nivo morala, unutrašnjeg reda, obuke, discipline, bezbednosti i samozaštite i ukupne borbene gotovosti.
Svim pripadnicima JNA moraju biti poznati osnovni zadaci i ciljevi koje Armija izvršava u ovom trenutku i da shvate njihovu nužnost, značaj, suštinu i dugotrajnost. Moraju biti uvereni da će Armija ovako postupati sve dok Vrhovništvo i oružani sastavi Hrvatske ne počnu da poštuju dogovore o prekidu vatre, deblokadi kasarni i jedinica JNA u Hrvatskoj i njihovoj predislokaciji i dok se ne reši pitanje mirnog života i bezbednosti srpskog naroda u Hrvatskoj.
Definisani su i jasni, jedino prihvatljivi konkretni i dugoročni ciljevi borbe: 1. spašavanje pripadnika JNA u blokiranim garnizonima i predislokacija komandi, jedinica i ustanova JNA iz Hrvatske;
2. sprečavanje ponavljanja genocida nad srpskim narodom
3. odbrana prava onih naših naroda koji žele da nastave zajednički život u Jugoslaviji kao zajedničkoj državi.
Ostvarivanjem ovih ciljeva obezbedili bi se, pored ostalog i bitne pretpostavke za bržu transformaciju i organizaciju Jugoslavije i povratio bi se ponovo mir na našim prostorima. Doslednim, upornim i jasnim isticanjem opšteprihvatljivih patriotskih i slobodarskih ciljeva

od strane armijskog rukovodstva i naporima starešinskog kadra uspeli smo savladati krupne probleme i sačuvati sposobnost i motivisanost armijskog sastava za izvršavanje narednih zadataka.

KOMANDANT
general-potpukovnik
Vladimir Vuković, [v.r.]

M.P.[439]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

282

1991., prosinac 10.
[Beograd]

Naredba saveznog sekretara za narodnu odbranu OS SFRJ o upotrebi oružanih snaga i jedinica TO pobunjenih Srba u Hrvatskoj u narednom zimskom razdoblju

---

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTABA ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I UPRAVA
Str. pov. Br. 2256-2,
10.12.1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak broj 25

KOMANDI 9. KORPUSA

U prilogu dostavljamo Direktivu saveznog sekretara za narodnu odbranu o upotrebi oružanih snaga u narednom periodu.

ZASTUPA NAČELNIKA
general-major
Rade Polić, [v.r.]

M.P.[440]

M.P.[441]

- - - - - - -

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTABA ORUŽANIH SNAGA SFRJ
I UPRAVA
Str. pov. Br. 2256-2,
10.12.1991. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak broj 25

---

[439] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

[440] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, I. uprava.

[441] Prijemni pečat: Komanda 9. korpusa, 14. 12. 1991.

DIREKTIVA
O UPOTREBI ORUŽANIH SNAGA U NAREDNOM PERIODU
ZA PRIPREMU I IZVODJENJE BORBENIH DEJSTAVA

I

1. Jugoslavenska kriza je internacionalizovana i predmet je razmatranja svetskih institucija prvenstveno EZ i Saveta bezbednosti OUN. U ponašanju mnogih zemalja u Evropi došlo je do znatnih promena njihovih stavova o odnosu na jugoslovensko pitanje, od dobronamernih do razbijačkih. U toj funkciji su u sve pretnje i pritisci, kao i zloupotreba položaja i uloge u medjunarodnoj zajednici. Iz tih razloga teško je prognozirati tok daljeg razvoja dogadjaja.

2. U proteklom periodu oružane snage Republike Hrvatske, i pored brojnog i organizacionog narastanja, pretrpele su velike gubitke na čitavom frontu, naročito posle pada Vukovara, što je znatno uticalo na razvoj dogadjaja na političkom planu. No, i pored toga protivnik stalnim borbenim aktivnostima nastoji da povrati delove izgubljenog prostora. Zato i u narednom periodu treba očekivati da će primenom vatrenih udara, napada i dejstava DTG nastojati da održi stanje sukoba sa ciljem da: našim OS nanosi gubitke; popravi svoj položaj na frontu i utiče na politička rešenja jugoslovenske krize, pre svega preko institucija EZ i SB OUN. To ukazuje na zaključak da rat može i duže trajati.

3. Jugoslovenska narodna armija sa TO, i pored odredjenih početnih slabosti koje su posledica nedovoljne popune, osipanja kadra, izdaje, slabosti u rukovodjenju i komandovanju, uspjela je da izvrši sve postavljene zadatke, pri čemu je borbeno i moralno ojačala, stabilizovala stanje i očuvala svoj integritet i jugoslavenski karakter. To je imalo znatnog uticaja na deblokiranje naših snaga u R. Hrvatskoj i prihvatanje inicijative Predsedništva SFRJ o angažovanju mirovnih snaga OUN u Jugoslaviji. U dosadašnjim b/d stečena su i značajna iskustva.

Ovim je završen jedan veoma značajan period realizacije postavljenih ciljeva rata.

II

Naše OS ulaze u novi izuzetno značajan period realizacije krajnjih ciljeva rata: zaštite srpskog stanovništva, mirnog razrešenja jugoslovenske krize i stvaranja uslova za očuvanje Jugoslavije za one narode koji žele da u njoj žive. Zato je očuvanje b/g JNA i OS u celini i dalje težišni zadatak svih nivoa rukovodjenja i komandovanja i njenih pripadnika, sve do iznalaženja političkog rešenja jugoslovenske krize.

Imajući u vidu svu složenost situacije, dosadašnja iskustva i ukupno stanje, te potrebu daljeg jačanja b/g pred sve nivoe rukovodjenja i komandovanja postavljam sledeće

ZADATKE

1. Preduzeti sve potrebne mere za stalno poboljšavanje sistema rukovodjenja i komandovanja. Obezbediti da se naredjenja, odluke i zadaci izvršavaju potpuno, krajnje odgovorno i disciplinovano.

2. Doslednom primenom principa subordinacije obezbediti da se svaki nivo RiK bavi zadacima iz svoje nadležnosti. Svaki viši nivo RiK dužan je da na bazi primljenog zadatka i procena donosi pravovremene odluke i izdaje zadatke. Sprečiti praksu u kojoj se naredjenja i zadaci samo prenose izvršiocoma, a time i skida odgovornost sa sebe.

3. U zavisnosti od donetih odluka, svaki nivo RiK mora obezbediti da potčinjeni shvate suštinu i smisao postavljenih zadataka i izdatih naredjenja, a zatim od njih tražiti dosledno izvršavanje istih.

U svim uslovima izvšavanja borbenih i drugih zadataka sprečiti samovolju pojedinaca.

4. Boljom koordinacijom obaveza i zadataka obezbediti primenu principa ličnog kontakta. U tom cilju kad god postoje uslovi i odluke i zadatke izdavati na komandnom mestu potčinjenog. Obezbediti plansko i racionalno prisustvo u potčinjenim jedinicama i ličnim angažovanjem ispoljavati uticaj na njihov rad. U tom cilju izvršiti analizu rasporeda KM po nivoima i uspostaviti poredak koji obezbedjuje stalan uvid u stanje na frontu.

5. U narednom periodu intenzivirati politički rad sa ljudima i obezbediti veći stepen njihove informisanosti. Istovremeno sprečiti netačno i zlonamerno izveštavanje iz jedinica i sa fronta. U tom cilju preduzeti potrebne mere da se spreči iznošenje neistina i ocena koje štete ugledu JNA, a koje su proizvod antiarmijske propagande. U vezi s tim na svim nivoima rukovodjenja i komandovanja izvršiti analizu dosadašnjeg informisanja javnosti i predložiti potrebne mere. Nosioci ukupnog rada na ovim zadacima moraju biti najodgovornije starešine. Istovremeno sprečiti da se u zonama b/d kreću i samovoljno ponašaju razni izveštači koji za to nemaju potrebna ovlašćenja nadležnih vojnih organa.

6. U svim zonama borbenih dejstava staviti pod komandu najstarijeg starešine JNA sve jedinice JNA i TO, kao i dobrovoljačke jedinice koje prihvataju da budu pod tom komandom, i nošenja oznaka JNA i TO. Sve ostale naoružane sastave smatrati paravojnim i iste razoružavati i udaljavati iz zona b/d.

Svim merama sprečiti pljačku i genocidna (osvetnička) ponašanja. U tom cilju uspostaviti potrebnu kontrolu angažovanjem organa vojne policije i za to odredjenih jedinica, kao i organa za krivično gonjenje.

7. Kontakte sa liderima raznih stranaka obavljati samo u skladu sa važećim propisima uz prethodnu suglasnost i konsultacije sa višom komandom. Pri tome preduzeti mere i sprečiti sve kompromitirajuće susrete sa licima i predstavnicima antiarmijske propagande, sem ako se radi o pregovaračima suprotne strane.

8. Merama obezbedjenja borbenih dejstava posvetiti naročitu pažnju, a posebno sprečavanju iznenadjenja i dejstva izvidjačko-diverzantskih i terorističkih grupa. To posebno zahtevati u periodu naredjenog prekida vatre i izvodjenju odbrambenih b/d kada najčešće dolazi do popuštanja pažnje i povećanih gubitaka. U tom cilju na položajima (dostignutim linijama) inžinjerijskim uredjenjem položaja, organizacijom sistema vatre, osmatranjem, zasedama i potpunom kontrolom medjuprostora, bokova i pozadine zaštiti ljude i TMS od iznenadnih dejstava i gubitaka.

9. Odmah izvršiti plansku kontrolu pripremljenosti jedinica za nastupajući zimski period. Pri tome imati u vidu osnoven principe organizacije borbe i života u zimskim uslovima. Stalno imati u vidu da jedinice moraju biti u potpunoj b/g da, zavisno od zapovesti, direktiva i konkretne situacije, mogu brzo i efikasno stupiti u borbu, odbiti svaki napad ili i same preći u napad.

10. U narednom periodu brže i smelije rešavati kadrovska pitanja. Osnovni princip mora biti izbor najhrabrijih i najsposobnijih za najodgovornije dužnosti. Nesposobne i kolebljive brže pomerati sa komandnih i drugih značajnih formacijskih mesta.

11. Generalštab OS SFRJ i sektori SSNO će izvršiti analizu dosadašnjeg rada i preduzeti mere za poboljšanje organizacije rada, prikupljanje, obradu i distribuciju informacija. U tom cilju predložiti mere za poboljšanje sistema izveštavanja iz jedinica, rada OC i dežurnih timova i medjusobnu razmenu informacija.

Istovremeno razraditi planove angažovanja GŠ i organa SSNO na kontroli i pomoći potčinjenim komandama.

Razraditi potrebna dokumenta i preko nadležnih organa obezbediti stabilniju popunu RJ ljudstvom.

12. Sektor pozadine SSNO u saradnji sa Vojnoprivrednim sektorom i GŠ OS neprekidno će pratiti funkcionisanje sistema PoOb, preduzimati i predlagati mere za stabilno materijalno obezbedjenje i zbrinjavanje jedinica, pri čemu prioritet imaju jedinice na frontu. Popunu jedinica na frontu nedostajućim količinama MS vršiti iz postojećih rezervi i angažovanjem MS iz ratnih jedinica "R" klasifikacije iz garnizona gde nema uslova za izvršenje mobilizacije. Sagledati probleme remonta NVO i predložiti odgovarajuća rešenja.

13. Vojnoprivredni sektor sačiniće analizu i predložiti najracionalnija rešenja za ubrzanu proizvodnju i nabavku deficitarnih sredstava NVO.

M.P.[442] SAVEZNI SEKRETAR
ZA NARODNU ODBRANU
general armije
Veljko Kadijević, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5001.

283

1991., prosinac 10.
Beograd

Zapovijed potpredsjednika Predsjedništva SFRJ Branka Kostića o zadržavanju vojnih obveznika u OS SFRJ zbog neposredne ratne opasnosti

---

Na osnovu člana 52. st. 4. i 5. Zakona o vojnoj obavezi ("Službeni list SFRJ", br. 64/85, 26/89 i 30/91), zbog postojanja neposredne ratne opasnosti, a u interesu odbrane zemlje, Predsedništvo SFRJ, na sednici održanoj 10. decembra 1991. godine, donelo je

NAREDBU

o zadržavanju vojnih obveznika u oružanim snagama SFRJ, u uslovima neposredne ratne opasnosti

1. Zadržavaju se u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, do tri meseca naposredno po odsluženju vojnog roka, kao vojni obveznici, vojnici koji su u JNA stupili u 1991. godini. Odredba stava 1. ove tačke ne odnosi se na lica koja su zbog odsluženja vojnog roka prekinula posao ili školovanje u inostranstvu, a u obavezi su da se odmah po završetku vojnog roka jave na posao odnosno školovanje u inostranstvu.

---

[442] Okrugli pečat: SSNO, Generalštab OS SFRJ, I. uprava.

2. Lica u rezervnom sastavu pozivati u ratne jedinice Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane u trajanju do četiri meseca, računajući od dana javljanja u te jedinice. Pozivanje vršiti tako da se obezbedi adekvatna popuna ratnih jedinica i ravnomernije angažovanje vojnih obveznika.

Lica u rezervnom sastavu koja su mobilisana i sada se nalaze u ratnim jedinicama zadržati najduže do četiri meseca, računajući od dana javljanja u ratnu jedinicu.

Odredbe ove tačke ne odnose se na lica iz rezervnog sastava mobilisana sa kriznih područja, koja u ratnim jedinicama Jugoslovenske narodne armije i Teritortijalne odbrane zadržavati do kraja borbenih dejstava.

3. Za vreme vršenja vojne obaveze licima iz tač. 1. i 2. ove naredbe pripada naknada utvrdjena Naredbom o odredjizanju visine novčane naknade vojnicima u rezervi za vreme vršenja vojne obaveze u oružanim snagama SFRJ u uslovima neposredne ratne opasnosti ("Službeni vojni list", br. 24/91.).

4. Ovlašćuje se savezni sekretarijat za narodnu odbranu da, po potrebi, daje uputstva za sprovodjenje ove naredbe.

5. Naredbu objaviti u "Službenom vojnom listu".

6. Naredba stupa na snagu danom objavljivanja.

P R E D S E D N I Š T V O
SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

N. broj 74 — POTPREDSEDNIK
Beograd, 10.12.1991. godine — dr. Branko Kostić, [v.r.]

M.P.[443]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5002.

284

1991., prosinac 10.
Beograd

Zapovijed potpredsjednika Predsjedništva SFRJ Branka Kostića o prijemu dobrovoljaca u OS SFRJ zbog neposredne ratne opasnosti

---

KOMANDA 10. KORPUSA
Pov. broj 11/24-4
14. 01. 1991. godine

Naredbu o angažovanju
dobrovoljaca, dostavlja.-

KOMANDI 8. OG[444]

---

[443] Okrugli pečat: Predsjedništvo SFRJ.

[444] Dopisano rukom.

U prilogu akta dostavljamo vam Naredbu predsedništva SFRJ broj 73 od 10. 12. 1991. godine, kojom se reguliše angažovanje dobrovoljaca u oružanim snagama SFRJ za vreme neposredne ratne opasnosti.
Komande jedinica su dužne da se pridržavaju priložene naredbe prilikom javljanja i prijema dobrovoljaca.
Naredba je objavljena u Službenom listu SFRJ br. 89/91/.
Molimo, priloženu naredbu dostavite svim vašim potčinjenim jedinicama.

NAČELNIK za OMPP
pukovnik
Radomir Vanić, [v.r.]
M.P.[445]

- - - - - - -

Na osnovu člana 316. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i člana 106. stav 1. točka 6. i stav 2. Zakona o opštenarodnoj odbrani ("Službeni list SFRJ", br. 21/82 i 11/91), Predsedništvo SFRJ, na sednici održanoj 10. decembra 1991. godine, donelo je

NAREDBU

o angažovanju dobrovoljaca u oružanim snagama SFRJ za vreme neposredne ratne opasnosti

1. U skladu sa odredbama člana 119. Zakona o oštenarodnoj odbrani, za vreme neposredne ratne opasnosti, Jugoslovenska narodna armija i Teritorijalna odbrana se popunjavaju i dobrovoljcima koji se po stupanju u jedinice i ustanove oružanih snaga SFRJ u svemu izjednačavaju sa vojnim licima, odnosno vojnim obveznicima.

2. Dobrovoljci se primaju u oružane snage SFRJ po postupku propisanom za prijem vojnih obveznika, s tim što se lice koje želi da stupi u oružane snage SFRJ javlja vojnoteritorijalnom organu nadležnom za mesto u kome boravi vojni obveznik.

3. Dobrovoljac može biti rasporedjen u jedinicu ili ustanovu oružanih snaga SFRJ na odgovarajuću dužnost i zadatak prema zahtevima popune i potrebama službe oružanih snaga SFRJ.

4. Pri stupanju u jedinicu ili ustanovu oružanih snaga SFRJ, dobrovoljac koji ranije nije dao svečanu obavezu u smislu propisa kojima je uredjena služba u oružanim snagama SFRJ, dužan je da svečanu obavezu da pred svojim pretpostavljenim starešinom. Na zadatke koji zahtevaju upotrebu oružja može se rasporediti dobrovoljac koji je položio svečanu obavezu i završio odgovarajuću obuku.

5. Dobrovoljac koji po odredbama ove naredbe stupa u jedinicu ili ustanovu oružanih snaga, postaje vojno lice i nosi vojnu uniformu i jedinstvene oznake pripadnika oružanih snaga SFRJ, i ima sva ostala prava i dužnosti lica na službi u oružanim snagama SFRJ.

6. Dobrovoljcu prestaje služba u oružanim snagama SFRJ:
a) Ako na osnovu nalaza i ocene vojno-zdravstene ustanove bude utvrdjeno da je nesposoban za službu u oružanim snagama SFRJ, odnosno za dužnost koju vrši;

[445] Okrugli pečat: Komanda 10. korpusa.

b) Kada on to zahteva, a postoje zakonom utvrdjeni razlozi zbog kojih se vojnom obvezniku odlaže ili prekida vršenje vojne službe;

c) Kada prestane potreba za njegovim angažovanjem u oružanim snagama SFRJ.

7. Dobrovoljački sastavi koji su sada angažovani van oružanih snaga SFRJ na izvršavanju odredjenih vojnih zadataka i dobrovoljci koji se sada nalaze u jedinicama ili ustanovama oružanih snaga SFRJ, dužni su da, u roku od 10 dana od stupanja na snagu ove naredbe, usklade svoj položaj u oružanim snagama SFRJ sa odredbama ove naredbe.

U istom roku, sa teritorija za koju su odgovorne komande, jedinice i ustanove oružanih snaga SFRJ, odstraniće se svi pojedinci i dobrovoljački sastavi koji se ne uključe u sastav oružanih snaga SFRJ na način utvrdjen ovom naredbom.

Odredba stava 2. ove tačke odnosi se i na dobrovoljce koji se sada nalaze u oružanim snagama SFRJ, ako ne postupe po odredbama ove naredbe.

8. Prema licima koja se po stupanju na snagu ove naredbe zateknu u uniformama i sa oznakom pripadnika oružanih snaga SFRJ, a nisu na zakonom propisan način stupili u oružane snage SFRJ i svoj položaj regulisali u skladu sa odredbama ove naredbe, primeniće se zakonske mere.

9. Ovlašćuje se Savezni sekretarijat za narodnu odbranu da, po potrebi, propiše uputstvo za sprovodjenje ove naredbe.

10. Naredbu objaviti u "Službenom listu SFRJ".

11. Naredba stupa na snagu danom objavljivanja.

PREDSEDNIŠTVO
SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

N. broj 73 — POTPREDSEDNIK
Beograd, 10. 12. 1991. godine — dr. Branko Kostić, [v.r.]

M.P.[446]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5012.

285

1991., prosinac 11.
Knin

Izvješće Štaba TO tzv. "SAO Krajine" Ministarstvu odbrane Srbije o samostalnim jedinicama TO 1. operativne zone i njihovom brojnom stanju

[446] Okrugli pečat: Predsjedništvo SFRJ.

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST KRAJINA
ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE
Br. 64/91.
11.12.1991. god.
K N I N

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
ŠIFROVANO

Pregled samostalnih
jedinica TO Prve Oz.-

MINISTARSTVO ODBRANE SRBIJE
(za pukovnika VUKOSAVLJEVIĆA)

B E O G R A D

A) PREGLED SAMOSTALNIH JEDINICA TO MANEVARSKE STRUKTURE PO OpŠTO

1. OpŠTO Knin ima 2 brigade sa po 1.328 ljudi (ukupno 2.656).
Pretpočinjene su 9.K.
2. OpŠTO Benkovac ima brigadu TO od 1.328 ljudi, pretpočinjenu 9.K.

B) PREGLED SAMOSTALNIH JEDINICA TO PROSTORNE STRUKTURE Po OpŠTO

1. OpŠTO Knin ima:
– 70 samostalnih odeljenja sa svega 978 vojnika
– 7 samostalnih vodova sa svega 177 "
– 2 samostalne čete sa svega 156 "
Što ukupno iznosi......................1.311 "

2. OpŠTO Benkovac ima:
– 41 samostalno odeljenje sa svega 458 vojnika
– 20 samostalnih vodova sa svega 623 "
– 1 samostalnu četu sa svega 94 "
što ukupno čini..........................1.175 "

3. OpŠTO Obrovac ima:
– 3 samostalna odeljenja sa svega 30 vojnika
– 10 samostalnih vodova sa svega 270 "
Što ukupno čini............................300 vojnika

1.NAPOMENA
Brigada TO ima:
– 4 čete sa..............................362 vojnika
– 1 vod sa.............................. 31 "
– 4 odeljenje sa...................... 35 "
U k u p n o 428 vojnika

2. NAPOMENA

Brigada TO ima:
– 3 odreda sa.......................1.284 vojnika
– 1 vod sa................................38 “
– 1 odeljenje............................6 “

U k u p n o 1328 vojnika

3. NAPOMENA
Prištanske jedinice OpŠTO prikazene su u prostornoj strukturi.

NAČELNIK ŠTABA
pukovnik
M.P.[447] Kasum Dušan, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6031.

286

1991., prosinac 12.
Knin

Izvješće MUP-a tzv. "SAO Krajine" o sastanku ministra MUP-a Mile Martića s načelnicima stanica za javnu bezbednost na kojemu je zaključeno da MUP odbacuje dovođenje "plavih šljemova" na okupirano područje, a traže dovođenje istih na crtu razgraničenja s OS RH

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST KRAJINA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA K R A J I N E
Knin, 12. XII 1991. god.

Dana 11. XII. 1991. god. u Ministarstvu unutrašnjih poslove SAO Krajine uz prisustvo Ministra unutrašnjih poslova Milana Martića i njegovih pomoćnika održan je radni sastanak sa Načelnikom Sekretarijata za unutrašnje poslove Knin, te načelnicima stanice javne bezbednosti svih krajiških opština, na kojem je utvrdjeno:

Ministarstvo unutrašnjih poslova Krajine vezano za najnovija dogadjanja na području Jugoslavije, saglasno je stavom Vlade i Skupštine SAO Krajine o eventualnom razmještanju mirovnih snaga UN isključivo ne granici razdvajanja hrvatskih paravojnih formacije sa jedne strane i jedinica JNA, TO i milicije Krajine sa druge strane.

Nikakvo dovodjene je "plavnih šljemova" na teritoriju Srpska autonomne oblasti Krajine ne dolazi u obzir. Ministarstvo unutrašnjih poslove SAO Krajine odbacuje prijedlog Sajrusa

[447] Okrugli pečat: SAO Krajina, Štab TO.

Vensa, pomoćnika generalnog sekretara Ujedinjenih naroda i drugih, poznat pod nazivom “mrlje od mastile”, koji praktično znači okupaciju Krajine.

Narod i milicija SAO Krajine krvlju su branili stečenu slobodu, što će i ubuduće činiti, te niko nema pravo pa ni medjunarodne i druge institucije da osporavaju srpskom narodu Krajine da živi u svojoj a ne nikako u tudjoj državi, kako im se tobože nameće.

Zato se odbacuje svaka tobožnje mirovna inicijativa, koje ustvari preijudicira rješenje na štetu srpskog naroda u Krajini.

Miliciji Krajine nije potrebno nikakva samostalna sile, već ista se oslanja na teritorijalnu odbranu i JNA.

Ona je sastavni dio oružanih formacije i uvijek će biti jaka komponenta u sadejstvu sa svim oružanim snagama SAO Krajine i Jugoslavije.

Ovom prilikom apelujemo ne sve borce i narod Krajine na maksimalno jedinstvo i slogu, koja nam je sada potrebnije više nego ikada za opstanak i konačnu slobodu za srpski narod.

Na sastanku Ministarstva za unutrašnje poslove SAO Krajine za područje Opštine Slunj imenovan je Načelnik SJB Pajić Miloš, dok je za područje Karlovca se sjedištem u Tušiloviću za Načelnika SJB imenovan Škaljec Djuro.

MUP Krajine raspisao je Konkurs sa prijem pripadnike milicije srednje školske spreme za rad u organima unutrašnjim poslova na teritoriji SAO Krajine.

U zatvorima Krajine u mjestima, Korenica, Glina, Vrgin Most, Slunja i Knina, nalazi se 128 osoba od čega je većina iz redova ZNG-e i MUP Republike Hrvatske.

U radoblju od 8. XII do 11. XII 1991. godine, SUP Knin, sa stanicma javne bezbednosti podnio je nadležnim tužilaštvima 26 krivičnih prijava, 28 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka iz oblasti javnog reda i mira, 5 krivičnih prijava iz saobraćaja, te 40 prekršajnih prijava iz iste oblasti. Od gradjana sa ratom zahvaćenih područja kao ratni pljen oduzeto je i smješteno u sabirne centre 5 teretnih vozila, 18 putničkih vozila, l traktor, te više kućnih predmeta. Takodjer, oduzete su ili predate veće količine oružje i municije od paravojnih formacija Hrvatske, odnosno pripadnika HDZ-a.

Ovom prilikom MUP Krajine ponovno apeluje na gradjane, koji pripadaju hrvatskim paravojnim formacijama, da vrate sve naoružanje kojim raspolažu, sredstva veze, uniforme u stanice javne bezbednosti na području opštine u kojoj žive, MUP garantira da će sve poduzeti u cilju zaštite svih gradjana, koji budu suradjivali i uredno izvršavali obaveze koje iz ovog proizlaze.

K n i n, 12. XII 1991.

M I N I S T A R

M.P.[448] Milan Martić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 370.

[448] Okrugli pečat: SAO Krajina, Ministarstvo unutrašnjih poslova [nečitko], Knin.

287

1991., prosinac 12.

Izjava komandira o vojnim obveznicima koji su kao pripadnici TO Daruvar sudjelovali u borbenim djelovanjima na području Donje Cjepidlake od 1. 11. do 12. 12. 1991.

I Z J A V A

Pod punom odgovornošću izjavljujemo da su dolje navedeni vojni obveznici učestvovali na ratištu u zoni odgovornosti teritorijalne odbrane Daruvar a vremenu od 01. 11. 1991. do 12.12.1991. na području Donjih Cjepidlaka.

1. Mačak Stevo	mala Barna
2. Mačak Mitar	mala Jasenovača
3. Komljenović Ljuban	Cremušina
4. Glamočić Ljubiša	Grubišno Polje
5. Šopalović Miroslav	Mali Grdjevac
6. Parmak Milan	" "
7. Petaković Miroslav	Čadjavac
8. Grlac Rade	"
9. Vidaković Branko	Lasovac
10.Vidaković Zoran	Bačkovica
11. Kostić Vlado	Mala Barna
12. Kostić Zoran	" "
13. Kovačević Božo	Gornja Rašenica
14. Knežević Djuro	" "
15. Drajić Tihomir	Virovitica
16. Puškarić Milorad	"
17. Velgić Milenko	"
18. Barešić Boro	Mala Barna
19. Savatović Nikola	Velika Peratovica
20. Savatović Lazo	" "
21. Jović Slobodan	" "
22. Knežević Svetislav	Bačkovica
23. Macura Stevan	Zrinska
24. Mišćević Stojan	Daruvar
25. Miletić Dane	Mala Peratovica
26. Knežević Predrag	Beograd
27. Alimpić Novak	"
28. Ormanović Željko	"
29. Vasiljević Nebojša	"
30. Savatović Radovan	Velika Peratovica
31. Radanović Čedo	Čremušnica

Komandir nam je bio Savatović Lazo

Da su navedeni podaci tačni tvrdi i potpis om ovjerava:
1. Maček Stevo, [v.r.]   br.lične karte 23941
2. Komljenović Ljuban, [v.r.]   br.lične karte: 32469

Komandir Savatović Lazo, [v.r.] br. l.kar 11/92

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 186.

288

1991., prosinac 12.

Izvješće Odseka za obaveštajne poslove Komande 9. korpusa OS SFRJ Komandi 1. brigade TO o sastavu OS RH, te organizaciji, sastavu i rasporedu istih u zoni djelovanja 9. korpusa na području Dalmacije i Like

---

KOMANDA 9. KORPUSA
ODSEK ZA OBAVEŠTAJNE POSLOVE
Str. pov. br. 50-151/1
12. 12. 1991. godina

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Br. evid. 10

KOMANDI 1. BrTO

INFORMACIJA O OS RH I OS U ZONI 9.K

Prema raspoloživim podacima, u drugoj polovini oktobra i prvoj polovini novembra meseca 1991. godine nakon usvajanja Zakona o odbrani (objavljeno u "Narodne novine" br. 49/9l i 53A/91), došlo je do reorganizacije u oružanim snagama Republike Hrvatske, koja je još u toku.

1. OS Republike Hrvatske
Zakonom, gl. IV, čl. 37, se definiše da su OS oblik ustrojavanja i pripremanja gradjana RH za oružanu borbu. OS štite suverenitet i nezavisnost RH i brane njenu teritorijalnu celovitost. Mogu obavljati odredjene zadatke u vanrednim prilikama i dr.
Pripadnik OS je i svaki gradjanin RH koji, organizovano i u skladu sa preduzetim medjunarodnom obavezama, s oružjem ili na drugi način, sudeluje u otporu protiv neprijatelja.

1.1. Sastav OS RH
OS, prema ovom zakonu, čine jedinstvenu celinu i sastoje se od:
1. – Hrvatske vojske (HV),
2. – Zbora narodne garde (ZNG) i
3. – Domobranstva.

OS RH potčinjene su Ministarstvu narodne odbrane preko njegovog glavnog štaba, tzv. Glavnog stožera OS RH (GS OS RH). Ministar odbrane je Gojko Šušak, a Načelnik GS general-zbora Anton Tus. Iz zaplenjenih dokumenata se saznaje da je u GS još: Ivan Bošnjaković, načelnik sektora logistike i Petar Stipetić general-bojnik.
OS se organizuju i pripremaju u miru kao udarna odbrambena snaga RH, sposobna da pravovremeno spreči svakog iznenadnog neprijatelja ili otkloni drugu opasnost za RH, da se u slučaju napada uspešno suprotstave prvom udaru napadača i time omoguće svoju mobilizaciju i aktiviranje, te da uspešno vode oružanu borbu. Pripremaju se i osposobljavaju za vodjenje svih oblika oružane borbe.
OS imaju mirnodopski i ratni sastav.
Mirnodopski sastav čine aktivne vojne osobe i osobe na službi u OS, kao i vojnici koji služe vojni rok.
Ratni sastav se popunjava osobama pričuvnog (rezervnog) sastava i MTS iz popisa.
OS se organizuju u komande, štabove, jedinice i ustanove.
U OS je zabranjena svaka politička delatnost osnivanje stranaka, održavanje političkih skupova i manifestacija, članstvo vojnih osoba u političkim strankama, učestvovanje u uniformama na skupovima i demonstracijama i nije dopušten štrajk. Plan mobilizacijskog razvoja obuhvata mobilizaciju OS i redarstva.

1.2. Hrvatska vojska
Hrvatska vojska se sastoji od:
– vidova: Kopnene vojske, Ratnog vazduhoplovstva i Ratne mornarice;
– rodova: pešadija, oklopno-mehanizovane jedinice, artiljerija, inžinjerija, protivzračna odbrana, atomsko-biološko-kemijska obrana, veza i jedinica za elektronsko delovanje;
– službi: tehnička, intendantska, sanitetska, prometna, gradjevinska, veterinarska, pravna, geodetska, finansijska, informatička, hidrometeorološka, psihološko-propagandna, administrativna i glazbena.

1.3. Zbor narodne garde se zadržava u OS kao preteča Hrvatske vojske i kao deo tradicije u organizaciji i obimu koji će se odrediti naknadnim aktom Predsednika republike.
Zbor narodne garde, do sada je, prema raspoloživim podacima, bio organizovan u brigade ZNG (brZNG) i samostalne bataljone ZNG formiranih od aktivnog (plaćenog) i rezervnog sastava garde.

1.4. Domobranstvo se organizuje na teritorijalnom načelu, sa zadacima i u organizaciji koja još nije utvrdjena, a bit će regulisana posebnim propisima.
Do sada nismo imali nikakvih podataka o formiranja i postojanju domobranskih jedinica.

1.5. Novim Zakonom o odbrani RH nisu predividjene jedinice Narodne zaštite, koje u praksi egzistiraju. Naredjeno je, da se u saradnji sa državnim telima, razmotri način oduzimanja naoružanja i opreme od ovih jedinica i da se iste rasformiraju. Preporučeno je da se njihov lični sastav uključi za popunu jedinica ZNG. Ostali pripadnici da se koriste kao servis za ispomoć OS, čuvanje objekata, kurirske i druge poslove u Mesnim zajednicama.
I sa dobrovoljačkim jedinicama treba postupiti na isti način.
Sa novim zakonom, rasformiran je rezervni sastav MUP a njegovi pripadnici sa ličnim naoružanjem i opremom su uključeni u popunu i formiranje novih jedinica. Iz ovih razloga

i nabavkom dodatnih količina naoružanja, omogućeno je proširivanje postojeće formacije, popuna i formiranje novih bataljona i brigada.
Naime, opšte je poznato da je sastav snaga MUP povećan za više nego duplo u odnosu na redovno stanje (oko 15.000) uključivanjem naoružanih članova HDZ u rezervni sastav MUP.

2.<u>Kopnena vojska</u>
Na osnovu raspoloživih podataka može se zaključiti da su jedinice KoV organizovane u:
– 6 operativnih zona (OZ): Rijeka, Karlovac, Zagreb, Osijek, Bjelovar, Split; i
– samostalne jedinice pod neposrednom komandom Glavnog stožera RH.
U navedenim gradovima postoje i krizni štabovi za dotične regije. Oni su verovatno samo tela odgovorna za odbrambene pripreme u ratu i po tim pitanjima potčinjavaju se GS RH.
Brojčane oznake OZ nisu nam poznate, sem 6. OZ Split. Takodje, nije nam poznat sastav drugih OZ, broj, vrste i brojčane oznake jedinica pod neposrednom komandom GS RH. Znamo samo da su 1., 2.,3. i 4. brZNG i 1.i 2. mtbr pod neposrednom komandom GS. Iz zadnjeg podatka se može izvući zaključak da će najverovatnije, na teritoriji svake operativne zone locirati po jedna brigada ZNG s tim što bi OZ Zagreb i verovatno Osijek imale mbr. Kao aktivna plaćenička vojska, brigada ZNG se može angažovati na čitavoj teritoriji RH zbog čega je pod neposrednom komandom GS RH. Da li će postojati još brigada ZNG videće se u daljem toku reorganizacije.
Do konačne reorganizacije HV očekivati i dalje postojanje brigada ZNG, bilo aktivnih ili rezervnih.

3. <u>Hrvatska ratna mornarica</u> za sada je potčinjena GS RH. Njena komanda locira u Splitu u zgradi bivšeg Op ŠTO Split.

Raspolažemo podacima da u svom sastavu ima: l RTOP, l PČ tipa "Mirna", 2 DJČ, l DTM i MB (bivše jedinice flote VPS).
Pored ovoga, u sastav HRM je nepoznat broj grupa (jedinica) naoružanih brodova i, obalske baterije stacionarnog tipa: Zecevo, Smokvica, Šolta, Žirje i Korčula.
Deo obalskih topova iz OB, koji su pokretni, izuzeti su iz sastava ovih baterija i upotrebljavaju se kao orudja za neposrednu podršku jedinica KoV.

4. Nemamo podataka o organizaciji i sastavu Ratnog vazduhoplovstva. Raspolažemo neproverenim podacima o kupovini 10-ak aviona tipa F-16 i "Tornado" koji se navodno nalaze na aerodromima Aviano (s/i Italija) i Klagenfurt u Austriji,

5. <u>Organizacija, sastav i raspored OS RH u zoni odgovornosti 9.K</u>

5.1. <u>Reorganizacija snaga u zoni 9. K</u>
U skladu sa napred pomenutim promenama izvršena je delimična reorganizacija OS RH u zoni odgovornosti 9. K.
Reorganizacija se ogleda u sledećem:
– Bivše Zapovedništvo ZNG za Srednju i Severnu Dalamaciju reorganizovano je u Komandu 6. OZ sa sedištem u Splitu.
– Dalmatinska regija je podeljena u Dubrovački i Zadarski sektor i teritoriju pod neposrednom jurisdikcijom 6. OZ. To je verovatno zona: Omiš, Imotski, Knin, Drniš, Vodice. U ovoj zoni su rasporedjene jedinice koje su pod neposrednom komandom 6. OZ.

– Rasformiran je rezervni sastav MUP PU Split, Šibenik i Zadar a njegovi pripadnici, sa ličnim naoružanjem, iskorišteni za popunu nekih jedinica ZNG ili formiranje samostalnih četa i bataljona, npr. u Zadarskom sektoru.
– Iz zaplenjenih dokumenata vidljivo je da je samo od policijskih ispostava Debeljak, Glavica, Sukošane, Prkos, Škabrnja, Galovac, Gorica i Bibinje dobijeno oko 115 komada ličnog naoružanja, dovoljnog za jednu novu četu ZNG (40 kalašnjikova, 20 ap "CZ", 14 pap, 6 pm, 16 tompsona, 2 puške M-48, 2 karabina, 8 malokalibarskih pušaka i 7 pištolja).
– Formirane su 115., 126., 134., 119. i 120. brZNG. Prema nepotvrdjenim podacima u toku je formiranje 101., 104. i 142. brZNG.
U Zadarskom sektoru su formirani samostalni bataljoni: Škabrnja, Maslenica, Starigradski, Gradski, Otočki (Dugi otok) i samostalna četa Pag.
Naredjena je popuna, a verovatno i učinjena, zapovedništva bataljona i jedinica do pune formacije u 112. brZNG.
– Verovatno je popunjena i 113. brZNG do pune formacije. Za 1/113.b ("Stankovački" bataljon) postoje više podataka, iz različitih izvora, da je popunjen 100%.
– Ima, za sad nepotvrdjenih, informacija da se povećava formacija bataljona. U bataljone se uvode izvidjačka odeljenja jačine 9-10 ljudi
– Izvedena je obuka komandanata bataljona, četa i vodova u organizaciji 6. OZ u Splitu.
– U sve brigade je, verovatno, uveden vod vojne policije (ranije je bilo naredjeno formiranje policije garde).
– U organizaciji Zadarskog sektora izvedena je obuka tenkovskih po sada i posada za topove 76 mm "Zis".

Napred izneto, bazirano je na potvrdjenim i nepotvrdjenim podacima, te kao tako je i dato. Medjutim, može se slobodno zaključiti da su snage ZNG u zoni 9.K znatno narasle (bilo popunom do pune formacije, bilo formiranjem novih jedinica), ne samo po kvantitetu već i po kvalitetu dobijanjem manjih količina oklopno-mehanizovanih sredstava, VBR, artiljerije za podršku, a posebno znatne količine sredstava za POB.
Zasada brZNG još nisu združene jedinice iako imaju u svom sastavu neke rodove i službe.
Takodje se može zaključiti da je došlo do promene i u upotrebi jedinica. Više se potencira osposobljavanje jedinica za izvodjenje ofanzivnih dejstava, posebno manjim, dobro obučenim i opremljenim sastavima na celoj dubini borbenog rasporeda jedinica 9. K
Obaveštajnom obezbedjenju se poklanja posebna pažnja, u tom smislu, nedavno je, jedinicama 6. OZ poslato naredjenje za intenziviranje obaveštajne delatnosti.
Intenzivirano je i inžinjerijsko obezbedjenje, posebno utvrdjivanje i zaprečavanje.
Sistem praćenja situacije u vazdušnom prostoru dobro im funkcioniše. Najava naleta avijacije JNA i sopstvenih aviona vrši se vizuelnim osmatračkim stanicama, preko OC GSRH i OC 6. OZ.
I sistem osmatranja (praćenja) situacije na moru dobro funkcioniše, jer su sve stanice SMOJ i deo ROSt u njihovim rukama.

U sklopu reorganizacije preduzeto je još i sledeće:
– Zapovešću GS RH naredjeno svim Zapovedništvima OZ da izvrše analizu stanja rada, reda i discipline u cilju što bržeg prevladavanja dosadašnjih slabosti. Njome se naredjuje i jačanje borbene sposobnosti za oslobadjanje privremeno zaposednutih teritorija. Uz zapovest su poslati kao prilozi: Osnove privremenog službovnika Hrvatske vojske, Privremeno uputstvo

o nadležnostima zapovedanja u OS HH, Privremeno uputstvo o postupku zamenjivanja komandira i zapovednika OS.
– Ponovljena je intervencija u vezi sprovodjenja mobilizacije jedinica OS RH i naredjene mere i postupci za prevazilaženje slabosti po ovom problemu
– Doneta je Uredba o činovima, dodeli činova, promaknućima u viši čin te provodjenju i odorama pripadnika OS RH. Po ovoj uredbi uvedeni su sledeći činovi:
– za vojnike i gardiste: pozornik: i razvodnik;
– za dočasnike: desetnik, vodnik, stožerski vodnik, narednik, stožerski narednik, časnički namjesnik, zastavnik;
– za časnike: poručnik, natporučnik, satnik, bojnik, pukovnik, brigadir, general-bojnik, general-pukovnik i general-zbora.

5.2. Sastav i raspored snaga 6. OZ

5.2.1. Sastav 6. OZ: 6.0Z ima u svom sastavu:
– Zapovedništvo 6. OZ sa zapovednikom Mate Vudukom
– Zadarski sektorDubrovački sektor,
– 4., 113., 114., 115. i 126. brZNG
– 101., 104., i 142. brigada (nepotvrdjeni podaci).-

5.2.2. Raspored snaga
a) Zadarski sektor u svom sastavu ima:
– Zapovedništvo u Zadru,
– 112. brZNG u Zadru, sastava 5 bataljona u sledećem rasporedu: 1. bataljon u rejonu s. Suhovare, s. Poličnik, s. Visočane; 3. b u rejonu s. Podgradina, s. Zubčići, Novigrad; 2. b u rejonu s. Briševo, s. Milovac, s. Poljaci; 4. i 5. b u širim rejonima Bokanjac, Čubrijan, Bili Brig.
– 134. "R" brigada u širem rejonu Zadar. Ne raspolaže se podacima o sastavu iste
– Samostalni bataljon Maslenica u rejonu s. Posedarje, Masleničkj most s. Vinjerac.
– Samostalni bataljon Starigrad u rejonu s. Seline, M. Paklenica, Starigrad.
– Samostalna četa Pag na o. Pag (rejon Paški most).
– Samostalni bataljon Gradski, sastava 4 čete, vod BsT (5 orudja), vod MB 82 mm (2-4 orudja). Bataljon ukupno broji oko 350 ljudi
– Samostalni Otočki bataljon, verovatno na o. Dugi otok.
– Samostalni bataljon Škabrnja ukupno broji oko 610 ljudi. U svom sastavu ima 6 četa koje su bile rasporedjene: 1. č. u s. Škabrnja, jačine 80 ljudi; 2. četa, jačine 151 čovek u s. Škabrnja; 3. č. jačine 123 ljudi u s. Galovac, 4. č. u s. Gorice jačine oko 70 ljudi, 5. č. jačine oko 111 ljudi u s. Nadin i 6. č. jačine oko 69 ljudi u s. D. Zemuniku. Sada se bataljon nalazi najverovatnije u rejonu s. D. Raštane, s. D. Zemunik, s. Debeljak. Ima nekih informacija, koje nisu u potpunosti potvrdjene drugim izvorima, da Zadarski sektor raspolaže sa oko 6 tenkova i samohodnih orudja, 4 orudja 76 mm "Zis", oko l VBR i do 4 H-105 (l22) mm. Verovatno se sva orudja upotrebljavaju centralizovano pod neposrednom komandom Zapovedništva Zadarskog sektora.
Komandant Zadarskog sektora je dopukovnik Josip Tuličić, zamenik zapovednika za logistiku sektora je Vjekoslav Festini, načelnik prometne službe sektora je ing. Ante Kulaš, a referent u ovoj službi Ante Štavun. Komandant 112. brZNG je Marko Čulina, Oštrić Jerko operativni organ, Sikirić Živko org.-mob. organ. Komandant 5. b je Kanjer Luidji.

U okviru Zadarskog sektora postoje neki specijalni vodovi koji su sastavljeni od grupa jačine 4 do 5 ljudi. Verovatno se radi o diverzantsko-iz-vidjačkim grupama.

b) 4. brZNG, sastava 5 bataljona, u sledećem rasporedu:
– 1. bataljon u širem rejonu Poličnik,
– 2. bataljon u rejonu Slano,
– 3. bataljon u rejonu Solin, Split,
– 4. bataljon u rejonu s. Unešič i s. Vinovo,
– 5. bataljon u rejonu aerodrom Split i Divulje.

c) 126. brZNG u širem rejonu Sinja. Komanda brigade i Krizni štab lociraju u Trilju. Brigada ima do 3 bataljona, koji su u rasporedu:
– 1. b u reonu Čačijin Dolac, s. Rumin, s. Han
– 2. b u rejonu s. Čitluk, s. Hrvace, s. Suhač;
– 3. b koji je verovatno skoro formoran, glavninom locira u s. vrdovo (pl. Dinara);
– izvidjački vod u rejonu s. Zelovo

d) 115. brZNG, sa lokacijom komande verovatno u s. Ramljane. Brigada je još u formiranju i ne raspolaže se pouzdanim podacima o njenom sastavu. Ceni se da je u njen sastav ušao1/114. br ZNG koji od pada Drniša, locira u rejonu s. Drvenjak, s. Mirlović Polje, s. Čavoglave. Ima podataka o formiranju jednog novog bataljona koji locira u rejonu s. Vrba i s. Ogorje.
115. brZNG trebalo je da se formira na području Sinja, medjutim, zbog neodaziva ličnog sastava, jedva je formirana jedna četa.

e) 113. brZNG, sastava 4 bataljona angažovana je po sledećem:
1. bataljon u rejonu s. Bila Vlaka, s. Stankovci, s. Velim;
2. bataljon u rejonu s. Zaton, s. Gaćelezi, Vodice;
3. bataljon, glavninom u rejonu s. Dubravice, s. Bićine, Skradin a delom na Debeljaku;
4. bataljon u rejonu s. Mirlović Zagora, s. Pakovo selo, s. Pokrovnik.

f) – brZNG (bez l bataljona) sa preostala 3 angažovana je:
– l bataljon u rejonu s. Pristeg, s. Padašinovci, s.Vrana;
– l bataljon u rejonu s. Šikovo, s. D. Raštane (isklj.), Filip Jakov;
– l bataljon i komanda brigade u rejonu Biograd n/m.

g) Raspoloživi podaci ukazuju na formiranje:
– 104. brZNG u rejonu Split,
– 101. brZNG u rejonu Šibenik,
– 142. br u rejonu s. Unešić.
Podaci su samo iz jednog izvora, nepouzdanog.

5. – Snage ZNG u Lici
Lika verovatno, spada pod komandu OZ Rijeka.
U Lici su angažovane:
– 117. br ZNG, sastava: 3 bataljona i jedna oklopno-mehanizovana ceta. Rasporedjena je: l. bataljon u rejonu Lički Ribnik i Ličko N. Selo; 2. bataljon u širem rejonu Perušić; 3. bataljon u širem rejonu Gospić.

– 119- brZNG, sastava 3 bataljona, rasporedjena u širem rejonu Otočac.
– prema nepotvrdjenim podacima, u rejonu Karlobaga se formira 120. brZNG.
6. Mobilizacijska problematika
Njome se bave Opštinska tela uprave za poslove odbrane, krizni štabovi na svim nivoima, medjuopštinski odjeli za poslove odbrane i jedinice "R" klasifikacije.

Osnovne slabosti su, uglavnom, iste prirode kao što je bilo do skora:
– nekordinacija poslova i zadataka izmedju OS RH, tela uprave za poslove uprave odbrane i kriznih štabova u pripremi i toku mobilizacije,
– neodazivanje mob. pozivima većeg broja obveznika
– otezano uručivanje poziva tokom noći,
– nesnalaženje obveznika zbog neažurnosti adresa,
– isforsiran raspored dela v/o po osnovi radne obaveze,
– zdravstvene promene od uticaja na ocenu sposobnosti za vojnu lužbu,
– samoinicijativno oslobadjanje pojedinih v/o od strane komandanta jedinica,
– odlazak v/o, naročito oficira i podoficira, mimo znanja nadležnih u jedinice Narodne zaštite i dobrovoljačke jedinice.
U cilju poboljšanja sistema popune predusete su odgovarajuće mere, do krivičnog gonjenja.

7- Informaciju proraditi sa svim starešinaraa svoga sastava.
U prilogu se dostavljaju TT podaci sa siluetama za avione i helikoptere koje koriste OS Hrvatske.

NAČELNIK ODSEKA
Pukovnik
M.P.[449] Miroslav Terzić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

289

1991., prosinac 12.
Sveti Rok

Izvješće Vojne pošte 9595 iz Svetog Roka Komandi Vojne pošte 1754 u Bosanskom Petrovcu o borbama u Svetom Roku, Lovincu i Gospiću tijekom 1991., te izvlačenju vojnog materijala u Donji Lapac, Srb, Grabovo i Bihać

V O J N A P O Š T A
Br. 9595
Pov. br. 684-1
12. 12. 1991.
SV ROK (GOSPIĆ)

[449] Okrugli pečat: Komanda 9. korpusa.

Traženi izvještaj,
dostavlja.-

KOMANDI VP 1754 BOSANSKI
PETROVAC

Na osnovu Vašeg naredjenja dostavljamo Vam traženi izveštaj o toku dogadjaja odbrane objekta i preselenja na nove lokacije, sa predlogom stimulativnih mera.
Skladište Sveti Rok je bilo okruženo mesnim zajednicajma u kojima je HDZ pobedio na izborima i u kojima je delovao ZNG, MUP i naoružano mjesno stanovništvo stranački naoružani linijom HDZ.
Učestali su napadi i provokacije počevši od 17/18.08.1990. godine, Situacija se pogoršavala iz dana u dan, a. započela je dolaskom i pojačanjem snaga MUP-a u Gospiću dana 17/18. 08. 1990. godine u Gospiću, sa ciljem napada na Knin i "zavođenja pravnog poretka". Tada je u Gospić dovezeno 6 autobusa "Zagrebački transportti" i 3 autobusa strane registracije, kao i 2 šlepera sa opremomm, hranom i municijom. Nakon toga počinje se sa obostranim barikadama i kontrolama kretanja na komunikacijama. U Lovincu se osniva policijska stanica i stalno je povećavala brojno stanje.
Dana 10.02. je osnovana općinska organizacija HDZ i odbori HDZ za Sveti Rok, Lovinac, Ličko Cerje i Ričice, u 18.00 sati, nedjelja. U školi u Ličkom Cerju.
Dana 20. 08. 1990. godine je blokiran put u Svetom Roku i istovareni balvani koje je prevozio kamion Šumarije iz Gračaca.
Dana 20. i 21. 08. 1990. godine je kontaktirano sa MZ Lovinac i Sveti Rok u cilju prevazilaženja kriznog stanja i tom prilikom je dato jasno do znanja da nitko ne može da blokira put prolasku vozila JNA i da će barikada biti uništena i raščišćena. U svim postupcima i radnjama pripadnika JNA iz kasarne Svetti Rok, bio je krajnje korektan odnos i uvažavanje, međutim sa druge strane nije bio takav odnos.
Prilikom proslave Dana JNA 22. 12. 1990. godine pozvani su na proslavu svi predsednici MZ, direktter škole, direktor Poljoprivredne zadruge bez obzira na stranačku pripadnost, sa ciljem smirivanja, situacije i zajedničkog življenja na ovim prostorima.
Istoga dana 22. 12. 1990. dolazi do provociranja čuvarske službe na izdvojenom objektu Matras. Nakon toga učestali su napadi i provokacije. O navedenim dogadjajima je izveštavana pretpostavljena komanda pismeno i usmeno. Navodimo izveštaje pov. br. 103-1 od 29. 01. 1991. god., str. pov. br. 188-1 od 11. 03. 1991. godine, 13. 03. 1991. godine, pov. br. 200-1 od 13. 03. 1991. godine, pov. br. 207-1 od 20. 03. 1991., pov. br. 233-1 od 05. 04. 1991. godine.
Nakon dogadjaja na Plitvicama u kojima je angažirano 3 BOV, 5 landrovera 11 kamiona FIAT, 2 autobusa Zgt, 12 kamiona Zgt, sa snagama oko 200 ljudi Mupovaca, situacija se naglo pogoršala u zoni odgovornosti skladišta.
Dana 04.04.1991. godine oko 05.00 došlo je do napada na, stanicu policije u Lovincu.
Dana 05.04.1991. godine u Gračac dolazi 6 B0V 3 20mm/3, 3 policijska BOV i razmjestaju se u Gračacu na raskršću prema Kninu, zauzimaju borbeni raspored. Pretila je opasnost sukoba naroda i vojske jer je jedinica smeštena na krivu lokaciju, gde ne preti nikakva opasnost iz Knina, već je narod protumačio kao "blokadu povlačenja prema Kninu", "spečavanje pomoći iz Knina" i obezbedjenje"dolaska šahovnice" itd. Tražene je od strane komande skladišta da jedinica bude smeštena u skladištu u cilju obezbedjenja skladišta i kontrole sitiuacije na teritoriji, što je rešeno u roku 3 dana. Nakon toga jedinica je imala dovoljne snage za obezbedjenje i kontrolu teritorije.

Dana 16.07.1990. je prvi direktni i otvoreni napad na skladište municije u Svetom Roku. Izvršan je mučki napad iz zasjede na stražara na SM br.2 oko 21.00 časova, gde je poginuo vojnik Spasovski Stojana Dejan. Nakon toga general major Štimac Ivan je smirivao situaciju, govoreći da nije "ništa", da su u pitanju "ekstremni članovi HDZ" i zabranjivao bilo kakvu akciju prema Lovincu, predlažući razgovore i kontakte sa MZ, što je odbačeno kao predlog od strane komande skladišta.
Nakon toga vremena situacija je naglo pogoršana sa učestalim provokacijama i napadima, Na sve napade jedinica je odgovarala još jačom mjerom.
U međuvremenu obrana skladišta je pojačana, sa l tenkom. T-55 i 3 oklopna transportera OT-M6Q i ljudstvom.
Učestala su naredjenja sa IKM koja nisu imala ispravne ciljeve. Jasno je ukazivano na, takve propuste, od strane onih koji su naređivali. Otvoreno je ukazivano na izdaju u Gospiću /pukovnik Đorđević Miodrag pukovnik Pero Čavar potpukovnik Krasnići Ahmet/.Nismo u tome podržani od strane IKM, koji je to mogao i morao da resi.
Dana 07. 09. 1991 godine u skladište je helikopterom doletio general major Krstevski Trajče. Nakon informisanja tražio je obezbedjenje borbenim vozilima sa ciljem odlaska u Gospić i smene pukovnika Pere Čavara. Krenuli smo sa 3 policijska BOV-a i l BOV-3 20/3 mm.
Klopka je nameštena u Gospiću kod pošte, postavljena barikada dva kamiona sa peskom i naoružani civili i MUP-ovci sa RB, ZOLJA, tromblonske mine bombe i dr. Komandant skladišta je bio u prvom policijskom BOV-u i izvešttio generala koji je bio u drugom policijskom BOV-u da se ne može proći i da se vratimo u Jasikovac, okrenuo se pred poštom i otišao u Jasikovac. General nije uvažio predlog komandanta skladišta već je ostao sa tehnikom na tom mestu. Nakon dolaska u Jasikovac komandant skladišta je izvestio generala Krstevskog gde se nalazi. Dobio je naredjenje da dođe sa borbenim vozilima i da "štiti leđa", jer je jedinica u međuvremenu bila blokirana i sa druge strane. Tada je krenuto sa l policijskim BOV-om i 2 BOV-3 20/3 mm i rasporedjeni su na raskršću prije novog mosta u Gospiću, nakon čega je izvešten general o rasporedu. U toku su bili pregovori o prolasku u kasarnu. Nakon lo-atak minuta i ova borbena vozila su započeta opkoljavati, a nakon toga je traženo odobrenje za otvaranje vatre u cilju deblekade. S obzirom da nije odobreno pokušano je sa izvlačenjem, izvukao se l policijski BOV sa komandantom i ponovne se vratilo u Jasikovac. Sa IKM je naredjeno da preostala 3 BOV-a iz Svetog Roka, krenu u Gospić da "deblokiraju" kolonu sa generalom Krstevskim, odnesno da i ta tri vozila predaju MUP-u.
Kapetan Murtezani Nehru je stigao u Jasikovac sa dva Bov-3 i tu je i ostao, nije išao na pomenutu zasedu-klopku.
Nakon toga pukovnik Čavar Pero je tražio lično komandanta skladišta da krene sa borbenim vozilima u Lički Novi, da budu oduzeta. To naredjenje nije izvršeno. U izdajničkoj akciji u Gospiću, nije uhvaćen komandant skladišta. Zahvaljujući generalu Krstevskom i pukovniku Čavaru MUP-u je predano 3 BOV-a 3 i l policijski BOV, sa kompletnim posadama koje su razoružane i regrutirane u MUP, ZNG, zatvor ili puštene kući. Osnovni zadatak je bio izvući borbena vozila iz skladišta Sveti Rok, da bi skladište moglo biti zauzeto.
Nakon toga je usledila potpuna blokada skladišta sa barikadama u Brnčevu i u Miletića Gaju. Jedinici je isključena struja, telefon. Voda nije mogla biti isključena, jer je bio naš izvor, Usljedili su otvoreni napadi na skladište municije i izdvojeni objekat Matras.
Uslijedila je i barikada izmedju izdvojenog objekta Matras i skladišta. Barikada je uklonjena energičnom akcijom/i kojoj je učestvosao kapetan Murtezani Nehru, poručnik Krnjaić Dragoljub sa l tenkom, i oklopnim transporterom i l BOV- 3 20/3 mm.

Usledio je napad na objekat Mattras, gde je pogodjen oklopni transporter sa ZOLJOM, ali srećom nitko nije povredjen, a posada je sprečila požar u transporteru. Poginuo je pripadnik MUP-a Vrkljan Luka na žici, a više je napadača ranjeno.
Poslije toga su uslijedili direktni napadi na skladište municije pešadisjkim naoružanjem i minibacačima u dva navrata. Mine su padale jednom na SM 3 a drugi put izmedju objekta br. 11. i 12. Nije bilo pogodaka u objekte municije.Oko 20. 09. 1991. godine je usledila priprema za deblokadu skladišta od strane TO, a 23. 09. 1991. godine su krenule jedinice 1. partizanske brigade Kninskog korpusa na čelu sa pukovnikom Trbović Perom, Skladište je deblokirano 27. 09. 1991. godine oko 15.00 časova.
Nakon toga su usledile pripreme za dislokaciju skladišta municije. Dana 30. 09. 1991. godine je započeto sa dislokacijom skladišta municije na osnovu naredjenja pomoćnika saveznog sekretara na narodnu odbranu za pozadinu pov. br. 3885-1 od 28. 09. 1991. godine.
Skladište je dislocirano na lokacije D. Lapac, Srb, B. Grahovo, Knin, Bihać, B. Novi, Banja Luka. Doturena je municija 9. i 5.K na položaj. Sa dislokacijom municije je započetto 30. 09. a završeno 11. l0. 1991. godine. Do l5. l0. je završeno sa preselenjein upravnog dela skladišta i objekta na Matrasu.
Nosilac dislokacije skladišta je bila Komanda 608. Tehničko snabdevačka baza SSNO, a komandant transporta je bio potpukovnik Jakovljević Relja. Nakon završetka dislokacije komanda 308. TSB SSNO je tražila da se dostave predlozi za dodelu stimulativnih mera.
Potpukovnik Relja Jakovljević je 11. 10. 91. preko teleprintera dostavio sledeće predloge; vanredno unapredjenje za komandanta skladišta, poručnika Krnjaić Gojka Dragoljuba iz VP 2465/18 Karlovac, i starijeg vodnika Nićiforović Nenada, odlikovanje: kapetana Murtezani Nehru, novčana nagrada poručnik Dumbelovic Gavrilo, sv 1k Gnjatović Ivana, nagradno odsustvo: stariji vodnik Stojanov Petre i pohvala Radaković Mirko.
Sa navedenim predlozima je upoznat potpukovnik Saranović Mihailo prilikom obilaska jedinice u Donjem Lapcu.
Navedeni izveštaj se dostavlja sa ukratko navedenim detaljima, a ako je potrebno neko šire objašnjenje pojedinog detalja komanda će da dostavi detaljan izveštaj.
Napominjemo da su izostale veze sa pretpostavljenom komandom, a da je komanda garnizona Gospić odigrala izdajničku ulogu.
Takodjer napominjemo da je jedinica dislocirala kompletne rerezve RMR na bezbedne lokacije i uspešno vrši snabdevanje jedinica u zoni odgovornost 550. PoB.
Značajno je istaći da smo imali minimalne gubitke u deblokadi skladišta oštećen l OT-M60 i ranjen u nogu jedan rezervista.
Nakon dislokacije jedinice stariji vodnik Nićiforović Nenad je otišao u prekomandu, poručnik Dumbelović Gavrilo je zatražio posao u Novosadskom Korpusu, a satariji vodnik Stojanov Petre se samoudaljio u Štip.

K O M A N D A N T
kapetan
M.P.[450] Đuro Dragičević, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

[450] Okrugli pečat: Vojna pošta 9595, Sv. Rok (Gospić).

290

1991., prosinac 14.
Plaški

Dnevno izvješće Komande 145. lp plaščanske brigade Vojnoj pošti 12450/6 o stanju na ratištu, te napadu OS RH na Glibodol

---

K O M A N D A
145. LAKE PEŠADIJSKE PLAŠĆANSKE BRIGADE
Pov. br. 176/1
14. 12. 1991. god.

Vojna tajna
Povjerljivo

Dnevna informacija.-

VP. 12450/6

I Stanje na ratištima
– Oružane formacije Hrvatske ne poštuju dogovor o prekidu vatre, ne samo da krše primirje, već preduzimaju ofanzivu širih razmera u rejonu LIPIK-PAKRAC-OSIJEK. Isto tako na području Like, Banije i Dalmacije vrše borbena dejstva. Samo su u Dubrovniku donekle poštovali primirje.
– JNA poštuje primirje, samo u nuždi odgovara. Vrši se nesmetano izvlačenje jedinica i sredstava iz garnizona PULA, ŠIBENIK, DIVULJE i SPLIT. Iz Zagreba su nesmetano izvučena sredstva sa a. Pleso, a nije dozvoljeno izvlačenje VZ "Zmaj", bez obzir na intervenciju medunarodnih komisija.
– Hrvatska i dalje vrši mobilizaciju u ZNG – Dubrovnik, mali odaziv, Benkovac, bolji odaziv. Vrše atak na vojna lica sa ciljem zarobljavanja.
– u kasarni Črnomerec-Zagreb, nalazi se oko 3oo bivših pripadnika JNA /vojnika i starešina/ albanske narodnosti, koji se spremaju za upad na Kosovo. Očekuje se i oko 3oo ekstremista iz Austrije i Njemačke da im se pridruže.
– Čelnici ustaške emigracije po svetu vrše propagandu i emituju vesti o "agresiji na Hrvatsku od strane JNA i Srbije".
– HDZ i HSP /Paragini/ nastoje da b/d prenesu u BiH. Vrše koncentraciju snaga u zapadnoj Hercegovini, a u Lištici uređuju i vatrene položaje, a poljoprivredne avione osposobljavaju za b/d, što rade i u Makedoniji.
– Njemačka je za utorak najavila priznavanje Hrvatske i Slovenije, što se očekuje i od još nekih članica EZ, bez obzira na protivljenje BUŠA[451]. Zbog toga ovih dana možemo očekivati agresivnost /upade/ ustaških snaga na svim frontovima.

II Stanje u zoni odgovornosti naše brigade
– Dana 12. decembra 1991. godine manje snage /jača izvidnica/ ustaša izvršila je napad na Glibadol i uspela potisnuti naše snage koje su brojčano bile jače. Tom prilikom zapalili su srpsko selo Ljuštine i ranili naša 2 borca, a 4 su se povredila /uganuće i iščašenje zgloba/.

---

[451] George Bush, predsjednik SAD-a.

Napadu ustaša prethodilo je naređenje za povlačenje tenkova iz Glibadola, koje se ne može dovoditi u vezu sa akcijom. S obzirom da po ovom slučaju sledi istraga vojnih organa, skrećemo pažnju na štetnost prenošenja glasina-poluistina.Ono što je sigurno i što treba reći borcima je sledeće:
– na dostignutoj liniji fronta nije izvršeno ukopavanje i utvrđivanje položaja
– više pažnje posvećeno je pregledu kuća i ostalih objekata nego osmatranju i obezbeđenju, pekli su se jaganjci i svinje, klale junice, a ima i indicija da je meso i nameštaj izvožen iz Glibadola, konzumiran je i alkohol.
– kada je došlo do borbe, nastala je opšta panika, pa su se i ranjeni ostavljali.

Razvoj događaja i podaci sa terena ukazuju da ustaše pripremaju upade sa manjim dobro naoružanim i najekstremnijim pojedincima, pa svi moramo uložiti maksimum snage i budnosti da ne doživimo iznenađenje sa teškim posledicama.

Pom. za MV
potpukovnik
M.P.[452] Stevo Medaković, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 320.

291

1991., prosinac 14.
Vojnić

Izvješće Štaba 3. operativne zone Štabu TO tzv. "SAO Krajine" o velikim gubicima 1. brigade TO u pješačkom napadu OS RH kod sela Jelaši

---

TELEGRAM

Pošiljalac VOJNIĆ Primalac ŠTAB TO SAO KRAJINE

Broj telegrama 131

USTAŠE IZVRŠILE PEŠADIJSKI NAPAD U REJONU S. JELAŠI. PODRŽANI ARTILJERISKOM VATROM, PO REJONIMA S. MLAKOVAC, S. PODKRAJCI I S. D. BUDAČKI. VRŠE INTENZIVNO UTVRĐIVANJE REJONA S. TURANJ. UZVRAĆENO ARTILJERISKOM VATROM. NAPAD ODBIJEN.
U B/D[453] OD 12.-15. 12. 91. GOD.
1. BR TO IMALA JE 19 POGINULIH, 3 RANJENA, 1 ZAROBLJEN I 4 NESTALA.

---

[452] Okrugli pečat: Komanda 145. lake pešadijske plaščanske brigade.

[453] Borbenim djelovanjima.

K-T PUK. RADE VUJAKLIJA
ŠTAB TO 3 OZ VOJNIČ

Primljen od Vojnić
Datum: 15. 12.
Čas/min. 20:55

Potpis poslužioca
..........[454], [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 4020.

292

1991., prosinac 16.
Glina

Izvješće dežurnih u Stanici javne bezbednosti u Glini o prijavi ubojstva devetnaest i ranjavanju tri Hrvata u selu Joševica kod Gline

---

IZVJEŠTAJ DEŽURNIH
16. 12. 1991. god.

Od 06,00 do 18,00 sati

– U 13,oo sati Španović Mara iz Gline, Ž. Fašizma bb prijavila je nn počinioce iz garaže (u koju je nasilno ušao) otudjio dva pony bicikla.Oštećena navodi da su bicikli vl. Jošić Djure, a upućena je da prijavi komsiji za dodjelu stanova.
– U 08, oo sati Vujasinović Milan iz N. Pazove, Kozaračka 87, prijavio da mu je vikendica provaljena u B. Polju bb. Na provalu izišla patrola Rebrača-Slijepčević-Novković koji su utvrdili da je nn počinioc provalio ulazna vrata, te iz vikendice otudjen jedan tv crno bjeli, frižider, peć na drva, krevet. Slijedi kriv. prijava.
– U 09, oo sati Banjanac Draga iz Kozaperovice, poslovodja trgovine vl. Trgopromet Glina, prijavila da je u toku noći nn počinioc kroz ulazna vrata nasilno ušao te je otudjena veća količina kave i cigara inventurom će se utvrditi da li što nedostaje. Uvidjaj obavila patrola Drača-Slijepčević-Novković.
– U 15,3o sati Zec Milan iz Gline Jose Marjanovića prijavio da dmu je u toku noći izvršena provala u kuću. Na, uvidjaj izišla patrola Rebrača-Slijepčević-Novković koji su utvrdili da je nn počinioc nasilno ušao i otudjio tv u boji, plinska peć, plinska boca.

---

[454] Nečitko.

– U 16,oo sati Šubarić Ivan iz Joševice dojavio da su toku dana nn počinioci pobili 19 ljudi i 3 osobe ranjene.Na uvidjaj izišla patrola Ljiljak Mile-Gruborović-Miljević-Stanić-Kotur. Sa utvrdjivanjem poginulih došlo se do Kreštalica Bare.[455]

Od 18,00 -06,00 sati:
U navedeno vreme nije bilo novosti.

Samardžija Jovo

Dostaviti:
a) Načelniku
b) Komandiru
c) Arhiva

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 306.

293

1991., prosinac 17.

Zapovijed Komande 1. brigade TO tzv "SAO Krajine" za uspostavu stalne obrambene linije i kontrole prostora na pravcu Mali Alan – Kraljičina vrata – Marune – Obrovac

---

KOMANDA 1.br. TO
SAO KRAJINE
17.12. 1991.g.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

N A R E Đ E N J E
ZA ORGANIZOVANJE ZASEDA NA MALOM ALANU

IZVIĐAČKI VOD
komandiru

1. U dosadašnjim dejstvima neprijatelj je ubacivao DTG koje su u zadnja dva dana razbijene. Njihovi verovatni planovi su bili izviđačka,diverzantska i prepadna i napadna dejstva na objekte i ciljeve u našoj dubini, posle pretrpljenih gubitaka grupe su se izvukle u svoje polazne rejone i baze sa zadatkom da se srede popune i po potrebi ponovo ubacuju na isti pravac i sa istim ciljevima. I dalje se može očekivati povremeno ubacivanje izviđačkih diverzantskih grupa jačine od odelenja do čete.

2. Naša brigada u sadejstvu sa snagama u širem rejonu Obrovca mora da obezbedi potpunu kontrolu šireg rejona u zahvatu puta Mali Alan-Kraljičina vrata-Marune-Obrovac. U tom cilju deo snaga će biti raspoređen na Malom Alanu koje će se povremeno pojačavati radi

---

[455] O ubojstvu Hrvata u Joševici vidi: Dok. br. 302.

potpunije kontrole prostora i borbe sa eventualnim grupama. Smena jedinica na Alanu vršiće se periodično u trajanju od 5-10 dana.

3. Odlučio sam uputiti snage od 15-20 ljudi na Mali Alan sa ciljem da planskim angažovanjem jedinica u vidu patrola, objavnica, zaseda, izviđačkih grupa i osmatračnica obezbediti i kontrolisati dodeljeni rejon po karti, a o svemu primećenom izveštavati me radio vezom. Zaprečavanjem datih pravaca obezbediti potpuniju zaštitu i obezbeđenje rejona kontrole. Sa navedenim brojem ljudi razraditi nekoliko varijanti angažovanja elemenata obezbeđenja i kontrole prostora menjajući u skladu sa vremenskim i taktičkim uslovima. Neposredno obezbeđenje mesta smeštaja ljudstva ostvariti kružnim zaprečavanjem protivpešadijskim nagaznim i poteznim minama na najmanjem udaljenju od 100 metara od objekta.

4. Ostale napomene: Jedna trećina ljudstva da bude na obezbeđenju, jedna trećina u pripravnosti a jedna trećina na odmoru. Ishranu organizovati uz pomoć pozadine i povremenim doturom hrane i vode. Šator postaviti u zavetrini a iz kasarne odneti peć, petrolejske lampe, petrolej, ćebad, podmetače-dušeke, stol, klupu, osnovno posuđe, karnistere za vodu, nekoliko komada velikog alata i druge potrebe. Radio uređaj RUP 12 sa 4 puna akumulatora u rezervi držati u spremnosti za vezu po planu veze komande brigade

5. Mere bezbednosti:
1. Disciplinom i organizacijom rada obezbediti potpuno i savesno vršenje službe po datim zadacima
2. Precizno i jasno upoznati ljude sa rasporedom minskih polja i grupa mina i isključivim pravilima kretanja.
3. Protivpožarna zaštita u šatoru i organizacijom požarstva i dežurstva kod radio uređaja sa jednim licem sprečiti eventualni požar i neprekidnost veze.
4. Najstrožije se zabranjuje upotreba alkohola u količinama koje mogu i najmanje da doprinesu neredu samovolji ili bilo kojoj drugoj opasnosti
5. U slučaju bolesti nekog iz jedinice izvestiti preko radio uređaja za preduzimanje mera.
6. Protiv smrzavanja snabdeti se sa mašću za tu namenu podkapama, rukavicama, đemperima i dve do tri bluze.
7. Sva ostala pitanja regulisati i rešavati u skladu sa sustavnom procenom, konkretnom situacijom i mogućnostima jedinice.

Za K O M A N D A N T-a
potpukovnik
Stojan Španović
..........[456], [v.r.]

Izvornik, strojopis, ćirilica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

[456] Potpis nečitak.

294

1991., prosinac 19.
[Vrhovine]

Izvješće Komande 2. ličke brigade Komandi 6. ličke divizije o prodoru OS RH kod sela Dabar kraj Otočca

---

K O M A N D A
2. LIČKE BRGADE
St. pov. Br. 10-94
19. 12. 91. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

REDOVNI BORBENI IZVEŠTAJ
Sekcija 1:50.000 Gospić 1, 2, 3, 4

KOMANDI 6. LIČKE DIVIZIJE

1. U popodnevnim časovima dana 18. 12. 1991. godine neprijatelj je uz jaku artiljerijsku vatru izvršio napad na selo Glavace i s. Dabar, te je uspio da potisne naše snage sa linije odbrane. U toku noći nije produžavao sa napadnim borbenim dejstvima osim sporadične pucnjave do jutarnjih časova nije se ništa čulo.
2. Naše jedinice jednim delom drže dosadašnje položaje, a sa jednih položaja su potisnute.
   Jedinice 2. pb uspele su se održati na položajnoj liniji u s. Glavace i rejonu Budimka crkva Sv. Petka.
   Samostalna četa "Dabar" u 16,00 č potisnuta je prema zaseoku Bobići. Jedan dio ljudi izvukao se u Plaški i sa četom "Dabar" poslije 16,00 časova veza je u prekidu.
   U toku b/d imali smo jednog poginulog i to Mikić Stojana Mladen, poginuo od krhotina mine MB 120 mm te dva teže ranjena: Mihovilović Nade Milan i Žegarac Steve Željko.
   Zadatak da upute dio ljudstva na prednju liniju odbrane dobile su čete Rudopolje i Doljani, ali ga nisu izvršile, razlog je konzumiranje alkohola, te nedisciplina.
   U toku jutarnjih časova 19. 12. 1991. god naše jedinice se konsoliduju i ojačavaju na liniji odbrane, spremajući se za eventualno odbijanje neprijatelja.
3. Odlučio sam: Produžiti sa izvodjenjem odbrane grupišući glavne snage na pravac Glavace-Škare i pomoćne na pravac Dabar – Petrinić Polje, sa ciljem upornom odbranom uz art. i (avio) podršku sprečiti daljnji prodor neprijatelja i nedozvoliti mu prodor na padine Uma.
4. Zahtev: Obzirom da imamo svega 10 tona goriva D-2, molimo da nam hitno dostavite najmanje 25 tona.

MU/NR

V.D. K O M A N D A N T:
Potpukovnik
Božo Hinić, [v.r.]

M.P.[457]

---

[457] Okrugli pečat: Komanda 2. ličke brigade.

Urađeno u 2 primerka i dostavljeno:
– K-di 6. ličke divizije

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

295

1991., prosinac 19.
Topusko

Izvješće 3. operativne zone Štabu TO tzv. "SAO Krajine" o topničkom napadu hrvatskih snaga po Baniji i Kordunu, te zrakoplovstva JNA po selu Slana

---

3. OZ T O P U S K O
BROJ:135/91.-
TOPUSKO, 19.12.1991. GOD.-

SSTO SAO KRAJINA – K N I N

USTAŠE DEJSTVOVALE ARTILJERIJOM NA CIJELOJ TERITORIJI BANIJE I KORDUNA. – NA VATRU JE ODGOVORENO ARTILJERIJOM I AVIJACIJOM U REJONU MESTA SLANA. – PRVA BRIGADA RADI NA POPUNI POSLE PRETRPLJENIH GUBITAKA. – TREĆOJ BRIGADI NEDOSTAJU SREDSTVA ZA VATRENU PODRSSKU, PROTIVIKLOPNU BORBU I SREDSTVA VEZE.- U PANCEVO NA DIVERZANTSKI KURS POSLANO JE 25. LJUDI.-

PUKOVNIK
RADE KURJAK

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 4020.

296

1991., prosinac 20.

Zapisnik o razmjeni zarobljenika između Republike Hrvatske i 9. korpusa OS SFRJ

ZAPISNIK
primo-predaje zarobljenika

Dana 20.12.1991. godine u 15,oo u reonu s. Žitnić – Pakovo selo izvršena je primo-predaja zarobljenika iz zatvora Knin i Gospić, na osnovu dogovora postignutog na sastanku mješovite komisije za razmenu zarobljenika od 19. 12. 1991. godine, održanog u Pakovu selu.
Komisija Kninskog korpusa predala je sledće zarobljenike predstavnicima komisije RH za područje Like:
1. Jamičić Pajo
2. Jamičić Ivica
3. Jamičić Božo
4. Medunić Mirko
5. Špoljarić Petar
6. Karamatić Nikša
7. Leoni Vlado
8. Tomšić Milan
Lica od rednog broja 5-8 su na predaju dovedena pod liječničkim tretmanom.

Komisija RH za područje Like predala je sledeće zarobljenike predstavnicima komisije Kninskog korpusa:
1. BAJIĆ DUŠKO, kap
2. MITROVIĆ MIHAJLO, ztk
3. ČELIĆ VOJISLAV, ppor
4. BEĆIRI NASER, vod
5. ČUBRIĆ RADOJKA, GL
6. STAMENKOVIĆ JOVO, civil
7. TRKULJA NIKOLA, civil
8. GRUBOR BRANKO, civil[458]

Komisija za razmjenu zarobljenika RH za područje Like preuzima obavezu da će na sledeći sastanak mješovite komisije u s. Žitniću 24. 12. 1991. godine u 10,oo časova dovesti i predati komisiji Kninskog korpusa Tomić Relju, majora i Odanović Bogdana, st. vodnika, zarobljenike u zatvoru Gospić.
Imenovana lica su bila obuhvaćena razmjenom od 12. 12. 1991. godine u Karlovcu, ali na tu razmjenu nisu dovedeni.
Razmjena je izvršena u prisutnosti posmatračkog tima misije EZ i predstavnika medjunarodnog Crvenog krsta, kojima se prilaže po jedan primjerak zapisnika.

ZA KOMISIJU RH
TOMLJENOVIĆ KREŠIMIR, [v.r.]

ZA KOMISIJU KNINSKOG KORPUSA
poručnik bojnog broda
Srećko Zelenbaba, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 8.

[458] Popis osoba 1. – 8. dopisan rukom.

297

1991., prosinac 21.
Knin
Obavještajno izvješće o stanju u Pakracu, masovnom dezertiranju te gubitku vojnih spremišta u Doljanima

---

K N I N, 21. 12. 1991. godine

Prema našem izvoru sa koji smo kontaktirali u 18,00 sati situacija u Pakracu je sljedeća: Pakrac kao mjesto drže naše snage kao i užu okolicu. Mjesto Doljani gdje su inače vojni magazini palo je u ruke protivnika (unazad par dana)radi masovne izdaje u našim redovima. Naime naš izvor tvrdi da je sa područja Pakraca povuklo-dezertiralo oko 2000 branilaca. Mjesno stanovništvo Pakraca je ogorčeno na borce koji su napustili položaje te na njihove rukovodioce (političare) i oficire radi ovakvog ponašanja i dezorganizacije pojave pljačke i bježanja sa položaja. I sada naše snage drže liniju Pakrac – Kamensko.

IZVOR: "MLADEN" IZ PAKRACA.[459]

– POSLANO BGD-u 20,00 SAT.

........, [v.r.] [460]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 267.

298

1991., prosinac 22.
Glina
Izvješće 1. brigade TO Glina o prodoru 102. brigade ZNG-a preko Kupe 11./12. prosinca

---

O S S F R J SAO KRAJINA
K O M A N D A 1. B R I G A D E T O
G L I N A
Str. pov. Broj: 02-61/1
Dana 22. 12. 1991.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Informacija o pogibiji boraca brigade, dostavlja.-

KOMANDI ______

---

[459] Rukom dopisano.

[460] Potpis nečitak.

U skladu planirane operacije “UNA” ustaško rukovodstvo je 8. 12. 1991. godine formiralo 102. brigadu ZNG sa zadatkom da nasilno prođe r. Kupa, razbije snage naše brigade u zoni odbrane i produži ofanzivna dejstva prema Glini u cilju uništenja i proterivanja nehrvatskog življa sa ovih prostora.
U ovom periodu brigada je bila u jednoj od najtežih faza prelaska iz mirnodopskog u ratno stanje – mobilizaciji.
Koristeći nedovoljnu popunjenost ljudstvom i nebudnost jedinica na prednjem kraju, kao i situaciju da su se u to vreme iz Zagreba izvlačile određene jedinice JNA, ustaše su 11/12. 12. 1991. neopaženo prebacile deo svojih snaga na desnu obalu r. Kupa i u s. Gračanica masakrirale 15 naših iskusnih i hrabrih boraca, među tim kojima i K-dira čete poručnika poručnika Borojević Nenada. Od dela čete koji je uspeo da se izvuče, poginula su još 3 borca (2 naišla na minsko polje).
Uz još jednog borca koji je hrabro poginuo prilikom zarobljavanja ustaškog tenka i pokušaja da se pritekne u pomoć okruženim drugovima, tragični bilans iznosi 19 poginulih i 2 ranjena pripadnika 1. brTO Glina.
Bez obzira na ovu tragediju koja nas je sve duboko pogodila i činjenicu da su ustaše u toku 12. 12. nastavile sa prebacivanjem novih snaga na desnu obalu r. Kupa, odbrana brigade se u toku dana konsolidovala. Posle artiljerijske pripreme u toku noći 12/13. 12., uvođenja svežih snaga, izvršen je protivnapad i ustaške snage delom uništene ili prebačene preko r. Kupe u paničnom bekstvu.
Ovom prilikom zarobljena su 4 ustaška tenka i oklopni transporter, a uništeno je 5 tenkova, 2 oklopna transportera i 1 m/v, a poginulo je oko 200 ustaša. Obzirom a je ovo izazvalo pometnju u ustaškim redovima, njihova sredstva informisanja su saopštila vest da je bilans 2 poginula, 8 nestalih, 47 ranjenih, a 60 preplivalo Kupu i nalaze se u bolnici. Pošto njihova štampa odavno nije baratala sa ovako visokim ciframa ranjenih i izbačenih iz stroja, a o broju poginulih redovno krije podatke, jasno je da je protivnapad naših snaga ustašama naneo velike gubitke.
Obzirom da su analize ovog događaja još u toku, kao i ispitivanje okolnosti pod kojima su pojedinci i neke jedinice napuštale položaj bez odobrenja, u cilju stabilizovanja odbrane brigade potrebno je izvući sledeće pouke:
– Kod svih jedinica u rejonima b/d imati stalno u funkciji sistem osmatranja,
– Najveću moguću pažnju posvetiti borbenom obezbeđenju jedinica sa težištem na KM, VP, mestima prelaska preko reke, međuprostorima između jedinica na bokovima i slično,
– Sprečavanje širenja lažnih vesti koje negativno utiču na stanje borbenog morala.
– U ovom periodu, kada ustaše pokušavaju da ofanzivom povrate ono što su izgubili i da proteraju nehrvatski živalj sa ovih prostora, svi pripadnici brigade moraju podneti maksimalna naprezanja,
– Komandir brigade čini maksimalne napore da utiče na ubrzavanje popune brigade mobilizacijom preko odgovarajućih opštinskih struktura vlasti i bez obzira na sve prisutne probleme čvrsto veruje u one ljude, sa kojima se Banija može ponositi, da će se izvršiti dobijeni zadatak,
– Angažovanje dodatnih armijskih potencijala (avijacija, rakete R-65 i oklopno mehanizovane jedinice) uticale su izuzetno na podizanje borbenog morala naših jedinica, što će se činiti i ubuduće kada se pojavi unosan vojni cilj, a što nameće obavezu svim pripadnicima brigade da urade svoj deo posla sa sredstvima kojima raspolaže,

– U koliko se svi budemo ponašali dostojanstveno, kako to dolikuje ljudima sa ovih prostora i kako su to činili naši dedovi i očevi, uspećemo u našem cilju.

Sa ovom informacijom upoznati sve pripadnike 1. brTO Glina.

MB/NP

K O M A N D A N T
potpukovnik
M.P.[461] Marko Vrcelj, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 4020.

299

[1991., prosinac 22.]

Govor jedinicama 180. mtbr. povodom Dana JNA 22. prosinca

Drugarice i drugovi borci,
U ime Komande brigade i u svoje ime, čestitam Vam 22. decembar – Dan JNA.
Pozivam vas da minutom ćutanja odamo počast poginulim borcima koji su dali svoje živote u borbi protiv hrvatskog fašizma i njegove genocidne politike prema srpskom narodu i zaštiti nacionalnog dostojanstva i stvaranje bolje i sretnije budućnosti.
SLAVA PALIM BORCIMA.

[...][462]

Drugovi borci,
Dozvolite da se osvrnem na stanje u našoj zemlji i našim narednim zadacima. Nedavno u internom listu "Narodna armija" SSNO general armije Veljko Kadijević ocenio je da situaciju u Jugoslaviji karakterišu dva uporedna procesa. Na jednoj strani je agresivan nastup zagovornika secesije i razbijanja Jugoslavije koji sve svoje ciljeve nastoje da ostvare politikom svršenog čina, revanšizmom i ratom.
U tome imaju značajnu inostranu podršku i pomoć, pre svega od zemalja gubitnika u dva svetska rata. U izmenjenim odnosima snaga u Evropi te zemlje, u prvom redu Nemačka, vide šanse za ostvarivanje svojih strateških ciljeva i na ovim našim balkanskim, prostorima.
Na drugoj strani su snage koje ne poštuju politiku svršenog čina, koje perspektivu svog mirnog života, svog ekonomskog, kulturnog i svakog drugog prosperiteta sagledaju u stvarnju

[461] Okrugli pečat: OS SFRJ, SAO Krajina, Glina, Komanda 1. brigade TO.
[462] Izostavljen dio govora o II. svjetskom ratu.

nove Jugoslavije, kao moderne demokratske države ravnopravnih gradjana i naroda" (završava se citat).
Armiji je ovaj rat koga vodimo nametnut i mi smo ga morali prihvatiti. Ovim ratom onemogućavamo najezdu fašizma i ponavljanje genocida nad srpskim narodom u Hrvatskoj, vršimo zaštitu svojih ljudi u blokiranim garnizonima i branimo prava onih naroda koji žele da nastave život u novoj Jugoslaviji. Nitko nema pravo u ovakvim okolnostima da stalno iz početka postavlja pitanje cilja rata koga vodimo. On je posve konkretan i jasno preciziran. Samo oni koji svoje ciljeve poistovećuju sa ciljevima nadirućeg fašizma, bez obzira na motive zbog kojih to čine, mogu da ometaju mobilizaciju i ispunjavanje vojne obaveze, odbijaju učešće u borbenim dejstvima, beže sa položaja i na druge načine slabe odbranbenu moć Armije pa i naše brigade. Protiv nosilaca takvih pojava preduzimat ćemo najoštrije zakonske mere.
Armija je pobedonosno završila dosadašnnju etapu rata i stvorila preduslove da se umesto silom, sporna pitanja rešavaju političkim sredstvima. Ukoliko se fašizoidne ustaške snage ne urazume, imamo sposobnost da ih porazimo, i mi ćemo to i učiniti ukoliko budemo izazvani, bez obzira na što ih u nasrtajima na nas pomažu spoljni njihovi gospodari.

U ratu koga vodimo protiv hrvatskih paravojnih formacija i fašističke politike hrvatskog vrhovništva, transformišemo svoju Armoju i njenu doktrinu. U ovom nečasnom i prljavom ratu koji nam je nametnut, nismo agresori, već sintetizujemo volju naroda koji žele da žive zajedno u novoj, demokratskijoj i prosperitetnijoj državi. Odbili smo sve spoljne i unutrašnje pritiske svih vrsta i porazili ustaške formacije koliko su postavljeni politički ciljevi rata i medjunarodne okolnosti objektivno dozvoljavale.
Glavni teret rata na svojim plećima izneo je armijski kadar, koji je ispoljio visok stepen samopregora, hrabrosti i borbenosti u izvršavanju izuzetno složenih zadataka u veoma komplikovanoj situaciji.
Zadatak društveno-političkih faktor u zemlji je uspostavljanje trajnog mira kao preduslova za razrešenje jugoslavenske državne krize. Armija nema nikakvih planova osvajanja hrvatskih teritorija, ali ima planove i mogućnosti da izvrši deblokadu garnizona u Hrvatskoj i oslobodi pripadnike Armije od opasnosti koje im prete. Ukoliko se ne deblokiraju garnizoni JNA, Armija će upotrebiti sva raspoloživa sredstva i snage radi oslobadjanja blokiranih jedinica.

Drugovi borci,
U borbama sa nelegalnim hrvatskim paravojnim formacijama koje verovatno predstoje boračkom sastavu 180. mtbr u narednom periodu, treba se hrabro i požrtvovano držati, jer time odlučujemo o zaštiti naroda u ovoj regiji i sudbini naroda koji žele da žive u novoj Jugoslaviji koju stvaramo i ne dozvoljavmo da nam drugi kroje našu sudbinu i nas uništavaju i porobljavaju. Svima mora biti jasno da u ovom ratu branimo svoje pravo na život i opstanak, dostojanstvo, čast i pravo naših naroda kojima je stalo do nastavka zajedničkog života u novoj Jugoslaviji.
Našu pravednu borbu nesebično podržava i pomaže narod Kninske krajine, što nam daje moralnu snagu i podsticaj da istrajemo na putu ostvarivanja postavljenih ciljeva i zadataka u borbi sa ustaškim snagama i formacijama.
U borbama koje smo vodili, postali smo moralno čvršći i otporniji sa izvrsnim ratničkim iskustvom, koje predstavlja značajan preduslov u časnom i disciplinovanom izvršavanju borbenih zadataka koji se budu postavljali pred našu brigadu.

Teško nam je što u stroju sa nama nisu i naši borci koji su pali i dali svoje živote u borbama sa ustaškim formacijama. Naša je obaveza da nastavimo pravednu borbu i istrajemo na putu bolje i srećnije budućnosti i tako opravdamo pale žrtve i živote naših boraca.
Naša borba neće biti kratka i laka, zato tražim od vas da učvrstite svoje redove i sa narodom ovoga kraja jedinstveni, nastavimo borbu da konačne slobode i mira na ovim prostorima i u Jugoslaviji.
Živela Jugoslavija!
Živela JNA!

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

300

1991., prosinac 23.

Prijedlog Komande 221. mtbr. Komandi 9. korpusa OS SFRJ za poduzimanje napadnih borbenih radnji prema Unešiću i Mirlović Zagori

---

KOMANDA 221. mtbr
Str. pov. br. 2590-506
23. 12. 1991. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Preduzimanje aktivnih dejstava, predlog.-

KOMANDANTU 9. KORPUSA

Na osnovu praćenja pregrupisavanja i dosadašnjih borbenih dejstava neprijateljskih snaga, kao i izjava zarobljenih pripadnika ZNG, očekivati je napadna dejstva neprijatelja i to na pravcima:
– Unešić – s.Beaderi – s.Žitnić – Drniš
– Pakovo selo – s.Žitnić – Drniš
– s.Nos Kalik – s.Ključ – s.Kaočine – s.Trbounje – Drniš
Podaci nisu potvrđeni, ali postoje odredjene indikacije da je mogući datum napada 24/25. ili 25/26. 12.1991. godine.

Predlažemo sledeće:
– Blokadu i pretres Drniša i terena oko njega, radi otkrivanja i uništenja ubačenih DTG,
– Ukoliko neprijateljske snage isprovociraju napad u toku 23., 24. i 25. ovog meseca, neophodno je upotrebiti borbenu avijaciju ili helihoptere za POB, za uništenje neprijateljskih tenkova, kojih na ovim pravcima neprijatelj ima 6-7.
– Jednovremenim uništenjem neprijateljskih tenkova predlažemo izvršenje napada i razbijanje neprijatelja na prostoru s.Unešić i eventualno na prostoru s. Mirlović Zagore.

PT/PT
Uradjeno u 2 primerka,
dostavljeno:
– K-dantu 9. Korpusa
– arhivi

K O M A N D A N T
pukovnik
Borislav Djukić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 3.

301

1991., prosinac 23.

Izvješće komandanta TG-1 pukovnika Slavka Lisice komandantu 9. korpusa OS SFRJ o stanju u 592. mtbr. na ličkom ratištu, posebno u Svetom Roku

Komanda tg -1
str. pov. br.
23.12.1991. godine
s. Trbounje

problemi tg-1, razmišlanje i predlozi,

– dostavlja-

Komandantu i nš 9. k (na ličnost)

Dana, 19., 20., 21. i 22. 12. 1991. god. starešine k-de 1/592 mtbr uporno su se sastajali da bi rešili neke svoje probleme, to sastančenje se pretvorilo u "kongres", dugotrajno i sa nikakvim rezultatima. Dok starešine sastanče vojnici su prepušteni sami sebi i slabo izvršavaju zadatke (požarstvo, straža, dežurstvo, zaseda i sl.). Neraspoloženje starešina za izvršavanje zadataka, normalni u or i borbenih prenela se i na vojnike. Komanda tg-1 se maksimalno angažovala da taj "problem" razreši putem naredjenja i ubedjivanja na sastancima. Zbog tog stanja utvrdjenog pri obilasku straže, osmatračnica, dežurnih, požarnih i vojnika posle svečanog stroja 11,00 22. 12. 1991. sa ciljem da se vojnicima i starešinama na položaju čestita 22. decembar dan jna pukovnik Vlačić[463] sa grupom u gornjoj kasarni nalazi katastrofalno stanje. Za to isto vreme pukovnik Lisica,[464] Korojević[465] i druge starešine komande tg-1 obilazimo 3-1/592. mtbr i obezbedjenje u donjoj kasarni sa istim ciljem da čestitamo dan jna 22. decembar.

[463] Priređivači nisu utvrdili ime.

[464] Slavko.

[465] Priređivači nisu utvrdili ime.

Po mom povratku na km (14,00 časova 22.12.) dobivam izvještaje od pukovnika Vlačića o lošem stanju po gore navedenim pitanjima. Pozivam k-danta 1/592 mtbr majora Krstovskog[466] i pitam "kakva je situacija u bataljonu", komandant odgovora da je stanje loše i da nije u stanju da kontroliše situaciju, ni kod vojnika ni kod starešina.
Naredim, da starešine 1/592. mtbr dodju na sastanak u operativnu salu i da sagledam što isti hoće, a na predhodnim sastancima su tražili sastanka sa generalom Vukovićem.[467] Komanda tg-1 je iznijela sve što je učinila za poboljšanje uslova života mtb i na sastanku po diskusijama sarešina došli smo do zaključka:

1.- Poboljšanje uslova živita nije rezultiralo i raspoloženjem za izvršenje zadataka i za borbu, već naprotiv, stanje morala se pogoršalo, a razlog po mom mišljenju je sledeći:
a) Starešine iz mtb k rim 1 k Čurlikov Dimitar, vod. rim 1 kl Abdulahi Šefeki, vod. rim 1. kl Mustafa Valjdet, kap. Ristić Zoran, por. Vlahović Miloš nisu se vratili sa obilaska porodica, a drugi ne mogu ići dok se imenovani ne vrate, što izaziva neraspoloženje, a komanda korpusa na to ne reaguje (pod uslovom da ste sa tim problemom upoznati, a trebalo bi da jeste).
b) Starešine traže smenu "ima mnogo starešina koji normalno žive u Makedoniji, idu na odmor i sl." može biti tačno, ali suština nije u tome već bežanje od opasnosti – rata. "Zašto da se borimo dok druge jedinice ne učestvuju u borbi, ili zašto smo stalno u prvoj liniji i slične gluposti."
c) Borbena dejstva prema s. Ključ koju je izvodila ova jedinica i imala mrtvih i ranjenih – negativno je utjecalo na borbeni moral, te vojnici izjavljuju da sa nekim starešinama ne žele u borbu (loš rad – kukavičluk starešina). Prema analizi k-de tg-1 bataljon bez treće mtč nije pokazalo odlučnost u borbi.
d) Ovi problemi se pokazuju pod utjecajem propagande o proglašenju države Makedonije i prihvatanja zaključaka evropske zajednice.
e) Vojnici srpske nacionalnosti iznose da se kod Muslimana, Šiptara i Makedonaca postavlja pitanje borbe u sastavu jna, naročito ako se rat proširi na Bosni i Hercegovinu i druge republike u Jugoslaviji. "Verovatno misle svaka ptica svome jatu".
f) Starešine u suštini ne iznose ono što misle, već neka sporedna pitanja (smena, svi da se bore, statusna pitanja – otkomandonprekomanda – porodice i maltretiranja istih i sl.). Medjutim moje mišljene je da se radi o dezorjentaciji u politici, nepostojanje ratnog cilja, neizvesnost u budućnosti i nepoverenje u borbu koju vode i zašto istu vode. Borbu protiv fašizma, ustaša i sl. pojedinci shvataju kako samo interes srpskog naroda, a ne drugih naroda, a to opet znaci "spasavaj se ko se spasiti može". Sva objašnjenja bledim pogledima su popraćena. Srbi u kninskoj krajini v/o imaju svoje linije interesa, a preko toga ništa.
g) Stanje tč/9. okb na Svetom Roku je kritično što je izvesten načelnik bezbednosti 9. k. molim hitnu intervenciju. Predlog: smeniti kompletno snage sa drugom jedinicom -pohapsiti četnike i kriminalce, zatim odane vratiti na položaj.
h) Bježanje od odgovornosti, odnosno od borbe, za lekarsku se javilo pet starešina i to kap. Puškorić Milan kč (hrvat), vodnik Dimić Goran, kap. Dimovski Branko-strah, zastavnik Veljković Veljko (pobjegao iz Bokanjca -sanitetski podoficir) – kod psihijatra.

466 Svetozar.

467 Vladimir, komandant 9. korpusa.

U 17,00 časova 22.12. po mom rejonu počela je artiljerijska vatra, te zbog tog i napred navedenog nisam bio u mogućnosti da prisustvujem večeri koju je organizovao general Vuković, a na pozivu se zahvaljujem. Rat je rat. Oko 20,00 časova otvorena je pešadijska vatra te sam u tom smislu bio angažovan.

o p š t i p r e d l o g :
1.- Prevesti u k. rim 1. kl. Čurlinov Dimitar, vod. rim1. kl. Abdulahi Šefeki – nije se vratio i sumnjam da će se vratiti, te Mustafa Valjet, proveriti opravdanost bolovanja kapetana Ristić Zorana i poručnika Vlahović Miloša.
2.- Prevesti u rezervu k. rim. 1. kl. Djordjević Milenka (traži da ide iz jna, razlog strah, panika i sl. -komandir voda mb-120mm).
– poručnika Božanić Jovana – defetizam, strah.
3.- Smeniti sa dužnosti komandanta Krstovski Svetozara-majora i njegovog zamenika k. rim 1. kl. Mirčevski Vase – zbog nesposobnosti i nepoveranja vojničkog i starešinskog sastava u iste.
Drugo rešenje zameniti 1/592 mtbr i dovesti drugi bataljon. Ukoliko se bude sporo radilo dovodi se u pitanje izvršavanje postavljenog zadatka od vaše strane. Drugarski pozdrav.

komandant tg-1
pukovnik

M.P.[468]

Lisica Slavko

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 7., kut. 4.

302

1991., prosinac 24.
Glina
Izvješće Štaba TO Glina Štabu 3. operativne zone o masakru nad Hrvatima u Joševici

---

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA
J U G O S L A V I J A
SRPSKA REPUBLIKA KRAJINA
SKUPŠTINA OPĆINE GLINA
ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primjerak br.______

Str. pov. br.: 02-31-1.
Glina, 24. 12. 1991. godine

ŠTABU 3. OZ TOPUSKO

[468] Prijemni pečat: 1. odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. 1200, primljen 23. 12. 1991.

PREDMET: Izvještaj o masakru
u s. Joševici

Dana 16. 12. 1991. obavješten je ovaj Štab daje u s. Joševica oko 13,30 sati od veće grupe za sada nepoznatih izvršilaca izvršen masakr nad stanovništvom toga sela. Prijava[469] je izvršena u 16,00 sati u SJB a javio je stanovnik tog sela Šubarić Ivan.

Uviđajem od strane radnika SJB je utvrdjeno da je ubijeno 19 muškaraca i žena hrvatske nacionalnosti među kojima i četvero djece 10-16 godina starosti. Takodjer su pronadjene 3 ranjene osobe koje su otpremljene u bolnicu od kojih je jedna žena odmah umrla, tako da je konačan bilans 20 mrtvih.

Na lice mjesta je izašla istražna komisija na čela sa istražnim sucem Sužnjević[470] i sucem Jović Radovanom ispred Općinskog suda.

Istragu o okolnostima masakra je preuzeo na sebe nadležni organ SJB, a naši organi bezbednosti takodjer prikupljaju podatke.

Prema poznatim činjenicama osobe su pobijene oružjem malog kalibra a osobe koje su to izvršile su bili u maskirnim uniformama.

Ubijene osobe su sahranjene o trošku Skupštine općine Glina po želji rodbine koja je bila prisutna.

Do nastanka ovog incidenta smatrano je da su ljudi ostali u hrvatskim selima bezbedni jer do tada ništa nije ometalo njihov miran život. Nakon ovog dogadjaja Štab TO u cilju sprečavanja novih nasrtaja na ljudske živote i materijalna dobra svakodnevno upućuje patroli vojne policije a takodjer i patrole prostorne strukture od TO u zoni njihove odgovornosti u sela sa hrvatskim stanovništvom.

AM/VŽ

KOMANDANT TO
MAJOR
M.P.[471] Vlado Čupović, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Vlada Republike Hrvatske

303

1991., prosinac 25.

Izvješće Organa bezbednosti 1. operativne grupe Organu bezbednosti 5. vojne oblasti OS SFRJ o počiniteljima zločina nad Hrvatima u Joševici kod Gline te ubojstvu Hrvata u Petrinji

---

[469] Vidi: Dok. br. 292.

[470] Nikola.

[471] Okrugli pečat: SFRJ, Općina Glina, Štab TO.

KOMANDA 1. OG
ORGAN BEZBEDNOSTI H I T N O
Str. pov. br. 1-61
25. 12. 1991. godine

– ORGANU BEZBEDNOSTI 5. VO
– UPRAVI BEZBEDNOSTI SSNO

a) Stanje u jedinicama:
U toku noći 24./25.12. duž cele linije fronta ustaše su otvarale snažnu artiljerijsku vatru, a posebno po Petrinji, našto je od-strane jedinica OG-1 uzvraćeno. Nije bilo žrtava u našim redovima.
U toku dana (25. 12.) vladalo je zatišje na celom frontu.
Dana. 24. 12. pripadnici 9. mtbr zarobili su pripadnika ZNG MEJAŠKI Dragutina VLADIMIRA rodjen 05. 09. 1939., iz Karlovca, pripadnik 110. Brigade ZNG/ i VEZMAR MILANA po nacionalnosti Srbin, koji su u alkoholiziranom stanju automobilom došli u rejon rasporeda jedinica 9. mtbr. Obrada je u toku.

b) Stanje na teritoriji:
U vezi zločina nad stanovništvom u s. Joševica, kada je ubijeno 21 lice došli smo do podataka da su pripadnici IDG ŠTO Glina vidjeni prije zločina u s. Selište odakle se može prići Joševici. Već ranije smo izvestili da prema opisu preživele ŠIFTAR ANE (majka kap. JNA Šiftar Luke), postoje indicije da je izvršioc JEDNAK BOGDAN, pripadnik spomenute IDG. Prema našim saznanjima grupa se sada nalazi na kursu u Pančevu. Obzirom da navedeni podaci-ukazuju da su mogući počinioci zločina pripadnici pomenute IDG predlažemo da se, za vreme njihovog boravka u Pančevu, preduzmu operativne mere.
Odlazak ove grupe u Pančevo nije išao preko OG-1, već sa ovog područja ima više linija prema vojnom vrhu i Vladi Srbije, koji nam znatno otežavaju planiranje i upućivanje na školovanje ljudstva koje zadovoljava uslove po vašim instrukcijama.
U vezi izveštaja u telegramu br. 1-60 od 24. 12. o. g. pomenuli smo da raspolažemo saznanjima o ubistvima civila u Petrinji. Utvrdili smo, preko SJB Petrinja, da je noću 22./23. 12. u obiteljskoj kući izvršeno ubistvo KRIŽEVIĆ IVANA, rodjen 1936., KRIŽEVIĆ ANE, rodjene 1945. i KRIŽEVIĆ DAMIRA, rodjen 1973., svi hrvatske nacionalnosti. Ubistvo je izvršeno iz "Kalašnjikova", tragova nasilnog ulaska u stan nema, niti bilo kakvih predmeta koji bi ukazivali na počinioca. Isto tako je noću 23./24. 12. izvršeno ubistvo KRNJAIĆ MIRKA, rodjen 1955. i KRNJAIĆ ANE, rodjene 1933. ispred ulaza u kuću u Sisačkoj ulici br. 117 u Petrinji. U dvorištu je pronadjena veća količina čaura raznih kalibara. Napominjemo da je iste noći pucano i na automobil patrole SJB Petrinja, te cenimo da su time upozoreni da se previše ne angažuju oko ovih slučajeva. Istragu oko ovih ubistava vodi SJB Petrinja.

N A Č E L N I K
Podpukovnik M.P.[472]
Milan Ostojić, [v.r.]

[472] Prijemni pečat: brzojav br. 1361, primljen 25. 12. 1991.

Podaci o žrtvama:[473]
1. Kreštalica Matija, r. 1931.g.
2. Škrinjar Milka, r. 1908.g.
3. Kreštalica Milka, r. 1930.g.
4. Štajduhar Kata, r. 1900.g.
5. Štajduhar Kata, r. 1920.g.
6. Štajduhar Bara, r. 1927.g.
7. Škrinjar Ljuba, r. 1943.g.
8. Škrinjar Pajo, r. 1930.g.
9. Škrinjar Katarina, r. 1971.g.
10. Modronja Anton, r. 1912.g.
11. Modronja Marta, r. 1912.g.
12. Brkašić Mara, r. oko '45.g.
13. Škrinjar Ana, r. 1927.g.
14. Šiftar Luka, r. 1969.g.
15. Šiftar Ljubica, r. 1973.g.
16. Šiftar Pavao, r. 1975.g.
17. Šiftar Ivan, r. 1929.g.
18. Štajduhar Ljuba, r.
19. Štajduhar Stevo, r.- oboje izbegli iz s. Skela
20. Šiftar Marija, r. 1933.g.
21. Šiftar Mara, r. 1946.g.

U spisku starješina dezertera UB SSNO pov. br. 514-1 od 10. 12. na red. br. 144 je ROGULJA Mile ĐURO, poručnik, bio na službi u VP. 2935 Delnice, rođ. 10. 08. 1962. god. u Dvoru na Uni. Za istog raspolažemo podacima da se u oktobru mj. javio u OG-1 i sada je na dužnosti K-danta b[474] u 11 br. TO. Pošto ne raspolažemo saznanjima o okolnostima njegovog dezerterstva, molimo vas da nas upoznate i dadete stav oko istog. Napominjemo da je u dosadašnjim borbenim dejstvima k-dant OG-1 istakao zalaganje i rad ovog starješine.

NAČELNIK BEZBEDNOSTI
potpukovnik
..................,[475] [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6043.

[473] Do kraja dokumenta tekst je napisan rukom.

[474] Bojne.

[475] Potpis nečitak.

304

1991., prosinac 26.
Beograd

Zabilješka iz izlaganja Veljka Kadijevića, saveznog sekretara za narodnu odbranu OS SFRJ na sastanku s rukovodstvom Bosne i Hercegovine

---

O D O B R A V A M
SAVEZNI SEKRETAR
ZA NARODNU ODBRANU
General armije
Veljko Kadijević, [v.r.]
M.P. [476]

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak br.5

Z A B E L E Š K A

iz izlaganja saveznog sekretara za narodnu odbranu generala armije Veljka Kadijevića na sastanku sa rukovodstvom SR Bosne i Hercegovine, održanom u Sarajevu 24. decembra 1991. godine

I

Na sastanku s rukovodstvom SR Bosne i Hercegovine savezni sekretar za narodnu odbranu je izneo sledeće stavove:

1) Jugoslovenska narodna armija je institucija jugoslovenske države i ona će to ostati sve dok takva država postoji. To znači da će Armija i ubuduće izvršavati zadatke u skladu sa jugoslovenskim ustavom i saveznim zakonima, uvažavajući pritom realne političke promene u društvu. U vezi s tim značajno je istaći da Armijom komanduje Vrhovna komanda, ali da je neophodna i saradnja sa odgovarajućim institucijama u zemlji, posebno sa rukovodstvima republika;

2) Jugoslovenska narodna armija neće upotrebiti silu radi nametanja političkih rešenja.

3) Osnovni zadaci Jugoslovenske narodne armije u sadašnjem trenutku su sprečavanje daljeg širenja medjunacionalnih sukoba i obezbedjenje uslova za što mirniji rasplet jugoslovenske krize. U toj funkciji je i zalaganje SSNO za angažovanje mirovnih snaga UN u kriznim područjima.

II

Savezni sekretar za narodnu odbranu je navedene stavove o ulozi Jugoslovenske narodne armije u aktuelnoj političkoj situaciji u zemlji konkretnije razradio u odnosu na Bosnu i Hercegovinu po sledećem:

1) Jugoslovenska narodna armija podržava svako političko razrešenje koje podjednako prihvataju sva tri naroda u Bosni i Hercegovini. Armija neće rešenja diktirati upotrebom oružja;

---

[476] Okrugli pečat: Savezni sekretarijat za narodnu odbranu.

2) Armija neće prihvatiti nikakve diktate u realizaciji stavova iznesenih u poglavlju I ove zabeleške;

3) Mir i poredak u Bosni i Hercegovini treba da obezbede snage MUP-a ove republike, a u slučaju medjunacionalnih sukoba snage MUP-a i JNA.

U Bosni i Hercegovini ne sme se dozvoliti bilo kakvo formiranje oružanih sastava van snaga MUP-a i JNA. Svaki pokušaj formiranja paravojnih formacija mora se najenergičnije sprečiti.

4) Bosna i Hercegovina je dužna da izvršava sve obaveze prema Jugoslovenskoj narodnoj armiji, počev od regrutovanja, pa do finansiranja:

5) Rukovodstvo Bosne i Hercegovine je dužno da stvori neophodne uslove za normalno funkcionisanje namenske industrije jer je to i ekonomski interes republike; 6) U toku i posle donošenja političkih rešenja jugoslovenske krize, Jugoslovenska narodna armija je spremna da odmah otpočne svoju transformaciju u skladu sa tim rešenjima.

7) Sva pitanja od zajedničkog interesa treba razmatrati i rešavati u odgovarajućim resorskim institucijama Bosne i Hercegovine i JNA, vodeći računa o prioritetima i njihovom uticaju na stanje u toj republici.

III

Savezni sekretar za narodnu odbranu zapazio je da su stavovi iz izlaganja rukovodilaca Bosne i Hercegovine neuskladjeni i sukobljeni, da je to činjenično stanje koje zahteva strpljivo iznalaženje rešenja mirnim putem. Eventualni početak medjunacionalnih sukoba u ovoj republici imao bi katastrofalne posledice za sve prostore jugoslovenske zajednice, i šire.

Na osnovu stavova iznetih tokom rasprave, savezni sekretar je formulisao sledeće

ZAKLJUČKE I ZADATKE

1) Ključna tačka za ukupno smirivanje stanja u zemlji je prekid rata i stvaranje uslova za razrešenje jugoslovenske krize mirnim putem. Prekid rata je i osnovni preduslov za dovod jene mirovnih snaga Ujedinjenih nacija na krizna područja. Pouke iz rata koji se vodi upozoravaju da po svaku cenu treba sprečiti širenje ratnih sukoba na druge delove zemlje.

2) Vrhunski princip svake vojne organizacije je da vojska uvek mora imati komandanta. Jugoslovenskom narodnom armijom će i dalje komandovati Vrhovna komanda i Predsedništvo SFRJ kao Vrhovni komandant. Autonomno nismo delovali ni ranije, niti smo prihvati takvo delovanje iako je na tome, na odredjeni način, insistirala i Evropska zajednica. JNA neće preuzimati obavezu i odgovornost institucija političke vlasti za donošenje političkih odluka.

3) Organi MUP-a Bosne i Hercegovine i Organi bezbednosti JNA treba za par dana da utvrde broj, jačinu i lokaciju paravojnih formacija prostoru BiH i preduzmu efikasne mere za njihovo razoružavanje. Uspešnom realizacijom ovog zadatka stvoriće se pretpostavka za mirno razrešenje problema u Bosni i Hercegovini.

4) Jugoslovenska narodna armija će, u okviru svoje nadležnosti, pružiti pomoć u organizaciji povratka iseljenih lica, ne samo na prostor istočne Hercegovine, već na sva područja sa kojih je izvršeno iseljavanje.

5) Neophodno je istražiti zločine na ratom zahvaćenom prostoru Bosne i Hercegovine, a protiv njihovih počinilaca povesti zakonski postupak.

6) Potrebno je da Vlada Bosne i Hercegovine, Vojnoprivredni sektor i Sektor pozadine SSNO formiraju zajedničku radnu grupu (tim) koja će se najneposrednije baviti pitanjima ukupne ekonomske saradnje.

7) Organi Bosne i Hercegovine i organi bezbednosti JNA utvrdiće medjusobne obaveze i razrešiti sporna pitanja u vezi realizacije Odluke Predsedništva SFRJ o obezbedjenju saveznih robnih rezervi od strane JNA na prostoru ove republike.

26. 12. 1991. KABINET SSNO

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6046.

305

1991., prosinac 26.

Izvješće Stanice javne bezbjednosti Benkovac Stanici javne bezbjednosti Obrovac o masakru nad Hrvatima u selu Bruška

---

STANICA JAVNE BEZBJEDNOSTI
B E N K O V A C
Broj: KU-88/91.
Benkovac, 26.12. 1991.

STANICI JAVNE BEZBJEDNOSTI
OBROVAC

PREDMET: Dogadjaj u Bruškoj.-

Dana 21.12.1991. godine u vremenu oko 19,3o-2o,oo sati u selu Gornja Bruška, zaseok Marinovići, od strane više nepoznatih lica izvršeno je masovno ubijstvo mještana tog zaseoka (spisak stradalih i prilogu).

Od ukupnog broja napadača (pretpostavlja se da ih je bilo više) vidjena su trojica koji su, prema izjavi ranjenog preživjelog Marinović Ante, pok. Roka, bili obučeni u maskirne uniforme kakve nosi milicija Krajine, gologlavi, bez obilježja. Naoružani su bili automatskim puškama domaće proizvodnje o čemu svjedoči i veći broj pronadjenih ispaljenih čahura cal. 7,62 mm za automatsku pušku. Osim ovih pronadjeno je nekoliko čaura cal. 7,9 mm, 1 neispaljeni metak istog cal i nekoliko čaura cal. 7,62 mm za pištolj, sve domaće proizvodnje.

Na licu mjesta nikakvi drugi tragovi nisu pronadjeni. Prema dosad prikupljenim saznanjima napadači su, bez suvičnih riječi, ulazili u kuće, izvodili zatečene napolje i odmah ih ubijali. Ulazne rane na svim leševima su pretežno u predjelu grudi, odnosno s prednje strane, što navodi na konstataciju o streljanju.

Tako su u kući Marinović Roka zatekli njega, sinove mu Dušana i Antu, rodjaka Marinović Petra i komšiju Drača Svetozara. Jedan od napadača ostao je na vratima kuhinje, a dvojica su ih istjerala vani. Marinović Dušan je molio napadače da ga ne ubiju, riječima:

"Nemojte zbog dice", našto je jedan od napadača odgovorio: "Moram". Odmah su u dvorištu uz zid kuhinje ubili Roka i Dušana, a Marinović Petra i Draču na ulaznim vratima u dvorište, vjerovatno pri pokušaju bijega. Marinović Ante je uspio preskočiti zid, ali je u bijegu pogođen u prepone, desnu nadlakticu i srednji prst desne ruke. Tako ranjen došao je do Kalanjeve Drage (Bjelina), odakle je dovešen u Dom narodnog zdravlja Benkovac. Ubijanje u ovom dvorištu gledala je sa sprata kuće žena pok. Marinović Dušana – Ljiljana, rodjena Kužet iz Dobropoljaca.

U kući Marinović Bore (nalazi se duže vrijeme u Zadru) napadači su zatekli ženu Bore Mariju i kćer Jasnu, Drača Soku, ženu Svetozara sa djetetom, Marinović Jeku, ženu Petra i Marinović Dragana sin Jose. Napadači su zakucali na vrata i na pitanje Marinović Marije: "Tko je", izvana se čuo glas: "Otvaraj, mi smo milicija Krajine, Martićevci". Marija je odgovorila da neće otvoriti vrata jer je kasno, našto su se odmah začuli pucnji. Marinović Dragan je tad otvorio vrata i izišao, a odmah se začulo više glasova: "Ruke uvis". Sva prisutna ženska lica na druga vrata su odmah pobjegli iz kuće, za njima je pucano i u ruku je ranjena Marinović Jasna, kći Bore.

Leš Marinović Dragana pronadjen je ispred dvorišta njihove obiteljske kuće, kraj leša njegove majke Ike. Otac mu Joso uspio je pobjeći i spasiti se.

U kući Marinović Krste ubijen je on, žena mu Draginja, Marinović Stana zv. Duka i njena zaova Marinović Maša, inače hluhonijema osoba.

U ovoj kući nije bilo preživjelih svjedoka masakra.

Uvidjaj na licu mjesta obavila je istražni sudac Općinskog suda u Benkovcu Dražić Milica i ekipa za uvidjaje ove Stanice, sutradan – 22. 12. 1991. godine od 15,oo sati, nakon sprovedene akcije čišćenja kompletnog područja. U akciji čišćenja nismo do nikakvih korisnih saznanja, koji bi navodili na počinioce ovog masakra.

Svih 9 poginulih lica koji su hrvatske nacionalnosti sahranjeni su u porodičnim grobnicama na groblju u Rodaljicama 23.12.1991. godine, uz jako obezbedjenje, a Draču Svetozara, koji je srpske nacionalnosti i iza koga je ostalo petero malodobne dece, sahranila je rodbina 24.12.1991. godine na groblju u Brgudu.

Do sada poduzetim operativnim mjerama i radnjama nismo došli do korisnih saznanja na otkrivanju počinilaca ovog zločina.

Molimo da na svom području, posebno u Medvidjoj, Bilišanima i Zelengradu, a u skladu s iznijetim, pokušate doći do saznanja o počiniocima.
O eventualnim saznanjima odmah nas obavjestite.

NAČELNIK
Boško Dražić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 285.

306

1991., prosinac 26.

Službena zabilješka Službe državne bezbjednosti – Odjel Banija o glasinama da se sprema uvođenje vojne uprave u tzv. "SAO Krajini", o zločinima protiv Hrvata u Joševici i Petrinji te međusobnim borbama suprotstavljenih političkih frakcija

---

RS KRAJINA
MUP – SDB ODJEL BANIJA 26. 12. 1991. g.

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

Iz vojnih izvora saznali smo da se sprema uvođenje vojne uprave u Krajini. Vojna uprava bi se uvela 1. I. 1992. g.

Analizom događaja koji su se desili i još se dešavaju na Baniji, zaključujem da u svemu tome ima sistema i tempiranosti vremenske u događanju.

Ti događaji služe da se izazove privid nefunkcionisanja civilne vlasti i nesigurnosti građana, sa krajnjim ciljem smjene te iste vlasti.

Karakteristični događaji:

– Hrvatsko selo Joševica kraj Gline poprište je događaja koji je zaprepastio ljude na Baniji. U toku noći pobijeno je dvadeset dva lica hrvatske nacionalnosti, mahom staraca. Joševica je selo koje je u II. svjetskom ratu bilo na strani partizana i dio ljudi je bio u partizanima tako da ti ljudi nisu se osjećali ugroženima i nisu napuštali kuće i selo. Interesantno je da susjedno selo **Doljnaci i Priseka** čisto ustaški onda i sad nisu ni dirnuti. Po nekim informacijama to su izvršili ljudi grupe "IDE GE" (IDG) koje kontrolira TO i vojska. Dio tih ljudi je sada na obuci u Pančevu.

– U gradu Petrinji dešavaju se likvidacije čitavih hrvatskih familija. Po nekim izvorima to čine ljudi u vojnim uniformama i teško je doći do informacija. Upozoren sam sa više strana da ne ispitujem i interesiram se za to, da ne bi prošao isto tako.

– Pojedinci iz vojske rade konstantno protiv predsjednika S.O. Petrinja doktora Maljkovića[477] koji je Babićev[478] čovjek.

– Gužva u Glini. Komandir specijalne jedinice Siniša Martić – Šilt u dogovoru sa vojskom blokirao je Glinu i sve muškarce koji nisu bili mobilizirani lovili su po gradu i vodili na front. Martića-Šilta su zatim postavili za komandanta grada. Prošle subote održan je sastanak u Glini gdje je general Niković[479] vodio glavnu riječ. Napao je doktora Jovića[480] (Babićev čovjek), Šilta prisilio da se povuče sa mjesta komandanta grada. Na njega je vršen i psihološki pritisak (prijetnje telefonom, smrću, likvidiranjem).

– Načelnik Sup-a Glina Momčilović Dujo dao je generalu Nikoviću vozilo pežo 505 i šofera koga plaća Krajina koji mu služi kao pratioc. General je bio na zarukama

---

[477] Dr. Radovan.

[478] Milan.

[479] Špiro.

[480] Dušan.

Momčilovića u nedelju. Pratioci doktora Jovića su na platnom spisku MUP-a Krajine. Ljudi koje je Momčilović preko Beograda pokušao da uposli u firmi: Dmitrović; Ćupović; Baždar; Milošević nalaze se sada na obuci u Pančevu, navodno s njima je bivši komandant TO Čane Divjakinja i dio grupe "IDE GE".

– Šef KOS-ovog centra RV-PVO u Bosanskom Novom Bogdanić Mile plaši svoje ljude i druge pojedince informacijom da je DB (konkretno ja) napravila spiskove za likvidaciju. To isto javno priča i za načelnika SUP-a u Dvoru Bjelca. KOS je nagazio generala Špiru Nikovića zbog odnosa prema oficirima i borcima na prvoj liniji. Inače ima dosta primjedbi na ponašanje Nikovića.

TINTOR BRANKO

Preslika, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 267.

307

1991., prosinac 26.
Knin

Zapovijed Milana Babića, komandanta OS RSK za gađanje ciljeva po Zagrebu

---

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST KRAJINA
ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE
Br. 86/91
26. 12. 1991. god.
K N I N

VOJNA TAJNA
STROGO POV.

T E L E G R A M

KOMANDI 3. OPERATIVNE ZONE

1. IZVRŠITE PREMEŠTANJE VP BATERIJE 130 mm U ŠIRI REJON S. MAĐARI, S. GRADAC, LIJEVO SREDAČKO U GOTOVOSTI ZA DEJSTVO PO CILJU (ZAGREB) X=74800, Y=76000, Z=180.

GOTOVOST ZA DEJSTVO 27. 12. U 12,00 ČASOVA.
UTROŠAK MUNICIJE 0,5 b/k.
IZVESTITE O GOTOVOSTI U 11,00 ČASOVA

K O M A N D A N T OS
REPUBLIKE SRPSKA KRAJINA
M.P.[481] Dr. Milan Babić, [v.r.]

---

[481] Okrugli pečat: SAO Krajina, Knin, Štab TO.

PREDAO: 26.12.1991. U 20,30

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5011.

308

1991., prosinac 27.
Topusko

Telegram Štaba 3. operativne zone predsjedniku RSK Milanu Babiću u kojemu javljaju da zbog tehničkih razloga ne mogu izvršiti gađanje ciljeva po Zagrebu

---

PNŠ ONP
– IZVESTITI PRED. BABIĆA
– UNETI u OPERATIVNI IZVEŠTAJ
......., [482][v.r.]

Štab TO Topusko
datum 27. 12. 1991. godine
broj telegrama 144

Štabu TO Srpske Republike Krajina

Naredjenje koje smo dobili od predsjednika Babića ne možemo izvršiti iz tehničkih razloga.

načelnik Štaba Topusko

primio šifrer Milas Slobodan u 10, sati

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5011.

309

1991., prosinac 27.
Topusko

Telegram Štaba 3. operativne zone Štabu TO RSK u kojemu javljaju da za gađanje ciljeva po Zagrebu moraju zatražiti odobrenje od načelnika Generalštaba OS SFRJ ili komandanta 5. armijske oblasti

---

[482] Potpis nečitak.

Štab TO Topusko
datum 27. 12. 1991. godine
broj telegrama 145

Štabu TO Srpske Republike Krajine

Na osnovu vašeg telegrama u vezi dejstva po Zagrebu, iz rejona s. Madjari-Gradaca ne možemo izvršiti jer tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju. Odobrenje mora da se traži od načelnika Generalštaba ili komandanta 5. armijske oblasti, jer ovo nije u našoj nadležnosti.

Štab Treće operativne zone
Rade Vujaklija

[483]primio šifre Milas[484]
u 15,30 casova
27. 12. 1991. god.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 4020.

310

1991., prosinac 28.

Zapovijed Komande 9. vojnopomorskog sektora OS SFRJ Komandi mjesta Orašac o osnivanju Sabirnog centra za prihvat ratnog plijena u napadu na Dubrovnik

K O M A N D A
9. VOJNOPOMORSKOG SEKTORA
Pov. br. 7-144
28. 12. 1991. godine

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

Sabirni centar i postupak
sa zaplenjenim MS,
n a r e d j e n j e.-

K-da mesta Orašac

U vezi akta Komande 9. VPS, pov. broj 27-68 od 26. 12. 1991. godine, a u cilju regulisanja postupka sa zaplenjenim MS i rad u Sabirnom centru,

N A R E D J U J E M:

[483] Tekst dopisan rukom.

[484] Slobodan.

1. U rejonu Sutorinskog polja u motelu "Vinogradi" formirati Sabirni centar za prihvat zaplenjenih i oduzetih materijalnih sredstava iz ratnog plena.
2. Rukovalca Sabirnog centra odrediće Komanda 367. MPB, i isti treba biti mladji oficir najmanje čina starijeg vodnika tehničke službe, čiji je zadatak da organizuje evidenciju i kontrolu ulaza i izlaza materijalnih sredstava. Motorna vozila čuvati na parkingu motela, a ostala NVO u sali motela.
3. Fizičko obezbeđenje Sabirnog centra izvršiti sa 5 vojnih policajaca – ročnog sastava iz 9. bVP, a na parkingu m/v ljudstvo straže iz sastava motela "Vinogradi".
4. Strogo se zabranjuje izdavanje bilo kakvih materijalnih sredstava iz Sabirnog centra, bilo vojnim jedinicama i ustanovama, fizičkim ili pravnim licima, bez dozvole Organa za civilnu upravu Komande 2. OG
5. Komanda 9. VPS, sklopiće ugovor o zakupu 3 bungalova za smeštaj ljudstva i prostora za smeštaj MS u motelu "Vinogradi" sa DP PKB – "Južni Jadran", na bazi dostavljene ponude.
6. Ishranu ljudstva koje je angažovano za rad u Sabirnom centru, obezbediće 1. poz. č./367. MPB, doturom hrane u motel "Vinogradi".
7. Sabirni centar u motelu "Vinogradi" otpočeće sa radom 28. 12. 1991. godine.
8. Za ispravan rad Sabirnog centra odgovoran je pukovnik Petar Dragičević i kapetan fregate Huso Kunić.

SDJ/MĆ

K O M A N D A N T
viceadmiral
M.P.[485] Miodrag Jokić, [v.r.]

Izvornik, strojopis, latinica
Arhiv Županijskog suda u Dubrovniku

311

1991., prosinac 30.

Izvješće Komande 1. mtbr Komandi 9. korpusa OS SFRJ o pronalasku dvadeset i četiri tijela osoba koje su masakrirane i spaljene u Lipovoj Glavici

---

K O M A N D A 1. mtbr
SAO KRAJINE
30. 12. 1991. g.
pov. br. 49-2

KOMANDA 9.K.
dež operativni
za por. boj. broda
ZELENBABU N.[486]

I Z V E Š T A J po traženim pitanjima
povodom masakriranja 24 lica u Perušiću

[485] Okrugli pečat: Komanda 9. vojnopomorskog sektora.

[486] Krivo, riječ je o Srećku.

Po izveštajima koje sam dobio od centra za obaveštavanje iz Gračaca, u Lipovoj Glavici je ostavljena grupa mrtvih, masakriranih lica, spaljenih tijela od kojih neka imaju otsečenu glavu. Za četiri lica se smatra da su deca. Samo 4 lica su identifikovana ali nisu mi dali imena jer ih ni oni ne znaju u centru za Obavještavanje.
Ukupno je ubijeno na stravičan način 24 osobe, sve najverovatnije sa prostora iza fronta i linije dodira. Od njih 24-oro, dvoje su radili u Gospiću.
Sa teritorija Opština Gračac i D. Lapac kažu da nisu njihovi meštani.
U Korenici nemaju ni jednog zarobljenika jer su ih predali u Knin i na aerodrom "Željava" u Bihaću.

30. 12. 1991. g.
15,00 časova

M.P.[487]

pom. NŠ za ONP
ppuk. Rade Rajić, [v.r.] M.P.[488]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6045.

312

1991., prosinac 30.
Knin

Komanda 9. korpusa OS SFRJ dostavlja I. upravi Generalštaba OS SFRJ obrazloženje za napadnu operaciju "Udar-91" u Ravnim kotarima, kojom bi odsjekli jug Hrvatske te blokirali i osvojili Zadar

---

"UDAR-91"[489]

KOMANDA 9. KORPUSA
Str. pov. br. ______
17,00 30. 12. 1991. g.
Knin

PRVOJ UPRAVI GŠ OS SFRJ

Obrazloženje odluke
sa ograničenim ciljem.-

---

487 Prijemni pečat: Brzojav, primljen 30. 12. 1991.
488 Okrugli pečat: Komanda 1. motorizovane brigade.
489 Rukom dopisan kodni naziv napadne operacije.

Po naređenju Načelnika GŠ OS SFRJ šaljemo Vam skraćeno obrazloženje odluke za izvođenje napadne operacije sa ograničenim ciljem.
Radi se o operaciji za poboljšanje operativnog položaja na frontu u Ravnim kotarima, čijom realizacijom stvaramo povoljnu operacijsku osnovicu za dugotrajnu odbranu za duži vremenski period ili nastavak ofanzive za izbijanje na obalu mora.

1.- CILJ OPERACIJE SA OGRANIČENIM CILJEM
Energičnim napadom razbiti snage neprijatelja, osloboditi teritoriju, zauzeti dominantne položaje na frontu u Ravnim kotarima i preći u odbranu. Nakon posedanja povoljnih položaja pristupiti uništavanju odsečenih snaga, zaštiti međuprostora i bokova i obezbediti potpunu kontrolu teritorije u zoni odgovornosti korpusa.

2.- GRUPISANJE SNAGA I NAČIN DEJSTVA NEPRIJATELJA
U zoni dejstva 9.korpusa neprijatelj angažuje glavne snage 6. operativne zone Split, sastava; 4., 112., 113., 114., 115., 126., 128., 134. i 142. br OSH, Zadarski sektor i glavnina HRM, sa ciljem odsudne odbrane gradova Zadar, Šibenik i Split, a ofanzivnim dejstvima ka Drnišu i Ravnim kotarima zauzme izgubljenu teritoriju, aerodrom Zemunik, poboljša operativni položaj i stvori osnovicu za dalja dejstva na prostoru Republike Srpske Krajine.
– Na pravcu Zadar – Novigrad angažuje l12., 134. i 1/4. br i 3 samostalna bataljona (Zadar, Škabrnje i Maslenica).
– Na pravcu Biograd n/m – Benkovac angažuje 114. br i samostalni bataljon Stankovci.
– Na pravcu Šibenik – Kistanje (Drniš) angažuje 113. br.
– Na pravcu Split – Drniš angažuje 115. i 142. br.
– Na pravcu Split – Sinj – Vrlika angažuje 126. i 4. br OSH
– Na pravcu Gospić – Medak angažuje 117. i 128. br OSH

3.- OSNOVNA ZAMISAO
Sprečiti ubacivanje DTG i jedinica neprijatelja u zonu korpusa uz istovremeno čišćenje zone od ostavljenih i zaostalih delova; pregrupisati snage i sredstva, stvoriti rezerve na nivou združenih sastava i korpusa za protivudar na izabranim pravcima radi izvodjenja operacije sa ograničenim ciljem.
Za protivudar glavne snage grupisati u zahvatu opšteg pravca Drniš – Šibenik, a pomoćne snage na pravcima Benkovac – Zadar i Benkovac – Biograd na moru i s. Vukšić – s. Stankovci – s. Pirovac.
CILJ: sprečiti ubacivanje DTG i manjih jedinica i biti u gotovosti za odbijanje napada širih razmera i slamanje napadne moći neprijatelja. Istovremeno obrazovati rezerve na taktičkom i operativnom nivou za nanošenje odlučnog protivudara na izabranim pravcima.
U napadnoj operaciji razbiti snage neprijatelja na pravcima s. Sedramić – Mideno brdo – Konjevrate, u Skradinskom zalivu, s. Stankovci, s. Galovac, s. Donji Zemunik, s. Poličnik i Novigrad, ovladati dominantnim objektima, skratiti front, popraviti operativno taktički položaj, izbiti na liniji s. Rovanjska – s. Posedarje – s. Poličnik – s. Crno – s. Debeljak -Vrčevo (tt. 213) – s. Kakma – s. Vrana – s. Stankovci – s. Gaćelezi – Skradin – Mideno brdo – s. Kljaci Crivac (tt. 965) – s. Hrvace – s. Rumin. Na dostignutoj liniji preći u odbranu, izvršiti utvrdjivanje i zaprečavanje, organizovati život i rad jedinica za duži period i biti u gotovosti za odbijanje napada i ofanzivnih dejstava neprijatelja.

Operaciju sa ograničenim ciljem izvršiti u tri etape u trajanju 5-8 dana.

U I etapi, u trajanju 2-3 dana, izvršiti pregrupisavanje snaga i napad na snage neprijatelja na prostoru Novigrada, s. Poličnika, s. Galovca i s.Donji Zemunik.
U II etapi, u trajanju od 1-2 dana, razbiti snage neprijatelja u Skradinskom zaledju, na prostoru s. Konjevrate, Mideno brdo, s. Sedramić i na pravcu s. Ružici – s. Kljake.
U III etapi, u trajanju 2-3 dana, pregrupisati snage i razbiti neprijatelja na pravcu: s. Vukšić – s. Stankovci – s. Pirovac, istovremeno izvršiti čišćenje zone od ubačenih, zaostalih i odsečenih snaga neprijatelja.
Operativni raspored u ešelonu sa rezervom, snage za podršku, snage za PVO,snage za obezbedjivanje borbenih dejstava, snage za izmeštanje i zaštitu TMS iz garnizona Šibenik.

4.- Zadaci jedinica
4.1.- 180. mtbr (bez 2. okb i 3. mtb) sa okb/221. mtbr, 1-3/9. map i 1-2/9. map.
U I etapi operacije razbija snage neprijatelja u rejonima s. Pridraga, s. Podgradina, Novigrad, s. Rupalj, s. Poličnik i s. Suhovare. Ovladati linijom: s. Posedarje – s. Alići – s. Poličnik.
U slučaju povoljnog razvoja situacije, slabog otpora neprijatelja i mogućnosti angažovanja rezerve korpusa, nastaviti dejstva ka Ninu i Zadru radi blokade Zadra i stvaranja uslove za njegovo zauzimanje.
U II etapi, nakon što 3. br TO preuzima položaje u rejonima s. Posedarje, s. Rupalj, s. Islam Grčki, izvući 2. motorizovani bataljon u rejon Benkovca radi popune i sredjivanja, vrši manevar dela snaga na prostor Benkovca, s. Raštević, s. Škabrnja, s. Donje Biljane, a potom koncentričnim napadom razbija snage neprijatelja u rejonima s. Galovac, s. Gorica, s. Debeljak, s. Donji Zemunik i izbija na liniju: s. Murvica – Musapstan -s. Crno – s. Debeljak – Vrčevo (tt 213).
U III etapi, nakon pregrupisavanja snaga, uz artiljerijsku i avijacijsku podršku razbija snage neprijatelja u rejonu s. Vukšić, s. Stankovci, s. Pirovac i izbiti na liniju: s. Radošinovci – Gorivuk (tt. 26?) – s. Putičanje.
Po izbijanju na pomenutu liniju prelazi u odbranu, izvršiti zaprečavanje i uredjenje položaja za duži boravak i biti u gotovosti za odbijanje napada i sprečavanja prodora neprijatelja u Ravne Kotare.
Gotovost za odbranu i aktivna dejstva odmah, a početak ofanzivnih dejstava po posebnom naredjenju na D+ ______.
Podržava II KAG-9 u toku dejstava na pravcu: s. Vukšić – s. Stankovci – s. Pirovac.
KM u kasarni Benkovac.

4.2.- 3. br TO sa 3/180. mtbr i OdTO Obrovac organizuje i izvodi odbranu u zoni: s. Rovanjska, s. Rupalj, s. Korlat, Bobija (tt. 584)
Zadatak:
U I etapi operacije, pogodnim grupisanjem snaga i sredstava, u sadejstvu sa 180. mtbr razbija snage neprijatelja na pravcu Debelo brdo – Pridraga i s. Smilčić – Novigrad. Nakon čišćenja prostora, poseda delom snaga rejon odbrane s. Posedarje, s. Alići, s. Smilčić i obezbedjuje pregrupisavanje snaga 180. mtbr.
U daljem, u II i III etapi operacije, čisti zonu odbrane brigade i sprečava prodor snaga neprijatelja na pravcu: s. Ražanac – s. Posedarje – Novigrad i s. Dračevac Ninski – s. Lovinac – s. Rupalj – s. Islam Grčki. Delom snaga, do jednog bataljona, u gotovosti za čišćenje zone i kontrolu teritorije u Ravnim Kotarima i obezbedjenju dejstva 180. mtbr ka Donjem Zemuniku, s. Galovcu i s. Raštane.

KM u rejonu s. Debelo brdo (tt. 339), aerobaza.

4.3. – 2. br TO sa 2 okb/180. mtbr i div. 122 mm organizuje i izvodi odbranu u zoni: isključno s. Pirovac, isključno s. Nos Kolik, Roški Slap, s. Lišane Ostrovačke.
Zadatak: pogodnim grupisanjem snaga i sredstava, u sadejstvu sa 180. mtbr i 221. mtbr u I etapi vrši pregrupisavanje snaga, pogodnim manevrom razbija snage neprijatelja u Skradinskom zaledju, izbija na obalu r. Krke, zauzima Skradin.
U II etapi pregrupiše snage, u sadejstvu sa 180. mtbr, razbija snage na pravcu s. Čista Mala – s. Putičanje i s. Čista Mala – s. Gaćelezi, vezuje što jače snage neprijatelja i izbija na liniju: Mali Crni Vrh (tt. 200) -s. Gaćelezi – Čardak (tt. 191) – s. Prokljan – Skradin.
U III etapi, odsudno brani dostignutu liniju, vrši zaprečavanje i uredjenje položaja za duži boravak i u gotovosti za odbijanje napada i sprečavanje prodora neprijatelja kroz zonu odbrane
Podržava II KAG-9, po zahtevu.
KM u rejonu s. Djevrske.

4.4.- TG-1, sastava 9. okb i 1/592. mtbr, razmešta se u rejonu Trbounje, Drniš, Oklaj.
Zadatak:
U sadejstvu sa 2. br TO i 221. mtbr, pogodnim grupisanjem snaga, delom snaga razbija snage neprijatelja na pravcima Drniš – s. Žitnić – s. Konjevrate i Trbounje – s. Ključ – s. Nos Kolik.
Čistiti prostor medjurečja r. Čikole i r. Krke od neprijatelja i izbija na liniju s. Nos Kolik – Mideno brdo, stavlja pod kontrolu, most na r. Čikola i izvore vode za snabdevanje Šibenika odakle biti u gotovosti za odbijanje protivnapada neprijatelja sa pravca Šibenik – Debeljak – s. Konjevrate.
Na dostignutoj liniji prelazi u odbranu do preuzimanja položaja od strane snaga 221. mtbr.
Podržava I i II KAG-9 i KGVBR-9.
KM u rejonu Trbounje.

4.5.- 221. mtbr organizuje i izvodi odbranu u zoni: s. Nos Kolik, s. Gornje Ogorje, Bat (tt. 1206), jezero Brljan.
Zadatak: Pogodnim grupisanjem snaga i sredstava u sadejstvu sa TG-1 i 2. br TO u I etapi operacije dejstvuje na pravcima: s. Žitnić – s. Unešić i s. Kričke – s. Kljaci, razbija snage neprijatelja na pravcima napada, izbija na liniju s. Unešić – s. Donje Vinovo – s. Ramljane – s. Crivac.
U II etapi operacije pregrupisati snage, preuzima front od TG-1 na liniji s. Nos Kolik – Mideno brdo.
Delom snaga kontrolisati medjuprostor Svilaje i sprečava ubacivanje neprijatelja u medjuprostore sa 1. br TO.
U III etapi operacije u gotovosti za odbijanje protivnapada sa pravaca Split – Muć – s. Ružici, Trogir – s. Unešić – s. Žitnić – Drniš.
Na dostignutoj liniji prelazi u odbranu, vrši zaprečavanje i uredjenje položaja za duži boravak.
Podržava I KAG-9 i KGVBR-9, po zahtevu.
KM u rejonu s. Tepljuh.

4.6.- 1. br TO glavnim snagama odsudno brani pravac Gospić – Gračac, a pomoćnim brani pravac Sinj – Vrlika.
Zadatak: U toku trajanja operacije pogodnim grupisanjem snaga i sredstava, u sadejstvu sa snagama TO RSK sprečava prodor snaga neprijatelja na pravcima Sinj – Vrlika i Gospić – Sveti Rok.

Deo snaga, do ojačanog bataljona, imati u rejonu Sveti Rok u rezervi korpusa u gotovosti za dejstvo na pravcu: Sveti Rok – prevoj Mali Alan – Obrovac i Sveti Rok – Knin.
KM u rejonu Sveti Rok.

4.7. 84. vazduhoplovna baza, svim snagama i sredstvima, organizuje i izvodi odsudnu odbranu aerodroma Zemunik i civilnog aerodroma, objekata Križ i Babin dub.
Zadatak: Pogodnim grupisanjem snaga i sredstava u sadejstvu sa 180. mtbr, nanositi snagama neprijatelja što veće gubitke u ljudstvu i TMS, sprečiti napad na aerodrom i objekte Križ i Babin dub. Delom snaga sadejstvovati 180. mtbr u razbijanju snaga neprijatelja u rejonu s. Donji Zemunik i s. Galovac.
U slučaju povoljnog razvoja situacije preseći komunikaciju Zadar – Šibenik u rejonu s. Sukošane a delom snaga sadejstvovati 180. mtbr u blokadi Zadra. U daljem se utvrditi na dostignutim linijama, zatvoriti medjuprostore i obezbediti krila i bokove, organizovano pratiti situaciju kod neprijatelja i preduzimati mere u cilju sprečavanja dejstava po aerodromu i objektima infrastrukture, dejstvujući prvenstveno po sredstvima koja dejstvuju ka aerodromu.
Podržava BrAG-180, po zahtevu.
KM aerodrom Zemunik.

4.8. ŠTO RSK, u sadejstvu sa jedinicama i pozadinskim ustanovama 9. korpusa organizuje borbenu kontrolu teritorije severno od linije: Benkovac – s. Djevrske – Drniš – s. Ružić – s. Maljkovo – s. Dabar, sa zadatkom osmatranjem, patroliranjem i zasednim dejstvima otkrivati sve ubačene izvidjačke i diverzantske grupe neprijatelja, a potom organizovati poterno-potražna dejstva, razbijanje i uništavanje otkrivenih, naoružanih grupa i pojedinaca.
Glavne snage na ovom zadatku angažovati i težište imati na prevojima M. Alan, Prezid, Klanac, Bruvno (tt. 750), Lemeš (tt. 854), Srbski klanaci, Jurina glava tt. 208; u rejonima Mačkovača (južno od Karin – Slana), s. Djevrske, s. Oklaj, s. Otišić i oko naseljenih mesta Obrovac, Benkovac, Kistanje, Drniš, Knin i Vrlika i raskrsnicu puteva u s. Medvidja.
Vrši obezbedjenje medjuprostora i bokova snaga korpusa u zahvatu pravaca: Vrčevo (tt. 212) – Nadin – Debelo brdo; Pećina (tt. 150) – s. Zapližane – Debelo brdo (tt. 339); s. Vukšić – Donji Lepuri – Velika Mejanica (tt.414); s. Medjare – Lišane Ostrovačke – s. Banici; Rupe – s. Kistanje – Biovičino selo; Drinovci – s. Širitovci – s. Oklaj; s. Vukašini – s. Kanjane – Lemeš – Vrlika; s. Donje Ogorje – Drvenjak – Lemeš – Bat (tt.1206) i s. Bitelić – Vučipolje – Perkovića draga – Mračna pećina – s. Palačevići.
Vrši obezbedjenje na širem prostoru razmeštaja komandnih mesta i vatrenih položaja artiljerije po sledećem: KM korpusa i brigada, vatrenih položaja I i II KAG-9, KGVBR-9, POOd-9 i BrAG u rejonima po izvodu iz odluke na karti razmere 1:100.000 koju vam dostavljamo.
KM u objektu mirnodopske lokacije.

4.9. Snage bezbednosti RS Krajine, u sadejstvu sa snagama TO RS Krajine, jedinicama i ustanovama 9. korpusa vrši bezbednosnu kontrolu teritorije severno od linije: Benkovac – s. Djevrske – Drniš – s. Ružić – s. Maljkovo – s. Dabar.
Za potrebe čišćenja i obezbedjenja teritorije formirati dve grupe specijalaca četnog i tri grupe specijalaca vodnog sastava, koje opremiti i osposobiti za čišćenje teritorije pretresom terena i objekata na njemu, pretresom zgrada i objekata u naseljenim mestima i likvidacijom zaostalih i ostavljenih naoružanih grupa i pojedinaca. Grupe opremiti i osposobiti za dejstvo hemijskim sredstvima za privremeno onesposobljavanje.

Patroliranjem i kontrolom saobraćaja, uspostaviti potpunu kontrolu kretanja lica svih kategorija, a pri tome sva lica koja ne mogu pouzdano potvrditi svoj identitet i obrazložiti razloge kretanja i boravka u rejonima i zonama, privoditi istražnim organima korpusa za vojna i naoružana lica, a organima RS Krajine za civilna i nenaoružana lica. Sva lica koja u toku kontrole pružaju otpor, oružjem i bekstvom, likvidirati.
KM u rejonu Tvrdjave Knin.

5. PODRŠKA
a) Avijacijska:
5. KoRV i PVO u gotovosti za dejstva na zadacima vatrena podrška jedinica 9. korpusa, po pozivu. Jedinice pomoćne avijacije biće angažovane na zadacima prevoženja.

b) Artiljerijska:
Obrazovati:
I KAG-9 sastava: 9. map (bez 1. 3. i 4)
Komandant grupe, komandant 9. map.
VP u rejonu s. Ožegovići, s. Biočić, s. Tepljuh.
II KAG-9 sastava: 4/9. map
Komandant grupe, komandant 4/9. map
VP u rejonu Djevrske, s. Smrdelje, s. Varivode.
KGVBR-9 sastava: 3/9. map (bez 1)
Komandant grupe, komandant 3/9. map
OčP u rejonu s. Miočić, s. Biočić, s. Tepljuh.
I POOd-9 sastava 557. mpoap (bez 2.)
Komandant odreda, komandant 557. mpoap
POR u rejonu s. G. Biljane, s. Smilcić, Trljuge.
II POOd-9 sastava 2/557. mpoap
Komandant odreda, komandant 2/557. mpoap
POR u rejonu s. Smoković, s. Reljići, Vlaka.
Pridati:
1/9- map 1/9. map 2. br TO.
1-2/9. map i 1-3/9. map 180. mtbr.

Zadaci:
– U gotovosti za podršku snaga korpusa na pravcima: Drniš – Split, Drniš – Šibenik, Benkovac – Zadar i s. Medak – Gospić.
– Podržava snage korpusa u razbijanju i uništenju ubačenih i ostavljenih snaga neprijatelja.
– Podržava snage korpusa u slamanju ofanzivnih dejstava neprijatelja širih razmera.
– Biti u gotovosti za podršku I i II POOd-9 na pravcu Benkovac – Zadar.6.

Inžinjerijsko obezbedjenje
Inžinjerijsko obezbedjenje vršiti sastavnim snagama, pridatim inžinjerijskim sastavima i dodeljenim MES.

6.1. 594. inžinjerijski puk, nakon preselenja, angažovati na sledećim:
– kontrola postavljenih minskih polja na izdvojenim objektima, pri čemu izvršiti pregled postavljenih mina, izraditi skice i zapisnike a minska polja uključiti u odbranu objekta,

– za obezbedjenje kretanja imati u gotovosti 3 grupe za održavanje puteva i 6 grupa za razminiranje.
Polazak u polazne rejone i javljanje komandantima po posebnom naredjenju.
– odrediti grupu za obradu i sečenje stabala i izradu skloništa u potčinjenim jedinicama,
– odrediti grupu za popravku puteva u zoni odgovornosti korpusa,
– odrediti grupu za izradu puta za dalekovod na pravcu Srb – Kulen Vakuf.
Sa ostalim ljudstvom izvoditi obuku.
KM u objektu Manojlovac.

7. EI i PED
Težište EI i PED imati na prikupljanju podataka o formiranju novih jedinica ZNG, ojačanju u MTS i namerama neprijatelja za aktivna dejstva.
– GPC u rejonu objekta JNA Padjane;
– RPG u rejonu objekta JNA Sv. Rok;
– RG osnovicu na liniji Benkovac – Djevrske – Trbounje.
Mesto komandira voda u objektu JNA Padjene.

8. KOMANDOVANJE I VEZ
KM u zgradi Komande garnizona Knin, u neprekidnom radu
PKM u zgradi Komande garnizona Knin, u neprekidnom radu.
Sa KM obezbediti neposredne i neprekidne sve vrste veza sa komandom180., 221. i 316. mtbr, 1., 2. i 3. br TO, I i II KAG-9, KGVBR-9, GONG-9, 594. inž. pukom, 271. larp PVO, KM ŠTO i SUP SAO Krajine, bVP, izvidjačkom četom.
Za održavanje kurirske veze iz komande stana 9. K odrediti 6 motocikla i razmestiti u rejon KM.
U radio-relejnim i radio vezama obezbediti po dva rezervna učesnika.
Za prenos propagandnih informacija obezbediti poseban kanal u radio i radio-telefonskoj s/d vezi.
Gotovost veza odmah.
Za rad preko sredstava veze razraditi opšta dokumenta kriptozaštite (kodirana karta, osnovna radna tablica, tablica signala).
– Izveštaje dostavljati: redovne svakog dana do 06,oo sa stanjem u05,oo i 18,oo sa stanjem u 17,oo a vanredne po potrebi.

K O M A N D N T
Za general-potpukovnik
Vladimir Vuković,
..........,[490] [v.r.]

M.P.[491]

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5009.

[490] Potpis nečitak.
[491] Prijemni pečat: 1. odeljenje SCV 332. puka veze, brzojav br. BRANIK-60 3541, primljen 30. 12. 1991.

313

1991., prosinac
Plaški
***Članak o događajima u Plaškom u studenom i prosincu 1991.; razgovor sa zapovjednikom 145. lake pešadijske plaščanske brigade*[492]**

KRONIKA DOGADJAJA
SITUACIJA OKO I NA FRONTU

Što se zbivalo od izlaska prošlog broja našeg biltena?
Nastavilo se sa čišćenjem Saborskog, koje još traje, ali i sa paljenjem i pljačkanjem, tragično je to što u tome učestvuju uvijek isti ljudi u svom, a ne u interesu zajedničke koristi svoga kraja, ako je već tako moralo biti.
Ratnih operacija tih dana nema ali ima provokacija od strane ustaša, na koje naši borci ne odgovaraju, ali spremno čekaju da uzvrate. Škole ne rade, a početak je neizvjestan, zavisimo isključivo od sigurnosne situacije.
Dana 21. 11. 1991. godine formirano je RATNO PREDSJEDNIŠTVO kao najviše tijelo vlasti u ratnim uslovima, odlukom skupštine i vlade SAO Krajine; u sastavu:
Nikola Medaković, pred skupštine, KMZ, Lokmanović Nikola, pred. IO, Trbojević Petar sekretar IO, članovi su još, Kosanović Dimitrije, Drakulić Mladen, Medaković Milorad, tada ispred štaba TO, Dokmanović Nikola, sada ispred VP 1245o p.puk. Medaković Stevo.
Dana 22. Novembra 1991. godine dolaze aktivne vojne starešine /uglavnom rodjeni u ovom karju/ i od boračkog sastava TO formirane su jedinice JNA, što je narod sa oduševljenjem prihvatio. Moramo priznati da je bilo i ima pojedinaca kojima formiranje jedinica i čvrsta vojna komanda nisu po volji, pa je bilo pokušaja stvaranja razdora izmedju vojne komande i Ratnog predsedništva /gorivo, prevoz, oslobadjanje v/o/. To su oni koji rat gledaju kao mogućnost za bogaćenje.
– Donose se naredbe o ograničenom kretanju, zabrani predaje alkohola /zatvaranje kafana/ što narod prihvata-prestalo je pucanje, ali pojedinci i dalje nastavljaju sa švercom i bogaćenjem.
– BM boraca je na visini, koji obezbedjuje izvršavanje svih zadataka, ali na isti negativno utiče: šverc, alkohol, nepravilno bogaćenje pojedinaca /kradja/, izbjegavanje mobilizacije, neodazivanje pozivu mobilizacije koji su u Beogradu i Srbiji, veliki broj oslobodjenih za VS od strane VLK???, odnos pojedinaca prema merama maskiranja i utvrdjivanja položaja, kao i neizvršavanje naredjenja pretpostavljenih.
Za 24.11. dogovoren je stočni sajam nakon skoro punih 4 mjeseca, ali nije održan, razlog, kupac je putem pokupovao dovoljno stoke, pa nije imao potrebe doći u Plaški. Mislimo da je to bilo krajnje neozbiljno i nekorektno, ako je već dogovoreno.
Istog dana je održana i akcija popravka dijela puta preko vojnog poligona, te održana ljekarska komisija u cilju utvrdjivanja sposobnosti boraca za obavljanje vojničkih zadataka.
Iz Srbije se vratio konvoj sa novom pošiljkom pomoći tamošnjeg naroda i institucija našem kraju.

---

[492] Članci su objavljeni u "Plaščanskom ratnom biltenu", br. 2, prosinac 1991.

Dana 3. 12. 1991. godine, navršena su 3 mjeseca kako nemamo struju, preko 100 dana nema telefonskih veza.
Potpuna blokada prema zapadu traje! Srećom, padom Saborskog a posebno 18.11. kada je oslobodjen Slunj, otvara se put prema Kordunu.
Kada smo već kod Slunja, da kažemo da su u njegovom oslob. učestvovale i neke naše jedinice, neki časno i pošteno, neki opet u otimačini i krađi imovine.
Pitamo se dokle?
Iskoristivši vrijeme prije pravih zimskih vremenskih prilika na put u Srbiju opet se uputio konvoj po ostatak već dodjeljene pomoći.
Dana 5.12. održan je stočni sajam, istovremeno je obustavljena podjela pomoći ugroženim osobama, dok ne pristigne sva pomoć iz Srbije.
Historijski dan za Plaški. zbio se 7. 12. 1991, proglašenjem OPŠTINE, o tome činu govorimo opširnije u prilogu, Plaški Opština.
Već narednog dana na skupštini SAO Krajine, naša Opština je potvrđena, kao sastavni subjekt Krajine, sa svim nadležnostima koje kao takva ima. Skupštini u Kninu prisustvovali su i poslanici iz Plaškog.
Odgovarajući na žestoke provokacije ustaša, borci naše jedinice izvele su tih dana napad na Glibodol i brzo ga zauzele, nanjevši neprijatelju velike gubitke. Žestoko je odgovoreno i ustašama kod Modruša i Sabljaka, zauzeta su važna strateška mjesta: Vajin Vrh i Banjver na zapadnom dijelu ratištza.
Zima pokazuje svoju ćud, izmjereno tih dana -17.
Još jedan dan je za Plaški historijski, 10. 12. mladi vojnici u plaščanskoj kasarni prvi put polažu svečanu obavezu, iako skromno taj trenutak je izgledao svečano, uz primjedbu da nitko iz ratnog predsjedništva nije bio prisutan??
U Plaški stižu mirovine za dva mjeseca, i odmah se dijele, istovremeno na sjednici opštinske vlade, donesena je odluka da se pošalju za Vukovar kao pomoć, tri šlepera rezane građe.
U Slunju 13. 12. razgovore o zajedničkom radu dogovaraju predstavnici Plaškog i Slunja. Radi se konkretno o nekim zajedniškim opštinskim službama, koje bi smanjile troškove susjednih opština Krajine.
Provokacije ustaša ne prestaju, spaljeno je selo Prodanovići, a ustaše tuku sela Jančiće i Trojvrh. U Plaški dolazi prva grupa dobrovoljaca i stavlja se pod komandu Ratne jedinice.
Donesena je odluka o osnivanju i formiranju Centra za obavještavanje, javljanje i uzbunjivanje, na osnovi statuta Krajine. U kninu na proglašenju REPUBLIKE SRPSKA KRAJINA, prisustvuju i naši poslanici.
Dana 19. 12. ustaške snage iz sveg oružja napale naše položaje na zapadu, iste noći naše snage žestoko uzvratile vatru na Lipice i Stajnicu. Dan ranije opet zbog nepažnje, da ne kažemo gore, kod Glibodolskog križa ranjena naša dva borca od ustaške izvidnice.
U Plaškom tih dana borave novinari Narodne Armije i Politike, snimajući život u jedinici i opštini. Na obilježavanju 22. 12. dana Armije, opet nitko od opštinskih struktura nije bio prisutan. Mislimo da je to krajnje nekorektno, jer svi smo Armija i svi služimo istom cilju!!!
Nesuglasice koje se javljaju moraju se ukloniti, i u tom cilju održan je zajednički višesatni razgovor komande RJ i RP.
Nakon toga sastanka gdje su svi problemi prevaziđeni, otpočinje pravi, tako je odmah moralo biti, zajednički posao prvenstveno obrane radi, ali i ostalih segmenata života.
Tokom 24. i 25. pojačavaju se neprijateljska dejstva po našim položajima, ponovno je napadnut i Plaški, na sve to naši borci prisiljeni su žestoko odgovoriti. Na našoj strani nema povređenih a njima ostavljamo da svoje žrtve sami izbroje.

Javljaju se ponovno problemi oko čuvanja položaja kod Glibodolskog križa?? Zar nam nije jasno da se taj položaj mora držati, tu se brani i L. Jesenica i Plaški!!
Zajednički komanda RJ i RP donose odluku o ponovljenom zahtjevu za mobilizaciju, sa kojom uzgred rečeno ima problema. Očito da neki smatraju da ovo nije njihova borba, a privatnog rata nema niti će ga biti, isto mora važiti za sve za svakog vojnog obaveznika.
Druga zajednička odluka, koju su donijela ova dva organa, tiče se povratka svih oduzetih, ukradenih motornih vozila i traktora od početka sukoba. U roku od tri dana sva se moraju vratiti u kasarnu. Zajednički će taj posao obaviti Vojna i Civilna milicija. Tako bi se vlasnicima vratio dio mobilisanih vozila ne umanjunjujući borbenu gotovost jedinica. Postoje pouzdani podaci da se tako stečena imovina koristi u švercu, ličnom bogaćenju, i drugim nezakonitim radnjama. Na taj način povratio bi se povjerenje naroda.
Registriran je autobus TSCIP, i od sada isti će biti stavljen opštini kod organizovanja linije za Beograd. Autobus će saobraćati jednom nedeljno. Polazak za Beograd subotom u 5,45 povratak iz Beograda utorkom u 4 sata.
Formiran je i novi štab TO, za komandanta je imenovan Šupica Milivoj, za načelnika Živko Pjevac. Štab je najdirektnije odgovoran štabu TO RSK.
Pošto blokada još uvijek tarje, ali se život polako vraća u naš kraj, bez obzira na rat i ratnu zbilju, svima SRETNA NOVA 1992, da nam sloboda i mir za koji ne žalimo žrtve, što prije dođu.

- - - - - - -

RAZGOVOR SA-...
KOMANDANTOM RATNE JEDINICE PLAŠKI
mr.puk. PETROM TRBOVIĆEM

1. Kada je i kako formirana jedinica, što je bilo prije toga?
– Od strukture naroda uključenog u TO i jedinica SAO Krajine, formirana je bila obrana plaščanske doline, u koju nikada nije ušla šahovnica niti ustaška noga i za to ovom narodu treba odati dužno poštovanje. Dolaskom nas, aktivnih starešina, uglavnom porijeklom iz ovog kraja i formiranjem Ratne jedinice, vidno će se povećati borbena gotovost, mobilnost i obrana, od neprijatelja, koji je to moramo priznati svakim danom brojniji. Jedinica je formirana sredinom novembra.

2. Recite nam kakav je odnos boraca (naroda) prema Vama, tj. starešinskom kadru?
– Odnos sa borcima, ljudima je više nego dobar, primili su nas kao svoje sa punim povjerenjem u naše sposobnosti da zajednički ostvarimo ono za što se borimo, a to je sloboda za srpski narod ovog kraja bez ustaškog terora. Problema, ali to su periferni, gotovo zanemarivi imamo sa pojedincima. Oni će se, ako već nisu, riješiti u cilju zajedničke obrane.

3. Koje ste radikalne promjene uveli?
– Osnovna stvar na koju smo odmah skrenuli pažnju, a činjenica je da smo je zatekli, jeste bilo pitanje alkohola. Borbena gotovost i alkohol ne idu zajedno. Tražili smo i uradili da se sve gostionice zatvore, najstrože zabranili prodaju i upotrbu alkohola. Jedinice smo formirali onako kako to formacija nalaže.

4. Borbena gotovost jedinica, kakva je sada?
– Situaciju kakvu smo zatekli bila je slijedeća, 10% ljudstva je bilo na položajima, 90% se odmaralo, sada je sve obratno upravo u cilju mobilnosti i gotovosti. Ljudi su to prihvatili bez pogovora.

5. Postoji li netrpeljivost među borcima, traženje akcije?
– Pošto smo svakodnevno suočeni sa barem, desetak provokacija po našim položajima od strane ustaša, posebno je ta vatra bila izražena 19 i 24. 12. kada su "slaveći dan svog priznanja, i Božić" ispalili nekoliko hiljada raznovrsnih projektila i metaka. Normalno je da naši borci žele odgovoriti, ali mi se primirja pridržavamo. Napominjem da ćemo uzvratiti i to tamon i tako silno da će ustaše dobro zapamtiti, kada bude potrebno.

6. Recite nam nešto o Omladinskoj četi?
– Među mladićima koji su bili i na prvim borbenim položajima od jula u sastavu TO mi smo formirali Omladinsku četu. Sa njima provodimo obuku. U borbu bi mogli biti uključeni jedino ukoliko bude krajnja nužda. Oni su naša najbolja jedinica, primjer za sve. Dio njih sada služi vojni rok, oni mlađih godišta kada se sve sredi također će položiti svečanu obavezu, te samim tim postati pravi vojnici.

7. Kažite nam kakvo je vaše mišljenje o situaciji sa srpskim narodom na području Drežnice, Jasenka, Gomirja pa sve do Srpskih Moravica, računa se na 5-6 hiljada. Što se može uraditi oko njihove deblokade?
– Moje je mišljenje da bi im trebalo pomoći. Međutim ja nisam mjerodavan da donosim naredbu o akciji, iako ću se zalagati kod viših vojnih institucija da se to uradi.

8. Kažite nam nešto o borbenim operacijama, posebno o načinu napada ustaša na naše položaje?
– Osnova njihovog napada jesu provokacije, iznenadni napadi drogiranih ustaša. Gađaju nas iz svih vrsta oružja koje imaju. Propaganda i laž su osnovno sredstvo sa kojima se služe. Primjeri prije nekoliko dana koje sam već spomenuo, gdje su svoju javnost obavjestili kako smo mi njih napali, a vatru uopšte nismo otvarali. Govore da imaju nekoliko ranjenih, izgleda da su se sami izranjavali. Ovakve dezinformacije mogu da utječu na psihu, ali ne i na moral naših boraca, koji je daleko jači kod nas. Obzirom da nam je brojčani odnos snaga adekvatan, naoružanje približno isto, mi smo u prednosti jer smo bolje organizovani i imamo prave motive.

Inače ovo područje je izuzetno zahtjevno, kada je u pitanju teren i prostor nas kojem se vode dejstva.
Ova jedinica je moderno i dobro naoružana, tako da sa toga stanovišta nema opasnosti od neprijatelja.

9. Recite nam jeste li optimista?
– Odgovor je, da nisam ne bi niti dolazio ovdje!

Ovaj razgovor je osim za nas vođen i za POLITIKU i NARODNU ARMIJU.

Pešut Milan

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 6019.

314

1991., kraj

Pobuna Srba u Plaškom 1990.-1991., osnivanje i ratni put 145. lake pešadijske plaščanske brigade

---

RATNI PUT
PLAŠČANSKE BRIGADE[493]

Narod Plaščanske doline je još u predizbornoj kampanji višestranačkih izbora 1990. godine shvatio da se sprema stvaranje nove ustaške države, pa zato formira svoju stranku, SDS, da bi (se tome suprostavio političkim sredstvima. Međutim, u bivšoj Hrvatskoj opštini Ogulin pobjeđuje HDZ koji odmah počinje brutalno ostvarivati svoju politiku stvaranje nove NDH u kojoj opet nije bilo mjesta za Srbe. Već u drugoj polovini 1990. god. počinje samoorganizovanje naroda u obliku seoskih straža sa lovačkim naoružanjem u cilju odbrane ovoga kraja od upada neoustaša, odnosno da bi se sprečilo uspostavljanje nove Hrvatske Vlasti i donošenje šahovnice u Plaški. Na barikadi na rampi u Vojnovcu 31. 03. 1991. godine poginuo je Stevo Radošević, prva žrtva pala u odbrani plaščanske doline.
U prvoj polovini, 1991. godine u Golubić kod Knina odlazi na obuku za jedinicu milicije za posebne namene i prva grupa Plaščana. Ova jedinica je u ovom periodu, a i kasnije odigrala vrlo značajnu ulogu o odbrani plaščanske doline.
Međutim, situacija se u bivšoj Hrvatskoj sve više zaoštrava, blokiraju se kasarna JNA, sve češće su oružani sukobi, teror i zločini novih ustaša postaju svakodnevnica. Zbog toga je dogovoreno da se mora preći na masovni otpor, organizovanjem i angažovanjem celokupnog stanovništva plaščanske doline. Na sastanku rezervnih starešina 01. 07. 1991. godine izabran je prvi štab TO i to u sastavu:
1 Komandant kIk Nikola Dokmanović
2. NŠ major Milan Boca
3. Načelnik bezbednosti, poručnik Ilija Medaković
4. Pomoćnik za moral, kIk Miloš Jovetić
5. PkPo, kIk Đoko Jakšić
6. Operativac, kapetan Rade Jakšić
7. Personalac, poručnik Nikola Janjatović

Odmah posle toga se pristupa formiranju četa na teritorijalnom principu a ubrzo zatim počinje stizati i oružje, zahvaljujući najviše potpukovniku Milanu Škondriću iz karlovačke pozadinske baze. Odmah po prijemu oružja prelazi se na posedanje linije odbrane od Prkosa, Vojnovca, Surla, Bočina brda, Šeražišta, Bukvara, Glibodolskog krsta, Borika, Potpolja, Pištenika do Bajića.
Pritisci HDZ vlasi se svakim danom sve više pojačavaju da bi 22. 07. 1991. godine pravcem Josipdol-Vojnovac-Plaški izvršili napad snagama MUP-a i specijalaca, sa ciljem prodora u Plaški radi svojeg povezivanja sa Slunjem i Saborskim. Narod se odupro žestoko, hrabro odbijajući neprijatelja.

---

[493] Ratni put brigade objavljen je u informativnom listu 70. pešadijske brigade "Pod zastavom otadžbine", br. 1/1995.

Taj dan je ujedno i početak ratnih sukoba na ovom prostoru. Tu pada i prva žrtva plaščanske doline u borbi. Dane Bunjevac, a Letica Bogdan je teško ranjen. Gubici ustaša su bili znatno veći.
Borbeni moral i odlučnost naroda da spreči uspostavu ustaške vlasti u plaščanskoj dolini je na vrlo visokom nivou. Međutim od tada pa do danas postoji problem utvrđivanja linija odbrane i posedanje teritorije koja nije pod ustaškom kontrolom. Poslije ovog napada počinje totalna blokada plaščanske doline, od saobraćaja, telefonije, električne energije, snabdevanja svega ostalog. Pored toga sa vojničkog aspekta mi smo bili u potpunom okruženju pa smo morali organizovati kružnu odbranu što je zahtjevalo angažovanje velikih snaga. Život u okruženju je vrlo težak, a veza sa Krajinom ide preko Javornika koji nije pod našom potpunom kontrolom. Ipak i tim putem se vrši snabdevanje stanovništva ali tuda stiže i vojna oprema. Idući ovim putem preko Javornika i Dabra obezbeđivali smo put preko Male Kapele.
25. 09. 1991. godine krajnjom neodgovornošću straže na Glibodolskom krstu zarobljeno je 8 naših boraca, jedan maloljetni dječak Svi su sprovedeni u Saborsko. Pregovorima koji su povjereni Mihajlu Kneževiću razmjenjeno je 9 naših boraca za 3 ustaše dana 29. 09. 1991. godine. Borbena dejstva, napadi neprijatelja postaju skoro svakodnevni, a u artiljerijskom napadu na Plaški pale su i prve civilne žrtve, Grba Smilja i Grba Milka, koje su raznešene granatom na kućnom pragu. Ustaše ugrožavaju naše bokove i susjede u Dabru, Tržiću i Primišlju pa smo prinuđeni da im pošaljemo pomoć. U borbama oko Tržića teško je ranjen Đuro Pešut. Pored toga ojačavamo obezbeđenje kasarne Lička Jasenica i Skradnik sa svojim borcima. U dogovoru sa JNA pokušavamo izvršiti izvlačenje naoružanja, opreme i drugih MTS iz skladišta u Skradinu, ali u tome samo delomično uspevamo zbog neadekvatne podrške JNA i nekih naših slabosti koje nas i danas prate, a to je pljačka i šverc.
U cilju efikasnijeg RiK 03. 09. 1991. godine donesena je odluka da se postojeće čete formiraju u tri pešadijska bataljona i to:
1. pb Komandant k1k Bogdan Grba
2. pb Komandant; klk Milan Malbaša
3. pb Komandant klk. Boro Dokmanović
'Dana 21. 09. 1991. godine donesena je odluka da se ŠTO Plaški preformira u brTO Plaški. Ustaše sa svih strana oko nas gomilaju snage i stežu obruč, a mi još ne posedujemo artiljeriju. Saradnja sa JNA je dobra, zahvaljujući pojedinim starešinama, ali artiljeriju i tenkove nam ne daju, a pomoć nam daju samo po svojoj proceni zavisno od borbenih dejstava. Zbog toga i sve teže situacije na terenu najodgovorniji ljudi Plaškog su dogovorili da se traži stavljanje Plašćanske brTO pod jedinstvenu komandu JNA, upućivanjem aktivnih starešina, naoružanja i opreme.
Ustaše su 04. 11. 1991. godine izvršile vrlo snažan artiljerijsko pešadijski napad na kasarnu Lička Jasenica koji traje sve do 07. 11. 1991. godine kada je odbijen uz pomoć snaga brTO Plaški koje su bile podržane sa jednim tenkom i artiljerijskom vatrom iz TR-2 sa Poligona. Za vreme ovog napada u kasarni je poginuo vojnik JNA Gajšak Željko, a ranjeni su Osmani Isak i Radulović Željko. Pored toga iz sastava brTO Plaški poginuo je borac Vukelić Branko i medicinska sestra Vukelić Javorka, teško ranjena medicinska sestra Vukelić Dušanka, a lakše su ranjeni Skorupan Jovo i Čikara Ratko. Za vreme ovih akcija na Glibadolskom krstu su masakrirana tri pripadnika naše brigade i to: Šušnjar Stevo, Šušnjar Milan i Petrović Bogdan. Totalna blokada se više nije mogla izdržati pa je zajedničkom akcijom JNA i brTO Plaški, a pod komandom pukovnika Čede Bulata, 12. 11. 1991, godine razbijeno ustaško uporište Saborsko čime se otvaraju veze Plaškog ka Krajini. Nekoliko dana potom pada i ustaško

uporište Slunj u kome je naša brigada dala za ispomoć jednu četu. Time je položaj Plaščanske doline :postao podnošljiv.
Konačno 22.11.1991. godine stižu starešine JNA i stvaraju se uslovi za formiranje brigade JNA u koju narod i borci ulaze sa novim poletom, elanom i voljom.

FORMIRANJE I AKTIVNOSTI 145. lppbr
Naredbom Saveznog Sekretara za NO, strogo pov. br. 3098-1 od 11.11.1991.godine naređeno je formiranje 145. lppbr. Formiranje je započeto 15,11.1991. godine, a završeno 29. 11. 1991. godine. Za komandanta brigade postavljen je pukovnik mr Petar Trbović naredbom Saveznog sekretara za NO od novembra 1991. godine, a na dužnost je stupio dana 22. 11. 1991. godine. Istog dana upoznat je sa oblikom organizovanosti i stanjem u jedinicama TO. U toku 23. novembra Komandant brigade je sa komandom brTO preduzeo pripremne radnje za formiranje brigade i izvršen je doček aktivnih vojnih starešina, određenih naredbom NPU SSNO br. 3681-l/29o od 20. 11. 1991. godine. U kasarnu Plaški stigle su sledeće starešine:
1. Ninkvoić Bogdan, art.pukovnik
2. Kovač mr Boško, ppuk. teh. sl. KOV
3. Medaković Stevo, ppuk.avijacije
4. Vezmar dr. Boško, san. ppuk.
5. Vrcelj Mane, dipl. ing. major te sl. KOV
6. Mijatović Jovan, k1k fin.službe
7. Kovač Mitar, art. K1k;
8. Pešut Boro, peš. kapetan
9. Vrcelj Stevan, kap. teh. sl. KOV
lo. Knežević Zoran, art. poručnik
11. Knežević Momčilo, art. ppor
12. Klipa Zoran, inž. ppor.
13. Pjevac Rade, peš. z1k
14. Pjevac Mane, zlk teh.sl. KOV.
15 Zorić Milan, zast. OMJ
16 Grba Branko, rez. vodnik 1 kl.

Sledećeg dana 24. novembra pristupljeno je formiranju komande brigade do postavljanjem starešina na sledeće dužnosti:
1. Načelnik štaba brigade – puk. Ninković Bogdan
2. Pomoć.k-danta za MV – ppuk. Medaković Stevo
3. PkPo za pozadinu – ppuk. Kovačić Boško
4. Načelnik bezbednosti – Stjepanović Veljko
5. Pomoć. nač. štaba za obav. poslove Vorkapić Ilija
6. Pom. nač. štaba za popunu i pers. poslove – kap. Pešut Boro
7. Komandir komande stana – zast. Zorić Milan
8. Šef kancelarije – vodnik 1 kl. Grba Branko.

Nastavljeno je sa formiranjem jedinica brigade, formiran je vod vojne policije, za komandira voda postavljen je zast. Pjevac Rade. Istog dana u fazi “radjanja” brigade sve starešine borci su doživeli stres primajući vest da su nailaskom na minsko polje povređena 3 borca i to: Grba Dušan – smrtno stradao, Momčilović Rade teže ranjen – povređen i Kosanović Miloš – lakše povređen.

Sledećih dana izvršeno je niz aktivnosti oko formiranja brigade nastavljeno sa formiranjem potčinjenih jedinica, poduzete mere na tehničkom i saobraćajnom obezbeđenju, pristupljeno mobilizaciji vozila, izvršen smeštaj komandi i jedinica, ažurirano intendantsko snabdevanje i dr.
Naređenjem komandanta brigade ograničeno je kretanje građana, vojnih obveznika, motornih i drugih vozila u vremenu od 18,oo do 06,00 časova, radi uspostavljanja javnog reda i mira u zoni odgovornosti brigade.
Formiranje brigade je završeno 29. novembra.
Prvih dana meseca decembra komanda je izvršila izviđanje prednjeg kraja borbenog rasporeda ustaških snaga, a istovremeno se u brigadi vrši intezivne obuke jedinica.
Naredbom komandanta osnovana je komisija za ocenu sposobnosti v/o za službu u OS, na čelu joj je Vezmar dr. Boško, ppukovnik a članovi dr. Vrcelj Živko, Ralić dr. Nada, Šušnjar Nikola, klk, Janjatović Nikola, ppor. Ova komisija je oslobodila velik broj v/o. Pokazat će vreme, potpuno neopravdano, na osnovu priloženih dokumenata koji ne pokazuju istinitost bolesti. Sve jedinice nastavljaju sa uređenjem prostora za smeštaj, izradom zaklona i rovova.
U cilju poboljšanja životnih prilika Plaškog, komanda brigade poslala je zahtev Privrednoj komori Beograd u vezi sa pomoći u oživljavanju privrede, tržišta, roba i novca.
Primer je briga jedinica za život mesta.
Aktivnost jedinica brigade, vezane su i za pronalaženje ljudi u Saborskom i Glibadolu, gdje je nadjeno ukupno 10 ljudi (Hrvata) zbrinuto i na njihovo traženje izručeno suprotnoj strani. Posebno poglavlje brigade jest stvaranje omladinske čete, regruta i dobrovoljaca. Dana 05.12.1991. godine prvi put u historiji v/o iz Plaščanske doline položili su svečanu obavezu i upućeni na služenje vojnog roka na svom području. Još su poslije tri generacije polagale svečanu obavezu. Vatreno krštenje, prvo pravo pripadnici jedinica brigade imali su 07.12.1991. godine kod Glibadola, 08. 12. 1991. godine na pravcima prema Poljacima - Sabljaci – Modruš – odgovarajući na art. napad ustaša i 09. 12 na pravcu Lipice – Glibodol i Modruška Munjava – Trojvrh gde su od nep. art. lakše ranjena dva pripadnika tenkovske jedinice Slunj, Žarko Ibrahim i Grbić Draško, 10. 12. novi napad ustaša na naše položaje iz pravca Lipica, a tom prilikom po tvrdnji naših izviđača nakon žestokog odgovora, ubijeno 6 ustaša. Poseban detalj, vezan je za povlačenje tenkova iz Glibodola po naređenju komande sa poligona. Naša brigada još ne poseduje tenkove, što izaziva revolt i paniku naših boraca, a završava napuštanjem Glibodola u kojeg ulaze ustaše i pale sve srpske kuće. Nakon toga su se povukli u pravcu Lipica i Stajnice. Međutim mesto Glibodol od tada prelazi u ustaške ruke.
Sredinom decembra provokacije neprijatelja ne prestaju. Naše snage, uključujući i artiljeriju, prisiljene su da uzvrate. Neprijatelj je artiljerijom napao naše položaje u Vojnovcu i Kuniću, i tom prilikom oštećuju školu u Vojnovcu, ali se služi i pokušajima upada na naše položaje. Dana 19. 12. 1991. godine kod Glibodolskog krsta u diverzantskom napadu ranjena su dvojica naših boraca. Uoči Nove godine, najprije brigadu, položaje i mesto posjetila novinarska ekipa. Narodne armije i Politike, snimajući materijal i za TV. Dan Armije obilježen je skromno ali dostojanstveno, neprekidajući normalne aktivnosti. Uoči katoličkog Božića napadnut je Plaški, artiljerijom. Oštećeno je 5 kuća. Novu godinu borcima na položajima zajednički čestitaju pripadnici komande brigade i civilne vlasti.

Izvornik, strojopis, latinica
HR-HMDCDR, 2., kut. 5009.

IMENSKO KAZALO

C

Č

Ć

D

DŽ

Đ

E

F

G

K

L

LJ

M

N

NJ

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

MJESNO KAZALO

Đ

E

F

G

H

I

J

K

LJ

M

N

NJ

O

R

S

Š

T

U

V

Z

Ž

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 629027

ISBN 978-953-7439-02-6 (cjelina)

ISBN 978-953-7439-03-3 (knj. 1)